224

Edebiyat

2

ORBİTOR ~ GÖZ KAMAŞTIRICI • Mircea Cărtă

Orbitor

Göz Kamaştırıcı

~ CİLT 2 ~

MIRCEA CĂRTĂRESCU

Romence'den Çeviren: Sunia İliaz Acmambet

AYRINTI

MİRCEA CĂRTĂRESCU

1 Haziran 1956 tarihinde Romanya'nın Bükreş kentinde doğdu. 1980 yılında, Bükreş Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Romen Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. 1980-1989 yılları arasında Romen dili öğretmeni olarak çalıştı, sonra Yazarlar Birliğine katıldı ve *Critice* dergisinin editörlüğünü yaptı. 1991 yılında Bükreş Üniversitesi Romen Edebiyat Tarihi Kürsüsü'ne öğretim üyesi olarak kabul edildi. 1994-1995 yılları arasında Amsterdam Üniversitesi'nde misafir öğretim görevliliği yapan Cărtărescu, halen Bükreş Üniveritesi'ndeki görevini edebiyat tarihi doçenti olarak sürdürüyor.

Cărtărescu'nun yazarlık kariyeri 1980 yılında yayımlanan *Faruri, vitrine, fotografii* kitabıyla başladı. Şiir, roman ve deneme türünde eserler veren, hemen her kitabıyla ülkesi Romanya'nın önemli edebiyat ödüllerini kazanan Cărtărescu, Nobel Edebiyat Ödülü'ne de aday gösterildi. Çevrildiği ülkelerde de büyük ses getiren yazarın en önemli romanları şunlar: *Visul* (1989), *Levrève* (1992), *Nostalgia* (1993), *Travesti* (1994) [*Travesti*, Çev. Leila Ünal, Ayrıntı Yay., 2013] ve *Orbitor*-3 cilt (1996-2007).

Ayrıntı: 984
Edebiyat Dizisi: 224

Orbitor - Göz Kamaştırıcı
Kelebeğin Bedeni - Cilt 2
Mircea Cărtărescu

Kitabın Özgün Adı
Orbitor - Corpul

Romence'den Çeviren
Sunia İliaz Acmambet

Yayına Hazırlayan
Barış Özdemir

Orbitor. Corpul © 2002 by Mircea *Cărtărescu / Paul Zysolnay Verlag, Wien*

INSTITUTUL CULTURAL ROMÂN Bu kitap Romen Kültür Merkezi (Institutul Cultural Român)'nin çeviri destek programı TPS (Translation and Publication Support Programme)'in desteği ile yayımlanmıştır.

Bu kitabın Türkçe yayın hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Fotoğrafı
Darrell Gulin / Oxford Scientific / Getty Images Turkey

Kapak Tasarımı
Arslan Kahraman

Dizgi
Hediye Gümen

Baskı ve Cilt
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti
Merkez Efendi Mah. Fazılpaşa Cad. No: 8/2 Topkapı/İstanbul
Tel.: (0212) 612 31 85 - 576 00 66
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım: *İstanbul, Nisan 2016*

Baskı Adedi *1000*

ISBN 978-605-314-068-9
Sertifika No: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Fax: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

Mircea Cărtărescu

Orbitor
Göz Kamaştırıcı
Kelebeğin Bedeni - Cilt 2

EDEBİYAT DİZİSİ SON ÇIKAN KİTAPLAR

DAYICAN NAPOLYON / *İyrec-i Pézéşkzâd*
HARMATTAN / *Gavin Weston*
BİR SON DUYGUSU / *Julian Barnes*
HEZEYAN / *Laura Restrepo*
O ASLA GERİ GELMEYECEK / *Hans Koppel*
YARASALAR / *Marcel Beyer*
KAYBOLAN / *Hans-Ulrich Treichel*
BİR KÜÇÜK İMPARATORLUK / *Christian Kracht*
HAYAT DÜZEYLERİ / *Julian Barnes*
GÖZYAŞININ KİMYASI / *Peter Carey*
VÎS İLE RÂMÎN / *Fahreddin Es'ad-i Gorgânî*
ANATHEM / *Neal Stephenson*
BEYAZ DÜNYA / *Andrew McGahan*
MUTSUZLUK ZAMANLARINDA MUTLULUK / *Wilhelm Genazino*
KIRIK KÖŞELİ İLKBAHAR / *Mario Benedetti*
GECELERİ DAİRELER ÇİZEREK / YÜRÜRÜZ / *Daniel Alarcon*
BİR BUĞDAY TANESİ / *Ngũgĩ wa Thiong'o*
PARROT İLE OLIVER AMERİKA'DA / *Peter Carey*
İSTİSNA / *Christian Jungersen*
KALTENBURG / *Marcel Beyer*
ORBITOR / *Mircea Cărtărescu*
GÜVERCİNLER HAVALANIRKEN / *Melinda Nadj Abonji*
KAYBOLUYORSUN / *Christian Jungersen*
İÇERDEKİLER / *Victor Serge*
TİBET ŞEFTALİ TURTASI / *Tom Robbins*
BAHAR / *Sabine Adatepe*
CHE'NİN BİRLİĞİ / *Carlos Gamerro*
EFENDİNİN GÜZELİ / *Albert Cohen*
FRANSIZ SAVAŞ SANATI / *Alexis Jenni*
ARADAKİ NEHİR / *Ngũgĩ wa Thiong'o*
BEDENİN GÜNCESİ / *Daniel Pennac*
ZAMANIN GÜRÜLTÜSÜ / *Julian Barnes*

Mircea Cărtărescu

Orbitor
Göz Kamaştırıcı
Kelebeğin Bedeni - Cilt 2

Ama biri çıkıp, "Ölüler nasıl dirilecek? Nasıl bir bedenle gelecekler?" diye sorabilir.
Ne akılsızca bir soru! Ektiğin tohum ölmedikçe yaşama kavuşmaz ki.
Ve ekerken, oluşacak bitkinin kendisini değil, yalnızca tohumunu, buğday ya da başka bir bitkinin tohumunu ekersin.
Sonrasında Tanrı tohuma dilediği bedeni verir; ve her birine kendine özgü bedenini verir.
Her beden aynı değildir; insan bedeni başka, hayvan bedeni başka, kuş bedeni başka, balık bedeni başkadır.
Aynı şekilde göksel bedenler vardır, dünyasal bedenler vardır; fakat göksel olanların görkemi başka, dünyasal olanlarınki başkadır.
Güneşin parlaklığı başka, ayın parlaklığı başka, yıldızların parlaklığı başkadır; hatta parlaklık bakımından yıldız yıldızdan farklıdır.
Ölülerin dirilişi de böyledir. Beden çürümeye mahkûm olarak gömülür, çürümez olarak dirilir; düşkün olarak gömülür, görkemli olarak dirilir; zayıf olarak gömülür, güçlü olarak dirilir; doğal beden olarak gömülür, ruhsal beden olarak dirilir.

AZİS PAVLUS, *Korintliler, I, 15, 33-44.*

Birinci Bölüm

Sıradan hislerin duyumsayamacağı bir yoğunluk ile yaşıyor olmama rağmen, gerçekte artık hiçbir şey yaşamıyorum. Gözlerimi boşuna açıyorum, çünkü artık göremiyorum. Sesleri yakalamaya çalışarak oval penceremin karşısında boşuna soğuktan donuyorum. Yalnızca birkaç hisse değil, her biri başka türlü olan, her biri başka uyarıcılar için uyarlanmış –biri kahvemi içtiğim fincanın şekli için, bir diğeri dün gece gördüğüm rüyanın şekli için milyonlarca hisse sahip gibiyim. Bir başkası, birkaç sene önce Ştefan cel Mare sokağındaki odamda ayak tabanlarım kaloriferin üzerinde, yırtık pırtık pijamamın içinde otururken kulaklarımda çok net duymuş olduğum korkunç fısıltı için. Işığın değişimlerini, seslerin yüksekliklerini, karanfillerin ve bulaşık suyunun kimyasını artık algılamıyorum; algıladığım tek şey, o an aklımın

merkezinde sadece bir su dalgası gibi şeffaf ve geçici olan o sahne için onunla etkileşim içinde olarak, onu değiştirerek, düzleştirerek, bir amip gibi istila ederek ve birlikte eski ve yakın, özlemle aydınlatılan ve gizemle belirsizleştirilen başka bir gerçek oluşturarak açılan hayali bir duyu tarafından aniden yutulan sahneler. Bana olan her şeyin –aslında– olabilmesi için daha önce bana olmuş olması gerekiyor gibi, her şey daha önceden benim içimde –zaten– varmış gibi; fakat şişmiş ve bütün olarak değil de, bulunduğu yerde kendisi de henüz gelişmemiş ve embriyoner niteliği değiştirilmiş var oluşun alevinden bir onay ve bir rızık bekleyerek, beynin yapısı içinde, fakat aynı zamanda da benim bezlerimde, organlarımda, alacakaranlığımda ve yıkık dökük evlerimin içinde olanlar; birbirine çok sıkı sarılmış buruşuk ve ilkel katmanlar şeklinde pusuda durarak. Yalnızca bir zamanlar hissettiklerimi hissedebiliyor ve yalnızca bir zamanlar görmüş olduğum rüyaları görebiliyorum. Gözlerimi açıyorum, fakat renkler ve nesnelerin şekilleri için değil; çünkü ışık, retinamın göz merceğinin ve saydam tabakalarının içinden geçmek üzere, koni hücrelerinin içinde rodopsini oluşturmak üzere artık zerrelere bölünmüyor; rodopsinin içine işlenmiş ve ses saçaklarından ve tat ve güzel kokular, don ve yüksek sıcaklık, acı ve üzüntü, koklear duygu tarafından onaylanmış ve yalanlanmış başının sağa doğru çevrilmesi filamentlerinden oluşan bir halenin eşliğindelermiş gibi bütün görüntüler aniden geliyorlar. Zamanları, heyecanları ve özellikle de gerçeklik dereceleri ile –çünkü gerçek veya rüya veya hayal veya bizim hayatlarımızı bizden önce var olanların hayatları ile bağlayan tarif edilemez bağların içinden gönderilmiş olabilirler– birlikte bütün şeklinde semtler geliyor, dudaklar ve cinsiyetler, kirli karlı rayların üzerinde kayan tramvaylar, arada bir bana yemek getirmek için annem, bazen Herman

geliyor. Eğer bütün bunlar benim aklımda (benim dünyamda) başka bir şekilde yeniden oluşmazsa, oradaki görsel tomurcuklar açmazsa, hayatımın her anında kendi kendime "Bunu daha önce bir kez yaşadım, daha önce oraya gittim" demezsem, aynen ışığın, orada ışık için gerekli olan algıyı oluşturmak üzere daha önce oksipital bölgende bulunmadan göremediğin gibi, bütün bunların hiçbirini algılayamam. Bu yüzden benim hayatım yaşanmıştır bile ve kitabım yazılmıştır bile; çünkü geçmiş, her şeydir ve gelecek, hiçbir şeydir.

Eğer kendim hayatımın ezici mimarisi için bütün bir şekilde bir algı organı olmazsam, onu hiçbir şekilde destekleyemem. Ve gözüm, ışık tarafından kafatasımın gözenekli kemiği içinde işlenmiş olduğu için, saf ışıktan başka bir şeyi kabul edip anlayamadığı gibi –ve ondan başka hiçbir şeyin de bu dünyada ışığı kabul edip anlayamadığı gibi–, bedenimin tabakalardan ve zarlardan oluşan yoğun paketi, bu tabakaların ve zarların anatomisi ve sarılışı ile birlikte, bir aldehitinkine benzer bir şekilde anlaşılması zor olan üç boyutlu yapısı ile birlikte, aynı şekilde yalnızca benim hayatım ve ışık da, ses de, koku da, tat da, dokunsal, kinestezik algı da ve kafatası parçalanması da olmayan bu enerji tarafından uyarılan büyük, tek ve benzeri olmayan bir algı organıdır. Hiçbir zaman hiçbir şey, hayatımı farklı bir şekilde algılayamaz; hiç kimsenin işine yaramayan başka bilyonlarca uyarıcı gibi, ışığın gözbebekleri olmayan dünyalarda ve soğuğun epidermi olmayan cihanlarda dolaştığı gibi tarif edilemezin içinde yolculuk eder. Sinirlerimin beyaz eti içinde tek olan bu hayatın, beni besleyip parçası olduğum tek olan bu denizin girdaplarını filtreleyen, deniz zambaklarına benzer bir şekilde açılmış devasa tek bir algı organıyım. Saydam zarların içinden geçen kutup ışıkları, kaprisli çizgileri ile, karmakarışık alacakaranlıkları ve göz kamaş-

tırıcı şafakları ile sürekli kabul eden tek bir inceleme organı, duru tek bir duyusal hücre, hayatımın güneş rüzgârını, böbreklerimi ve tükürük bezlerimi aydınlatıyor, iskeletimi flor ve arsenik ile çiziyor ve bağırsaklarımı Merkür ile boyuyor. Beni değiştiriyorlar, kimyasal sapmalar, hatıralar ve tepkiler, görüntüler ve sesler meydana getiriyorlar, hormon ve rüyalar ve asansörler ve geceler ve daha önce hiç görülmemiş korkunç yüzler salıveriyorlar ve bütün bu psikolojik ve trajik ve etik ve müzikal organik akıntı fontanelin içinden, Tanrı'nın yükselen yollarından, mistik sinapsların ve meleksi aksonların içinden daha ileriye, bizi içine alan aklın optik kiazmasına doğru gönderiliyor ve oradan karmanın talamusuna ve aziz ve yargıçların saydam kafatasları etrafında altın renginde daireler oluşturarak, ateş ve siyanür alevleri çıkararak, ölçerek, tartarak, bölerek demetler halinde oturdukları duyusal alanlara yansıyan projeksiyonlara gönderiliyorlar. Kodlara ve sembollere, alegorik balelere dönüştürülen hayatım, Tanrı'nın kafatası üzerinde şekilsiz bir şekilde uzanıyor, onu bir gökkuşağı gibi, devasa parmakları, binlerce eklemleri, saksafoncu dudaklarıyla fakat bir ipeğine asılı duran küçücük bir kurtçuğun minicik bedeni olan elektrik bir homunkulus gibi koruyor. Çünkü Tanrı, mavi ışıklardan oluşan piller tarafından hafifçe aydınlatılan derin gecenin içinde kayan devasa bir beyindir, milyarlarca duyusu olan görkemli bir denizanasıdır. Kubbesi hafifçe çarpıyor ve onun saydamlığı yalnızca altın renginde bir aşktır. Düşünen devasa bir denizanasıdır o. Düşünen bir düşünce, fakat düşüncenin terimleri ile düşünen değil, onu düşünen güçten daha büyük, daha süslü ve daha karmaşık, kendini sevme gücünden daha bir altın renginde; sonuçta gücün kendisinden daha güçlü, azmin kendisinden daha zorunlu olan çarpan katedralin tümü, etraftaki hiçliğin minicik bir

hatasından, bütün boşluğu dolduran kusursuz ölümün bir noksanından, sonsuz gecenin kayası içinde belirlenmesi imkânsız olan bir delikten başka bir şey değilmiş gibi, onu çevreleyen derin hiçliğin terimleri ile düşünen bir düşünce. Ve o da hiper-hiçliğin, ultra-boşluğun, ölüm üssü ölümün ve Alef üssü Alefin bir kazasıdır. Ve sonuçta, Tanrı da o da daha gizli olan bir hiçliğin, bir duyu organı olan hiçliğin kristali içinde açılan fantastik bir duyu organından başka bir şey değildir. Bir gül, bir vulvaya benzer şekilde pliler içinde pliler.

Bu arada ben hayatımı filtreliyorum. Onu yutuyorum, içiyorum, görüyorum, kokluyorum, ısırıyorum, yaşıyorum, ondan nefret ediyorum, ona sahip oluyorum. Simetrik dört tane bölmesi olan bir kurt gibi hayatımı kodlanmış dürtülere dönüştürüyorum ve hiyerarşik bir şekilde onu daha üste iletiyorum. Kafatasım ve göğüs kafesim cenneti anlatıyor, turnusol kâğıdı salt mutluluk içine batırıldığı zaman renklendiği gibi renkleniyor. Düşünüyorum, nefes alıyorum ve gazlı kanımı arterlerimin içinde itiyorum. Mutluluğumun üçgenidir, insanlığımın piramididir ve diyaframım sinir ve kaslardan ibaret halısı üzerinde şarkı söyleyen meleklerden oluşan koromdur. Mutlu olduğum zaman düşünüyorum, nefes alıp veriyorum ve kalbim çarpıyor. Kuşların fonksiyonlarıdır, elmas kafatası üzerinde açılan kanatlardır. Bir kelebeğin kanatları üzerinde açılan berrak ve mavi üç tane gözdür. Bir tek beyin, kalp ve akciğer olsam, bir ilah olurum, çünkü ilahların çamurlu iç organları yoktur. Serebral pilotunu yıldızların arasına fırlatan kan ve havadan oluşan bir jet içinde ilerleyen bir uzay gemisi gibi olurum. Ve o, miyelinden oluşan sedef kostümü içindeki homunkulus, karmaşık bir kumanda tablosunun üzerinde gibi, düşünen bedeninin milyarlarca zerre ve gözenekleri üzerinde koşuşturarak milyonlarca parmaktan oluşan filumları olan

kendi vücudunun üzerinde manevralar yapardı. Ve gemi, bütünüyle sıvı halinde bir altın gibi parlayan serebrospinal sıvı ile dolu olur ve korkunç derecede güzel olan pilotun kafatasında başka bir homunkulus, örümcek ağına benzer; on binlerce parmağı olan kendi bedeni üzerinde bale yapar ve onun kafatasında başka bir homunkulus, altın renkli sıvı içinde havaya kalkar. Ve en büyüğünün bedeni her zaman en küçüğünün kozmosunu temsil eder ve dünya ve gece ve Tanrı kafatasın gittikçe daha çok incelen kemikleri tarafından ayrılan yalnızca birbiri içine sarılmış kozmoslar olurlar, kafatasları içinde kafatasları içinde kafatasları içinde kafatasları...

Fakat yalnızca melek değilim, aynı zamanda diyaframın altında tüylü bir tarantula gibi pusuda duran, korkunç ve grotesk bir şeytanım ben. Burada bağırsaklarım ve böbreklerim bulunuyor ve onların altında, karışık ve kırmızımsı torbalarının içinde, zamanı düşünen garip yumurtalarım var. Ve içinden yarıya bölünmüş bir şekilde ve bir vibriyona indirgenmiş olarak, başka bir dünyanın karnına doğru yolculuk yaptığım bir boru. Burada, idrar ve spermden oluşan bir jetin içinden aşağıya doğru ilerleyerek sefilliğin içine dalıyorum. Burada cehennemin kükürt ateşini soluyorum. Ve kalp ile akciğerler, hava ile tuzlu su tarafından itilen beynimi koruyan kafatasımın bir araya gelmiş dünyalar içinde dolaştığı gibi, skrotumdaki ateş ve bağırsaklar içindeki çamur, spermleri, evreni enlemine bölen ve onunla birlikte kuvarstan ölçülemez bir haç meydana getirerek bölen zamanın içinden itiyorlar. Ve işte cehennem: inlemeler ve kasılmalar içinde birbirleri ile birleşen, sonsuza kadar birbirinin içinden çıkan, rahimleri ile vajinalarını parçalayan, ereksiyon kapasitesine sahip gövdelerini kayganlaştırıcı ve kan ile dolduran, yaşlanan, gevşeyen, çürüyen fakat sürekli içlerinden övüller ve spermler salgılayan çıplak erkek ve

kadın bedenleri, başka kadınların şehvani ağızlarını, başka erkeklerin tüylü bacaklarını birtakım fotonlar gibi aydınlatan katil kapsüller, dağıtılmış organların, aynı göz kamaştırıcı kuvarstan yapılmış olan tabutlar içinde yavaş yavaş eriyen kemiklerin çürümüşlüğünü arkada bırakan ebeveynler ve çocuklar ve ebeveynler ve çocuklar. Bütün anneler ve kızları birbirlerinin içine sonu olmayan hamilelerden oluşan bir kuyruk halinde kapatılmış gibi içlerinde karınlar içeren karınlar içeren karınlar, rahim duvarlarının ve başka fetüslere hamile olan fetüslerin sonsuz vardiyası, rahimler içinde rahimler içinde rahimler içinde rahimler...

Ve gel gör ki göklerin denizanası yalnızca beyin değildir ve yalnızca düşünce değildir, aynı zamanda cinsellik ve aşktır; ve prensip ile etlerin birleşmesinden dolayı değil, bunun nedeni temel kimlikleridir, çünkü uçlarda, çisenti odalarının uçlarında, evren olan hiper-beyin, zaman olan hiper-cinsiyetten başka bir şey değildir. Düşünce olan hiper-evren ise, aşk olan hiper-zamandan başka bir şey değildir. Her şey olan hiper-düşünce ise, hiçbir şey olmayan hiper-sevgiden başka bir şey değildir. Ve fark edilemeyen, kaçınılamayan, bozulmayan her şey-hiçbir şey, bedenimin duyu organları ile algıladığım, işte tam da benim hayatımdır –suyunun içinde yüzdüğüm ve yanıp söndüğüm, o yoğunlaşıp, seyrelip birlikte kimin kimi oluşturduğu ve baltaladığı belli olmayan karmaşık bir hayat-beden meydana getirene kadar o beni keşfettikçe keşfettiğim bu ben, hayatımdır–. Çünkü organlarımın kalıpları hayatıma, senin boz maddenin anlayabileceği tek şekil olan kodlu bir şekil veriyor. Onun aracılığı ile sana saçlarımın kokusunu ve dudaklarımın tadını gönderiyorum. Gözlerimin rengini ve tırnaklarımın sertliğini. Bu büyük ve tek olan kodun içinde, bu kodeksin, bu okunaksız kitabın içinde, bu kitapta her şeyi bulabilirsin.

Şimdi eğri demirlerden, molozlardan ve eski dışkıların üzerine atılan buruşturulmuş gazetelerden oluşan atomik çölün içinde tek başına kaldığı için, üç seneden fazladır oturduğum –ve masasının üzerinde tükenmez kalem ile yazılmış olan kâğıtlardan oluşan başka bir apartmanın yükseldiği– Uranüs'teki apartman, ihtişamı ile alçaklığını daha iyi sergiliyor. Dünyanın en mutsuz şehrinin büyük ağrılar çeken priapizmli penis olan apartmanım, yıkımlara karşı gelebildi ve ufukta görünen (ve neredeyse bütün ufku kaplayan) Casa Poporului'un dondurulmuş mamutuna kadar, etrafı gözetleyen tek binadır, taş üstünde taşın kalmadığı bir yerde dikey şekilde duran tek cisimdir. Sabahları ekmek ve süt almak için çıktığımda ayak bileklerime kadar semtin eski tüccar ve sakin evlerinin dönüştükleri yeni halleri olan tozun içine gömülüyorum. Işık

değişip de ilkbaharın sıcak rüzgârının girdapları duvarları yalamaya başladıklarından beri, evlerin sakinleri ve mobilyaları kayboldu, pencereleri paramparça oldu, çerçevelerin ahşabı çürüdü ve ferforje balkoncuklarını destekleyen aynı pembe sıva ile eşit bir şekilde boyanmış güzel, kibar, garip, şehvetli, korkunç, spektral gorgon ve atlas heykellerinin alçıdan kabileleri –organları sökülmüş kadınlar, sakat erkekler–, gece-gündüz, gece-gündüz bu değişimin çarpıcı rüzgârı altında ufaldılar. Yüzyılın başlarında kim bilir hangi paranoyak mimarlar tarafından inşa edilmiş villaların ve devasa evlerin dış duvarları, dışarıdan ufalarak ve teleskopların sabit gözleri tarafından kaplanarak, içeriden ise arada bir herhangi bir pencereden bir bekâreti bozma şiddeti ile giren ve sıvı yakuttan oluşan, kusursuz bir dikdörtgen şeklindeki lekesini karşıdaki duvarın üstüne koyan alacakaranlık tarafından aydınlatılan, yeşilimsi ve altın renginde çiçekleri olan duvar kâğıtları ile kaplanmış bir şekilde kâğıt kadar ince kaldılar. O zaman, orada, yanan lekenin içinde (sessizlik içine gömülü olan odanın diğer kısmı, zift gibi karanlık bir şekilde kalırken), duvar kâğıdının içindeki çiçekler saydam, hastalıklı, karanlıkta saklanan patates sapları gibi cansız, fakat kan dolu kılcal damarları olan şeffaf kupulalarını açıyorlardı, yoğun ve görünmez bir akışkan tarafından itiliyorlarmış gibi sonsuz küçük derecede telaşlanıyorlardı, bacaklarını ekstatik bir şekilde açmış olarak yine yakuttan olan ağın üzerinde kayarak inişinde alacakaranlığın içinde açılmış olan o genizlerin ve ağızların içindeki siyah, lıkırdayan nektarı toplayan ve zemine ulaştığı anda karanlığın içinde eriyene kadar bir köşeden başka bir köşeye dağınık bir şekilde koşan herhangi bir örümceğin karnını şehvani bir şekilde yalıyorlardı. Kaç kez, sabahları çok erken, kırmızı bir havada veya önce ayın neredeyse görünmez ucu tarafından yü-

celtilen kirli bir sarıya, sonrasında maviye batırılmış gül rengine ve en sonunda göklerin yakutuna bürünen gün batımının o spektral evlerin arasındaki boşluğu doldururken, kaç kez eski asansör ile apartmanın güçlü köklerine inerken, dünyanın tamamen çevreye yabancılaştığı ve sarı, harabeler içindeki evlerin (her biri farklı farklı sütunlar, çatı makasları ve korkulukları, imkânsız teraslara, kör kapılara, dekoratif amaçlı kuleciklere doğru açılan başka dönen merdivenler) sanki tüm bunlar rüyalarmış gibi aynı derecede gerçekdışı, sanki perspektiflerin bir eski ressamı tarafından çizilmişler gibi hayalî kalmaları için pul pul döküldükleri an'a, zamanında yetişmek için delice yanan pencerelerinin çerçevelerinde hâlâ cam kırıkları bulunan terk edilmiş villaların sürüsüne doğru acele etmedim ki? Derileri bir parşömen gibi olan ve dar köpek kafataslarının içine insan gözleri nakli yapılmış sarı köpekler ağır ağır yuvalarından kalkıyorlardı ve zarif bir şekilde etrafımda uçuyorlardı. Aynı derecede insani gözleri olan güveler, alacakaranlığı sık kanatları içine o kadar çabuk emiyorlardı ki etraflarındaki hava, sanki günün ortasıymış gibi gökyüzü mavisine boyanıyordu. Arada bir, eğri demirden bir dış kapıyı açıyordum ve bir an için bakımsız avlunun içindeki devasa yıkıntı ile karşı karşıya kalıyordum. Hiçbir şey, bu dünyadaki veya hayatın bulunduğu dünyalar zümresindeki hiçbir şey, harabeler içindeki bir evden daha yalnız değildir. Onun yanında derin ıssızlık, mutluluğun bir çocuğudur. Onun yanında üzüntü, salt mutluluktur; sessizlik ise pirinçlerin başıboş fanfarıdır. Tırnak gibi ince ve aynı derecede saydam tuğlaları olan, moloz tozu ile kaplı, bütün çatlaklarından korkunç bitkiler baş gösteren, tek katında siyah ipekten dantelli bir jartiyeri olan ferforje bir balkonu, bit dolu bir zakkum çiçeğinin kuruduğu ahşaptan bir kasası olan evle yüz yüze, bir zamanlar içinde hafızanın ve azmin

bulunduğu fakat şimdi kırık olan ve çürük kafa derisi kalıntıları olan o devasa kafatası ile göz göze gelmiş bir halde, her an sahip olunmayı bekliyordum; ışıklıkların gözü ile fark edilen, bir fetişizmin merakı ve tutkusu ile takip edilenin ben olmasını bekliyordum: alacakaranlıktan büyük bir taç kapının önündeki ufacık bir varlık. Ve gerçekten karşımdaki büyük sanrının erotik ve metafizik cismi haline dönüşüyordum. Fakat onun otizmi salttı ve derisinin altına enjekte edilmiş alacakaranlık dozu öldürücü idi ve bu yüzden kızıl ışıktan oluşan derin bıçaklar açarak binanın kanatları arasındaki büklüme süzülüyordum, kehribar rengine boyanmış parkeler üzerinde kayıyordum, pencereden giren güneş tarafından kırmızıyla ısıtılmış duvara yapışıyordum. Döşemenin içinden çıkmış ve görünmez cereyanlar tarafından hipnotize bir şekilde yukarı doğru itilmiş olan renkleri solmuş çiçeklerin kalabalığına dalıyordum. Alacakaranlığın beni yıkamasına, beni yakmasına izin veriyordum. Alacakaranlığın beni mahvetmesine, bitirmesine izin veriyordum. Duvar kâğıdının üzerindeki şeffaf fincanlar tarafından emilerek tekrardan floresan duvarın içine emiliyordum, evin duvar kâğıtları üzerinde yayılıyordum, ona tamamen sahip oluyordum, harabeler içindeki bir evin şeklini taşıyan beynimin içine onu hapsediyordum. Ve taşınması mümkün olmayan, kurşundan ağır olan aynalı süngersi bir mobilyanın karşısına vardığımda, kendimi arkamda devasa ve zift gibi karanlık bir odanın bulunduğu, yakuttan tek bir apartman şeklinde işlenmiş olarak gördüğüm derinlerdeki rengi solmuş resimdeki yüzüme bakıyordum. Yüzümü dünyadaki en gizemli ressamın mahareti ile çizen gümüş nitrat içindeki gözlerime bakıyordum. Sedef gibi, hafif asimetrik hatları olan, sol gözü eski bir felçten dolayı karanlık; fakat sağ gözü bir o kadar insani ve sıcak bir şebnem tanesi gibi parlayan ince yüzüm... Ağzım

şehvani ve üzgün, bıyıklarım lifli ve ela, etrafımdaki karanlığın bu hale getirdiği keçeleşmiş saçlarımın arasından tarağın çok nadiren geçtiği, rasgele çıkmış siyah saç telleri. Salonu tavana kadar dolduran ve duvar kâğıdının içindeki bitkilerin tümünün ritmik bir şekilde bir yana, sonra da ani bir hareketle, sudan oluşan bir tarak tarafından taranıyorlarmış gibi diğer yana kıvrıldıkları yağlı sıvının içinde, aynanın karşısında, bazen bilincimi kaybediyordum ve sonrasında kendime geldiğimde, o yokluk anında nerede olduğumu soruyordum kendi kendime. Acaba o an benim bilincim bir çeşit pli, bir çeşit büklüm, bir Thomist kırlangıcı yuvası yapmış mıydı? Acaba harabeler içindeki ev ve eski mobilyanın aynasının karşısında, merkezinde bulunan kendim birden kafatasımın içine dalıyor muyduk? Acaba kendimi aniden aklımın merkezinde, sessiz bir erkek kardeşimle göz göze buluyor muydum? Acaba hâlâ birbirimizle konuşabildiğimiz ve birbirimize dokunabildiğimiz tek yer orası mıydı? Sonrasında büklüm düzleşiyordu ve içi temizlenmiş beynim beni tekrardan dışarı, gerçeğin körpe ve berbat illüzyonun içine pompalıyordu. Kendime geliyordum ve alacakaranlık, geceye dönüşüyordu bile. Arada bir insan gözleri ve karınlarının alt tarafında meme dizileri bulunan dişi köpeklerin sarı kafalarını okşayarak, her biri farklı olan, her birinin pencereleri arasında başka alçı âlemleri bulunan garip villalarla dolu semtin içinde bir süre daha dolaşıyordum ve dut ağaçlarının gölgelediği ve beni otların ve eski çamaşır makinelerinin kasaları arasından falik ve lüzumsuz apartmanıma doğru götüren yolda kayboluyordum. Kauçuklu bezden yapılmış iletim kayışlarının arasında sürünüyordum, kokuşmuş prezervatifler ayaklarıma yapışıyordu, hava şartlarından bükülüp yıpranmış okul defterlerine eğri yazılmış birer kompozisyonu okumak için dakikalarca duruyordum ve başka garip harfler

okumak için başka dakikalar duruyordum: dişlerini sırıtan, ölmüş bir kedinin karnından akan sertleşmiş bağırsakları. Cam kırıkları denizanası etlerinde, akşam çöküşünün eşantiyonlarını, küçük mavi ateşler, çivit üçgen alevler saklıyorlardı. Bazen onları topluyordum ve daha sonraları, çalışma masamın üzerinde, ilkini içinde larva aşamasında olan bir ışık, mart ayının saat on birdeki ayırt edilmeyen, umursamaz ve bir un biti kadar yumuşak gök mavisini görebilmek için kaldırarak, sonrasında ışığı artık yapılandırılmış, embriyoner zarları içe doğru büzülmüş, nöral kanalı artık görünürde olan ikincisini –haziranın güçlü öğlen vaktiydi– üçüncüsünü, dördüncüsünü, ışığın filojenini tekrarladığı, solungaçları ve sonrasında tekrardan emilen ve kretase ve miyosen dönemlerinden başka öğleden-sonralarına ait olan organların çıktığı beşincisini ve tümünü, bizim gözlerimizin görmesine izin verilmiş gerçek ışığı, insani ışığı içinde bulunduran son cam kırığına kadar kaldırarak evrimsel sıralar halinde yerleştiriyordum. O mavimsi fakat içinde mor boyarmadde bulunan bir ampul gibi dolu cam kırığını uzun bir süre pencerenin önünde tutuyordum. İçinde, badi parmağımdan daha büyük olmayan, fakat sanki güçlü bir büyüteçten bakılıyormuş gibi her bir kırışığı, gözeneği ve beneği çok iyi belli olan, yüzü, göğsü ve bacakları ile kolları ışıktan oluşan sessiz bir homunkulus yaşıyordu. Havanın aniden kararıp sıkıcı bir yağmurun başlamasından biraz öncesindeki kasım sonunun, yine de biraz çıngıraklı yılan zehrine çeken kehribar ışığı idi. Kristal çocuğunun ışık-gözleri görmüyordu, biraz Asya tarafına benzeyen çizgileri, bir örümcek ağı gibi ince olan, nesnelerin üzerinden soyunmuş ve havada onlara doğru yüzen imgeleri yakalamıyordu. Onlar direk olarak nesneleri ve aralarındaki rüzgârı algılıyorlardı. Küçük prensin sıkılmayışının ve melanko-

liye düşmemesinin nedeni bu idi. Dünya ışığının bütün sahnelerini içine alan köşeli ve barbar cam kırıklardan oluşan sıranın sonuna ulaştığımda, cebimden, bir kestanenin yeşil ve dikenli kabuğunu soyarak zamanın kalınlığında bulmuş olduğum bir cam bilye çıkarıyordum. Sıranın sağ sınırına, masanın kenarına yakın bir yere yerleştiriyordum onu ve sonrasında odak noktasında dünyevi ışığı, ifşayı, aydınlanmayı, ekstazı, epileptik aurayı, şiiri, kokaini, orgazmı, tahmini, REM uykusunu, vizyonu ve vizyonların vizyonunu, kirlian etkiyi ve gittikçe daha saf fraktallarını, bizim ışığımızın onun yanında kara toprak ve kurşun olduğu o ışığı görebilmem için parmaklarımın arasında kaldırıyordum. Gözlerimin bebekleri kadar büyük olan bilyeyi, gözlerimle birlikte bir üçgen oluşturana kadar yavaşça yüzüme yaklaştırıyordum; kendi gözlerim havada asılı duran, periorbital kasları olan, sarımtırak-sedef korneası, kılcal damarları, kahverengi irisi ve yarı gölgenin içinde genişleyen gözbebeği olan canlı bir göz küresi tarafından dikkatlice fakat kişisel olmadan takip edilen parlak camdan gözlere dönüşene kadar birbirini döner bir devrenin içinde izleyen ikisi etten, biri camdan, toplam üç gözden oluşan bir üçgendi. Bir süre sonra göz küresi camlaşıyordu ve kendi gözlerim tekrardan görmeye başlıyorlardı. O zaman bilyeyi, içinden, aniden ağaçlandırılmış bir alan gibi büyüyen kıllarıma ve epidermim pullarına bakarak, çıplak kolumun üzerinde gezdiriyordum. Gömleğimin altından, sıska göğüs kafesimin üzerinde onu soğuk haliyle yuvarlıyordum, meme uçlarımın üzerinde hissediyordum, kısa bir süre için göbek deliğime bastırarak durduruyordum. O kadar ikna edilemez olmasına rağmen yine de benim derimin kokusunu almış bir şekilde, onu en sonunda yumuşak ve bitmek bilmeyen kitap taslağımın üzerinde, yanına küçük ve yoğun bir ışık noktası bırakan

kuvars baloncuk içinde aniden yamuk şeklinde genişleyen kelimeleri okuyarak gezdiriyordum. Derin alacakaranlığın içinde sayfalar, aynen annemin eti keserken çıkardığı zarlara veya balıkların sedef rengindeki hava keseciklerine benziyordu. Bilye, kılcal damarlarla dolu ıslak zarlar üzerinde geziyordu. Ağır ve şeffaf kürenin altında tükenmez kalem ile yazılmış olan harfler o kadar çok genişliyorlardı ki, mavi boruları içinden kanın dolaşımı görülebiliyordu. Bilyenin geçişinde ter bezleri, serbest sinir uçları ve Pacini organları, dermal yağlar ve melanin (arada bir benler ve hatta bazen siğiller meydana getirerek) açığa çıkıyorlardı, sonrasında ise tekrardan kitap taslağımın gözenekli sayfasının içine emiliyorlardı. Neydi ki benim kitabım? Zaten yüzlerce taç yaprağı olan bir gül mü? Sedef katmanları üzerine başka sedef katmanları eklediğim bir inci mi? Hiçbir zaman önceden yazılmışları okumuyordum, zamanın oku tarafından geri dönülemez bir şekilde yönlendirilmiş olan sayfaların düzenini hiçbir zaman bozmuyordum. Son sayfayı uzaklaştırarak ondan önceki sayfayı okumam, sadik bir deri soyma ile aynı anlamı taşır, kitabımın taslağına çekilemez acılar yaşattırır. Çünkü yalnızca son sayfa gerçek epidermdi. Diğerleri, sırasıyla bu aşamadan geçmiş olmalarına rağmen, yozlaşmışlardı, üst üste sayfalardan oluşan bir yığın olmaktan çıkana kadar –ve öyle kalmaya devam edene kadar– derisi kamuflaj resimlerle kaplanmış, hiyalin maddeden oluşan sıkı bir hayvana dönüşene kadar yığını sürekli yapılandırarak onun içinde eriyip gitmişlerdi. Bir kitap yazmıyorum, kafatasımın ve odamın ve dünyamın mutsuz rahmi içinde bir embriyo büyütüyorum.

Fakat bu, semtimin kalıntıları henüz ayaktayken ve metrodan kovulan serserilerin bir duvarı yıkılmış odaların içine kıvrılabildikleri aylar öncesindeydi. Fakat kış,

onları oradan da kovdu. Kışla birlikte yuvarlak ışıklıkları ve Jugendstil süsleri olan dokunaklı duvarlar iyice ufaldı ve serserilerin dışkıları karlar altında kaldı. İlkbaharda yağmurlar, dutların körpe sopa kokusu ve ekskavatörler geldi. Çatı katımın oval penceresinden kirli hidrolik silindirleri ve çıplak demire kadar kavlamış kepçeleri olan sarı ve turuncu metalden böceklerin, minyatür arabalardan oluşan bir oyundaki gibi, adım adım duvarları nasıl yıktıklarına, temelleri söktüklerine, çitleri büküp toprağın içinden çekip çıkardıklarına ve arkada tırtıl kamyonların izleri ile dolu çamurlu boş bir alanı bırakarak her şeyi nasıl damperli kamyonlara yüklediklerine bakıyordum. Geceleri kamyon farlarının mahvedici ışığı altında çalışıyorlardı. Bazen iniyordum ve çamur, botlarımın üst kenarını geçip içlerine sızıyor olmasına rağmen, operasyonların gerçekleştiği alana varmadan vazgeçmiyordum. Orada bir savaş veriliyordu. Yatağında beklenmedik bir anda basılan düşman, çıplak göğsü, küflenmiş derisi, kırık burnu ve kör ama korkudan büyümüş gözleri ile spektral bölgesini koruyordu. İlkbahar, gökyüzünün derinliklerinde, gorgonların ve sanrıların üstünde, yıldızlar güzel kokulu bir şekilde parlıyorlardı ve inliyorlardı. Girdapları üzerinde, hâlâ, altlarında alçıdan kasları olan iki atlas heykelin boşuna kasıldıkları balkonlarını taşıyan dış duvarlar yansıyorlardı. Dişli kepçeler, farların yaydıkları ateşten ışığın ortasına vuruyorlardı; duvar çatırdıyordu; sıva, taneler ve parçacıklar halinde her tarafa saçılıyordu; tuğlalar, geride yumuşak örümcek yuvaları bırakarak birbirinden uzaklaşıyordu ve bütün dekor, nisanın devasa ayı altında çöp ve tarihi eserlere dönüşerek aniden arkaya doğru düşüyordu. Farlar binaları renklerden yoksun bırakarak balmumu ile dolduruyorlardı. Onları, bir anahtarın kopyasını yapmak için kalıbın içine bastırdığın gibi, elektrik

odakların kalıbının içine yavaşça bastırıyorlardı ve sonrasında orijinali imha ediyorlardı, öyle ki ayakta kalan tek şey bir zamanların gorgonlarının içbükey maskeleri ile örtülü eski villaların negatif mulajları oluyordu. Eve, üstüm başım çamura bulaşmış bir şekilde, fakat cebimde gerçek tırnağı olan alçıdan bir parmak veya siyah taç yaprakları arasında ucundaki yuvarlarında kalın bir polen taşıyan saydam bir yeşilden zarif erkek organları çıkmış ferforjeden yapılmış bir çiçek ile dönüyordum.

Ve bu yüzden ilkbaharın yeşilimsi şafağı beni tekrardan, o an kozmosun içinde, on bir katı ile, sisten alınlıkları ve boşluktan oluşan payandaları ile çimenlerin belirlemeye başladığı yükseltinin üzerine çıkmış olan Casa Poporului'un olağanüstü ve çıkıntılı hayaletine rakip tek nesne olan Uranus sokağındaki kırmızı dikilitaşın önünde yakalıyordu. İki bina arasındaki Dünya gibi eğri olan devasa boş alanın üzerinden, bazen sallanarak ve azizlerden oluşan yükünü bir duraktan başka bir durağa götüren, potansiyometreli kolu ön odada hareket ettiren ve arada bir makası değiştirmek için durup inen yaşlı Ortodoks papazı ile birlikte kavşaklarda çanını çalan tekerler üzerinde birer kilise geçiyordu. Koruyucu azizin altına yerleştirilmiş bir dikiz ayna, uzun ve düğümlü sakalı olan cüppeli vatmana, yanları, duvarlardaki freskler boyunca, pis sokak çocuklarının ortadaki kulenin çanlarının ipine asılarak ayakta durmaya çalıştıkları arka tampona kadar görmesine yardımcı oluyordu.

Yürüyerek veya kiliselerden birine binerek –geceleri, utangaç bir şekilde apartmanlar arasındaki depolara çekiliyorlardı– sonunda eve ulaşıyordum, apartmanın girişine ayak basıyordum ve beni bulutların yanına, yanıp sönen tek odalı daireme götürecek olan Nuh nebi'den kalma asansörü çağırıyordum. Bitmek bilmeyen uzunca bir süre boyunca, dikey kafesi apartmanın spiral şeklin-

deki merdivenine yumuşak bir şekilde sarılı olan asansörün ziftli telden kapısının önünde bekliyordum. Bir para kasası gibi ağır olan kabini, bir salyangozdan daha yavaş olarak, bol bol kahverengi vazelin sürülmüş raylar boyunca gösterişli ve geri dönülemez bir şekilde inerken bütün binayı titretiyordu. Kabinin altındaki yakıt yağı gibi siyah olan ve sonradan bir Müjde gibi yüce bir şekilde yarı gölgenin içinde parlayan kristal camların sonunda görünmesine izin vererek zemin katın altındaki çukurun içinde kaybolan bükülmüş bağırsaklar belirene kadar bir dakikadan fazla zaman geçiyordu. Her gün kendi rızam ile zift, kuvars ve ahşap kapanın içine giriyordum, zamanın aşındırdığı, kibritle yakılmış olan, özellikle çocukların boylarının yetiştiği alt kısımdakiler olmak üzere barbar bir şekilde kırılmış ebonit düğmelere bakıyordum ve her defasında, ebonit çukurlarının içine parmağımın ucunu tekrardan yerleştirdiğim –sadece benim tarafımdan kullanıldığı için işaret parmağımın izleri derin bir şekilde içine kazınmış olan– en sondaki düğmeye basıyordum. Ve tekrardan parmağımın şeffaf eti içinden, dopamin dolu keselerin uç taraftaki çizgili deriye nasıl yaklaştıklarını, ona nasıl yapışıp onunla bir olduklarını, nasıl çatlayıp parmağım ile düğme arasındaki mikron alanın içine daha yeni fışkıran bir sperm gibi sıcak olan nöro iletkeni salgıladıklarını ve çatlak plastikten oluşan sinapsa doğru girdaplar halinde nasıl ilerlediklerini görüyordum. Ve tekrardan kıvılcımlı sıvı, mesaj değiş tokuşu yaparak, şifreler vererek, kilitler ve çentikler açarak ve en sonunda yaşlı ve bezgin asansörün ana hatlarına girmeyi başararak gözenekler içine süzülüyordu. Komut, apartmanı ereksiyon halinde tutan ve delikli organlarına alacakaranlıkla dolmalarına izin veren ayıp sinirin içinden çıkıyordu, sonrasında iliğe kadar ulaşıyordu, gri renkli kelebeğin kanatlarından gökkuşağı renklerini taşıyan

refleks bir yay şeklinde ilerliyordu ve en sonunda eski motoru harekete geçiriyordu. O zaman, rüyada veya eski hatıralarda olup olmadığına karar vermenin henüz imkânsız olduğu durumlardaki, bir çocuk olup başımı yukarıdaki ampule kadar uzanmış bir heykel gibi devasa boyuyla annemin kalça kemiğine yaslamış bir şekilde, çeşit çeşit eşyalarla dolu, her bir katı diğerinden daha canlı olan güçlü ışıklarla aydınlatılmış mağazalara çıktığımız gibi, her bir katın önünden geçerek, her bir sahanlıktaki korkunç olaylara (mozaiğinin üzerine uzanmış bir şekilde ağlayan uzun ve beyazlamış saç kuyrukları olan yaşlı birer kadın; dişli bir mutfak bıçağıyla damarlarını kesen birer asker; küçük kızın önünde içi saman dolu bir tavşan oyuncağı parçalayan pis bir takım çocuklar) müdahale edemeden –ancak– bakarak tahammül edilemez derecede yavaş bir şekilde kabinden çıkmaya başlıyordum. Annemle, her defasında çıkıyorduk, inişte her zaman, kendimizi farlar ve neon lambalarla dolu sokağın ortasında bulana kadar mağazaların kuytudaki kirli merdivenlerini kullanıyorduk. Başka zamanlar ise birer asansörün devasa ve rüzgârlı kafesinin içinden duvarları ve tavanı olmayan, yalnızca yükseklerde bir yerde kaybolan bir kabloya asılı duran platformun üzerinde çıkıyorduk. Kabin bundan ibaretti: duvarlara çarparak sallanan ve çatlakları arasından alttaki boşlukları gördüğüm bir tahta parçasından. Duvarlar pütürlüydü ve yakıt yağından dolayı siyahtılar, birbirinin üzerine dizilen demir kapılar ise garip mekanizmalar ile kilitlenmişlerdi. Karşılarından geçerken onları boşuna itmeye çalışıyordum ve gerçekten sonsuza kadar devam ediyorlardı. Ve sallanmanın, boşluğun ve duvarlara çarpmanın verdiği bulanıklık midemi sonsuza dek yerinden çıkaracakmış gibi hissettiğimde, aniden, kapıları olmayan açık bir alanın önüne ulaşıyordum ve duvar ile platform arasında ezilip kalma riski ile

karşı karşıya olarak, kapının çerçevesinden boşluğun üzerinden atlayıp kendimi daha önce hiç ayak basmamış olduğum yabancı, sessiz, aşırı derecede büyük bir sahanlıkta buluyordum. Üzüntü, kaygı, korku dahil olmak üzere, her şey gerçekten iki kat daha büyüktü artık: Konserve kutuları içindeki Benjaminler, zeminin mozaiğinin üzerindeki izmarit, bir duvarın üzerine şablonla yazılmış, bulunduğumuz katın sayısı, bir insan boyundan daha yüksek bir yere koyulmuş dürbünleri ve yetişmesi mümkün olmayan zilleri olan kapılar. Sonsuz açık bir yeşile boyanmış hava, her yerden daha soğuk ve sertti.

Rüyalarımda, sayısızca kez, hâlâ iskele ve beton kalıplarla dolu kocaman yapıyı yiyen beyaz bir sonbaharda, ben beş yaş ve birkaç aylıkken taşındığımız Ştefan cel Mare sokağındaki apartmanımızın girişini gördüm. Apartman, Dâmbovița değirmeninin önündeki boş alan üzerine inşa edilmişti ve yanında sirkin bulunduğu Tonola Gölü tarafından gelen ıslak ve soğuk rüzgârlar onu sürekli yalıyorlardı. O zamanlar değirmen, bütün elektrikli elekleriyle o kadar yüksek bir sesle uluyordu ki, pazarları –değirmen çalışmadığı için–, sessizlik olağandışıymış gibi geliyordu ve kulaklarım bu sefer ıssızlıktan çınlıyordu. Bugün apartman kadar yüksek olan ve yazları, yalnızca apartmanın arkasındaki alanı değil, aynı zamanda değirmenin etrafındaki havayı da sanki beyazlatan, duvarların köşelerine kabarık kar yığınları şeklinde çöken tüyleri yağan kavaklar, o zamanlar, beton çitten daha yüksek değillerdi ve henüz daha yeni dikilmişlerdi. Rüyamda, sağ duvarında mektup kutularını taşıyan ve şimdi başka bir duvarda bulunan panonun bulunduğu apartmanımızın girişine ayak basıyordum. 20 numaralı kutuyu açıyordum –diğerleri arasındaki yerini o kadar iyi hatırlıyordum!– ve her zaman içinde mektup desteleri ve sadece mektup değil, başka evrakları da buluyordum.

Gazete, dergilerden kesilmiş parçalar, matematik alıştırmalarıyla dolu okul defterleri, neresi olduğunu tahmin etmenin imkânsız olduğu yabancı görünümlü kart postallar, bunların tümü bana devasa bir zevk veriyorlardı ve hepsinin içinden aç gözlülükle geçiyordum. Tanrım ne kadar çok insan yazıyordu bana ve ne kadar çok insan benimle ilgileniyordu! Parlak kırmızı kâğıtlardan makasla kesilerek yapılmış kalpli aşk mektupları buluyordum ve kadın izi bulunan, okunaksız bir kaligrafi şeklinde sarılmış yazıyı çözmeye çalışıyordum, saçları küt kesilmiş olan parlak gözlü esmer kız gerçekten belirene kadar içlerine dalıyordum ve ikimiz deniz kenarındaki bir restoranda konuşmaya başlıyorduk; fakat sonrasında tekrardan mektuba dönüyordum ve kendimi, badanacının merdivenleri, pompalar ve kireç kovalarıyla dolu apartmanın girişinde buluyordum. Kireç ve açılmış gazetelerle, gazlanmış beton ve tuğla parçaları ile dolu fakat yine de bir katedralin basamaklarına benzeyen basamakları olan asansörün bulunduğu sahanlığa doğru ilerliyordum. Sonra, asansörün kovasına doğru açılan ve oraya taşındığımız sonbaharda gördüğümle, asansörün ve saçtan yeşil kapılarının takılmadan önceki haliyle aynı olan taç kapıya kadar çıkıyordum. Boşluğa açılan, benim boyumdan beş kat daha yüksek olan gizemli bir kapı idi bu. Korku ile yaklaşıyordum, uzun bir süre beyaz duvardan oluşan o çerçevenin içinde kalıyordum, yukarı doğru çıkan ve minicik bir tavana yaklaştıkça daralan sekiz katlık boşluğun bayıltıcı perspektifine doğru, daha önce hiç görülmemiş yüksekliğin sisinde kaybolmuş bir şekilde bir göz atıyordum, sonrasında ise çömelerek kocaman bacanın boy gösterdiği yaklaşık bir metre derinlikteki çukurun içine yavaşça iniyordum. Dergilerin buruşuk sayfaları, filamanları yanmış ampuller, eski kondansatörlerin alüminyum folyoları ve yağlı kâğıtları, pil parçaları ve sarmal

şeklinde dışkılar, orada, eski ve taşlaşmış bir toz ile birbirlerine karışmışlardı. Rüyamda bile bir zamanlar gerçekten oraya indiğimi, dizime kadar çöplerin içine batmış bir halde, gittikçe daralan ve her bir sahanlıkta, kapıların monte edildiği yerde, birbirine daha yakın boşlukları bulunan duvarların dikey kesitlerine bakmak için başımı gereğinden fazla arkaya doğru eğdiğimi biliyordum. Başımı arkaya o kadar çok eğmiştim ki, hâlâ saydam ve kıkırdaklı olan narin boynumun omurları çatlamıştı ve birden küçük çocuk bedenimi terk ederek, kapıların önlerinden geçerek asansör kovasının solgun havası içinde, başlarda daha yavaş, sonrasında ise yükseliş delicesine olana kadar ve hava altına bürünüp, gökyüzüne doğru bakan borunun içinden milyar atmosfer halinde sıkıştırılmış ve beni eritilmiş altından bir mermiye dönüştüren hayali bir gaz tarafından itiliyormuşum gibi, her an daha kudurmuş bir halde, altından bir rüzgâra dönüşene kadar, gittikçe daha hızlı havaya kalkmıştım. Kapılar için ayrılan delikler, yanımdan, gittikçe daha hızlı gösterilen birtakım film kadroları gibi koşuyorlardı ve sayıları artık yalnızca sekiz değildi, bitmek bilmiyorlardı ve kısa bir süre içinde geniş bir spiral halinde yükselen tek bir açıklık şeklinde, deli bir fışkırma halinde çıkarak vidalandığım bir yiv şeklinde birleştiler. Başımın üstünde ise artık, geleceğin kabloların içinden geçecekleri boş alanı bulunan kireçlenmiş basit bir tavan yoktu, kubbesine karışık ve benekli alegoriler resmedilmiş, ona doğru yaklaştıkça ilahi bir büyüklük gibi gittikçe daha da fazla yükselen bir kilise tonozu vardı. Ve yine de ona yaklaşabiliyordum, şekillerini kaybetmiş cherub melekleri, erkek göğüs uçları olan bakireleri, kan ırmaklarının içindeki aşırı derecede güzel tövbekârları artık daha iyi ayırt edebiliyordum. Eritilmiş altın taneleri halinde dökülen sarışın saç lülelerim ile açık mavinin içinden, resmedilmiş ve o kadar geniş ki artık

gittikçe daha büyük bir sayıdaki kol ve kalça kemiklerinin görme alanımdan çıkıp sisli bir ufkun içinde eridikleri tonoza doğru yöneliyordum ve aniden kalan tek şey, kırmızı ve korkmuş bir yüz, çığlık atan açık bir ağız ve genişlemiş birtakım gözler oldu, sonrasında ise, canlı canlı yenilen şehidin hatları da gözbebeği etrafındaki bir iris gibi çiğnendi ve bir tek ağız, içine bir foton gibi miniskül bir şekilde sonsuzluğun tuttuğu kadarıyla saldırabildiğim zift gibi siyah bir boşluk kaldı.

Karanlığın kristal sessizliği içine vidalanıyordum, tek haberci bendim, tek ışık noktası, tek kelime, göndermeyen ve kabul etmeyen bir dünyada tek bilgi bendim. Sessizliğin içinde uçuyordum, hız ve ilerleme kavramını çoktan geride bırakmıştım, şimdi, abislerin saydam ve ışıklı, kıvrımlı ve saçaklı kurtları gibi uçuyordum. Ve tabi ki şafak aniden kendini gösteriyordu. Tabi ki kırmızı alevden güneş, bir deney tüpüne kan doldurduğun gibi sessizliğin kristalini dolduruyordu. Parlak ve mutsuz bir anatomi olan karmaşık bir güneş. Sodyum ve potasyum iyonları için gözeneklerle dolu sıvı membranları olan bir güneş. Değerli taşlar gibi veya örümceklerin alınlarındaki basit gözler gibi açık mavi ve yeşil olan fasetalardan aniden parlayan kemoreseptörleri olan bir güneş. Seyreltilmiş altından birtakım saç örgülerine benzer ışık yuvarları olan bir güneş. Ve tabi ki, tabi ki o membranların içinden geçtim ve ışıktan oluşan bir örümcek ağına bulaşmışım gibi onlarla birlikte bir gemi gibi kürenin merkezine doğru kaydım. Kürenin merkezinde ise ışık, beynim ve çığlığımla birleşti.

Her defasında, rüyalarımın tümü aynı ışık pestilin etrafında birleşen filigranlı yarı şeffaf taç yapraklar imiş gibi, buraya, ışıktan ve çığlıktan oluşan o auraya ulaşıyordum. Her defasında gücüm tamamen tükenmiş uyanıyordum, yataktan kalkıyordum ve aynı alaca karanlık saatte, önümde tek başlarına açılan kapıların karşısında ve kendim aynı yerde duruyormuşum da sabahın altısındaki üzgün karmaşanın içinde bana doğru gelen dekorlarmış gibi benim o gerçekdışı ilerleyişimin karşısında hiç şüpheye düşmeden dairemizin odalarını dolaşıyordum. Annem ve babamın uyudukları odaya yavaşça giriyordum, Etrüsk lahitler üzerindeki heykeller gibi çarşaflara sarılmış olarak, petunyaların arasından filtrelenerek geçen ışığının içinde benzi solmuş, neredeyse un kadar beyaz yüzleri ile nasıl uyuduklarına bakıyordum; annemin yanına, yatağın

kenarına oturuyordum ve onu uzunca süzüyordum. Sonrasında ise aynı derecede bedenimden ve istekten yoksun bir şekilde yatağa uzanıp o illüzyonist gerçeğin her bir detayını algılayarak gözlerimi hiç kırpmadan tavana diktiğim odama dönüyordum ve aniden, gerçeğin hiç değişmemiş olduğunu görerek, aynı çiçeklerin arasından geçerek, filtrelenen ışığın içinde aynı tavana bakarak gerçekten uyanıyordum. Bu kez kendi bedenimde ve yırtık pijamamın içinde banyoya gidiyordum ve belirsiz bir süre kendimi görmeden gözlerimin içine bakarak lavabonun ve aynanın önünde kalıyordum. Klozetin kapağı üzerine oturuyordum ve yerdeki mozaiğin atlı sahneler ve çok renkli manzaralar haline nasıl dönüştüğüne bakarak başka zaman dalgaları süresince orada kalıyordum. Yatak odasında bir süre kıvrılıp durduktan sonra banyoya gelip endişeli bir şekilde kapıyı çalan annem, beni bu şekilde buluyordu. Yavaşça kendime geldiğim odama dönüyordum. Belki de "nonkonvulsiv morfik sol temporal lob epilepsi" (on yedi yaşlarımdayken birkaç saatimi karşıdaki kitapçıda satın almam için çok pahalı olan kocaman bir psikiyatri kitabını okuyarak geçirmiştim) hastasıydım veya yaşadığım sorun aklıma kesinlikle zarar verecek olan aşırı mistik veya şiirsel bir ruh haliydi. Veya başka bir tür dünyaya geçiş. Yazları soğuk, kışları sıcak olan kaloriferin üstüne ayak tabanlarımı yaslamış ve popom yatak sandığının üzerinde pencerenin karşısına oturmuş bir şekilde, şehri, devasa panoramik pencerenin içinden, en alt limitinden, Ştefan cel Mare sokağında hırıldayan tramvaylarından başlayarak, içlerinde bir tek sima olarak tanıdığım insanların dolaştığı ve her bir penceresini, nişini, çatısındaki kiremidini ve her bir ağacını tek tek bildiğim ön plandaki evlere ve bahçelere kadar, üst üste çıkmış evler, kıvrılmış ağaç dalları ve telefon kabloları ile karışmış olan, çoğu iç merdivenlerini aydınlatan birer yuvarlak pence-

resi ve genişlikleri ile boyları arasında çok zarif, alışılmadık bir orantı ile yapılmış dikdörtgen pencereleri olan iki savaş arasından kalma kübist binalar olan en uzaktaki, en arkadaki sokaklardaki evlere kadar seyrediyorum. Neredeyse bütün hayatımı geçirmiş olduğum bu anonim ayakkabı kutularının içinde değil de, bu evlerin arasından en eski ve en karmaşık olan birinde oturmak için üzerimdeki derimi bile veririm. Çocukluğumda, çoğu kez, yansıtıcı katmanı yer yer aşınmış olan banyo duvarına asılmış aynayı alıyordum ve camın yanına geçerek güneşli yaz günlerinde, ışık lekesini karşıdaki evlerin pencerelerine tutuyordum ve o ana kadar belirsiz ve soluk olan içleri aydınlatıyordum veya parlak spot ile, bahçelerinin dış kapılarına çıkmış olan komşularımın gözlerini alıyordum. Ana hedefim, pencerelerinde ve kapılarında yeşil kanatları ve çoğu kez çirkin hatları olan bir kızı ve kızıl saçlı bir oğlanı gördüğüm cüzzamlı bir balkonu olan bir pastaya benzeyen pembe ev idi. Çocuk, elini gözlerine götürüyordu ve yolun karşısındaki devasa apartmana bakmaya çalışıyordu. Büyük bir ihtimalle beşinci katta görebildiği tek şey, arkasında bir çocuk siluetinin gölgesinin belirdiği büyük bir alevdi. O zaman yumruğunu göstererek tehditler savuruyordu, kız ise balkondan aşağı sarkıyordu, evin üst tarafını gölgeleyen bir ceviz ağacının dallarına sıkıca tutunuyordu ve ağzından, yoldan arabalar geçmediğinde çok iyi duyduğum korkunç küfürler çıkararak bana dakikalarca bağırıyordu.

Aynayı, daha da uzağa panoramanın en üst kısmındaki gittikçe daha kaotik olan katların ve çatıların üzerine tutuyordum ve bu oyun, aynanın ışığı, altlarında, Bükreş'in, gökyüzünün sınırına kadar uzandığı yaz günlerinin dağınık beyaz bulutlarının alt kısmındaki ışığın etkisiyle neredeyse fark edilmeyecek bir hal alana kadar, böyle devam ediyordu. Çok uzaklarda, tozlu

evlerden oluşan denizin ötesinde ve kavak ve dut dallarının ötesinde, gökyüzünün üstünde biçimlenen, benim eski hatıralarımla o kadar özel bir bağlantısı olan ki bana aklımın, hafızamın ve hayal gücümün birtakım fragmanları gibi bile gelen –ve yolun karşısındaki apartman inşa edilip şehri benden sonsuzluğa kadar çalana kadar öyle geldi– birkaç bina yükseliyordu: Victoria Alışveriş Merkezi'nin camdan testeresi, Gallus apartmanının ucunda küresi olan kulesi, termik santralin gri renkli bacaları, CEC binasının barok kubbesi... Ufukların ufkunda, uzaklarda, çok daha yoğun olan gökyüzünün altında, iğneler gibi uçlu olan kavak ağaçlarının alevleri devasa, mavi, melankolik panoramanın kenar dikişini oluşturuyorlardı.

Ayna olmadığı zamanlarda, bir yerlerden büyüteç ortaya çıkıyordu. Babamın pul koleksiyonu yapma şevki doğduğu zamanlardan kalma plastik kenarları olan filatelist büyüteci idi bu. Onunla, pencere ile yatağımın sandığı arasındaki göz kamaştırıcı güneşin içinden ucu çiçek gibi olan ince bir duman kalkana kadar gazetelerin siyah harflerini yakıyordum. Şehre, içinden baktığım zaman, onu büyütecin üst kenarını kaplamış olarak baş aşağı ve hilal şeklinde görüyordum. Ama gözlerime yaklaştırdığımda görüntü normale dönüyordu fakat bulanıktı; ağaçların yeşili sıvaların üzerine uzanıyordu, kiremitler ise gökyüzünü bulaştırıyordu. Özellikle de büyütecin altın noktasına bakıyordum. O zaman, güneş, pencerenin içinden bir reaktör ağızlığı gibi delice yanarken, büyüteci yatay bir şekilde parmaklarımın arasında tutuyordum. Gözlerimi, ışığın içindeki bir gaz gibi gerçekdışı hale gelen kalın camın yalnızca bir santimetre mesafeliğine kadar indiriyordum. O zaman, gözlerimin altında, bir tek akkor noktası genişliyordu ve altın bir denize, içinde ipliksi varlıkların yavaşça inip çıktıları ikonaların halesi

gibi eritilen altından bir yaldıza dönüşüyordu. Arkalarında lensin üzerinde yansıyan, uzun ve siyah kirpikli, tahmin edilemez incelikte gölgeleri olan yün gibi ipçiklerin ve sürekli hareket eden, solungaçları ve kirpikleri olan biraz gelişmiş mikroskobik hayvanların hareket ettikleri altın gibi gözbebeğinin etrafında ela irisli kendi gözümü de gördüğüme şaşırmış olarak büyülenmiş bir şekilde bakıyordum onlara. Dövülmüş altın tepsi, bir bulut tarafından çözülüp lensin alanı soğuk camın balık gözü içinde Bükreş'i içine alarak bir minyatürcünün parlak tuvali haline dönüşene kadarki manzara beni dakikalarca, transta tutuyordu.

Aslında, ışık noktasının sükûneti her ne kadar derin olursa olsun, bulutları bekliyordum. O zaman, orada, yatağımın sandığı ile pencerenin altındaki kalorifer arasında, şehrin, sonsuz derecede ince olan bir dolma kalem ucu ile çizilmiş ve –Harmuth kalemleriyle, daha fazla veya daha az kullanılmış, yaprak sigara kokan yirmi dört tane kalemin degradé-ler halinde durdukları saç kutumun içindeki kendi renkli kalemlerim ile– zarif fakat parlak bir şekilde renklendirilmiş haliyle lensin içinde nasıl bir araya geldiğini görüyordum. Tahmin edilemez şekilleri olan bulutları bekliyordum, çünkü onlar, belirsiz odanın parlaklığını keserek, bir saatin şeffaf kapağı üzerindeki gibi, lensin içinde sürekli başka bir Bükreş'in yansımasına izin veriyorlardı. Bazen, kavisli lensin üzerinde hiçbir bina görünmüyordu, görünen tek şey içlerinden toprak renkli ırmakların aktığı ormanlardı sadece. Başka zamanlar, çamurlu Dâmboviţa boyunca, güçsüz duvarlar arasında, birkaç kilise ve bir ev toplanıyordu. Başka görüntülerde, şehir, dolambaçlı sokaklar ile, yokuşun üzerine tırmanmış Mitropoli kilisesi ile, evler arasında benekler gibi saçılmış bahçeler ile, şehrin diş etine parlak bir azı dişine benzer bir şe-

kilde batırılmış gibi duran konik ve yalın Colţei kulesi ile birlikte yükseliyordu. Bozuk sokaklarda koşuşturan faytonlar yavaşça yerlerini ilk otomobillere bırakıyorlardı, zarif popolarla dolu çemberli etekler, çok düşük belli düz elbiselere dönüşüyorlardı, korniş ve maskaronlarla süslenmiş tüccar evleri dökülüyorlardı ve meydanlarda, aralarından, eski tramvayların geçtiği birtakım mezarlara benzeyen ciddi, kübik villalar yükseliyordu. Gözümü lensin içindeki manzaraya yaklaştırdıkça o dünyaların gittikçe daha derinlerine iniyordum, yakın planlarda, kendileri de, daha derin bir bakış sonucu duru diskin alanını kaplayarak patlayan detaylar görüyordum. Bazen, bakışımı bir Balkan şehrinin kalabalığından çekerek, aniden, lensi doldurarak, canlı çitleri, köftelerin pişirildikleri mangalları ve masaları etrafındaki hasır sandalyelerde oturan alaca yüzlü, alacalar içinde altın lekeleri ve ağaçların yapraklı dalları arasından süzülen güneşin rüzgârını taşıyan uzun etekli ve karo motifli takım elbiseli müşterileri olan bir açık hava restoranı haline dönüşen tek bir mavi-gri alanın üzerine yoğunlaştırarak eğleniyordum. Sonrasında tek bir kadın seçiyordum, göğsünde gri incileri olan, parmakları arasında dört tane turuncu renkte etli çiçekleri olan bir aslanağzı çiçeğini tutarak kolunu sandalyenin arkalığına yaslamış, boğazına kadar iliklenmiş pembe bir elbisenin içinde, girişin yanındaki masada oturan kurnaz yüzlü kızıl saçlı kadını seçiyordum. Saçının üzerinde en altta bulunan çiçek, derin fiyortları olan büyük bir yaprak tarafından yarısına kadar maskelenmiş oluyor; neredeyse siyah denecek kadar bir yeşile çalan yaprağın üzerinde ise, çimen yeşili gibi taze bir yeşil renkte bir bitki biti, örümcek ağı gibi ince olan altı tane bacağı ile, devasa yaprağa tutunarak ancak hareket ediyor. Lensin alanını aniden tamamen kapatana kadar dalıyordum

ona doğru, sonrasında ise, bulanık kristalin içinde yeşil, kaba ve tehditkâr bir testere gibi genişleyen bacaklarının tek bir tanesi üzerine yoğunlaşıyordum. Her defasında, muhteşem ıstampaların sınırsız derinlerinden zorlukla ve pişmanlıkla uzaklaşıyordum. Her defasında kendi dünyamda şaşkın bir şekilde uyanıyordum, lensi masanın üzerine koyup, her defasında annemin öğlen yemeği için bir şeyler kızarttığı mutfağa gidiyordum.

Mutfak kapısını açtığım anda, değirmenin uğultusu yükseliyordu, çünkü yazın, annem her zaman diğer kapıyı, yani balkon kapısını açık tutuyordu. Büyük ve güçlü eşek arıları, apartmanın arkasındaki kavakların kar taneleri arasında köşelerde küçük yığınlar oluşturarak her tarafa uçuşuyorlar ve bizim mutfağımıza kadar giriyorlardı. O yüzyılın annemini tek bir şekilde hatırlayabiliyorum: Kızartmalardan dolayı eşek arıları ile dolu havanın içinde üzerinde sürekli mavimsi renkli ucuz pamuklu kadife elbiseleri ile küçük ve terlermiş bir şekilde. Balkon kapısının içinden, karşıdaki değirmenden gelen kızışmış tuğla kokusu ve gökyüzünün derinliğinde donakalmış gelişim aşamasındaki göz kamaştırıcı beyazlıkta bulutları olan derin ve tembel yazın parlaklığı giriyordu. Ocağın üzerinde, yanmış yağdan kararmış

ızgaralı havalandırmanın orada, güçlü sarı zırhlar içindeki böceklerle, bacaklarını ve antenlerini birbirine dolayarak uçuşan eşek arılarının yine kararmış yuvası vardı. Fakat onların vızıltısı, değirmenin tozlu binasının içindeki elektrikli eleklerin hırıltısından zorlukla ayırt edilebiliyordu. Balkona çıktığımda –çiçek kasaları ile dolu korkuluğu, o zamanlar omuzlarıma kadar geliyordu– bir kutunun veya kızağımın üzerine çıkıyordum ve bana dünyanın en gösterişli manzarası gibi gelen şeye dakikalarca bakıyordum. O şey, bulutları yırtıp geçen alınlıkları ve kuleleri ile, ıssız, ölçülmesi mümkün olmayan ve bir güneş saatinin kadranı gibi gölgesini üzerine bıraktığı bir avlunun içinde yükselen, Dârnboviţa değirmeninin devasa, devasa binasıydı. Tozlar ve un içinde kalan yüzlerce camı, otların boy gösterdiği ve mavi çançiçeklerinin açtıkları tuğlaları arasında boşlukları olan, yaşı olmayan, melankolik bir binaydı. Boru şeklinde paslanmış birkaç itfaiye merdiveninin, incecik gölgesini sıcak rüzgârın içine salıvererek, üzerinde yukarı doğru tırmandığı koyu kırmızı bir cephesi vardı. Korkuluğun üzerinden kasalardaki solgun renkli "taş" çiçekleri göğsümle neredeyse ezme pahasına oldukça çok eğilerek ancak görebildiğim değirmenin kapısından, bir tahta olarak kullandığımız ve renkli tebeşir ile harfler ve çizimlerle doldurduğumuz apartmanın arka tarafındaki kapısına kadar, beyaz önlükler içindeki bir değirmencinin çok nadiren acele acele geçtiğini gördüğün kavurucu avlunun içinden yüzlerce adım yapıyordun. Daha doğrusu yapabilirdin, çünkü o zamanlar, apartmanın arkasındaki çocukların çoğu, apartman ile değirmenin avlusu arasında bulunan prefabriklerden yapılmış duvarın üzerine çıktıklarıyla, ona bir kenar çizen dikenli teller arasından süzüldükleriyle, diğer tarafa atlayıp kendilerini aniden, kalbini küçücük yapan o yabancı, bilinmez, uğultulu alanda

bulduklarıyla övünemezlerdi. Çok azı, bu kötü büyünün karşısında dayanabilip devasa ıssızlığın içinden, katettikleri her metre kaldırımla yalnızlığın ve korkunun etkisinin nasıl büyüdüğünü hissederek büyük şatoya doğru ilerleyebilmişlerdi. Çok çok azı, boğulduğunu hissettiğin anda suyu yuttuğun gibi, iştahla korkularını yutmuşlardı, son metrelerde acele ederek tuğlalardan oluşan koyu kırmızı duvara parmaklarının uçları ile dokunmuşlardı, ince bir çığlık atıp, pütürlü duvarın nasıl çıtırdamaya başladığını ve her an üzerlerine yıkılacağını hissederek koşabildikleri kadar hızla geri koşmuşlardı. Uzun bir süre, sanki her zaman aynı olan rüyalarımın arkitektonik deliliğinden koparılmış Dâmboviţa değirmeninden daha gösterişli hiçbir şey görmedim.

O zamanlar, hayatımı, apartmanımızın önemsiz labirenti içinde kaybolmuş bir şekilde, bu iki alanın arasında yaşıyordum: yalnızca benim odamın baktığı, apartmanın karşısındaki bulutlarla dolu sönük semaların yüksekliği altında sonsuza kadar uzanan şehir ile, hâlâ bedava süslerin tutkusunun hükmü altında olan sanayi bir mimariyi temsil eden diğer odalardan ve özellikle de tütün çiçeği ile dolu balkonumuzdan görünen fabrikalar ve atölyelerle, paslanmış boru hatları ve yüzyılın başında inşa edilen duman bacaları ile çevrili değirmenin melankolik şatosu arasında. Annemi her zaman bu gri-yeşilimsi ve ışığın pencerelerdeki çiçeklerin saydam sapları arasından (kışları ise kar yağdığında, pencerelerin camına kakılmış ve yalnızca pencerenin üst tarafında karı görebildiğin eğri ve saydam boş bir alan bırakan kırağı tutmuş çiçeklerin arasından) filtrelenerek çok nadiren girdiği labirentin içinde arıyordum. Onu ne gözlerimle ne de kafatasımı dolduran kompleks gözümle arıyordum; feromonlarının kokusunu alarak, zarif bedeninin çağrısını dinleyerek, saçlarına, gözlerine, kollarına, en kalitesiz

ve ucuz ruj sürülmüş dudaklarına, bluzlarına ve eteklerine, araba şeklindeki şişelerde satın alınmış kolonya kokusuna doğru götüren karşı konulmaz bir emilişe teslim olarak kemotaktik bir şekilde ona doğru ilerliyordum. Beton kabuğumda her nerede olursam olayım, annemin de nerede olduğunu biliyordum, çünkü bir zamanlar, bizi bağlayan göbek bağı, arterleri ve mavimsi damarı ile birlikte kesilmişti; fakat onun yerine hâlâ bulanık ve mecburi bir şekilde başka bir bağ, bir lastik gibi uzatılabilen ve aynı derecede kademeli olan, kaşlarımızın arasındaki bağ ışıldıyordu. Çünkü annemin olması gerektiği yerden uzaklaştıkça, korkum ve sevgim o kadar çok büyüyorlardı ki her zaman beni annemin bulunduğu yere geri koşmaya, bir sevinç gösterisi ile annemi bulmaya, annem olan canlı heykelin kucağına çıkmaya ve gözlerimi onun gözlerine yaklaştırmaya, kafataslarımızı tam da kaşlarımızın arasındaki yerden tokuşturmaya sevk ediyordu. Nedeni, ışıldayan huzursuzluktan oluşan o bağın ortadan kalkıp, bizim, gözkapaklarımız aşağıya inmiş bir şekilde, kollarımız kenetlenmiş ve dudaklarımızda aynı korkmuş mutluluk gülümsemesi ile, öylece, alın alına kalmamızdı. Kucağında usulca oturmam için vaktim yoktu, kutsamak için parmaklarım yoktu. Kıyafetinin plilerine ilişiyordum, onun yoksulluğunun görkemi içime siniyordu, dar sırtımı dünyaya çeviriyordum. Birbirimizi bulduğumuz o anlarda, her seferinde yüzüne bakıyordum ve esmer, fırça ile çizilmiş gözaltı torbaları, yanaklarının elmacıkları altında büyük oyukları, kaşları arasında melankolik büyük bir Omegası olan, daha büyük bir boyuttaki benim yüzüme sahipti. Hayatımın her anında, etrafında ay gibi dönerek sürekli yüzüm ona dönük şeklimle, annem aslında var oluşumun merkezi, karmaşık ilişkimizin meyvesinin çekirdeği idi; ellerimin, göğsümün, baldırlarımın, yanaklarımın saydam eti ile örttüğüm, zerdalinin çekir-

değı gibi pürüzlü ve kanallar ile dolu bir çekirdekti. Ondan meydana gelmiştim, fakat şimdi o bana dahildi, içimden taşıp onun üzerine dökülüyordum. Şimdi annem, aklımın, çıkıntılı göbekli karnımın içindeki embriyo idi, sürekli yüzüm ona dönük, sürekli büyülenmiş, sürekli ona olan aşkım ve özlemimle yanarak tüm açılardan, aynı zamanda, ona doğru bakıyordum. Durmadan kendi anneme hamileydim ve rüyalar gören o, bazen, uykumun amniyon sıvısı içinde irkiliyordu. Bulutların örttüğü ve mavi semaların camlaştırdığı cilalı kalsedon taşından kaidesi dünyanın bir çeyreğini dolduran bir heykel kadar büyüktü.

Çoğu kez, uzun yaz öğleden sonralarında, çocukların uyuması gereken ve apartmanın arka tarafında yalnızca paketleri yarı açılmış mobilyalar ve asfaltın üzerine gölgeye konulmuş yepyeni bir mutfak masasının üzerinde peynirle domates yiyen birkaç hamal görebildiğin ıssız saatlerde, mutfağa gidiyordum, kir ve dumandan kararmış sandalyeye oturuyordum ve annem, ebedi yemeklerini, o kadar kararmış ve yanmış ki çatalla karıştırırken çatalın bir platin gibi parladığı tavalarda meyane veya patates kızartması hazırlarken onunla konuşuyordum. Bazen konuşmaya dalıyorduk ve ocağın üzerinde unutulan yağ o kadar çok kızıyordu ki, doğranmış ıslak patates dilimlerini içine attığında korkunç bir gürültü ile patlayıp alevi annemi aydınlatarak ve neredeyse kömürleştirerek tavana kadar yükseliyordu, fakat annem kendini kaybetmeyip alevler içindeki tavayı alıp hemen rüzgârın estiği ve ateşin uslandığı balkona götürüyordu. Sonrasında ikimiz sessiz kalıyorduk, ben ellerim kulaklarımda, sandalyenin üzerinde büzülmüş bir şekilde, o ise terler içinde, ince saçları diken diken olmuş bir halde, birbirimizi ancak görebildiğimiz bir dumanın içinde. Annem, benim büyük geçiş kapımı temsil ediyordu. O zamanlar gerçeğim,

çok renkli bir duvar gibi delinemezdi: nesneler, insanlar, evler, bahçeler, akasyalar, bilindik gerçek veya rüyamda görmüş olduğum caddeler, beni her bir taraftan bir küre gibi çevreleyen duvar üzerinde iki boyutlu olarak çizilmişlerdi. Zorlanmış gülümsemesi ve köylü kızı ela gözleri ile o da duvarın içine, yüksek kabartma olarak gömülmüş olan bir tek annem, duvarın orasında bir kireçsizleşme olup içbükey kireç kabuğunun yerine, aşamalı olarak, yırtılabilen bir zar beliriyormuş gibi yumuşak ve delinebilirdi. Ölüm anında, başımızın tepesindeki yerden, o kadar zaman boyunca yumuşak kalan dört kemiğin birleşmesinden çıktığımız gibi yalnızca annemin hizasından çıkılabiliyordu. Annem, içinden benim alanıma bir sabah güneşinin girdiği bir kıkırdak gibi yarı saydam halde giriyordu.

Doğal olarak Tântava'dan, dedemden, onun erkek ve kız kardeşlerinden, buraya, Ştefan cel Mare sokağına taşınmadan önce oturduğumuz yerlerden bahsediyorduk. Çocukların girdikleri ve çıkarken bazen bacaklarındaki turna balıklarının neden oldukları yaralarla çıktıkları, köyün kenarındaki bir gölet olan Groapa* lui Ouatu'dan bahsediyordu. Köyün merkezinden kenarına doğru inerken, evler gittikçe çirkinleşiyorlardı, her şey çürüyüp yıkılıyordu, daha yoğun bir şekilde dut, devasa fıçılar içinde mayalanmış meyve, sararmış mısır saplarından yapılmış çit, toprak ve hayvan pislikleri kokmaya başlıyordu. Biliyordum, oralara daha önce varmıştım, her şey bana tanıdıktı: "Ev" olarak adlandırdığımız şehir parçasından tamamen farklı olan dünyanın o uzantısı olan "Tântava", benim ilk hatıralarımdan önceki, dünyaya gelmemden önceki imkânsız dönemlerin içinde derinleşen bir zaman uzantısını da temsil

* Çukur. (ç.n.)

ediyordu. Zamanın içine inmek, köyün kenar mahallelerine inmek gibiydi: Zaman, aşamalı olarak ufalıyordu, hikâyelerden ve kokmuş karanlığın içinde tamamen eriyene kadar bulanık görüntülerden oluşan uzak bir mahallede çürüyordu. Köyün ortası, meyhanesi, kilisesi, Sfatul Popular olarak adlandırılan yerel yönetimi – Băcanu tarafında ise "cooperativa" olarak adlandırılan köy dükkânı– sonrasında hâlâ köylü tarzıyla giyinen insanların ve teneke ile kaplı daha yeni evlerin bulunduğu "sıraların" geldiği, kenarında ise çingenelerin ve fakir Romenlerin yoksul evlerinin kırık dökük bir mahallenin içinde karıştıkları sıvalı evleri ve yeni kireç sürülmüş meyve ağaçları ile birlikte köyün sert, sürekli geçilen tarafını oluşturdukları gibi, zamanın karmaşasında da kendine ait bir yapısı vardı (çünkü zaman o dönemlerde benim için, canlıların tamamen işitsel bir dünyada seslerden meydana geldikleri, biraz daha garip ve temelsiz yine bir çeşit mekândı), çünkü "gerçek" olan, yalnızca köye gittiğimde bütün hislerimle yaşadığım köydü, annemin hatıralarındaki köy ise, aynı ismi taşıyor olmasına rağmen aynı köy değildi. Ve nedeni annemin çoktan kaybolmuş hayaletleri çağırmış olması değildi, bazıları hâlâ yaşıyor olmasına rağmen ve onları köyün patikalarında görebiliyor olmana rağmen, nedeni, anlatımıyla, onun sert gerçekliğine yakınlaştıkça daha çok parlayan naif ve çocuksu ikonalar çizen mütevazı kadın konuşmasına benzer şekilde gelişigüzel ve karmaşık bir yapı gibi yalnızca annemin sesinde yaşıyor olmasıydı. Son bölge ise, Temporal köyünün kenarı ise, benim hatıralarımdan da, onun hatıralarından da, zamandan da, alandan da, gözden de, kulaktan da farklıydı. Çünkü annemin hatıralarından ve sözleriyle çizdiği görüntülerden daha da eski olan köy, onun doğmasından önceki köy, hayal gücünün göletlerinde, çalılıklarında,

çöp yığınlarında ve hayal gücünün tarlalarında kayboluyordu; uydurma olduğu için mekânın, zamanın ve hatıranın ötesinde bulunan, eski ve ulaşılmaz, görülmemiş ve gizemli bir âlemi temsil eden Tanrı'nın, İsa'nın, azizlerin, Meryem ananın, Argeş ve Sabar sularının üstünden caloian[2]-lar gönderdikleri ölülerin, tümünün, parlaklıklarında donakalarak bir arada yaşadıkları yerden olan o şeyi bir tek tanımlanamaz hislerin, kokunun, tadın ve parmak uçlarının anlayabildikleri o yerde kayboluyordu. Annem, iki üç yaşlarından itibaren ineği otlağa nasıl götürdüğünü, Florea amca "abinin", her akşam, küçük kız kardeşlerini, saman dolu yastıkları olan anne-baba evinin yataklarında bağırtıp nasıl üzerlerine çıkıp onları dürttüğünü hatırlıyordu. "Anneciğim ve babacığımı" gözlerinin önünde görüyordu sanki, ikonalar ve sararmış fotoğrafların asılı durduğu duvarı görüyordu, fakat dünya yalnızca onun küçüklüğü ile başlayıp sonrasında durmadan güzellik ve gerçeklik içinde –çünkü gerçeklik ve hakikat, bütün eski zamanların insanları için olduğu gibi, onun için de tamamen zıt ve birbirlerine uymayan şeylerdi– çözülüp gitmiş, sönük bir hal almış gibi, hiçbir zaman bahsetmediği dedelerinin ve büyük annelerinin isimlerini neredeyse hiç hatırlamıyordu. Mutfakta oturan ve eşek arılarını takip eden benim aklımdan da ona daha fazla soru sormak geçmiyordu. Benim doğumumun ötesinde bulunan berrak uzantılar olan ve yarıya kadar zamanın kumu içinde gömülmüş duran annem ve babam olmasaydı, ben de dünyanın benimle başladığına inanırdım. Alnımın altında, kapattığım anda dünyanın durduğu iki gözüm vardı. Bir zamanlar, gözlerimi kapatırsam, hiç kimsenin beni görmeyeceğine inanmıştım. Fakat annemin ve babamın nasıl gözleri vardı ki? Onlar bakışın keşfinden önceki döneme ait ve benim artık göremedi-

ğim, yalnızca duyabildiğim şeyler gömüşlerdi. Benim için kulağım, zamanı gören gözümdü, çocukların kulakları, yumurtalarından çıkan birtakım kırışık civcivler gibi, ebeveynlerin gözlerinden meydana geliyordu. Fakat onlar da ne görüyor ne de duyuyorlardı; fakat yine de bedenlerimiz içinde yaşayan ve dişlerimizi gıcırdatıp belimizi kıvırarak başka bedenlerin meydana geldikleri başka bedenlere gönderdiğimiz şeyler nasıl şeylerdi? Sinirler, onları kas ve tendonlardan, iç organların ıslak etinden topluyorlardı; köklerin filumları içinden zafer kapılarının (veya Caudine Çatal vadisinin?) altından akan omurgaların iliğine doğru götürüyorlardı, onlar da kafatasının muhteşem deltasına dökülüyorlardı ve zamansız ve mekânsız, gözsüz ve kulaksız, tatsız, kokusuz ve dokunulamayan bile olan hatıralar, orada yaşıyorlardı, orada, asıl kendi hayatımızı temsil ettiği dokulardan oluşan ardışık bir düzende devreye giriyorlardı ve bu yüzden herkes, eskilerin –insan, sansar veya örümcek olsun– çok uzak, dışta ve üzgün gözlerinin gerçek dünyada gerçekten gördükleri şeyi, gözleri olmadan görebiliyordu.

Bu yüzden, annem de, gözün, mekânın, şimdiki anın âlemi altında ve sesin ve kulağın âlemi altında, sesin altında, seslerin içinde ve ton değişimleri içinde, meyane ve ucuz kolonya kokusu içinde, zavallı sabahlıkları gibi fakir ve ucuz giydirdiği mutfağında, onun da bildiğini bilmeden bildiği, onun da bir zamanlar öğrendiği şeyleri –fakat papaz Ciocoiu veya öğretmen Spiridon'dan öğrendiği şeyler değildi bunlar– bana iletiyordu. Rodopi dağlarındaki köyün varlığından, çingeneler tarafından getirilen haşhaştan, şeytan ile melekler arasındaki savaştan, kış gününde köyde kalanların ufak atlar tarafından çekilen arabalar içinde büyük Tuna nehrinin üzerinden kaçışından işte böyle haberim olmuştu. Birtakım kanatlı

öküzler gibi donmuş nehrin kalın camında gökkuşağı renklerindeki kanatlarını uzatarak donakalmış kelebekleri işte böyle görmüştüm. Gölgesini Tuna'nın içine hapsedip sonsuzluğa kadar güneşin ışınları altında bir zamanlar dikenli bir kestane kabuğunda bulmuş olduğum bilye gibi saydam kalan çocuğu böyle biliyordum.

Mekanik aksamları geçen yüzyılın mühendisleri tarafından projelendirilmiş sanki metal, ahşap ve kaya kristali içinde işlenmiş gibi şekil verilmiş –şimdi kirden çürümüş olan kalın bir levhanın üzerinde, gotik harflerle Stifter & Co. yazıyor–, aynası olmayan fakat onun yerine her defasında çekme dürtüsü hissettiğim birkaç pütürlü metal kolları olan yaşlı asansör, en sonunda son katta duruyordu. Asansörden inip birkaç merdiven daha çıkıyordum. Dar ve yukarı doğru çıkan koridorda, yuvarlak bir pencerenin içinden sızan loş bir ışığın altında zakkum ve fikus çiçekli kasalar bulunuyordu. Son katta, şişik apartmanın ucunda, bir tek benim tek odalı dairemin kırmızı ve kavlamış kapısı ile sürekli kapalı olan ve bir kulenin ucunda inşa edilmiş bir evin etrafında bulunan ıssız bir bahçe gibi, havada asılı bir şekilde odamı çevre-

leyen korkuluklu küçük sahanlığa açılan pencereli bir kapı daha bulunuyordu. Terasta, sineklerin pislettiği pencereden görebildiğim kadarıyla, üzerinde aşınmış bir paçavranın hâlâ asılı durduğu bir çamaşır ipi ile Fram marka bir buzdolabının kasası bulunuyordu. Geceleri, uyanıp kör bir ampulün aydınlattığı kapımın önündeki küçük holdeki jelatin gibi sert gayri şahsi yalnızlığı içime çekmek için çıktığımda ve sessizlikle gerçek-dışlılığın mutlak olmaları için en sonunda ampulü de kapattığımda, içeriye, aniden, buzdolabının, fikusların ve çamaşır ipinin siluetlerini zift gibi karanlık bir şekle sokan yıldızların ışığı giriyordu.

Şimdi de oval penceresinin önünde yazmaya devam ettiğim ve sanki hayatım boyunca burada yaşamış gibi hissettiğim, bir masası, bir sandalyesi ve bir yatağı olan odama giriyordum. Alt katlardaki apartmanların sönük sesleri, insan ve boru sesleri, banyoda çekilen sifonun gürültüsü çok nadiren buraya kadar geliyor. Birilerinin gelmesi ise daha da nadiren gerçekleşiyor: annem ve bazen Herman. Bulutlar, buzdan yıldızları olan bir buhar gibi pencerenin içinden odama dalıyorlar. Buradaki tek canlı nesne, benim bir kalp gibi çarpan kitap taslağımdır, mavi bir kan içinde yüzen bu zarlar. Kıllı kollarla yönlendirdiğim, çok renkli gözlerimin ışığı altında ısıttığım bu örümcek kozası. İçlerinden salyaların aktığı boruları olan karnımı üzerinde sürüklediğim koza. Benim kitap taslağım, benim yumurtalarım, benim okunaksız kitabım, alevler içinde yanan çalılık karmaşası, tükenmeyen ve içinden dudakları, dili, damağı ve larinksi olmayan mental bir sesin duyulduğu benim kitap taslağım: "Ayaklarındaki ayakkabıları çıkar, çünkü üzerine bastığın toprak kutsaldır." Çünkü üst üste dizilen, birbirine yapışık olan, birbirinin içinde yıkanan canlı membranlardan oluşan benim kitap taslağım, sadık bir şekilde beynimin katman-

laşmasını tekrarlıyor, kafatasımın altında dünyanın ikonasını meydana getiren nöron örgüsünün sert selülozdan oluşan bir dayanağın üzerindeki haritadır. Kitap taslağımın katmanı üzerinde ise, her bir kıvrımını, her bir noktasını ve her bir silintisini sadık bir şekilde tekrarlayan takımyıldızlarının büyük taslağı uzanıyor, birbirleriyle bağlantı içinde bulunan, Tanrının kafatasının altındaki devasa nöronların tozu uzanıyor. Böylece üç yazı da (nöronlar, harfler ve yıldızlar) bütün bedeninle içinden baktığında hayatının tümünü görebileceğin optik bir makinanın objektifi içindeki mercekler gibi birbirine yapışık duruyor: sonunda sana nelerin olduğunu, nasıl oluştuğunu anlayabileceğin, niye illa ki olduğun gibi olduğunu, hiçbir zaman var olmamanın niye imkânsız olduğunu anlayabileceğin. Çünkü hayatının bütün olayları: oturduğun evler (Silistra, Floreasca, Ştefan cel Mare, Uranus), gördüğün bütün yüzler, okuduğun kitaplar, söylediğin sözler, rüyalarındaki devasa yapılar –taç kapılarının altından kelebeklerin geçtikleri mermer şatolar, boş gözleri güvelerle örtülmüş heykeller, apekslerinden bacaklarını parlak ipler üzerinde açmış ağır örümceklerin indikleri insanlık dışı yükseklikteki kubbeler– bindiğin tramvaylar, geçtiğin şehirler, gecenin içinde Ursa'ları, Yay'ı veya Aslan'ı çizen gerçek yıldızların gökyüzü kubbesinin kalınlığında birbirine yabancı planlar içinde bulundukları gibi ve yalnızca bizim dünyalı gözlerimizin, tümünün arasında ayrıcalıklı olan bizim bulunduğumuz emsalsiz noktadan görme, yapılar meydana getirme, gökyüzünde kahramanların ve tanrıların hayali şekillerini çizme yeteneğine sahip oldukları gibi, akıl tarafından hayali takımyıldızları halinde gruplandırılan yıldızlardan başka bir şey değil de nedir? Yıldız haritası yalnızca bir parsel uzaklıkta kırılıyor, çizimler, grotesk anamorfozlar halinde bozuluyor, Orion'daki bir

yıldız Qurm Takımyıldız'ın içine, başkası ise Vach Takımyıldızı içine giriyor ve her şey gariplik ve anlaşılmazın içinde dağılıyor. Fraktallar, dünyanın tekrarlanan hüzünlü oyununda sürekli fraktallar söz konusu. Çünkü rüzgârın, gürültünün ve ışığın şekillendirdiği nöronlarımıza da aynısı oluyor. Hatıralarımızla yaşadıklarımız, yalnızca baktığımız noktadan, dünyanın en gizemli kelimesi olan ben'den baktığımız zaman bir bütündür. Yoksa aksi takdirde, bir gece hayatımın derinliklerinden bana görünen korkunç zehirli şeytan yüzü ile bu kitabın kalınlığında, senin şimdi okuduğun sayfaya yalnızca bir santimetre uzaklıkta meydana getireceğim Amsterdam ve ergenlik yaşlarımdaki bir diş ağrısı arasındaki bağlantıyı başka ne kurabilir ki? Kaos, bir ångstrom sola doğru kaymış değil de, yalnızca burada olduğum için, perspektifler bana doğru daraldığı için, gözbebeği olduğum için, ben olduğum için, Mircea olduğum için anlam kazanıyor. Kitap taslağım serebral kabuğumu örttüğü için ve yıldızlı-kubbe kitap taslağımı örttüğü için ve her bir kelime yukarı ve aşağıya doğru, bir nöron ve bir yıldıza bağlandığı için.

Masanın başına oturup tükenmez kalemi elime alıyorum. Son sayfayı, gittikçe kalınlaşan tomarın zirvesindeki sayfayı, -düştüğümde dizim kanayıp kabuk tuttuğunda onu aniden koparmaya ve kanlar içinde kalan yaramı süzmeye cesaret edemeyip yalnızca bir köşesini oradan uzaklaştırmanın verdiği acının tadına vararak sapıkça sürekli dürtüp durduğum o kabuk yarası gibi- hiçbir zaman oradan uzaklaştırmaya cesaret edemediğim son sayfayı onlarca kez tekrar ve tekrar okuyorum. Her defasında oradan, bazen bana artık yazılar içeren bir sayfayı değil de bir nehir taşının üzerindeki rasgele savrulmuş pas ve kükürt lekelerini anlamaya çalışıyormuşum veya başka zamanlar yaptığım gibi içinde savaş manza-

raları veya genelev sahneleri görerek banyomuzdaki mozaiğimizi seyrediyormuşum gibi yabancı, herhangi bir iplikten ve herhangi bir bağlantıdan (kitabın denizanası hiyalini içinde sinirler de, damarlar da, ter glomerülleri de, dermanın içine ulaşıp ona can veren piloerektör kaslar da çok iyi görünüyor olmalarına rağmen) uzak gelen son sayfadan başlıyorum. Yazdıklarımı okumuyorum, bir çingenenin, çok çalışmış, kirli, yakıt yağı ile kararmış çiziklerle dolu, avuç çizgilerinin ancak fark edilebildiği ve avuç içinin ormanlarla kaplı bir dağ gibi güçlü ve baskın olduğu ve içinde, milyonlarca yol, zirve ve patikanın arasında, derin yarıkların meydana çıkardığı, baş, kalp, hayat ve şans çizgilerinden oluşan ve hayatta meydana gelen her şey gibi aslında kaotik olan bir avucun içinde tek gerçek işareti simgeleyen, yan duran zaferci M'nin yine de parladığı bir avucun içinde fal baktığı gibi öngörülerde bulunuyorum. Son sayfayı onlarca kez okuyorum ve bu şekilde yarın içinde neler olduğunu öngöreceğim bir sonrakinin nasıl olacağını öngörüyorum. Çingene deniz kabuğumu, onun içinde geleceği görerek, bu şekilde her bir odası bir diğerinden asimptotik bir şekilde spiral halinde büyüyerek ve yalnızca son odası her zaman bana ulaşılır halde kalarak gittikçe daha geniş odaları olan bir şatoya dönüştürene kadar art arda sedef katmanları ekleyerek meydana getiriyorum. Çünkü her bir şatonun içinde, derinliklerinde bir yerlerde, veduta*-lar ve hücrelerin altında, mahkûm edilmiş bir kapı, yasak olan bir oda varsa, hayatımın ıslak salyangozu tarafından salgılanan devasa mozelemin içindeki bütün odalar, yaşamama izin verilen son oda hariç olmak üzere, yasaktır, içeriden kilitli, kapalıdır. Fakat sedef şatomun spiral şeklindeki odaları mekân içinde değil de, zaman içinde inşa edil-

* Görünüm anlamına gelen veduta, genelde manzaraların çizildikleri çok ayrıntılı bir resim türüdür (ç.n.)

miştir, hâlâ amniyon sıvısı içinde yüzerken serebral tomurcuğumu örten zardan başlayarak doğumumdan sonra beynimi örten kıkırdağa kadar, henüz yumuşak olan bir yaşımdaki kafatasıma, beş yaşımdaki, on yaşımdaki ve on yedi yaşımdaki kafatasıma kadar, benim ardışık kafataslarımdır onlar: içleri parlatılmış, aklımın tombul tırtılının büyüdüğü, kemik kubbeyi kırıp sonunda kanatlarını açacağı anı beklediği ardışık odalardır.

Geçmişe baktığımda, serebral yapıları, benzeri olmayan takımyıldızlar şeklinde akson ve dendrit ormanları, taştan kıyafetleri içinde mezar sessizliklerinde gittikçe daha gösterişli görünen idollerle dolu giderek alçalan kubbeleri süzüyorum. Ve aklımın hayali nemfi, ancak benim ölüm anımdaki kafatasımı temsil eden son fildişi kafatası kubbemin altından, sıvıdan dolayı şişmiş ve kanatları buruşuk bir şekilde, karnındaki maddeyi, o sıvı inciyi kanatlarının içine pompalayarak, meta-dünyaya sert, patlak ve gayri şahsi gözlerle bakarak, başımın tepesinde, fontanelimin üzerinde dinlenmek üzere çıkacaktır; ancak o zaman, karmin gölleri, siyahtan oluşan deltaları ve elektrik mavisi saçakları, görünmez her bir pulun üzerinde sıkışmış dünyanın bütün yüzlerini ve manzaralarını taşıyan, göğsünün ince kılları arasındaki büyük şebnem taneleri ile, kanatlı böceği yavaşça döndürerek yerinden ayrılması ve uçması için hazırlayan ip gibi ince bacakları ile birlikte, çok renkli kanatlarını açacaktır. Ancak o zaman, Sahasrara'nın yuvarlak ihtişamı ile çevrilmiş bir şekilde, büyük kelebek aniden her tarafa uçacaktır, gözle görülür dört boyuta doğru ve sıkı bir şekilde sarılmış yedi boyuta doğru, ta ki onun gücü ve gözleri Tanrı'nın şakakları ve alnı, etmoid, sfenoid ve oksipital kemikleri olmayan kafatasını doldurana kadar.

Affedilmeyi, altından bir sperm içinde havaya kalkan milyarlarca kelebeğin bir kelebek boşalması gibi hayal

ediyordum bazen. Milyarlarca kafatası içinden, saydam birtakım balık yumurtalarının içinden gibi, striknin, çıra isi ve safran ile süslenmiş birer muhteşem kelebek çıkıyordu. Devasa sürüleri gökyüzünü karartıyorlardı. Tümü eritilmiş altından bir havanın içinde diğer dünyanın labirentleri ve dudaklarına doğru kanat çırpıyorlardı, tümü devasa birtakım tüplerin jelatinli fırtınasına vidalanıyorlardı. Her biri günahlardan arınmayı istiyordu, yalnız affedilmeye susamışlardı, fakat her an, güçleri tükenmiş bir şekilde ya da şekilsiz canavarlara yem olarak binlercesi ölüyordu. Sonrasında, o Vulva'nın içinden, zafer kazanmamış kelebeklerden oluşan kalın bir çamur akacaktı. Fakat milyarlarca kelebek, ıslak karanlığı patlak gözleri ile süzerek, maket uçakların kanatlarına benzeyen sert kanatlarını çırpmaya devam edeceklerdi. Renkli rüzgâr dalgaları şeklinde, aşk ve kimyaları tarafından sürüklenerek, ne aradıklarını bilmeden, aramadan, fakat her anın içinde affedilmeye, karşısında, Tao'nun Vedalar'ın, idollerin, dinlerin, uyuşturucunun, şiirin yalnızca birtakım hüzünlü din dışı taklitleri temsil ettikleri yola götüren tek yolu bularak art arda saldırıyorlardı. Fakat affedilmek tümü için geçerli değildi, çoğu için de değildi, bazıları için de değildi, çünkü ne inanç ne de yaptıkları işlerine yarıyor; affedilmek tek biri içindir, tacı kazanmak için koşan, an be an Tanrı'nın Krallığı'na saldıran kelebeklerden biri içindir yalnızca. Var olan tüm dünyalardan yalnızca bir tanesi affedilecektir ancak en iyisi değil, en gerçek olanı da değil. Affedilmek ise, bir mutluluk değildir, tam tersine tedavisi olmayan bir hastalık kadar korkunçtur. Çünkü gece gittikçe daralıyor, zamk ise gittikçe kabarcıklar oluşturmaya başlıyor. Geride bir tek sinirler kalıyor, şehit edilen bir karına asılı duran demet demet çubuklar kalıyor. Yine de birkaç yüz kelebek zorlukla hep ileri doğru devam ediyorlar, etten

ve ateşten oluşan kanalın içinden sürüklenmeye devam ediyorlar. Duvarların içinden eklemli bacakları çıkıp yakalıyorlar, çeneler, bir yelkenlinin yelkenini çiğniyorlarmış gibi birer kanat ucunu param parça ediyorlar. Sık örümcek ağlarının içinde kelebek iskeletleri sallanıp duruyor. Göbekli gezegen aniden devasa mağarası içinde belirdiğinde, yalnızca onlarcası antenlerinin yumuşak tüyleri ile onu algılayabiliyorlar. O zaman aşk, istila edici, sınırsız bir hal alıyor. Yanan kanatları ile kelebekler ileri doğru atılıyorlar. Kangren ve can çekişmenin içinden kanat çırpıyorlar. Aşkı bir nefesçik daha soluyabilmek için birbirlerine asılıyorlar, birbirlerinin üzerine çıkıyorlar. Küre onların gözlerinin önünde büyüyor, ışığı ise milyarlarca güneşinkinden daha güçlü. Işık yuvarı içindeki lav, derisi üzerinde büyüleyici dövmeler çiziyor, evrenler oluşturup evrenleri çözüyor. Bir düzine kelebek, birtakım eski savaş uçakları gibi onu avlıyorlar, ona o kadar çok yaklaşıyorlar ki, ufuk çizgisi aniden bir tek bal gibi kalın bir ışık haline dönüşüyor. Aralarından biri, en iyi olan değil, en gerçek olan da değil, canlı derinin içine nüfus eden ilk kelebek oluyor, onu deliyor ve mucizesinin içinde eriyor. Diğerleri yalnızca bir nanosaniye fark ile ulaşıyorlar, fakat kapılar artık kapalı. Büyük bir elektrik deprem tümünü yakıyor, sonrasında ise, küllerini de yakıyor.

Tek bir tanesi affedilmiştir, tek bir kurye bilgiyi iletmiştir. Yalnızca onun aracılığıyla, astral bir kızışma sonucu birleşen iki ilahtan tarif edilemez bir çocuk doğacaktır. Evet, spermleriz ve ilahlar da, daha üst bir dünyanın spermleridir. Bir dünyadan bir diğerine daha büyük olan serebral kelebekler de kafataslarının içinden yükselip affedilişin aynı altından havası içinde kanat çırpmaktadır. Fakat hiçbir şey seçilen için değildir. Hiperbarik ilahın bakışı onu eziyor. Ve hiçbir zaman, birleştiği

yumurtanın içinden çıktığı ışıktan oluşan büyük çocuğun, onun gözlerini, onun çenesini taşıyacağını, parmaklarını ona benzer şekilde saçlarının arasından geçireceğini bilmeyecektir. Çünkü affedilmeyi kazanmıyorsun, senin aracılığınla meydana geliyor, dünyanın bir katmanından diğerine geçmenin mucizesidir o. Sen yalnızca dünyalar arasındaki kapının anahtarısın, ancak deliği içinde eriyen ve onunla birlikte kapıyı ve ötesindeki büyüleyici alanı meydana getiren bir anahtarsın.

Şimdi, koridorun soğuğunda tek başıma durmuş bir şekilde, sapanın içindeki taşı yüz kez daha büyük bir güçle geleceğe yollamak için arkaya doğru çektiğim gibi geçmişe gittikçe daha fazla inerek süzdüğüm alan.

Lensin büyük gözünü tamamıyla kaplayan hatta kenarlara da taşan yeşil, kaba ve tehditkâr testere, kenarlarının beklenmedik içbükeylik ve kalınlaşma etkileri ile, bir böceğin çok eklemli bacağından başka bir şey olmadığı ortaya çıkana kadar daraldı. Kısa sürede, sırt kısmı, aynı derecede yeşil halkalı (üzerinde bulunduğu yaprağın yeşilinden daha koyu bir yeşildi ve bitki biti de burada) karnı ile birlikte, gittikçe objektifin alanına girdi ve bu şekilde, birkaç saniye içinde, altı tane filiform* bacağı ve yaprağın parlak dermasına dalmış bir saat yayına benzeyen hortumu olan böceğin tamamı, aklın ışığı diye düşünebildiğin güçlü bir ışığın altında duran bir müzedeki bir sergi parçası gibi, filatelist büyütecinin merceğinde görünür oldu. Bombeli cam uzaklaştıkça, böcek gittikçe

* İplik şeklinde ince ve uzun. (ç.n.)

küçülüyordu, etrafında ise dünyasının başka bölgeleri, renklerin ve yapısının içeriği, genişlemiş ve kenarlara doğru rengi solmuş bir şekilde beliriyordu. Bunlar büyük yaprağın koyu yeşil lobu, sonrasında liflerin çimenlerin liflerine benzer şekilde, solunda, şimdilik belirlenmesi imkânsız olan ilk turuncu hilali ile uzunlamasına serildikleri daha aydınlık olan bölgeleri idi. Orada, yukarıda, sol tarafta, kırmızıya kadar giden sarı-turuncu yapılar gelişiyor, etli ve sert, göz alıcı güzellikte, ojivleri, çubukları, volütleri, tozlu kılları ve tüyleri olan kırmızıya kadar giden sarı turuncu yapılar, en başta bahsettiğimiz böcek, parlak görüntünün ortasında artık ancak fark edilebiliyorken aslanağzı çiçeği, şimdi, kendini tamamen gösterene kadar gelişiyor. Gelişimi ile gösterimi gittikçe daha hızlı oluyor, blow-up hareketi gittikçe içine daha geniş alanlar alıyor, kısa sürede, aslanağzının sapı birbirine daha kısa mesafelerde olan dört tane çiçeği ile birlikte tamamen görünüyor, sapın başında ise, yine yukarı sol tarafta, birtakım parmakların uçları (oldukça göze çarpan bir kırmızı oje sürülmüş tırnaklar) ve şifresinin çözülmesi hâlâ imkânsız olan bir iki yapı, yer yer beyaz çıkıntıları olan bir, iki, üç tane çok geniş kahverengi şeritler beliriyor. Zarif ve yuvarlak kol, bir kadın kolu, normali de böyleydi ve şimdi hasır bir koltuğun sıradan çubukları haline dönüşen kahverengi şeritlere yaslanıyor. Bir sonraki saniyelerde, renkler patlıyor, alanlar, anlatıcı için ümitsizlikle dolu karmaşık bir hal alıyor: Narin ve değişken bir topolojinin şekil verdiği bir elbise göğsünün pembe plileri, inci bir kolyenin dışbükeyliği, en başta anlaşılmaz gibi duran, sonrasında ise yaldızlı iplikle dikilmiş, kemikten bir düğme olduğu ortaya çıkan bir nesne ve en sonunda, henüz boğazı lensin üst kenarından dolayı eksik duran, günün modasına uyan (Mogoşoaiei Köprüsü'nün üzerindeki Leclerc'te diktirilmiş) bir elbisenin içindeki

bir kadın bedeni: Genç ve sıkılmış olduğunu tahmin ettiğin, etrafında altın ve gölgelerle dalgalanmış bahçe mobilyası, masanın üzerinde sarı tonlarında ışıldayan bira bardakları, birinin pembe pantolon içindeki bacağı ve şeridinde gerçek kirazlar taşıyan bir şapkası olan bir başka kadının çift çeneli garip yüzünün dörtte birinin bulunduğu bir kadın bedeni gözlere tamamen ulaşılır bir hal alıyor. Yan bölgelerde gittikçe daha fazla masa ve telaşlı, birbirleriyle konuşan, gazeteler açan, cep saatlerine yan gözlerle bakan, aynalı, tombul alınlık kutularından burunlarına alınlık süren kişiler belirmeye başlarken, dikey planda, genç kadının gözleri dudaklarına doğru akmış, dudakları ise çenesine doğru uzanan, grotesk şekli henüz bozulmuş olarak başı görünüyor, aşağı tarafta ise, kaldırımın taşları arasından çıkan tel gibi bitkilerin ve altın şeritleri olan buruşturulmuş pahalı sigara izmaritleri arasından, çok hafif bir bacak ile en zarif olanlarından bir bot ortaya çıkıyor. Ancak şimdi anlıyoruz ki çalı çitleri olan bir açık hava restoranındayız, ızgara köfteler, hasır sandalyeler üzerinde masaların etrafında oturan bayanlar var, güneş ise, ağaçların (dut, beyaz ve mor meyveli dut ağaçları) yaprakları arasından titreyerek yüzlerine, uzun eteklerine ve çizgili takım elbiselerine altın ve rüzgâr lekeleri konduruyordu. Genç kadının saçları kızıl ve şehirli tarzıyla süslenmiş kurnaz köylü bir yüzü var. Görüntünün çözünürlüğü gerçek bir boyuta ulaştığında, iç içe geçmiş bir hal alıyor ve ses açılıyor ve bu yüzden "Eufrosina, mamie" veya ondan daha sık "Frosico, yavrum" diye adlandırılan kadını şımarık fakat aynı zamanda sert bir şekilde, vişne rengindeki pantolon içindeki bacağın sahibine karşı konuşurken duyabiliyoruz: "Tam tersine, tam tersine, Komutan Bey, Romen bir kadın olmakla gurur duyuyorum ve Petrică'nın haklı olduğuna da bütün kalbimle inanıyorum. Ah! Bugünün kadınları,

yatılı okulları, piyanoları ve Dâmboviţa yani kendi tarzlarına ait Fransızcaları ile çok nazlı konuşuyorlar... Ben, yatılı okul görmedim, zavallı babam ise Lalomiţa'da toprak kiralayıp işliyordu, zavallı annem ise papaz kızıymış, fakat şımarıklıkları ile birlikte burnu havalarda olan bu nazlı kadınların yüz tanesine bile kendimi vermem..." "Ama, ma chère, kabul etmelisin" diye girdi lafa, şapkasında kiraz bulunan ve aynı masada oturan kadın –konuştuğu sırada da, değerli taşlı birkaç yüzüğün sert metali içine sıkıştırılmış parmakları boyunca ince damarları belli olan tombiş elini yavaşça genç kadının elinin üzerine koydu– "Hajdău'un, *Les Précieuses ridicules*'ten utanmadan çaldığını kabul etmelisin. Yalnızca Musiu Jorj'u düşün: ma chère, ne kadar da salak! Acaba Fransızca konuşan herkes, biraz garip mi? C'est une caricature gogoné! Burjuva, o aryayı nasıl da alkışladı (ne diyordu, kız?): "Akıllarımızı frak ile boğduk / huylarımızı ise / şeytanın çocuklarını aforoz ettiği / yerden kıyafetlerle doldurduk!" "Sütten kestiği, madame Sophie!" diye onu düzeltti. "Efendim?" Komutan tekrarladı: "Sütten kestiği. Şeytan çocukları aforoz etmez." Komutanın saçları, şimdi, masanın bir köşesi üzerinde duran ve yazın göz kamaştırıcı semasının üzerindeki bir tane bulutun bile kaskın bakırında kendi görüntüsünü bulmaması imkânsız olacak kadar parlatılmış olan şaşaalı itfaiyeci şapkasından dolayı başına hâlâ biraz yapışık duruyordu. Aynı zamanda, parlaklığında, bahçesinde açık hava restoranın bulunduğu Dacia otelinin binasını ve I. D. Ionescu'nun ekibinin daha yeni *Müneccimler*'i oynadığı varyetenin sahnesinin bir kısmını görebilirdin. Kaska yalnızca birkaç parmak uzaklıkta bulunan kulplu bir bira bardağı da dev görüntüsünü otelden daha büyük bir yapıymış gibi görünerek eğri metalin üzerine yansıtıyordu. Fakat aniden bardağın görüntüsü dramatik bir şekilde

küçüldü, hatta kasketin sol taraftaki kavisine doğru neredeyse uçtu, çünkü komutan, pütürlü kulpu yakalayarak bardağı dudaklarına doğru kaldırmıştı. Bıyıklarını köpükle ıslatarak birasını içerken, bir kez daha, siyah, çatık ve her zaman çok ciddi olan gözlerini sabırsız bir şekilde, sokakta birkaç arabacının faytonlarında uyukladıkları bahçe girişine yönlendirdi. Gözkapaklarının kenarları mavimsi bir çizgi ile belirlenmişti (bir yüzyıl sonra, torununun torunu olan Mircea da aynı özelliği taşıyacaktı) ve her birinin kıvrımında bir atın kuyruğundaki bir kıl kadar lifli ve aynı derecede kuru olan yapısını dört kenar şeklinde görebileceğin kadar kalın ve karanlık kaşları vardı. Bir deri bir kemik kalmış kırk yaşını aşmış bir erkeğin esmer yüzü, kadınlar için alt üst edici bir güzelliğe sahipti, belki de sürekli ciddi ve hüzünlü olduğu içindi. Bütün madeni uçlu ve sırmalı kordonları ilk giydiği günkü gibi parlayan üniforması, tertemizdi, aslında bir dioramanın* görüntüsünü giydiriyormuş gibi neredeyse kusursuzdu. Badislav komutanın kas-iskelet sistemi, üniformasının vişne rengi kumaşının dizlerini veya dirseklerini hiç zorlamadan, kusursuz çalışıyor gibi duruyordu. Gerçeği sonuna kadar söyleyecek olursak, üniforması yalnızca geçit törenleri için ayrılan bir üniformaydı ve yanında, meşhur kasketten başka, yalnızca kaldırımın üzerinde gürültü yapmaya yarayan yaldızlı bir kılıcı da vardı. İki kadın da onu Alcazar isimli açık hava restoranın önünde, Romen Pasajının arkasında düşünceli bir şekilde dolaşırken gördüklerinde, komutan, Majesteleri uğruna, Mihai Bravul heykelinin önünde düzenlenen törenden daha yeni dönüyordu ve hiç de komediler izleyecek hali yoktu. Fakat M-me Zamphiresco, iki aydır ondan hiçbir para görmediği ev sahibiydi, zarif komşusu

* Bir olayın, anın ışık oyunlarının da yardımıyla üç boyutlu olarak modellenmesidir. (ç.n.)

Frosica ise, 14 numarada oturan kaba adamın karısıydı. Hiçbir şekilde hayır diyememişti, özellikle de, dostunun eldivenli elini öptüğünde, hemen, sert kıyafetlerinin zorlukla örtebildiği o ereksiyon halini tetikleyen gizli el sıkmasını hissettiği için. O meleksi parmaklar, yastıklarla dolu mağaralarının parfümlü sıcaklığında, onun güçlü köylü organının üzerinde kaç kez aşağı ve yukarı dolaşmamıştı ki... Kedi dili, bir kıl tanesi bile olmayan göğsünün üzerindeki kahverengi meme uçlarının üzerinde kaç kez uzunca ısrar etmemişti ki! Ve bu yüzden, ister istemez, bayıltıcı bir güneşin altında ve fayton tekerleklerinin bozuk yolda çıkardıkları sinir bozucu gürültüsü eşliğinde, bariyerin çok ötesinde bulunan Dacia isimli açık hava restoranına gitmişti. Normal şartlarda bile böyle bir çıkış hoşuna gitmezdi –çünkü tiyatroda sıkılıyordu, özellikle de bütün burjuvanın bayıldığı milliyetçi izleri olanlarında– ve bir iki bira ile birkaç köfte almak istediğinde, Herăstrău Parkı'nın tozuyla boğulacağına veya Avedic ile Sans-Souci'de bir tane ızgara köfte için otuz bani ödeyeceğine, şehrin içindeki meyhaneleri ve açık hava restoranları tercih ediyordu: Gagel, Raşca veya Alcazar'ı. Asker maaşı düşüktü: Maria'ya, Tântava'ya gönderdikleri, restoran ve Frosica'nın harcamaları, tütünü ve arada bir de birer kadın, elinde hiçbir şey kalmıyordu. İyi ki emir subayını garnizonu veriyordu, yoksa işlerine bakacak birini tutamazdı. Üstelik alt üst edici o eylül sabahından, defiledeki olaydan ve Adaletin geçit törenlerinde kullanılan süslü arabası üzerindeki kadınla buluşma sabırsızlığından sonra, bir tek Hasdeu'nun (kafayı yemiş bir ihtiyar: kısa bir süre önce, onu, Vocea Poporului gazetesinin pencereleri altındaki kaldırımda sinirli böcek adımlarıyla yürürken ve kendi kendine konuşup parmaklarını göğe doğru açarken görmüştü) çok dilli müneccimlerinden konuşacak keyfi yoktu. Arada bir dediklerini onay-

layarak veya rasgele gülümseyerek, iki kadını takip ettiğini göstermeye bile gücü kalmamıştı neredeyse. Bu dünyadaki eşyalardan hiçbirine odaklanmayan irisli sabit gözleri, bebek oyuncakların kurşundan karşıt ağırlıklı gözbebekleri gibi birtakım saydam, basit, pasif bilyeler haline dönüşmüşlerdi.

O sabah ne kadar da garip bir sabah olmuştu! Kirayla oturduğu odasında gözlerini açar açmaz, gözleri, ayaklığı üzerinde bekleyen temiz emaye leğenin mavi kıvrımı üzerinde durmuştu. Sabahın güçlü fakat soğuk ışığı, gölgenin içinden leğeni yalnızca büyülü bir fenerin yapabildiği bir doğruluk ve netlik ile kesiyordu. Leğen, bu dünyada gözlerinle görebileceğin her şeyden daha gerçekçiydi. Vasile, gözlerini ovmuştu, başlığında pirinçli süslemeleri olan geniş yatağının içinde dizlerinin üzerinde kalkmıştı, doğu duvarının üzerindeki ikonanın karşısında istavroz çıkarmıştı ve dizlerinin altına kadar uzanan geceliği ile, odanın içinde yalın ayak havaya kalkmıştı. Güneşin odayı dolduran ışıltılı saydamlıkla hiçbir alakası yoktu. İkona çizilmiş değil de, Tanrı'nın mavi gökyüzü ve yaz bulutlarından oluşan dünyasına açılan bir pencere gibiydi. Tanrı ise, beyaz kumaştan kıyafetler giymiş, yalnızca deri içine sarılmış değil, aynı zamanda deri ve kırmızı mürekkep kokan elindeki eski dua kitabı ile, beyaz kumaştan kıyafetleri, bir taraftan gelen esintiden dolayı azıcık kabarmış sakalı, kaşı üzerindeki ölü küçük kemiği, kızarmış boynundaki sivilcesi ile canlı ve somuttu sanki. Yatağın üzerindeki kabuktaki geometrik kuşlar, insan elleri ile geometrik çiçeklere tutunuyorlardı ve kumaşın içindeki her bir yün ipinin başka iplerden oluştuğu ve bu iplerin de başka iplerden oluştuğu ve böylece sonsuza kadar devam ederek tümü, organik boyadan oluşan ince kabukları içinde aynı derecede görünür nitelikteydiler. Masanın üzerindeki metal kapaklı saat, bir saatin olabi-

leceğinden çok daha ağır ve yoğundu. Komutan, saatin paslı ve kristal kıvrımına baktığında, her bir dişli çarkını çok iyi gördüğü ve kapaklarının tonozu altında, bir katedral saatinin çıkardığı sese benzeyen apokaliptik sesini duyduğu hissine kapıldı. Kendi ölüm gününde dünyanın kendisine bu şekilde gösterildiğini nereden bilecekti ki komutan; fakat kendisinin veya başkasının aklının ortasında bir yerlerde bulunduğu açıklık hissini yaşadı. Sabahtan kalkan (çünkü geçit töreni günüydü) emir subayı onu giydirdiğinde bile gerçekdışının hissi onu terk etmemişti. Komutan, tarağın kaplumbağa kabuğundan yapılmış dişlerine mistik bir yaratık, onu alt üst eden bir mesajmış gibi bakmıştı. Askerin aptal yüzüne aynı şekilde bakmıştı ve ilk kez kirli saçlarından damlayan yağ tanelerini fark etmişti.

Garnizona biraz geç ulaşmıştı. Albay, katırların çektiği ve gereğinden fazla parlatılmış, pirinç su tankerleri etrafında bir yılan gibi sarılmış tulumbaları olan pompaları denetliyordu bile. Avlunun içindeki kızıl tuğladan büyük depolar, birden tehdit edici gibi geldiler ona, devasa çınar ise, basit bir ağaç için çok canlıymış gibi gelmişti. Askeri emirlerin sıradan gidişatı ve pompaların üzerindeki kaldıraçlar ile manometreleri kontrol etme vazifesi içinde biraz kendine geldi. Küçük kışla, Spirii Tepesinin zirvesinde, devasa bir kadının pubien yükseltisi üzerine yerleştirilmiş zarif bir pul gibi görünüyordu. Ortasında kaçınılmaz olarak geçit törenlerinde kullanılan süslü bir arabası da bulunan itfaiyecilerden oluşan birlik, saat on sıralarında ana kapıdan çıktı ve pas rengiyle giydirilmiş kabarık ağaçların arasından kadının karnına doğru inmeye başladı. Araba, subaylardan biri olan, boş zamanlarında firma boyama ustalığı da yapan, hatta, şehirde henüz onun planlarına göre yükseltilmiş hiçbir bina olmamasına rağmen, mimar bile olan manzara res-

samı Poppesco binbaşının çizimlerine uygun düzenlenmişti. Binbaşı, alevler içinde kalan bir bina, saçlarını yolan ümitsiz insanlar, uçarak gökyüzünden iniyormuş hissini vermek için bir sicime asılı duran ve alevleri kristal bir kabın içindeki su ile söndüren bir melek itfaiyeci çizmişti. Bu hareketli ve etkileyici tablo, bir keresinde büyük bir yangının freskini çizmiş olan ilahi Rafael'den gizlice çalınmıştı. Kırmızı kumaştan yapılmış alevler içindeki tahta ve mukavvadan oluşan dökuntüler içindeki yapı, üç çift öküzün çektiği arabanın geniş basamakları üzerine yerleştirilmişti ve o kadar çok sallanıyordu ki, Majestelerinin gözleri altında alevlerin içinden melek itfaiyeci tarafından kurtarılması için evin üst katında durması gereken M-me Poppesco, bir çukurda neredeyse pervazın içinden uçacaktı ve bu yüzden en sonunda, iç merdivenden inip öküzleri süren askerin yanında oturuyordu şimdi ve yelpazesi ile katlanılamaz gibi olan sarımsak kokusunu uzaklaştırmaya çalışıyordu.

Birlik, kasabalıların şaşkın bakışları altında, daha yeni Calea Victoriei ismi verilmiş olan Mogoşoaia Köprüsü'ne doğru inmişti. Fakat henüz kimse bu yeni ismi kullanmıyordu. Zarif, özenle kıvrılmış ve tereyağı sürülmüş bıyıkları ile, vişne rengindeki ceketleri içinde eşek arıları sürüsü gibi sıkışmış, 1948'deki kahramanlıkları hâlâ konuşulan itfaiyeciler, kadınların gözdeleriydiler. Rusya'dan kürk, ruble, mücevher fakat aynı zamanda yeterince kusurlarla dolu, daha yeni dönen genç kadınların arasından en az üç dört tane sevgilisi olmayanların sayısı azdı. Ara sıra, gözlerine rastık sürmüş birer tüccar karısı, birer subaya borazana benzeyen, beyaz çiçekleri olan bir zambak veya bir top karanfil vermek için kalabalıktan koşuyordu. Kirli pencereli bir dükkândan çıkan küçük bir kız, Vasile'ye bir top mavi çançiçeği uzattığında, komutan, tekrardan birinin rüyasında yaşadığı hissine kapıldı. Kız

ona gülümsememişti bile, bir an için hissettiği parmakları ise buz gibiydi. Açık hava restoranında oturan komutan, şimdi bile, kızın, yanında, acılarla dolu bir yetişkinin gözlerinin neredeyse dertsiz görünecek kadar ciddi ve yetişkin gözlerini hatırlıyordu. Çiçekleri uzatırken kızcağız kulağına bir şey fısıldamıştı, bir isimdi sanki, eski ve tanıdık bir isim, fakat tam da bu yüzden, bir kelime yüzlerce kez tekrarlandığı zaman anlamını yitirdiği gibi anlaşılmaz gibi gelmişti. O an bileğinden tutup ne söylediğini sormak istemişti, fakat küçük kız çırpınmıştı ve en sonunda avucunun üst tarafını o kadar kötü çizmişti ki elini bırakmak zorunda kalmıştı. Kafası karışmış olan komutan, alayın nerelerden geçtiğinin farkında değildi neredeyse. Pompanın kaldıracına asılı duruyordu ve ışıltılı bulutlu gökyüzünün altındaki evlere ve faytonlara kaybolmuş bir şekilde bakıyordu. Hava, ince örümcek ağları ile doluydu. Bir yüzyılın tarihinin devasa basıncı, çağın sularını yoğun ve bir kuvars prizmanınki gibi saydam kılıyordu. Aslında, iyi baktığında, sönük bir gökkuşağı, o ağustos sonu gününün bütün vizyonunu bir başından diğer başına katediyordu ve bir lens etkisi, mor dairelerini uzaktaki Aziz Spiridon kilisesinin kuleleri üzerinde topluyordu.

Mogoşoaia Köprü'süne ayak basan itfaiyeciler, önce, birtakım sarımtırak maketlere benzeyen neoklasik ön yüzleri ve her bir ojiv ile çatı iskelesini alçıdan heykel sülaleleri ile doldurma kötü alışkanlığıyla yükselmeye başlayan şatolar ve otellerin arasında, resmi defilenin, rengârenk ve daha yeni derisi sıyrılmış bir yılanın derisi gibi kaygan büyük alayını gördüler. Sağa sola ağızlarını açanların başları üzerinden bakan Vasile, önünden, çok iyi süpürülmüş kaldırımın üzerinden, bütün kategorilerin ve ulusal kolejlerin temsilcilerinin eşliğinde arabaların ve karakterlerin fantastik imgeleri geçtiğinde, neredeyse

rüyasından uyandı. Fakat yine de, daha önce geçmiş olduğu için, şimdilik Decebal ile at yarışlarındaki bahislerden barışçıl bir şekilde laflayan ve Daçyalıların ihtiyar kralı yürüdüğü için etkileyici çarıklarının tabanlarına ancak basabildiğinden atını onunla aynı hizada tutmaya çalışarak alaya önderlik yapan kral Traian'ı görememişti. Kurguda birbirlerine büyük düşman olan iki kral, gerçekte çok iyi arkadaşlardı ve her akşam, Ulusal Tiyatro'nun yanındaki sanatçıların lokantasında onları görebilirdin. Güvelere karşı lavanta kokan fakat tohumlarından bütün Romen halkının ortaya çıktığı iki meşhur erkekten sonra, zırh giymiş ve deri kemerler takmış askerler tarafından korunan, parlatılmış demir miğferler takan, milletin başka voyvodaları, her biri sanki bir tek kıyafeti varmış gibi temsil ettiği tablodaki gibi giydirilmiş ve kolayca tanınabilecek simgesini taşıyarak geliyordu. Kasabalılar, kukası* ve savaş baltasından, Mihai Bravu'yu hemen tanıdılar. Hemen arkasından da, kadın göğsüne sahip olduğunu zannettirecek kadar kabartılmış zırhın içinde ise (aslında dedikoducu ağızlar, Universitate'deki voyvodanın heykelini yapan Fransız heykeltıraşın, Mihai'in başını direk Ioana D'arc'ın eski atlı bir heykeli üzerine kondurduğunu söylüyorlardı), Sidoli sirkinin savaşçısı olan ve o yaz boyunca arenada karşısında mahallenin birçok yiğidinin yenildiği Spiru'yu da hemen tanımışlardı. Bir ayıyı takip ediyorlarmış gibi peşini bırakmayan ve elindeki savaş baltasını çekmeye çalışan bütün çırak çocuklar, arkasından "Spiru, Spiralache!" diye çağırıyorlardı. Alt tarafında tilki posları ile biten pelerinini toprakta sürükleyerek ve sert bir şekilde önüne bakarak yürüyen Ştefan, devasa voyvodanın yanında bir cüce gibi duruyordu. Kuzeni Kazıklı Voyvoda, şüpheli derecede iyi suratı ile, kocaman

* Eskiden törenlerde yüksek rütbeli kişilerin taktıkları yüksek bir çeşit şapka. (ç.n.)

kazığını omzunun üzerinde taşıyordu ve arada bir, koruyucu gibi giydirilmiş ve külahı bir kulağı üzerinde sarkan Moldavya'nın hükümdarı yanında yürüyen tıp öğrencisi arkadaşının sırtının alt tarafını dürtüyordu. Daha arkalarda, bir Noel Baba gibi giydirilmiş, aynı derecede beyaz sakalı ve elinde budaklı bir sopa ile Mircea yürüyordu. Sonrasında daha az anlaşılır, daha eski püskü giydirilmiş ve kalabalığın kim olduklarını bilmediği hükümdarlar geliyordu ve bu yüzden sürekli onlara "Sen kimsin, abi?" diye sorması gerekiyordu, fakat kalabalığın memnuniyeti, elinde okkası ve Moş Ion Roată'nın koluna giren Alexandru Cuza'nın şeritlerle dolu göğsünü gördüğünde arttı. "Hey, sakal!" diye duyuluyordu her taraftan. "Kadın düşkünü!". Fakat binbaşı, hiç istifini bozmadan ve arada bir çekici bir kadına el sallayarak ve asyalı elmacık kemikleri ile gülümseyerek yürümeye devam ediyordu.

Vasile yalnızca, alayın içinde yer alan, kadife bir yastığın üzerinde kralın tacını taşıyan geleneksel önlükleri içine sarılmış genç ve zarif Romen kızları ile piyade askerler tarafından korunan Türkleri görebildi. Sonrasında birkaç katlı evlerin arasından hırıldayarak geçen ve köprüyü sıcak dışkı ile dolduran öküzlerin çektiği arabalar geliyordu. Büyük arabalarda olanlar, kralın baldakeni önünden geçerken, hareketli tablolar haline dönüşmeleri gerekiyordu, fakat şimdilik, etrafa birtakım zavallı maymunlar gibi bakarak arabanın basamakları üzerinde oturmaya devam ediyorlardı. Gösterinin başında, mavnalar üzerinde Tuna'nın yukarısına taşınan buğdayın neredeyse tek kazancı temsil ettiği küçük rüstik bir ülkede olması gerektiği gibi, Tarımın arabası yer alıyordu. Köylü, operet sanatçısı bir kadın, kollarında, bir anlamda uygunsuz, devasa bir bereket boynuzu taşıyordu. Fistan giymiş bir erkek köylü, kıyafetinin kolu ile sabanın demirini parlatıyordu ve sinirli bir şekilde, belinde öreke-

sini taşıyan ve ham yün dolu sepeti bir taraftan diğerine taşıyıp duran yanındaki kadına bir şeyler söylüyordu. Sonrasında, mavi saten dalgalar üzerinde yüzen tahtadan yapılmış bir gemi şeklinde temsil edilen Ticaret geliyordu, sonrasında bir şövale ressamının binlerce büzgülü bir elbisenin içinde şanlı bir erkeğe defne yapraklarından bir taç uzatan ilham perisi modelini çizdiği Güzel Sanatların arabası canlandırılmıştı. Yanlarında, Şöhret, elini bir mermer parçasını yontan bir heykeltıraşının omzuna dayamış bir şekilde, yaldızlı mukavvadan yapılmış bir trompet çalıyordu. Sonrasında kuyumcular, saatçiler ve çiçekçiler (kalabalığın daha önce hiç görmediği devasa bir orkide demeti taşıyorlardı: kokulu zehirlerini saçmak için açılmış yüzlerce engerek ağzı), badanacılar, ayakkabıcılar ve fırıncılar geliyorlardı. Hatta en sondakiler, sekiz öküzün çektiği kağnılarda ekmek pişiriyorlardı ve kasabalılara sıcak sıcak dağıtıyorlardı. Dediklerine göre, ekmeklerden birinin içine bir inci saklanmıştı.

Komutan, umursamaz bir şekilde, benekli karnavalın benekli akımlarının, sırasıyla, şeffaf bir sinir gibi, irislerinin ela lifleri ile inceltilmiş, saydam kornealarını ve bombeli kristalini geçtikten sonra gözbebeklerine girmesine izin veriyordu. Görüntüler, camsı organın jelatinli ortamına emiliyordu ve her bir foton tanelerini –farklı uzunluklarda dalgalardan oluşan paketler–, gözünün iç yüzeyini kaplayan retinaya gönderiyorlardı. Burada, büyülü rodopsini içeren hücreler olan ve hem insanların, hem karideslerin hem de meleklerin gözlerinde aynı olan gerçek fotoreseptörlere ulaşana kadar, tümü ışığın karşısında bir kuvars çubuğu gibi geçirgen olan gangliyon hücrelerinin, iç pleksiform katmanın, bipolar hücrelerin ve dış pleksiform katmanın içinden geçiyorlardı. Burada, renklerden oluşan fantastik mozaik, yoğunluğunu, kontrastını, şeklini, rengini optik sinirlerin aksonlarının için-

den geçen, kiazmanın içinde birleşen, talamusun lateral genikulat çekirdeğine ulaşan ve buradan, ıraksak bir mercekten yola çıkıyorlarmış gibi kafatasının en arka kısmında, oksipital lobunun kalkarin fissürü etrafında bulunan primer optik alana doğru yansımalar gönderen elektrik dürtüler haline dönüştürüyordu. Burada retina tarafından gönderilen ters görüntü binlerce sütun halinde gruplandırılmış olan altı tabaka nöron tarafından tekrardan oluşturuluyordu, yorumlanıyordu ve işleniyordu. Burada bulanık görüntüler, parlaklığa ve net kenarlara, hacme ve renklerin doymuşluğuna kavuşuyorlardı. Yine de fikirleri ve eziklikleri olan bir canlının organik dokudan oluşan iki göz tarafından görülen cansız ve psikolojisiz maketi, en sonunda sayısızca kontrol mekanizmalarının ona hafıza ile bağlantı kurdurtan, onu tanıyan ve bir değer, bir anlam veren, eğer bütün varlığı yalnızca kâğıttan ve baskı mürekkebinden oluşmamış olsaydı, varlığının korozif alanında yüzmesi, beslenip genlerini daha sonrakilere iletmesi gerektiği, arzuları, ihtiyaçları, düşünceleri ve hayatı ile bir bağlantı kurdurtan aklın gözüne, ikincil optik alana gönderiliyordu. Başka bir aklın derinliklerinden meydana geldiği hakkında ve optik yolunun yalnızca tasvir edildiği için (ve aynı zamanda mesela, midesi, yalnızca bu parantez içinde vardır) var olduğu hakkında hiçbir fikri bile olmayan ve sık sık meydana gelen göz kırpmaları ile kestiği ağustos ışığının akımlarını kabul etmekten memnun olan Badislav Vasile de aynı durumda.

İtfaiyecilerin arabası, tramvaylar ve diğer sıralarla karışarak alayın içine girmişti bile. Önlerinde, oldukça uzakta, Yahudilerin arabasındaki işlemeli başlıklar ve gazoz fabrikasının arabasındaki süs havuzunun damlaları parlıyordu. Kaçak köyün papazı tarafından seçilen Vasili isimli çocuk, içinden devasa kelebeklerin göründüğü buz

köprü çatlayıp hayaletin onları yutmaması için gölgesini nehrin içine bırakalı otuz yıldan fazla olmuştu. O zamanların gölgesi, izlerini yumuşak bir karın içinde kaybedip yok olmuştu ve Vasili'yi bazen rüyalarında kendisine meraklı ve öfkeli bir şekilde bakan insanlarla dolu bir odada çıplak olduğu hissine kapılma duygusuyla, sonsuza kadar ortadan kalkmıştı. Hikâyesini bilen Tântava'nın köylüleri, çoktandır bu sakatlığına kulak asmıyorlardı çünkü aslında çalışkan ve tutumlu biriydi ve haçlı örümcek çemberleri arasında, ambarın içindeki saman yatakları üzerine attığı kızların süt gibi beyaz bacakları arasına giren erkeğin annesi, babası ve gölgesinin olmadığı pek de umurlarında değildi, çünkü her şeyin yerini tutan bir şey de vardı ve altında eridiklerinde kafaları altın bir ışıkla doluyordu. Vasili orada burada ırgatlık yaparak, ineklerin altını temizleyerek ve atları kaşağılayarak, derisine inek teri sinene kadar hiç kimse hissetmeden büyümüştü. Irgat olarak çalışmaya başladığı beylerden birinin eşinin, soğuk bir sonbaharın mor renkli seması altında taraçada yatan çocuğa acıyarak, ilk önce odasına, sonrasında yatağına çağırıp etten borusunu –özellikle yapılmış ve söylendiği gibi balık değil de suları koruyan kadın görünümünde bir yaratık, büyücü gibi kokan– ıslak yerine nasıl ittirmesi gerektiğini öğrettiğinde henüz on üç yaşında bile değildi. Çocuk, ilk o zaman, gaz lambası ışığında kalın memeleri, bir küçük kızınkine benzeyen eritici popoyu, bacaklar arasındaki et saçaklı yarığı, bir diğer insanın, kadın olarak adlandırılan yabancı ve çekici insanın tatlı derili bedenini ilk o zaman görmüştü ve o başka bir türlü insan olan insanın kıvrımları ile ıslaklıkları gözlerini, tek bir gecede, çocuk gözlerinden erkek gözlerine dönüştürmüştü. Vasili, köyün genç kızlarını sürekli çatık olan kaşları altındaki bu ciddi ve hüzünlü siyah testisleriyle büyülüyordu, onlara dokunmadan

sahip oluyordu ve sahip olmadan döllüyordu ve bu yüzden, akşamları, kerpiç evlerin bahçe giriş kapılarında, çimenlerin arasında ezilmiş eriklerin güzel kokusu altında ağızlarını onun ağzına yakınlaştırmadan önce, kızlar aşk ile gebe kalıyorlardı. O zaman elinden tutuyorlardı ve ikonalarla dolu duvarın altında uyuyan annelerinin gürültülü uykularını da dinleyerek, yavaşça ilk odaya giriyorlardı. Garip derecede soğuk olan eskilerin sobasının kenarına serilmiş yatağın içine giriyorlardı ve saman dolu yastıkların üzerinde sevişiyorlardı. Kız, büyük anın, dünyaların kopmasının, kafa kırılmasının ışığını gördüğünde, hissettiğinde, yaşadığında, yılan görmüş gibi bağırmaması için saç örgüsünü dişlerinin arasına alıyordu. Sonrasında, titreyerek ve sıçrayarak, terden sırılsıklam olmuş bir şekilde gözleri kirişlere sabitlenmiş olarak kalıyordu ve kendine gelmeden önce uyuyakalıyordu. İkinci gün, o cennet ışığı birkaç saatini, hayatının değersiz mektubunun birkaç harfini, en değerli ve en kutsal olanlarını tamamen silmiş gibi her şeyi unutuyordu.

Maria her sabah kelebek oluyordu. Annesi, o da, kızının kiminle yaptığını bilmiyordu, çünkü Rodopi kaçtıktan sonra doğan neredeyse bütün bebekler, haşhaş zehrinin etkisi ile gözleri büyümüş dört beş erkeğin birer kadını yakalayıp, yüzlerine birer çuval geçirdikten sonra sabaha kadar onlarla birleştikleri ahırlarda çingene tohumlarının ahlaksızlığı içinde meydana getirilmişlerdi. Kızcağız, köyde ancak yirmi evin bulunduğu, aralarından birinin de kiliseyi temsil ettiği sıralarda, Tântava'da dünyaya gelmişti. Ne kız ne de erkek kardeşleri vardı, yalnız büyümüştü, üç yaşından itibaren ineği otlağa götürmüştü, beş yaşından itibaren ise içlerinde kilden yapılmış ve göğsünün üzerinde yanan bir mum taşıyan bir adam bulunan ahşaptan küçük tabutlar olan caloian-ları, Sabar sularının üstünden göndermişti. Caloian-ları akşamüze-

ri, kimsenin onları görmeden soyunabildikleri sırada suya bırakıyorlardı, çünkü bütün kızların, annelerinin onları doğurdukları gibi çıplak olmaları gerekiyordu. Bir tek Bărăgan'ın ateşten semaları, daire şeklinde toplanarak çakmaktaşını ateşleyip mumu yaktıkları sırada, erkek çocuklarına benzeyen bedenlerini gittikçe daha sönük bir şekilde aydınlatıyordu. İlkbaharda caloian-lar, kızların koparıp iştahla yedikleri akasya çiçekleri ile süsleniyorlardı, sonbaharlarda ise içlerindeki tırtılların ipeğinin bile ufalandığı kuru yapraklarla süsleniyorlardı. En sonuncusunu, suyun, buz tutan kütlelerle sıkıştırılmaya başladığı ve korkutucu bir rüzgârın gökyüzündeki yıldızları sonradan tekrardan yakmak üzere söndürdüğü sonbaharın sonlarına doğru Sabar nehrinin üzerine bırakmışlardı. Kızlar, kili, küçük evlerinin rakı ve fesleğen kokusu eşliğinde Maria'nın bebekken kundakta uyuduğu ahşap leğenin içinde yoğurdular. İnek sütü ve inek dışkısı ile yoğurdukları safra gibi acı macundan, nehir taşlarından gözleri ve fasulye tanelerinden dişleri olan bir kafa, buruşuk kuşburnundan göbekli bir beden, yumuşak sosise benzeyen kollar ve bacaklar, toprak kapların kırıntılarından tırnakları olan parmaklar meydana getirmişlerdi. Yedi bakire kızın her biri örgülerini açmışlardı ve birer tutam saçlarını keserek, caloian-ın yumuşak kafasına batırmışlardı. Her biri işaret parmağını hem ön hem arka taraftan göğsünün üstüne bastırmıştı ve böylece kısa sürede kilden yapılmış yaratık, kaburgasına da kavuşmuştu. Sonrasında, bir zamanlar papazın yardımıyla derinliklerdeki hareketliliği yendiği ve mucizeler yaratan ikonayı getirmişlerdi ve bir tanesini bile anlamadan, bir dizi Bulgarca kelimeyi uzatarak ve yünden yapılmış sert bir yatak örtüsü gibi aralarında örerek söylemişlerdi. Sonrasında, kader, o sene içerisinde ilk kez, korkudan tüyleri diken diken olan Maria'yı seçene kadar saymışlar-

dı, diğer altı kız ise, yüzlerini elleri ile kapatarak, gözlerini ise gözyaşlarını akıtacak kadar sıkarak korkmuş birtakım kuşlar gibi dönüp yatakların altlarına, fırının arkasına, ilk odaya saklanmışlardı. Maria ne yapması gerektiğini biliyordu. Kullanılmadan kalan ve siyah bir örtünün içine sarılmış olan kil topunu elini aldı. Avuçları ile vurarak yuvarlak bir pide gibi yaydı ve o yumuşak hamuru, alnını, gözlerini, yanaklarını, dudaklarını ve çenesini de kapsayacak şekilde yüzüne bastırdı. O an, her kız sırası geldiğinde, hamurun ne kadar acı olduğunu hissediyordu. Çünkü o zaman, küçük dilleri, her ne kadar onu zapt etmek isteseler de, kendi isteklerine sahip bir hayvan gibi ileri doğru itiyordu kendini ve yumuşak ve serin maskeye ucu ile değiyordu. Kaşlarının, zarif burun deliklerinin, üstdudaklarının üzerindeki hendeğin, kirpiklerinin, her birinin ayrı ayrı şeklinin çıkması için bastırarak, maskenin, nefesini tutabildiği kadar yüzünün üstünde kalması gerekiyordu. Daha fazla dayanamadığı anda, Maria, üst kenarından yavaşça çekerek, yüzündeki kili uzaklaştırdı. Kızın örümcek ağı gibi ince olan derisinin bir tabakası maskenin oyukları içinde kalarak ona köy havasının yarı gölgesinde (pencerenin kenarındaki bir armut ağacının dalları, akşamın kurşuni renginin bile girmesine izin vermiyordu) ayın ışığına benzeyen bir parlaklık kazandırmış gibi, maskenin içi sedef rengindeydi. Genç kız, o garip ayı, birleştirmiş olduğu avuçları arasında tutuyordu. Bir şeyin meydana gelmesi gerektiğini biliyordu, fakat aynı zamanda, bunu yaşamış olan başka hiçbir kızın gördükleri hakkında hiçbir söz söylemediğini de biliyordu. Oyuk suratına gözlerini kırpmadan bakıyordu, o kadar yoğun bir şekilde bakıyordu ki, en sonunda, yüzünün olmadığı, yüzünün, orada, kilin içinde kaldığı ve korkmuş parmakları arasından gerçekten görebilmesi için aslında o gözkapaklarının açılması ge-

rektiği hissine kapılıyordu. Kısa sürede kil terlemeye başladı. İğneler gibi uçlu kıvılcımlar saçan jelatinli derecede duru damlalar, maskenin içini buharlaştırıp, kenarları üzerinden yavaşça akıp, en derin oyukların içine toplanmaya başladılar. Şimdi, su gibi ışığını kirişin üzerine atan kalın ve inanılmaz derecede şeffaf sıvı, ilk önce burnunu, elmacık kemiklerini ve gözkapaklarını doldurdu. Ortada Maria'nın yüzünü taşıyan, titreyen ışıktan bir maske vardı. Bütün maske dolup, kıvılcımlı sıvı dudağının üzerinde hafifçe kıvrıldığında, kız, bir aynaya bakıyormuş gibi bir kez daha içinde kendine baktı ve rüyalara dalan yüzünü bir kapan içine sıkıştırmak istiyormuş gibi, kilden maskeyi avuçlarının arasında ezdi, yapışkan bir top haline getirene kadar sıktı ve kollarına, yüzüne ve göğsüne sıçrayan sedef rengindeki sıvı ile birlikte caloian-ın içinde yattığı leğene yaklaştı. Güneş gülünün üzerindeki yapışkan damlalar gibi görülmemiş derecede büyük damlalar, civa damlalarına benzer şekilde birleşmeye çalışarak toprak zeminin üzerinde yuvarlanıyorlardı. Kızın maskeyi avuçlarının içinde ezerken uyguladığı güç sonucu, jelatinden sıvının bir kısmı, parmaklarının arasından duvardaki Mikail başmeleğin ikonasına sıçramıştı ve mavi zırh içindeki göğsünün şeklini, uçuşan yakut rengi pelerinini, Tanrı'nın askerinin sert ve düzgün yüzünü bir büyüteç gibi o derece bozmuştu ki, şimdi, asker melek, bin yıllardır bir kehribar tanesi içine hapsedilmiş bir geyikböceğine benziyordu. Maria, parmaklarının hızlı ve keskin yoğuruşuna bakmadan bile büyülenmiş gibi işe koyuldu. Aslında irisleri, bir tek gözlerinin beyazından birtakım şeritlerin görünmesine izin verdiği neredeyse kapalı olan gözkapaklarının altına tamamen gizlenmişti. Derin akşamda kan gibi kırmızı görünen parlak tırnaklı parmakları, kili, ağını ören bir örümceğin çok eklemli bacaklarıymış veya incir şeklindeki karışık yuvasını tek

başına meydana getiren peygamberdevesi karnıymış gibi insanlık üstü bir çeviklikle yoğuruyorlardı. Uyuyanların elleri de bazen rüyada aynı şekilde hareket ediyor.

Maria'nın maskesinin mistik teri içine batırılmış kil top, ucunda parlak bir kalp taşıyan diğer başında ise çift olan büyük bir şişik ile, basık ve hafifçe kıvrımlı bir silindir gibi uzadı. Ereksiyon halindeki fallus şekle kavuştukça koyu renkli kilin rengi gittikçe açılıyordu. Kısa sürede yüzeyi, altından damarların ve sinir liflerin geçtiği bir derinin yapısına kavuşmuştu, skrotal torbanın üzerinde ise, ipliksi ve rasgele bir şekilde kıllar büyümüştü. Zarlar, buruşukluklar, sıcaklık ve elastik sertlik, tümü, içlerinden görülmeye başlanana kadar gerçekten daha gerçek oldular. Şimdi, penis ucunun parlak eti ve delikli iki yapı içinden, derinlere bir yere götüren üretra görünüyordu. Sıkıca birbirine bağlanmış sülükleri şişiren kan gözüküyordu, skrotumda ise, başlarında seminal kanalların doğduğu gri renkli şişikleri olan, büyük birtakım değerli taşlara benzeyen ikiz yumurtalar görünüyordu. Hızlı parmakları olan kör kız, leğenin üzerine eğilip, etten ve rüzgârdan ibaret cinsel organı kilden bebeğin koyu bacakları arasına yerleştirdi ve cinsel organ, bereketli toprağın içine köklerini salarak o yere hemen bağlandı. Sonrasında genç kız her şeyi ölü yapraklarla, kurumuş kuşburnu taneleri olan dallarla, uçlu dikenleri olan defne yaprakları ile örttü. Ancak ondan sonra uyandı, gözlerini açıp kader onları da seçene kadar hiçbir şey bilmeyecek olan diğer kızları çağırdı.

Bu olay, kızın on beş yaşını doldurduğu geçen sene meydana gelmişti. Birkaç gün sonra, pencerenin önündeki armut dallarının bile yalnızca bazı hortlaklar gibi göründükleri yoğun sisli bir sabahta, Maria, ceviz almak için tavan arasına çıkmıştı ve eteğini cevizlerle doldurduktan sonra, açıklıktan sızan beyaz ışığın karşısında

büyülenmiş bir şekilde, tavan arasının ortasında durmuştu. O zaman, çürük ve kurtlarla dolu olduklarını düşündüğü için daha önce hiç daha ilerisine gitmediği kirişleri geçip, ağzına kadar küf dolu ahşap peynir fıçılarını önünden uzaklaştırmıştı, ortasında büyük siyah bir üzüm tanesine benzeyen şişko böceği bulunan devasa örümcek ağlarını yırtmıştı ve küflü bir köşede, her tarafı tozlar içinde kalmış boş şişelerle, fitilli lambalarla, atlı arabalara takılan kırılmış fenerlerle, diplerinde hâlâ yeşillenmiş vişneleri bulunan damacanalarla dolu bir sandık çıkmıştı karşısına. Kuru mısır koçanlarının ağızlarını tıkaçlara benzer şekilde kapatmıştı. Kız, eteğindeki cevizleri zemine bıraktı ve desenleri zift gibi kararmış olan büyük çeyiz sandığına ulaşana kadar, önündeki şişeleri uzaklaştırmaya başladı. Oksitlenmiş bir bakır ile sabitlenmiş kapağı tırnaklarını koparırcasına açana kadar uğraştı; fakat içinde gördükleri, şişelerin arasında diz çökmesine ve hemen oracıkta, beyaz ışığın ve saçları arasına toplanmış örümcek ağlarını uçuşturan rüzgârın altında taş kesilmesine yol açmıştı. İnci mi? Altınla kaplı haçlar mı? Zümrüt taşlarla işlenmiş ikonalar mı? İpekler üzerine dikilmiş değerli nesneler ve değerli taşlar, kadifeler ve ismi olmayan başka dokular mı? Mavi ile mineli çekik gözleri olan şeffaf taştan bebekler mi? Porfir tokaları olan, turkuaz taşlarının içine kadın yüzleri işlenmiş yüzükler mi? Kıvılcımlı elmas taneli saç tokaları mı? Birbirine düğümlenmiş kolyeler, zaman içinde kireçlenen eğri incili mücevher kutuları mı? Yeşil ve mavi tonlarıyla boyanmış, sorgulayıcı gözleri olan tavus kuşu tüyleri mi? Veya tüm bu mücevherlerin bir eritmesi mi, birinden diğerine bir geçiş mi? Bir havai fişek gösterisi mi, duka ve Venedik altınlarının bir şıngırtısı mı, sonbahar çiğdeminin çiçeğinde yanan bir şebnem tanesinin ışıltısı mı? Sonunda Maria, ellerini, sepetin donakalmış

zaman kristali içine sarılmış devasa kelebek kanatlarının altına soktu, çok renkli pullardan oluşan bir toz ile kaplanarak kolları üzerinde kaldırdı ve kucağındaki parlak doku ile tavan arasının çıkışına doğru pek bir şey göremeden, fenerleri ve gazyağı lambalarını devirerek, cevizleri ayakları altında ezerek ve çarptığı paslanmış aletlerle orasını burasını yaralayarak ilerledi, rendelenmemiş tahta basamakları neredeyse düşer gibi hızla indi ve olağanüstü avıyla birlikte odasına kapandı. Yatağı doldurup ikonları ve bürümcük peşkirleri kaplayarak duvarlara doğru yükselen yaprak damarlarına benzeyen damarlı geniş yaprakları açtı. Kız, neredeyse köydeki bütün kadınların, demir halkalarla bağlı sandıkların içinde, yıllar önce, Badislavlıların Tuna nehrinin buz tabakasının kristalinden çözüp doğrayarak ve sonrasında hamur gibi yumuşak ve tatlı etini buzunu yalayıp parlatan alevlerin ışığında yedikleri büyük kelebeğin, kırk adım uzunluktaki kanatlı büyük öküzün kanatlarından parçalar sakladıklarını bilmiyordu. Sandığın karanlığında, o zamanlar üçetekler kadar geniş olan her kanat parçası daha fazla büyümüştü, düzelmişti, şeklini yeniden almıştı ve desenlerini tamamlamıştı. Şimdi Maria, modellerin girdaplarına, çizgilerin spirallerine, renklerin yavaşça birbirinin içine kaymasına büyülenmiş bir şekilde bakıyordu. Çünkü kanatlarında yakut rengi ağırlıklıydı, fakat yakut renginin gök mavisi kenarları vardı, başlardaki kırlangıç kuyrukları ise zift gibi siyahtılar. Desenler, desenler içinde eriyorlardı, yüzler şehirlere dönüşüyorlardı, ormanlar kuşlara dönüşüyorlardı, gözleri büyük saatlere dönüşüyorlardı. Maria, açık olan iki kanat arasındaki kanepenin üzerine uzandı ve kanatlar, derisine bağlandı, kürek kemiklerine demirledi, kaburgalarına sinir lifleri göndererek, aortun arkına doğru çekingen ilerleyen damarcıkları itti. Kız kalktı, yalınayak

ve kanatları birbirine yapışık şekilde ilk odaya çıktı, su dolu kovanın içinde kendine baktı ve bir köylü kızın örgülerini taşıyan bir melek gördü, sonrasında ise avludaki yoğun sisin içine daldı. Gün iyice doğmuş olmasına rağmen, beş adım ilerisini bile göremiyordun. Çimenler ıslak ve buz gibi soğuktu. Avlunun ötesinde bulunan toprak fırın, yoğun sisin içinde bir ejderha, bir yokuş veya bir saman yığını olabilecek bir dev gibi duruyordu. Maria, kanatlarını açtı, çırpmaya başladı ve yükseldi, küçük evi aniden yukarıdan, gittikçe daha küçük ve duman dalgalarının etkisiyle daha silik gördü, sonrasında da köyü koyu renkli birtakım yaratıklardan oluşan bir sürü, ağaçları ise büyük bir suyun içinden çıkan birtakım eller gibi gördü. Bazıları, gökyüzünde onun gibi dolaşan, bazıları birer zerdali ağacının boş dallarının üzerine çömelmiş, kanatlı başka kadınlar da gördü. Sisin üzerine çıktığında, dünya başlangıcının güneşi karşısında gözleri kamaştı ve bir bulutun üzerinde uyuyan bir kadın gördü. Hepsini tanıyordu, hem genç hem de daha yaşlı, hem iyi hem kötü olanlar arasında kadınlar vardı ve tümü köylerinin üzerinde havaya yükselmişlerdi, bazıları ise daha ileriye gitme cesaretini de bulmuşlardı. O günden sonra, kız, birçok sabah boyunca kelebek olacaktı ve kar taneleri arasında veya ilkbaharın ışıltılı şebnemlerinde yükselecekti, fakat hiçbir zaman ilk günkü gibi dolaşmayacaktı ve gözlerine Tanrı'nın korkunç manzarasını görmesine izin vermeyecekti. Çünkü o gün uçuşla ve semaların güzel mavisiyle sarhoş olmuş bir şekilde, dünyamızın çok çok çok üstüne yükselmişti. Dokuz tane sedef kabuğuna benzeyen dokuz tane gökyüzü katmanı içinden geçmişti, sonuncusundan geçtikten sonra ise, etrafında artık hiçbir şeyin bulunmadığı, dünyanın yumurtasının kabuğu üzerinde ayakta durmuştu. Fakat hafızası olmayan o ölümün, o hissiz boşluğun içinden,

her bir altın zerresi diğerlerine birkaç parsek uzaklıkta bulunan, sanki yıldız tozundan oluşan, kutup ışıklarına benzer şekilde, gözlerin alamadığı devasa bir sanrı yükselmişti. Maria, herhangi bir yüzü algılayabilmesi için, devasa evrenin çok yakınında olduğunu anladı ve bu yüzden, altın renkli toz yavaşça bir insan parmağı, şeffaf bir boynuzdan oluşan tırnaklı bir ayağın parmağının şeklini çizene kadar, belki de yüzyıllar boyunca hiçliğe ve sonsuzluğa doğru kanat çırptı. Deri kayışları olan sandaletli ayak tabanı gözlerinin görüş alanına girene kadar uzaklaştı ve kiremit renkli ipek kıyafet içindeki eteği, sonrasında gümüş renkli kıvırcık telleri olan patrik sakalın dinlendiği iyi kalpli Babamızın göğsünü ayırt edene kadar birçok hayat boyunca kanat çırptı. Sağında, bütün yaraları kanayan fakat elma ağacından yapılmış haçı sağ koluyla son derece zarif bir şekilde taşıyan İsa'nın çıplak bedenini gördü, diğer elinin parmakları arasında ise, tam da kalbinin hizasında, her bir yaprağına milyarlarca azizin oturduğu ve milyarlarca cennet serpilmiş kırmızı ve altın renkli bir gül tutuyordu. Babanın ve Oğlun yüzleri, gözün görme yeteneğinin ötesinde, kayboldukları şekliyle, sonsuz hayatın içinde yüzen kadın gözlü mısır olan Kutsal Ruhtan saçılan keskin ışın demeti tarafından güçlü bir şekilde aydınlatılmıştı. Kız, korkmuş bir şekilde, Oğlun yalnızca beline kadar inen altın saçlarını ve göğsünün üzerindeki zarif memelerini görebildi bir tek, sonrasında ise bütün sanrıları paramparça olup kaybolana kadar bir düşüş içinde indi. İçlerinden duman çıkan kanatlarını çimenlerin üzerindeki kırağı içinde sürüklerken, kendini Tântava'daki evinin avlusunda buldu ve önce taraçayı, sonrasında ise kapıyı zor buldu. Yatak odasında bedenindeki kanatları çıkarıp onları tekrardan katladı. Sonrasında, başka bir sandığın içinde, toprak zemine batırılmış yontulmamış ve ağaç-

lara benzer şekilde kireçlenmiş, döşeği tutan kazıkların üzerindeki yatağın altına soktu.

O günden sonra, Maria, kelebek olup hâlâ uyuşuk olan köyün üzerinde uçması için, annesinin komşulara gittiği veya avludaki fırında yemek pişirdiği sabahların gelmesini sabırsızlıkla bekliyordu. İlkbaharda, hâlâ ıslak kar lekeleri ile alacalı görünen siyah toprağın üzerinde mavi kardelenlerin açtığı zamanda, Groapa lui Ouatu göledinin kenarındaki toy akasyalardan oluşan bir korunun yanına indi ve kanatlarını, yalnızca saklı olan tarafların zarif astarını göstererek, birbirine yakınlaştırıp sabahın şebnemleri ile dolu çiçeklerin mavi kafalarını koparmaya başladı. Köyden gelen patikada, omuzlarında bir gocukla yakınlaşan Vasili'yi fark ettiğinde, tam da kendi kendine mavi kardelenlerin neden o kadar kötü koktuklarını soruyordu. Oğlan, gözlerine inanamadı: Çocukluğundan bildiği kız, o kadar kez "Talion, fecior de domn"* ve saklambaç oynadığı kız, üzerinde yalnızca bir gecelik ile ve yalınayak bir şekilde, dallarını gökyüzüne doğru fırlatan zift gibi siyah ağaçlardan oluşan koruluğun içinde donmuş bir güneşin altında yanıyordu. Kanatlarını henüz göremiyordu, fakat göğsüne bastırdığı çiçek demeti, onu etkiledi. Gözleri, gerçekdışı gibi duran ikonanın üzerinde durdu. Hâlâ buz kenarlar arasına hapsedilmiş, Maria'nın arkasındaki gölde, bir an için bir turna balığının sırtı gözüktü. İki genç, uzun bir süre boyunca, birbirlerine donmuş bir şekilde baktılar, korkmuş kız korkmuştu, çünkü ilk kez bir kişi onu bu haliyle görüyordu, semaya doğru fırlardı ve sert kanatlarını birkaç kez çırptıktan sonra, sanki hiç olmamış gibi bir ağaçlık alanının arkasında kayboldu. Vasili rüya gördüğünü sanmıştı, fakat gerçek olsun ya da rüya olsun, Maria'nın yüzü kalbinde

* "Hükümdar Çocuğu Talion" diye çevrilen bir çocuk oyunu. (ç.n.)

kaldı ve pazar günleri köyün ortasında onu hora*-da o kadar birbirini andıran genç kız yüzünün arasında seçtiğinde, kıza yaklaşıp onu oyuna davet etti.

Yaklaşık bir sene sonra, aynı kül rengi ve soğuk bir havada, hiçbir zaman nikâh taçları ile taçlandırılmayan aşklarından, mor tırnakları olan ve süt gözlerinin gün ışığına çıkması için başından domuz mesanesi gibi bir zarı uzaklaştırmaları gereken Miron doğdu. O günkü bebek, şimdi on dört yaşında idi ve üzerindeki zar, karanlık ve sırlarla dolu yapısının bir habercisi imiş gibi, annesinin ve unutulmuş, gözlerden ırak olan babasının günlerini zorlaştıran bir sürü yaramazlık yapmıştı. Şüphesiz ki Tuna'nın büyük bir iştahla içine çektiği babasının gölgesi, oğlunun ruhunun içine dönmüştü. Miron ilk yaramazlığını, ancak üç tane söz söyleyebildiği, henüz küçücük bir bebekken yapmıştı. O zaman, daha güneşin doğmadığı bir günde annesini kanatlarının çok renkli ipeği ile odayı aydınlatırken görmüştü. O an, uyur gibi yapmaya devam etmişti, fakat garip bir hınç, kalbini pençe gibi yakalamıştı. Kadının dönüp fırınına gitmesini bekledi ve sonrasında kanepenin altına sokulup Maria'nın sandığını dışarı sürükledi. Kanatları çıkarıp sırtına ilişti rmeye çalıştı, fakat kanatlar sırtına yapışmıyordu. Parmakları ile değdiği her yerde, zifftten karanlık lekeler kalıyordu, etraflarında ise, renkler, sanki dehşete düşmüşler gibi dans ediyorlardı ve delirmiş mozaiğinin içinde suları koruyan kadın görünümünde yaratıklarla ejderhalar görünüyordu. O zaman Miron, brokar dalgaları avluya çıkarıp sabahın belirsiz ışığı altında, geride içinde yalnızca yaprak damarlarına benzer birkaç damarın göründüğü bir avuç kül kalana kadar onları ateşe verdi. O gün Maria birden on sene yaşlandı. Ve köylerinde henüz

* Hora-alaya benzer şekilde daire oluşturularak oynanan geleneksel Romen dansı. (ç.n.)

yeni açılan ve hocaları papazın kendisi olan ve sınıfın, kilisenin duvarına bitişikteki kerpiçten bir oda olarak çabucak inşa edildiği ilkokulda, eğitimin çocuğuna dokunmadığını görünce yaşlanmaya devam etti. Belki istekle kitabına sarılır diye ne kadar dayak yememişti ki çocuk, ne kadar cezalandırılmış bir şekilde sınıfın bir köşesinde ceviz kabukları üstünde diz çökmemişti ki, ama her şey yine boşuna olmuştu. Fakat bunun yerine, kızların memeleri ile oynayıp ondan çok daha iri olan çocuklarla dövüşmeye kalkışıyordu ve bu yüzden neredeyse her seferinde, eve üstündeki kıyafetleri parçalanmış halde ve tozlar içinde geliyordu. Papaz, Miron'un kiliseyi nasıl süpürdüğünü kontrol etmek için kiliseye girdiğinde, çocuğu dizlerine kadar indirilmiş pantolonlarıyla Meryem Ana'nın ikonası karşısında kendini tatmin ederken gördükten sonra, onu artık okula almadılar. O olaydan sonra hiçbir işe yaramayan çocuk, başını sokacak bir çatı ve yemek karşılığı bir beyin yanına hizmetçi olarak girdi ve annesinin itfaiyecilerin komutanından kabul ettiği paraları, kendi gibi olan diğerleri ile aşık oyununda harcadı hep. Paralarını, son derece önem verdiği –çünkü ne de olsa, dünyaya geldiğinde başında onunla gelmişti–, soluk renkli ve parşömen gibi sert olan bir poşette saklıyordu (ve 1899'da, filinteyi hangi tarafıyla öne doğrultacağını ancak bilen Milli Muhafız Alayı'ndan bir burjuva çocuğu tarafından, Rahova bariyerinden, bir bileyici makinasının içine saklanmış bir şekilde, yasadışı olarak birkaç kilo ispirto geçirmeye çalışırken vurulup ölene kadar saklayacaktı da). Bazı insanların dünyaya neden geldiklerini, niye yaşadıklarını söylemek imkânsız. Hiçbir zaman yarını düşünmeyen, hiçbir zaman dünleri hakkında pişmanlıkları olmayan, ne bulurlarsa yiyen, ne bulurlarsa içen, buldukları her yerde uyuyan ve rasgele çoğalan bazı insanların dünyada neden yaşadıklarını söylemek

imkânsız. Sahipleri olmayan köpeklerin hayatlarına benzeyen hayatları, yalnızca söz ve hareketlerden oluşan karanlık bir sistir, düşünülmemiş laflardan ve suçsuz cinayetlerden ibaret bir karmaşadır, çünkü bir civcivin boynunu sıkmak veya bir insana bıçağı batırmak, onlar için aynı şeydir ve öksürmekten veya hapşırmaktan farklı bir değeri yoktur. Komutan Badislav, tek olan oğlunun yaptığı yaramazlıklardan yeterince acı çekiyordu ve belki de iki kadının eşliğinde Dacia otelinin açık hava restoranında serinlediği o yaz öğle sonrasının, hâlâ çok sevdiği kelebekçiğinin oğlu olan Miron'un başka alçaklıkları ile tanışmaktan kurtaracağını bilmesi onu sevindirecekti.

Bulutlar, kavakların ve çınarların uçlarındaki yeşil ile, soluk, pütürlü ve acınacak durumda karyatitleri olan otelin kornişindeki sıvanın sarısı ile lekelenerek açık hava restoranının üzerinde birleşip dağılıyorlardı. Gökyüzü, derinliklerinde altından bir noktası –bakılması imkânsız olan güneş– olan bir merceğin içinden görülüyormuş gibi kıvılcımlar saçıyordu. Uçuşan bir laf kalabalığı içindeki kadınların sözleri de, birinin incisinde, diğerinin fantezi düğmelerinde, koyu kırmızılar içindeki adamın, benim gözlerime sahip olan adamın, üç hayat öncesi ben olan adamın, boynunu çıkışa uzatıp masanın üzerinde unuttuğu bira kadehindeki (acaba kaçıncı?) yansımaları oluşup dağılıyorlardı. Ne bekliyordu? Ne bekliyordum? Ne bekliyorum? Acaba aklımın, kitabımın sürekli düşünüp duran gökyüzünde, bakılması imkânsız olan nasıl bir delilik

oluşacaktı? Şimdi, Frosica, masanın üzerine çok fazla yüklenmişti ve çok büyük olmayan büstü ile (fakat memelerinin dutları son derece uzun ve sert diye hatırladı Vasili ve bacakları arasındaki suçsuz hayvan tekrardan şişmeye başladı) tuzluğu sürükleyip, birkaç kürdanı masanın üzerine saçmıştı. Kolunu bir suç ortağı gibi ev sahibinin omzuna koymuş bir şekilde, açık hava restoranının diplerindeki bir masayı gözleri ile işaret ederek, kulağına bir şeyler söylüyordu. Orada, elinde, jelatinli bir yapısı olduğunu düşündüren açık yeşil bir sıvı ile dolu bir kadeh tutan sıra dışı bir görünüme sahip bir erkek oturuyordu. En zarif İngiliz kumaşları içindeki gentlemeni kim tanımazdı ki? Son bir ayda sirke gitmemiş olsan bile –ve Allah'a şükür ki, Macaristan'ın ve Galiçya'nın yollarında üç sene dolaştıktan sonra ihtiyar Sidoli Bükreş'e de uğramaya karar vermişti, çünkü aksi takdirde en kavurucu sıcaklarda şehirde kalan kasabalıların eğlencesi, yalnızca şarkılı ve ızgara köfteli açık hava restoranları olacaktı– her hâlükârda, performanslarıyla dünyayı şaşırtan bir Amerikalı olan Mr. Swam'ın yırtık pırtık afişlerin üzerindeki pancar gibi kırmızı yüzü yine gözlerine ilişirdi. Mesela, kıyafetleri ile kocaman bir akvaryuma dalıp, etrafında sarı ve mavi balıklar ile yiyip içiyordu ve sigarasını yakıyordu, hatta arada bir, burun deliklerinden parlak hava kabarcıkları çıkararak bir masada birkaç sayfalık mektuplar da yazıyordu. "Çok yakışıklı, abla, gerçek hali komedi gösterisinde gördüğünden daha yakışıklı" diye fısıldadı genç kadın, M-me Zamphiresco'ya ve ikisi de sulu bakışlarını değiş tokuş ederek kıkırdadılar, çünkü büyük bir ihtimalle Amerikalının masalarına doğru baktığını fark etmişlerdi. Bu para dolu yabancı acaba kime göz koymuştu? Frosica'nın hiçbir şüphesi yoktu ve bu yüzden binbir naz ve kapris yapmaya, kalp şeklinde ruj sürülmüş dudaklarını büzmeye, gözlerinin beyazını

göstermeye, ince belini yalnızca adamın görebilmesi için bedenini zarif bir şekilde doğrultmaya başladı. Ev sahibi kadın da ondan aşağıda kalmadı. Sonuçta (ve burada, her zaman yaptığı gibi, içinden bile gerçek yaşını söylemedi) yalnızca otuz beş yaşındaydı, hatta otuz yaşında ve biraz balık etli kadınları –özellikle de vaktinden önce ölen kocasından yastık altında birikmiş bir şeyleri olan bir kadınsa– tercih eden erkeklerin sayısı da az değildi. Ve sonuç olarak, çenesinin az da olsa düzleşmesi için, bir çubuğu dengede tutuyormuş gibi çenesini biraz yukarı kaldırdı ve bir zamanlar bir terbiyesizin atlı tramvayda kulağına fısıldadığı gibi "kabartmalı değerli bir taş"a benzemesi için hafif yan durdu.

Kumandan, bir an önce nasıl kurtulması gerektiğini bilmediği kadınların çabalarını fark etmedi bile. Tek aklında olan, o kadar uzun zamandır bekledikleri fayton gecikmeye devam ediyordu. Akşamın bir pembe damlası, semanın apeksine damladı ve çok yavaş bir şekilde, atom atom, kenarlara doğru yayıldı. Kalın ve siyah kirpiklerinin arasında, Vasile'nin korneaları, aynı manzaranın iki gravürüymüş gibi akşamı yansıtıyorlardı, bir stereoskopun delikleri arasına sokulan birbirinden biraz farklı olan diyapozitifler gibi. Bir maskenin altına sokuluyormuşsun gibi yüzünün altına sokulup küçük ve parlak resimlerle süslenmiş kuvars kürelerin içinden bakabilseydin, rölyefte, açık hava restoranı ile oteli, matmazelleri ile bira kadehini, semanın ve uzaktaki birtakım çatıların arka planları üzerinde nasıl öne çıktıklarını görebilirdin. Fakat komutan, nikel bir kolun çevrilmesi sonucu, eski bir fenakistiskobun –büyülenmiş gözlere klişe ve zarif hareketli balerinler ve koşu atları sunanlardan– hareketli aynaları arasında hızlı bir şekilde ilerleyen o sabahın hatıralarının tamamen başka görüntülerini takip ediyordu.

Konvoy büyük Bulevard oteline yaklaşıyordu. Şimdi içlerinden buharların yükseldiği hayvan dışkıları ile dolu çamurun içinden Oppler ve Luter birahanelerin ve Lemaitre dökümevinin süslü arabaları akıp geçmişlerdi bile. Yorgancılar, canlıdan çok ölü gibi duran, gücü tükenmiş bir öküzü koşuya takabilmişlerdi ve onunla birlikte, arabayı kalabalığın çağırışları içinde, kanarya sarısı bir saten ile örtülü olan bir eşek çekiyordu. Fakat siyah ve kabarık elbise kolları ile parlak kâğıttan yapılmış şapka siperleri olan küçük memurlar, dükkânda çalışan erkekler ile dikiş makinelerini terzilerde bırakıp gösteriyi seyretmek için gelen çırak kızlar, defilenin en büyük mucizesinin, olaydan sonra neredeyse bütün gazetelerin, haydut Zdrelea'nın gelip yerini ve bir karış büyüklükteki manşetlerin ayrıcalığını alana kadar aylarca yüksek sesle bağırdıkları 1979 yazının skandalının önlerinden geçtiğini gördüklerinde, kıpırtısız kalmışlardı. Geçen, Dâmbovița nehrinin düzeltilmesi ile yeni yatağını gözler önüne seren yirmi dört öküzün çektiği büyük kağnı idi. Badislav bile devasa yapıyı izlemek için yakınlaşmıştı. Tekerler üzerinde taşınan, resmen Bükreş'in bir parçasıydı. Orada, pencerelerinde ve balkonlarında insanların oturduğu tüccar evlerini, iki atın çektiği gerçek bir faytonu, büyük bir ustalıkla yapılmış Mihai Bravu'nun heykelinin ayaklarında ve omuzlarında gagaları ile bir şeyler bulup yiyen güvercinleri görebilirdin. Küçük şehir, üzerinde "Tatlı Su Dâmbovița" diye yazan bir su oluğu ile temsil edilen ehlileştirilmiş nehrin yatağı tarafından ikiye bölünüyordu. Suyun üzerinde çiçeklerle dolu ve üzerinde sakalları arapsaçına dönmüş ve nehrin mitolojik canlandırılması olan bir adamın yan yattığı bir sal fark edilebiliyordu. Salın etrafında, memeleri açıkta olan ve bacakları yeşil kumaşlar

içinde sarılı deniz kızları ile Naiad*'lar yüzüyorlardı ve aslında söz konusu balık etli bedenlerin, Sf. Pantelimon kilisesinin arkasında bulunan Victoria otelinin, fiyatları kapılarının üzerinde yazılı lüks fahişeler olan Leonorei ve Acriviţa ile Fifi ve Marghioala'nın olduğunu anlayanların sayısı da az değildi. Yıldız çiçekleri arasında kendini onurlu ve heybetli göstermeye çalışan salın üstündeki ihtiyar bile çok iyi biliniyordu, çünkü aynı kilisenin kapısındaki dilenciden başkası değildi. "Bir tek papazla koro şefi eksik, onları da arabaya koşsalardı!" demişti yüksek sesle şakacı bir adam ve yalnızca bir an için, şaşkınlığın yerini atların kişnemesine benzeyen bir gülüş almıştı. Çünkü şehrin onurlu insanları, evli insan onuru ile şaka yapmıyorlardı. Soğuk suyun etkisi ile sertleşmiş meme uçlarını gördüklerinde, orada ağzı açık bir şekilde seyreden bir sürü insan, bastonlarını havada sallayarak ve zavallı kadınların analarına küfrederek kağnıya doğru atladılar. Diğerleri, yerlerden aldıkları çamurlar ile yanaklarını isabet almaya çalışıyorlardı. Kısa süre önce Venedik'ten dönen kararlı sayın Spirescu, söz konusu tören arabasını tasarlarken, biraz haddini aşmıştı. Şimdi, akılsızlığının cezasını o da ödüyordu, çünkü kendisi de bir köprünün üzerinden yapay Dâmboviţa'nın sularına bakan bohem bir genci canlandırmayı seçtiğinden, başına yağan bu çöp yağmuru ile karşı karşıyaydı. Defileye ve Majestelerine karşı olan bütün saygılarına rağmen, alay etmeleri affedilmezdi. Çünkü Bükreş insanının özel günahkârlığı ile kamu ahlakından daha değerli neyi vardı ki? Devasa su oluğunu, kırılan dingillerin ve ezilen tekerlerin korkunç gürültüsü eşliğinde yatırmak için yüzlerce itme hareketine gerek duyulmuştu ve en sonunda bu oluk, kendisiyle birlikte Naiad'larla çiçekler, yapay

* Yunan mitolojisinde tatlı sularda yaşayan nemf. (ç.n.)

köprü ve sıva parçaları, köpek ve kediler, denizci üniformaları giymiş çocuklar, çizgili toplar ve bayrağın rengini taşıyan amblemler götüren mahvedici bir dalganın Alcalay isimli kırtasiyenin önündeki evler ile dükkânlar üzerine dökülüp Haas isimli halı dükkânını sular altında bırakmıştı, Mogoşoaia köprüsünü ise tam da etraftaki avlularda gezinen şişko domuzlar ile kaz sürüleri için bir çamur haline dönüştürmüştü. Sonrasında şehirliler, sırılsıklam olmalarına rağmen kendilerinden çok memnun bir şekilde yalnızca yeşil yüzgeçleri olan pantolonlar içinde ve ellerini göğüsleri üzerinde birleştirmiş bir halde işin ciddiye bindiğini anlayan fahişeleri takibe aldılar. Avazları çıktığı kadar bağırarak deli gibi kaçıyorlardı, çünkü yalnızca birkaç hafta önce Bisikletçi Mița, Hanımefendinin bütün korumasına rağmen, velespitin üzerinden indirilip bütün yüzüne çıra isi sürülmüştü ve şimdi bile sokaklara çıkamamıştı daha. Kim bilir hangi özel odada oturup şişmiş gözlerine bakıyordu. Başka ahlaksız kızlar, ileri görüşlü terzi Itac'a (bu vesile ile vitrinin kırılıp tezgâhı üzerinden kumaşları çalınarak o da nasibini almıştı) reklam yapıp Cişmegiu parkında özel olarak genç kızlar için dikilmiş çizgili pantolonlarla dolaştıklarında, polisler kahkahalar içinde gülerken, oralarda bulunan saygıdeğer kadınlar ile subaylar tarafından neredeyse gölün içinde boğdurulacaklardı.

Fakat kısa sürede gösteri için kullanılan eşyalar uzaklaştırıldı ve defile yoluna devam edebildi. Genel gelişme için aslında yararlı olan birtakım mesleklerin daha az değerli arabaları geçiyordu: vidanjörler, köpek yakalayıcılar ve ölü taşıyıcılar; en sonunda adı geçenler, abanoz içine işlenmiş, şekil verilmiş kristallerden yapılmış hipnotize edici pencereleri olan ve arabacının yerinde bir elinde alınları devekuşu tüyleri ile süslenmiş ve ağır eyer örtüleri ile üstleri kaplanmış olan atların dizginlerini,

diğer elinde ise dizinin üstünde camdan bir çanın altında yavaşça sağa sola kayan ayna gibi parlayan bir sarkacı olan pirinçten parlak büyük bir saat tutan Ölüm'ün kendisinin oturduğu muhteşem cenaze arabaları ile kalabalığı etkilemişlerdi. Sonuncu olarak Adaletin tören arabası geçti ve nedeni, Tuna nehrinin kenarındaki zavallı ülkenin topallaması değildi (kalabalıktan birilerinin gülmeye başladıkları gibi), tekerlerinden birinin tutulduğu ve bu yüzden diğerleriyle birlikte dönemediği içindi. Kağnının orijinal bir kağnı olması istenmemişti. Alınlarında yeşil parlak kuş tüyleri olan iki beyaz at tarafından çekiliyordu ve neredeyse bir insan boyu kadar yüksek olan bir küreden oluşuyordu, üzerinde ise geniş bir taht bulunuyordu. Arkalığının barok volütlerine yaslanarak üç kişi yan yana oturabilirdi. Ne oldukları belli olmayan iki canlı (Ejdarha mı? Hidra mı? Bir sanrı mı?) korkunç kavisli dişleri ile büyük tahtın iki yanında da çatallaşmış dillerini gösteriyorlardı. Turkuaz taşından pulların neredeyse fark edilemez bir ürpertisi dışında tamamen kıpırtısız olmalarına rağmen, canavarlar hiç şüphesiz ki canlıydılar ve esnek, ıslak ve ıslık çalan dilleri arada bir ağızlarının içinden kayıp çatallı dilleri ile arabacının oturduğu yerin arkalığı ile arabacının ceketini kokluyorlardı. Tahtın üzerinde, yüzüne mermer pudrası sürülmüş bir kadın, tek başına oturuyordu. Göğsünde de, yuvarlak kollarında da mermer pudrası vardı. Saç lüleleri kirece bulanmış gibiydiler ve taştan kıvrımlar halinde beline kadar dökülüyorlardı. Beyaz ve kalın kumaştan bir peplos*, her şeye karşın göğüslerinin gösterişli küreleri ile kalçalarının lir kıvrımlarını gizleyemeyen yüzlerce karışık kıvrımlar meydana getiriyordu. Demir çivileri olan deri sandaletler içindeki sert tırnaklı güçlü bir bacak,

* Eski Yunanlılarda kadınların omuzlarına bir kopça ile tutturdukları pelerin. (ç.n.)

elbisenin kıvrımlarının altından çıkıyordu ve sahtiyanın üzerinde bağlı olan bir kitaba basıyorlardı. Fakat kağnısından bir hayli uzaklaşmış ve kalabalığın içinden kısa sürede tekrar oraya döneceğine dair ümidi kesilmiş olan komutan, birden yabancı kadının kraliçe bedeni değil de, unutulur gibi olmayan güzel yüzü tarafından alt üst edildiği gibi bir duyguya kapıldı. Kadın, Adaleti canlandırıyordu ve bunu layığıyla yapıyordu. Sağında parlak bir kılıç tutuyordu –ve Vasile'nin gözü yanılmıyordu: söz konusu defiledeki diğer bütün eşyalar gibi parlak kâğıtla kaplanmış bir sopa değildi bu, belki de bir sürü bedenin içinden geçmiş olan gerçek bir savaş aletiydi–, solunda ise kefeleri aynı hizada olmayan bir terazi tutuyordu, gözleri ise, peplosun yapılmış olduğu aynı beyaz ve sert kumaştan ibaret olan bir şerit ile örtünmüştü. Yüzünün taş ovali üstünde, kırmızı ve etli ağzı ile sakin suların içindeki bir girdaba benzeyen derin gamzeli bir çene bulunuyordu. Kadının kalın bir ruj sürülmüş, çiğ ve şehvani, görkemli ve sakin ağzı, Vasile'ye o kadar acı verici bir şehvetlikte geldi ki, soğuk bir terin içinde, zevkle istila ve alt üst edilmiş kadının, erkeğin boynunu, içinden arterler ile sinirler çekerek, can çekişmeyi hayali bir orgazmla karıştırarak belinin kesik hareketlerini hızlandıran kanlı omurlarını açığa çıkararak, paramparça ettiğini hayal etmekten kendini alamadı. Tüm bunlarla birlikte, eşarbının üzerindeki çok geniş ve kafatasının kemiği şeffaf görünecek kadar lekesiz olan alnı, neredeyse somut bir şekilde, ortaya, melankolik ve büyük bir sedef hücresine hapsedilmiş gibi içine kapalı olan bir kadının buradan çıkmasına izin veriyordu.

O kalsedon diva kim olabilirdi? Avrupa'nın o yabani taraflarında daha yeni yolunu şaşırmış, Giorgiani ekibinden bir opera sanatçısı mıydı? Sidoli sirkinden, parlak ipek saçaklardan yapılmış açık pembe kanatları olan bir

at binicisi miydi? Her hâlükârda oraların bir güzelliği olamazdı, aristokrat veya sıradan olanlardan olsun ya da olmasın, çünkü Vasile tümünü tanımıştı. Bazılarını tecrübelerinden, bazılarını duyduklarından: tümünün zayıflıkları ve oryantal nazları, geniş burunları ve Çin dansçı kızlarınınkine benzeyen baygın gözleri vardı. Ne kadar dökülse o kadar çok tercih edilen bedenlerin –büyük ve pembe popolar, göbeğin dipsiz bir girdap gibi kaybolduğu birkaç kat yağları olan karınlar, mavi damarcıkları olan memeler ve neredeyse bütün yüzlerini kaplayan kırmızılıklar–, mermer tahtın üzerinde oturan yalnızca kaslardan oluşan periye ait olmaları imkânsızdı. Eşarbın içinden gözlerini neredeyse görebiliyordun: mavi ve iki tane sıvı safir taş gibi buzlu ve kesinlikle Balkanlar'dan olmayan gözler. "Onu unutmalıyım, hemen unutmalıyım" dedi komutan kendi kendine ve çocuksu bir hareket ile, gözlerini tekrardan açtığında çelik çemberlerden oluşan kürenin üzerindeki sanrının ortadan kaybolacağını veya yerini köşeyi geçtikten sonra bulunan atölyede terzilik yapan canı sıkılmış bir kıza bırakacağını ümit ederek gözkapaklarını kapattı. Fakat nesnelerin üzerinden uzaklaştırılan uçuşan kabuklar, tekrardan göz kürelerinin içine döndüğünde, Vasile, divanın, Bükreş'in kendisinin çizilmiş olduğu parçasına doğru başını çevirdiğini, aynı şekilde dekorun içine resmedilmiş ağızlarını sağa sola açmış kişilerin ve tüccarların yüzlerini taradığını ve kör bir böceğin sezgisi ile tam da onu bulup o anda müsait olan bütün evrenin içinden çıkarıp çektiğini gören bir rüyaya daldı. Ve tam da ona –boşluklardan, noktalı çizgilerden ve soyut epürlerden oluşan bir dünyanın içindeki kurşundan bir asker gibi mineli bir şekilde yoğun renkler içinde tek kalan ona– onu donduran bir gülümseme gönderdi. Ve tam da ona, neredeyse fark edilemez derecede fakat bir tanrıçanınki gibi amirane bir çağırma

işareti yaptı. Ve rüyada, çelik ve birahanelerden oluşan dioramanın içinde yüzerek, uçuşan saçları firma tabelaları ile fenerleri silerek, makadama kadar, Vasile'nin karşısına kadar iniyor ve ağzını onun yanağına yaklaştırarak onun yanında düşünüyor, Vasile ise o günün nasıl sonlanacağını biliyor, yeşil ceket içinde Efraim Scopitul isimli arabacısının faytonuna binip dualar evinin olağanüstü kabuğuna varacağını ve en sonunda hiçbir suçu olmadan fakat çarmıha gerilişi gösteren büyük resimlerde olduğu gibi İsa'ların tekrar ve tekrar çarmıha gerilmiş bir şekilde sarktıkları ve eski zamanların sadist ve özenli yazarları tarafından efsaneleri her kaleme alındığında tekrardan ve tekrardan oklara hedef kalan Sebastian Azizlerin eziyet çektikleri gibi zorunlu bir şekilde kanlar içinde uzanıp kalacağını biliyordu. Ancak o an Vasile, tören arabasının bir tek arka tarafını, volütler içine işlenmiş ve yarı değerli taşlarla süslenmiş tahtın arkalığını, yazın *trompe l'œil* havasının içinde dik duran taştanmış gibi bir zülfünü, dönmek istemeyip de bulvarın taşları üzerinde gıcırtılı izler bırakan tekeri görmek için gözlerini gerçekten açıyor.

O andan sonra saatler çabuk geçmişti. İtfaiyeci bölüğüne yetişmek için acele etmişti ve tam da tören arabası gururlu bir şekilde gizli danışmanlar grubu, fraklar içindeki bakanlar, generaller ve büyük hanımlarla dolu Majestelerinin tribünü karşısından geçerken önde gelenler arasında kendine bir yer bulmuştu. Melek itfaiyeci, kırmızı kumaştan yapılmış alevleri söndürmüştü, ümitsiz vatandaşları kurtarmıştı ve tribünün alkışları eşliğinde sorunsuz bir şekilde dünyaya inmişti. Pirinç içine işlenmiş manometreleri olan parlak pompalar da, rahvan adımlarla yürüyen at takımları tarafından çekilerek geçmişlerdi. Spirii Tepesindeki kahramanlar da geçmişlerdi, sonrasında ise alay, yan bir sokakta bir yerlerde durdu, subaylar rahat bir nefes aldılar –Allah'a şükür ki bunu da

yapmışlardı!– görünürde arkadaşları ile çok sevinçli bir şekilde tebrikleşen ve bunak bir generalin saçmalıklarını dinleyen Vasile ise, uzaklardan geçen faytonlara bakarak Adaletin canlı heykelini unutmaya uğraşıyordu hâlâ. Fakat hiçbirinin oturma yerinde, görmeyi çok arzuladığı yeşil ceket içindeki arabacıyı görememişti. Sokaklar karanlığın içinde kaybolmaya başlamışlardı, başlarında ise mavi gökyüzü yanıyordu.

Frosica, gözünün yanı ile Mr. Swan'ın ağır bir şekilde masasından kalkıp, İngilizin, hayır, Amerikalının –bu esnada başka masalarda da durup zarif eldivenler öperek ve erkeklerin karşısında dik bir şekilde eğilerek durmasına rağmen– hiç şüphesiz kendisine doğru ilerlediğini görünce neredeyse bayılacaktı. Bir yerlerden çingenelerden oluşan geleneksel müzik çalan bir ekip çıkmıştı ortaya ve tütsülenmiş, sıradan tahtalardan yapılmış ve içlerinde birer tane küçük ve karışık gramofon varmış gibi kulağa yağlı gelen sesler çıkaran kemanlarla masaların arasında dolaşıyorlardı. Dalgıç, koyun bağırsaklarından yapılmış tellerin tremolo-larından ve pizzicato-larından son derece memnunmuş gibi görünüyordu, çünkü üçlünün masasına onları yöneterek ve çingenelerin ne kadar iyi çaldıklarını göstermek için kaşlarını kaldırarak gelmişti. Frosica ayağa kalkıp sahip olduğu en cezp edici gülümseme ile elini uzattı, fakat Mr. Swam, ev sahibi kadının her zamankinden daha öne çıkarılmış çenesini fark etmediği gibi fark edeceğe de benzemiyordu. Yan masadan bir sandalye çekti ve izin istemeden direk komutanın gözlerine bakacak şekilde, neredeyse arkası kadınlara dönük bir şekilde oturdu. "Ma chère, ne kadar kaba!" dedi M-me Zamphiresco hayal kırıklığına uğramış bir şekilde. Bir sonraki saniyede, kızıl adamın yüzündeki bütün oyuncu hareketleri ortadan kalktı ve bakışları, kaybedecek zamanı

olmayan bir erkeğin açık ve ciddi bakışlarına dönüştü. "Swan" diye tanıttı kendini ve elini Vasile'ye doğru uzatıp avucunun içine, orta parmağının tırnağı ile, –komutanın şaşırmış bir halde resmen avucunun derisi ile retinasının üzerine çizilmiş gibi parlak bir şekilde gördüğü– spiral şeklinde bir işaret çizdi. Sonrasında yabancı, onu yukarıdan aşağıya kadar süzdü. "Thou art my man!" Şimdi o kadar açık ki sarı gibi duran o ela gözler, akvaryumunda, salak kalabalığın gözlerinin önünde babacan bir şekilde balıkların sırtını okşayan Sidoli'nin o göbekli soytarı olması artık imkânsızdı. Tabi ki şimdi başkası oturuyordu içinde ve bedenini kıkırdaklardan, yağdan ve terlemiş deriden oluşan bir elbise gibi, yüzünü ise grotesk bir maske gibi kullanıyordu. Canlı, ela, büyük bir göz, belki de yüzyıl sonunda Bükreş'in hayaletinden daha da büyük bir göz, Mr. Swan'ın gözkapaklarının açıkları içinden alanının milyonuncu kısmını gösteriyordu. Daha önce hiç kimse Vasile'ye, o devasa gözün, korkunç bir yer çekimine maruz kalan kendi değersiz bedeni dahil olmak üzere bütün görüntülerin yaşadıkları bir gezegenmiş gibi o bakışın onu tekrardan meydana getirdiğini, tekrardan inşa ettiğini, tekrardan doğurduğunu hissettirecek şekilde bakmamıştı: O ana kadar, ela gözler ona değip onu seçtikleri ana kadar değersiz olan bedeni. Komutan, aslında söyleyebileceği hiçbir şeyin artık hiçbir değerinin kalmadığını anlayarak, ismini bocalayacak kadar bir cesaret bulabildi ancak. Amerikalıyı, Mr. Swan'ın yüzündeki gözler oraya nasıl yetiştiği bilinmeden Adalet heykelinin gözleri imiş gibi sanki âşık olmuş bir şekilde takip ederek, onunla gitmeden önce Vasile, adamın kadınlara masanın üzerine Sidoli sirkinin o akşamki gösterisi için iki tane bilet bıraktığını gördü. Ve aniden ileriyi gördü. O zaman, birkaç saat sonra, büyük çadırın merkezi direğinin at-

larla yapılan gösterinin ortasında yıkılacağını ve izleyicilerin arasından iki kişiyi kurban edeceğini bildi. Söz konusu kişiler ise onun şanssız arkadaşları olan Sophie Zamphiresco ve Eufrosina Eliad isimli bayanlardan başkaları değildi...

Avucunun içindeki işaret, ısıtılmış bir tel gibi yakıyordu elini. Otelin duvarının yanından geçerken sert sıva tanelerinin savruluşu altında sessizlik içinde açık hava restoranından çıktılar. Demir çitin yanında bekleyen Hereasca faytonuna bindiler ve komutan, uzun bir süre, arada bir kamçısını şaklatan arabacının yeşil ceketinin örttüğü sırtından ve gitgide koyulaşmış ve çürük vişneye benzeyen çökmüş akşamdan başka bir şey görmedi. Birtakım evlerin sağır duvarları güneşin batışının renk cümbüşünde o kadar yoğun bir şekilde parlıyordu ki, altın gibi görünüyordu. Cherub melekleri ile süslenmiş birer kule, zift gibi karanlık bir şekilde gökyüzüne yansıyordu. Amerikalı, bir tek söz bile söylemiyordu, yaptığı tek şey, subayların kolunda bir yelkenli gibi gururlu bir şekilde süzülen cilveli kadınların arkasından kafasını çevirip

bakmaktı. Fayton, sağında ve solunda kereste atölye ve depoları bulunan bir sokaktan dönerek Hereasca mahallesinin içinde kayboldu. Çocuklar leşlerle dolu meydanlarda rengârenk uçurtmalarını uçuruyorları. Tüyleri neredeyse tamamen dökülmüş sarı köpekler, odun yığınları arasında göğe doğru uzanmış, gökyüzünü yansıtan su birikintilerinden su içiyorlardı. Geçit töreninde mavi çançiçeklerini uzatarak kulağına bir şeyler fısıldayan aynı kız, koltuğunun altında çizgili bir top tutarak ve yüzünde hayatı boyunca zorluklar ve eziyetler çekmiş bir kadının korkunç derecede olgun ifadesi ile yolun kenarında kıpırtısız bir şekilde duruyordu. Kızı gördüğünde, Vasile ürperdi ve faytonu durdurmak istedi, fakat Amerikalı, bir sirk savaşçısının kaslı kolu ile onu durdurdu ve "It's useless" dedi. Yapabildiği tek şey, geriye, anlaşılmayan o kelimeyi tekrarlayarak ona seslenen, ümitsiz hareketlerle sanki onu yanına çağıran kıza bakmak oldu. Neredeyse mutlak olan karanlığın içinde, gözleri, kuşlarınki gibi kırmızı parlıyorlardı.

Kısa sürede yıldızlarla dolu derin bir gece çöktü her yana. Mahallenin bu kadar büyük olması imkânsızdı. Fayton, iki atın da yarı hayvan yarı da mekanik gürültüsü eşliğinde saatlerdir ilerliyordu. Yolun kenarında aynı depolar, aynı su kuleleri, detayları karanlığın içinde kaybolmuş aynı tuğla fabrikaları vardı. Arada bir evler vardı, gökyüzünde ise yıldızları örten uçurtmalar. Birkaç saniye için, üst katta sönük bir penceresi bulunan melankolik bir kulenin önünde durdular, Amerikalı içeri girip kafası bir fildişi bilyesine benzer bir şekilde tamamen kazılı olan bir kız ile birlikte döndü. Biraz konuştular, kadın sanki kafatasının aynı sarımsı kemiğinden yapılmış bir kutu uzattı ona ve hem kafatası hem de fayton, yoluna devam ettiler. Kulenin ötesindeki yerler farklıydı. Vasile, gözkapakları arasında heykellerin gözlerine benzer şekil-

de kireç sürülmüş sarı korneadan oluşan birtakım kabuklar varmış gibi, göz küreleri aniden dönüp şimdi direk kendi beyninin içine, aklının yumuşak yapıları içine bakıyormuş gibi, artık gerçeklermiş gibi algılamıyordu onları. Yıldızlar yalnızca bayram şekerlerinin parlak kâğıtları gibi yoğun bir şekilde renklendirilmemişlerdi, aynı zamanda, parmaklarla dokunulabilecek zengin bir dokuya sahiptiler. Bazıları şıringaların iğneleri gibi batıyorlardı, bazıları pubis kılları gibi sert ve inceydi. Onlar tarafından yoğun bir şekilde aydınlatılan evler renklerle değil de alt üst edici duygularla boyanmış gibiydiler. Canlıydılar, mahremlerini gösteren kadınlardı, yüksekten düşen bebeklerdi, cam kırıklarından oluşan yığınlar üzerinde dilenen sakat bırakılmış dilencilerdi. "İstemiyorum" diye fısıldadı komutan, fakat o kadar cansızdı ki, fayton bir cenaze arabası, kendisi ise kalın kristal camlar arasına sabitlenmiş, çiçeklerden oluşan yatağın üzerindeki ölüymüş gibiydi.

Ciddi görünümlü bir vagon-evin karşısında durdular. Bütün pencereleri duvarla kapatılmıştı. Altlarına kadar uzanan küçük bir bahçeden boğucu bir tütün çiçeği kokusu yayılıyordu. Birkaç gece kelebeği, fenerin ışık halesine girip çıkıyorlardı ve sonrasında sinek kuşu kıpırtısız uçuşlarında çiçeklerin nektarı ile besleniyorlardı. Kaşa benzeyen bir kubbenin altından geçtiler, kendilerini beyaza boyanmış ve hayvan içyağından yapılmış mumla aydınlatılan evin dar bir odasında buldular. Çok uzun bir masada (Vasile çoğunu biliyordu) eski geleneklere göre hadım edilmiş ve büyük kar ülkelerinden kovularak Balkanlara yayılmış Skoptsy* arabacılar oturuyordu. Sofya ve Zagreb'de olduğu gibi, Bükreş'te de faytonlar onların elindeydi. Şişko ve tüysüz halleri ile, salaklaşmış bakış-

* Skoptsyler, kökenleri Rus İmparatorluğu'nda bulunan, hadımlığı uygulayan Hıristiyan bir tarikatı temsil etmişlerdir. (ç.n.)

larla müşterilerini bekleyerek faytonlarında otururlarken görüyordun onları. Hiçbir zaman kızmıyorlardı: Ne kadınlar sırtlarına şemsiyelerinin ucunu –dantelden kılıfları ne kadar zarifse uçları da o kadar sivri oluyordu– batırırken, ne de erkekler ödeme esnasında küfür edip onları kazıklamaya çalışırken. Yeni yıkanmış, çok iyi kaşağılanmış atları ve süslü püslü faytonlarıyla daha sabahın ilk ışıkları ile birlikte Aziz Vineri-Hereasca kilisesinin önündeki meydanda ve Făinarilor ara sokağı ile kesişen eski Cale a Moşilor sokağında bekliyor, oradan da Mogoşoaia köprüsüne doğru yavaşça yol alıyorlardı. Orada, Capşa restoranının önünde kesişiyorlardı. Kışları, müşterilerini büyük Frascatti ve Sans-Souci restoranlarına kadar götürmeyi başaramıyorlardı; yazları ise kim bilir hangi işleri nedeniyle ıssız Bükreş'te kalmış bıkkın bir memurun, sırf hava almak için Şosea'ya kadar bir gezi yapmaya karar verip gelmesini umarak, o meçhul müşteriyi sıraya dizilmiş bir şekilde bekliyorlardı.

Acemi bir şekilde Mr. Swan'ın kolunda ilerleyen komutan, dağların arasındaki bir kanyona benzer şekilde mavi bir sis içinde kaybolan odanın diğer ucunu görmeye çalışıyordu. Süsleri olmayan beyaz duvarların perspektifi, görünmeyen uca doğru bir hançer şeklinde sivrileşiyordu. Burada en küçük çatlakları ve çam tahtalarının içindeki en değersiz düğümleri görünecek kadar (ekmek kırıntıları ise bir tek aklın gözü olabilecek bir ışığın altında çok karmaşık üç boyutlu birtakım nesneler gibi duruyorlardı) somut olan masa da koridorun uzaklarında, oturanlarla birlikte daralarak kayboluyordu. Badislav'ı en başta arabacıların kıyafetleri şaşırttı: Aziz kıyafetleriydi bunlar. Mavi, turuncu, vişne rengindeki brokarlar ve ipekler, obez bedenlerin üzerinde kıvrımlar ve katlar oluşturuyorlardı. Her bir hadımın kaşları arasında mavi bir haç vardı. Gözleri, muğlak bir vizyonun

karşısında korkmuş gibiydiler. Masanın üzerinde yalnızca ekmek ve ucuz camdan yapılmış kadehlerde de kırmızı şarap vardı. Masa ile duvar arasındaki dar koridordan Amerikalının hafifçe ittiği Vasile de, Rus arabacıların bakışlarıyla ileriye doğru taşınıyormuş gibi, bir rüyadaymış gibi bunun eziyetini çekmeye başladı. Bir bakıştan diğerine teslim ediliyordu. Kaşları arasında aynı eğri haçlar bulunan genç ve yaşlıların bakışları altında bir yandan büyürken aynı derecede korkmuştu da. Işık, eğer duvarla örülmüş pencerelerin arasından kendine yer açabilseydi, komutan da monoton ve sonsuz ilerleyişi içinde birçok kez sabah ve öğle vakitleriyle akşamın çöküşünü, sonrasında doğan ayın her akşam gittikçe daha dolu bir hal almış yamuk şeklini görebilirdi.

Gözlerinin önündeki uzaklığın mavi sisi içinde, olanlardan bir şeyler anlamaya çalışırken, yıllar önce, henüz doğduğu köyün topraklarındayken, kendi eliyle hadım edilen bir genci gördüğünü hatırladı. Bir kış gecesinde atlı arabası ile Tântava köyünün yanında bulunan fakat daha eski bir köy olan ve insanların henüz eski Bulgarca dilinde konuştukları Dârvari köyünden geçiyordu. Tarlalar boyunca serilmiş olan kar, mavi görünüyordu. Yaprakları dökülmüş iki veya üç kavak ağacı, yeni bir karın haberini veren kırmızı bulutlu gökyüzünde kömür gibi öne çıkıyordu. Yuvarlak ve eğri evler, kilisenin görkemli kuluçkası etrafına toplanmış yumurtalara benziyorlardı. Evlerin içinde, neredeyse hiç ışık yanmıyordu, uzaklardaki tek bir izbe ev gündüz gibi ışıklandırılmıştı. Aklından oranın bir meyhane olduğunu geçirdi, fakat orası, o gece "vapur" un düzenlendiği geniş bir evden başka bir yer değildi. Ve ikinci gün Aziz Vasile günü olacağından, gencin cebinde biraz para vardı –bir şişe rakının iyi geldiği Ciorogârla'dan geliyordu– ve ona da kapılarını açacaklarını düşündü. Bu vapurları çok duymuştu. Onların kö-

yünde hiçbir zaman böyle eğlenceler yapılmıyordu, çünkü Rodopi dağlarından kovulmalarının hatırası hâlâ canlıydı. Bu tür şeyleri duyduklarında köylüler beddua etmeye başlıyorlardı, onları tehditlerden zor kurtarmış olan papaz ise kilisenin duvarlarındaki Ahiret Günü'nden sonra günahkârları yakalayacak olan kırmızı şeytanları ve kaynar kandan nehri göstererek, çok kızıyordu. Bazı genç erkekler –dedikodulara göre bazı kızlar da– yine de akşamdan komşu köylere gidip orada gecelemişlerdi. Döndüklerinde suskun ve farklıydılar. Evin kapısını kararlı bir şekilde çalma sırası Vasili'deydi şimdi. Uzaklarda, dağlardan inen kurtların uluması duyuluyordu. İnsanların düğündelermiş gibi yemeklerle dolu bir masanın etrafında toplandıkları bir odaya girmişti. Üzerlerinde güneş, ay, efsanevi kuşlar ve çam simgeleri taşıyan mineli tuğladan yapılmış sobalar, felaket bir şekilde yanıyordu ve oda, yorganın altındaymışsın gibi sıcacıktı. Yemeklerle dolu masanın etrafında, fıkralar anlatıp bulmacalar söyleyen, rakıdan yüzleri kızarmış erkekler ve kadınlar oturuyorlardı. Duvarlarda asılı bürümcük peşkirler kanatlarını uzatıyorlardı.

Vasile de, masanın sonlarına doğru bir yere oturmuştu ve kısa zamanda ağzı domuz sucuğu ile dolu bir vaziyette gülüyordu, gözlerinden ise sert erik ispirtosundan dolayı yaşlar akıyordu. Çalgıcılar ortaya çıktığında, masadakiler tabakları ile bardaklarını bıraktılar. Her biri eşini seçmiş, ciddi bir edayla kollarını birbirlerinin omuzlarına geçirmiş olarak ve geniş gözlerle bir diğerlerinin gözlerine bakarak tahta zeminin üzerinde kısa adımlarla zıplıyorlardı. Kız, memelerini oğlanın göğsüne yaslıyordu ve karnının üzerinde, oğlanın, bir orağın kolu gibi uyanmış sert yılanını hissediyordu. Vasile, saçlarını, su testisini kafasının ortasına yerleştirebilecek şekilde tepesinde siyah sarmaşıklara benzer yumuşak bir simit şeklinde

örmüş bir kızı davet etmişti oyuna ve onu o kadar kızışmış bir şekilde oynatıyordu ki, etraftakiler, onların önce gocuklarını, sonra yeleklerini ne zaman çıkarmaya, kuşaklarını çözmeye ve sonunda uzun gömlekleri içinde kalmaya başladıklarını hiç anlamamıştı. Genç oğlanın şaşıracak vakti bile bulamadığı kahkahalı bir cesaret ile, kadınlar da önlüklerini çıkarıp saç örgülerini açmışlardı, şimdi ise şevk içinde kalınlaşmış dudakları ile, oynadıkları erkeklerin kırmızı ve dikenli boyunlarını hafifçe ısırıyorlardı. Etrafa bakıp yalnızca kendilerinin uygun bir şekilde giyinik olduklarını fark eden Bulgar kız kıkırdadı, Vasili'ye anlaşılmayan bir şey dedi ve kollarını şakaklarına doğru kaldırıp kıyafetinin geniş keten kollarının içinden koltukaltlarının beyaz ve kıllı etinin bir an için gözükmesine izin verdi. Oradan bir misk kokusu yayılıyordu. Kız, birkaç saç tokasını çıkardı, kıvırcık örgüleri beline doğru inmişti. Küçük adımlarla oynayarak ve rasgele bakarak örgülerini çözmeye başladı. Gocuğunu çıkarmış olan Vasili –herkes daha önce görülmemiş bu davranışları, saf bir şekilde sıcaktan yaptığını düşünüyordu– sıkı örgüden dolayı kıvırcık olan siyah ve telli lüleleri parmakları ile açarak kıza yardım etti. Onlar da gevşeyip büzgülü uzun beyaz gömleklerin ve bele kadar uzanan saçların durumuna ayak uydurdular.

Müzik, insanların deli gibi oynamaya başladığı bir Sırp oyunu ile daha da kızıştı, bazen de yabani çığlıklar müziğin önüne geçiyordu. Terlemiş kızlar, memelerinde ve zarif dikişli uzun gömleklerinin altında kendini belli eden biçimli geniş kalçalarındaki sert okşamalara katlanmaya başladılar. Kaynatılmış yengeçlere benzer bir şekilde suratları kırmızıya dönmüş oğlanlar, boğulmak üzere olan insanların ümitsizliği ile, ön tarafa doğru sıçrayan kızların bedenlerini yakalıyorlardı ve parmaklarını bacakları arasındaki çukura derin bir şekilde batırmaya çalışıyor-

lardı. Erkeklerinin üzerlerine çıkıp içlerine girdikleri zaman bile tek bildikleri şey, adamlarını omuzlarından tutmak olan kendi köyündeki kadınlardan sonra gördüğü bu manzarayla rüyada olduğunu sanan Vasile, şaşırmış bir şekilde, kadınların, erkeklerin gömlekleri altındaki ateşli sopayı iyi ve kararlı bir şekilde yakalayıp ustalıkla tahrik ettiklerini gördü. Ve aniden, Bulgar kızı ile daha iyi kucaklaştığı sırada, müzik durdu ve sıcak ve tatlı kız, kendini ondan koparıp, onu, kurnaz ve ince dudaklarını ısırarak kabul eden yanlarındaki genç köylüye yapıştı. Şeffaf bürümcüğün içinden kalkmış meme uçları ve etraflarındaki vişne rengindeki daireleri gözüken başka bir kız ona yapıştı ve çalgıcılar tekrardan müzik çalmaya başladılar.

Gaz lambalarının zayıf ışığı altında gömlekleri bellerine kadar çekilmiş ve bedenleri yalnızca birlikte oynadıkları erkeğin kıllı kollarının değil de aynı zamanda etraftakilerin kollarının da okşamalarına maruz kalan büyük ve pembe kadın popoları görüyordu Vasile. Dışarı çıkarılıp sedef beyazları kırmızı çizgilerle lekelenene kadar yoğrulan yumuşak torbalara benzeyen memeler gördü. Erkeklerin meme uçlarını yalayan kedi dillerine benzeyen diller gördü. Beyaz ve küçük parmakların sıkıca tutuğu, uçlarında mor kalpleri bulunan kalın organlar gördü. Sonrasında müzik tamamen durdu ve bürümcük ile etten oluşan büyük bir örgü gibi kucaklaşmış bir şekilde, tümü, zemininde tabaklanmış koyun derileri olan bir başka odaya geçtiler. Sobalar burada da çok iyi yanıyordu ve doğu duvarındaki ikonalar birer kumaş parçası ile kapatılmışlardı. Tek bir yağ lambası karanlığı biraz kırıp sarı-kahverengi bir ışık saçıyordu. Tümünün gömlekleri, garip bir soya ait olan birtakım kuşlara benzer şekilde fesleğenle süslenmiş kiriş tavana doğru uçtu ve Vasili, bu hayatta göreceğini düşünmediği şeyler gördü.

Analarından doğdukları gibi üryan, birbirlerinin içine sıkışmış, aynen köylerindeki kilisenin duvarlarında resmedildikleri gibi kadınlı ve erkekli Ahiret Günü: Zayıf, yuvarlak gözlü ve karmaşık sakallı erkekler ile geniş kalça kemikli, şişmiş karınlı ve göbeği dışarı sarkmış kadınlar. Fakat burada, aralarından hiçbiri ayıp bölgesini eliyle örtmüyordu, tam tersine her tarafta kıl çalılığından ortaya çıkan parlak dudaklı siyah üçgenler ve ıslak yerlere derin bir şekilde girmeye hazır sertleşmiş et çubukları görüyordun. Omuzları kıllı bir adam, o son ışık damlasını da söndürdü ve şeffaf bir yağ sürülmüş organı acıtıcı şekilde sertleşmiş bir şekilde ayakta donakalmış Vasili, güzel kokulu saçlarıyla göremediği bir kadının ona dokunduğunu hissetti. Diğerlerinin arasına, üstüne ve altlarına düştüler. Kadın, bu kez onun dilinde, yalnızca meyhanedeki erkeklerin ağızlarından çıkardıkları kelimeler fısıldıyordu kulağına. Birbirlerini okşuyorlardı, karnını, kalçalarını ve yumurtalarını arayan soğuk parmaklarını hissediyordu, ağzı ise boynunun ve çenesinin üzerinde duruyordu. Onun altında açılmıştı ve daha önceleri yalnızca erkeklerin hissedebileceklerini düşündüğü kadar arzu ile yanıyordu. Uzun bir süre sonra karnının altındaki zarları açıp doğurucu organın içine girdiğinde, etraftaki kadınların da bacakları arasına kızışmış maşalar girermişçesine bağırdıkları gibi, orman hayvanlarına benzeyen sesi kısılmış bir şekilde inleyerek boşalmıştı. Ondan sonra Vasili, her ne kadar yetenekli kadının üstüne çıktıysa da –ve otellerdeki Fransız kadınlar hiç de benimsenmeyecek gibi değillerdi– o ateşten ışığı, o ateşten ve eritilmiş kükürtten, cıvadan ve Tanrı vergisi, mür ve tütsüden kokulu dilleri bunu hissetmeyecekti, hiçbir zaman şeytanı palası ile bölen baş melek, onu gördüğü yerde ona doğru şimşekler çaktıran İlyas, pullarla örtülü göğsünü mızrağıyla delen Aziz George hissetmeyecekti. Kadının

tere batmış yumuşak memelerinin üzerine yatmış, belinin etrafındaki tombul ellerine sarılmış, derin ve baş döndürücü bir günah hissi tarafından ele geçirilmiş bir şekilde hâlâ turnabalığı kokulu deliğin içine saplanmış olarak, öylece kıpırtısız kalmıştı. Cezasını çekecekti, bunu biliyordu ve bu düşünce ile, birbirlerine sıkı bir şekilde kenetlenmiş ve sayıları o kadar çok olan ki yalnızca zeminin üzerine uzanmış değil de sanki fesleğenle dolu kirişli tavana kadar yükselen kalça kemikleri ve omuzlar, omurgalar ve bacaklar, başlar ve dizlerden oluşmuş bir yığın gibi duran bedenler arasında uyuyakaldı. Kendine bir kez daha, son düşünce zerresi ile, mutlu olanlar arasında mı yoksa günahkârlar arasında mı bulunup bulunmadığını, inlemesi ve kızgın jeti içinde Tanrı'ya hamd edip etmediğini veya kaynar kanla dolu bir kovanın içinde şeytani bir şarkı söyleyip söylemediğini sordu. Bu düşünce zerresinden, dağılmış ışıklar ve bir lüleden çıkıyormuş gibi duman bulutçukları saçıldı ve genç, büyük iç krallığına daldı.

Uzun ve içler acısı bir can çekişme sesi ile saçları ve kollarındaki tüyler diken diken olmuş bir şekilde uyandı. Sabahın ilk ışıkları pencerelerden içeri girmeye başladığı sırada çok güzel bir kadının üzerinden kalkan bir genç, ona hayat veren karnın, bütün gece yoğurduğu kadın olduğunu anlamıştı. Babasının izinden oraya dönmüştü ve bir zamanlar kendisinin altın bir su içinde yüzmüş olduğu gizemli odanın içine pis spermlerini bırakmıştı. Gözlerinden akan büyük damlalarla, kadın şimdi, çocuğun bacaklarını saçlarının arasına sararak, sakinleşip unutmasını söyleyerek, bir ana gibi onu göğsüne bastırıyordu. Daha on altı yaşına bile ayak basmamış olan oğlan, işlediği günahtan yabanileşmiş, elleri çaresiz bir şekilde sarkarak dizlerinin üzerine çökmüş vaziyette, bir bebek gibi inliyordu. Çıplak bedenlerden oluşan örgü, zorlukla

çözülüyordu ve tümünün içkiden pörtlemiş gözleri ortadaki canlı heykele, yeni çarmıha dizilene ve sonsuz acıların annesine yöneliyordu. Tümünü bu dünyadan gelmeyen bir titreme tuttu. Oğlan, avuçları ile yüzüne vuruyordu ve saçlarını yoluyordu. Sonrasında çizmelerini yoklayıp, domuzları iğdiş ettiği, sabahın ışığı keskin tarafına değdiğinde beyaz bir ateş çıkaran uzun ve ince bıçağını çıkardı. Bir sarmaşık gibi kendine dolanan annesi ile birlikte ayağa kalktı ve şimdi bu kadar suçluluktan buruşuk duran siyah organını yakalayıp gerisindeki değerli torba ile birlikte bir anda kesip –kanlar içindeki bir tavşan gibi, yeni doğan bir bebek gibi– kendinden uzağa fırlattı. Sonrasında, kanları içinde kıvrılmıştı. Diğerleri ise, her birimizin bedenlerimizin kadehinde taşıdığımız ve hiç kimseye göstermememiz gereken aynı sıvının damlaları, üzerlerine sıçramış bir şekilde, etraftaki herkes, kıyafetlerini karıştırarak, kapıyı bulamayarak, lanetlenmiş olanları kutsal su gibi yakan ilahi bir öfkeden kaçıyorlarmış gibi kaçıyorlardı. Günlerce, bir tek sığırlara yem vermek için çıktıkları seferler hariç olmak üzere, Tanrı'nın korkusu ve utanç ile kaplanmış bir şekilde evlerinden çıkmayacaklardı. Fakat olanları yavaş yavaş unutmaya başlıyorlardı ve içlerinde tekrardan doyumsuz iştah, ahlaksızlık ve kutsal olanları çiğneme özlemi yükselmeye başlıyordu ve o yüzden bir ay geçmeden, başka bir köylü, kızları ve erkekleri başka "vapura" çağırıyordu...

Art arda geceler ve gündüzler, Vasile, bir saç tanesinin pullu borusu içinde sürüklenen bir akar gibi, duvarlar camsı bir hal alıp sedefe dönerken, masadaki hadım edilmişler ise, yüzlerindeki aynı kutsal korkuyu koruyarak daha uzun ve zayıf olurken, hafifçe fakat gittikçe daha belirgin bir şekilde dönen koridordan ilerledi. Kılavuzu olan gizemli Mr. Swan bir çeşit unutkanlık içinde eriyordu. Vasile, yüzündeki değişikliklerin karşısında şaşırmış-

tı: örneğin dağınık bir lekenin içinde kaybolmuş Amerikalının gözlerinin ne renk olduğunu söyleyemiyordu artık. Ağzı çenesine doğru yayılıyordu, yanakları ise ruj ile rasgele boyanmış gibi duruyordu. Hatları birbirlerinin içine banıyorlardı, kolları, bedenine değdiklerinde, kaburgaları ile birleşiyorlardı, bacakları ise hiyalin bir zarın kıvrımları ile birleşikti. Kıyafetleri, derisi ile, derisi organları ile, organları ise omurları ile karışmıştı, öyle ki en sonunda, bir çeşit süt ile dolu ve kabuğunda çiğ ve garip hatlar çizilmiş olan şeffaf melankolik bir krizalit, Vasile'yi bombeli ve camdanmış gibi parlatılmış, fakat yine de yumuşak ve sıcak olan kalça kemiğinde yansıtarak sağında havaya kalkmıştı.

Komutanın başı ile ancak azizlerin omuzlarına yetişebilecek kadar uzayan ve gittikçe incelen masanın takip ettiği koridorun kavisi o kadar genişti ki ancak hissedilebiliyordu. Aslında onu ne gözleri ile ne de iç kulağının uzantısında petrous çıkıntıları içine kazılmış olan üç kanalikül ile algılıyordu. Aslında kasılan ve refleks hareketlerle, bu kanalların altın renkli lenfi içinde, tümü kafatasının kemiğinin sağında ve solunda aklın dairesel hareketlerine duyarlı iki tane iç küpe gibi kazılı olan başın ani çevrilmesinin *Herengracht'ında*, sirk taklalarının *Prinsengracht'ında* ve ölçülemez yüzmenin *Kaisergracht'ında**, kanalların zeytin yeşili suları içinde yansıyan Flaman yapıları, kuğu alayları üzerinden yaylanan metalik köprüleri, küs bulutların memeleri altında altından küre şeklindeki saatlerine bakan ciddi burjuvaları olan minüskül Amsterdamların içinde yüzüyormuş gibi hissediyordu. Fakat kanaliküller tarafından birtakım hayaletler gibi algılanan eğriler, aynen Zülkifl'in vizyonundaki daireler gibi, komutan parçaların çapı asimptotik bir şekilde kü-

* Amsterdam'ın üç ana kanalı. (ç.n.)

çülen, fakat kıvrımı ile gerilimi sonsuza kadar artan devasa bir spiralin içine vidalandığını anlayana kadar birbirleri ile birleştiler. Kiril haleleri ile kırmızı, mavi ve safran kıyafetleri içindeki hadım edilmiş Rus arabacılar, şimdi zayıftılar ve ela bakışlı sütun başlıkları olan birtakım sıra sütunlara benzer şekilde semaya kadar uzandılar. Göğüs kafeslerinin kemikleri, yüce yelekleri içinden, üzerlerine filigranlı gümüşten çift haçların ve abanozdan kutsal emanetlerin saklandığı sandıkların şimşekler gibi çaktıkları birtakım sopalar gibi gözüküyorlardı.

Skoptsyler, bir gün cennetten inip Rusia Ana'nın ortasında oturan, bakire olduğu anlaşılan, erkeklerden haberi olmayan ve bir gece rüyasında karnında inci kabuklu bir salyangoz taşıdığını gören bir Rus kadının karnına yerleşmeyi uygun gören Selivanov'a inanıyorlardı. Bebek, ikonalara tüküren ve onları balta ile kıran, et, balık, süt, peynir, tatlı yemeyen, sarhoş edici içkiler içmeyen ve burun deliklerinden sert tütün çekmeyen Hıristiyanlar olan Hlast*'ların eski inançları ile kadının büyüdüğü izbe evde büyüdü. Yönetimler, arada bir, onları doğrayan, gözlerini çıkaran, kadınların karınlarından canlı bebekleri söken askerler göndererek onların sayılarını azaltıyorlardı, bu ise mutlu şehitler için şad olmak ve zafer şarkıları söylemek için bir neden oluşturuyordu. Tümü, ruhlarından yüce mutluluğu temsil eden bir spazm içinde boşalıyorlarmış gibi gözlerinde aynı coşku ve üstdudaklarının aynı şehvani bükülmesi ile ölüyorlardı. Tahammül edilemez gülümsemeleri, özellikle askerler tarafından kıyılıyordu; çünkü onlar, hançerleri ile can çekişen azizlerin yüzlerinde dudak, kan ve diş parçalarını karıştırıyorlardı. Hlast'ların hiçbirinin bin senedir babaları yoktu, çünkü tek babaları göklerin Babası olan

* 16. yüzyılda Rusya'da ortaya çıkan ve temelleri Daniil Filipovici tarafından atılan bir tarikat. (ç.n.)

Ava*'ydı. Paskalya ve Noel'de düzenlenen "vapurlar" sonucu (ve bunun dışında seçilenler hiçbir zaman birleşmiyorlardı) doğan bebekler, anneleri tarafından büyütülüp Ruhun meşru çocukları, dünyevi hamurdan bir örtü içindeki Tanrı parçaları sayılmaktaydılar. Papazlar, iki "vapur" arasındaki sürede şeytan tarafından denetlenip, kendilerine hâkim olamayan Rus erkeklere arzuladıkları kadının koltukaltlarıyla birleşmeleri konusunda tavsiye veriyorlardı, sonrasında ise oruç ve dua ile cezalarını çekmeleri gerekiyordu. Fakat Selivanov henüz günahla tanışmamıştı. Hlast'ların idol ikonalarına karşı olmaları, kötülüklerin yiyeceklerine karşı (et ve ete değen her şey) kendilerini zapt etmeleri ve gençliğin ihtiyaçlarından uzunca süre mahrum kalmaları, İsa tarafından Onun gibi olacak herkese sözü verilen ödül için Selivanov tarafından yeterli bulunmamıştı. Çünkü İsa'nın "vapurlardan" haberi olmamıştı ve bedensel birleşmeyi tatmamıştı. Kutsal Kitap'ta da, yedi kocası olan kadının cennette kimin olacağını sorarak onu cezp ettiklerinde Tanrımızın cevabını yazıyordu: "Bu zamanların çocukları evleniyorlar; fakat diğer zamandan istifade etmek için ve ölülerin arasında dirilmeleri uygun görülenler evlenmeyecekler; çünkü melekler gibi olacaklarından ölemeyecekler de. Dirilişin çocukları olarak, onlar da Tanrının çocuklarıdır." Selivanov'un konuşmalarını dinlemek ve yaptığı işaretlerin ve mucizelerin şahitleri olmak için (çünkü köylülerin boyunlarındaki sıraca hastalığı yaralarına değiyordu ve yaralar oradan ayrılıp avuçlarına düşüp bir takım incilere dönüşüyorlardı) binlercesi toplanan Hlast'lar, melek olabilmek için, etin dürtülerinden tamamen vazgeçtiler, "vapurlardaki" ahlaksızlıkları suçladılar ve bir zamanlar münzevi Ezzeniler'in yaptıkları

* Baba. (ç.n.)

gibi, kiliselerini, yalnızca yollarını kaybetmiş gittikçe daha çok sayıda koyun getirerek ve onları aydınlatarak çoğaltmaya karar verdiler. Bedensel birlikteliğin çirkinliğine kapılanlar, ağır beddualarla azizlerin ortasından anında kovuluyorlardı ve bu şekilde cennette onlara ayrılmış yeri kaybedeceklerini bildikleri için, devasa kardan bir tarlanın üzerine serpilmiş huş ağacı koruluklarında ümitsizlikleri içinde kayboluyorlardı.

Fakat kurnaz bir kurt gibi çirkin ve karanlık, yasak elmanın içindeki cezp edici yılan gibi olan günahın kökü, onlar düşünceleri ile her ne kadar aziz olmuşlarsa da, her birinin bacakları arasında asılı duruyordu ve her an şeytani bir boynuz gibi şişmeye hazırdı. Al yanaklı ve daireler şeklinde karnına kadar uzanan sakallar taşıyan yiğit bir haç olan Selivanov'un kendisi bile, sık sık, hatta dua ederken ve sadece otlarla ve borş çorbası ile beslendiği haftalardan sonra bile, bedeninin alt taraflarında bulunan, lekelenmenin ve sövmenin yeri ile komşu olan Rakibinin sertleştiğini hissediyordu. Geceleri ise, çıplak kadınlı rüyalarının ortasında, keten geceliğini sedefsi bir sıvı dolduruyordu ve peygamber, ıslak ve buz gibi donmuş bir şekilde uyanarak, içinden, kendi kendini aforoz ediyordu. Fakat İsa, Kutsal Kitap'ta bir de şöyle diyordu: "Eğer elin seni suç işlemeye sürüklüyorsa, onu kes; yaşama elsiz girmen, iki el sahibi olarak, Cehennemde, sonsuz ateşe atılmandan daha iyidir. Eğer ayağın seni suç işlemeye sürüklüyorsa, onu kes; yaşama, topal girmen, iki ayak sahibi olup da, Cehennemde, sonsuz ateşe atılmandan daha iyidir. Ve eğer gözün seni suç işlemeye sürüklüyorsa, onu çıkar; Tanrı'nın Krallığı'na tek gözle girmen, iki göz sahibi olup da, kurtların ölmediği ve ateşin sonsuza kadar yandığı Cehenneme atılmandan daha iyidir." Rus peygamber, Kutsal Ruh içinde bulunan, Markos tarafından kitaba yazılan bu sözleri iyi ve makul

bulmuştu. Bir keresinde, herkesten uzak, ateş gibi bir gün batımında ve gümüşten bulutlar altında dua ederken, Selivanov, bir ambarın arkasında, eteklerini kaldırmış ve şeffaf bir ırmağın aktığı yuvarlak ve sert etten poposu ile çömelmiş bir kadın gördüğünde, Düşmanın onu güçlerinin ötesinde kendine çektiğini anladı. İçindeki kötülükten, kurtuluş yolu bulamadığı etten (çünkü o an göbeğine doğru kalktığını hissediyordu) dolayı nefrete kapılmış Selivanov, onlara ibadetlerini yapmaları için hizmet veren çıplak beyaz duvarlı izbe eve hızla girdi ve ellerini kutsal masanın üzerindeki gümüşler içine kilitlenmiş devasa Kutsal Kitabın üzerine kenetledi. Parmağını kilidinde yaraladı ve kırmızı damlalardan oluşan bir kan lekeleri binlerce yağlı sayfanın kenarlarına yayıldı. "Tanrım İsa, kulunu aydınlat! Bana merhamet göster, beni affet ve bana yardım et! Bana hayata götüren Yolu göster ve kötü olandan kurtar!" Bunları mırıldandıktan sonra, kitabı rasgele açtı ve zincifre kiril harfleriyle yazılı bir dizenin üzerine parmağını koydu: "Herkes bu sözü kabul edemez, sadece kendilerine yetki verilenler kabul edebilir; çünkü kimisi doğuştan hadımdır; kimisi insanlar tarafından hadım edilir; kimisi de Göklerin Egemenliği uğruna kendini hadım eder. Bunu kabul edebilen etsin!" O an peygamberin kafatası bir elmas parıltısı ile doldu. Zamanı katletmeliydi, tarihi hadım etmeliydi, cehennemi iptal etmeliydi, bir tek bedeninin uzay kutbu ve cennet gibi pusulası ile kalmalıydı. Yalnızca ruhunun sertleşmesine ve duanın ateşli boşalmasına izin vermeliydi. Göklerde üçgen şeklinde bir göz gibi açılan ve ikinci kez sudan ve kutsal ruhtan doğabilmek için, içine girmen gereken anaç ve bağışlayıcı vulvanın ifşasını yaşadı. Bir tek insanlar için kadın olarak, Tanrı için erkek olabilirdin, çünkü Onun için bu dünyanın bilgeliği delilik, bilimi ise hiçliktir.

İkinci gün ise, ikonasız fakat şarkılarla ve farklı dillerde sözlerle boyanmış odada, ifşadan büyümüş gözleri ile onu sanki etrafında ışıklarla çevrili gören yırtık pırtık giysileri içindeki öğrencilerinin karşısında, Selivanov soyundu ve herkese, dünya ile olan bağlantısının kökünü, herkesin gerçek vatanlarına, zamanların öncesinden onlar için hazırlanan krallığa çıkışını engelleyen çapayı gösterdi. Göbeğin bağırsağı kesilmeliydi, Şeytanın beyni ise, bacakların arasındaki sövmenin çöplüğü ile komşu olan buruşuk ve kıllı kafatasının iki yarım küresi, bir zamanlar İzabele'nin değersiz bedeni gibi köpeklere atılmalıydı. Bunları söyledikten sonra, yüzünde kandan ter damlaları akan peygamber, meleksi parmaklarının arasına aldığı ve uzattığı kahverengi skrotumun köküne bir budama bıçağını yerleştirdi. Bıçak, bir damla kan bile akmadan, deriyi ve düz kasların ince katmanlarını kesti. Ancak kıkırdaklı organın köküne ulaştığında, çekirdeğin indiği ipliksi boruları kestikten sonra, dirençle karşılaştı ve mahvedici bir acı hissetti, fakat en sonunda, günahın uzvu tamamen bedeninden uzaklaşmıştı. Yenilmiş yılanı sol elinde tutarak ve aniden bilge ve ela bir şekilde, göbeğinin altında açılan gözü ile, Selivanov, inançlılara, Kutsal Kitapların sözünü verdiği yeni Kurtarıcıları olarak göründü. Bir sonraki günlerde, Rus erkekler de art arda, onları bu dünyanın prensine bağlayan bağırsaklarını kesmişlerdi ve birden kendilerini hava gibi hafif ve kutsal ruh ile dolu hissetmişlerdi. Uzak Guberniya'daki* elli köyün sakinleri Tanrı'yı yüceltirken, tümü kehanetlerde bulunuyorlardı, tümü farklı dillerde konuşuyorlardı, tümü işaretler ve mucizeler yapıyorlardı, tümü körleri, felçliler, cüzzamları iyileştiriyorlardı.

* Eski Rusya'da yönetim bölümü. (ç.n.)

Fakat Doğruluğun ve Hayatın ebedi düşmanı olan şeytan, çariçenin içine girdi ve kabul edilmiş inançlara karşı olan bu yeni düşüncenin hızla yayıldığını duyan çariçe, duyduklarından tiksinerek, azizleri nefret ve kızgınlıkla aramaya başladı. Peygamberin kendisi bile, havarileri ve ihtiyarlarla birlikte zindana atıldı. Fakat mucize! Küflenmiş samanlar üzerine diz çökmüş ve pirinç zincirlerin ağırlığı altındaki Skoptsyler, birbirlerine, çocuk sesleri ile garip, sakinleştirici ayinlerini okumaya başladılar ve zincirlerin halkaları titreşimleri altında karahindiba sapları gibi körpe bir hal alana kadar böyle devam ettiler. Altın ayinin sözleri altında aydınlanan zindanların duvarları da, koridorlardaki gardiyanların, diğer gizemli hücrelerdeki on yıllardır orada unutulan, sırtlarına likenler ve un bitleri kök salan zavallıların görünmesine izin vererek kıkırdaklara benzer şekilde saydam olmaya başladılar. Kale artık uzaklardan, kristalden yapılmış büyük bir kilise gibi görünüyordu.

Kısa zamanda gardiyanlar da inanmaya başlayıp onlar da hadım oldular ve kapıları kardeşleri için açtılar, özellikle de Selivanov'un doğumunun gizemi açığa çıktığı için: annesi gerçek annesi değildi, onu köyün kenarındaki korulukta, kar gibi beyaz dantel dalgaları ile örtülü bir sepet içinde bulmuştu. Bebeğin yanında incilerle süslenmiş altın bir taç ve Selivanov'un dünyaların çocuklarına zulmeden çariçe Katerina'nın oğlundan başka biri olmadığını söyleyen bir belge vardı. Onu henüz bebekken kendinden uzaklaştıran annesi, Ortodoks Rusya'nın koyunlarını gütme kudretini yitirdiği için, karışık Kremlin'in hükümdarlığından alıkonulup, Babil'deki orospunun yanında, sonsuza kadar çalıştırılması için Cehennem Çukuru'na gönderilmeliydi. Sinirli şeytanlar, sonsuz ateşin içinde kızdırılmış demir çubuklarla doğurucu organını sürekli dürteceklerdi. Çar olan peygamber, herkes

melekler gibi olduğundan hiç kimsenin bebek doğurmadığı buzların sonsuz ülkesi üzerine Tanrı'nın krallığını getirecekti. Ve böylece Kıyamet gelecekti.

Katerina aynı sene öldü ve eski Moskova'nın sarayında, seçilenlere karşı, canavarın zamanlarından bu yana kimsenin şahit olmadığı bir zulüm başlatan oğlu Alexandru yerini aldı. Askerlerin el değdiği her bir Skoptsy hemen canlı canlı param parça ediliyordu ve insan etinden, kalçalarından, sırıtan dişli kafalarından, yeşil karaciğerlerinden ve pis kokan karınzarlarından parçalar, ülkenin her tarafında köy kiliselerinin kapılarına asılıyordu. Askerler Selivanov'a da el koyacakları zaman, Selivanov, şahitlik yapan birçok öğrencisinin gözleri önünde göklere yükselmişti; tarikat ise, çobansız kalmış bir sürü gibi, başka topraklardaki Hıristiyanlara kutsal hadım yolu ile aydınlanmayı getirerek komşu ülkelere yayıldı. Güneye doğru, karanlığın güçlerine kendini satmış bir mason olan prens Cuza'nın onları kabul etmek istemediği Birleşik Prenslikler'i katettiler, görkemli Tuna'yı geçtiler ve Türkleşmiş Bulgaristan'da durdular, orada ise hadım edilmişlerin inanç ve gelenek yönünden benzeştikleri Bogomiller*'in kalıntılarından dolayı kök saldılar. Bulgar bahçıvanları takip ederek, birkaç on yıl sonra, inançlarını ve artık günah işleyemeyen insan özelliklerini gizleyerek tekrardan Tuna'yı geçtiler. Sabırlı ve kabiliyetli arabacılar olarak tozlu Bükreş'e yerleştiler. Kendilerinden sonra gelen Potemkin'in ve Kara Deniz'deki Emperyal Filo'nun başka gemileri üzerindeki hadım edilmiş ve yeni yüzyılın başlangıcındaki ayaklanmaların bastırılması ile birlikte balığın ve yüzen adaların doğu topraklarına yerleşip inançlarını gizli bir şekilde uygulamaya devam eden, tekrardan Romanya Krallığı'nı istila

* 10. yüzyılda Bulgaristan'da ortaya çıkan ve Bogomilizm diye adlandırılan bir din akımının üyeleri. (ç.n.)

eden denizcilerle hiçbir bağlantılarının olmasını istemediler. Bunlar, ateş ile hadım edilmenin yüce yolunu takip ediyorlardı, eskiler ise yalnızca usturanın keskin bıçağını kullanıyorlardı. İlahi lütfun işareti mi? Hiçbir zaman bir damla kan bile akmıyordu ve kurtuluşu tadanlar, daha en baştan, bacakları arasında kadınların pembe gülümsemesi ile kalıyorlardı.

Ekmek ve şaraplarla donatılmış ve şimdi bir balığın gözünden görülüyormuş gibi eğri ve uzun masadaki Skoptsyler, hiç görülmemiş bir kanunun telleri haline dönüşerek tavana doğru uzanan ipler gibi inceliyorken, gölgesiz çocuk, Maria'nın kanatları karşısında büyülenmiş ve aynı zamanda korkmuş köylü, görevinde hiç yorulmayan asker ve onbaşı, sonrasında ise kırk yaşını geçmiş olmasına rağmen hâlâ çok hoş olan itfaiyecilerin komutanı Vasile, bir zamanların Vasili'si, üç nesil sonra Mircişor'un annesi Maica Domnului sokağında oturan sağdıcı Jenel'in annesiyle bir reçel hakkında laflarken, dili yarım metre dışarı çıkmış bir şekilde sabır oyunundaki bilyeyi pleksiglastan bir tonozun altından spiral şeklinde çıkan su oluğunun üzerinde sektirdiği gibi gittikçe daha darlaşan kabuğun içinde döndürmeye devam ediyordu. İpekler ve brokarlar içine kapatılmış teller, bir marş ezgisi gibi –ama kime?– yavaşça ve gittikçe daha yüksek ve daha zarif bir tınıyla titriyorlardı. "Siz, bilmediğinize tapıyorsunuz, biz ise bildiğimize tapıyoruz..." Vasile'nin sağında, bir zamanların sirk oyuncusu, vücut hatlarını yavaşça ve peristatik hareketlerle yeniden tanımlıyordu. Opali içinden gözlerinin iki çıkıntısında, bulanık iki mavi damla görünüyordu ve siyah lifler, başka bir bölgede de henüz anlaşılması imkânsız organlar ve büyüyen nesneler çiziyordu. Beyazımsı bir sis ile karışmış bulanık renkler, ince kabuğun içinden beliriyorlardı. Şimdi bir katedral orgu gibi biçimsiz olan kanun aleti, gittikçe daha

canlı çalıyorken, Vasile, o kadar dar ki en sonuncusu sedeften yapılmış ve deniz salyangozlarının kabuğu gibi içi pembe olan orta direğin etrafında bedenin kıvrılmasından başka bir şey olmayan spiralin son dönemeçlerini katetti.

O zaman, aniden dönerek, kusursuz bir küresellikte olan parlatılmış akikten mağarasında onu gördü. Adaletin kağnısında gördüğünden on kat daha büyük fakat aynı derecede mermerimsi, şimdi o toprakaltının parlak gri boşluğunda rasgele uçuşan büzgülü pelerini içinde aynı derecede acımasız bir şekilde merkezinde havada yüzüyordu. Devasa kadının gözleri şimdi açıktaydı ve onları görmek, Vasile'ye, göğüsleri çıplak olan bir kadının bacakları arasında temiz çarşafların üzerine diz çöküp fırfırlı pantolonunu yavaşça dizlerine doğru indirip karnı altındaki muhteşem gözünü açığa çıkarırken her defasında hissettiği aynı çekilemez derecede hüzünlü mutluluğu yaşattırdı. Victoria*'nın gözleri –çünkü sağ elindeki parlak kılıcı ve vücut hatlarını aydınlatan zafer kazanmış duruşu ile, kasaplığın tanrıçasından başka bir şey olamazdı –aynı derecede acı vericiydi, aynı derecede mutluluk taşıyıcıydılar; aynı derecede uyarıcı, aynı derecede hüzünlüydüler. Komutan, en baştan yoğun bir mavi olduklarını bilmişti, yüzünün heykel gibi kusursuz hatları saydam mermerden daha da yoğun bir mavilikteydi. Laciverttaştan damarcıkları olan irisli gözleri, gözbebekleri güzelavrat otuna benzer şekilde büyümüş, hafifçe genişlemiş gözlerdi. İç kenarlarında, kirpiksiz gözkapaklarının yuvasından, etli, açık pembe birer küçük klitoris beliriyordu. Büyük kadın, peygamberdevelerinin kasılmış umursamazlığı ile onu mavi bir şekilde aydınlatarak takip ediyordu, gözleri ile hedef alıyordu ve aynı şekilde küre

* Zafer anlamını taşımaktadır. (ç.n.)

şeklindeki odanın herhangi bir yerinde onu bulurdu, çünkü Victoria'nın aya ve fotoğraflara benzer şekilde tek bir yüzü vardı ve onun yüzü, senin yüzünün başka bir derisiymiş gibi, dünyevi kurt, zavallı yüz hatlarının üzerindeki trajik bir maskesiymiş gibi bir tek senin içindi. Ve bir de kadının heykel bedeninde kalın bir ruj sürülmüş bir de ağzı vardı, fakat gözlerinden daha az hipnotize ediciydi. Mavi gözler ve rujdan bir ağızdan –ve havada yüzen o anıtın üstünde başka bir renk noktası yoktu–, ibaret olan bu bedende var olan tek gerçeklik, elbisesinin dikişleri arasındaki soluk pembe gölgelerdi.

Devasa spiralden dolayı katlanarak duyulan Skoptsylerin ince sesleri, altın ışınlara, dile getirilemez bir lütuf ve güce dönüşmüştü. Vasile'nin yanındaki diğer zamanlar süt gibi görünen ve bir insan boyu kadar olan krizalit, şimdi benekli olup, içindeki değişikliklere uğramış canlı onu hapseden örtüyü parçalamaya çalışıyormuş gibi, kabuğu düzensiz bir şekilde şişmişti. Ve gerçekten, kısa sürede kabuk iki yana kırılıp ortaya anlaşılması imkânsız şekiller ve büzgüler çıktı: sarı hilaller, vişne renginde gözler, malahit paçavralar. Islak ve kırışık bir canlı, henüz belirsiz bacaklar üzerinde titreyerek, arkasında kurumuş bir imago bırakarak dışarı sürüklendi, çok renkli bir fetüs gibi üşümüş bir şekilde kıvrıldı, gücünü topluyormuşçasına uzun bir süre öyle yattı ve birden, o kabuğun tellerinin güçlü şükür marşı eşliğinde doğrulup sonsuz görkemli bir canlıya dönüştü. Başında miğferi, üzerinde zırhı, zırhın pulları altında ise yeşil-mavi kadifeden kıyafetleri ve güçlü kanatlarının kıvırcık ve yumuşak tüyleri ile karışmış kırmızı pelerini ile başmelek Mikail'di bu. Büyük melek, parlak duvarları yalnızca dağınık bir ışık gibi geniş uzaklıklarda hâlâ belli olan kürenin boşluğunda bir asteroit gibi yuvarlanarak, merkezdeki kadına yaklaşıp onun yanında kalmıştı ve ikisi de aynı derecede

gösterişli, aynı derecede acımasız ve bebek Vasili'nin Rodopi dağlarının uzak köşelerinde kaybolmuş küçük evlerinde yağ lambasının ışığında göçmen annesi ve babasını her zaman görmüş olduğu gibi aynı derecede ölümsüz görünüyorlardı. Şimdi, komutanın yanaklarına, her biri ışıltılarında parlak çifti yansıtan büyük gözyaşları damlıyordu. O da o belirsiz alanın jelatininde yüzdü, kendini devasa heykelin ayaklarında gördü, derisinde mavi bakışların ezici basıncını hissetti ve odanın tatlı akik zemininde dizlerinin üzerine çöktü. "Tanrım, gözlerimi aç, yüzümdeki perdeyi kaldır! Yollarının anlaşılmaz mucizesinin ortağı yap beni!" diye fısıldadı, değersiz ve sıradan bir saydam bitki biti gibi. "Bana senin huzurunu ver, senin merhametin ile giydir beni! Tanrım, beni bağışla!" Başını servikal omurgaları çıtırdayana kadar geriye bırakıp tekrardan yukarı bakma cesaretini bulduğunda, firavun çiftlerinkine benzeyen yüzlerde zalim ve gayri şahsi gülümsemeler gördü. Victoria'nın (Victor! Bir an için bu hikâyenin yoğun sularından çıkıp, Uranüs sokağındaki apartmanımın yabani yalnızlığında okunaksız kitap taslağıma art arda sayfalar ekleyerek, kendimi onu yazarak görüyorum ve Victor! İsminin bu hikâyede, kendim için bile okunaksız olan kitabıma yazmaya devam ettiğim, Victor, sana ne olduğunu tahmin etmeye çalıştığım Berlin'in göbeğindeki Auguststrasse'deki Borromini apartmanının yalnızlığında tükenmez kalemimle sayfalarına art arda yazdığım bu defterde bile yaptığın içler acısı delikten çıkıyorum. Niye ben de hayatım boyunca kendimi gölgesiz bir adam olarak hissettim? Niye aynaya baktığımda hiç kimseyi görmüyorum? Niye annem, Mircea'nın annesi gibi, gerçekleri saklamaya devam ederek, beni onu uydurmak zorunda bırakıyor? Nasıl ki sen, Mircea, seninle ne olduğunu anlaman için ve sonunda, ayrı olan ve unutulmuş siyamınla tanışabil-

men için, masadan kalkıp senin için yok olan boyuta yükselmen gerektiği gibi, kafatasımı doldurana kadar ve ellerin cerrahi birtakım eldivenlerin içine giriyormuş gibi ellerime girene kadar ve pankreasın benim pankreasıma, lenfatik sistemin benimkine, cinsiyetin benim cinsiyetimin kahverengi derisinin içine girene kadar büyümen gerektiği ve birden, şaşırmış bir şekilde gözlerini benim dünyamda açman gerektiği gibi, aynı şekilde ben de, hayatımın bu işkencesini anlayabilmem için, şişip yolları benden gizlenmiş olan bir Mircea'nın beni an be an meydana getirdiği üst dünyanın gerçeğinde ve muhteşemliğinde patlamalıyım. Ne kadar yanlış, ne kadar büyük bir delilik, doğrululuğu, sürekli akıntının aşağısında, gittikçe daha sonuçsuz ve daha silik şelalelerden şelalelere kitaplar yazarak icat ettiklerimizde arıyoruz, oysaki, somonlar gibi hayatlarımızın kıvrımlarını oluşturan mürekkep akıntının üst tarafında çırpınmalıyız, geriye, ilk sayfalara, ilk cümleye, ilk kelimeye, ilk harfe doğru yüzmeliyiz ve en sonunda ilahi altından yapılmış kalemin ucundan, bütün hikâyelerin uyumuş olduğu lütfun dipsiz deposundan yukarı doğru çıkmalıyız. Şimdi, Victor, kızarmış bir iğnenin ucu tarafından delinmiş gibi veya tükenmez kalemimin ucu kitap taslağıma "tükenmez kalemimin ucu" yazıyormuş gibi ve bu yeni tükenmez kalemimin ucu başka bir kitap taslağına "tükenmez kalemimin ucu" yazıyormuş ve böylece sonsuzluğa kadar devam ediyormuş gibi, hepsi, şimdi, burada, bu yerde, senin isminle delinmiş olan birbirleri ile birleşmiş milyonlarca kitap taslağını geride bırakarak dönüyorum) elindeki kılıç, korkunç bir yükseklikten elinden uzaklaşıp her dönüşünde güneş gibi yanarak sonsuz derecede bir yavaşlıkla zemine doğru havada yüzdü. "Aklımın merkezinde bulunuyorum" diye düşündü tekrardan Vasile, çünkü perspektifin yasaları feshedilmişti, kılıç ise gözlerine

yakınlaştıkça ne büyüyordu ne de bir gölge atıyordu. Kılıç, son bir kez daha komutanın önünde şimşekler çakarak kulağın ona katlanma gücünün çok üstünde bir gürültü ile akik zemine değene kadar belki de on yıllar geçti (fakat kısa sürede zaman diye bir şey kalmayacak). İç organlarını arsenik gibi eriten bir aşka kapılmış olarak, deriler içindeki kılıcın kolunu tuttu, şükretti ve kutsal bir şekilde gülümseyen Anne ve Babasının karşısında, buğdayı karamuktan ayırarak bedeninin ekmeğini kırdı.

Komutan Vasile Badislav'ın cansız bedeni, ikinci gün, Majesteleri onuruna yapılmış defileden sonra, Dudeşti mahallesindeki kirayla oturduğu odasında bulundu. Sokakta mavi kardelenler satan küçük bir kız, bir zabıta görevlisine koşarak gidip, onu komutanın kapısına kadar neredeyse sürüklemişti. Sonrasında ise sessiz sokağın aşağısında kaybolmuştu kızı. İki-üç komşu, komutanın pencereleri altındaki küçük bahçede toplanmışlardı bile, çünkü gece, odasından bir ölüm feryadı duymuşlardı, şimdi ise hiç kimse, cam tıklamalarına cevap alamıyordu. Zabıta görevlisi, kapıyı omuzu ile kırmıştı ve tümü, duvardaki ikonası komutanın gösteride giydiği vişne rengi ceketi ile örtülü, gri renkli bir odaya girmişlerdi. Komutan, sakat bırakılmış bir şekilde kan gölü içinde uzanmış yatıyordu; desteği üzerindeki köşedeki leğenin içinde ise iğrenç kurban yayılıyordu. Olay, farklı şartlarda büyük ses çıkarırdı, fakat bir gece öncesinde, Sidoli sirkinin büyük çadırı yıkılmıştı, gazeteler ise trajik olayın detaylarını vermekle başa çıkamıyorlardı. Ve bu yüzden, yavaş yavaş, itfaiyecilerin komutanı ile intiharcı deliliği, kuşlar ile küçük çam ağaçlarını sergileyen duvar kilimi olan oda, boyalı ve ufalanmış alçıdan grotesk aslan başları içine alınan pencereli eski ev, pembe zakkumlu bahçe, sürekli akan bulutlara yansıyan kocaman su birikintileri olan çamurlu sokak, ızgara köfte ile yıldız çiçeği kokan ma-

hallenin tümü, yüzlerce kilisenin kubbesi ile hınca hınç dolu zengin bitki örtüsü içindeki şehir, nehirlerin gümüşünün katettiği ve düzensiz köylerin serpildiği göz alabildiğine uzanan Bărăgan, incir ve camileri olan adalarla dolu Tuna ile Karpat'lar arasında büyük bir hayır yemeği için yapılan haşlanmış buğday ve şekerli özel yemeğin üzerine sindiği güzel kokuyla uyuyan Ulahya, belirsiz bir gücün etkisi ile titreyen gizemli Balkanlar, Urallar'dan Cebelitarık'a kadar hâlâ savaşların kahramanlığına barışın zevklerinden daha çok inanan halkları toplayan ve bir tavuskuşu kuyruğu gibi hipnotize edici gözlerini –Roma'yı, Paris'i, Amsterdam'ı, Viyana'yı, Lizbon'u– ışıldatan Avrupa kıtası, aksi üzerinde, sıcak yüzyıllar ile soğuk yüzyılları değiştirerek, yıldız yağmurlarına katlanarak ve fotonik rüzgârın esintisi altında uçuşan kuvars iğnelerden yapılı bir elbise kuyruğu gibi Van Allen kuşaklarını taşıyarak çekingen bir şekilde titreyen dünya, güneş sistemi ve sonrasında, başka kardeş sanrılar arasında altın kapaklı bir cep saati olan galaksinin kendisi ve sonrasında hücresel yapılar ve zerreler, meta-galaksiler ve hiper-galaksiler ve ultrahiper-galaksiler meydana getirerek kenarlardan doğru başlayıp merkezde yoğunlaşarak görme alanının içinde toplanan, tarif edilemez bir göz tarafından görünen daha üst bir dünyada, bir böceğin çoklu eklemli bacağı olduğu çok net olarak ortaya çıkana kadar beklenmedik kenarlarının içbükeylik ve kalınlaşma etkileri daralan yeşil, kalın ve tehdit edici bir testerenin kenarlarını çizmek için sürekli görme alanında toplanan başka ve başka altın ipler unutkanlık ve ölümün içinde kayboldular.

Ve bu yüzden, şehirdeki ve etraftaki insanlar, tekrardan, pijamalarım ve pantolonlarımla süpürdüğüm yatağımın sandığı ile pencerenin altındaki kalorifer arasında bulunan alanda sağ gözüme yakınlaştırdığım filatelist büyütecimin kaynar altın noktasına toplanmışlardı. Odanın içi, güçlü bir şekilde, annemin bir kısmını masanın üzerine, bir kısmını da pencerenin pervazına sıkıştırdığı ve odama bir akvaryum havası veren çiçek ve ot kokuyordu. Çoğu kez, o cangıl içinde kaybolmuş bir şekilde, taze birer begonya koparıyordum, kirli tırnaklarımı onun körpe, siklamen kaliksine batırıyordum, küçük bir meyve gibi açıyordum ve yoğun bir şekilde çiğ özsu kokan o etin camında bulunan yumurtalıkların un gibi macununu parmaklarımın arasında yavaşça ovuşturuyordum. Veya kalın bir aloe vera yaprağını kuru bir sesle çıtırda-

yana kadar katlıyordum ve elimde, suyunu salgılayan yarasının safran gibi acı tadını hissetmem için dilime yanaştırdığım bir kertenkele kuyruğu ile kalıyordum. Yüzümü egzotik çiçekler ve tüylü sardunya yaprakları arasından ileriye doğru itiyordum, uçuşan saçlarımla küpe çiçekleri arasında yüzüyordum, sonrasında ise tekrardan pencerenin önünde kıpırtısız kalıp, ondan sonra yüzlerce kez rüyalarımda ve hatıralarımda tekrardan ve tekrardan yapacağım gibi, tepeler ile dereler üzerine serilmiş ve üstünde Hollanda resimlerinin semaları bulunan Bükreş'in panoramasını seyrediyordum. Salondaki televizyonun sesi belirsiz bir şekilde duyulurken ve babanın boğuk gülüşü *Ekranın Komik Ünlüleri* programının yayımlandığını ele verirken yatmaya gönderilmiş ve bitkilerin yeşiline ve öğleden sonrasının hüznüne banarak odanın içinde bir hayalet gibi dolaşan yalnız kalmış çocuğun pencereye yakınlaşıp alnı cama yapışık kaldığı anların gerçekliğinin, geçmişi ve geleceği olmayan o anlarda gerçekten gördüğü şeylerin gerçekliğinin yansımaları: Ştefan cel Mare sokağının kıvrımı, tramvay tellerini destekleyen metal direklere çarmıha gerilmiş temsili İsa'lar, *Köpek* abinin kara ve ıslak avlusu, ekmekçi, karşıdaki bir bahçeden erik çalan Paul ile Vova, bütün demirlerinden hırıldayan ve toz bulutlarını havaya kaldıran bir tramvay –o kadar kesin, soğuk ve acımasız, görme ve duyu hislerinde o kadar net bir şekilde çizilen bu gerçekliğin yansımaları–, zamanla, neredeyse kurtarılamaz olana kadar çözüldüğü ve yavaş yavaş, içlerindeki rengin hislerin tatlı saldırısı sonucu arka plana geçtiği fotoğrafsı olmayan, özsüz ve sadık olmayan hatıralar ile rüyaların ve özellikle de rüzgâr ile mutsuzluğun üzerine inşa edilen ve sonrasında birbirlerini temel olarak sayan restorasyonlar ile yeniden yapılanmaların, artık neyin rüya ve neyin gerçek olduğunu bilmeyen nostaljinin ruhani bir

renginin hayatlarımızdaki sevdiğimiz ve hipnotik olan bütün görüntüleri üzerinde yayılana kadar gerçeğe bandıkları, ona bulaştıkları, onun içinde ve aynı zamanda onun da onların içinde yansıdıkları –bu görüntüler– o kadar garip ki. Annem bana –çok nadiren– oyun hamuru aldığında, –çünkü sonrasında, evin her tarafında çoraplara yapışmış ve saç tellerine bulaşmış bir şekilde toplaması gerekiyordu–, keten tohumu kokulu altı tane çubuğu selofanlarından çıkarıyordum, birbirinden ayırıyordum ve kendimden geçmiş bir şekilde onlara bakıyordum: pürüzsüz, aynı zamanda hem yumuşak hem de sert, silindir şekilleri ve kahverengi, mor, beyaz, kırmızı, yeşil ve sarı renkleri ile kendi kişilikleri olan birtakım canlılarmış gibi geliyorlardı bana, hatta bir süre, şekillerini bozmadan, yağlı derilerinde bir tek parmaklarımın izlerini bırakarak onlarla öylece oynuyordum. Mor olan, kahverengi ve beyazla birlikte, kırmızı prensesi kaçırmaya çalışan kötü adamdı. Sarı, benim kahramanımdı. Daha uzun hale getirmek için onu azıcık avuçlarımın arasında ovuşturuyordum ve sonrasında, onunla, güçlerini tüketip yere devirene kadar ayakta duran kötü çubuklara saldırıyordum. Kırmızı prensesi kurtarıyordum ve bir minnettarlık davranışı olarak, bir yüzük gibi zafer kazanmış sarı prensin etrafında kıvırıyordum. Ancak ondan sonra yeşil taçlı ve kırmızı meyveli kahverengi ağaçlar, mor bilyeden gözleri ve kırmızı kurtçuk ağızları olan insanlar, kahverengi pencereli ve kapılı sarı evler şekillendirmeye başlıyordum... Adamların bacaklarının arasına, annem ve babam aniden odama gelirlerse beni yakalamasınlar diye gözlerim kapıda, sapık bir şekilde, beyaz ince bir tel ekliyordum. En küçük seste bile, ezilmiş iç organları akana kadar parmaklarımın arasında hemen eziyordum. Sıkıldığımda artık renklere önem vermiyordum. Ağaçları, yaprakları ve meyveleriyle birlikte, evlere ve insanlara

yapıştırıyordum, oyun hamurunun tümü, içinde yassı bir yüzün, birer pencerenin üzerine yayılmış bir elmanın, sarı bir kapı kolunun göründüğü benekli ve yağlı bir yumak içinde toplanana kadar, parmaklarımın arasında yoğuruyordum. Önceden o kadar temiz olan parlak külçeler halindeki oyun hamuru, zamanla, başka şekil vermeler ve yoğurmalardan sonra, eski bir karton kutunun içine attığım bir hayvan beyni gibi kıvrımlı ve gri bir kitleye dönüşüyordu. Bazen de annem, Paskalya temizliğinde, somun, ekmek kırıntıları ve Pamuk Prenses oyununun kavlamış birkaç parçasını –başlığı ve bir cücenin bir kısmı, bir mantarın yanındaki ayakkabısının bir parçası, mavi gökyüzündeki bir bulut– bulup faraşla alıp çöpe atıyordu.

Aklımın, onlarca afiş gibi üst üste yapışık durduğu iç duvarlarından koparıp yırttığı, parçalar halinde uzaklaştırdığı bütün renkli resimlerden neyi rüyamda gördüm, neyi inşa ettim ve neyi yaşadım ki bir tane rock'çının gitarından bir dizözün memesi görünüyor, Hintli kâhin bir kadının ağzına doğru ise siyah keçeli kalemle çizilmiş sert bir cinsiyet yöneliyor ve harfler birbirlerinin üzerine çıkıyor, metinler karışıyor, çürümüş tutkal panoyu şişirip kavlamasına yol açıyor? Bunu bilmem imkânsız, çünkü gözlerim bir taraftan gerçeği meydana getirirken gerçekten gördükleri, çoktan rüyaların mistik laf kalabalığı ile karıştığı için, diğer taraftan ise bir zamanlar rüya gibi görüntüleri çekip çıkardığı liflere benzeyen birtakım şeffaf parmakları ve gerçek hatıraları kokusundan değil de (çünkü ilk hatıralarım, zamanla, rüyada gördüklerimin altüst edici parfümünü aldılar) çıkarıldıkları şekle göre ayırt ederek seçip çeken fildişi gibi sert parmakları olan seçim mekanizmasının kendisinin, odamın yeşil havasının içindeki bitkilere benzer şekilde, çok dallı tek bir kol halinde yoğunlaşıyordu. Başka zamanlar hatıraları ne

kadar da kolay sınıflandırıyordum, ne kadar da hatasız bir taksonomi sistemi geliştirmiştim! Cinslerine ve türlerine, filumlar ve akrabalıklarına göre ayırt ediyordum, atadan kalma ve garip fenotiplerle, halüsinasyonlarla ve sanrılarla, illüzyonlar ve vizyonlarla, kaslarımın ve dilimin hatıraları ile, işitsel sinirlerimin sesleri ve çakralarımın alevleri ile dolu esnek dallar şeklinde açılan bir kuruntudan yola çıkan gövdeler çiziyordum. O zamanlar (ergenlik çağımda, yırtık pırtık pijamalarımın içinde ayak tabanlarımı kaloriferin üzerinde ısıtıp spektral bir ışığın altında donakalmış yolu seyrederek yatak sandığımın üzerinde otururken), her şey kati bir şekilde bilimsel görünüyordu, anladığıma inanıyordum, topuklarımdaki gülü dişlerimle yakalayıp, sonrasında göksel galerinin alkışları altında doğrulmak için aklımın üstünde bir akrobat gibi dönebileceğime inanıyordum. O zamanlar gülün aslında kendim olduğumu ve omurgam ile uçuşan saçlarım olmadan, dişlerim ile göksel galeri olmadan – çünkü gülün dışında başka hiçbir şey yoktur– yine de kendimi avuçlarımın arasına alıp kaldırmam gerektiğini, kendi kendime bakmam, kadifemsi yakut rengi taçyaprakların içine yüzümü gömmem, akciğerlerime aklımın şeffaf ve kurşun gibi ağır güzel kokusunu doldurmam gerektiğini ve bunu, akli gülün tanımı ile varlığının, hayaletsi varlığı içindeki gülün kendisinin, tam da kendi kendini seyreden bakış, kendini koklayabilmek için burun delikleri uzatan güzel koku, kendini sonsuzluğa kadar kesen kılıç olduğundan gerçek ve sanal hayatımın her anında yapmam gerektiğini bilmiyordum. Ancak daha sonraları, bu hiyerarşilerde hiçbir şeyin kati olmadığını, türlerin birbirlerinden gelişmediğini, eşek arısı larvalarından kertenkelelerin çıkabildiğini, kelebeklerin birleşmesinden denizanalarının çıktığını, pirelerin gerçekten tozdan oluştuğunu, hayvanların kocaman bir ağaçtan

büyüdüklerini, bitkilerin de hayatlarının olduğunu ve safir yörüngelerinde yıldız otladıklarını öğrendim. Şimdi farklı bir şekilde sınıflandırıp farklı bir şekilde anlıyorum, öngörülere dayanarak ve ilkel bir şekilde; kelebekleri renklerine göre, hayvanları ise kuyruklarının uzunluğuna göre, kadınları bakışlarındaki sıcaklığa göre, erkekleri ise yanaklarındaki beneklere göre sınıflandırıyorum. Gerçek Silvia'yı, kat kat toprağın altında bulunan siyah bir platform gibi bir yatakta çıplak uyuyan rüyadaki Silvia ile aynı kutucuğa koyuyorum, fakat Deli Dan'ın korkunç aklındaki Silvia'dan veya yarı oligofren ve yarı ruh olan kendi aklındaki Silvia'dan kati bir şekilde ayırt ediyorum.

Çünkü aklın prensipleri akıl tarafından anlaşılmayacak kadar karmaşıktır. O, hiçbir zaman göremeyeceğimiz halde, orada bir iskeletimizin bulunduğunu bildiğimiz gibi, orada olduklarını biliyor. Fakat o, kendini tamamıyla ve sadece tamamıyla değil, anlamak, bütün zamanların bütün alanın sürekli bir ifşası olabilecek şekilde bir anlık bir ifşa olmadığı için, ebedi olduğu için daha da fazlasıyla anlamanın çılgınca bir ümidi ile, iskeletinin yalnızca bunun için olmadığını, hayatımızın aklının kendi üzerindeki deney için yapılan korkunç bir kesimden başka bir şey olmadığını görmek istiyor. Çünkü gül, kendi kendine bakarak, tam da bundan dolayı yeni taçyaprakları vermektedir ve bu taçyapraklara da, muhteşem çiçek, optik bir sinir üzerinde büyüyüp onun aracılığı ile görünmezi görebilecekmişiz gibi yeni bakışlarla bakılmalı.

Bilmiyorum, "en eski hatıralarımın" gerçekten ne tür hatıralar olduklarını bilmiyorum. Onları niye bu kadar eski saydığımı da bilmiyorum ve ilk defa ne zaman hatırladığımı bile bilmiyorum. Kuşkusuz onlar her zaman vardı, fakat belki de ancak ergenlik çağlarımda onları zarlarından koparıp "en eski hatıralar" ismi altında bir yere yerleştirdim. Hafızama nasıl komut verdiğimi, geçmişimin derinlerinde aramasını ona iletirken ne yaptığımı hiçbir zaman anlayamadım. Nasıl iletiyorum bunu ona? Ne tür kodlar kullanıyorum? Oraya değil de diğer tarafa onu nasıl yönlendirebiliyorum? Baş döndürücü kablo sistemi akli alanıma nasıl geçiyor? Parmağıma bakıp aklımın bütün gücü ile onu hareket ettirmesi için aklıma emir verme inancıyla kaç kez konsantre olmadım ki! Tabi ki hiçbir şey olmadı. Bir kalem veya bedenimden

tamamen uzaklaştırılmış kesik bir parmağı hareket ettirmek istiyor gibiydim. Parmağımın hareket etmesi için "gerçekten" hareket etmesini istemem gerekiyordu, fakat "gerçekten" ne demek? Kendi içinde şüphe duymaman ne anlama geliyor? İnanç ne demek? Aniden, parmağımı hareket ettirmek istiyordum ve o hareket ediyordu ve bu, görme engellilerin veya topalların iyileşmesi gibi büyük bir mucize gibi geliyordu bana, çünkü hepimiz, hayatlarımızın her anında, görkemli bir şekilde bacaklarımıza, kollarımıza, dudaklarımıza ve parmaklarımıza komutlar veriyoruz: "Kalk, yatağını al ve yürümeye başla!" Ve onlar uyuşukluklarından uyanıp, Tanrı'ya meydana getirdiği mucizeden dolayı şükrederek mutluluktan zıplamaya başlıyorlar. Her sabah uyuklayan bedenimizin kulağına fısıldıyoruz: "Talita, kumi!" ve on iki yaşındaki kız gözlerini açıyor, yataktan kalkıyor ve odanın içinde dolaşmaya başlıyor. Anatomi uzmanları retiküler formasyon ve locus coeruleustan bahsediyorlar, tablolar, siyah ve kırmızı partikülleri, bağ çubuğu gibi kesilmiş kafatası sinirleri, katekolaminerjik ve serotonerjik çizgileri olan, parçalara bölünmüş bir beyinsapını sergiliyorlar bize, fakat her şey, bedenimizin imparatorluğunda mucizelerin piroteknisini açan inanç bedenin dışında, soğuk ve hareketsiz bir leştir. Aynı şekilde, istediğimizde aklımıza getirdiğimiz (kimin tarafından getirilen?) gerçek görüntülerden (ve acaba bununla, kendimiz onları meydana getirmiyor muyuz, çünkü aksi takdirde sorumuz, burada, cevabımızdan başka bir şey olmadığı sürece ne istediğimizi nereden biliyoruz?) ve onlar da hatıralara dönüşen ve gerçek hayatımızdaki gerçek görüntüler gibi hatıra olarak aynı tarif edilemez mekanizma tarafından hafızamıza çağrılan rüyada gördüğümüz veya hayal ettiğimiz görüntülerden bahsediyoruz. Ve eğer, daha yakın hatıralarımız için, özgün ve düşsel olan için, özel marka-

larımız varsa, mekanik kolumuzun gittikçe daha çok geçmişe kaymasını komut verirken, gerçeğin markası o kadar çok siliniyor ve şeffaflığı içinden rüya ile birleşme meydana geliyor. Ve o kadar steril şekilde birbirinden ayrıştırılmış iki alanın markası şimdi ortaktır: Heyecanın yoğunluğu, geçmişin büyüsü, uzaklaşmanın büyüsü, yabancı olanın huzursuzluğu, bağırsaklarımıza, solar plexusumuza onları ülserleştirerek, sıvılaştırarak, hüzünlendirerek, nefesimizi kavurarak, gözlerimizi sulandırarak, ağzımızı kurutarak ve beynin yarım kürelerimizin geniş açılmış gözlerine, oradan aklımızın kambriyeninden, devoniyeninden, silüryeninden, –gerçekle rüyanın, günümüzde yalnızca artık kıvılcımların "en eski hatıralarda" ve rüyalarda kendilerine yol yaptıkları parlayan bir diyarda birleştikleri zamandan tanıdığım–, altüst edici manzaralar göstererek damlayan alt üst edici, çekilemez kimyasal maddeler.

İlkleri, özellikle de ilkleri, tanınamaz fakat buna rağmen annem ve babamın gözleri ile veya onların anne ve babasının gözleri ile algılanmış olup genetik bir şekilde bana geçip, bazen benim hafızamda da yanıp sönüyorlarmış gibi yine de aşina gelen bir donanımı olan anlatılması imkânsız birtakım şimşeklerdir. Devasa şatolar, sarı taş kolonadlar, hem rüyada hem de hiç beklemediğim bir anda, troleybüsteyken veya pencereden bakarken, vizyonun gerçekliğinin içindeki birtakım patlamalarında, kendimi büyülenmiş bir şekilde üzerinde yürürken gördüğüm mozaikli mermerden devasa zeminler nereden geliyorlar? O üçgen şeklindeki meydanları çevreleyen, her bir binasını tarif edebileceğim derecede net çizilmiş, ortalarından tek bir tramvay rayının geçtiği, hiç bilmediğim o semtler nereden? Heykeller nereden? Boş ve geniş meydanın ortasındaki, sırtüstü uzanmış bir şekilde, gösterişli porfir kaidesinin üstünde bir metre yükseklikte yüzen taş kadın?

Hidrosefalik kafatasları olan, kalça kemiklerinden birbirlerine yapışık siyam kızlar? Girişinin üzerinde bir bebeğin dişlerinin içeriği gibi süt beyazlığında şeffaf bir taştan yapılmış iki tane nefes kesici atlas heykelin üzerinde duran, tek balkonlu, önyüzü kavlamış ev. Ve tekrardan devasa binalar ve tekrardan kenarlarında mermer yapılarla dolu bir denizin ışıltılı suları üzerinde muhteşem güneş doğuşları... Acaba ilk hatıralarım bunlar mı? Ne de olsa, benim geçmişi delerek ve belki de proto-geçmişe düşerek, geçmişe dönme gücümün ilk ve en değerli katmanını temsil ediyor bunlar. Ve belki de, zihnimin derin bir ışığı tarafından delinmiş gibi tümü bir anlamda saydam olan bu görüntülerin arasından en eski ve en eski olanlar, o ışık ile, o sarı çığlık ile, kitabımın ve hayatımın merkezindeki dilsiz teklik ile neredeyse birleşmiş olanlardır.

Onlardan hemen sonra ve bir anlamda onlardan çıkan ilk ve gerçek çocukluğumu temsil eden, işte o kırıntılardır. Onları o kadar evirip çevirdiğim için kenarları aşınmış, ışığa o kadar sık çıkardığım için sararmış, annemin kol çantasındaki bakır kokulu karışıma –çengelli iğneler, tedavülden kalkmış demir paralar, kenarları kopmuş siyah beyaz fotoğraflar, makbuz ve karneler, bakırlaşmış bir saat, kâğıt içine sarılmış bir diş protezi– dönüşmüş, iyi bildiğim kırıntılardır. Onları bir yere koyamadığım için, belki de yaklaşık olarak iki tanesi, önceki arhi-hatıralarımla ve yine annemin kol çantasında saklı duran, sarı ve yumuşak saçlı örgüleri bir zamanlar gerçekten var olduğunun son kanıtı olan küçük, hayal edilemez Mircişor'a dair daha sıradan hatıralar arasındaki geçişi temsil etmektedir. İlkinde, kendimi görmekten çok, bulunduğum yeri, çok yüksek bir yerde, belki de bir binanın son katında olduğumu hissediyorum. Kim bilir hangi iç işaret noktalarından, şehrin merkezinde bir yerlerde olmam gerektiğini hissediyorum. Niye o kadar yüksekteyim ve

niye önümdeki camın içinden –bir çeşit devasa vitrin camı– o kadar geniş ve o kadar anlaşılamaz bir panorama görüyorum? Her halde büyük bir mağazanın, belki de Victoria Alışveriş Merkezi'nin son katındayım. Evet, büyük bir mağazanın, fakat içimdeki bir şey, yönelime ilişkin gelip geçici bir his, burasının Victoria olmadığını söylüyor. Nasıl olsa bu görüntüyü, ona kalbimde eşlik eden korku hissinden dolayı iyi düşünemiyorum. Çünkü geniş camdan, ayaklarımın altında gittikçe daha fazla derinleşen, köşesini, tam da benim hissimle aynı renkte olan yoğun bir alacakaranlık arka planında şekillendiren eğri, mor bir duvar görünüyor. Ve eğer, alacakaranlıkla ve nostaljimle aynı renkte olan, burada çok değerli, görünenin soyutluğu ve sadeliğine rağmen çok önemli anlamında çok eski bir şeyin bulunduğu duygusu da olmasaydı, her şey bu kadar olurdu. Buradan, bu gizemli gövdeden, içleri insanlarla dolu, hiçbir boşluğun etrafında birkaç kat yükselen devasa mağazalı rüyalarım, askı dolu ayaklıkların, takım elbiselerle eteklerin arasındaki dolaşmalarım, oyuncak dolu reyonların içine dalışlarım oluşuyor. Özellikle de asansörlü rüyalarım, çünkü sıkı bir şekilde giydirilmiş iki yaşına bile basmamış, annesi ve babası tarafından sırayla kucakta taşınan küçücük bir çocukken, ağır asansör kafesi içinde tavanların kalınlığını yavaşça katedip sürekli güçlü bir şekilde aydınlatılmış, müşterilerle ve kıyafetlerle dolu, sayıları gökyüzünün gümrükleri kadar olan başka benekli katları gözler önüne seren kristal kapılı kabinin yükseklere kayışının büyüklüğünü ve mide bulantısını ilk kez orada, Bükreş'in Victoria mağazasında, –"Vulturul de mare" mağazasında– hissetmiş olmalıyım. O yavaş ve sakin kayma, daha sonraları asansörler konusunda bir takıntıya yol açacaktı bende: katlar arasında yükselirken beton çukurun duvarlarına çarpan veya asansörden inme meselesinde, devasa

ve yabancı bir katın eşiğine denk gelmeme riski ile uçurumun üzerinden atlamanı gerektirecek son katın açık kapısına o kadar uzak bir mesafede bozularak duran asansörlü kâbuslar. Daha sonraları, Ştefan cel Mare sokağındaki apartmana taşındığımızda, yaklaşık olarak bir sene boyunca, her katın henüz monte edilmemiş asansörün kapısının bulunması gereken açık deliğinin yanından geçerek, anneme o kuyunun derinliklerine bakmama izin vermesi için yalvararak, annemin elinden tutup uçurumun kenarına büyük bir korku ile yaklaşarak ve tek bir bakıştan sonra sert eteği içindeki bacağına yapışıp anneme sıkıca sarılarak moloz dolu merdivenlerden beşinci kata kadar çıktık. İlk yazın sonunda, babam beni kucağına aldı (altı yaşındaydım) ve kapıyı sonuna kadar açık bırakarak dairemizden çıktık. "Asansörü kullanacağız" dedi. Koltukaltlarında terlemiş atletini, hâlâ simsiyah olan geriye doğru taranmış saçlarını, kirli sakalını, ceviz yağı kokusunu o kadar iyi aklımda tutuyorum ki. Benim üzerimde de yalnızca iç çamaşırımla atletim vardı. Asansörün kapıları takıldıktan beri arada bir, Sandu'yu oyuna çağırmak için tek başıma da katımıza çıkıyordum, fakat diğer katlara götüren merdivenleri çıkma veya inme cesaretini bulamıyordum. Alttaki ve üstteki alan tamamen delinemezdi. O gün asansörün çalıştırıldığı ilk gündü ve sıranın bize de gelmesi için bayağı beklememiz gerekti, çünkü apartmanın tüm sakinleri asansörle dolaşmak için çok sabırsızlanıyordu. Babam, ebonit düğmeye benim basmama izin verdi fakat demir kapının arkasındaki hırıltı ile birlikte aniden canlanan kırmızı ve yeşil lambalar bana daha çekici geliyordu. Sonunda, asansör bizim hizamızda da durdu, yenilik parlayan aynalı dar kabinin içine girdik, boya ve terebentin kokusunu içimize çektik ve asansör hareket etti. İlk başta, bana yabancı ve çok geniş gelen yedinci kata kadar, yukarı doğru yöneldik. Babam olma-

saydı, korkudan ölürdüm orada. Fakat o, beni kucağında tutarak merdivenlerden daha da yukarı, sekizinci kattaki, terasa açılan kapısı kilitli, çürümüş çiçeklerle dolu bir zakkumu olan, asansörün motorunun bulunduğu yerin ve daha sonraları hayatımı kurtaracak olan ve daha da geç zamanlarda, sonsuz öğleden sonralarında sekizinci katın serinliği altında merdivenlerde oturarak fraktallar, telomer ve Tanrı'dan bahsedeceğimiz ve benim dünyanın renklerini taşıyan sabahlığını derin düşüncelere dalmış bir şekilde seyredeceğim Herman'ın kapısının bulunduğu büyüleyici, mistik alana kadar çıktı. Özellikle de o alanı aydınlatan, kıyaslanamaz ışığı (yakında tekrardan gördüm) hiçbir zaman unutmayacağım. Tekrardan yedinci kata indik, aşağıya, giriş katına kadar inmek için asansöre bindik ve apartmanın iç organlarında gerçekleştirdiğimiz şaman yolculuğumuzdan yorulmuş bir şekilde, yeryüzündeki tek can dostu ve gerçek yer olan, sevgili ve sakin evimize döndük.

İlk hatıralarımın arasında yer alan bir başka görüntüde –ve alıntı yapan, bulaşan, intihal eden ve birbirlerini tamamlayan sonraki rüyalarla o kadar sık birleşen ki onların tümü, adı ben olan yapıyı ayıran duvarı delip, sonrasında yoluna devam ederek ayın aydınlattığı muğlak mermer şatoların gayrişahsi bölgesine girip, bu platformu da delip toraksımın kaynar organlarının içine girip yerleşene kadar onların bodrumlarına, gizli yeraltı odalarına, zindanlarına dalıp içimin çok derinlerine inen delik deşik bir gemi gibi, bir arada benim için tek bir kanal oluşturuyor– kendimi, çok uzak olan ve içlerinden fırtınalı bir gökyüzünün göründüğü mendirekler üzerinde duran bir tonozun altında, kırmızı ve beyaz geometrik desenleri olan taştan, parlak ve sert bir alanda ilerlerken görüyorum. Tonoz, karanlık bir zeytin yeşili olup, kendimi bilinmeyen bir ilahın tapınağında kaybolmuş gibi

hissediyorum. Sütunlarla çevrili bir koridora ayak basıyorum, koridor boyunca ilerliyorum, duvarlarında meşaleler var... Sütunlar arasındaki semalar, girdaplı bir su gibi kızgın... Şimdi her şeyi bir rüyalar dürbününden görüyor olmama rağmen, daha önceleri ve sadece rüyamda değil, oraya vardığımı biliyorum, bir keresinde yalnızca benim küçük ölçülerime kıyasla değil de (baş döndürücü perspektifler içinde kaybolan, sıcak karo taşları üzerinde yalın ayak yürüyen çıplak bir çocuk, büyük ve yumuşak kafatası, ışıldayan gözleri, tatlı bacakları ve henüz dışa çıkık karnı olan, bulutların arasından, galerinin mendirekleri arasından yan düşen sert ışınlar altında, içi deniz analarınınki gibi yarı saydam, derisi son derece pürüzsüz olan bir canlı) büyük bir adamın, hatta bir ilahın ölçülerine kıyasla –çünkü iki yaşındaki bir çocuk için bütün büyük insanlar, yolları çok karışık ve anlaşılamaz olan birtakım ilahlardır–, olağanüstü büyüklükte olan gerçekten sessiz ve ıssız şatonun içinde dolaştım. Monsú Desiderio'nun harabeler içindeki çirkin, korkunç derecede güzel şatolarını ilk gördüğümde onun da oralardan geçtiğini bildim. Jean Lorraine de oralardan geçti ve belki başka bir sürü kişi de, belki de hepimiz, oralardan, sonrasında rüyalarımızda buradan resimlerimizde ve kitaplarımızda ve şiirlerimizde açılıp tümünden nostaljinin tarçın feromonlarını salgılayan ilk hatıraların alacakaranlık diyarından, geçiyoruz.

Sonrasında, zamanla rüyalarımda eriyen, fakat içlerinde hayatımın ve büyümemin kompartımanlarına yerleştirebildiğim eşyaların ve yerlerin izlerini saklayan, kuşkusuz hatıralarım var. Başlangıç noktaları, bir amfibi gibi sıvı alanı topraklı alanla değiştirip yoğunluk olarak hayatımın yalnızca yüzde onu kadar bir yaşam sürecimin kaldığı, doğum tünelini geçtikten hemen sonradır. Rahmin içinde durmadan rüya görmeme rağmen, en başlar-

daki ışık gittikçe uzaklaştı ve kendimi, onun –o, İşa– yerine, ben diye adlandırmaya başlamamla birlikte ve iç organlarımdan gelen görüntüleri çay bardaklarından, küçük kaşıklardan, annemden, yastıklardan, pencerelerin pervazına düşen kar birikintilerinden ilk kez ayrıştırmamla birlikte neredeyse tamamen kayboldu. Silistra sokağından, bir kelebeğin kanatlarını, sonsuzluğa kadar uçuşlarına zarar vermeden tutamadığım gibi, tamamen mahvetmeden bir yere koymamın da imkânsız olduğu tamamıyla görsel hatıralarım var. Sefil, etkileyici ve uğultulu kiralık bir ev olan U şeklindeki o evi bir bütün olarak hatırlayamıyorum ve birkaç sene önce, uzun dolaşmalardan sonra oraya ulaştığımda, ancak hatırlayabildim; o ev olduğunu, benim ilk evim olduğunu bildim, çünkü benim derim gibi kokuyordu ve dokununca, dişetlerimdeki bir diş gibi hassastı. Aynı zamanda, beynimde, dünyanın beyaz lekelerle dolu olduğu o zamanların bir haritası olup, harita, hatıralarımdan çok tendonlarımda ve eklemlerimde saklanan Silistra sokağındaki evin iç görüntüsü ile özdeşleşene kadar dönebiliyormuş gibi bakması gereken tarafa bakıyordu. Bu nedenle, bütün bedenim ile, bir kapı, taşları arasında ufak, kiremit renkli küçük çiçeklerin boy gösterdiği bir kaldırım görüyorum. Kuş pisliği içinde yüzen, gagası üzerinden mor boncukların sarktığı büyük bir hindi var. Gagasını arada bir, tel bir çitin gözlerine sürtüyor. Tel çite tutuşturulmuş bir aynaya bakarak, avluda tıraş olan, atlet ve geniş eşofmanlar içinde genç bir erkek görüyorum: babam! Kafasına yapışık saçları (çünkü geceleri bir bere gibi düğümlediği kadın çorabıyla yatıyordu) siyah ve ayna gibi parlaktır. Tıraş olduktan sonra yüzünde kalan köpüğü de yıkayınca, çenesindeki ve üstdudağındaki derisi yeşilimsi kalıyor. Annemi, kalça kemiğindeki büyük koyu kırmızı kelebeği ile yatağın üzerine yüzükoyun uzanmış bir şekilde çıplak ve beyaz

görüyorum. Bir konser öncesindeki hoparlörlerden duyulan ses denemelerine benzer kısa, sesli bir giriş: "Baban hemen sırtımı ovalamaya gelecek." Fakat, kavramsal bir kare bu, çizilmiş seslerdir, işitsel ve canlı bir sesin hatırasına dair tek bir iz bile yoktur... Kendimi ahşap bir kanepe gibi dar olan bir yatağın üzerinde, yastıklar arasında görüyorum. "Sultanlar" gibi oturuyorum. Yanımda ve niye yatakta olduğunu bilmediğim, kendimi içinde tamamen gördüğüm bir ayna var. Benimle aynı olan küçük bir çocuk daha duruyor yastıkların arasında: Mircişor. Oda, o kadar dar ki, her defasında üzerimde olan ucuz ve komik bebek takımlarından biri gibi duruyor. Tabii ki mavi patikler var bir de. Gıdığımın altına bağlı olan şapkamın püskülü mavi. Sanki havada yüzen ve sanki ayakları olmayan bir masanın üzerinde kömürlü bir ütü... Bir yerlerde bir leğen de var. Sıcak, kızışmış ütü kokuyor. Burada, birkaç sene önce gördüğüm bir rüyam, görüntüyü çok güzel bir şekilde tamamlıyor. O zamanlar, hayatımın o ilk iki senesinde, aslında giriş katta değil de üst katta, koridor boyunca sıralanan odalardan birinde oturduğumuzu bilmiyordum. Ancak o rüyadan sonra anneme sordum ve o, geçmiş hakkında sorduğum her sorumla yaşadığı korku ve utangaçlık hali içinde, öyle olduğunu söyledi. Şişlikler ve çatlaklarla dolu, hastalıklı, rengi solmuş bir maviye boyalı duvar boyunca ahşap bir merdivenden yukarı çıkıyordum. Duvar kâğıdı ile kaplı bir çeşit antreye ayak basıyordum. Duvar kâğıdındaki her bir çiçeği çok net bir şekilde görüyordum, her şey keskindi, kesindi ve gerçeğin maddesi gibi yoğundu. Gerçekte, duyguların içinde boğuluyordum. Şimdi koyu kırmızı büyük bir kapının önünde bulunuyordum. Ah, bir yerlerde, bir tırabzanın üzerinde bir sardunya da vardı. Havayı kırmızılaştıran her bir taç yaprağını ve gövdesindeki her bir tüyü nasıl da görebiliyordum? Kapı masif,

kolu ve anahtar deliği yok, fakat kontrplağı çürümüş, eğri katmanlar halinde ayrılıyor. Buradaki her şey eski, çok eski ve harabe. Duvar kâğıdı sararmış ve duvardan sıyrılmış. Tüm rüyalarımda yaptığım gibi, çekingenim, fakat cazibe, utangaçlığımdan daha ağır basıyor ve kapıyı içe doğru itiyorum. Payandadan bir oda, duvarların toprağında tezeklerin içindeki samanlar hâlâ gözüküyor. Bir duvarda, içinden buharların yükseldiği büyük bir ibriği gözler önüne seren, aşınmış, mavi bir kilim var. Bir köşede ahşap bir kanepe ve belki odanın geri kalanı boş. Ortasında da, duvarların çatlaklarından göz kamaştırıcı dilimler halinde içeri sızan ışıktan dolayı saçları yanan annem oturuyor, omzunun üzerinde ise, ışıldayan dişleri arasından dilini çıkarmış, gülüyor gibi duran bir Alman kurdu tutuyor... İkisi de, aklımın çekirdeğinin çekirdeği içinde kazınmış hücreden, kutsal, affetmez bir şekilde bakıyorlar bana.

Yine buraya, bir buçuk yaşındaki bedenimin gümüş nitrat içine nadir baskılarından biri olan ve annemin genç kız çantasında saklanan bir fotoğrafı da eklerim. Fotoğraflar beni her zaman korkutmuştur, çünkü içlerindeki bacaklarını ümitsiz bir şekilde uzatmış, ezilmiş, taşlaşmış, katlanılamaz ağrılardan dolayı kıvrılmış hayvandan geriye, bir tek kabartmalı izlerin, bir omurganın, bir femurun, dağılmış ve anormal bir şekilde bükülmüş parmak kemiklerinin kaldığı kurumuş bir kayadan bölünen fosilli katmanlara benzemektedirler... Annemin eskimiş çantası ne kadar da ürkütücü bir depo, ölü kemiklerinin toplandığı nasıl bir yer! Üç yaşımdaki saç örgülerim ile, o eski belgeler ile! Bir zamanlar farklı ve başka bir şekilde bir bedenin içinde olduğunu, daha genç bir güneşin fotonlarının omuzlarına kadar çıplak olan kollarından, göğsünde bir kirpi bulunan bebek kıyafetinden ve soyulmuş ayakkabılarından sekip, bir fotoğraf makinesinin

merceğinden girip, orada, bir emülsiyon üzerinde toplanıp bakire filmin üzerine zamanın bir karesini, bir korkuyu ve bir sihirbazlığı çizdiğini gösteren fotoğraflar ile. Avludayım. Önümde bir sıra çiçek var. Bir patikanın bir bölümü. Kireçlenmiş bir duvar parçası, alçak bir pencere. Bir avucumu gözüme götürmüş, ağlıyorum. Karnım çıkık, çıplak ayaklarım tombiş ve yanaklarımda gamzeler var. Yanağımdan çeneme doğru süzülen gözyaşları, zamanın kararttığı bu fotoğrafta bile ışıldıyorlar. Bedenimin şimdiki hatlarını o zamanın hatlarında bulmaya çalışıyorum, fakat bu durum, tüm farklılıklara rağmen, bir yabancının (rengi solmuş, pamuk gibi beyaz saçlı ve ela cam gözleri olan) aslında eski bir arkadaşa ait olduğunu bildiğin rüyaları gibidir; çünkü onun, fiziki görüntüsünden farklı olarak, temel olan, elle tutulamaz ve bağımsız bir kişiliğe sahip kişiliği, kendi içinde değil de senin içinde yaşamış olup tanımanın kuşkusuz kesinliğinden başka bir şey değilmiş gibidir. Hatıralarımın bir tane lifi bile beni Mircişor'a bağlamıyor. Tek bir kez, bana fotoğrafı gösterdiklerinde "Bak, bu sensin, bir buçuk yaşındayken. Ağlıyordun, çünkü fotoğrafçı, sana o sıralar iğne yapan doktor gibi beyaz önlük giymişti. Bak, bu pencerede hırsız Victoriţa oturuyordu –acaba şimdi nerelerde, eğer hayattaysa– onu aklında tutmaman imkânsız. Bir kreşte çalışıyordu ve sana sürekli oradan lokum ve bisküvi getiriyordu. Avludaki herkes gibi o da seni çok seviyordu! Çünkü oradaki, Madame Catana'daki tek çocuk sendin..." Victoriţa'yı etrafında dönebildiğin, arka plandan kopan net özellikleri olan bir kişi gibi hatırlayamıyordum. O zamanlar, Silistra sokağındaki U şeklindeki avludaki herkes ve her şey, içinde yüzlerin, gölgelerin ve ışıkların karıştığı: avlunun kaldırımı, boyları benim kadar olan çiçekler, insanlarla dolu üst kattaki koridor, yaklaşık bir metre uzunluğundaki yeşile boyanmış Hey Nicu abinin

vapuru, benimle birlikte, kemiklerimi nasıl olup da kırmadığı bir şaşkınlık konusu olacak kadar kötü bir şekilde üzerime düşmüş sarhoş bir komşumuz ile bisiklet üzerinde dolaşmanın kinestetik hissi, sonrasında ise bakkala götüren yolun sezgisi (bir çeşit iç yön, ipuçları olmayan bir çeşit "biliyorum") –kalın bir macun gibiydiler – hâlâ yiyor olduğum elma ve bisküvi püresi gibi idi. Komşularımızın birkaç çocuğu: Mia-Yer-Lahanası-Yalıyor-Tabağı ve erkek kardeşi. Garip bir kulesi olan karşıdaki bir bina. Yukarıda yaz bulutları, yolda ise güneşi yansıtan parlak su birikintileri. Bir keresinde, elimde, ihtiyar Catana'nın bana verdiği pirinçten yapılmış bir okul zili tutuyordum. Üzerimde beyaz bir kıyafet vardı ve bir su birikintisinin yanına çöküp zili güneşin kalın ve parlak bir ışını üzerinde iki yana yavaş bir şekilde suyun içinde dolaştırıyordum. Zil, birden elimden düştü ve sonrasında her ne kadar suyu parmaklarımla süzdüysem de bulamadım. Bir şekilde öyle olması gerektiğini bildiğim için ağlamadığımı hatırlıyorum. Fakat sonrasında, kaybetmenin pişmanlığı, altın bir sırmanın teli gibi, hayatımın yumuşak çok bacaklısını kateden ve şimdi bile çekersem derinlerdeki çınlama sesini duyabileceğim bir siniri gibi her bir yaşıma nüfuz etti.

Sonrasında annem bana kitap okuyor. Ama ne annem ne de kitap ortada, ortada olan, bir tek bedenimin şeklinin sezgisidir, ismi anne olan bir fonksiyondur ve belli bir anda bana okuyor olduğunun öngörüsüdür. Son derece seyreltilmiş bir renk hissidir, zemininde çimento ve üstünde sürekli tencerelerin fokurdadığı bir ocağı bulunan, fakat zihnimde bir yere oturtmamın zor olduğu, birtakım bölük pörçük ışıltılı şekillerden daha fazlasını göremediğim, o zamanlar tek olan odamızın sisli mavisidir. Daha çok dokunsal ve senestezik bir şekilde tanımlanan bir yatağın üzerinde, çizgili bir battaniyenin

bulunabileceğinin tahmini gibi. Ve tüm bunlar, "annemin bana o kitabı okuduğunun hatırası", o hatıranın anlamını taşıdığı düşüncesinin, karnımda meydana getirdiği bir çeşit tatlı ve hafif ağrısıdır. Annem bana, bizim için yatak görevini gören ahşap kanepenin üzerinde yanımda otururak yüzlerce kez kitap okumuştu, fakat o anlardan tek biri (hiçbir zaman nasıl ve neden olduğunu bilemeyeceğim) yumuşak kafatasımdaki bir nöron grubun filizlenmesine, dendritlerin eşsiz bir şekilde aralarında birleşmesine, aksonlar veya komşu nöronların bedenleri ile zarif dokunuşlara, etraftaki devrelerin camsı derisinde sabitlenen sinapslara, uzaklara gönderilen liflere, sayıları bilyon olan başka serebral yapılarla birleşen ve arama mekanizması ona değdiğinde, çok katlı kontrol yapılar tarafından seçildiğinde ve denetlendiğinde, hatırlamanın tatlı hafif ağrısı tarafından onaylandığında, birden rezonansa giren ve diğer devrelerin sessiz ve karanlık arka planlarında aniden yanıp titreyen ve ışıldayan ve benim aklımda "bir zamanlar, ilk çocukluğumda, Silistra sokağındaki odamda, annemin yanımda oturup bana kitap okuduğu kesin anın hatırası"nı meydana getiren bir yapıya yol açmıştır.

O zamanlar günler çok uzun ve büyük olmuş olmalı! Benim dört katım ve başımı çok çok arkaya vererek baktığım büyük insanlar da birtakım kuleler, birtakım çan kuleleri gibi olmuş olmalıydı! Ve retinaların katmanı daha yeni açılan bir yaprak gibi olan, kristalini ise bir çiy tanesi gibi berrak olan gözlerime, ne kadar da net görüntülere izin verilmiş olmalı! Ve kokleama, balinaların şarkılarına benzeyen nasıl da anlaşılmaz ve saf sesler nüfuz ediyordu! Biri beni kucağına aldığında –ve bu oldukça sık meydana gelen bir şeydi (şimdi bile aklımdan bir olay gelip geçiyor: şehrin büyüklüğündeki yabancı bir sokakta, dünyanın sonu geliyormuş gibi bir kar yağışının

altında, annem, kucağına almış benimle koşuyor; karın ışığı gözlerimi acıtıyor, annem ise ağlıyor; hastaneye gidiyoruz)–, her halde, sonrasında o kadar çok rüyamı istila edip görüntüler meydana getiren uçma ve havada yüzme hissine kapılıyordum. Alacakaranlık Bükreş'in üzerinde yüzüyorum. Kubbeleri dolaşıyorum, alınlıklar üzerindeki alegorik heykellere çok yakından bakıyorum. Merkezdeki binaların, zamanın yıprattığı her bir süsü, her bir nervürü, çatı iskeletlerinin her bir kıvrımını, ön yüzleri, hepsi yerli yerinde ve yanlarından yavaşça uçarak, hiç kimsenin hiçbir zaman onları görmediği gibi görüyordum. Akşam çöküşünün turuncu ışığında, çatısı altındaki yuvarlak küçük pencereleri bir alev gibi kırmızı bir şekilde parlayan Universitate'nin binasına yanaşıyorum. Önlerinden geçiyorum, içlerinden, melankoli içine boğulmuş ıssız küçük derslikler görüyorum (o geç saatte, sırasında tek başına oturan bir kız; kristal topları olan küpeleri duvara kıvılcımlar saçıyor), her bir yuvarlak pencerenin üzerinde eski inşaatlara ait tabelaların üzerinde yazılı olan tek kelimeyi okuyorum: QUILIBREX... Evet, hepimiz, ilahların ve devlerin kucaklarında uçtuk, tavana doğru kaldırılıp, havada taklalar attırıldık, birtakım yer cüceleri gibi gülerken bir kucaktan diğerine atıldık ve hepimiz, ilk çocukluğumuzun havaya kaldırılmasını sinirlerimizin ve kaslarımızın hafızasında sakladık. Fakat benim hafızamda, ne zamandan beri olduğunu ve nasıl olduğunu hatırlamadan, şehrin hatasız biçimi bulunmaktadır, çünkü üzerinde yüzdüğüm ve birçok kez tekrarlanan rüyam, beni hiçbir zaman yanıltmadı ve her bir heykelin alçıdan peplosunun her bir detayı ile her bir büzgüsü ve her bir bereket boynuzu içindeki her bir kireç, meyve ve herhangi bir evin arka duvarının bir çıkıntısına yapıştırılmış demir bir bağlantı elemanı benim rüyamda da, daha da büyük, daha da derin ve anlatılamaz gerçekliğin

rüyasında gerçekten oldukları yerdeydiler. Bir keresinde, hayal gücümün, bir gökdelenin ucunda, etrafında dolanan yuvarlak balkonlu bir ev ile çamaşır ipi üzerinde sert bir şekilde sallanan bir paçavrayı inşa ettiğini düşündüm. Yıllar sonra, orada, Uranüs sokağında, tam da koyu kırmızı apartmanın üstündeki eğimli çatılı evde oturmaya başladım.

Annemin, çok utanarak Silistra sokağında geçirdiğimiz döneme ilişkin bana bahsettiği büyük olayları hiç hatırlamıyorum. Bir keresinde, odanın çatısı düşmüş ve birkaç saniye önce benim içinde oynadığım valizi mahvetmiş. "Avludaydım, çamaşırları asıyordum ve birden seni odadan çıkmış ve koridorun korkuluğundan tutarak 'Efendim, anneciğim, efendim' derken gördüm. Fakat ben seni çağırmamıştım... Ve birden, patır patır, tavan yıkıldı! Neler geldi başımıza o zaman!" Sonrasında, bir gece, üçümüz yatakta yatarken, karyola kırıldı ve biz kendimizi yerde bulduk. Şimdi neden kırıldığını biliyorum, çünkü annem bu olayı her hatırladığında kızarıp gülüyor. O kiralık evden hatırladığım tek şey kalabalığı ile coşkunluğudur, etraftaki proleter plebin neşesini, bulaşık suyu ve ceviz yağı kokusunu, Madame Catana'nın bağırıp çağırışlarını ve evin sahibi olan ihtiyar Catana'nın aziz yüzünü hatırlıyorum. Orospu Coca teyzenin ahududu rengi beresi. Hafızanın deliliği: annem, o zamanlar zakkumları sallayan ve tatlı kokularını evin üzerine saçan rüzgârdan başka bir şey değilmiş gibi, yüzünü hiçbir zaman göremiyorum, fakat onun yerine, Coca, ışıltılı kestane rengi saç lüleleri üzerinde bir hale taşıyormuş gibi, gözlerimin önüne her bir tüyü ve ipi ile o frezya rengi keçe beresiyle net bir şekilde beliriyor.

İkinci Bölüm

Salonun kapısını kapattım, kendi odamın kapısını da kapattım ve en sonunda gürültü kesildi. Fakat dışarıda, uğuldayan yalnızca tramvaylar değildir. Odamdan yazma masama yönelirken, bedenimi bir an için, tuvalet aynasının yüksek şeridinden geçerken gördüm. Yalnızca otuz yaşında olmasına rağmen, bu bedene belki kırk yaş verirsin. Üzerine atılmış kıyafetler (koltuğun altında içinden atletimin göründüğü bir deliği bulunan mavi kaba bir kazak, büyük ve aşınmış dizleri olan açık kahverengi yivli kadife pantolon, içlerinden ayaklarımın büyük parmaklarının açtığı –daha çok sağ ayağımdakinin, sol olanda yalnızca tırnağın açtığı delik var– ucu delinmiş çoraplar), onu kamburlaştırıyorlar ve alttaki, hâlâ yumuşak ve sıcak olan derisini, sert meme uçlarını, dikenli keçeli koltukaltlarını, rengi solmuş karnını, kıllı bacak-

larını ulaşılamaz yapıyorlar. Her zamankinden bana daha yabancı olan yüzümü, ellerinin arasına hemen alabilirsin: küçük ve uçlu, esmer, garip fakat takıntılı olmayan, farklı fakat umursamaz siyah gözler –biri ıslak, ela, kaşımın yüksek yayı altında parlak, diğeri sönük ve karanlık. Fakat asimetrileri özel olarak belli olmuyor, bütün yüzüme, hatta belki de bütün bedenime yayılıyor ve bu yüzden bir dakika boyunca bile bu deneysel bedene, çıplak ve anestezinin etkisi altında, hayatta iğneler ve borularla tutunan bir bedenmiş gibi bakarsan, belki de asimetrisinin, yetersizliğinin, acizliğinin trajik bir sakatlıktan, kifoz bir deformiteden geldiğini düşünürsün. Acaba erkeklik organı korkunç derecede büyük değil mi? Göbeği Şiva'nın gözü gibi açık değil mi? Kulakları lahana yaprakları gibi değil mi? Bir bacağı poliomyelitli değil mi? Bunu bilemezsin ve nedeni gözlem duyunun yeterince gelişmemiş olmasından değil (aslında çok kolay bir şekilde kadınlarla erkekleri, çocuklarla kedileri ayırt edebiliyorsun), benim bedenimin felaketi ve mutsuzluğu seni ilgilendirmediği içindir, maskeli okur. Üçgen bir yüzde çok büyük gözler, bıyığı altında ciddi dudaklar, yalnız bir adamın dik çenesi. Kepek izleri taşıyan, çok temiz olmayan, dağınık saçlar. Derisi aslında çok sıcak olan ince ve küçük bir beden, başı mor olan bir erkeklik uzvu, üzerinde eskimiş kıyafetler– bu görünüyor, aynada bu görünüyor. Bu beden, gölgeleri ile birlikte, hareketleri ile birlikte, sonrasında aynanın boş kalması, içinde bir tek sandıklı yatağın, açık yeşil duvarın ve tablonun görünmesi üzere aynaya attığı bir anlık bakışları ile birlikte –yüzü, bedeni, kıyafetleri ve gölgeleri olmayan sen kendi gözlerinin içine bakarak– odanın içinden iğrenç bir derin deniz balığı gibi, bir teraryum içindeki soluk bir örümcek gibi bir an için geçerek, aynanın sularından kendi kendini doğuruyor. Yatağın üzerinde sonuna kadar tarif edilmesi imkânsız

olan pliler –çarşafın genişliği gerçekte birbirine eklenmiş elli sayfa uzunluğunda olduğu için, her birini, topolojik bir şekilde tek tek alıp, rakımları ile kıvrımlarını, hilallerini ve köşelerini, felaket ve genel çekim noktalarını ölçebilirsin– yapan sarımsı ıslak çarşaf, belki de başka bir kefenle aynı şekilde, bacaklarının ve kollarının zarif izlerini, kalçalarının ıslaklığını, kürek kemiklerinin amberini, –öğlen, her zaman annenin de uyuduğu gibi, sen de odanın içi ne kadar sıcak olursa olsun her defasında bir kozanın içine sarılıyormuşçasına içine sıkı bir şekilde sarılarak uyuyorsun– ayak tabanının kahverengi kokusunu koruyor. Fakat kokular aynaya yansımıyor, daha doğrusu kendileri, içlerinde, per specula in aenigmate, kızıl ötesindeki gibi dünyanın gizli kemotaksisini gördüğümüz, birtakım karanlık aynalardır.

Ayna şeridi, Ştefan cel Mare'deki odamı bir nehir gibi ikiye bölüyor. Tekrardan burada olduğuma, gerçekten burada olduğuma ve nasıl kar yağdığına, yağmur yağdığına, havanın kararıp aydınlandığına, şimşeklerin çakıp göğün gürlediğine, ayın belirip günün ağardığına, atların çektiği kamyonların, tramvayların ve otomobillerin geçtiğine bakarak, ayaklarım kaloriferin üzerinde yatağımın sandığı üzerinde oturmuş bir şekilde Bükreş'i barok bir mihrabın arkasındaki resim gibi üçlü penceremden seyrettiğim ve kendimin beş yaşında, yirmi beş yaşında, on dört yaşında, sekiz yaşında, on dokuz yaşında olduğum ve pencereden ufka kadar katmanlaşan, bitkiler arasında yüzen evleri ve villaları ile birlikte bütün şehrin veya karşıdaki apartman beton ve fer forje kalıpları ile kabloların sarılı oldukları büyük ahşap makaraları ile, ekskavatörleri ve buldozerleri ile birlikte yükseldikçe gittikçe daha da küçülttüğü ufka doğru iyice sıkışık bir şekle bürünen şehrin sadece bir kısmının veya gri, aptal ve sinir bozucu, bizimkisinden daha yüksek olan ve ötesin-

de hiçbir zaman göremeyeceğim şehrin bulunduğu ve yalnızca karşıdaki apartmanın göründüğü hatıralarımda olmadığıma inanamıyorum. Ve Ştefan cel Mare sokağındaki odamda bulunduğum, gerçeklikten ayırt etmemin imkânsız olduğu rüyalarımdan birinde de olmadığımı umuyorum: Akşam vakti, gözün alabildiği kadar elektrik dalgaları tarafından şekli bozulan, aydınlatılmış avlularla, bütün ışıkları yanan evlerle, pembe ampul ağları ile istila edilmiş yollarla, pencereleri ışıldayan dükkânlarla, çok uzaklarda çeşit çeşit renklerdeki ışıklarla varlıklarını belli eden garip kulelerle dolu şehre bakıyorum, gerçekdışı, mistik, insanı delirtecek derecede düz ve net Bükreş'in üzerinde ise, bir tarafı eski kanyak rengine kadar berraklaşan ve kenarları ışıltılı bir tırnağa benzeyen siyah bir disk olan ayın etrafında daha da çok açılan, koyu yakut renkli bir gökyüzü var. Aynı olan fakat yine de sanki daha boş, ince kontrplaklardan yapılmış gibi daha güçsüz görünen kendi odamın penceresinde oturuyorum ve rüya gördüğümü biliyorum, çünkü artık, şimdi anlatılamaz bir şekilde ortada olamayan karşıdaki apartmandan dolayı şehrin hiçbir kısmını göremediğimi biliyorum, rüyada olduğumu kabul ediyorum fakat yine de burada ve şimdi, orada kalıp hiçbir zaman uyanmamayı tercih ediyorum. Ve belki de aynı şekilde, yazma masamda daktiloda yazarken –ince yüzlü, karanlık gözleri ve şehvetli, ciddi ağzı üzerinde ipliksi bıyığı olan uzun saçlı bir genç –yazma masamda nasıl daktiloda yazdığımı, kapının nasıl yavaşça açıldığını ve odama bir uyurgezer gibi on iki yaşında bir kızın girdiğini (*Talita, kumi!*), bana yaklaşıp daktilodan çıkan cümleleri okuduğunu ve gencin onun hakkında, Puia'nın, Garoafa'nın, Ada ve Carmina'nın, Egor'un hakkında, Dudeşti-Cioplea'daki bütün dünyası hakkında yazdığını anladığını, her neyse, kapısının nasıl yavaşça açıldığını ve odasına onun, Nana'nın bir uyurge-

zer gibi girdiğini ve onu saran mutluluğun ve aydınlığın, hayatta bir kez hepimizin, en sonuncumuza kadar yaradanımızla göz göze gelebileceğimizi anladığı için belirsiz muhasebeci hayatınının tamamı için yeterli olduğunu yazarken kurguda da değilimdir. Fakat şimdi, tam da bu anda, hiçbir kız ortaya çıkmıyor ve şehir, balkonların demirleri paslanmış olan bile, iplerde çamaşırların asılı durduğu ve odalarının belirsizlğinde sosyal bir takım mor böcekler gibi mutsuz insanların telaşlı bir şekilde dolaştığı en banal işçi apartmanı temsil eden karşıdaki apartmanın arkasında uzanan önü kapatılmış olan ikiz şehir de gözükmüyor. Şimdi gerçekten eve döndüm.

Annem mutfakta, birkaç patlıcanı ocağın alevinde közlüyor. Aramızda kapalı olan dört kapıya rağmen, yanık kokusu burada da hissediliyor. Sabah boyunca oturup konuştuk, bütün deliliği yeniden ve yeniden baştan aldık, kitap taslağımın etrafında (tekrardan benden gelen o kadar karşı koymalarla beraber!) gerçeklik diye bir şeyin olduğu, etrafta tarih diye adlandırılan bir şeyin sert bir şekilde kıyafetlerimiz ve saçlarımızı uçuşturarak geniş bazı nehirler gibi uğuldadığı konusunda tekrardan anlaşmaya vardık. Babil devinin karşısında ayakta kalan son apartman olan Uranüs sokağındaki apartmanın gerçekte yıkıldığı, şimdi bir zamanlar villalarla ve garip bir şekilde kıvrılmış, ses çıkaran kahverengi boynuzları olan ağaçlarla dolu sakin semtin yerinde yalnızca çöplerle, dışkılarla, demirlerle ve çivi dolu tahtalarla, çürümüş ve sırıtan leşlerle kaynayan devasa bir çölün bulunduğu konusunda anlaşmaya vardık. Tekerler üzerine yerleştirilen buradaki kiliselerin, kutsal fantastik lokomotifler gibi onları apartmanlarla çevrili belirsiz deliklere götüren raylar üzerinde taşındıkları ve orada ekşi bir kusmuk ile taşan ve şimdi bir azizin sandaletinin veya Meryem Ana'nın kucağını temsil eden zarif desenlere yaslanan çöp kasa-

ları ile dolu iç avlularda, aşınmaya bırakıldığı konusunda da anlaşmaya vardık. Üzerlerinde yalnızca iç çamaşırları bulunan balkonlardaki çocuklar, şimdi, patates veya domateslerle, lekesiz cephenin üzerinde açılan ela, üçgen, her şeyi bilen göze hedef atışı yapıyorlardı. Çöpçülerin arabası geldiğinde, mide bulandırıcı koku kiliseyi dolduruyordu, muşamba önlükleri olan cellatların dine küfürleri ise, çöp kasalarının yuvarlanması, baş meleklerin ve ejderhaların, Kıyamet Günü'nün ve tabaklara benzeyen haleleri olan birbirinin içine sıkışmış azizlerin resmedilmiş olduğu sıvıya çarpmaları, eskilerdeki putkırıcılarının zamanlarını günümüze getiriyordu. Doğrudur: ailem, şimdiye kadar benim için beş kez parazitlik için sekiz bin lei* para cezası ödedi, bu paralarla bir ev alabilirdi. Doğrudur: tabağımdaki tavuk budu için annem –savaş zamanında bile beklemediği kadar– birçok kez akşamdan ikinci gün öğlene kadar korkunç kuyruklarda bekledi, kışın kar fırtınasında da bekledi ve çoğu kez sıra ona gelmiyordu bile. Artık yaşanılacak gibi olmadığı doğrudur. Geçen kış (çünkü kışlar, yazlar, sonbaharlar ve ilkbaharlar yıldızlar arasında kaybolmuş bu dünyada gelip geçmeye devam ediyor) annem yalnızca geceleri yemek pişirirdi, çünkü gündüzleri doğal gaz yoktu ve çayını ütünün ters çevrilmiş tabanında yapardı. Şimdi, on dokuz yaşımdan beri yazma masasında oturmadığım evimdeyken, artık bir nefes gerçeklik kabul etmenin zamanı olduğunu düşünüyorum. Akabinde her zaman kendi gerçekliğim, kitap taslağım veya hayatım diye adlandırdığım şeye tekrardan ve tekrardan dalışıma izin verileceği umudu ile –umudu ile!– birkaç gerçeklik sayfası.

Her günlük gerçekliğimiz, başkaları için yalnızca eziyet çektiren bir rüya olur. Hâlâ Uranüs sokağında oturur-

* Romen para birimi. (ç.n.)

ken birçok kez evden çıktım, hatta bazen Opera binasına, başka zamanlar ise Mitropoli kilisesine kadar ulaştım. Bir keresinde, akşam saat dokuz civarında kendimi Universitate Meydanı'nın yalnızlığında ve soğuğunda buldum. Heykellerle süslü buradaki bina, demirdenmiş gibi, Titanik'in gövdesi gibi karanlık duruyordu. Üşümüş birkaç kişi troleybüs durağında bekliyorlardı. Neredeyse mutlak olan karanlık, sayıları dört olan heykellerin boylarını daha da uzun gösteriyordu, bazı kötü anne ve babalar gibi etkileyici ve tehdit edici bir hale geliyordu heykeller. Eski paltolar içindeki bedenleri ve ayakkabıları içinde üşümüş ayaklarıyla titreşen insanlar ise aralarında hiç konuşmuyorlardı. Arabaların farlarının av fenerlerinin ışık demetleri tarafından aydınlatılıyorlarmış gibi aydınlattığı insanlar, birbirlerinin içine girmiş bir şekilde, derin sonbaharın havasını birbirlerinin yüzlerine üfleyerek, karanlık yüzleri, morarmış dudakları, kaşları arasında kömürdenmiş gibi siyah, derin alın çizgileriyle tüm bu insanlar susmuş, konuşmadan öylece bekleşiyorlardı. Çünkü birbirlerine ne söyleyebilirlerdi ki? Annemin bana anlattığı inanılır gibi olmayan hikâyeleri mi? Ve onları kim anlayabilirdi ki? Ellerim ceplerimde Universitate Meydanı'nın karanlığı içinden geçerken, kafatasımdaki deliliği unutmaya, Victor ve Maarten ve Monsieur Monsú'dan, örümceklere ve korkunç hayvanlara indiğim kuyulardaki tarif edilemez vahşetlerden kurtulmaya çalışıyordum, fakat tümünü, katlanmış olarak, kaldırımın graniti gibi sert ve soğuk, heykellerin alçısı gibi ufalmış, kollarını dizlerine kadar uzattıkları ellerindeki ebedi torbaları ile zavallı ev hanımlarının memeleri gibi yumuşak bir şekilde gerçek dünyada buluyordum. Çünkü aslında kuyruk değil de, insan bedenlerinin birbirini ezmesi, birkaç ıslak ve morarmış tavuğa ümitsiz bir saldırış, bağırıp çağıran, vitrinleri kıran ve parmakları genişçe açıl-

mış yüzlerce el uzatan bir kalabalık olan bu kuyrukta, bir tornavida çıkarıp birbirlerine düğümlenmiş ezik organların arasından, çocukları basarak, kadınları iterek ve evde, bileyicide bilemiş olduğu aletin ucu ile karlı kabanların içinden erkeklerin sırtlarını parçalayarak kendine yol yapan işçi, ne benim kafatasımdan ne de kitap taslağımdandı. Ve yine annemin bana bahsetmiş olduğu, orada, çalıştıkları departmanda, domates ve kavanoz yığınları arasında soyunmak ve soğukta, kolları ile memelerini kapatarak beklemek zorunda bırakılan ve sonra da resmen konveyör bant üzerine uzatılarak, bacakları açılıp sert erkek parmakları tarafından vulvalarının veya rektumlarının içi (orada, eğri saçtan çatının ışıkları altında) kaba bir şekilde karıştırılıp, *sakın daha sonra bebeklerinden kurtulmamaları* için bir kayıt defterine kaydedilen, diğerleri ise *niye zamanında doğurarak vatani borcunu yapmadıkları* konusunda hesap sorulan, konserve fabrikasındaki çıplak, güzel veya bakımsız kızların oluşturduğu kuyruk, benim aklımdan çıkmamıştı. Aynı şekilde, erkekler de, askere alınan Crevedia leşleri gibi, şişko olanlar pipileri bir kat yağın altında gizlenmiş ve yağları sarkarak ve diğerlerinin ve doktorların karşısında alay konusu olarak, zayıf olanlar ise kürek kemiklerini kuşların kanatları gibi çırparak ve tümü siyah cinsiyetlerini gizlemeye çalışarak, bir öncekinin sivilce dolu sırtına burnunu yakınlaştırarak, ter kokarak ve sonunda tartının üzerine çıkmayı bekleyerek çıplak duruyorlardı. Ve doktorlar, müstehcen ve salak espriler yapan komite ve ayrıca yüzlerce morarmış ve küçülmüş cinsiyete ve dereceli çubuk üzerinde kayan pirinç ağırlıklara umursamaz bir şekilde bakan hemşire... Ben de sayısız kez, benim gibi üzerlerinde gömlekleri olmayan erkekler arasında belime kadar çıplak bir şekilde, zayıf göğsümden dolayı utanarak, zorunlu olan filmi bekleyerek ve bizim olmayan bu dün-

yadaki bizim, herkesin acizliğini derin bir şekilde hissederek hastane kokan bir odanın içinde böyle durdum.

Bazen, sokaklardaki sessiz kalabalıkların içine Casa Poporului'dan askerler karışıyorlardı. Onlar da her tarafları çamur dolu bir şekilde otobüslere sıkışıyorlardı, ihtiyaçlarını gidermek için Universitate binasına giriyorlardı, kemiklerine kadar sızan soğuğun yarattığı üşüme duygusuyla, yanmış yaprak kokusu içinde, gözleri kadınlarda başıboş geziyorlardı ve en sonunda sinemaların bulunduğu bulvara ulaşıp, bilet alıp, dünyadaki en mutsuz, kırık dökük, örümcek ağları ile dolu, eski stükkoları kırık ve zamanın karşısında kararmış olan salonların içinde bin sene öncesinin bir Western'inde çekirdek kabuklarını yere tükürüyorlardı. Ve yine de, şehrin üzerindeki kırağı ve sis yokuşu üzerine, daha önce hiç görülmemiş, gözden ve akıldan daha büyük ve Tanrı'nın yollarından daha karışık, Karlar Kraliçesi'nin buz sarayından daha gösterişli olan bir ev inşa ediyorlardı. "Kral hiçbir tanrıya, atalarının ilahlarına da, kadınların bağlandığına da ilgi göstermeyecek. Hiçbir tanrıya ilgi göstermeyecek, çünkü kendisini hepsinden üstün görecek. Onların yerine, kaleler ilahını yüceltecek. Atalarının tanımadığı bu ilaha altın ve gümüş, değerli taşlar ve pahalı armağanlar sunup onu onurlandıracak." Askeri üniforma giymiş on binlerce termit, zorla yönlendirilen zavallı köylüler, sabahtan geceye kadar orada tırıs gidiyorlardı, hangara benzeyen devasa beton odalar içinde küçücük kalmış bir şekilde, o kadar soğuk iskele ve kalıpların üzerine çıkıyorlardı ki, demire değdiklerinde, derileri şeritler halinde üzerinde yapışık kalıyordu, bazen dipsiz kuyular veya çürük tahtalardan ibaret kendi helaları içine düşüyorlardı. Asker daha filmin ilk dakikalarında, sinema salonunun soğuğuna sarılmış bir şekilde uyuyakalıyordu ve son filmin de ardından uzun

bir süre geçtikten sonra uyandırılıp dışarı atılana kadar orada öyle uyuyordu.

Mutsuz, çok mutsuz bir ülke. Bazen şaşkın insan gruplarının içinden geçerek, Academiei sokağına kadar varıyordum ve sonrasında Calea Victoriei'ye götüren karmaşık sokaklardan, Telefon Sarayı*'na, sonrasında ise Palatului Meydanı'nın derin karanlığı içinden daha aşağıya, Athénée Palace'ye doğru iniyordum. Mum ışığı gibi küçük, kirli sarı ışık spotlar etraftaki karanlığı korkunç derecede derinleştiriyorlardı. Yoldan geçenlerin yüzleri burada belli olmuyordu. Polisler, telsizlerinde konuşarak Merkez Komitesi'ni koruyorlardı. Onları ancak buradan itibaren Victoriei Meydanı'na kadar görmeye başlıyordun, onları herkes görüyordu; o kadar görünürlerdi ki, şehirde eksik olan bütün ışık, binlerce reflektör şeritleri halinde gözlerini kamaştırarak ve onları şeffaf hale getirerek, film sahnelerindeki stroboskoplar gibi hareketlerini bölerek ve Bacon resimleri halinde dondurarak –can çekişmenin simgesi halinde açılmış ağızlar, grotesk derecede çarpık Adem elmaları, yanakların parlak derecede tıraş edilmiş sırıtışları, sımsıkı kapatılmış gözler, ışığın saldırısı altında yanan gözkapakları– onların üzerine toplanmış gibiydi. "Gördün mü?" diye fısıltılar duyuyordun. "Gördün mü, aşağılıkları?" Demek, istihbaratçılar bunlar mıydı? Bunlar mıydı dünyanın şartsız sahipleri? Terörün mavi kaynakları? Sessiz bir şekilde birer minibüs gelip yol boyunca, ara ara onları bırakıyordu: daha yeni saçlarını kestirmiş, iyi tıraş olmuş, tabii ki kendilerinin olmayan, üzerlerinde çok kısa veya çok uzun duran lacivert, fosfor yeşili kumaştan, Romarta mağazalarındaki en ucuz olanlara benzer bir çeşit sahne kıyafeti türünden takım elbiseler ile pardösüler içinde oğlanlar. Kabanlarının ren-

* Romencesi "Palatul Telefoanelor": Bükreş'in merkezinde bulunan, inşası 1934 yılında biten, Bükreş'in simge binalarından biridir. (ç.n.)

gi ile tamamen uyumsuz olan kravatlar. Sözde, kalabalığın içinde kaybolmak istiyorlardı, fakat hemen etraflarında bir boşluk oluşuyordu. "İstihbaratçılar!" diye duyuyordun her tarafta ve küfürler de duyuluyordu, fakat hemen daha güçlü olan korkunun alışkanlığı ile bastırılan gülüşler de. Garip olan, gizli ajanlı filmlerden ödünç alınmış kıyafetleri gibi yapay ve gülünç sertliklerin ve gizemlerinin ötesinde, aynı korkunun onların yüzünde de okunuyor olmasıydı. Tabii ki oğlanlar kendilerinden, oynamaları gereken rolden, karanlık kalabalıktan, bu kalabalığın ortasında yapayalnız kalmaktan korkuyorlardı. Onları koruyan tek şey, görünürlükleriydi; kalabalığın, onların misyonunun gizlenmek değil de, –manyetik ve zararsız gece kelebeklerinin kanatlarındaki baykuşunkilere benzer yuvarlak gözleri ile insanı aniden dondurdukları gibi–, mümkün olduğu kadar görünürde olmaları gerektiğini anlamaması gerekiyordu. Kamuflaj renginde değil de, adeta, kendi kendine, dünyanın sahibi olan İstihbaratın, sonunda, korku içinde, tarif edilemez ve başka bir karşılığı olmayan bir korku içinde yüzen ciddi insan kalabalıklarından başka bir şey olup olmadığı sorusunu sordurtacak kadar doğa ile karıştırılan bir yırtıcı hayvanın göze batan ve inanılmaz uyarıcı olan renginde deydiler. Aslında bizim içimizde olup olmadıklarını, aslında içimizdeki kötülüğün, gece ve terör olup olmadığını sordurtacak kadar.

Bu mavi gözlü oğlanların, Secu Manastırı ve "biraz dağılın, oğlanlar!" ile ilgili şakaların dışında gerçek bir istihbaratın var olduğunu çok iyi biliyorum, bunu son zamanlarda temas ettiğim bu kısa boylu figüranlardan biliyor olmama rağmen. Fakat o, görünürde olandan çok farklıdır ve asıl işi artık işkence, sürgün ve suikast anlamını taşımamaktadır. Bir halkı bir sürü haline getirdikten sonra, o halk, durmadan, kabuğundan çıkarılmış bir sal-

yangoz gibi kırılganlığa maruz kalmış bir şekilde kendi kendini denetleyip, kendi kendini sakatlamaktadır, kendi kendine işkence vermektedir. Üstü kapalı evlerin, muhbirlerle görüşmelerin ve dosyaların, Calea Victoriei'deki oğlanların ve dedikodular fabrikasının var olmaya devam ettikleri doğrudur, fakat onlar yalnızca korku ritüelinin, benim benzerimden koparılışımın boş şekilleri halinde kalmışlardır. Şimdi, Casa Poporului veya Magistrala Albastră* gibi aynı derecede gülünç olan bu gösterişli dekor materyallerinin en üst seviyelerinde bile, yalnızca bazı başarısızlardan, mistik Getea-Daçlar'dan, Macarları yemeklerine banıp yiyen, Romen milliyetçiliğinin güç alanı tarafından delinen insanlardan ve eski aile arkadaşımız olan ve altın çerçeveli gözlüklerine rağmen ("Marioara, ben kendim Viyana'dan aldım. Şehir dediğin odur, gözlerine inanasın gelmiyor. Orada, ortada herkesin para attığı bir çeşmeleri var, dibi adeta paralardan bir halı! Bir ipe bir mıknatıs bağlarsan, nasıl toplarsın onları, biliyor musun? Sürüler halinde, yengeçler gibi!) hâlâ şenliklerdeki gösterilere bayılan ve karısının sözünden çıkmayan Teleorman'ın köylüsü kalan zavallı Ionel'den, pardon istihbarat üsteğmeni Stănilă Ion'dan ne daha kötü kalpli ne de daha akıllı insanlarla karşılaşamayacağını tahmin ediyorum.

İki hafta önce apartmanı boşaltma emri geldi. Uranüs sokağındaki apartmanın, şehrin fallusu, tek bir sabah içerisinde, sakinlerinin söz konusu belgeyi kabul ettikleri ikinci gününde, yerle bir edilmesi gerekiyordu. Ümitlerimizi kaybetmedik ama. Apartmanın önüne çıktık, hissiz bir şekilde birbirimize baktık, apartmanın gökyüzünün kıyafetleri içindeki üst katlarına baktık. Etrafındaki meydan, derinliklerinin derinlerine kadar çorak,

* Tuna - Karadeniz Kanalı'na verilen addır ve "mavi hat" anlamını taşımaktadır. (ç.n.)

çöplerle dolu bir şekilde kalın bir toz katmanı ile yüzlerce metrelik alanda uzanıyordu. Yarım saat boyunca, semanın altında sessiz bekleştik, sonrasında ise eşyalarımızı toplamak için evlerimize döndük. Ne toplayacaktım ki? Bir masa, bir sandalye ve bir yatak mı? Daha iyi, onları yakardım, gerçek kül hallerine nasıl döndüklerini seyrederdim. Tekrardan etrafa baktım: Casa Poporului'un obez bedenini içine alamayan oval pencerem, boş duvarlar, bir zamanlar içinde Herman'ın yattığı yatak... Masanın üzerinde açık duran kitap taslağımı, yeni doğan bir bebeği ilk kez kucağına aldığın dikkat ve tedirginlikle kucağıma alıp, apartmanın sonsuza kadar ayakta kalacağını düşündüğümüz bir gün öncesinde annemin yoğurt kavanozlarıyla dolu bir şekilde getirdiği torbanın üzerine koydum. Tüy döküyordum, bir süreliğine bir kabuğu terk ediyordum, pembe ve yumuşak karnım, şimdi, dünya üzerindeki en kırılgan şeydi. Kelime krizalitimdeki çalışmalarımı sürdürebilmek için, kısa sürede kendime başka bir barınak bulmalıydım. İkinci günün sabahında, güneşin daha yeni doğmuş olduğu sırada, başka zamanlar, bir grup işçinin soğuk sabahın içinde stadyumdan attıkları sloganlara benzeyen "Barışın şampiyonu / U – R – S – S'dir!" gibi slogan sesleriyle 23 Ağustos'ta pencerelerimin altından geçit törenlerinde kullanılan süslü arabaların geçişine ve göstericilerin yürüyüşüne eşlik eden motor ve toynak sesleri, mırıldanmalar ve çalışma sesleri ile uyandım. Fakat şimdi ne bir slogan atan, ne kâğıttan çiçekler, ne de üzerlerinde PRM* yazan küçük bayraklarla büyük kumaş parçaları sallayan kimse vardı. Şimdi, merdivenden, inanılmaz bir sesle, dolaplar ve masalar, ocaklar ve sandalyeler, kitap dolu plastik çuvallar taşınıyordu. Asansörü, karton kutularda

* Romen İşçi Partisi. (ç.n.)

tabak çatal takımları, omuzlarında ise rulo yapılmış birer halı götüren kadınlar kullanıyorlardı. Aşağıda, toz toprak içinde, kamyon tekerleri olan at arabaları, römorklu arabalar, arka kapıları sonuna kadar açık büyük mobilya minibüsleri bekliyorlardı. Çocuklar çoktan inmişlerdi aşağı, onlar için taşınmak –Allah bilir nereye– oynama ve itişme için bir nedendi; kızlar, ayak topuklarına kadar gelen tozun içinde ip atlıyorlardı, çömelmiş oğlanlar ise, atların neredeyse yere değecek kadar uzamış koyu pipilerine bakıyorlardı. Birçok polis, kollarını arkalarında birleştirmiş bir şekilde, ifadesiz muhasebeci suratlarıyla bütün bu telaşı seyrediyorlardı. Birkaç saat içinde, kamyonlardan, Trabantlardan, at arabalarından ve sırtlarında bohçalarını taşıyan insanlardan oluşan konvoy hareket etti ve toz girdapları içinden hiçbir yere doğru ilerlediler. Mobilya yığınının zirvesine iyi bağlanmamış birer sandalye toprağın üzerine düşüyordu ve çöldeki bir inek iskeleti gibi yarısına kadar toprağa gömülmüş bir şekilde orada öyle kalıyordu. Ben de, elimde torbam ile, toz yutarak, taze hayvan dışkılarına basarak ve kıvrılmış demirlere sürünerek onlarla birlikte gittim. Yıkımlar sonucu sahipsiz kalmış ev köpekleri, sinirli bir şekilde bize havlıyorlardı, hayal ürünü birer avluyu koruyorlardı. Geçen ilkbaharın harabeleri bile yerle bir edilmişti. İhtiyar şehrin eski, gölgeli, sade merkezinde üst üste duran iki taş bile kalmamıştı. Koyu kırmızı apartman ise, kâğıt gibi ince, bir çatının altından ne kadar hafif olduğuna şaşırarak uzaklaştırdığın ve şimdi boş olan eşek arılarının yuvaları gibi kırılgan ve kavlamış duvarları ile arkada kalakalmıştı. Bugün, bir zamanlar bulunduğu yerin izi bile yok ve konuşulanlar doğruysa, tek kalan çimento organının dinamitlenmesi ve yıkılmasından sonra, şehirdeki hiçbir erkek birkaç günlüğüne cinsel ilişki için yeterince güçlü olamamış. Prefabriklerden oluşan devasa

gettodaki binlerce yatak odasında, duvarlarında kilimler, yünden kedili ve yarı çıplak Naiad'lı tablolar bulunan, bir yatağın ancak sığdığı hücrelerde, arka arkaya birkaç gece boyunca aynı ve aynı soğuk sahne gerçekleşmişti: koltukaltlarındaki kılları ter kokarak fabrikadan daha yeni gelmiş koca, yemeğini çabucak yiyip karısının yanına, yatağa giriyor, beline sarılıyor, tıraş olmamış yüzünü onun saçlarına gömüyor, alışılmış meyane kokusunu içine çekiyor, dudağına ve boynuna görkemli öpücükler yapıştırıyor, bacakları arasındaki yelesine elini gömüyor ve dudaklarını hazırlıksız, kuru ve kötü buluyor. "Bacaklarını aç, seni gidi karı!", kadın da, kocasının sonunda kendisini rahat bıraktığında nasıl uyuyacağını düşleyerek, tiksinme ve acıma duygusunun alışkanlığı ile bir inek memesi gibi yumuşak ve kalın kurdunu tutuyor ve daha çabuk kurtulması için onu oraya sıkıştırmaya çalışıyor. Karın karına, çocuklar duymasınlar diye yavaşça sürtünüyorlar, acımsı bir tatları olan boyunlarını, kenarları tuzlu olan dudaklarını yalıyorlar, fakat başka zamanlar atölyesindeki aletler gibi acımasız ve sert olan erkeğin pipisi, şimdi karısının kıllı bacakları arasında inik bir vaziyette öyle sarkıyor, hiçbir şey olmuyor. Erkek, karısına ve onunla birlikte dünyadaki her şeye, bu pis hayata, insan gururunun ve kibrinin acizliğine, cinsiyetinin, omurgasının, alnının yere doğru eğilişine, sevgi ve hayat veren sperm ve kelimenin yerine yalnızca şeflerin arkasından savrulan tiksinme tükürüklerine, klozetteki çişe küfrediyor; şimdi aşağılanmış ve sinirli bir şekilde sırtını karısına dönüp, battaniyeyi kafasının üzerine çekip en sonunda uyuyana kadar boğuk bir sesle ağlarken gözyaşlarının boşalmasından nefret ederek karısının üzerinden iniyor. Ve belki de kaynak elektrotlarıyla kızarmış gözlerden akan tam da bu gözyaşlarından, kadınların karınlarında o istenmeyen, kendileri ve kocaları tarafından

beddua okunan ve her defasında kendilerini suçlayarak ve duyulmasın diye içlerinde korku ile en deli ve sıra dışı metotlarla kurtulmaya çalıştıkları embriyolar oluşuyor. Annem bana neler neler anlatıyor! Kadının âdet görmemesi ne kadar büyük bir trajediymiş! Belki kurtulurlar düşüncesi ile sekizinci kata kadar merdivenlerden nasıl koştuklarını, karın zarlarını yırtma riski ile karşı karşıya kalarak nasıl ani ve çılgın hareketler yaptıklarını, küvetin içinde nasıl kaynar su ile yıkandıklarını, hangi dünyada olduklarını unutana kadar nasıl sıcak şarap içtiklerini ve sonrasında sarhoş fakat hâlâ hamile bir şekilde nasıl içlerindeki safra kesesini bile kustuklarını. Onların da, kocalarının da, durumu halledecek birini bulmak için ilk önce artık yüzlercesi hapishanede olduğu için geride kalanların artık hiçbir şekilde bunu yapmayan doktorlara, sonrasında bu işi bilen kadınlara, şanslarını deneyerek nasıl koştuklarını, birini bulduklarında ise birbirlerine nasıl mutlu bir şekilde sarıldıklarını. Söz konusu günün öğleden sonrasında ise kapı çalıyor ve yabancı bir kadın içeri giriyor ve her şey tehdit edici ve dehşet bir korku kokuyor. Ve kadın, erkeği yatak odasından çıkarıyor, kapıya dayanan erkek ise kısa sürede bastırılmış çığlıklar ve arada bir "Biraz yavaş ol, çünkü duyulacak ve beni mahvedeceksin! Biraz daha sabret!" diyen kadının yabancı sesini duyuyor. Ve en sonunda erkek içeri girdiğinde, tarif edilemez, hayatı boyunca unutamayacağı bir şeyin, siyah kadifemsi gözlerle saydam iribaşın bir parça plasentanın üzerinde kıvrılmış bir şekilde, ümitlerini ve hüzünlerini devam ettirmesi gereken varlığın kanlar içinde yüzdüğü leğeni görüyor. Yatağın üzerinde ise, sararmış çarşafların arasında, bir zamanlar tüllü ve çiçek taçlı olan, şimdi ise yıkılmış bir heykel gibi yatan kadınını görüyor. Yabancı kadın ise, gazetenin içine sardığı paraları ve kanlı tığları ile birlikte gidiyor. Karı koca ise, –sonunda yine

kadın, kullanılmış havlular ile bez parçalarını küvetin içine atmak, leğeni klozetin içine boşaltmak, suyu çekip kırmızı ve ıslak mozaik zeminin üzerine kendini atıp saatlerce ümitsiz bir şekilde ağlamak üzere kalkana kadar–, güçleri tükenmiş bir şekilde, matemli yatağın üzerinde kalıyorlar... Erkek, ikinci gün tekrardan işe, süt veya ilaç fabrikasına gidiyor ve artık tekrardan korkusuz bir şekilde üç ayda bir yapılan kontrollerin karşısına çıkabiliyor.

5 numaralı tramvaya bindim ve torbamı göğsümde sıkı bir şekilde tutarak kışın eşiğinde bulunan şehri dolaştım. Kararmış havanın içinden yağmurla karışık büyük kar taneleri düşüyordu. Galaţi Meydanı'ndaki tezgâhlar boştu, ancak yalnızca geç saatlere kalmış birer köylü ekşi lahana satıyordu. Sıkı bir şekilde bir battaniyeye sarılmış başkası, yandaki taş tezgâhın üzerinde uyuyordu. Bunun dışında üçgen meydan boştu, korkutucuydu ve tüberküloz hastanesinin ön yüzünün soğukluğu alana hükmediyordu. Ne bir geçen, ne bir taksi vardı. "Cantemir"de okuyorken o kadar sık girdiğim Coşbuc Kitabevi, artık yoktu, var olan tek şey pencerelerinde gazete sayfaları ile örtülü bir harabeydi. Hemen yanında, duvarına yapışık bir şekilde, Mortul ve Bumbac ile ara sıra birer bira içtiğimiz ve Calceola Sandalina'nın memelerine hipnotize olmuş bir şekilde baktığımız küçük lokal, iç karartıcı bir meyhaneye dönüşmüştü. Tunari sokağında, bazıları gerçekten birtakım kulübelere benzeyen evler, en temiz uluslararası stil ile projelendirilmiş iki savaş arası döneme ait en görkemli yapılar arasında birbirine karışıyordu. Ama ne kadar da bakımsızdılar! Nasıl da kavlamışlardı! Zamanın, rüzgârın, unutulmuşluğun zımpara kâğıdı ile ne kadar da derin kazılmışlardı! Fer for je birer çitin arasından birer ağacın gövdesi kendine yol çizip demirin gözlerinin içine yayılmıştı, sert neoplazmalarını sokak

tarafına çıkarmıştı, siyah çubukları büküp eğmişti, uç taraftaki mızraklar ile yoğrulmuştu, onlarla bir olmuştu. Çatıların üzerinde, uçlarında mermi gibi sert başakları olan düz ve uzun çimenler vardı. Ve aniden, tramvayın sallantılı gidişinde, bir önsezi gibi onu gördüm: büyük ve kabarıktı, çekingen ve acizdi, kirli bir avlunun içindeki bir bankta oturuyordu. Arkasında duvar ile kapatılmış bir kapıya götüren ahşap merdivenli, lupus eritematozus* renginde bir ev vardı. İki yaz önce, onu, annesi (veya ablası?) tarafından, ürkmüş bir hayvan gibi götürülerken, annesinin kolunda Çin imalatı bir oyuncak gibi acemi ve kırılgan bir şekilde adım atarken metroda görmüştüm. Şimdi isminin Soile olduğunu, bükük dudaklı ve (seninkine o kadar çok benzeyen) sade saç kesimli sert kadının gerçekten annen olduğunu biliyorum. Vişne-mor renkli evin önündeki kasım ayının kasvetli soğuğu için çok ince giyimli, ellerin kucağında görüntün, bana o zaman güçlü ve gizemli geldi, yalnız olan, yalnızlığı düşünen herkesin aklına hemen gelmesi gerektiğini düşündüm.

Ştefan cel Mare ile kesişen köşede, bir zamanlar, kırık lavaboların ve parlaklığı gitmiş aynaların önünde yalnızca iki tane dişçi sandalyesine benzeyen sandalyesi olan küçük mahalle berberinin bulunduğu yerde indim. Kafalarımızda ilkokul öğretmenimizin yaptığı birer haç işareti ile sınıfımdaki başka oğlanlarla birlikte saçlarımı "sıfıra vurdurmak" için sıramı bekleyerek muşambalı sandalyede birçok kez oturmuştum. Bu durumda hepimiz, saçlarımızı sıfıra vurdurmak zorundaydık. O zaman bile yaşlı ve göbekli olan berberler, sandalyede oturanların

* Sebebi bilinmeyen cilt, eklem, böbrek, kalp zarı (perikard), akciğer zarı (plevra) gibi birçok doku ve organ iltihabına bağlı çok sayıda bulgularla giden, değişik seyir gösteren ve bağışıklık sisteminin bozuk çalışması sonucu ortaya çıkan bir hastalıktır. Lupus sözcüğü, Latincede "kurt" anlamında olup ciltte çıkan yaraların tahrip edici özelliğini ifade eder. (ç.n.)

etrafında saç kesme makinalarını tangırdatarak dönüyorlardı. Parlak siyah saçlar, her tarafa uçuşup ölçülemeyen küçük kümeler halinde zeminin üzerine yığılıyordu. Berberler pazar günü oynanan maçtan, Pârcălab ve Nunweiller Kardeşlerden bahsediyorlardı, biz ise eski dergilere bakıyorduk, aynada, kafaları yarı kel olan sandalyedeki tıraş olanlara yüzümüzü ekşitiyorduk veya küçük salonu yirmi sene önce açmış olan şanlı berber Gică abiyi bıkkın bıkkın inceliyorduk. Bu sürede, berber dükkânı devletin dükkânı olmuştu ve Gică abi kendi iş yerinde basit bir çalışan olma ayıbı karşısında hayatta kalamamıştı. Şimdi, vasiyet ettiği gibi, camdan gözlerle ve elinde metal bir tarak ile içi doldurulmuş bir şekilde bir köşede duruyordu... Tekrardan sınıfa girdiklerinde, keller grubu, herkesin kahkahaları eşliğinde ve alay konusu edilerek berelerini çıkaracaktı. "Köyümüz aydınlandı!" diyecekti kızlar yüksek sesle, ayrı oturdukları –"kızlar kızlarla, erkekler erkeklerle"– sıralardan. Berber dükkânından şimdi ayakta kalan tek şey, üzerinde iki tane lavabosu duran eskilerin stili ile boyanmış bir tek duvardı, fakat Gică abi, maruz kaldığı kavurucu sıcaklar, kar ve yağmurlardan rengi solmuş ve her tarafı çatlamış elindeki paslanmış tarağı ile kavşakta duran bir polis gibi hâlâ dik duruyordu. Tunarilor sokağının diğer köşesinde kahve ve tatlı dükkânı ile "B.P. Hasdeu" Kütüphanesi ayakta kalmayı başarmışlardı, fakat çok doğal olarak, bir zamanlar insanların soğutucuları için buz aldıkları buz dükkânı kaybolmuştu. Teras kısmında 1960'lı yıllarda moda olan beton plaklardan oluşan süs çatısı ile dişli apartmanımıza yapışık olan Emniyet Genel Müdürlüğü'nün burçlu şatosu şimdi önümdeydi. Karşıya geçtim. Direkler üzerindeki derin galeriler, ara ara ön yüzünün muazzamlığını gölgeliyordu. İç katta dükkânlar ile herhangi bir dekor yerine vitrininde bazıları lambalı, üst üste yığılmış,

ağır ahşap iskeletlerinden bağırsakları sarkan, katot tüpleri tozlar içinde yüzen onlarca eski, bozuk cihazı olan televizyon tamiri atölyesi bulunmaktadır. Ondan sonra, yaz gecelerinde apartmanın girişinde oynadığımız sırada, çocuk yüzlerimiz akşamın yoğun turuncusu ile üst üste gelerek vitrinde yansıyorken aralarından yavaşça geçtiğimiz yanan gece lambaları ve tavan lambaları ile bize sonsuz bir güzellikte gelen elektrik dükkânı geliyordu. Tezgâhlara yanaşıyorduk ve müşterilerin omuzları arasından raflardaki vantilatörlere, Arctic buzdolaplarına ve anne ve babalarımız için çok pahalı olduklarından ulaşılmaz olan, üst taraflarında pikaplı yeni radyolara bakmaya çalışıyorduk. Dükkân tam bizim pasajda bitiyordu, diğer tarafta ise, Bükreş'in en büyükleri arasında yer alan mobilya dükkânının vitrinleri başlıyordu ve ondan dolayı, atların çektiği bir sürü kamyon, pasajın içinden geçerek, deponun bulunduğu apartmanın arka tarafına giriyordu. Her tarafa saçılmış ambalajların arasından biz de Vrăjitroaca oyununun maskeleri için oluklu mukavva buluyorduk, asfaltın üzerine çıkarılmış birer çiçekli kanepenin üzerinde gün boyunca siestalarını yapan hamallar ise, onlara sigara almamız için bize para veriyorlardı ve paranın üstünü de geri almıyorlardı. Henüz bu dünyada hiçbir şey görmemiş olan benim çocuk gözlerim için, mobilya dükkânının muhteşemliği hayal edebileceğim her şeyin üstündeydi. Bazen apartmanın arkasındaki çocukları terk edip, kapıyı zorlukla açarak ahşap ve kristallerle dolu dükkânın içine girip maceraya dalıyordum –çünkü o dönemlerde, apartmanın önündeki her bir çıkış, bir macera idi: tramvaylar dragonlar gibi bağırıyorlardı, arabalar tozları kaldırarak uğulduyorlardı, yoldan geçenler uzun boylu ve tehdit ediciydiler–. Kışları, öğleden sonrası saat beşte şehre derin bir karanlık çöküyordu, fakat dükkânın içindeki ışık göz kamaştırıcı

idi, her şey ışıldıyordu, her şeyin etrafı, gökkuşağı ile sarılıydı adeta: koltuklar, içlerinde iki-üç tane sahte kitap sırtları bulunan kütüphaneler, yatak odaları, salon dolapları. Yalnızlığın zevkini, ondan sonra sürekli arayacağım mahvedici orgazmını, cila ve boya kokan o yabancı eşyalar arasında, o saatte hiç kimsenin oralardan geçmediği o spektral alanda başıboş dolaştığımda en iyi şekliyle hissediyordum. Dükkânın donuk sessizliğinde yepyeni birer sandıklı yatağın üzerine uzanıyordum, altımdaki deniz sazının nasıl çıtırdadığını hissediyordum ve gözlerimi kapatarak, ne evim, ne de annem ve babamın olduğunu, orada, cilalı mobilyalarla ve aynalarla dolu o sessiz dünyada doğduğumu ve sonsuzluğa kadar orada kalacağımı hayal ediyordum.

Duvarında, mektup kutularının üç ayrı sıranın üzerine dizildiği kendi bloğumuza girdim, annem ve babamınkini açtım ve mektup kutusu her zamanki gibi bana dipsiz geldi ve içini bazıları rengi solmuş şeritlerle bağlı, bazılarının çürümüş kâğıtları içinden gazetelerden kesilmiş anlaşılması imkânsız resimli parçalar sarkan, hepsi, üzerlerinde tel gibi sert bir yarı saydam çok bacaklıların koşuşturdukları tozlanmış dosya ve dergilerin arasına karışmış tüm boyutlarda onlarca yüzlerce mektup ile dolu buldum. Benim için olanları seçmeye çalıştım, fakat duygulanmıştım ve gözlerim dolmuştu –kendi apartmanımın girişindeydim! ve birkaç saniye sonra kendi asansörüme binip, hâlâ küçücük parmaklarımın izlerini taşıyan annemin ve babamın kapısını çalacaktım!– ve bu yüzden dolma kalemin ucunun bıraktığı her sepya rengi katlanılamaz bir netlikle görüyor olmama rağmen sanki bütün zarflarda sürekli aynı olan yazıyı okuyamadım. Kucağımda mektup destesi ile, sayfalar arasından akan toz ve böcekler ile, asansöre kadar merdivenleri çıktım ve aniden büyülü bir mağaranın içindeki bir canavar gibi ağır bir

şekilde uyandığı ve her bir katta bir çıtırtı ile aşağıya doğru kaydığı duyulan asansörü çağırdım. Voila'da, ormanın ortasındaki küçük bir evde, bizim apartman kadar uzun olan devasa bir heykelin boş bedeni içinden bir ağın üzerinden bir fil kadar büyük olan siyah, kıllı bir örümceğin indiği Bağdat Hırsızı'nı bize gösterdiklerinde on yaşından küçüktüm. Örümcek, ışıldayan ipliği üzerinde yavaşça, bacaklarını her tarafa açmış olarak ölüm gibi kaçınılamaz bir şekilde iniyordu, elinde bir tek kılıcı olan kahraman ise, bir karıncaya benzer şekilde, kuyunun dibinde korkunç canlının üzerine doğru nasıl yıkıldığını seyrediyordu. Aynı şekilde, asansör durmadan uğuldayarak üzerime geliyordu. Giriş katta durduğu anda kapıları açtım ve içeri girip ağır metal kapıyı arkamdan çektim. Asansörün hücresi, hatırladığımdan çok daha küçüktü, kelimenin tam anlamıyla omuzlarımı sıkıyordu. Elimi zorlukla düğmeye kadar kaldırabildim ve bunu ancak, bir elimdeki mektup yığınının zeminin üzerine düşmesine izin verdikten sonra yapabildim, çünkü diğer elimde, içinde kitap taslağımın bulunduğu torbayı tutmaya devam ediyordum. Küflü kâğıt yığını içine dizlerime kadar gömüldüm. Sonunda asansör hareket etti, ilk katları geçti –apartmanın tüm sakinlerini biliyordum, hangisinin çocukları, kedileri veya köpekleri olduğunu biliyordum, hangisinin iyi olduğunu ve hangisinin olmadığını biliyordum– ve asansör, şaşkın bakışlarım arasında, beşinci katta değil de üst katta durdu ve bu yüzden kendimi tamamen yabancı bir katta buldum. Annem ve babamın katına inen merdiven birden bana o kadar uzun ve dik geldi ki, başım döndü. Fakat altıncı kat, tamamıyla misafir sevmezdi: mezarlara aitmiş gibi kapılar, yerlerde buz gibi mozaikler. Yabancı bir gezegendeymişim gibi nefes alamıyordum orada. Sonuç olarak açık yeşil yağlı boyayla boyanmış duvarların yanından merdivenleri çıkmaya

başladım. Sekizinci katta Herman'ın oturduğunu hatırladım ve kısa sürede kendimi tekrardan yalnızca üç kapısı olan –asansör kafesinin, terasın (pencerelerinden beyaz semalar, apartmanın üzerindeki antenler ve yolun ötesinde, karşıdaki cüsseli apartmanın son katı içeri taşıyordu) ve ayrıca Herman'ın tek odalı evinin kapısının bulunduğu küçücük katta buldum. Soğuk kontrplağını yavaşça çalarken, asansördeki mektupları hatırlardım: birkaçı, devasa bir mektup kutusunun içine kayıyorlarmış gibi asansör ile tavan arasındaki dar yarıktan alttaki boşluğun içine düşmüşlerdi. Acaba ben de kime göndermiştim? Ne tür korkunç mesajlar taşıyorlardı? Tam da kâğıt uçaklar gibi boşlukta nasıl döndüklerini, katların karşısındaki kapılara metalik bir sesle çarparak kuyunun kaba çimentosuna ve yakıt yağı sürülmüş kablolara nasıl sürtündüklerini ve dibe yetiştiklerinde, oradaki çöp katmanını kalınlaştırıp kremalı bisküvi ile chewing-gum ambalajları ile yemekli eski peçeteler arasında nasıl mayalandıklarını hayal ediyordum ki kapı açıldı ve eşiğinde, rengi solmuş sabahlığı içindeki Herman belirdi.

Annem İran halıları üreten bir fabrikada çalışıyordu. Ben kreşte duramadığım için, işini eve almıştı. Bir işçi ailesi için bu fedakârlık büyüktü, çünkü yine o dönemde babam planya makinesinden direk bir gazetecilik kursu almaya gönderilmişti ve kazandığı yalnızca öğrenci bursu idi. Tekrardan makarna ve marmelat ile yaşıyorduk. Annem bütün gününü yatak odasında, yatağın kenarında oturmuş bir şekilde, renkli yün iplerini çözgülerin arasından ustalıkla geçirerek ve yerleşmesi için eğri bir dokuma tarağı ile vurarak, sonrasında ise yukarıda bir yerlerde duran bir tahta parçası ile sert bir şekilde çarparak dokuma tezgâhın büyük cilalı ahşap çerçevesi karşısında geçiriyordu. Önünde, çini mürekkebi ile çizilmiş, yün iplerin boşuna taklit etmeye çalıştıkları aklına gelebilecek en canlı renkler ile doldurulmuş

ufak kareli bir kartondan ibaret olan modeli duruyordu. Bazen sonsuzluğa kadar retinalarımın üzerine sindikleri hissine kapılacak kadar büyülenmiş bir şekilde baktığım bu karelerden, halının üzerindeki desenin nasıl olacağını tahmin etmek imkânsızdı. Annem de öngöremiyordu bunu ve (gün boyunca dokuma tezgâhına asılı durup orada elektrikçi olarak oynadığım için) sürekli yarışmaya çağırıyordu beni: "Mircişor, hadi söyle, sence buradan ne çıkacak? Bana göre, yeşil yapraklı bir çiçek, çünkü bak, yeşil ve kırmızı... ve koyu kırmızı renkleri var." "Hayır, bir ceylan olacak" diyordum ben de tamamen rastgele bir şekilde ve en sonunda, deşifre edilemez bir Türk motifi veya desen şüpheye yer bırakmayacak noktaya geldiğinde, mutluluk çığlıklarıyla selamladığım basitleştirilmiş bir kuş çıkabiliyordu. Yazları çok sıcak olduğu için, beline kadar çıplak annem, volütlerin ortası güçlü bir şekilde parlayan, lülelerini hâlâ taze ve esnek koruyan saçları ile, biraz fazla belli olan kemik kürekleri ve omurgasındaki düğümlere ve yumuşak ağızlarının yarısı kadar aylası olan düşük memelerine rağmen, mutlak ve rahatlatıcı bir güzelliğe sahip bir canlı gibi geliyordu bana. Bütün gün dar yatak odasında oynuyorduk, biz de annemin ördüğü halıyla birlikte saatlerin ve günlerin mekanik halısında binbir şekilde aramızda örülüyorduk, karmaşık modeller oluşturuyorduk. Annem bir kâğıt şeridini katlayıp makasla bir insan şekli kesiyordu ve sonra kâğıdı açtığında aniden bir kişiden el ele tutuşan iki kişi oluşuyordu, sonra üç, sonra dört ve bu, büyük ve pembe kadın, hâlâ genç olan gülümsemesi önünde, iki yanlarında sürekli gülen iki yüzü olan benim ve annemin nefesi karşısında titreyecek kadar kırılgan bir dizi insan tutana kadar böyle devam ediyordu. Ben altta kalmak istemiyordum ve onun gibi yapamadığım için, aynı tutkulu neşe ile bozuyordum.

"Anne, keseyim mi?" diye soruyordum, yatağın üzerinde arkasında elimde makas ile oturarak, annem de bir kâğıt parçası ile meşgul olacağımı düşünerekten "Kes anneciğim!" diyordu ve tarağı ile aynı garip ve aceleci ritim ile çözgülerin arasından vurmaya devam ediyordu. Ben ise büyük bir güç sarf ederek annemin ilk kez giydiği en iyi (ve neredeyse tek olan) eteğini kesiyordum. Kalça kemiğindeki mor kelebeği ve iç çamaşırını açığa çıkararak, önce şaşırmış gorgon yüzü, sonrasında kızgınlık çığlıkları, daha sonrasında küçük çocuklarınkine benzer, gözyaşlarına boğulmuş bir kahkaha mı yoksa isterik bir ağlama mı olup olmadığını tam olarak anlamadığım bir duygu seli ile baş etmem gerekene kadar, terlemiş bacağı boyunca eteğini uzunlamasına kesiyordum.

Floreasca'ya "apartmana", otobüs terminalinin yanına taşınmıştık. Dördüncü katta oturmamız, toplam iki odamızın, bir de mutfak ile banyomuzun olması her şeyi anlaşılması imkânsız bir rüyaya dönüştürüyordu. Evin sanki yüz odası varmış gibi, girmek istediğim odayı bir türlü denk getiremiyordum. Mutfaktan benim odama giden küçücük koridorda adeta kayboluyordum. Banyo, iki ana oda arasında bulunuyordu ve bu her şeyi daha da zorlaştırıyordu. Hiçbir zaman banyodan hangi odaya çıktığımı bilemiyordum. Hepimizin, yemeklerin piştiği, uyuduğumuz ve yemek yediğimiz o tek odalı eve sıkışmış bir şekilde yaşadığımız, dışarı çıktığımda ise bir yığın kiracı ile karşılaştığım Ma'am Catana'nın avlusunda her şey ne kadar da basitti. Burada ise çıkacak bir yerim yoktu. Annem bana apartmanın etrafında gezmeme izin verecek cesareti bulana kadar aylar geçecekti. Şimdilik, günlerin modelini ve aslında hep aynı olan tek bir günün modelini dokuyan gevşek ve muhteşem bir konuşmanın mekiğini birbirimize geçirerek genelde kelimenin tam anlamıyla sırtına asılmış bir şekilde annemin etrafında

yaşıyordum hep. Halı, bir salyangozun yavaşlığında ilerliyordu, kabarık süsler (olağanüstü çiçekler, gizemli hayvanlar, ortalarında fıskiyeleri olan havuzlar, anlaşılması imkânsız fakat o kadar da yerinde olan renk karmaşaları) bir kıssanın sabırlı anlatımı veya polisiye bir sırrın açığa çıkarılması imiş gibi yavaş yavaş ortaya çıkıyorlardı ve biz, sadece bizim olan bir Kabala'nın uzmanları, rengârenk simetriler içinde tahminler ve kehanetlerde bulunuyorduk. Kendi bulmacalarımız ve şiirlerimiz, birbirimize anlattığımız masallar ve yanaklarımıza kondurduğumuz öpücükler ile hayatımızı garip bir şekilde renklendiriyorduk ve haftalar sonra halı bittiğinde, onu ahşap çerçevesi üzerinden çıkarıyorduk, yere seriyorduk ve inanılmaz yumuşaklığı üzerinde dizlerimizin üstüne oturarak modelin içindeki her bir çiçeği veya kuşu birbirimize gösterip her birinin babamın gelişi ile bir bağlantısını kuruyorduk: "Biliyorsun, Stiopa Polis Amca'yı tamamen ezberlediğin gün, baban sana renkli kalem getirdiğinde, ilacı içmek istemediğinden baban seni yakalayıp burnunu sıkmıştı ve ilacı sana ben içirmiştim. İşte o gün..." Halının *üzerinde* saatlerce oynaşıyorduk, sonrasında onu rulo haline getirip, ikinci gün sabahtan, buz gibi kırmızı bir havanın içinde, halı ile birlikte fabrikaya doğru yol alıyorduk, fabrikanın bahçesine ulaştığımızda, annem, omuzundaki halı ile dünyadaki en garip tuğla evin içine giriyordu, ben ise, korkmuş ve henüz tam uyanamamış bir çocuk olarak, asit sülfürik dolu büyük damacanaların *arasında, onlardan daha kısa boyumla* avluda bekliyordum. Dokuz deniz ve dokuz ülke ötede bulunan o uzak diyar manzarasının yabancısıydım, evet bir yabancıydım. Annem koltuğunun altına sıkıştırmış başka bir karton parçası, yün çilesi ve bobinler dolu başka bir çuval ile dönüyordu ve bizi tekrardan eve götürecek tramvaya doğru yürüyorduk.

Zamanla annem, halının üzerindeki modelleri tahmin etme oyunumuzda hile yapmaya başladı. Karton parçası üzerindeki modele kafasını takmıyordu artık ve kanatlarını açmış bir sülünün olması gerektiği yerde aniden (fakat ıstırap verici bir yavaşlıkla) kabarık taçyapraklarının zenginliği ve tazeliği o kadar büyük olan bir şakayık çiçeği çıkıyordu ki, onu oradan koparasım geliyordu ve bu durum, yalnızca ikimiz tahminlerde bulunurken sırf *şakayık olduğunu söylediği içindi. Ve onun inancı, gözleri açık gördüğü hayali o kadar büyüktü ki, taçyaprakları arasında bir şebnem tanesi ile* alevden bir tahtakurusu böceği bulunan çiçek, kabarık dokunun üzerine neredeyse direk bakışlarının içinden dökülüyordu. Başlarda kızmıştım, çünkü artık hiç doğru tahmin edemiyordum ve eski oyunlarıma dönmüştüm. Suratsız bir şekilde, bir bağcık ile aralarında bağlı olan botlarımı boynuma asıyordum ve tüccar oluyordum. "Satılık sağlam botlar!" diye bağırıyordum ben, annem ise "Bu tarafa gel, bu tarafa gel, tüccar! Söyle, kaça satıyorsun botları?" Çok derin düşünüyordum, fakat hiçbir zaman ebedi "bir kuruş"tan başka bir şey gelmiyordu aklıma. "Pahalı, pahalı" diyordu annem, yünü dağıtarak. "Git buradan, malınla!" "Tamam" diye cevaplıyordum ben de, "O zaman bir buçuk kuruş ile veriyorum", annem ise bu sözü sanki ilk kez söylüyormuşum gibi katıla katıla gülüyordu ve tüccarı kucağına alıp öpmeye başlıyordu: "Aman, aman nasıl da sevimli bir satıcı! Tamam, alıyorum." Ve o zaman botları o kadar mutlu bir şekilde boynumdan indirip kucağına yerleştiriyordum ki, en baştaki kızgınlığımı unutuyordum.

Fakat zamanla halı dokuma işinde o kadar ustalaşmıştı ki annem, yalnızca daha hızlı olmakla kalmayıp, parmaklarıyla daktilo başında resmi genelgeler yazarken aynı zamanda kocaları, filmler ve hastalıklardan da bahsedebilen sekreterler gibi bir süredir mekanik ve bakmadan

hareket edebiliyordu, ben de daha garip bir hal alan halı oyununa girdim. Motiflerin hiçbir düzene, simetriye ve modele uymadıkları ve yalnızca bizim oyunumuzun bir kaprisi sonucu oldukları yerde meydana gelen annemin ilk halısı geri çevrildi ve annem ilk kez fabrikadan, *önceleri parayı aldığı günün* aynı öğleden sonrasında bana kırmızı başlıklı kızın, kurdun veya avcının üzerinde bulunduğu küçük daire şeklindeki çikolatayı, kendisine ise otomobil şeklinde bir lavanta şişesi aldığı para ile değil de, o kadar fazla ki ancak üç dört maaşı ile *ödeyebileceği* bir para cezası ile döndü. Eve kadar ağladı ve akşam babam eve gelince yemek yemek için masaya oturduklarında *hâlâ* ağlıyordu. Cezayı nasıl ödeyeceklerini düşünerek, birbirlerine karşı hiçbir suçlamada bulunmadan veya herhangi kötü bir söz söylemeden mutfaktaki kör ampulün ışığında sessizce yemeklerini yiyorlardı. Aslında kuşların serbest uçtukları, çiçeklerin istedikleri yerde açtıkları ve ceylanların hiçbir endişe taşımaksızın otladıkları o son halı, ciddi simetrileri ve şık madalyonları olan diğer halılardan daha çok hoşumuza gidiyordu.

Fakat annem o zaman bu işten vazgeçemedi ve nedeni yalnızca para değildi. Parmakları rahat durmuyordu, huzurunu bulamıyordu. İsteksizce oynuyorduk ve tümü, yumuşaklıkları ve renklerinin parlaklığı, ön taraflarındaki desenlerinin ve damar ile sinirlerden oluşan bir ağ gibi karışık olan arka taraflarındaki sert iplerin büyüsü ile birlikte İran halılarının hatıralarında saklı melankolik masallar anlatıyordu bana. Ve bu yüzden bir gün cesaretimizi toplayıp tekrardan, anlatılamaz sokaklardan, korkunç meydanlardan, tehdit edici insanların yanından, yalnızca annemin etrafında aydınlanan sisli bir dünyanın içinden, annemin binbir şekilde küçük düşerek ustabaşına önceki hatasından dolayı pişman olduğunu söyleyerek bir sipariş, son bir sipariş vermesi için yalvardığı göze

batan kırmızı tuğladan fabrikaya doğru yol aldık. Annem, omuzunda yün dolu çuval ve koltuğunun altında kartonlar ile tekrardan kapının eşiğinde belirdiğinde etrafa mutluluk saçıyordu. O zamana kadar yaşlı olan gözleri, bedeni aniden gençleşmiş, daha dolgun ve daha mutlu olmuş hatta daha iyi giyinikmiş gibi ışıldıyorlardı. Onu öyle gördüğümde aşkımdan deliriyordum ve marketin kapısına bağlı bırakılmış bir köpeğin dolu torbalarla gelen sahibini görmesi gibi, isterik bir şekilde ona doğru koşuyordum.

O ana kadar hiçbir zaman, bir halıya daha istekli, daha coşku dolu başlamamıştık. Annem koltukaltlarında terlemiş bluzunu ve sutyenini çıkarırken "Anne, keseyim mi?" diye sordum ben gülerek, yatağın üzerine, büyük dokuma tezgâhının önüne oturarak. "Kes anneciğim!" ve ondan sonra hiçbir zaman hevesimizi kırmayacak renkli kareli kartonları parça parça kestim. Coşkulu bir şekilde, saatlerce cıvıldayarak, üzerinde aramızdaki bağlantının mucizesini ve birlikte geçirdiğimiz hayatın sonsuz büyüsünü sergilediğimiz muhteşem halıya başladık. Halı, bereket boynuzundan taşıyormuş gibi meyvelerin sarktığı örülmüş dallardan oluşan bir kenara sahipti, meyveler ise yavaşça çözgülerin arasından tarak ile bastırılan yün ipler saç tanelerinin kalınlığına sahipmiş ve milyonlarca renkle boyanmış gibi tümü her detayına kadar gerçek ve hayali hayvanlara, bilindik ve rüyada görülmüş manzaralara, suyun içinde yansıyan bulutlara dönüşüyorlardı. Ortadaki madalyonun içinde ise, gerçek boyutta, beni kucağında tutan annem vardı, o, çukurlu yanakları, dudaklarındaki ucuz ruju ve o zamanlar moda olan puantiyeli elbisesi ile muhteşem ve görkemliydi, ben ise kabarık sarı askılı pantolonlar, önlüğümün üzerindeki ördek ile, yani sabahtan akşama kadar dokuma tezgâhının ahşap çerçevesine sürtüp durduğum tam da

oyun pantolonlarım ile idim. Gülümseyerek birbirimizin gözlerine bakıyorduk ve gözlerimizin kürelerine pencerenin parlak ışığı yansıyordu.

İlk gerçek halımıza sabahtan akşama kadar bir ay boyunca çalıştık. Bu arada, annem Genoveva ve bir yemek pişirme makinasına binen kaprisli prenses masallarını anlatıyordu bana. En sonunda, prensesin asıl ben olduğumu anlıyordum, çünkü gerçekten yemek konusunda yaptığım kaprislerle annemin canını çıkarıyordum. Hiçbir şeyi sevmiyordum, hiçbir şey yiyemiyordum ve eğer ne yapacağını bilmeyen annem bir gün yeni bir çeşit, "senin bildiğinden farklı hazırlanmış patatesleri", denemeseydi yalnızca hava ile çok mutlu yaşayabilirdim. Aslında genelde patates yemeklerinin veya kuru fasulye ezmesinin içine katılan meyane ile haşlanmış patates dilimlerinin basit bir karışımı gibi bir şeydi bu, fakat bu yeni çeşit yemek o kadar hoşuma gitti ki, yemeğin isminin "hazırlanmış" olduğunu düşünerek anneme sürekli "bana hazırlanmışlardan" yap diyordum ve aslında ondan sonra da ismi öyle kaldı zaten. Sonuç olarak, çileden çıkmış annemin gittikçe daha sık "Tabağında ne varsa onu ye! Aaa, yeter ama! Ona hayır, buna hayır... Daha ne vereyim sana? Kuş sütü mü? Tavada midye mi?" deyip dururken, sürekli "hazırlanmışlardan" ve sütlaç yiyordum, geri kalan yemeklere ise bakmıyordum bile. Bu sözler beni çok mutlu ediyordu: "Evet, evet, kuş sütü! Tavada midye ver bana!" Yine o dönemlerde, balkonu bizim balkona yalnızca yarım metrelik mesafede bulunan –ve o yüzden bazen kendimi kucağa kaldırılarak, dört katlık bir boşluğun üzerinden geçirilip komşu balkonda, Soare hanımın tombul ellerinde buluyordum– komşumuz Soare hanımın oğlu ile ilk kez dışarı çıktım. Çıkarken, katedral merdivenlerine benzeyen geniş merdivenlerden iniyorduk. Annem yanımda olmadığında, söz konusu mekân, anında özelliklerini

değiştiriyordu, büyük ve uğultulu oluyordu, korku ise onu bayıltıcı titreşimi ile dolduruyordu. Işık, merdiven kovasının pencerelerinden, sahanlıkların soğuk mozaikleri üzerinde eritilmiş altın kareler çizerek, eğri sütunlar halinde iniyordu. Girişteki koridor ise, anıtkabirlerin beyaz ciddiyetine sahipti. İp gibi ince olan fakat dallarında sıra dışı şişkin tomurcukları bulunan ağaçların üzerine gölgelerini attığı apartmanın önüne çıkıyorduk. Belli bir süre, motorin ile lekelenmiş sokağın yanında, terminaldeki otobüslerin uğultulu geçişini seyrederek orada oynuyorduk. Apartmanın arka tarafında bulunan devasa gölgeli alana ulaşmak için, sert, badanalı ön yüzü ile karşısındaki küçük bahçenin arasındaki dar yerden geçiyorduk. Güneş hiçbir zaman oraya girmiyordu. Her şey koyu bir kahverengiden ibaretti, toprak verimsizdi ve bana garip ve anlaşılmaz gibi gelen şey, insanların orada, toprağın altında, açık pencerelerinden birtakım korkunç mezarların içine bakıyormuşum gibi baktığım yarı bodrumlarda yaşıyor olmalarıydı. İçlerinde solgun gölgeler gibi havada yüzenler, beni, derinliklerin canlıları gibi korkutuyorlardı. Bir keresinde, mor gözaltı torbalı gözleri olan bir tanesi, çukurundan bana sırıtarak, beklemediğim bir anda beni bacağımdan yakaladı. Bacağımı ondan kurtardıktan uzun bir süre sonra da korkmuş bir şekilde çığlık atmaya devam ettim ve bir komşumuz beni alıp eve götürene kadar da susmadım. Orada, meydanda, bizim apartmanımız ile uzaktaki apartmanların arasında, insanlar bazen, yıllar sonra Antipa Müzesi'nde göreceğim, gözleri iki boynuzun ucunda bulunan, sırtları siyah, karınları ise sıska, sedef renkli, ejderhalar gibi gövdeleri olan devasa boyutlarda deniz şeytanları getirip, solungaç kapakları hâlâ hareket ediyor olmalarına rağmen onları hızlı bir şekilde parçalara bölüyorlardı, sonra da jelatinli et halkalarını evlerine götürüyorlardı. Başka dünyaların

canlılarına aitmiş gibi çıplak iskeletler, okunaksız birtakım kaligramlar gibi, orada, siyah toprağın üzerinde beyazlıyorlardı. Apartmanın arka tarafına yaptığım yolculuklardan, çok uzak bir ülkeden dönüyormuşum gibi, gücüm tükenmiş bir şekilde dönüyordum eve. Aslında eve dönmeyi bile bilmiyordum, yalnızca, benden biraz daha büyük olan, yaklaşık dört yaşındaki birlikte geldiğimiz oğlanı takip ediyordum. Fakat o tehdit, kan ve toprak kokusunu, şeytan ve vampir yüzleri ile boyanmış karton maskelerle Vrăjitroaca oyununu oynamak için indiğimiz Ştefan cel Mare sokağındaki apartmanın arka tarafındaki hendek ve kanalizasyonlarda yıllar sonra tekrardan hissedecektim.

Fakat ara sıra, yolculuklarımda, zarlı Piticot oyunundaki gibi mutlu evlerde beni ödüllerin ve hediyelerin beklediği iyi limanlara da rastlıyordum. Beyaza boyanmış devasa merdivenleri indiğimde, iyi, artık tanıdık olan ve sevinçli bir şekilde çaldığım kapıların bulunduğu, süs çiçeklerle dolu başka sahanlıklara ulaşıyordum. Üzerime eğilen o geniş alanlar üzerinde, kapı dürbünleri devasa bir yükseklikteymiş gibi geliyordu bana. Fakat neredeyse sürekli kucakta taşınan benim için, yükseklik bir sorun değildi: O dönemlerdeki benim normal halim, havaya kalkmaktı. Kapılardan birini, daha kapı eşiğinde tam belirmeden, arkasından o günün sabahında, ekmek fırınında özellikle benim için yapılmış, güzel pişmiş ekmekten bir horoz veya bir sincap çıkaran, fırıncı Silvestru abi açıyordu. Her gün, fırıncının şakaları ile beni şımartan sözleri karşısında ağız dolusu gülebiliyordum, o da her gün bacaklarını, kanatlarını ve kuyruklarını anında kemirdiğim farklı bir şekilde açıyordu kapıyı. Tekrardan kurşun asker koleksiyonuna ve zevkten aklımı başımdan alan çocuk kitaplarına bakmak için Angela teyzeye de uğruyordum. Orada bir sayfanın üzerinde, kadifemsi,

duygulandırıcı bir derinlikteki çivit renkli gökyüzünde, şehrin üstündeki büyük ve yuvarlak ayı görüyordum. Sayfanın üzerinde küçük bir yay ile tutturulmuş olan ve en küçük dokunuşta bile uzun süre eflatun gökyüzünün üstünde hareket eden ay'ı parmağımla oynatmayı dört gözle bekliyordum. Başka bir sayfanın üzerinde, bir ejderhanın gözleri iki yana hareket edip seni takip ediyorlar hissine kaptırıyorlardı. Angela teyzenin, parfüm kokan büyük, yayılmış bedeni üzerine uzanıyordum ve ikimiz birlikte kitaba bakıyorduk, güneşle ayın niye gökyüzünden düşmediklerini ve aslanın kaplanı yenip yenemediğini soruyordum... Odası, içindeki çok sayıda garip eşyalarıyla, anlaşılması imkânsız o kadar detayı ile bana o kadar garip geliyordu ki... Bütün odalar öyleydi aslında, her biri farklı bir şekilde huzursuzdu, dokuma tezgâhının üzerindeki alışıldık yerimi almak için gözlerim geniş dünyanın mucizeleri ve delilikleri ile dolu bir şekilde sabırsızlıkla dönmeyi beklediğim bir tek bizim evdeki odalar öyle değildi. Ve oyun tekrar başlıyordu: "İyi günler, patlayan bir ampulünüz var mı?" "Evet, arkadaş, bak hiçbir şey düzgün çalışmıyor, ampuller de, radyo da, sanırım sigortada sorun var. Siz onarabilir misiniz?" "Onarırım, onarırım, ama... bir kuruşa!"

Halı bittiğinde, neredeyse tavana kadar dikey bir şekilde dokuma tezgâhının çözgüleri üzerine uzatılmış hali ile, içinde, kendimize, olağanüstü bir şekilde karışık çerçevesi olan oval ve yumuşak bir aynaymış gibi bakıyorduk. Aramızda kenetlenmiş, terlemiş bir şekilde ve yanak yanağa, sürekli birbirimize birer detayı gösteriyorduk, kabarık kumaşın içindeki donuk yüzlerimizle ağızlarımızı buruşturup dilimizi çıkarıyorduk ve onların da aynısını yapmalarını bekliyorduk, fakat kucağında çocuğunu (ah, madalyonun içindeki Mircişor'un, elimi başıma götürüp ve benim de ancak o zaman, neredeyse omuzlarıma kadar

uzanan iki tane saç örgümün olduğunu fark etmemi sağlayan, altından saç örgüleri vardı) taşıyan büyük ve görkemli anne, umursamaz gülümsemesini korumaya devam ediyordu, oğlu ise, annesinin gözlerine bakarak küçük ve aydınlık parmaklarıyla bir şeyler hesaplıyor gibiydi. Mutfak bıçağı ile çözgüleri kestikten sonra, annem, her zamanki gibi halıyı yere serdi, fakat bu kez üzerinde taklalar atmaya cesaret edemedik, sadece sessiz ve derin bir şekilde onu inceleyip bedenlerimizin perspektiften dolayı karşı duvara doğru nasıl uzandıklarını fark ettikten sonra, rulo yapıp fabrikaya götürmeye hazırlandık. Arka taraftaki örgüde garip bir şey vardı, sinirler sedef gibi ışıldıyordu, kan damarları ise, çok ince ve çok tembel solucanlar gibi hafif peristaltik hareketler* yapıyor gibiydi. Annem, tuğla binanın içine girdi, ben ise her biri kendi rafya sepeti içinde olan avludaki damacanalar arasında kuyruğundan birkaç diken çıkardığım büyük ve uzun kıllı siyah bir köpekle meşgul oldum. Benim için içi olmayan binadan –her bir ev, ancak içine girdikten sonra açılıyordu benim için– tekrardan ağlayarak ve ümitsiz çıkıp çıkmayacağını veya küçük dünyamın üzerinde bir kubbe gibi yaylanan akasya taçları ile dolu mavi göklere layık bir mucizenin meydana gelip gelmeyeceğini soruyordum kendi kendime. Ve yeni ve anlaşılması imkânsız bir yüz ifadesi ile, omuzunda renkli yünlerle dolu çuvalı ve koltuğunun altında kartonlardan eser olmadan kapının eşiğinde belirdi annem. Bir kelime bile söylemeden elimden tuttu ve ikimiz birlikte, yürüyerek, o güne kadar yaptığımız en uzun yolu yaptık. Găluşte** bir şeyler atıştırmak ve televizyona bakmak için gittiğimiz sağdıç teyzeden dönerken bile yolumuz bu kadar uzun olmuyordu. Annemin, kim bilir neyi dü-

* Sindirim sistemi gibi bazı organların çeperlerinde görülen ritmik ve kuvvetli kasılıp gevşeme hareketleri. (ç.n.)

** İrmikten yapılan köfte. Genelde çorba içinde kullanılır. (ç.n.)

şünmesi için zamana ihtiyacı varmış gibi, ıssız ve yankılı sokakların arasında arapsaçına döndük, keçiboynuzu gölgelerinde bulunan villaların, fer forje çitlerin, otogarların ve ıssız stadyumların yanından geçtik. Her zamanki gibi, sokaklar, binalar, tramvaylar ve insanlar, onları sırayla gri, belirsiz bir maddenin içinden çıkaran birtakım ampullermişiz gibi, ancak onlara yakınlaştığımızda somutlaşıp renkleniyorlardı. Hareket ettiğimiz şerit, ışığı bizden ödünç alıp bir süreliğine saklıyordu, fakat sonrasında yavaşça tekrardan sönüyordu, ismi ile izi kayboluyordu. Yalnızca çok sık geçtiğimiz yerlerde, renkler kaybolacağına, daha güçlü olup, aşamalı olarak kaybolan mavi açıklarda, sarı sıvılarda ve gözlerini acıtacak kadar yeşil yapraklarda berraklaşıp aydınlanıyordu. O zamanlar Bükreş benim için, merkezi bizim evde bulunan, daha uzun veya daha kısa, daha yoğun veya daha sönük kolları ise Dudeşti-Cioplea'daki Vasilica teyzemin evine, Maica Domnului'daki sağdıcımızın evine, Colentina'daki halı fabrikasına, markete uzanan aydınlık bir deniz yıldızı idi. Bu kolların arasında ise korkudan, absürtten, uykudaki veya doğumdan öncesindeki boşluğa benzeyen boşluktan başka bir şey yoktu. Yaklaşık olarak iki kez daha Silistra'dan geçmiştik ve şimdi yanıp sönen, uzak ve neredeyse düşmanca küçük bir nokta olan denizyıldızının eski merkezini telaşlı bir şekilde hatırlamıştım. Başka zamanlar, şehirden, annem ve babamın arasında, küçük ellerim yukarı doğru kaldırılmış ve avuçlarıyla kavranmış bir şekilde, aralarında ayın ışıldadığı kafalarına doğru bakarak, tarif edilemez bir ışık çığı içinden, devasa pasajların altından, bana canlı gibi göründükleri için beni korkutan heykelleri sollayarak, çok iyi hatırladığım, fakat hiçbir zaman yerlerini bulamadığım galerilerin arasından geçerek dönüyordum. Ne kadar da korkunç yerler ve annem ile babamın ellerinden koparılıp, üzerimde kocaman doğan

ayın altında heykellerin telaşlı gözleri tarafından takip edilerek dehşete kapılmış bir şekilde koşmaya başlamadığım için onlara ne kadar da çok güvenmiş olmalıyım!

Ancak eve vardığımızda, aslında o zaman bile değil, ancak akşam, babam eve geldiğinde, çorba kâseleri üzerinden yaptıkları konuşmalarının parçalarından, kırmızı binanın derinlerinde nelerin olduğunu, ustabaşının halıyı yere serip nasıl uzun bir süre sessiz kaldığını, açtığı bir telefonla gözlüklü ve gri önlüklü başka yoldaşların da orada toplandığını, genç işçi kadına bir tür karanlık güvensizlikle nasıl baktıklarını, bir telefon daha açtıklarını, belli bir süre sonra benim fark etmediğim siyah renkli bir Pobedan'nın avluda durup içinden, takım elbiseli bir adamın indiğini, az ilerisinde bir zamanların köylüsünün kırmızı boynunun göründüğü kravatlı büyük bir yoldaşın da annemin halısına dikkatlice baktığını, kafasını kaşıyıp, biraz güvensiz bir şekilde, "yalnızca öylesine, daha neler yapacağını görelim diye" kadına bir siparişin daha verilmesini emrettiğini öğrendim. Sonrasında ise, o yoldaşın, ustabaşı ile kadını bir kenara çekip gözünü kırparak kulaklarına "Bir gün, yoldaş Dej'in, yüzünü sizin halınızda görmesine ne dersiniz? Söylesene ustabaşı, önlüğünün şurasında bir "hadalya" nasıl durur?" diye fısıldamış. "E, o zaman, Marioara, daha ne duruyorsun? Ben bir resmini getiririm" diyordu babam, fakat kendisi bile bu söylediğinden çok emin olmadan; çünkü gönderilme şansına sahip olduğu ve evlerinde kütüphaneleri ile porselen kahve fincanları bulunan ilk entelektüelleri tanıdığı Gazetecilik Fakültesi'nin yeni dünyasına tümüyle dalmış olan babam için, Garibaldi'deki küçük dairemizde yaşadıklarımız, her şeyi bir dergide veya şakalarla ve sağlık önerileri ile dolu o dönemlerin bir almanağında okumuş olmasından daha fazla bir önem arz etmiyordu.

Fakat annemin hiç de Dej'in yüzü ile ilgilenecek hevesi yoktu. Tekrardan işe koyulduğunda yazın ortasıydı, yatak odasının mika pulları ve kaba boya ile çizilmiş dalları olan grena duvarları, etrafa bir sıcaklık yayıyordu ve penceremiz sürekli açık durmasına rağmen, üzerimizden terler akıyordu. Yatağın üzerindeki çarşaflar bile yapış yapıştı ve gecenin terinden sararmışlardı. Şimdi, annemin elleri ancak görünüyordu, eğri dişleri olan meşhur tarak, bir samuray kılıcının hızı ile aşağıya ve yukarıya doğru şimşekler çakarak işliyordu, halı ise, dakika başı başka bir yüzü, bir kelebeğin başka bir zarif detayını, başka bir askeri düzeni, başka bir topografik rakımı, bir Arap kitap taslağının başka bir sayfasını, yerçekimi ile ilgili bir çökmenin içindeki başka bir nötron yıldızını, daha önce hiç duyulmamış bir kantatın başka bir parçasını, kremayeler ve Malta haçları olan bir mekanizmanın teknik çizimini, yüzümdeki başka bir beni, kız kardeşi Anica'nın başörtüsüne yapışmış başka bir dikeni, çarmıha gerilmiş İsa'nın ayak tırnağındaki başka bir beyaz lekeyi, bir bardağın seramiğine mavi boyayla çizilmiş başka bir Hollanda manzarasını, irin ve kötü kokular içinde yüzen başka bir cehennemi, bir zamanların veya hiçbir zamanın (iki sene sonra, neon firmaları ile dolu kırmızı akşamın içinden ayaklarımızda galoş ile kemiklerimize kadar ıslanmış bir halde eve döndüğümüz ve karın içinden yüzü yanmış, dudakları ve burnu olmayan, sırıtan dişleri ile bir kişinin bize yaklaşıp tramvayda yanımıza oturduğu ve mahvedici bir şekilde kar yağdığı o gecede Dönel Kavşaktaki durakta durmuş tramvay farının ışığındaki en küçük kar tanesini bile fark edebileceğin kadar özenli bir şekilde çizilmiş) başka Bükreş'ini, başka bahçeleri, başka barok yapıları, başka sesleri, başka odaları, başka cennetleri ve başka ilahları ortaya çıkararak, neredeyse gözle görünür bir şekilde yükseliyordu. Annem,

çıplak ve parlak bedeni üzerinde birtakım yeraltı su ağları gibi akan terler ile, başının tepesine topuz şeklinde tutturmuş zarif saçları ile, koltukaltlarındaki sevimsiz kızıl saç çalılıkları ile, dünyadaki en muhteşem halının üzerinde çalışıyordu; muhteşemliği dünyanın kendisi olduğundan ve ondan da ötesi, evrenlerin bir konsantresi, bütün tabloların bir tablosu ve dünyanın ikonalarının ikonası olduğundan kaynaklanıyordu. Annemin bir memesini, granüllü meme ucu bir nar kadar büyük olana kadar büyüterek veya gözüme aynada bakarak (aniden, gözbebeğim camı istila ediyordu ve büyütecin tamamı siyah-yeşilimsi bulanık bir lekeye dönüşüyordu) sürekli oynadığım büyük, dokumacı büyüteci alıyordum ve o zamanlar dediğim gibi, halının içindeki bir pul kadar küçük bir bölümü "açıyordum". O zaman, içindeki her nokta, bir görüntü, bir manzara, tüm yerlere ve tüm zamanlara ait bir insan yüzü, mikroskobun lameli üzerindeki sedef sıvının içindeki bir sperm, bir bağırsak duvarına yapışmış bir tenya kafası, varisli bacaklarını hazır bir taburenin üzerine yerleştirmiş bir Roma imparatoru, Altdorfer'deki bir savaş, bir Jodorovski filmi, Callisto uydusunun alanının büyütülmüş bir fotoğrafı, potasyum permanganatın güçlü ve kötü kokusu şeklinde açıyordu. Dünyaların bir kodeksi, Maxwell'in bir cini idi, fakat her şeyden öte, yeni halı benim için, kafatasımın zayıf kabı içine sığması imkânsız olan bir sevgi beslediğim annemin büyüsünün ve yüceliğinin bir kanıtı idi. Artık çok nadiren dışarı çıkıyordum, o zaman da, anneme yalnızca onun yanındayken iyi olduğumu ispatlamak istiyormuşum gibi dışarıda korkunç yaramazlıklar yapıyordum. Bir sabah, sokağın ortasına, motorin ile dolu asfaltın üzerine uzandım ve şoförlerin ya beni görmediklerinden ya da lastikler çok yüksek olduğu için bana herhangi bir zararları dokunmayacaklarını düşündüklerinden

olsa gerek, birçok otobüsün üzerimden geçmesine izin verdim. Ondan sonra uzun bir süre, üzerimden felaket bir hırıltıyla geçen devasa oto gövdeleri rüyama girmeye başladı. En çok da annemin arkasında, yatağın üzerinde zıplıyordum, sosyalist milletlerin geleneksel kıyafetlerini sergileyen Păcălici isimli kart oyununa bakıyordum: "öpüşmesi" için üst üste yapıştırdığım Rus kadın ile Rus erkek, Sırp kadın ile Sırp erkek, Macar kadın ile Macar erkek, Çinli kadın ile Çinli erkek, Bulgar kadın ile Bulgar erkek veya üzerinden bir bilyenin kaldırılması gereken plastik bir spiralden ibaret sabır oyunu ile sonuçsuz uğraşıyordum ve her şeyi, onun iffeti içinde semayla tıpa tıp olan bir çeşit safir çalışması altında yapıyordum. İkimiz, halı ile de oynuyorduk, fakat modelin karelerinden bir kuşun mu bir salyangozun mu çıkıp çıkmayacağını tahmin etmeye çalıştığımız eski zamanlardan daha farklı bir şekilde. Şimdi, büyük tablonun küçük bir köşesine büyüteç ile bakıyorduk ve görkemli bir şekilde "Babamız akşama koltukaltına bir gazete parçasının içine sarılmış büyük bir balığı sıkıştırıp gelecek" veya "Yarın Vasilica teyze bize gelecek ve bana glikoz getirecek" diyorduk. Ve tam da öyle oluyordu. Annemin artık bana kaprisli prenses hikâyeleri uydurmasına gerek kalmamıştı, çünkü bütün masal kitaplarını halının içine dokunmuş ve aralarından tekrar dokunmuş bir şekilde buluyordu.

Yeni halıya, dokuma tezgâhının çerçevesi üzerinde dikey bir şekilde yükseldiği hali ile farklı mesafelerden baktığında, sürekli farklı tablolar çıkıyordu ortaya. Yatağın başından baktığında, detayları, genel olarak bir önceki halının görüntüsünü meydana getirmek için –beni kucağında tutan annemle birbirimizin gözlerine bakıp gülümsüyorduk– karışıyorlardı. İki adım geri giderek duvara yaslandığın durumda, ikona bulanıklaşıyordu ve uyuyan bir volkanın yeşil kozalağı altında, yüzlerce ve binlerce fer

forje balkonda gömleklerin, pantolonların ve renkli çarşafların uçuştuğu, palmiyeleri büyük kiliseleri çerçeveleyen, süngersi binaları olan bir şehrin çevrelediği büyüleyici mavi bir koyun devasa veduta-sına dönüşüyordu. Saydam suların üzerinde, yosunlardan oluşan bir demete benzer şekilde, garip ve değişken bir kaligrafisi olan tüten bir imza yatıyordu: Desiderio Monsú. Geriye, odadan çıkıp girişe götüren ayakkabı dolu küçük antreye birkaç adım daha gittiğinde, yaramaz bir çocuğun bir kitabın içine ezdiği, kelebek şeklinde kusursuz derecede simetrik bir mürekkep lekesi görüyordun. Ve en sonunda, sırtını kapıya dayamış bir şekilde durduğunda, göz doktorlarının renkleri ayırt edip edemediğini anlamaları için kullandıkları tablolardan biri, renk körünün, mutlak bir kaos olarak gördüğü, fakat ("okuyan anlasın!") görenin, halının genişliği boyunca yay şeklinde uzanan ve harflerin bazilikalardan, örümceklerden, yollardan, kadın çoraplarından, uçma makinelerinden ve galaksilerden oluşan gizemli kelimeyi anladığı, bilenin ise ayırt ettiği, farklı ve birbirlerine yakın tonlarda bir nokta kalabalığı görünüyordu. Annem, halıyı bitirdiği gün, çıplak kürek kemiklerini serin giriş kapısına yaslamış bir şekilde dururken –ben ise o sıralarda güvenlik anahtarının garip mekanizmasını kapı kilidinden çıkarmaya çalışıyordum– aniden renkli ve geniş kabarık alan üzerinde Arapça bir örgü gibi yazılmış kelimeyi gördü. "Orbitor*" diye fısıldamıştı ilk önce kendisi için, sonrasında ise beni kucağına alıp, gözlerimin o zamanlar harflere kör olduklarını bilmesine rağmen, parmağı ile uzaklardaki her bir harfi göstererek, tekrardan benim için çizerek, coşkulu bir şekilde bana yüksek sesle "Bak, İşa, bak O ve bak R ve bak B ve bak İ ve bak T ve bak O ve bak R! ORBİTOR!" demişti.

* Göz kamaştırıcı. (ç.n.)

Halıyı fabrikaya götürdüğümüzde, annemin safran rengi gömleğinin koltukaltlarında büyük ter lekeleri vardı. Güneş, yolun kenarındaki kavaklardan uçuşan tüyler ile dolu göğü kelimenin tam anlamıyla yapış yapış etmişti. Binaların ön yüzlerinin sıvısı kabarcıklarla dolmuştu, sıcaktan fısıldıyorlardı adeta. Fabrikanın avlusunda, asit dolu bir damacananın gölgesinde, dili yarım metre dışarı çıkmış köpeğin yanına uzanarak her zamankinden daha uzun bir süre, belki de bir saatten daha fazla bekledim. Kavakların garip uçlarına, fabrikaların ufuktaki bacalarına bakıyordum... Bu geniş ve donmuş dünyada kendimi yabancı hissediyordum. Annem bir türlü çıkmadığı için, korkmuş bir şekilde onu gidip aramaya karar verdim. Gelmesi gereken kapıya doğru götüren basamakları çıktım, aniden artık şekilleri ayırt edemediğim, fakat sevdiğim kişinin feromonlarını hissetmeye bile başladığım gölgeli ve buz gibi soğuk bir yere girdim, büyük ve korkutucu duvarların arasında bulunan kasvetli mozaiklerin üzerine bastım, yanımda çömelen kadınlar ve erkekler bana anlamadığım şeyler sordular –arkalarında bir boşluk bulunan korkunç yüzler– annemin dokuma tezgâhına benzer onlarca tezgâhın ve büyük sularınki gibi bir gürültü çıkararak yatay sopa ile halının kenarlarına vuran onlarca çalışan kadının bulunduğu devasa atölyelerin içine girdim, sürekli saçının ve koltukaltlarının kokusunun rehberliğinde, açık yeşile boyanmış bir kapının arkasında varlığını yoğun bir şekilde hissedene kadar, tüy dolu havanın içinden başka, sonra başka koridorlara geçtim. Önüme çıkan kapıyı açtım ve aynı anda onu gördüm. Gözyaşlarımla onu ıslatarak, deri evrak çantaları olan, gözlüklü ve takım elbiseler içindeki, fakat yine de onun ağır etinin, dünyadaki her şeyden daha yoğun ve daha masif ela ve hüzünlü gözlerinin yanında, yüzsüz ve isimsiz birtakım boşluklar olan etrafındaki şekiller ile yaptığı

konuşmayı terk etmesi gerekecek kadar fena bir halde ağlayarak ona doğru atıldım. Tekrardan başka bir yün çuvalı ile çıktık, fakat bu kez tramvaya bindik, çünkü annem bir an önce halıya başlama isteği ile yanıyordu. Küçük bir gemi gibi yuvarlak, bütün pencereleri açık olan ahşap vagonun arka tarafına oturduk. Daha ucuz olduğu için ikinci sınıfı tercih ediyorduk. Bilet satan kadın, tezgâhın üzerine dökülen macramé-sine işlemeye devam ederek, dar tezgâhının arkasından bıkkın bakışlarla bakıyordu bize. Ben, vatmanın, başında bilyesi olan kocaman kaldıracını çekerek veya potansiyometreleri döndürerek tramvayı nasıl sürdüğünü görebilmek için ya I. sınıfta, vagonun ön tarafında ya da vidalı bir metal koldan ibaret olan ve her tarafa çevirdiğim el freni ile oynayabilmek için tramvayın arka kısmında oturmayı seviyordum. O gün, tam da Floreasca'da ineceğimiz sırada annem elini tramvayın kapısına kıstırdı. Kapılar gerçekten kötüydüler, açıldıkları zaman, menteşeleri içinde, köpek balığı çeneleri gibi açılıp kapanıyorlardı. Dikkatli olmadığın zaman, insanı paramparça ediyorlardı. Aniden parmaklarını kanlar içinde gördüm. Hayatımda ilk kez kan görüyordum. Annem bir çocuk gibi bağırıp ağlıyordu. Neşeli bir şekilde renklendirilmiş sıvının tramvayın kirli zeminine nasıl düştüğüne bakıyordum ve birden aklımdan "Demek ki annem bununla dolu diye geçti" ve o zaman ağlamaya başladım. Annemin tamamen boşalıp, geride, zeminin üzerinde kırışık bir derinin kalmasını bekliyordum. Gazlı bez sardıkları bir eczaneye kadar koştuk, fakat kan, bezi hemen dolduruyordu ve bu yüzden birçok, birçok kez dolamaları gerekti. Parmakları olmayan o şişmiş eli tutarak ve gazlı bezin sertliğine yalnızca dokunarak değil, aynı zamanda o dönemlerde dokuları çok daha iyi anlayan gözlerimle de sertliğini hissederek, sonunda, onun, işe koyulamayacağını ümitsiz bir şekilde anladığı eve

ulaştık. Boş çözgülerin arasından boşluğa bakarak boş dokuma tezgâhının önünde oturuyordu ve ağzının kenarında bir çeşit gülümseme ile iki gün boyunca öyle oturdu, ben ise, kraliçenin küçük soytarısı, onu huzursuz rüyasından uyandırmak için neler söylemem ve neler yapmam gerektiğini bilmiyordum.

Üçüncü gün, tam da annem yarasına yapışmış olan ve pıhtılaşmış kanın kabuğu ile birlikte sıyrılan –ve bu yüzden ezik parmaklarının etinden annemin meydana çıktıkça yaladığı küçük kırmızı damlalar sıçrıyordu– bandajı makasla keserek çıkardığı sırada, o kadar beklenmedik bir şekilde kapı çaldı ki –saat, hiç kimsenin bizi arayıp sormadığı sabah on birdi– ikimiz birden ürpererek birbirimize korkmuş bir şekilde baktık. "Acaba kim?" diye fısıldadı annem. "Belki elektrik veya çöp". Kötü kokan ve rahatsız edici derecede kaba yüzleri olan çöpçülerin korkusundan ödümüz patlıyordu. Şapkalarını ellerinde tutarak ısrarcı bir şekilde para istiyorlardı ve gözlerini, çalacak bir şeyin peşinden, evin içinde dolaştırıyorlardı. Annem yalnız olduğu zaman kapıyı yabancılara açmıyordu. Hâlâ beline kadar çıplak hali ile ayaklarının ucunda kapıya kadar gidip dürbünden bakıyordu. Sahanlık, karanlık ise, titrek bir ses ile "Kim o?" diye soruyordu. "İyi insanlar" diye cevaplıyordu bazen birer kadın sesi ve o zaman kapı kapı dolaşan ve bazen sıkıntıdan onlara kapıyı açtığı protestan kadınların olduğunu biliyordu. Onlara bir kaşık reçel ile bir bardak su veriyordu ve yarımşar saat onların Ahiret Günü, kurtuluş ve dediklerine göre bütün adventist kardeşlerin üzerine inmiş bile olan Kutsal Ruh hakkında ustaca ve monoton laflarını dinliyordu, kötü basılmış broşürleri alıp teşekkür ediyordu ve sonra da her defasında aynı sonuç ile –"Ne bileyim ben? Öyle midir, değil midir? Öteki dünyadan dönen oldu da, sanki bize orada nelerin

olduğunu söyledi?! Bana kalırsa, insanın kalbi temiz ise ve dürüst ise, korkacak nedeni yok..." diyerek annem de onlara vaaz veriyor ve sonra onları yolluyordu. Ama kapıdaki, "Çöp!" ya da "Hanımefendi, eski kıyafetlerinize tencere veriyoruz!" dediği zaman, kapıyı kesinlikle açmıyordu.

O kez, babam cevap verdi, annem ise sabahlığını giymek üzere odaya daldı. Babam mı? O saatte ne işi vardı evde? O, akşam misafiriydi hep. Yarı mutlu, yarı tatminsiz bir şekilde, ben de, annemin kapıyı açtığı anda insanlarla dolan antreye kadar geldim. "Yoldaşlar, İstihbarattan" dedi babam ciddi ve dik bir yüz ile. Dışarıdaki eritici havaya rağmen takım elbise giymiş ve kravat ile hatta şimdi anneme olan saygılarından dolayı ellerinde tuttukları şapkaları bile takmış, sayıları üç-dört olan adamlara yukarı doğru bakabilmek için boynumu arkaya çeviriyordum. Annem ve babam, ama özellikle annem, misafir ağırladıklarında komik derecede içten bir yüz ifadesi alıyorlardı, yeni gelenleri görmek hayatlarının mutluluğunu temsil ediyormuş gibi geniş ve yağlı gülümsüyorlardı. Fakat bu kez korkmuş ve gergin gibi geldiler bana, korkuları ise bana da geçti. Hem yatak odası, hem salon, hem İran halı atölyesi görevini gören odaya girdiğimizde (ikinci odaya, benim odama gelince, çocuk yatağım ile bizden önce oturanların çocuklarından miras kalan eski oyuncaklarla dolu sandık ancak sığıyordu oraya), dört değil de, aynı olan takım elbiseler içinde yüz tane erkeklermiş gibi orayı da doldurdular. Yoldaşlar ekşi kiraz reçeline ve özellikle de soğutucusu olan Soare hanımdan acele ile alınan buz dolu soğuk su bardaklarına memnuniyetle evet dediler ve ceketlerini çıkarmak için izin istediler. Altın kol düğmeleri olan beyaz gömlekleri, bir küvetin içine batırılmış gibi kelimenin tam anlamıyla ıslaktılar ve derilerine yapışıp göğüslerindeki sık kıllarını,

pembe meme uçları ile karanlık göbeklerini açığa çıkarıyordu. Odanın içi aniden tütün, ter ve tüm diğerlerinden daha kötü olan, içine ince bir lavanta tanesinin de karıştığı, ağır bir koku olan başka bir şey kokmaya başlıyordu. Birkaç sene sonra annem bir parça domuz satın alıp kızarması için ızgaranın üstüne koyduğunda, aynı koku, mutfaktan midesi bulanmış bir şekilde, bağırsaklarını da kustuğu banyoya koşmasına neden olmuştu. O zaman, morarmış bir şekilde ve gözleri yaşlar içinde dönmüştü mutfağa, eti atmıştı ve her tarafı iyice havalandırmıştı: "Allah kahretsin onları! İğdiş edilmemiş domuz eti vermişler bize!", yenmeyen, iğdiş edilmemiş domuz eti. Evet, o erkekler de şimdi iğdiş edilmemiş domuz kokuyorlardı ve nedeni tam da bu kadar şık olmaları ve çapalı o altın kol düğmelerini takmaları idi.

Tabi ki onların gevezeliklerini dinlemedim. Boyalı saçtan yapılmış ve yine saçtan olan üç tane atın çektiği bir at arabasını öne ve arkaya doğru iterek, dikkatsiz bir şekilde bir köşede oynuyordum. Konuşmalarından yalnızca kesirler yakalıyordum, fakat özellikle de annemin bağırsaklarındaki bulanık, yoğun korkuyu eksiksiz bir şekilde bağırsaklarımda hissediyordum: "...askeri planlar... devlet sırları... havadan çekilmiş fotoğraflar... bir tek Kerberos projesi... sputnik... siz nereden biliyorsunuz?... Varşova... Küba..." ve her şey babamın şaşkın çığlıkları ve yüzlerce erkeğin arasında kaybolmuş, sıradan kumaştan çiçekli sabahlığı içindeki tek kadının boğuk ağlaması ile kekemeleri tarafından kesiliyordu: "Ama ben bilmiyorum... ne dediğinizi anlamıyorum, yoldaş, dediklerinizin hiçbiri halıda yok... bir tek süsler, süslemeler... Bir şey olduklarını zannetmeyin, söyle sen de Costel... ne anlarım ben politikadan? Subay yoldaş, ben politika yapmıyorum..." Bununla büyülü bir söz söylemiş gibi, adamlardan biri, geniş ve cömert bir gülümseme ile aniden atladı:

"Yoldaş, politika yapmadığınızı nasıl söyleyebilirsiniz? Bir çocuğunuzun olduğunu görüyorum. Allah bağışlasın! Benim de iki çocuğum var, onların da var. Çocuklarınız varsa, demek ki politika yapıyorsunuz Marioara yoldaş! Hayattan yana, saldırgan Amerkika'ya karşı olduğunuz anlamına gelmektedir çocuğunuzun olması. Komünizmi ileri götürecek olan bizim çocuklarımızdır, şimdi onların küçük birtakım sümüklüler olduklarına bakmayın. İnsanlığın geleceğidir onlar. İki bin senesine kadar, emperyalistlerden geride bir şey kalacağını mı düşünüyorsunuz? Silindir şapkaları ile dolar çuvalları toz olup bitecek!" "Fakat bunun için" diye girdi lafa bir başkası, "nereden bildiğinizi söylemelisiniz. Kaynaklarınız neler? Kiminle bağlantınız var. Her şeyi, her şeyi, her şeyi... Ve unutmayın ki sorgulayıcı yoldaş (bakın, burada) iyi çocuktur, fakat bir yere kadar." Ardından da, "İyi çocuk, ama eksikleri var..." diye eklemişti şaka yaparak, söz konusu adam.

Ve annemin yeni Sovyet nükleer silahların, yeni uzay üssün yerleşimini ve buz tabakasının altında devriye gezen ilk denizaltının rotasını nereden bildiğini daha iyi hatırlaması için, Sefer-na-Bahir'in ne anlama geldiğini, kod adı Tikitan'ın arkasında nelerin gizlendiğini ve özellikle de (ve özellikle de) Romen İstihbaratının "Sărmanul Dionis" isimli gizli operasyonundan nasıl haberdar olduğunu açıklaması için ve daha bir sürü, bir sürü detayı (sosyalist kampın içindeki seyyar sirkler; Marilyn Monroe'nin gizemli yükselişi, doğum günü, estetik operasyonları; dünyanın birkaç büyük şehri arasında ani geçiş sağlayan ve henüz araştırılma aşamasında olan noktalar hakkında neler bildiği...) açıklaması için, adamlar anneme hemen giyinip onlarla birlikte gelmesi ricasında bulundular. Ben de annemin arkasından küçük odaya gittim ve o, dolaptan birkaç kıyafetini çıkarırken ayağına iyice yapıştım. Yaprak gibi titriyordu ve başımı yasladığım

kalça kemiğindeki büyük kelebeğin kanatları koyu kırmızı bir hal almıştı. Öyle, kucağında kıyafetlerle, aniden ağlamaya başladı, sonrasında ise kilimin üzerine yığıldı ve kıvrılarak boğuk kahkahalarla ağlamaya devam etti. En sonunda kıyafetlerini giydi (benim de annemin puantiyeli elbisesinin plileri arkasından beliren saç örgüler içindeki kafam ve askılı pantolonlarım içinde göründüğüm) dolabın aynasına bakarak turuncu rujunu sürdü ve insanlarla dolu odanın tatlı baskın kokusu içine geri döndü. Ceketlerini tekrardan giyip şapkalarını takanlar adamlarla birlikte çıkmadan önce, uslu olmamı ve babamı dinlememi söyledi. Ve oda aniden, boş, uğultulu, kirli yüzlerce tabak ve kaşık, dörtte biri ya da yarısına kadar içilmiş binlerce su bardağı ile dolu kaldı... Dokuma tezgâhının büyük çerçevesi, ilk kez, bir işkence aleti imiş gibi korkunç geldi bana.

Arkasından, bana bakması için kurstan izin alan babam ile annemsiz bir hafta geçirdim. Garip bir haftaydı! Babam ile yaşamaya alışık değildim; babam benim gözümde eve gelip yemek yiyen, annemle konuşan, sonra da benim yatmaya gönderildiğim bir akşam hayaleti idi. İkinci gün ben uyanmadan önce evden çıkıyordu. Babam benim hayatımda büyük bir yokluk, büyük bir boşluktu. Üstelik de ondan korkuyordum. Bazen, cömert bir şekilde üzerine döktüğü ceviz yağından dolayı siyah bir ayna gibi saçları olan ve genelde oturduğu sandalyenin üzerine bacaklarını kaldırarak –ve annemin kızmasına rağmen, yıllarca ben de masada aynı pozisyonda, kuş pozisyonunda oturacaktım– barışçıl bir hayat süren zayıf ve dikkatsiz Banatlının içinde, korkunç bir şey uyanıyordu, yüzünün şeklini değiştiren ve nadir görülmüş bir şiddet uygulayıcısı haline getiren gözü kararmışlığın bir çeşit şeytanı. Onu sinirlendirdiğimde, genelde bana güttüğü nötr iyi niyeti (aslında beni tamamen anneme teslim

ediyordu) kontrol edilemez bir öfkeye dönüşüyordu, kıpkırmızı olmuş bir halde, gözleri patlayacak gibi ve (ebedi kadın çorabı içine tutturulmamış ise) saçları kalkmış bir şekilde beni ikiye parçalayacakmış gibi bana doğru saldırıyordu. Ben kendimi yere atıyordum, yabani bir hayvanın pençelerindeymişim gibi avazım çıktığı kadar bağırıyordum, annem "Başına vurma! Başına vurma! Affet, bir daha yapmayacak!" diye haykırarak önüne atılıyordu. İntikamın kötü tanrısı babam da, çığırından çıkmış ve tek başına odanın dörtte üçünü kaplayarak "Çekil önümden! Gözüm görmesin!" diye bağırıyordu. Ve aniden, çat! pat!, avuçlarının içi, geride kırmızı izler bırakarak kalçalarıma, gözlerime, enseme denk geliyordu... Çığlıklarımın nedeni aslında acı değildi, derinlerimden bir yerden gelen bir korku, öfkeden gözleri dönmüş erkeklerin tehdidi altında olan bir dizi çocuğun çığlığı idi. Eğer annem beni koruyacak olmasaydı, beni öldürürdü ya da en azından ben öyle sanıyordum. Aslında en çok dayak yiyen oydu ve ondan sonra birkaç gün boyunca, bacaklarının iç tarafındaki anlatılması imkânsız morluklara kollarındaki izler de ekleniyordu . Bazen babamın avuç içlerinde de çizikler oluşuyordu, kavga o kadar deli olurdu yani. Fakat fırtına aniden diniyordu, babam küfrederek diğer odaya gidiyordu, ben ve annem ise, kızışmış ve terlemiş olarak, sakinleşene kadar sıkı bir şekilde birbirimize yapışıyorduk. "Gördün mü, uslu oturmazsan neler oluyor? Artık yapma!" Yaramaz ve şımarık olduğum doğruydu. Annem istediğimi yapmadığı zaman gidip başımı duvara vurmaya başlıyordum ve tamam diyene kadar da vazgeçmiyordum. Veya girişteki kirli paspasın üzerine tamamen uzanıyordum. Boşuna bana tehditler savuruyordu annem: "Bak, şimdi beş parmak geliyor!" Boşuna "Nasıl olsa baban gelecek! Görürsün sen o zaman!" laflarını sarf ediyordu, çünkü ben ona meydan okuyarak

"Gelsin! Ne yapabilir ki?" diye cevap veriyordum. Mahallemizde gezmeye çıktığımızda ise bana meyve suyu veya televizyon reklamının dediği gibi "Güzel şeker ile jöleler / Karamel ve drajeler" almasaydı, kendimi yere, asfaltın üzerine, pisliklerin içine, hatta öyle denk gelirse su birikintilerin içine atıyordum ve oradan hiçbir şekilde kalkmıyordum. Akşam olunca beni babama nasıl söylemesin?

Fakat o hafta boyunca, babam, ondan daha önce hiçbir zaman görmemiş olduğum ve sonrasında da ne zaman onun bakımında kalırsam tekrarlanacak olan, sonuç olarak annem etrafta iken biriktirdiği çok sınırlı bir baba sevgisi rezervine sahip imiş gibi bir mülayimlik ve sıcaklık ile yaklaştı bana. Acemi bir şekilde, en sevdiğim şeyleri "hazırlanmışları" ve sütlaç yapıyordu bana, daha önce bir kez bile söylememiş olduğu "yavrum" diye hitap ediyordu sürekli ve her defasında ismi "Pitic*" olan ve reklama göre "Dağlarda, denizde / Ve herhangi bir yerde / İri yapan" kibrit kutuların yarısı kadar kutular içindeki küçük çikolatalardan getiriyordu eve gelirken. Akşamları, hatıralarımda hep kalacak olan kırmızı-turuncu bir gökyüzü altında, altın çanak çiçeği ile çerçevelenmiş villaların arasında mahallemizde el ele dolaşıyorduk babamla. Neon direklerinin yanından bir bir geçerken, başlarımızın tepesinde küçük sinek sürüleri uçuşuyordu. Sokağımızın başındaki çöp yığını üzerine melankolik ateşleri ile yerleşen çingene grubunu gösterdi bana, bir keresinde parlak pullu yeşil elbiseli kadın atçıları görmek için sirke götürdü beni, başka sefer Antipa Müzesi'ne... Akşamları yatarken, annemin çok güldüğü Banatlı, tekdüze şarkılarından, özellikle de benim çok hoşuma giden "Elma dolu kağnısı olan Gugulan" (ve güzel bir karısı) şarkısını söylüyordu; en çok da, komik bir dille, sonunda

* Cüce. (ç.n.)

"ben elma ve armut satarım, ama kadınımı asla satmam..." derken hoşuma gidiyordu bu şarkı.

Hafta sonuna doğru, her gelişinde içinde pudralı üç tane lokum bulunan selofan bir paket getirdiği için benim bir anlamda hoşuma giden Ionel amca geldi bize. "Lokum güzel, değil mi?" diye soruyordu sonrasında bana, camsı parçayı ısırdığımı gördüğünde, ben ise aynı kelimenin kaka anlamını da taşıdığını öğrendiğim için ağzım dolu gülüyordum. "Costel, bu kez Marioara ben olduğum için çok şanslıydı" diye fısıldamıştı Ionel mahcup bir şekilde. "Kimin ellerine düştüğünü biliyon mu? Ama daha ne diyem? Başı çok fena belaya girebilirdi, çok fena. Sonunda, kadının ne yaptığını bilmediği konusunda onları ikna ettim, uzun süredir tanıştığımız, ikimiz de köylü çocukları olduğumuz için, ne diyeyim, Mata Hari'yi buldular sanki... Kendimi teminat olarak koydum. Ama onun bu özel yeteneğe sahip olduğunu ve eğer bunu değerlendirmezsek çok büyük salaklar olacağımız konusunda ikna ettim onları. Çünkü Costel, biz de bildiğimiz her şeyi Ruslara gönderecek kadar salak değiliz artık. O zamanlar bitti artık. Marioara, altın yumurta yumurtlayan o tavuk gibi, biri de içinde kim bilir ne hazineler bulunduğunu düşünerek, onu kesmek için aç gözlülük yaptı. Ve ne görsün? Her tavukta olduğu gibi, taşlığı ile bağırsakları. Onların da aynısını yapmamalarını söyledim. Bekleyelim yoldaşlar, yumurtlamaya devam etsin! Sonrasında da biz çaresine bakarız!" dedim. Babam, dikkati dağılmış bir şekilde dinliyordu Ionel'i. istihbaratçının bir zamanlar annemden hoşlandığını bildiği için Ionel'in arada bir bize gelmesinden hoşlanmıyordu, fakat yine de, Partinin amacının doğruluğuna, İstihbaratın milletin huzuru için olduğuna ve bizim halk cumhuriyetimizin düşmanları ile savaştığına inandığı için, subaya karşı tavrı arkadaşça oluyordu. Diğer taraftan, karısı partinin içinde o kadar

iyi bir yere gelmişti ki, onun da bir gün çok büyük yardımı dokunabilirdi. Şimdi, doğal olarak Ionel'e karşı çok minnettardı, çünkü onsuz, karısını ancak yıllar sonra görebilirdi, belki de hiç göremeyebilirdi. Girişte, elini birkaç kez arkadaşça sıktı. İkinci gün annem döndü, onu daha önce hiç böyle görmemiştim, her yanı mosmor olmuştu, yanakları çökmüştü. Ertesi gün ise, fabrikaya yün almaya tekrardan gittik bile.

Kulaklarının hizasındaki saçları zayıf yanakları boyunca kabarık spiraller şeklinde uzanan, içi aydınlık, yüzü değişmiş annem, binlerce serafim meleğin penceremizden bakmak için kanatlarını birbirine sıkıştırmış gibi eritilmiş altından bir gökyüzüne sahip berrak bir sabahta tekrardan işe koyuldu. Daha ilk günlerde, yeni halının, tarak ile vurulan üst üste yün katmanlarının, yalnızca dikey bir şekilde değil de aynı zamanda, normal çözgülerin yanında, ince ve saydam alan iplerinin, dokumayı dik bir planda zarif bir şekilde destekliyormuş gibi giriş kapısına doğru pespektifte kalınlaşarak derinliğine de ilerlediğini fark ettim. Annem şimdi kusursuz bir şekilde ayarlanmış bir mekanizma gibi ellerini dokuma tezgâhın derinlerine bir yere sokuyordu ve moleküllerden oluşan birtakım karışık modeller gibi havada asılı kalan yün dokumaları yakalıyordu, üzerlerine, onları yeni bilgiler ile sarıp tamamlayan ve onlar da başka yapıları, renkleri, yörüngeleri, düğümleri, işaretleri destekleyecek olan başkalarını dokuyordu. Büyük ve pembe bedenin tamamı ile çözgülerin arasına dalıyordu ve orada, dönerek ve bükülerek Hint Tanrıçaları gibi birçok takım elle işleyip, oluşturup bozuyordu, tazeleyip tozlaştırıyordu, bedeninin sıcaklığı ile yünü yakıp eritiyordu, açık saçlarının suları ile soğutup yatıştırıyordu. Orada, alan ipleri, alan hücreleri ve dansının balı ile dolu enerjik petekler arasında, sönük ışıldayan parmak uçları ile, kollarının ritmik hareketleri ile,

eğer kıkırdak eklemleri olmasaydı neredeyse imkânsız mudralar* ile dans ediyordu. Ben, dünyaların ve mükemmeliyetlerin önünde diz çökmüş bir şekilde, annemin fantastik dansının meydana getirdiği şekiller ve renklerin içinde bir an için bir fırının yaydığı sıcaklık karşısında erimeden duran bir kar tanesi gibi bir düzen parçası görmeye çalışarak, yeni ve yeni yün çileleri, yumakları, bobinleri uzatıyordum ona. Uçuşan, birbirine dönüşen, kırılıp tekrardan oluşan, eriyip billurlaşan, teknik çizimler ile projeksiyonlarda soyutlaşan ve sonrasında kurşun camı ve gergedan kafatası gibi ağırlaşan nesneler ile manzaraları, bir yemekte eğlenen insan sahnelerini, müneccimlerin dua edişlerini, bir bankadaki hold-up-ları, pembe sedef biyel kolu –manivela sistemli lokomotifleri, büyüteçleri altındaki küçük pencerede imkânsız bir tarihi gösteren saatleri, fabrika şeklinde bulutları, salyangoz şeklinde fabrikaları, bulut şeklinde salyangozları...– çözmeyi başardığımda, her iki yanağımda açan gamzelerimle gülüyordum. Bulutlar tarafından gizlenmiş bakır tel saçları ile, bir elinde milyarlarca voltluk bir şimşeğe benzer tarağı, diğer eliyle de Taylandlı büyücüler gibi alanın üzerinde şekiller, kan, dokular ve tümörler üzerinde çalışarak, büyüler yaparak, yalvararak, hipnotize ederek, cezp ederek, lanetleyerek, meme emmeye acele eden prematüre doğmuş bebeklerden meme uçlarını, onu ağır bir acıyla baş başa bırakmaya çalışan tarantulalardan rahmini, ona haber getirmek isteyen ışıktan gözlerini, onu ısırmak isteyen zambak çiçeklerinden kendini koruyarak, annem, orada, o uzak ülkede, hepimizin aradığı krallıkta, gül bahçesinde, milyarlarca ve milyarlarca kelebekli büyük kafeste, bilyonlarca kahramanlı masalda, sabırlı ve sabırsız, akıllıca ve delilikle, illüzyonun sonsuz

* Özellikle Hinduizm ve Budizm'de rastlanan, parmakların belli bir pozisyonu ile tarif edilen sembolik anlam taşıyan jestler. (ç.n.)

halısını dokuyordu. Ve halı yalnızca boyut olarak değil, tüpler ile zarlardan, en sonunda Kutsal Ruh ile dolu olan yumuşak organ paketini meydana getiren embriyon gibi, özellikle yoğunluk, karmaşıklık, karışıklık olarak git gide büyüyordu.

Birkaç hafta sonra, arabesklerle, gökkuşakları ile, kutup ışıkları ile dolu yumuşak pelüşten devasa bir küp, odamızın neredeyse tamamını doldurmuştu. Annem ve babam yatağı duvara dayamışlardı ve üçümüz tekrardan benim küçük odamda yatmaya başlamıştık. Ta ki ancak hatırlayabildiğim Silistra'daki yatağımız gibi üzerinde biz yatarken kırılana kadar. Şimdi daha sık çıkıyorduk dışarıya, çünkü önceki zamanlardan farklı bir şekilde aniden değişmiş olan annem, neredeyse gerçek dünyada yaşamıyordu artık: akşamları bile yemekte, gözleri yarı kapalı rüya görüyordu, yemek yaparken ise, sebzeleri rasgele atıyordu tencerenin içine. Apartmanın merdivenleri ne kadar sessiz ve serindi! Duvardan tutarak, dikkatle indiğim basamaklar ne kadar da yüksekti! Garibaldi'deki o apartmanda oturduğumuz sürece, yani bir yaz ile bir sonbahar, bana sürekli bir ibadethanenin içinde yaşıyormuşuz gibi geldi. Oradaki her şey görkemli ve korkutucu idi. Sahanlıkların tanıdık alanı dışına çıktığın zaman, mekân yavaşça uğuldamaya başlıyordu, sonrasında ise çığlığını seninkisi ile karıştırarak, kulaklarının içinde bağırmaya başlayana kadar gittikçe daha güçlü uğulduyordu. Perspektiflerinin derinliklerinde yoğun gölgeler bekliyordu. Kapılar gizemli mekanizmalar ile açılıyorlardı ve eşiklerinde hareketsiz, düz, kayalarının içine kazınmış tapınakların ön yüzlerindeki heykeller gibi azizlik mertebesine yükseltilmiş canlılar beliriyordu. Sonsuz bir süre boyunca, giriş kattaki hole kadar iniyordum, sonrasında ise hiçbir keşifçinin yüzleşmeye cesaret edemeyeceği tehditlerle yüzleşerek, apartmanın etrafındaki henüz

barış sağlanmamış diyarlara yolculuk ediyordum. Etraf, beyaz lekeler ile doluydu. Altın çanak çiçeği koruluğuna kadarki alanlar güvenli idi, oralara daha önce de ayak basmıştım, fakat ondan sonra, düşman ve yabancı bir türün yaşadığı başka bir sokak başlıyordu. Çöp kutularının yanından arka tarafa gidip yarı bodrumdaki odaların uçurumlarına bakabilirdim, fakat devasa deniz şeytanlarının kurban edildikleri boş alandan ilerleyemiyordum. Bazen, üzerime bir gölge düşüyordu ve arkamda beliriveren biri elimi yakalıyordu. Căpcăun* başı olan ve gülümseyerek üzerime eğilen bu devasa kişiye korkmuş bir şekilde dönüp bakıyordum. Başka zamanlar, neredeyse hiç tanımadığım çocuklar, oyun diye adlandırılan absürt bir baleye dahil ediyorlardı beni. Fakat yüzleri, yine birtakım uzak balonlar gibiydi benim için. Alçı ile doldurulmamış, benimle aynı sesleri duyup aynı renkleri gören tek insan olan annemden başkası ile oynamayı sevmiyordum. Geri kalan herkes, odamdaki benim olmayan ve hiçbir zaman oynamadığım kirli bebeklere beziyorlardı. En fazla onlara işkence çektiriyordum, emaye karton kafalarından parçalar sıçrayana kadar kafalarına vuruyordum, çünkü tamamen benim elimdeydiler ve bu, onlara karşı bir aşağılama, kibir ve gaddarlık duygusu uyandırıyordu bende. Dışarılarda dolaşmaktan bıktığımda, zorlukla dört katı çıkıp, şimdi alt üst olan evimizin içine tekrardan giriyordum. Odada, görebildiğim dört yüzünde de hiçbir motifini çözemediğim halının etrafından geçebilmek için azıcık bir yer kalmıştı. En sonunda, ahşap çerçevesinden de çıkarmıştık halıyı ve şimdi, göklerden düşen bir taşı muhafaza eden devasa yapının etrafında dönen Müslümanlar gibi biz de onun etrafında dönüyorduk. Karışık bir kırmızıdan oluşan ve kırmızısı,

* Romen mitolojisinde insan bedeni, köpek başı olan ve insan yediği söylenen canlı. (ç.n.)

iplerin rengi ne olursa olsun kandan bir çiy terliyormuş gibi milyonlarca renk keçesinden ibaret halının yüzlerinden birine elini bastırdığın anda, o titreyen et boyunca, elinin yerine, belki de toplanan binlerce okuma hatasından dolayı rölyefte açmış bir çiçeğin, bir evin, bir güvercinin görüntüsünün belirdiği halının karşı yüzüne kadar tembel ve peristaltik bir şekilde yayılan bir çeşit dalgalar harekete geçiyordu. Yumuşak ve serin kabarıklığı içine yüzünü daldırdığın anda, diğer üç yüzünde, rölyefte, heykeller gibi morarmış ve boş ve sert gözleri sarı bir kornea ile örtülü olan bir kartal, bir boğa ve bir aslan yüzü belirene kadar dakikalarca bekliyordun. Kolunu omuzuna kadar içine daldırdığın anda, çarpan, geri çekilen ve derinin üzerinde kabarcıklar oluşturan salgılar döken ıslak zarlar ve organlar hissediyordun ve bu yüzden sıcak bir ocağa değmiş gibi kolunu hemen geri çekmen gerekiyordu. Sonrasında, kollarımızda, halının üzerindeki silik arabesklerle aynı olan birtakım dövmeler kalıyordu, sonra iyileşiyordu bu izler, geri emiliyordu ve en sonunda derimizin üzerinde yalnızca bir çeşit çiğ özsü kokusu bırakıyordu. Fakat annem sadece bu kadarıyla yetinmedi. Berrak kuş seslerinin duyulduğu bir sabahta beni uyandırıp kucağına aldı. Yavaş hareketlerle gözlerimdeki çapakları sildi ve başımın derisine yapışmış terli saçlarımı elleri ile karıştırdı. Biraz kirli lastiklerle tutturulmuş saç örgülerimi öptü. Beni diğer odaya götürüp bilmem kaçıncı kez filigranlı küpün etrafında döndüğümüzde hâlâ yarı uykuluydum. Fakat ben, yumuşak ve kestane rengi saçlar ile çerçeveli ovali büyük halıyı temsil edip, hayatımın bir araya toplanmış mandalası imiş gibi, annemin yüzünden başka bir şeye bakamıyordum. Miniskül, saydam liflerle, gözeneklerle ve siyah noktalarla örtülü derisinin üstünde, her bir kıvrımı, her bir kırışıklığı, her bir topolojik değişimi, hayatın bulunduğuna dair bir işaret

olabilecek her bir Mars kanalını arıyordum, kaşlarının üç köşeli kıllarını, gözkapaklarının ıslak plilerini, kornealarının üzerindeki sarı yatakları, gözlerinin kenarlarındaki deniz kabuğu bacaklarına benzeyen kırmızı küçük sinirleri inceliyordum. Kirpiklerindeki her bir kılın, köküne doğru daha sönük, eğri bir kılıç gibi uçlu kısımlarına doğru parlak bir siyaha dönüşmesine şaşırıyordum. Eti greyfurtlarınki gibi olan billur kahverengi devasa irislerinin her bir pigmentli kas lifini görebiliyordum ve geride mutlak bir siyah, ölümün siyahı gibi siyah ve geniş gözbebeklerini bırakarak her kasılmalarında irkiliyordum. Gözbebeklerinin üstünde bir tonoz oluşturan ve gözkapaklarını hızlı bir şekilde kırpması sonucu ıslak ve parlak kalan kristal kabuklarının içinde geleceği okumaya çalışıyordum. Gözlerinin arasından, burun deliklerinin birinin yanında küçük bir şişiği olan burnunun düz ve ince kenarı iniyordu. Yumuşak derili yanakları zayıftı ve onları yer çekiminden daha güçlü bir şekilde aşağıya doğru çeken henüz anlamadığım bir hayal kırıklığı izini taşıyorlardı. Bir tek, her zaman en kaba, en ucuz ruj ile boyalı ağzının güldüğü mütevazı yüzü soylu ve aydınlıktı. Bu gülümsemeyi annemin yüzünde sürekli arıyordum, gülümsemenin üst taraflarına, elmacık kemiklerinin yamaçlarından yukarı doğru çıkıyordum ve bunu, ağzının etrafındaki gülümseme anlamına gelen kıvrımlarının altını karıştırarak, yüzünün küçük beyaz tendonlu çizgili kaslarını keşfederek, gülümseme anlamına gelerek ağız köşesi ile şakaklar arasında kasılan çizgilerini algılayarak, kasları bir tarafa iterek ve sinirlerin yüz kemiklerinin yarıkları arasından nasıl süzüldüklerini takip ederek, gülümseme anlamına gelen elektrik dürtüleri kodlayarak ve en sonunda, gri ve titreyen devasa gangliyonu ortaya çıkarmak için, sinir demetlerinin talamusa, amigdala ve hipokampusa doğru projeksiyonlarını, sonrasında kor-

tekse ileri ve geri hareketlerini, ortalarında eritilmiş altından sıvı merceği, ilahi mutluluğun tankını, annemin yüzünün fantastik manzarasında bir gayzer gibi fışkırarak ortaya çıkan gülümseme, onun gülümsemesi, hayatımın günlük aşı anlamına gelen bir ilkbahar güneşi gibi aydınlatan, yaşayan su çeşmesini* taşıyarak gülümseme diye adlandırılan binlerce hatırayı, hissi, dürtüyü, beden duruşlarını altının eridiği tek bir noktaya, hazzın merkezine, zevklerin bahçesine götürerek, binlerce alan içindeki binlerce işaretin ve aynı sayıda olan binlerce altın ışının, altın iğnenin, altın telin tek bir nokta halinde konsantrasyonunu renklendirmek için, annemin kafatasının kâğıt gibi ince ve kuru kemiklerini binbir parça halinde dağıtarak yapıyordum bu işlemi.

Annem beni kucağında tutarak, halının ipeksi yumuşaklığı içine girdi. Hiyalin maddesini hava gibi soluyabiliyordun. Gözkapaklarımı, suyun altında yaşadığın tehdit ve büyülenme hissi ile açtığımda, garip bir şekilde biçimi bozulmuş, canlı, uzun ve yumuşak damarlı boruları yavaşça çarpan bir âlem görüyordum. Küçücük halimiz ile, canlı bir cismin boşlukları içinde ilerliyorduk. Hayal edilmesi imkânsız birtakım balıkların hava keseciklerinin sedef rengi tonozları altından yürüdük, lenf kanallarının sonsuz koridorlarında dolaştık, sıcak ve şırıldayan bir böbreğin parlak etine yanağımızı yaklaştırdık, denge organının bizden daha uzun olan oolitik kristallerinin arasından geçtik... Sedef rengi liflerin uyardığı sıkı ve esnek bir epitel dokunun üzerinde yürüyorduk. Annem, boş kolunun geniş ve dinamik hareketleri ile zarlardan oluşan duvarlar üstünde, bir arterin dallarını, birer kas halkası ile çevrili bir açıklığı veya başlarımızın üstünde devasa duran ve yarı gölgenin içinde mat bir şekilde parlayan

* Yaşayan su – efsanelerde ölüleri uyandıran su. (ç.n.)

korkunç, gözenekli birer omurga dizisini gösteriyordu bana. Omurgaların bittiği yerde, hâlâ süt gözleri, buruşuk kanatları ve ancak oluşmaya başlamış hortumu vardı, yönlendiğimiz mezarda meydana gelen kelebeği görmek için tonozun apeksi altındaki kristal mezara kadar haftalarca yürüdüğümüz, zemini sonsuz bir mozaik gibi olan bir katedralin kubbesinden daha büyük bir kafatasının içine ayak bastık. Prizmatik tabutu kısa sürede paramparça edip kanatlarını kafatasının tümü içinde hızla çarparak açacağını ve o zaman, içinden yürüdüğümüz isimsiz canlının uçacağını, fakat dışarı doğru değil, kendi merkezine doğru uçacağını, güç ve bilgelikten oluşan kendi uçurumunun içinde kaybolacağını biliyordum. O tonozun tavanı ne kadar da garipti! Kafatası kemikleri, isteğin ve aşkın çıkıntısı, kurnazlığın ve alçaklığın çıkıntısı tarafından şekilleri bozulmuş ne biçim freskleri vardı... Tonozun nervürleri arasında bilinmeyen bir dinin veya bir arada tüm dinlerin, ne tür efsaneleri güç ve görkem ile çizilmişti! Ne biçim bulanık manzaralar, ne biçim yıkılmak üzere olan tapınaklar, ne biçim alacakaranlık güneşler, ne biçim harabeler... Orada, kuvars kabrin yanında, başlarımızı arkaya verip yükseklerdeki çizimlere bakarak veya uzakların sisi içinde dolanıp salonun çevresini koruyan devasa, trajik ve şekilsiz heykelleri görmeye çalışarak bir hayat geçirebilirdik. Büyük kelebeğin bir gün dolduracağı bu gemiden –kafası mihrabın içinde, toraksı, altı bacağı ile birlikte tonozun altındaki alanı kaplayarak, karnı Çıkışın işlemeli abanoz kapısına kadar oturaklar arasındaki koridorda yayılarak– yanlara doğru, kanatların renklerinin deliliği ile, kenarları yoğun bir altın ile çevrili gözleri ile haç şeklinde sıkışacağı ihtişamlı apsisler olan başka iki tane galeri açılıyordu ve sonuç olarak, kelebek-kilise, kilise ile giyinik kelebek ve kelebeğin oturduğu kilise, ikisi de beynin yarım kürele-

rinin zarif maddesi ile kaplanmış olarak, her zaman sözü verilen, sürekli hayal edilen ve sürekli etin günahları ile gizlenen Krallığa doğru uçacaktı.

Devasa tonozu terk edip, üzerimize yağan hemoglobinin kar tanesi yapısına bakarak sonsuza kadar dallanan kılcal damarlarının içinden indik, ne insan, ne melek, ne pire, ne akar anatomisi olan, yabancı bir anatomiye sahip organlara ulaştık. Bu organlar yavaşça kütüphanelerin ve müzelerin, veri tabanlarının, ansiklopedilerin, kristal bir küpün içinde altın iple gravürlenmiş milyarlarca sayfanın içine kayıyordu... Annemin o son halısı içinde, bilgi hayatın içine, hayat ise bilginin içine akıyordu, metni canlı idi ve Kutsal Kitap'ı kurtuluşu taşıyordu. Çıkıp kendimizi tekrardan Garibaldi'deki odamızın içinde bulduğumuzda, yüzlerimizin derisi, o vizyonun ışığı ile hâlâ parlıyordu.

İstihbaratçılar tekrardan geldiklerinde, girişteki hole sıkışmış bir vaziyette kalmaları gerekti. Karışık bir kırmızıdan oluşan küpe şaşkın şaşkın bakıyorlardı. Küpü olduğu gibi kapıdan çıkarıp o şekilde merkezlerine taşıyamayacaklarını kısa sürede anladılar. O yüzden, benim odama kapatılması gereken annemin ümitsizliğine karşın, halıyı ince dilimler halinde, sıradan halıların kalınlığı kadar dilimler halinde kesmeye karar verdiler. Komşulardan bir telefon açtılar ve oldukça kısa sürede, ellerinde elektrikli bir testere olan, tulum giymiş bir adam geldi. İşçi, büyük çabalarla, aynı kalınlıkta katmanlar kesmeye uğraşarak, istihbaratçıların şaşkın bir şekilde inceledikleri ilk dilimi kesti. Halının içindeki canlının organlarının rasgele parçalanması sonucu, fantastik bir tablo meydana çıkmıştı: deniz kenarında tapınaklar ve şatolar. Işıldayan şafaklar, ışığın aydınlattığı yeşil sular. Açıklarda kaybolan, ışığın içinde eriyen gemiler. Uzaklarda, körfezin kayalık kenarında, her bir çatının üstünden kiliselerin kulelerinin

yükseldiği son derece etkileyici şehir kümeleri. İkinci dilim, çığırından çıkmış bir eğlenceyi gözler önüne seriyordu: Büyük bir köy, odanın içinde, onlarca çıplak kadın ve erkek bedeniyle müstehcen bir dantel halinde örülüyordu. Üçüncüsü o kadar garipti ki! Karanlık bir banyoda, bir çocuk. Küvetin içinde, yalnızca ısıtma kazanının alevi ile sönük, net, anlaşılmaz bir şekilde aydınlatılmış olarak, mor bir suyun içinde oturuyor. Şakaklarından terler akan çocuk, şaşkın şaşkın bir eline bakıyor. Dördüncü dilim, bir Hollanda tablosu gibiydi: birtakım göllerin yeşil buzları üstünde kayan, renkli kıyafetler içinde onlarca kişi. Kenarlarda, kar dolu akasyalar. Çok uzaklarda, bir yel değirmeninin siyah kanadı. Zeminin üstüne, art arda, küpün kalınlığından çıkarılan, her birinin bir camera lucida gibi net görüntüleri olan ve daha önce hiç terlemedikleri kadar terli beyaz gömlekler içindeki erkeklerin acele acele –son halılara bakmadılar bile– rulo haline getirip merdivenlerden aşağıdaki furgona indirdikleri yaklaşık olarak yüz tane halı düştü. Diğer odadan, annemin dinmeyen inlemeleri duyuluyordu bir tek.

Fakat son dilim bütün dilimlerden daha farklıydı. Yüzeyinde, mola günleri olan salı günlerinde veya sabahları yayın yokken televizyonun ekranındaki gibi bir tek "karıncalar" vardı. Adamlar, bir an için sıkıcı rutinlerine ara verip, fikirlerini dile getirerek, aralarında birer hayali detayı göstererek ve omuzlarını kaldırarak tüm açılardan uzun bir süre halıya baktılar. En sonunda tekrardan komşunun telefonuna başvurdular ve bir süre sonra, bu kez beyaz önlük giymiş ve yanında sedef rengi garip bir valiz taşıyan başka bir usta geldi. Valizi açtığında, içinin kaplı olduğu satenin deliklerinde, pencereden süzülen ışığın içinde mat bir şekilde parlayan, metalden garip aletler gördüm. Yabancı adam, valizden zorlukla, daha önce hiç görmemiş olduğum çirkin

bir çeşit makas çıkardı. En başta, halıyı, tütün dükkânından mektup zarfı aldığında verdikleri kâğıtların büyüklüğünde dikdörtgen parçalar halinde kesip, gri ve kalın bir deste şeklinde üst üste yerleştirdi. Sonrasında, metalik kusursuzluğunda mücevherden bir kıl tanesine benzeyen kıl testeresi ile destenin tümünü, yüzlerce, binlerce son derece ince dilimler halinde yatay şekilde kesti, öyle ki şimdi, her biri, yalnızca bir kâğıt parçasının şeklini ve büyüklüğünü değil, aynı zamanda bir kâğıt parçasının kalınlığını da taşıyordu. Ve aniden, karşımıza, bir kitap taslağı çıktı, birbirinin arkasından ateşli bir şekilde akan tükenmez kalem ile oluşturulmuş harflerden, benim için anlaşılması imkânsız olan art arda kıvrımlardan, silinmiş ve eklenmiş yerlerden, üzerleri öfkeli bir şekilde çizilmiş metin parçalarından oluşan bir el yazısı ile kaplı, zamanın etkisi ile sararmış ve buruşuk sayfalar... O ana kadar, böyle yüksek bir kâğıt demeti görmemiştim hiç. Rütbe olarak aralarında en yüksek rütbeli görünen istihbaratçı, kitap taslağının bulunduğu masanın karşısındaki sandalyeye ters bir şekilde oturdu, yalnızca dörtte üçü yazılmış olan son sayfaya eli ile şaşkın bir şekilde vurdu ve hiçbir zaman aklımdan çıkmayacak olan son cümleyi (gittikçe daha da şaşırdığından, kalın ve yüksek sesiyle) okudu: "Rütbe olarak aralarında en yüksek rütbeli görünen istihbaratçı, kitap taslağının bulunduğu masanın karşısındaki sandalyeye ters oturdu, şaşkın bir şekilde eli ile, yalnızca dörtte üçü yazılmış olan son sayfaya vurdu ve..." Fakat cümleyi sonuna kadar tamamlamadı. Diken diken olmuş kollarındaki tüyleri ile bir an için boşluğa bakarak kaldı, söz konusu sandalyenin üzerinden ateş almış gibi sıçradı, kitap taslağını eline aldı ve onu takip eden diğerleri ile kapıya koştu, kapıyı açık bıraktı ve uzun bir süre, merdivenlerden hızlı hızlı aşağıya inen adımlarını

gittikçe daha sönük bir şekilde duyduk. O günden sonra onları hiçbir zaman görmeyecektik.

Anahtarı bende olmasına rağmen, annemin yumrukları ile vurduğu kendi odamın kapısını açmayı beceremedim. Ve bu yüzden, akşama kadar, yanaklarımızı kontrplağına yapıştırarak ve birbirimizle konuşup birbirimizi sakinleştirmeye çalışarak öylece bekledik. Karanlık, üzerimize bu şekilde çöktü. Akşam, babam eve dönüp kapıyı açtığında ne kadar da sevindik! Son zamanlarda çığırından çıkmış dünya, nihayet kendi yatağına dönmüş gibiydi. Yemekte bir tek don yağında yapılmış yumurta ile peynir vardı, çünkü annem yemek yapamamıştı ve loş ampulün altında tekrardan üçümüz birbirimize mutlu bir şekilde bakıyorduk.

Eylül olmuştu bile ve bir hafta sonra beklenmedik bir şekilde yağmur, fırtına, hatta karla karışık yağmur bile başladı. Annemin artık işi yoktu ve kısa sürede bunu hissetmeye başladık. Tekrardan kötü beslenmeye başlamıştık, marmelat ve makarnadan bıkmıştım. Aslında, o olaydan sonra, annem hiçbir zaman çalışmadı. Hatırladığım en uzun ve hüzünlü sonbahardan sonra, kasım gibi, babam artık gazeteci olduğu için ve yeni statüsünün hak ettiği gibi onurlandırılması gerektiği için "villa"ya, yine Floreasca'ya (aslında otobüs terminaline yalnızca iki sokak mesafeye) taşındık.

Herman benim gibi "sosyal bir parazit" değildi. Çoğunlukla göstermelik de olsa, Casa Poporului etrafındaki sayısız depolardan birinde bekçi olarak çalışıyordu. Bütün alan, askerlerle dolu olduğu için, çiçeklerle ve karmaşık örgülerle işlenmiş onlarca metre küp mermeri veya ikinci kez düzeltilmiş Dâmboviţa nehri boyunca sıralanacak olan tonlarca fer forje çitleri çalmak isteyenlerin onu rahatsız etmesi imkânsızdı. Eski bir paltonun üzerine kıvrılmış, yanında eski İncil'i ile, sabaha kadar rahat rahat içebilirdi. Sahte, bulabildiği en ucuz kötü rakısı, karaciğerini eritmiş, bütün iç organlarını ülserleştirmiş ve derisini tamamen solgun hale getirmişti, fakat onunla asansöre ilk kez bindiğim günden beri aynı kalan gözleri üzerinde hiçbir olumsuz etkisi olmamıştı. Hayatımda görebileceğim en yoğun mavi,

zeki ve saygılı gözlere sahipti Herman. Orada, asansörde bir yandan zavallı bir köpek gibi, bir yandan da insan gözlerine sahip bir köpek gibi öyle duruyordu ve eğer asansörü hemen kötü bir içkinin çekilmez kokusu ile doldurmasaydı en iyi komşularımızdan biri olurdu o anda. Daha yeni yapılmış asansörün eğri kutusuna sıkıştığımız ilk seferde bile, Herman saçlarımı okşadı ve nazikçe ismimi sordu. Fakat ben sarhoşlardan korkuyordum –onun ismi sürekli "sekizdeki sarhoş" olarak kalacaktı– bazen onları sokak köşelerine veya betondan bir direğin üstüne hiç utanmadan işerken görüyordum, Lumpă ve Mimi'nin babasını ise, meyhaneden çimbalocunun eşliğinde dönerken sayısız kez kükrerken ve oynayarak yürürken görmüştüm. Annemle birlikte yolun karşısına alışveriş yapmaya çıktığımızda, her defasında önlerinde kahverengi bira şişe yığınları ile, içen ve kavga eden, börekçinin ön tarafındaki saç masaların etrafında ayakta duran yırtık pırtık kıyafetli beş-altı sarhoş görüyordum. Manavda sırada beklerken onlara bakıyordum ve Herman sürekli ortalarında duruyordu. Acaba bu hale nasıl gelmişti? Onunla aynı olan diğerlerinden farklı olarak komşuların tiksinme değil de tam tersine acıma duygusu hissettikleri bu sakin ve ahlaklı genç nasıl bir hayat sürmüştü acaba? Özellikle genç yaştaki trajik sakatlığı –kürek kemikleri arasındaki omurgası üzerindeki eğriliklerle o bir kamburdu– kaçınılmaz erik ve şüpheli aldehit kokusu hariç sarhoşluğunun izlerini göstermemesi, insanlarla onun arasındaki bütün temasın birkaç saygılı sözden ibaret olmasına rağmen "sekizdeki sarhoş"a hoş bakılmasını sağlıyordu. Söylenenlere göre, birkaç sene önce "çam ağacı gibi dik ve güzel" Herman bir hendeğe düşmüş ve kasım ayının soğuk gecelerinden birinde, bir gece boyunca çok sarhoş bir şekilde, çisenti ve sert bir rüzgârın altında orada yatmış ve o günden son-

ra kamburu ve romatizmalarının acısı ile kalmış. Köylü bir kadın olan annesi, o zamanlar hâlâ hayattaymış ve onunla birlikte sekizinci kattaki tek odalı dairelerinde yaşıyormuş. Yaklaşık on sene sonra bu dünyadan göçecekti. Üst katlara ve bir baş melek gibi farklı bir yüzle, yumuşak aynasına dünyanın yansıdığı sabahlığının tavus kuşu kuyruğunu karşımızda açtığı ulaşılması imkânsız olan terasa yaptığım ilk yolculuğumda karşılaştığım o Herman'dan, iki-üç sene sonra, 1. bloktaki devasa bacanın içinden korkunç düşüşümü durdurarak hayatımı kurtarmış olan o Herman'dan ve yedinci kat ile sekizinci kat arasındaki soğuk basamakların üstünde, küçük pencereden dalan sonsuz ışığın altında saatlerce yanında oturduğum ve bana o kadar garip, etkileyici hikâyelerini anlatan o Herman'dan gerçekten geride kalan tek şey, yabancı ve kırışık, alkolün yaktığı, sert beyaz kılların istila ettiği yüzündeki berrak ve gerçek gözleri idi. Odasına girer girmez, içinde yaşadığı pislik beni sarstı. Aylardır –kim bilir, belki yıllardır– kimse orada yaşamamış gibiydi. Yumurta paketlerini kuyruklarında taşıyan, bazen birbirleriyle karşılaşıp antenlerini hafif boş bir sesle değdiren hamam böcekleri her tarafta kaynıyorlardı (Tanrım, dünyevi olmayan tablonun etrafında bile!). Değirmene bakan perdesiz pencere kırıktı ve çaprazlama bir şekilde kahverengi bir bantla yapıştırılmıştı. Çöpler yerlere atılmış –adeta saçılmış– durumdaydı, kokuşmuş çoraplar, büyük kahve lekeleri, sararmış kâğıtlar ve yastık yerine kullandığı kabanı ile nevresimleri olmayan kirli bir yatak şiltesi vardı yerde. Apartman yöneticisinin bu daireyi en baştan kilitleyip sonrasında eski eşyalarla, tahtalarla, paslı bisiklet parçaları ve alet dolu kasalarla, bazen de kendisi veya bir başkası için eve aldığı salak ve kirli kadınlarla yatmak üzere getirdiği bir yatak ile doldurduğu için, hiçbir zaman kullanılmayan o apartman

çamaşırlıklarından birine girmiş gibiydim. Fakat bu sıçan kovuğunun pencerenin karşısında bulunan sol duvarında, altın ve yakut rengi ile çizilmiş, alacakaranlık sular içinde yüzen, dünyadaki en şaşırtıcı perspektif açılıyordu. İşlemeli ahşabı taklit eden eski, ağır, tunçtan bir çerçeve, odayı, alacakaranlığın emri altında bulunan farklı bir dünyaya uzatarak, neredeyse bütün duvarı içine alıyordu. Çerçevenin içindeki tuvalin üzerinde bulunan katran ve toz birikintileri, o dünyanın yoğun büyüsünü bozamamıştı: düşmek üzere olan binaların ateş gibi parlaklıkları, galerilerin gizemi, yüzleri gökyüzüne yöneltilmiş, ağızları çığlık atıyorlarmış gibi açık olan, parmakları bütün çizgileriyle yola çıktıkları soyut göze doğru açılmış dokunaklı heykellerle dolu duvarların şeffaflığı... Sütunları bir meteora veya bir ilaha çarpmış gibi ufalmış, alınlıkları ve saat kuleleri bir küp oyunundalarmış gibi bir tarafa yatmış cam ve dumandan şatolar... Alacakaranlığın kalın ve saydam ışınları, bütün nesnelerin korkunç ışık ve gölge uyumunu destekliyorlardı. Büyük tablo, bir canavarın yalnızlığını soluyordu. Perspektiflerinin derinliklerinde şeffaf ve aydınlık deniz vardı, üstte ise, içlerinde fırçanın kıllarının hâlâ göründükleri yoğurulmuş maddeden bulutları olan kirli sarı bir gökyüzü. Kirli beton oda, öyle bir tuvali hayal edebileceğin son yerdi, fakat aynı zamanda gerçekten o kadar iyi uyduğu tek yerdi. Resmin arka planında, tam da yıkılmak üzere olan iki binanın arasında, o da tablonun ilk planına çizilmiş gibi, şimdi derin bir şekilde çökmüş Herman'ın yüzü biçimleniyordu –dünyaların yıkılışını ve sonsuzluğun başlangıcının müjdesini getiren derinliklerin korkunç hayvanı–. Onun hareketsizliği, mavi bakışının yoğunluğu, tüm bu hayali görüntüleri destekliyordu, öyle ki bir an için, tek bir resmi barındıran o garip müzede kendimi yapayalnız hissettim.

Şimdi, kim bilir hangi eski salon takımından koparılmış, örtüsü olmayan, kaplaması yer yer karbonlaşmış ve tek süsü cevizden ahşabın cilasında yansıyan bir mandylonu* olan oval masada Herman'la karşı karşıya oturuyorduk. İhtiyar, kambur, buruşuk, adeta acı için yapılmış bu acıların insanı, bir zamanlar fantastik olan kimonosunu bağrına basıyordu ve kaşlarının altından ikimizin arasında duran kitap taslağına bakıyordu. Gittikçe daha soluk, daha mürekkepli, derinliklerine –son sayfasına kulağını dayadığında karstik düşüşlerin boğuk gürültüsünü, mineral taşların ince seslerini, elmasa kadar ezilen grafitin orgazm inlemesini duyabildiğin– indikçe üsttekilerin devasa baskısı ile daha çok ezilen sayfalarının tükenmez kalemle yazıldığı kırışık kâğıtlardan oluşan bu kule, masanın kaplamasının parlaklığında ikiye katlanıyordu ve bu yüzden, siyah sularının içine devrilmiş olan Herman, şimdi, son derece ince karbon sayfalardan oluşan, yeterince zaman beklendiğinde tüm kitapların sonuna kadar okunabilmesi gibi, yanık, siyah sayfalı bu kitabı okuyabilirdi. Aslında odasında hiç kitap bulunmuyordu, ama o kadar çok kül vardı ki, bu sekizinci kattaki oda, girdaplar şeklinde güzel kokulu bir dumanın ona doğru yükseldiği yüce ve yabancı bir Okur uğruna, yalnızca kusursuz ve ilk-doğan kitapların kurban edildikleri bir sunağa dönüşmüştü. Şimdi ben de kurbanımı, siyah kollarını sunağın aynasında uzatan ve belki de bir tek kendisinin bildiği işaretler arayarak veya karbon kabukların üzerinde hâlâ görünür olan tükenmez kalemin bıraktığı izlerde kehanetlerde bulunarak siyah sayfaları karıştıran büyük papazın önüne getirmiştim. Bir annenin, karnında kıvrılmış ceninin güzel kokulu kayısı etini günden güne büyüttüğü bilinçdışı kararlılık ile her gün sayfa

* Hıristiyanlık'ta İsa'nın yüzünün şeklinin çıktığı mendil, bez parçası. (ç.n.)

üstüne sayfa eklediğim kâğıt destesini ilk kez birine gösteriyordum. Acaba daha ne kadar büyüyecekti? Ve denge ağırlıklarının kaymasına benzeyen o duyguyla, aniden, kafasını aşağıya doğru çevirip korkunç iliak tünelinden yolculuğuna hazır olduğunu ne zaman hissedecektim? Bir annenin çocuğunu yetişkin olarak doğurma deliliğini, ceninin karnını doldurup, karnını paramparça edip, kafasını göğüs kemiğinin, omurgalarının içine itip, göğüs kafesini kafası ve omuzları ile doldurup ve gittikçe daha çok büyüdüğünden artık karnında yer olmadığı için kollarını onun kollarının içine, bacaklarını onun bacaklarının içine, kafatasını onun kafatası içine itip, onu tamamıyla doldurup en sonunda kanlı bir Pietá gibi kurumuş derisini döküp büyümesini istemediği gibi, aklım çatlamadan sonsuza kadar yazamayacağımı da biliyordum. Bir yerde kitabı bitirmeliydim, onu, gözlerini kırpar bir şekilde ve savunmasız ağlayarak dünyaya bırakmalıydım.

Masanın aynasındaki canlı kitabın bir uzantısı olan karbonlaşmış kitap, aklıma aniden, apartmanımızın terasından, önce Aleea Circului sokağının üzerine, sonrasında yolun üstüne ve daha sonrasında da rüzgârın etkisi ile tüm Bükreş'in üstüne yayılan kar tanelerinin inanılmaz yağışını seyrettiğim anı hatırlattı bana. Sonbahar gökyüzünün mavi küresi, okul defterlerimizin sayfaları kadar büyük, havada dönüp yavaşça çıtırdayan, güneşin altında gri, bir kuş göğsü gibi kadifemsi, fakat bir an sonra, yalnızca birkaç mikron kalınlığındaki katmanlarda gizemli işaretler taşıyarak katran siyaha ve parlak yüzlere dönüşen tembel kül taneleri ile doluydu. Devlet Sirki yanıyordu, fakat bizim bulunduğumuz yerden, Pionierul ekmek fabrikasının duvarları ile sokağın üzerindeki apartmanlardan ve yaz boyunca inanılmaz derecede büyük miktarlarda boğucu tüyler üreten kavaklardan

ayrılmış halimiz ile, kubbeyi kaplayan alevleri göremiyorduk, sönmüş reflektörlerin çıkardığı patlama seslerini ve alevlerle çevrili kafeslerdeki hayvanların ulumalarını duyamıyorduk. Sirkin bulunduğunu bildiğimiz yerden, yalnızca büyük bir fırından çıkıyormuş gibi siyah bir duman yükseliyordu. İz tanelerinin, limon çiçeği çalılıklarının üstüne çökerek, çimleri karbonlaştırarak ve ortadaki ıssız ve yuvarlak gölü matem havasına büründürerek parkın yeşil vadisini tamamen kapladığını düşünüyorduk. Havadan, birtakım büyük karbon kâğıtlarına benzeyen karbon tanelerini topluyorduk ve parmaklarımızın arasında, yeryüzündeki her şeyden daha kırılgan olan katmanlarına bakıyorduk. Planlarının yapısı tozlaşana kadar onları yavaşça eziyorduk, ince katmanlar bir nefesin değmesiyle bile kırılıyorlardı ve o kadar özenle işlenmiş dokuları olan büyük alanlardan, avuçlarımızın içinde yalnızca azıcık iz kalıyordu. İkinci gün, annemle el ele, çimleri tamamen kül rengine dönüşmüş parka çıktık, hayvan kafeslerinin bulunduğu yerin karşısında, tamamen karbonlaşmış panterin cesedini gördük, yangının yerle bir ettiği büyük kubbenin kalıntıları arasından yürüdük. Siyah bir igluya benzeyen iskeletinden semanın derinliklerine doğru hâlâ dumanlar yükseliyordu.

Şimdi ise, orada, benim bilmediğim ve sırf bilmediğim için kim bilir ne tür mucizeleri bulmayı ümit ederek hep girmek istediğim, fakat ancak şimdi, bir rastlantı sonucu, ilk kez girdiğim Herman'ın odasının fırınında, aniden, masanın parlaklığında toplanmış o zamanlar gökyüzünü dolduran, çikolata şekerlerinin parlak kâğıtlarını tırnağınla düzelttiğin gibi düzeltilmiş ve spekülasyon ile sanal içinde derinleşen, yalnızca en hafif ışıktan yapılmış parmakların onu bozmadan karıştırabileceği eski bir kitap halinde toplanmış is tanelerinden yüzlercesini görüyordum. Tanrının göz kamaştırıcı ifşası ile başlayabilecek ve

Ştefan cel Mare'deki odamda, "karşıdaki apartman inşa edilmeden önce ve her şey iç içe girip soluksuz kalana kadar" üçlü penceremden şehrin panoramasını seyrederek bir derin deniz balığı gibi havaya kalkmış benimle bitebilecek bu ters kitapta, tabii ki iyi ve gerçek kahraman Victor olurdu, fakat iyiliğin ve gerçekliğin başka bir deyişiyle olurdu –çünkü "iyi" bir zamanlar daha çok sayıda insanı kesendi ve "gerçek" bir tek kıyım ile veba zamanındaki hayattı–, Mircea ise, sonsuz devresinde hiziplesenin sürekli onu başının tepesinden karnına kadar bölen kılıcın önüne çıktığı gibi, cehennemlerin öfkeli ışığı ona değmediği için bir haçlı seferden başka bir haçlı sefere ölüp dirilen kişi olacağı için kara prensi temsil ederdi. Biliyordum, her iki kitap gerekliydi, hiçbiri "yalnızca" diğerinin yansıması değildi, ikisi birlikte, ışığın ötesinde ışığı sıkma makinesini, madde ile maddekarşıtını oluşturuyorlardı.

Kitabımın taslağını Herman'a niye bıraktığımı şimdi bile anlamıyorum. Hiç kimsenin onu okumasına da, tavsiyeye de, onaya da ihtiyacım yoktu. Yine de önüne koydum ve o, kitabın sayfalarını dikkatli bir şekilde karıştırmaya başladı. Bir süre sonra, büyük tablonun içindeki bir pencereden bakıyormuş gibi bakarak "Umarım edebiyat değildir" dedi. "Çünkü edebiyat ise, tüm çaban boşa gitmiş demektir ve bu da, bir başka kitabını bekleyeceğimiz anlamına gelir". Sevgili, sevgili Herman! Yirmi yıl sonra bile, yedinci kat ile sekizinci kat arasındaki sahanlığın serinliğinde İncil alıntılarının aramızdaki şakacı değişimini nasıl hatırlamam? Ben de bir şifre gibi otomatik olarak "Gidin, işittiklerinizi Yahya'ya bildirin. Körlerin gözleri açılıyor, kötürümler yürüyor, cüzamlılar temiz kılınıyor, sağırlar işitiyor, ölüler diriliyor ve Müjde yoksullara duyuruluyor..." diye cevapladım. Onun nazarında –İncil– bir din ve mistik öğretiler kitabı olma-

yan, komik bir halde şeklini değiştirmiş ve eline düşenlerin ilkel aklı tarafından kötü bir şekilde yorumlanmış bir çeşit teknik kitap olan –aynen bir paranoyağın, tek bir kitaba, mukavemet kitabına sahip olup, onu baştan sona yüzlerce kez okuyup, matematik formüllerini dua anlamında, resimleri ise kişisel hatıralar anlamında kullanıp, kusursuz bir 'Orakl', günlük hayatının bir kılavuzu ve her gün taptığı bir idol haline getirmiş gibi, diyordu o– siyah kapaklı o kitabı bana tanıttığı o yaz günleri aklımda ne kadar da canlıydı hâlâ. Herman İncil'i kendi beyni ile, tam da Tanrıyı aramak için kendisine verilen kendi rasyonel aklı ile anlamak için okuyordu ve sık sık bu dünyada bunu yapan tek kişi olduğunu söylüyordu. "Öyle olsun" diye cevaplamıştı gülümseyerek ve görünürde mantıksız olan –çünkü ayak tabanlarının altında çok derin bir yerlerde sıkışmış binlerce kişiden oluşan bir kalabalığa sesleniyormuş gibi cümleleri arasında büyük molalar vererek yavaş konuşuyordu–, fakat ancak dinleme sabrına sahipsen anlamına vâkıf olabildiğin o konuşmalarından biriyle devam etmişti yine. Herman basit bir serseri olmaktan çok uzaktı, bunu, daha çocukluğumda onu onlarca kez dinlediğim için biliyordum, fakat şimdi bile bu kişinin, bana göre ölçülmesi imkânsız olan mesafelerle birbirinden ayrılan o kadar konudan bu kadar bilgiyi nereden bildiğini anlayamıyordum. "Aslında hepsi bir, hepsi aynı mucizeyi, tek bir mucizeyi anlatıyor: dünyanın var olduğunu." diyordu. Mesela bir zamanlar, saatlerce "ölümsüzlük enzimi" diye adlandırdığı telomerazdan bahsetmişti, fraktallar, Kevar Irmağı'nda Zülkifl'e görünen muhteşem araba, topoloji ("kauçuk geometrisi") ve kuasarlar, mikroçipler ve sosyal zar kanatlıların diploitlikhaploitliği ("Daniel'in onlarca bin onlarca bin aziz ile çevrili olan Eskiden Beri Var Olanı ile ilgili vizyonu, eşek arısı veya arı yuvalarının yapısından tek farkı, doğada

rastlanmayan bir gariplik olan, sosyal böceklerin tamamen dişi, Eskiden Beri Var Olan ile azizlerin de erkek olmasından kaynaklanmaktadır") hakkında konuşmalar yapmıştı bana. Ancak seneler sonra tembelce karıştırdığım bir ansiklopedide veya televizyondaki bilimsel bir programda, bilimsel laboratuvarlarda bulunmadan önce Herman'ın kim bilir nasıl bildiği bilgilere rastlıyordum. "Var olduğumuz için her şeyi bilmeliyiz, çünkü varoluşun kendisi her şeydir ve bize belli bir ölçü ile değil, her birimize tamamen verilmektedir. Telomeraz hakkında sadece ben bilmiyorum, otuz sene sonra bulacak olan da, sen de, bu böcek de, bu masa da biliyor." Ona göre her bir yazı, ya bir Kutsal Kitap olmalıydı ya da hiç olmamalıydı. Her şeyden öte edebiyata karşıydı. Bir kitabın, güzel rüya görme aparatı olmasının nedenleri yoktu, tek açıklaması kurtuluşa yönelen bir ok olmasıydı. Kurtuluş ise herkes için değildi, çoğumuz için de değildi. Sonuç olarak bir kitap, bir elekti, seçici bir mekanizma idi, gittikçe zorlaşan bir test ve sınav dizisi idi, öyle ki ilk odaya giren büyük okur ordusu yolda kaybolmalıydı, eğer mümkünse, ilk on sayfadan sonra sayıları yarıya inmeliydi ve yüz sayfadan sonra yalnızca onda bire düşmeliydi. Ondan sonra tüneller daralır, açılır kapaklar ile tuzaklar çoğalır, korkunç canavarlar konuşmaya başlayıp çok az kişinin kabul edebileceği ve kesinlikle basit şeylere alışık olanların kabul edemeyeceği şeyler söylemeye başlarlar. Sonuna doğru ise sınavlar insanlık dışı, beklentiler absürt olmaya başlar, soyunmayı ise derinin yüzülmesi, her şeyin yüzülmesi, dilin, değerlerin, daha doğuştan her birimizin göğsünde, sırtında ve omuzlarında mühür gibi basılı olan kozmosun görüntüsünün yüzülmesi takip eder. Kitap devasa rotatif bir baskı makinası gibi, okurlarını birer birer gecenin içine, ağlamanın ve diş gıcırdamasının bulunduğu yere atan bir saf eroin girdabı gibi harekete geçer. Işığın altın-

da yanarak ve sakat kalarak, kar taneleri gibi hafif, makul bir kitabın sayfaları arasına düşüp edebiyatlarını, günlük basit şeylerini tüketerek orada kalırlar. Ve süreç, aralarından tek biri, labirenti kendisi inşa ettiği için, bütün labirenti bir başından diğer başına geçme gücü olan, soruyu kendisi sorduğu için cevabı bilen, ödülü, tacı ve kurtuluşu kazanana kadar bu böyle devam eder. Gerçek bir kitap her defasında tek bir okuru seçer, aynen gerçek bir dünyanın tek bir canı kurtardığı gibi, tek bir yumurtanın tek bir spermi seçtiği gibi, çünkü bir anlamda yazar ile okuru birdir, dünya ile can birdir, yumurta ile sperm birdir. Kurtuluş ise kendi kendini imha ederek bunu anlamaktır. Bu yüzden Herman basılı kitaplara inanmıyordu, her biri tek olan, birer Kutsal Kitap olan sadece kitap taslaklarına inanıyordu. Çünkü kitabı sen seçmiyordun, kitap senin aracılığınla yazılmak için seni seçiyordu. "Bu yüzden" diye ekliyordu, kaşlarının altından bakarak, "bir dünyada tek bir kitap vardır, var olabilecek her dünya için, birer kitap".

Herman'ın, öfkeli ve aciz, kutsal ve değersiz bu tür konuşmalarla bir olduğunu hemen anlayabiliyordum... Gerçek anlamda bir diyalog kurduğunu hatırlamıyorum hiç. Meyhanede bile, insanlar arasında, en berbatları olanların ortasında bile, Tanrı'dan, kozmostan, seksten, İncil'den veya komünizmden aynı şekilde, etrafında sessizliği, temiz bir sessizliği, en kaliteli sessizliği inşa ederek konuşuyordu. Sözlerini sonlandırdığında, çoğu onunla alay ediyorlardı, fakat yorucu derecede mavi gözlerini birer etiket veya ezik izmaritlere dolu birer kül tablasının üzerine dikerek konuştuğu sürece, ne renk tonu, ne yüksekliği, ne de kuvveti kalan sesi, bir vantriloğun veya hipnotize eden birinin psihik bir sesiymiş gibi veya bazen aklımızın derinliklerinde bize adımızla seslenen tatlı bir fısıltı duyduğumuz gibi, hiç kimsenin, sessiz olmaktan

başka bir seçeneği yoktu. Onu, yolun rüzgârı ve tozuna maruz kalmış, kirpiklerine ve dişlerine toz konmuş bir şekilde, fakat aynı ergen çocukların güzel gözleri ile, börekçinin ön tarafındaki masada eşit ve sakin konuşarak gördüğümde, her zaman toprakla dolu patatesler yüzünden elleri kirli olan manav satıcısının, önünde milli piyango biletleri ile dolu kavanozu olan gazete bayisindeki satıcının ve hatta kuyruklarda bekleyen annem gibi basit ev hanımlarının bile onun söylediklerini nasıl duymaya çalıştıklarını hayranlıkla seyrediyorum. Hatta annem bazen, kederli bir şekilde: "Bu sekizinci kattaki sarhoşun ne kadar akıllı olduğunu biliyor musun? Bu kusuru olmasaydı, bu hayatta iyi bir şeyler yapabilirdi. Mircişor, annem, içkinin bir insanı ne hale getirdiğini görüyor musun?..." diyordu. Fakat onun konuşmaları seyrekti ve sessizlikleri, eski örümcek ağları gibi ona her yerde eşlik ediyorlardı. Bir zamanlar dar ve taşlı olan karşıda ise, sanki bombalara maruz kalmış avlusunda Köpek abinin dolaşıp durduğu hayal edilemeyecek kadar harabe halindeki kulübelerle dolu olan ve ekmekçinin akşamları gizemli pencerelerinin ışıklarını açtığı, bugün ise asfalt dökülmüş ve araba ve otobüslerle dolu şeritlerin ötesinde geniş apartmanların bulunduğu, yolun ikiye böldüğü çevre alanı hiçbir zaman delmiyor gibiydi. Bazen, pencereden sarktığımda, onu acele acele yolu karşıya geçip her defasında sola, kısa bir süre önce, birinde tabldot restoranının, daha uzak olan diğerinde ise kasabın bulunduğu dört katlı iki apartmanın inşa edildiği Galaţi sokağı ile kesişen kavşağa doğru yönelirken gördüğümü hatırlıyorum. Yolu üzerindeki büfeden, hemen ısırmaya başladığı bir ekmek alıyordu. Güçlü bir şekilde rakı kokmaya başladığı öğlenleri dönüyordu ve o zaman, bazen asansörde denk geliyorduk. Akşamüzeri bir kez daha çıkıp, ters tarafa, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün karşısında bulunan,

uzak ve alacakaranlık olan, annemle birlikte geç saatlerde oradaki marketten günün son alışverişini yaptığımız, benim için çok daha gizemli olan bölgeye yöneliyordu. O taraftaki dairesel gazete bayisine vardığımda, dünyanın sınırında gibiydim bile: hiçbir zaman ötesine geçmiyordum. Şimdi bile, dışarıdaki apartmanlar turuncu geniş semaların içinde kaybolurken, satıcı kadının, içerdeki ateş kırmızısı ışıkta ancak fark edilebildiği o gazete bayisini rüyamda ne kadar sık görüyorum! Annem, "Povestiri ştiinţifico-fantastice"* koleksiyonuna ait ilk broşürü oradan almıştı ve bana o kadar muhteşem gelmişti ki, sonrasında, her hafta tek başıma oraya kadar maceraya atılıyordum, bayinin basamağına çıkıp kabinin içindeki kadından bu koleksiyonun veya Cam İdol, korsan Francis Drake veya Apokolokintosis kelebeği hakkında okuduğum "Clubul temerarilor"un** yeni bir sayısını istiyordum... Rüyamda, her defasında görünmez olan satıcı kadın, mağarasından, titreyen avuçlarının içinde geyik boynuzları olan ve ancak kendi ellerime aldığım zaman kurşun ağırlığını hissettiğim bir geyikböceği uzatıyordu bana.

Apartmanın tepesinde asılı kalan makara olayından sonra, belli bir süre, Herman'la neredeyse her gün görüştüm. Yine rüyada gibi hatırlıyorum. On yaşındaydım ve üçe gidiyordum, oyuna doyduktan sonra, daha öğlen saati gelmeden ve ben eve dönmeden önce, asansör ile iki kat daha çıkıyordum, sonrasında yedinci katın sahanlığından, yedinci kat ile sekizinci kat arasındaki küçük sahanlığa kadar birkaç basamak daha yürüyordum, orada ise, başını mozaik zemine doğru uzatarak basamaklarda oturmuş Herman bekliyordu. 1964 senesinin kocaman yaz tatilinde, bir önceki yaz hikâyeleri ve "teo-

* "Bilim Kurgu Hikâyeleri" anlamını taşımaktadır. (ç.n.)
** "Cüretlilerin Kulübü" anlamını taşımaktadır. (ç.n.)

rileri" ile hayatımızı aydınlatan Mendebil'in gidişinin içimizde katlanılması zor bir boşluk bıraktığı, zarif çocuğun tebeşir ile 1. bloğun beton transformatörü üzerine yazdığı yasaları da, yabani Vrăjitroaca'yı da artık terk ettiğim hayatımın bu en yoğun yaz tatilinde, Herman ile buluşmalarım, onun o kadar beklenmedik, benim için anlaşılmayan, fakat yine de ballı şekerlerdeki gibi, anlattıklarının tatlı emülsiyonunu içime çektiğim için ve ayrıca o kadar büyüleyici olan fikirleriyle, korteksimin derinliklerinde oluşan Mendebil'in başlattığı tüten binaları, onlara kubbeler ve kale burçları, çatı tepeleri ve iç kaleler, rüzgârın altında çıtırdayan sancaklar ve ışıldayan rüzgâr gülleri ve özellikle tüm diğer tonozları içine alan sonsuzluğa kadar daha yüksek olan ve benim yıldızlı kafatasım ile karışan –çocukluğumun yaz semaları, varlığımızın mucizesinin, gücünün, hokkabazlıklarının sirk kubbesi– bir tonoz ekleyerek yükseltti. Fakat dördüncü sınıfta, tüm yönlere akan ırmaklarla dolu devasa ormanların içinde iki buçuk sene geçirdiğim Voila'ya, prevantoryuma gittim –çünkü kolumdaki tüberkülin deri testi lekesi, okul arkadaşlarımın alay konusu haline gelerek her sene genişleyip daha da kırmızı oluyordu ve en sonunda küçük bir tabak kadar büyümüştü. Döndüğümde büyümüştüm bile ve artık hiçbir şey bana eskisi gibi gelmiyordu. Okul zamanında daha fazla ödevim oluyordu, yazları ise, çözümü olmayan ve bu yüzden pazarlardan ve bayramlardan nefret ettiğim kadar nefret ettiğim o sıkıcı yalnızlığı yaşamaya başlamıştım bile. Herman'ı istemiyordum artık ve bir zamanlar onunla geçirdiğim uzun saatleri içimde bir tür tiksinti ile ancak hatırlayabiliyordum. Ergenliğin büyük uykusuna giriyordum –bir anlamda ellerinden geldiği kadar, bitkisel kutbun kaybettiğini hayvansal kutbun, düşünmenin artı kutbu ile uzaysal alanın kazanacağı şekilde olgunlaşmaya dire-

nen neoteni memeli hayatımıza bir anlamda yapay olarak eklenen (kesinlikle yapay, diyordu Herman) o süzülerek yapılan uçuşa–. Cinselliği reddettiğim, tekrarlanan ritmini kültürel sinüs dalgaların melodisine, özlem ve istek ile parçalanmış olsalar bile, psişik kanatların uzantısına dönüştürdüğüm, hayatlarımıza eklenen yedi mistik sene... İpekten bir kozanın içinde, on yedi yaşıma kadar bu şekilde uyukladım, o zaman ise, aniden, bir göz kırpması kadar bir sürede, bir gün her zamanki gibi yatağımın sandığı üzerinde ayak tabanlarımı devasa pencerenin altındaki kaloriferin üzerine yaslayarak oturduğum sürede, var olduğumu, Mircea olduğumu anladım. On yaş ile on yedi yaş arasındaki neoteni kozanın içinde yavaşça gerçekleşen yeniden yapılanmanın, o tembelliğin, o süzülerek uçuşun beni tırtıldan kelebeğe dönüştürdüklerini anladım; hâlâ gözlerimin şişiklerini, bacaklarımın kıllarını ve karnımın halkalarını kusursuz bir şekilde kaplayan, bir kornea gibi şeffaf kabuğun –ben, henüz kurumamış kitin içindeki yumuşak karnımı grotesk bir şekilde şişirerek kanatlarımın nervürlerine hayati sıvıyı pompalarken–, zarif görüntüsü hafif ve boş kalana kadar, hâlâ dalında asılı bir şekilde rüzgâr tarafından parçalanana kadar cam bacağın içinden her bir bacağımı ve cam antenden her bir antenimi çıkararak kendimi içinden sıyrılsıklam ve buruşuk kanatlarla çekebilmek için henüz sırtımda kolay bir şekilde çatlatamadığım kabuğun tutsağı olduğum da doğrudur. Fakat o zamanlar, o an benim için hayal bile edilemezdi, hâlâ içine kapalı olduğum imago ise (benim kitap taslağım, benim hayatım) beni bir deli gömleği gibi sıkıyor, fakat aynı zamanda delinmesi imkânsız bir zırh gibi de koruyordu. Evet, masanın üzerine, Herman ile aramıza, bir kitap taslağını değil, büyük, benim kadar büyük, benim yüzümü, benim omuzlarımı ve parmaklarımın boğumlarını ve bir an önce

açılmak istemeyen kanatlarımın trajik buruşukluğunu taşıyan organik camdan bir kelebeği koymuştum. İçinden gelişen kelebeğe o kadar çok benzeyen, fakat kül odanın içinde ışık parıltıları ile işaretlenirken, her şeye rağmen aramızda sanal kanatları vardı Herman'ın, çok iyi biliyordum, beni gördüğü gibi net görebildiği kanatlar, Kirlian etki ile mavi bir şekilde aydınlatılan haleler açan kelebeğin bedeni idi bir tek.

Gitmeden önce, kitap taslağımı bir kez daha rahat rahat karıştırabileeeğini, edebiyat olmadığını, bir tek kendim için yazdığımı, onun aracılığıyla yalnızca tüm zamanların veya en azından, ergenlik çağımda, yırtık pırtık pijamalarımın içinde ve kafamda berem ile, hayatımda hiçbir zaman bir kadının ve mutluluğun olmayacağını bilerek, geleceği ancak bir masadan ibaret olan ve sadece siyah bir güneş tarafından aydınlatılan tek kalmış, mutsuz, tesellisiz kendimin sonsuz, okunaksız, deli mürekkep kıvrımları direk benim damarlarıma, lenf kanallarıma bağlı, sayfaları ise tam da benim derim ve beyin dokumdan ibaret olacak kitabımı yazacağım tek odalı bir daire hayal ettiğim zamanların rüyasını yaşadığımı söyledim. Yine o dönemlerde, bir gün çatı katımda nasıl ölü bir şekilde bulunacağımı –neredeyse tamamen çürümüş, kafam tütün yaprakları gibi sararmış ve yanaklarım ile saçıma, kurumuş büyük kan birikintileri aracılığı ile yapışmış kitap taslağımın üzerine düşmüşüm gibi– hayal etmiştim. Fakat Herman artık benim sanrımı takip ediyor gibi değildi. Susuyordu ve oradan buradan bir satır okuyarak dikkatsiz bir şekilde kitap taslağımı karıştırıyordu. Kalkıp pencereye yaklaştım. Dâmboviţa değirmeni, onun camından, bildiğimden farklı bir şekilde yükseliyordu, çünkü burada, genelde değirmeni gördüğüm annemin ve babamın dairesinden üç kat daha üstteydim. Şimdi, içlerinden elektrikli eleklerin ebedi hareketlerinin gölge-

ler halinde göründükleri pencerelerle dolu, absürt derecede geniş tuğladan duvarın üstünde açılan üçlü alınlığı önünde yükselmiştim. Çatıda, yüzlerce güvercin, kara benzer şekilde kat kat konmuş unu gagaları ile topluyorlardı. Garip bacalar ile ekipmanlar, hatta yuvarlak pencereleri olan ve geçen yüzyılın garip endüstriyel mimarisinin süsleri ile (alçı cherub melekleri ile süslü hareketli köprüler, beyaz gözlerle gülümseyen ve derileri altında kasları oynayan taş gorgonlar ile atlas heykellerinin desteklediği su kuleleri, çiçek sapları ile zarif çiçekler meydana getirmek için kıvrılmış fer forje makasları olan fabrikalar) dolu küçük binalar, çatının üzerinde yükseliyorlardı ve bu yüzden mavi gökyüzünün içine sıkıca sarılmış değirmen, düzensiz ve absürt bir Babil kulesi gibi duruyordu. Etrafı seyrettiğim yükseklikten, karşımızdaki avlu çok daha derin ve ıssız görünüyordu, bir kenarında donakalmış gibi duran tenteli kamyon ise ancak gri renkli bir gölge gibiydi. Duvarlarında, rüzgârın savuşturduğu bir çekirdekten büyümüş ağaçlara şaşırarak, kaybolmuş bir şekilde melankolik yapıya bakarken, Herman'ı tekrar konuşurken duydum. Onu öyle, sırtım ona dönük bir şekilde, sürekli pencereden bakarak dinledim, çünkü daha ilk kelimelerinden, bana Soile'den ancak böyle bahsedebileceğini anlamıştım.

Yaz, sersemletici gücüyle yaklaşmıştı. Nisan ayının başından itibaren, Aleea Circului sokağının önündeki kestane ağaçları, lekesiz bir semayla çiğ bir şekilde karışan yaprak ve çiçekler vermişti ve bu yüzden, Mircea, pionier*yapıldığı törene kısa pantolonlu katılmıştı. Sınıfın pencereleri sonuna kadar açıktı ve pencere tarafındaki sırada oturduğu için, beyaz gömleği, bir yaş daha küçük bir çocuğun ince bedenindeymiş gibi hafifçe uçuşuyordu. Küçük oğlan, sınıfın en kısa boyluları arasındaydı, esmer ve sessizdi ve bir defasında kızların yaptıkları sıralamada, dersleri oldukça iyi olmasına rağmen ve bunun da bir anlamda güzelliğe artı olarak eklenmesi gerektiği halde, adı listenin sonlarına doğru yazılmıştı. Bu nedenle zaten

* Romanya'da 1949-1989 yıllar arası, 7 ile 14 yaş arası öğrencilerin kütle organizasyonun üyeleri. (ç.n.)

boş hayallere kapılmıyordu. Annesi, yakışıklı olmadığını birçok kez "öyle böyle, sen de başkaları gibi bir çocuksun" sözleriyle anlatmıştı. "Ben güzel miydim sanki? Baban yakışıklı mıydı? O zaman sen nereden yakışıklı olacaksın? Aklın güzel olsun, önemli olan bu!" Fakat bu kez, her bir köşesini çok iyi bildiği sınıfında diğerleri gibi ayakta durup bayraklı çocukların girmesini beklerken, kendini her zamankinden daha farklı hissediyordu. Parlıyordu sanki. Öğretmen masasının üzerinde, yufkalar gibi üst üste konulmuş on tane pionier kravatı bulunuyordu, aralarından biri ise, merasimle onun boynuna bağlanacaktı. Daha önce hiç öyle giyinmediği için bir gün öncesinde annesiyle birlikte onun için bütün Lipscani semtini dolaşarak aldıkları beyaz gömleği, aniden onu başka bir şeye, pionier-e, yani o kadar güzel olan birlik toplantılarına katılabilecek büyük çocuklardan birine dönüştürecekti. Küçükler, bir ve ikiye gidenler, sınıfın pencerelerinden, fakat özellikle teneffüslerde koridor pencerelerinin parmaklıklarına asılarak, pionier kıyafetleri içindeki yüzlerce çocuğun, üzerinde rozetleri olan pionier şapkaları* ile pionier şarkıları söyleyen ve bayraklar gelirken selamlayan iki hentbol kalesi arasındaki okulun bahçesindeki careu** adlı toplantıları izliyorlardı.

Sonrasında merasimli ve gizemli bir şey gerçekleşti, müfreze başkanları öne çıkıyorlardı, sıraya diziliyorlardı ve selamlayıp sırayla, birlik başkan olan, büyük saç örgülerini kocaman beyaz fiyonklarla köpek kulaklarına benzeyen bukleler halinde tutturmuş yedinci sınıfa giden bir kıza raporu veriyorlardı. Geçen sene, yıl sonu töreninde, Sirkin kubbesi altında Lizuca rolünü de o oynamıştı. Birlik başkanı da, bu vesile ile komik bir şekilde onun boynunda da bir kravat asılı olan coğrafya dersi hocası

* Pionier üniformasının bir parçası olan özel beyaz şapkalar. (ç.n.)

** Kare anlamını taşımaktadır. (ç.n.)

Preda yoldaşa* dönüp –askerlerden farklı bir şekilde, gözlerini çok güçlü bir güneşten koruyorlarmış gibi kendi stilleri ile selamlaşıp–, raporu ona veriyordu. Çünkü Preda yoldaş aynı zamanda okullarındaki pionier-lerin eğitmeniydi de. Mircea her zaman bunları yapabilmek için çok akıllı olması gerektiğine inanmıştı, raporun hiçbir zaman duyulmayan gerçek kelimelerinin ise, aynen efsanelerdeki gibi bir tür büyülü formül olduklarını düşünmüştü. Bir gün kendisinin de pionier olmasını dört gözle bekliyordu. Neredeyse hepsi, ikinci sınıfın sonunda, sekiz yaşını doldurduklarında pionier yapılıyorlardı. Yalnızca yaşını doldurmamış birkaçı veya dersleri kötü olanlar, serseri Strinu gibi veya aynı sırada oturduğu (çünkü dersleri iyi olanlar, yardımcı olmaları için dersleri kötü olanlar ile aynı sıraya yerleştiriyorlardı ve teneffüslerde ve derslerden sonra onlarla birlikte oturup hiçbir şekilde çalışmak istemedikleri dersleri kafalarına sokmaları gerekiyordu) çingene çocuğu Puică Ion gibi bütünlemelere veya sınıfta kalanlar, üçüncü sınıf hatta dördüncü sınıfa bırakılıyorlardı. Çok azı, ancak Porumbel gibi çok kötü olanlar, sekizinci sınıfın sonunda boyunlarında kravatsız kalıyorlardı. Fakat Porumbel, hocaların yüzlerine küfür ediyordu, sigara içiyordu ve sekizinci sınıfta evlenmişti, böylece tüm okul ondan kurtulmuştu.

Kapı birden açıldı ve sınıfa kendilerinden daha büyük olan, derslere öğleden sonra giren, beraberlerinde biraz rahatsız bir şekilde tuttukları biri kırmızı biri Romanya'nın bayrağı olmak üzere iki bayrak ve sonradan yalnızca bir dekor olduğu ortaya çıkınca çocukların hayal kırıklığına uğradıkları bir trompet ile bir davul taşıyan iki erkek ile iki kız öğrenci girdi. Kadın öğretmenimiz Dogaru yoldaş, bir kez fısıldadıktan sonra şarkının tonunu verdi. Mircea,

* Komünizm zamanında öğretmenlere de yoldaş diye hitap ediliyordu. (ç.n.)

*Republică, măreaţă vatră**'yı duyduğunda çok sevindi. Diğerleri gibi hareketli değil de, yavaş ve görkemli olduğu için, pionier şarkıları arasında en çok sevdiği şarkıydı. Heyecanlıydı, onun için önemli bir an olduğunu biliyordu, bu yüzden de, müzikten anlamayan diğerleri gibi (mesela Puică) yalnızca taklit etmesi gerektiğini bile bile o da söylemeye çalıştı. Aslında gözünün kenarı ile gördüğü çingene çocuğu şarkıyı söylüyor gibi bile yapmıyordu, sineklere, tavana bir yerlere bakıyordu. Pionier yaşını yaklaşık olarak üç sene önce doldurmuş olmasına rağmen, onu nasıl olsa pionier yapmayacaklardı. Kısa zaman önce, Romence dersinde, sepetlerle dolu zavallı ihtiyar bir kadının kışın bir buz tabakası üzerinde kayıp düştüğü ve okuldan dönen çocukların ona yardım ettikleri dersi görmüşlerdi. Fakat okuma sırası Puică'ya geldiğinde o, buz tabakası yerine, "İhtiyar kadın aniden bir tahtakurusu üzerinde kaydı" dedi! Ve üstelik kendi salaklığına kendi de gülüyordu. Doktor kontrolünde, üzerinde bulaşık bezine benzeyen bir üniforması olan Fleşeriu gibi onun saçlarında da bit bulmuşlardı ve ikisini de başlarına gaz sürmeleri için eve göndermişlerdi. Bu yüzden Puică zaten önemli değildi. Fakat Mircea'yı asıl şaşırtan, öğretmenin arkasında duran bayraklı, trompetli ve davullu çocukların inanılmayacak derecede utanmaz olmalarıydı: bayrakları tutanlar, bayrakların uçlu tarafını birbirlerinin poposuna sokuyorlardı, davulu tutan çocuk, arada bir tokmakla trompetçi kızın başına vuruyordu, kız ise trompetin ağızlığı ile oğlanın inciğine vurarak cevap veriyordu... Uslu durmaya hiç niyetleri yoktu. Davulu tutan çocuğun saçları, yanındaki bayrak gibi kırmızıydı ve yüzünü binbir şekilde buruşturup sınıftakileri güldürüyordu. Öğretmen bir şeyler sezerek birkaç kez aniden

* "Cumhuriyet, görkemli vatan" anlamını taşımaktadır. (ç.n.)

onlara dönmüştü, fakat onları yakalamayı başaramamıştı, çünkü utanmazlar tecrübeliydiler, aniden tören pozisyonunda donakalıyorlardı. Bir tür ikinci anneleri gibi olan öğretmenlerini sevmeleri gerektiğini biliyor olmalarına karşın, Mircea, Dogaru öğretmeni pek sevmiyordu. Her şeyden önce, annesinin, üç metre külot lastiğini küçük parçalara doğranmış bir şekilde bulduğunda ona bağırmasından beri –ve Floreasca'da annesinin eteğini kestiği yaramazlığından bahsetmeye bile gerek yok– makastan biraz korkuyordu. Öğretmenini elinde makas olmadan düşünmek ise imkânsızdı. Her bir dönemin ilk gününde erkekleri ayağa kaldırıp parmaklarını onların saçlarında gezdiriyordu. Saçları parmaklarını (vay, o kadar ince, arada bir başlarını tıklayan yüzüklerle o kadar dolu!) aşanları tahtaya gönderiyordu ve böylece kısa sürede, mutsuz çocuklardan oluşan bir sıra "uzun saçlılar", yırtık pırtık sünger silgiler ile tebeşir parçalarının bulunduğu yazı tahtasının kenarını ancak geçen boyları ile, sınıfın içinde kalanların gülmelerine yol açarak, omuz omuza diziliyorlardı. O zaman öğretmen, kocaman yağlı bir makas çıkarıyordu çantasından, burunlarının altında açıp kapatıyordu, sonrasında ise, makası arada bir inadına batırarak, başlarında birer haç yapıp, kestiği saç yumaklarını yere saçıyordu. Bu olaydan sonra çocukların saçlarını sıfıra vurdurmaları gerekiyordu ve böylece bütün okulun dalga konusu haline geliyorlardı. Öğretmenin makasını denediği tek yer öğrencilerin başları değildi. Aritmetik dersindeki hesaplamaları, öğretmenleri masasında otururken kestiği mantar ve tavşanlar üzerinde yapıyorlardı. Sürekli bir şeyleri parçalamadan duramıyordu. Mircea'nın kitaplarından birinin kahramanı olan Ciopârţilă* idi sanki: "Sevgili çocuklar, bu sayfada /

* Romence'de kesen, makasla parçalayan anlamına gelen *ciopârţi* fiilinden türetilmiş bir lakap. (ç.n.)

Ciopârţilă huzurlarınızda. / O bütün gün parçalar / Ve sürekli parmaklarını yaralar." Öğretmenin parmaklarını yaralamadığı doğrudur, fakat çocuklar hakkında aynı şeyi söyleyemeyiz, çünkü onlar da, ev ekonomisi dersinde yine makasla yapıyorlardı işlerini. Beş renkli –kırmızı, mavi, yeşil sarı ve siyah– setler halinde satılan kuşe kâğıt satın almaları gerekiyordu. Sınıfta, kâğıtların arka tarafına sebzeler çiziyorlardı: salatalık, domates, patlıcan; fakat aynı zamanda üzüm, elma ve armut gibi meyveler de çizip sonrasında kenarlarından kesiyorlardı bu kâğıtları. Sebze ve meyveleri yapıştırıcı ile resim defterlerinin birer sayfasına yapıştırıyorlardı. Ne kadar da garip görünüyorlardı! Salatalık pürüzsüzdü, kusursuzdu ve tamamen yeşildi; armut, sarı ve parlaktı ve armuda benzeyen tek tarafı, sapının olmasıydı. En gizemli olanı ise patlıcandı, tamamen siyahtı, korkutucu ve şişkindi... Fakat daha da gizemli olan, o yapıştırıcı kokusuydu, parmaklarında kuruyan o kimyasal, tatlımsı macun... Yine kuşe kâğıttan zincirler, halılar ve kim bilir daha neler neler yapıyorlardı... Mircea için tüm bunlar ve sadece bunlar değil, daha birçoğu bir eziyetti. Defter ve kitapları plastik veya kâğıt kaplarla kaplaması gerekiyordu ve yaklaşık olarak üç gün güzel ve temiz kalabiliyorlardı. Sonrasında kâğıt lekeleniyordu, yıpranıyordu, köşeleri buruşuyordu... Her bir sayfanın sol tarafına bir çizgi çizilmeliydi, yukarısında ise küçük bir resim olmalıydı –bir çiçek, bir kuş, bir ağaç–. Birçok kızın defteri muhteşemdi, güzel yazıyorlardı ve silgiyi hiç kullanmamışlardı. Ama Mircea'nın defterlerinde resim yoktu, çünkü resim yapmayı bilmiyordu ve dik bir çizgi de yoktu, farklı açılara kayan bir çizgi vardı, resimlerle ve mürekkep lekeleri ile dolu ahşap cetveli nasıl tutup çizdiyse, öyle. Resim dersinde, en çok kış manzaraları, yılbaşı süsleri ile dolu yılbaşı ağacını, Plu-

guşorul* ile dolaşan çocukları çizmeyi sevdiği küçük resim defterleri vardı. Fakat beceremiyordu. Evleri cetvel ile çiziyordu ve bu, nedeni bilinmiyordu ama yasaktı. Ağaçlar, içlerinden elmalı dalların çıktığı dikdörtgenlerden oluşuyordu. En güzeli, traktörüyle (fakat traktörü babası çizmişti) toprağı süren kooperatif çalışanlarının olduğu resmiydi, bu, sınıf içindi, fakat onun onur kaynağı, sırf kendi zevki için çizdiği resim, üzerlerinde CCCP yazan Rus tanklarla (üzerlerinde beş köşeli kırmızı bir yıldız da vardı) svastika ve Almanların filmlerde taktıkları miğferli askerlerin bulunduğu Alman tanklarının çatıştığı resmiydi. Kolaylıkla, Sovyetler kazanıyorlardı, onların namlularından mutlu turuncu renkli bir sıvı fışkırıyordu, Alman tankları ise patlayıp içlerinden duman bulutları yükseliyordu. Mircea, tankları çizme şekli ile gurur duyuyordu ve metal tekerlerle dolu tırtıllı tankları hem önden hem de yandan sergiliyordu. Bir de tabancalar çizmeyi biliyordu, defterlerin son sayfaları ise uzun namluları üzerinde şarjörleri ve arpacıkları olan kovboy tabancaları ile doluydu. Okuma kitabındaki sakal, bıyık, gözlük ve ağız kenarlarında birer sigara ile bilinçli bir şekilde süslenmiş portrelerden bahsetmeyecek olursak, Mircişor'un resim yeteneği bununla sınırlıydı. Fakat öğretmen bir gün, onu tamamen aşan bir şey icat etmişti. İsmi friz idi ve kim bilir neler ile (kirazlar, kardelenler, geometrik şekiller, kelebekler...) doldurulması gereken birtakım karmaşık kenarları vardı. Kelebeklerle ilgili frizde, acizlik ve gücenme duygusuyla ağlamıştı. Kelebekleri hiçbir şekilde çıkmıyordu. Yazları, dışarıda birer erik kırlangıçkuyruğu veya kırmızımsı birer kelebek tutup, toplu iğneyi henüz canlı olan bu hayvanlara batırıp Antipa Müzesi'ndeki gibi bir koleksiyon oluşturacağına ina-

* Romen folklorunda yılbaşı arifesinde çocukların ev ev dolaşıp söyledikleri bir yılbaşı şarkısı. (ç.n.)

nıyordu. Fakat hiçbir zaman dikkatli bir şekilde onları incelememişti, aslında bu canlıların nasıl olduklarına bakmamıştı. İki gözü ve kıvrılmış iki anteni olan yuvarlak bir kafa, halkalı bir kurt gibi bir beden ve sonrasında en önemlisi olan, parlak renklerle boyanmış iki tane büyük ve güzel kanat çizen annesinin bunu göstermesi gerekti. Frizdeki hiçbir kelebek diğeri gibi olmamalıydı. En sonunda, saatlerce kelebek çizdikten ve renkli kalemlerle yine saatlerce boyadıktan sonra, küçük oğlan için yüceltici, neredeyse mucizevi bir şey çıkmıştı ortaya: evleri içindeki kelebekler, canlı gibiydiler. İkinci gün, mutlu bir şekilde diğerleriyle birlikte öğretmenin masasına gitmişti, fakat öğretmen burnunu kıvırıp daha çok çekirgeye benzeyen, sınıfın birincisi olan Pena Cornelia'nın morarmış kelebeklerini göstermişti ona. Fakat Mircea, frizini odasının duvarına, o kadar çok sevdiği Ada-Kale resminin yanına asmıştı.

Çocuklar, bayraklı öğrencilerin şaklabanlıklarına gülerek "Zafer Ülkesi" şarkısını söylüyorlardı: "Kuvvetli, çalışkan kollar tarafından / Güçlü ve korunarak / Sonsuzluğa kadar çiçekler gibi hep aç." Şarkının sonunda, yüzük dolu parmakları ile dirijörlük yapan Dogaru öğretmen, uçan bir sineği yakalıyormuş gibi bir hareket yaptı ve çocuklar sustu. Başkan Pena, öğretmenin bir kaş işareti ile sınıfın önüne çıkıp selamını vererek öğretmene raporu sundu. Öğretmen de ona selamını verdi. Okul bahçesindeki oyuklu dut ağaçlarından (bir sene önce, Micea bir oyuğun içinde binbir renkli yüzlerce kalemtıraş bulmuştu: zürafalar, kaplumbağalar, arabalar, şeffaf fıçılar...) filtrelenerek geçen sıcak esinti, içlerinde tozun uçuştuğu geniş ışık çizgileri ile sınıfa giriyordu. Pena o kadar çabuk konuşuyordu ki, ezberlediği kelimeleri bir makine gibi sıralıyordu ve bu yüzden hiçbir şey anlaşılmıyordu. Fakat rapordan sonra, öğretmen,

yüzünde bir çeşit yiğitlik ifadesi ile çocuklara dönüp görkemli bir şekilde: "Partinin amacı için, Romen Halk Cumhuriyeti'nin şerefi için, hazır olun!" dedi. Cevap olarak çocuklar, avazları çıktığı kadar "Her zaman hazırım" diye bağırdılar! "Sevgili çocuklar" diye başlamıştı öğretmen daha saygılı bir ses tonu ile, fakat Mircea artık onu dinlemiyordu. O gün eve boynunda kravatı ile döneceğini, okulun bahçesinden çıkıp Aleea Circului sokağındaki ıhlamur ağaçlarının koruması altında bulunan apartmanlar arasından geçeceğini ve banklarda oturan tüm insanların ona sevgi ile bakacağını düşünüyordu. Evde, anne ve babası onu öpeceklerdi ve üçü birlikte, o, hâlâ pionier üniforması içinde, büyük olayı kutlamak için pastaneye gideceklerdi. Ve herhangi bir pastaneye, sürekli karanlık ve pis olan pastanelerden birine değil, yaş pastaların çikolata ile kaplı ve krem şantili oldukları, fiyatları dört lei olan, Perla'nın yanındaki Dorobanţi'ya gideceklerdi. Altı elliye de pasta vardı, lotuslar, fakat onlar ulaşılamazdı. Annem her zamanki gibi bir "savarin" alacaktı. Oğlunun bu başarısını kutlamak için gazeteden özel izin almış olan babam bir kadayıf isterken, pionier şapkası, rozeti, kırmızı kravatı ve kolalı beyaz gömleği ile kutudan yeni çıkarılmış yeni bir oyuncak gibi görünen Mircişor ise, yoğun çikolata kremi içine karıştırılmış limon kabukların aromasını hissetmek için "maskot" isimli pastadan alacaktı. Öğleden sonra, pek istemeden, pionier üniformasını çıkarıp oyun kıyafetlerini giyecekti, fakat tüm çocukların karşısında kravatı ile övünecekti. Mendebil'in karşısında da övünmeyi ne kadar çok isterdi, fakat o muhteşem çocuk bir gün aniden, sonsuz uzun ve garip annesi ile birlikte kaybolmuştu ve apartmanın arkasındaki oğlanları üzüntü ve pişmanlık içinde bırakmıştı. Mircişor, onu son kez, 1. blokta, çukurun üstünden

geçip duvarla kapatılmış kapıya götüren köprücüğün üzerinde, yüzünde korkunç bir maske ile ve bir şeytan gibi korunarak gördüğü anı hatırladığında kaşlarını çattı. O zaman çocuğu taş yağmuruna tutanlar arasında Mircea da vardı. Mircea da oğlanın nasıl düştüğünü, belini neredeyse kopacak kadar nasıl büktüğünü, gözbebeklerinin döndüğünü, ipek yakut rengi sabahlığı içindeki annesinin aralarına dalıp çocuğunu oradan alarak apartmanın girişinden nasıl kaybolduğunu görmüştü... Bu olaydan sonra, çocuk grubu daha öncesi gibi hiç olmayacaktı. Üstelik bir sonraki bahardan sonra, apartmanın arkasındaki oyun alanlarının görüntüsü değiştiği için de bu grup eskisi gibi olamayacaktı: Borularla dolu büyük hendekler kapatılmıştı, değirmenin bahçesini çevreleyen betonarme duvar, her zaman renkli tebeşirle çizilmiş desenlerle dolu metal kapısı ile birlikte daha geriye alınmıştı. Mobilya taşıyan atlı kamyonlar seyrekleşmişti; yerlerini, kabinin arkasında üstleri kapalı römorkları olan oto taşıyıcılar almıştı. Gölgede, çiçekli birer sedirin üstünde yatan, yepyeni masaların üzerine birer kirli gazete açıp üzerinde domates, peynir ve kaynatılmış yumurta yiyen hamallar aynı kalmıştı bir tek.

Tahtanın üzerinden, yalnız ihtiyar yüzü ile yoldaş Gheorghe Gheorghiu-Dej onlara gülümsüyordu. Sınıfta her ne zaman işçi sınıfın kahramanlarından ve komünistlerden bahsetseler, öğretmenleri bir savaşçı ve fedakârlık örneği olarak onu örnek veriyordu. Fakat ülkenin başkanı olmasının dışında, ne yaptığı pek iyi bilinmiyordu. 23 Ağustos ve 1 Mayıs'taki defilelerde (7 Kasım'daki o kadar önemli değildi, çünkü genelde çok fena yağmur yağıyordu ve göstericiler yağmur altında kalmış hindilere benziyorlardı), kâğıt çiçeklerle süslenmiş portresini Chivu Stoica (bir kel) taşıyordu. Sıradan insanlar gibi bir insan

olan ve hakkında ona Bondăraş* denildiği için sürekli gülesin geldiği ve adına başka bir şey söylenemeyecek Emil Bodnăraş'ın portresini de bir sürü kişi taşıyordu. Başkaları gerçek kahramanlardı. Mesela en kahraman olanı, bir teknedeyken küreği ile bir Alman mayınına çarpan Eftimie Croitoru idi. Ölmüştü, ama mayın, Romen ordusunun geçtiği köprüyü yıkmamıştı. Kitaptaki desende, mayın büyük bir kirpiye benziyordu, köprünün üzerinden çok hafif bir şekilde çizilmiş birtakım karıncalar geçiyordu. Tabii, bir de fabrikanın sirenini çeken Vasile Roaită vardı, fakat Mircea, genç çırağın pek fazla bir şey yaptığını düşünmüyordu. Fotoğrafta, Roaită, yüzünde cesur bir ifade ile sirenin kolunu aynen sifonu çektiğin gibi çekiyordu. Olga Bancic de bir şeyler yapmıştı galiba, ona Almanlar işkence yapmıştı sanki ve evde de annesini bekleyen ve annesi bir türlü gelmeyen bir de kızı vardı galiba. Fakat en azından hiçbir şey söylememişti, yoldaşlarına ihanet etmemişti. Ve onun gibi birçok isim daha vardı. Her biri hakkında bir ders görmüşlerdi. Öğretmenleri her defasında onları ağlatmaya çalışıyordu, bazen, söz konusu kahramanların fedakârlıklarından bahsederken oldukça acıklı bir ses tonu ile konuşuyordu. Müzik dersinde "Ziyafette Ayı Neler İster" veya "Fıstıklı Evde" isimli çocuk şarkılarını bir süre notalarından okuyorlardı, fakat en sonunda, belli ki tümünün H hücrelerde kapalı tutuldukları bir hapishane olan yine Doftana ile ilgili, tüylerini ürperten, ağlamaklı şarkılara geçiyorlardı: "Tüm Doftana içinde, tahtaya vuran tokmak sesleri duyulur / Bir yığın kısık ses bağırır / Aynı yeni ve eski mızıkçılık / Birine tekrar işkence çektiriliyor." Fakat bu "mızıkçılık" kelimesini daha önce hiçbiri duymamıştı ve öğretmenleri de bunu anlatamamıştı. Bu tarz konularda pek bece-

* Yaban arısı anlamını taşımaktadır. (ç.n.)

rikli değildi. *Preda Buzescu* ile ilgili derste "Tatar Han küçük bir balta çıkarıp / Preda'ya vurunca kalkanını bozar" mısralarına gelince eski bir kelime ile ifade edilen kalkan'ı anlatmayı da başaramamıştı (Mircea bile söz konusu kelimenin 'kalkan' anlamına geldiğini biliyordu), 'güven' anlamını taşıdığını söylemişti. Doftana ile ilgili bir şarkı daha vardı "Doftana'dan demir parmaklıkların içinden bakıyorum" isimli ve bir yerde "Onun da kapalı olduğu gökyüzünün altında / Eziyetler içinde çırpınıyor benim bayan yoldaş" dizesi geçiyordu. Racoviţa'nın 'yoldaş' yerine 'arkadaş' demesi, sınıftakileri kahkahalara boğmuştu. Öğretmen onu sınıfın önüne çıkarıp bir saat boyunca elleri yukarıya kalkık şekilde ceza köşesinde tutmuştu. Racoviţa demen yeterli zaten! Teneffüslerde ne tür şarkılarla geldiğini bir bilseydi öğretmen... "Bizim kibirli çete / ... masanın başına oturmuş / En seçkin yemekler yemiş / Özel, kaliteli peynirler / Tam da şimdi ... kasadan çıkarılmış / Dersin ki bir marmelat" gibi içine hep pis sözler karıştırdığı dörtlükler, öyle ki bütün sınıf onun oturduğu sıranın etrafına toplanıp gülmekten kırılıyordu. Fakat ders söz konusu olunca, sıfırdı. Tahtada yazarken, yazısı yukarı doğru kayıyordu, öyle ki yazısının sonlarına geldiğinde ayaklarının ucunda bitiriyordu.

Okuma dersinde, sürekli, bir tarafta tümü çok kötü olan ve çalışmayıp çok iyi bir hayat süren toprak sahipleri ile üreticilerin; diğer tarafta ise sabahtan akşama kadar çalışan fakat tüm kazançları toprak sahipleri ve burjuva tarafından ellerinden alınan işçilerle köylülerin bulunduğu, insanların "burjuva-toprak sahipleri rejimi" altında yaşadıkları ve bu yüzden çok çirkin olması gereken, savaş öncesi dünyadan bahsediliyordu. Toprak sahipleri ile üreticiler çok şişmandılar, diğerleri ise kaslı, cesur fakat biraz zayıf çizilmişlerdi. Yiyecekleri olmadığı için tabii böyle olacaktı... Bir kompozisyonda, Mircea, o

zamanların işçilerinin çocuklarını kendisinin hayal ettiği gibi anlatmıştı: yırtık pırtık kıyafetlerle, kirli, harabeye benzeyen küçük evlerinin önünde çamurlar içinde oynarken. Fakat kompozisyonu iyi olmamıştı. Öğretmen sonuna kadar dinlemişti ve en sonunda öyle olmadığını söylemişti: işçilerin çocukları o zamanlar bile çok temizlerdi ve kıyafetleri bakımlıydı. Birer düğmesi kopsa bile, anneleri, çalışkan elleri ile hemen yerine dikiyorlardı...

Savaşta, Romen ordu, Faşistlere karşı Sovyet ordusunun yanında yer almıştı. Aslında düşman farklı şekillerde adlandırılıyordu: Almanlar, Cermenler, Faşistler, Hitlerciler... Fakat aynı anlama geliyordu. "Almanlarla Cermenler savaştı ve Faşistler kazandı" diyordu bazen çocuklar şakasına. Şehirde oynayan neredeyse tüm filmlerde, bir tür kulak koruyucuları olan garip miğferleri (Rusların ise yarım karpuza benzeyen miğferleri vardı) olan Almanların, sepetli motosikletlerle gelip, birden atlayıp, göğüslerindeki mavzerlerle hemen ateş etmeye başladıkları görünüyordu. Fakat sert ve cesur yüzleri olan Ruslar, onları kısa sürede öldürüyordu. Öldüklerinde, Almanlar karınlarını tutuyorlardı, komik bir çeşit "Aaaa!" çıkarıyorlardı ve öyle uzun bedenleri ile yere yığılıyorlardı. Tutsakları götürürken, tüfeklerin dipçiği ile vurup sürekli "Şnel! Şnel" diye bağırıyorlardı. Boyunlarında demir haçları, başlarında ise çok yüksek kasketler olan kumandanları sürekli deliler gibi bağırıyorlardı. En kötüsü, başına yapışık saçları ve vahşi bıyığı olan Hitler olmuştu. Mircea'nın okuma kitabındaki birçok yazarın portresi, Hitler'e dönüştürülmüştü. Svastika korkunç bir işaretti. Yalnızca çok yaramaz çocuklar tebeşirle tahtaya bir svastika işareti çiziyorlardı, fakat onlar da, sanki kendi cesaretlerinden korkmuş gibi bunu hemen siliyorlardı. "Öğretmenim, bilmem kim tahtaya bir svastika çizdi!" diyordu bazen en başlarda bir kız, fakat bu tür şikâyetler

kısa zamanda kesilmişti, çünkü öğretmen, sadece o kelimenin o kızın ağzından çıkması kendini de kirletiyormuş gibi kıza da bağırmaya başlıyordu. Dogaru öğretmen, bir öğrenci masasına geldiğinde "Öğretmenim, biri dedi ki cehennemin dibine git!" şikâyetini duyduğu zaman da aynı şekilde tepki veriyordu. Almanların tankları da Rusların kinden farklıydı, kare şeklindeydi, Rusların ise yuvarlaktı. Onların uçakları, Stukaları, ön tarafları ile havadan aşağıya doğru dalıyorlardı, sonrasında ise yine aniden kalkıyorlardı. Her defasında, iyi ve cesur Ruslar kazanıyordu. Almanlar birtakım işgalcilerden başka bir şey değillerdi.

Romenler, faşistlerden kurtulmuşlardı, sonrasında ise, 30 Aralık 1947'de, kralı kovmuşlardı. Romen Halk Cumhuriyeti o zaman ilan edilmişti. Aynı zamanda yönetimi de ele geçiren komünistler, Kralı ülkeden kovmuşlardı. Üreticiler ile toprak sahiplerini de kovmuşlardı ve şimdi şarkıdaki gibiydi her şey: "Bugün şarkılar ve oyunlar içinde / Köylülerle kardeş olmuş işçiler / Bu dünyadaki özgürlüklerini / Her sene kutlayacaklar". Fakat Sovyetler olmasaydı hiçbir şey yapamazlardı, çünkü ülkeyi onlar kurtarmışlardı. Ülkenin marşı bile anlatıyordu bunu: "Bizim halkımız kurtarıcı Sovyet halkı ile / Sonsuzluğa kadar kardeş kalacak". Mircea için "Sovyet" kelimesi en güzel kelimelerden biriydi, ipeksi kırmızı bir parlaklığı vardı. Ulu, cömert, cesaretli olan her şey tabii ki Sovyetlerindi. Kozmonotların kasklarında CCCP yazıyordu ve bu SSCB anlamına geliyordu. En başta uzaya iki köpeği, Strelka ve Belka'yı göndermişlerdi, sonrasında ise daha akıllı birini, Laika'yı. Ardından Yuri Gagarin ve Valentina Tereşkova takip etmişti bunları. İyi ki Sovyetler Birliği vardı! Bir öğleden sonrasında, dersleri bittikten sonra, Mircea'nın aklına bir fikir gelmişti. Bütün ülkelerin haritalarının bulunduğu bir atlası almıştı eline (babası ga-

zeteden getirmişti ve bir konsolun içinde atılmış kalmıştı öyle) ve her bir ülke hakkında çeşitli bilgilerin –ülkenin ismi, nüfusu, zenginlikleri, önemli şehirleri gibi bilgiler– bulunduğu son sayfaları açmıştı. Çok çaba sarf ederek, komünist ülkelerin toplam nüfusu ile kapitalist ülkelerin nüfusunu hesaplamaya başlamıştı. İsimlerinde "demokratik", "halk", "sosyalist" kelimeleri taşıyan tüm ülkeleri komünist saymıştı. Beklediğinden daha fazla bulmuştu çıkan sonucu: sadece Afrika'da bile bir sürü vardı! En sonunda, dünya nüfusunun üçte ikisinden fazlasının Sovyetler Birliği'ne ait olduğu sonucuna varmıştı ve bu yüzden bir savaşta, kapitalistlerin hiçbir şansı yoktu. Mircea sevinçliydi: komünizm, kesinlikle insanlığın geleceği olacaktı! Elinde sonuçları ile, salondaki sofanın üzerinde bir tek iç çamaşırları içinde gazete okuyarak bulduğu babasına koşmuştu hemen. Son sayfada, Chombe'nin büyük bir karikatürü vardı. Mircea, zenci katili iyi tanıyordu artık. Bütün karikatürlerde o vardı. Babası, ağzı açık kalmıştı, fakat en sonunda, kendilerine "halk" veya "demokratik" diyen tüm ülkelerin gerçekten işçilerin ve köylülerin ülkeleri olmadıklarını söyleyerek çocuğun hevesini kursağında bırakmıştı. Ama o zaman nasıl ayırt edebilirdin ki bunu? Babası biraz düşünmüştü ve sonrasında, şimdilik bu meselenin onun işi olmadığını söylemişti. Savaşa gelince, artık savaş olmayacaktı, çünkü tam da kapitalist ülkelerdeki işçiler ile köylüler toprak sahipleri ile üreticileri devirecekti. Sonuç olarak böyle de iyiydi, diye karar verdi Mircea, fakat oldukça düşünceli dönmüştü odasına. Bu işe kalkıştığına göre, bir şey daha yaptı: dünyanın büyük haritasının ortasından başlayarak, komünist ülkelerin alanlarını kırmızı kalem ile karaladı. Alan olarak da diğerlerinden daha geniş oldukları şimdi daha iyi görünüyordu. Bu sonuç, her hâlükârda iyiydi.

Harika an sonunda gelip çatmıştı. Sayıları on olan ve pionier yapılacak olan öğrenciler, sınıfın karşısına çıkıp tahtanın önüne dizildiler. Öğretmen, sırayla her birinin önüne gelerek kırmızı kravatları boyunlarına düğümledi. Ondan önceki çocuk, kravatı, boynuna takılmadan önce hemen öpmüştü, aynen vaftiz ile gelen papazın hacını öptüğün gibi. Öğretmen bir tek düğüm ile sadece simgesel olarak bağlıyordu kravatı, çünkü aslında üçgen şeklinde olan kravat önce beyaz gömleğin apoletleri altından geçirilip, sonrasında, özel, çift bir düğüm ile bağlanmalıydı. Bu sırada çocuklar "Kalbim mutluluk içinde yüzüyor / Şahin gibi göklere yükseliyorum. / Bugün kırmızı kravatı aldım / Artık ismim pionier" diye şarkı söylüyorlardı. Öğretmen, Oprişor Petruţa ve Mihalache'ye derslerde pek yapmadığı gibi gülümsemişti ve sevgi ile, hatta bir anne gibi bakmıştı. Fakat Mircea'ya, sanki orada yokmuş gibi soğuk ve dalgın bakmıştı. Mircea, onun gözdeleri arasında yer almıyordu. Üçüncü sınıfta, başka bir sürü çocukla birlikte ona da üçüncülük ödülü vermişti. Hatta onun diplomasını düzenlemeyi bile unutmuştu ve bu yüzden yerinde, ödül töreninde, buruşuk bir kâğıt üzerine bir tane uydurmuştu. Bu yüzden çocuğun ebeveynleri ile tartışmıştı. Her 8 Mart'ta, Mircea, dört yapraklı bir yonca veya kalpli bir nal şeklinde, 1,5 lei olan mărţişor*-lardan götürüyordu öğretmenine, ama başka çocuklar içlerinde iki üç tane güzel kokan paketler bulunan birer poşet ile geliyorlardı. Ödevleri kontrol edildikten sonra, gördüğü tek şey, sayfanın bir köşesine kırmızı mürekkep ile yazılmış "bakılmıştır" anlamına gelen büyük bir "V" idi, fakat başka çocukların defterlerinde sürekli, iyi ve çok iyi anlamına gelen B ve FB vardı. Fakat çocuk, annesinin ve babasının yaptığı gibi bunu kafaya takmı-

* Romanya'da ilkbaharın gelişi ile birlikte kadınlara hediye edilen, başında beyaz kırmızı bir ip bulunan küçük bir süs eşyası. (ç.n.)

yordu. Pena'nın kendisinden daha iyi olduğunu çok iyi biliyordu, onun babası kemancıydı ve öğretmen, yazarlar Eminescu ve Ion Creangă ile ilgili derste çocuklara başka büyük arkadaşlık örnekleri vermelerini sorduğunda, Mircea, "Danieluţa ve Aşchiuţă" diyerek herkesi güldürmüştü, fakat Pena, "Oreste ve Pilade" demişti ve övgü sözleri almıştı. Çıngıraklı bir kuyu çizmeleri gerektiğinde, bunu hiçbir çocuk yapamamıştı ve bu yüzden öğretmen Pena Cornelia'yı tahtaya çıkarmıştı ve kız, kuyuyu muhteşem bir şekilde çizmişti, öyle ki hem üzerindeki ovali görebiliyordun, hem de yan tarafını. Müzikten söz etmeye bile gerek yok! Pena, dört zamanlı ölçüleri bile, tembel kanat hareketleri ile kusursuz yönetiyordu, Mircea ise... En basit şarkıyı bile, *Melc, melc, codobelc**'i bile yönetemezdi. Pena ise, *her bir mısranın sonunda bir çeşit kısa çığlıklar atarak –i-o, i-o, i-o– Somnoroase păsărele*** şarkısını söylüyordu* ve "Noapteeeeee buuuuuu-năăăăăă!***" dediğinde, herkesin uykusu geliyordu.

Şimdi, tahtanın önüne dizilmiş bütün çocuklar, pionier olmuşlardı bile ve bayraklar kapıdan çıkmaya hazırlanırken, görkemli fakat acemice selamlıyorlardı, çünkü bunu ilk kez yapıyorlardı. Arkalarından kapı kapanır kapanmaz, koridordan öyle bir gürültü duyuldu ki (muhtemelen dört öğrenci adamakıllı birbirine girmişti), öğretmen hemen kapıya fırlayıp arkalarından avazı çıktığı kadar "Hemen geri gelin! Hayvanlar!" diye bağırdı. "Terbiyesizler!" diye de ekledi masasına döndüğünde. "Bunlara bayrağı tutma görevini kimin verdiğini bilmiyorum. Sözde büyük öğrenciler, ama inanın ki sizden daha fazla akılları yok." Sonrasında, başka bir seremoni yapmadan,

* "Salyangoz" isimli basit bir çocuk şarkısı. (ç.n.)
** Ünlü Romen şair Mihai Eminescu'nun "Uykulu Kuşlar" isimli şiiri. (ç.n.)
*** "İyi geceler" anlamına gelmektedir. (ç.n.)

eve gitmelerini söyleyip masasına oturmuştu ve *Luminiţa* dergisinden farklı birtakım şekiller kesmeye başlamıştı. Katlandıklarında ve yapıştırıcı ile yapıştırıldıklarında, arabalara, bisikletlere ve trafik işaretlerine dönüşüyorlardı. Çocuklar, defterlerini ve kitaplarını okul çantalarına iyice yerleştiriyorlardı, sıralarının altına bir şeyler unutup unutmadıklarına bakıyorlardı ve bu vesile ile oradan kâğıtlar ve çeşitli kalıntılar çıkıyordu: buruşturulmuş sınav kâğıtları, küflenmiş salamlı sandviçler, elma eşelekleri... Bunları alıp yere atıyorlardı. Sıralar, hem onlar tarafından, fakat özellikle de onların sınıfında öğleden sonra ders gören altıncı sınıf öğrencileri tarafından, korkunç derecede karalanmıştı. Büyük öğrenciler sıraların preslenmiş talaştan yüzeyine tarih dersine ait tarihler, mısralar, fakat özellikle de pis sözler yazıyorlardı. Mircea'nın sırasının kenarında, mürekkep şişeleri için yapılmış oyukta YALA diye yazıyordu. Mircea, bu kelimeyi jilet ile boşuna kazmaya çalışmıştı, çünkü altıya giden öğrenci tekrardan yazıyordu. Bir de keçeli kalem ile kızların çizdiği prensesler vardı: burun yerine iki tane noktaları vardı, başlarında ise üç tane ucu olan birer taçları. Mircea da sırasına bir kovboy tabancası çizmişti. Klozette de aynı şey söz konusuydu, hatta çok daha da kötüsü. Nöbetçi öğrenciyken, tahtadaki süngeri ıslatmak için oraya sık gidiyordun. En başta, yeşile boyanmış bir tek lavabosu olan bir çeşit hole giriyordun. Üstünde bir ayna da vardı, fakat kendini görebilmen için çok yüksekteydi ve nasıl olsa, kararmıştı ve kırıktı. Sonrasında tuvaletlerin olduğu salon geliyordu. Her birinde, kapaksız birer porselen klozet vardı ve neredeyse her zaman suyun içinde, klozetlerin dibinde, iğrenç birer kaka parçası yüzüyordu. Nedeni, suyun pek akmamasıydı, Vasile Roaită gibi eğri olan telleri çektiğinde, ıslak peçeteler ve pis gazete parçaları ile örtülü pis kokulu yığınları götürmeye

yetmeyen yalnızca paslı ince bir su izi akıyordu. Kabinlerin duvarlarında neler vardı! Bazıları anahtar veya bir çivi ile kazınmış çarpık resimler, diğerleri ise marangoz kalemi ile çizilmiş gibi kalın ve siyah çizgiler. Zavallı temizlikçi kadınlar o pislikleri sildikleri anda, bunların yerini hemen başkaları ve başkaları alıyordu. Mircea'nın apartmanındaki Jean'ın (aslında o, okula gitmiyordu bile) bütün kabinlere kuyruklarında iki tane tüylü halkaları olan aynı güler yüzlü balıkları çizmek için sanki yüz eli varmış gibiydi. Bir de tükenmez kalemle, ancak okuyabildiğin eğri büyük harfler ile şiirler yazıyordu. Bunlardan biri aklında o kadar iyi kalmıştı ki, gecelerden birinde, sonsuza kadar içinden tekrarlarken bulmuştun kendini: "Aya bak, fenere bak / Kazık gibi pipime bak / Aya bak, uçuruma bak / Bez gibi pipime bak". Annesine söylediğine çok benziyordu, çünkü nasıl olsa, apartmandaki bütün çocuklar bir sayı dizisi gibi tekrarlıyorlardı bunları ve çirkin lafları da yoktu zaten: "Kopuyor, bükülüyor / Koyununki gibi oluyor / Kopuyor, bükülüyor / Tilkininki gibi oluyor." Fakat annesi bağırmıştı ve artık ona türlü türlü saçmalıklarla gelmemesini söylemişti. Büyük insanlar, "saçmalık" veya "pis laflar" diye adlandırdıkları bu tür şeyleri duymaya tahammül edemiyorlardı. "Bir tek çingeneler böyle konuşuyor" diyorlardı. Mircea onların bazı kelimeleri duyduklarında niye bu kadar çok kızdıklarını anlamıyordu. Onun için çok doğal olan bazı kelimelere bile. Bütün çocuklar, üçüncü blokta oturan Florin'e, Flocică diyorlardı. Niye annesi ona artık öyle dememesini, Flocică'nın kötü bir söz olduğunu söylemişti? Ona da Mirciosu, Luci'ye ise Luciosu diyorlardı, hatta Lumpă'nın gerçek ismini kimse bilmiyordu. "Ama niye Flocică demiyim, anne?" diye sormuştu bir keresinde, fakat annesi daha da çok kızmıştı: "Çünkü ben izin vermiyorum, tamam mı?" Yine de Mircea, bazı kelimelerin her zaman

pis sözler olduklarını anlamayı başarmıştı. "Pipi", "am", "sikmek" büyük insanların yanında asla söylenmeyecek sözlerdi. Bu kelimelerden biraz daha az kötü olan "bok" (hatta aynı anlamı taşıyan "rahat" bile) –annesi ve babası da bazen bu kelimeyi kullanıyor olmalarına rağmen– yasaktı ve "şeytan" sözcüğü yerine de "gulyabani"yi kullanması isteniyordu. Yine de apartmandaki bütün erkek çocuklar, bu kelimeleri tek başına veya yasak kelimelerle dolu ve ancak bir kızgınlık anında söylenen garip tabirler olan küfürler içinde kullanarak konuşuyorlardı hep. Mircea'nın evinde kimse küfretmiyordu, "şeytan" sözü de kullanılmıyordu. Yalnızca çok nadiren, örneğin sigarasız kaldığında babası kıpkırmızı oluyordu, oraya buraya çarpıp pufluyordu ve ağzından birer "Anasını satayım" kaçırıyordu. Bir de "kaşarsın sen" ve "kaçaksın sen" diyordu, fakat bunlar küfür değildi, keyfi yerindeyken ve şaka yaparken Mircişor'la böyle konuşuyordu. Fakat özellikle çocukların söyledikleri kötü sözlerle onlarca küfürlü espirileri de alıp getiriyordun eve hemen. Kısa zaman önce duyduğu bir tanesi ne kadar da garip gelmişti! O kadar komik gelmişti ki, mutfakta tencereleri karıştıran annesine koşup söylemişti hemen. Kadın gülmemek için kendini zor tutuyordu, yüz metreden belliydi, fakat yine de ciddi görünebilmek için dudaklarını sıkabildiği kadar sıkıyordu. En sonunda kendini tutamayıp gözyaşlarıyla gülmeye başladı ve çocuğa baktığında, gözlerinin parlak neşesi göründü ve aniden çok daha gençleşmiş gibiydi: "Mircişor, annem" demişti ona sarılarak, "gelip bana bu tür şeyler söyleme annem, çünkü hiç hoşuma gitmiyor..." Bir berberin bir çocuğu varmış, espri böyleydi ve bu çocuk bir gün sokağa çıkıyor ve başka bir çocuğu "am" derken duyuyor. Berber dükkânındaki babasına koşuyor hemen ve "Baba, am ne demek?" diye soruyor. Ve babası "Ne olsun? Şapka demek"

diye cevaplıyor. Çocuk tekrardan sokağa çıkıyor ve bu kez bir faytoncuyu "Anasını sikeyim" derken duyuyor. Tekrardan babasına koşuyor ve "Baba, anasını sikeyim ne demek?" diye soruyor. Babası "Ne olsun? Müşterilerimi tıraş ettiğim bu sandalye demek" diye cevaplıyor. Tamam. Çocuk tekrardan çıkıyor ve penis kelimesini duyuyor. "Baba, penis ne demek?" "Benim usturam demek" ve en sonunda çocuk dışarı tekrar çıkıyor ve "koysun" kelimesini duyuyor. Tekrardan babasına gidiyor: "Baba, koysun ne demek?" "Tıraş etmek demek". Sonra berberin bir işi çıkıyor ve dükkânda çocuğunu bırakıp işini halletmeye gidiyor. Tam da o esnada bir müşteri geliyor ve çocuk "Amınızı askıya asın / Anasını sikeyime oturun / Babam penisini biliyor / Size koymaya hemen geliyor!" diyor. Bütün espri buydu.

Mircea "iyi günler" deyip sınıftan en sonlarda çıktı. Müfreze toplantısı derslerden sonra yapıldığı için ve şimdi kapıya yığılan büyükler ordusunun girmesine az zaman kaldığı için okul ıssızdı. Fakat en başta okul isimleri ile okul numaralarının yazılı olduğu bez parçalarının takılı olup olmadıkları ve kızların takmakla zorunlu oldukları saç bantları kontrol edilecekti. Yediye ve sekize giden büyük kızlar, saç bantlarını ceplerine koyuyorlardı ve yalnızca derslerde takıyorlardı. II C sınıfı giriş kattaydı ve çocuk, koridordan çıkış kapısına kadar götüren yolu iyi biliyordu. Fakat devasa binanın tüm diğer bölgeleri garip ve tehditkâr gibi geliyordu ona. Çoğuna hiç ayak basmamıştı. İki kat daha vardı, fakat oraya çıkmak aklından bile geçemezdi. O diyarlarda –tek bir kez gitmişti o tarafa– koridorlar tedirgin edici bir yabancılıkla uluyorlardı. Günlerden birinde, öğretmen onu, başka bir öğrenciyle dövüşen ve sınıf arkadaşının ablası olan dördüncü sınıftaki bir öğrenciyi çağırması için yollamıştı. O zaman sol taraftaki büyük merdiveni çıkmıştı, ilk katın korido-

runu baştan sona kadar katetmişti (her sınıftan sakin konuşan veya bağıran bir öğretmenin sesi duyuluyordu) ve her şey tehditkâr bir sis içinde yüzüyor gibiydi. Ne kadar da uzak yerler! Ne kadar da ıssız, ne kadar da huzursuz! Daha da çıkmıştı, ikinci kata ulaşmıştı, sınıfı çok aramıştı, garip yazıtlar görmüştü "Kimya Laboratuvarı" "Revir".. Köşeleri dönmüştü ve arkalarında bir şeyler anlatan başka seslerin duyulduğu başka kapıları olan başka koridorlarda kaybolmuştu. Bir kapının arkasından garip bir ses geliyordu: klang!... klang!... Birden korkuya kapılmıştı: artık nasıl döneceğini bilmiyordu! Yukarıda ve aşağıda, sürekli sonsuza kadar sınıflı katlar vardı. Duvarları açık yeşile boyanmış o koridorlarda sanki ebediyen kalacaktı! Yere kıvrıldı ve bir kapı açılıp, boynunda boncukları olan bir kadınla ondan daha büyük bir başkası ve tanımadığı çok sayıda çocuk koridora çıkana kadar avazı çıktığı kadar bağırdı. Onu kaldırıp merdivenlerden aşağı kata indirmişlerdi ve giriş kattaki o katlanılamaz uğultu aniden kesilmişti. Önüne geldiği sınıfının kapısı ona o kadar tanıdık gelmişti ki... Sıralarında oturan çocuklar ise ona gülüyorlardı... Güvenli olan tek yer, bir tek sınıfının bulunduğu giriş kat koridoru ile teneffüste çıktıkları bahçeye kadar götüren yoldu. Büyük teneffüs yirmi dakikalıktı, bu yüzden U şeklinde olan tipik okul bahçesine kadar koşup, sürekli aynı tereyağlı ve salamlı ekmek dilimi ile plastik bir poşete koyulmuş ve hâlâ ıslak olan üzümleri yemek için yeterince zamanları oluyordu. Yemeğini bitirdikten sonra, o da bağırarak ve şarkı söyleyerek diğer yüzlerce çocuk arasında koşuşturuyordu. En büyükleri bir tenis topu ile futbol oynuyorlardı ve oyun alanlarından koşarak geçen herkese bağırıyorlardı. Kızlar toplanıp ebedi oyunlarını oynuyorlardı. *Bir Mendil Kaybettim*, Üç Tane Atlı Prens Görüyorum veya "SSCB / Yüz Yıl / Arkadaş Ülkeleriz". O haziran sonuna doğru yaz

tatili yaklaştığında, bahçedeki dutlar inanılmaz derecede kalın ve parlak yapraklarla doluydu, çocuklar ise güneşten ısınmış saçları ile ağaçlara tırmanıyorlardı. Mircişor, okulun son gününü düşündüğünde çok üzülüyordu. Birinci sınıfın bitiminde, o gün, bütün çocuklar çok mutluydu, "Fransa treni / Tatili getirdi" diye bağırıyordu herkes, fakat o, tüm arkadaşları tatile ve yaza doğru koşarak sınıftan çıktıktan sonra, boş sınıfta tek başına kalmıştı ve tebeşir, toz ve sirke kokan güneşli ıssız sınıf, bütün sene boyunca ağırladığı çocuklar olmadan o kadar hüzünlü göründü ki gözüne, sırasında ağlamaya başlamıştı ve bayağı da ağlamıştı. Şimdi, koca yaz tatili boyunca boş kalacak olan her bir sırayı iyi biliyordu... Bu sıralar o uzun üç ay boyunca ne yapacaktı? Bu kadar yalnızlığa nasıl katlanacaklardı? Güneş ışığı kestane ağaçlarının arasından filtrelenerek sınıfa ulaşıyordu ve içeride oluşan belirsiz gölgeler, hâlâ çocukların tedirgin yazıları ile kaplı büyük karatahtanın üzerinde oynaşıyorlardı. Mircea, sınıf arkadaşlarını sevmişti, tümünü, iyi olanları da kötü olanları da. Bir gün ayrılacakları, yıllarca hiç görüşmeden yaşamaya devam edecekleri düşüncesi ona katlanılamaz gibi geliyordu. Son müzik derslerinde Dogaru öğretmen, öğrencilerine, onun, hemen ağlayası geldiği için söyleyemediği bir şarkı öğretmişti: "Trimesterler hiç hissetmeden geçti / Sevgili çocuklar sene bitti / Sınıfımızdaki sıralar boş / Bütün sesler uyuşmuş." Artık küçük bir çocuk değildi, ama yine de, bir eliyle pionier kravatının serbest, ipeksi uçlarını okşayarak koridorlardan geçerken, kapıları sonuna kadar açık boş sınıfları gördüğünde, kalbi yine bir sene öncesi gibi sıkışıyordu. O günden başlayarak, sonsuz bir yaz boyunca ödevleri olmayacaktı, kâğıttan sebzeler kesmeyecekti ve şarkıların notalarını okumayacaktı. Sınıf arkadaşlarını çok az görecekti, üstelik ona yakın oturanları bile. Bazen kendisine neler olduğunu

anlayamıyordu. Radyoda bir şarkı dinlerken veya bir şeyler hatırlarken, nedensiz, tatlı bir acı yüreğine el koyuyordu, ağırlaşmış gözlerinden yaşlar akmaya başlıyordu... Bir tek kızların her şeye ağladığını biliyordu ve bu yüzden kendini tutamayacak gibi hissettiğinde saklanmaya çalışıyordu. Evlerinde, hoparlörü kalın bir bez ile kaplanmış, kocaman plastik klavyesi olan büyük ve ağır bir radyo vardı. Bir de çevirdiğin zaman, üzerinde karışık bir şekilde bütün Avrupa başkentleri yazılı olan camdan bir şeridin üstünde bir iğneyi hareket ettiren düğmeleri vardı. Fakat en büyüleyicisi, düğmeleri çevirirken aniden yanan veya hafifçe ölen ışığıyla yoğun yeşil sihirli gözüydü. Genelde Mircea, odasında, her akşam saat yedide, garip, tatlı, hemen uykusunu getiren bir sesle kısa birer masal anlatan İyi Akşamlar, Çocuklar isimli programı dinliyordu. Programın geri kalanı, uzun bir süre Mircea'yı ilgilendirmemişti: konuşmalar ve müzik, müzik ve konuşmalar. Öğlen, çok sayıda geleneksel şarkıların yayınlandığı -Angela Moldovan, *Kendime Yeni Yelek Yaptım* şarkısını söylüyordu ve neredeyse her gün sonsuza kadar "Moldavyalı gül, severdim seni / Ama sözleri bilmiyorum" şarkısı tekrarlanıyordu- *Moskova Konuşuyor* adlı program vardı. Geleneksel müziği sevmiyordu. Hafif müziği daha çok seviyordu, hatta bazı şarkılar onu çok heyecanlandırıyordu. Biri çok hüzünlüydü, erkek bir çocuk söylüyordu bu şarkıyı ve her gün sokağından geçen ama onun varlığından haberi bile olmayan bir kızdan bahsediyordu. Hatta bir gün bir başka erkeğin kolunda geçmişti oralardan. Fakat çocuk hâlâ ümitliydi: "Sokağımda meyvelerle dolu zerdalilerin altında gezerken / Belki de kardeşsiniz diye / Umutlanıyorum hâlâ!" Mircea da o kızın yalnızca öylesine, erkek kardeşi ile birlikte sokaktan geçtiğini ve en sonunda çocukla tanışıp ona âşık olacağını ümit ediyordu. Trio Grigoriu grubu, yine çok güzel bir şarkı olan

Lili-Lili-Liliana'yı söylüyordu, özellikle de hep birlikte "Ve ben onu çok seviyorum / Onun için yaşıyorum" dedikten sonra aralarından biri çok kalın bir sesle "Bence benimle evlensin/ Bu en güzel seçim!" kısmını söylediği zaman, daha da mutlu oluyordu. Bu onu çok sempatik yapıyordu. Çocuklar, bazı şarkılardan esinlenerek, kulağa çok garip gelen başka sözler uyduruyorlardı. Jean, sürekli "Laleler" şarkısının melodisi ile: "Odunda, odunda / Ormancı yakaladı beni odunda / Kafama vurdu / Bir tane sopa ile / Ve beni hastenelik etti." sözlerini söylüyordu. Aynı şekilde bütün apartmanlardan duyulan Marina, Marina, Marina'ya çok komik birtakım sözler yakıştırmışlardı: "İnan bana Marina / Dalağım acıyor / Dalağımla karaciğerim / Sen başkasıyla gezersen!" Arkadaşlarının tüm bu şarkıları kendi tarzlarında söylemelerine karşın, müzik, Mircea'nın üzerinde derin bir etki yaratmaya başlamıştı. Bir akşam Ada Kaleli tablonun nasıl yukarı ve aşağı doğru oynadığına bakarak yatağında zıplarken duyduğu şarkıyı hiç unutmamıştı. Hemen yatağının kenarına oturup, o garip büyünün, onu hem korkutan hem de çok mutlu eden o sonsuz derecede ağır hüznün etkisi altında sessiz bir şekilde melodiyi dinledi. "Ay, pencereden gir / Küçük odamıza gir." diyordu şarkı ve o kadar tatlı bir samimilik, fakir fakat ümit dolu bir dünya görüntüsü çiziyordu ki, aynen bir zamanlar Mircea'nın annesinin ve babasının Silistra sokağında otururken yaptıkları gibi her akşam tek odalarında hesaplar yapan, fakat ışığı kapattıktan sonra, havada yüzen devasa bir ışık küresi olan ay'ın karanlık mavisi pencerelerinden içeri sızarken mutlu bir şekilde birbirinin yanında kıvrılıp yatan, hayat savaşındaki tüm güçlüklere rağmen birbirini kucaklayan bu iki genci hayal ediyordun. Bu şarkıyı her duyduğunda, çocuk, annesinin çantasındaki resmi düşünüyordu; resimde annesi genç kızdı ve karla dolu bir evin önündeki

bahçedeydi, yanında da kısa saçlı, eşofman ile bot giymiş bir oğlan olan inanılmaz derecede genç babası vardı... Üzerlerine kar yağıyordu ve birbirlerine gülümsüyorlardı, yan yana olmaktan mutlu gibiydiler, hatta neredeyse fotoğrafçının da oralarda olmasına üzülüyor gibiydin. O zamanlar Mircişor dünyaya gelmemişti bile.

Çıkışta, sırtını kapının eşiğine dayamış ve sigarasını içen Porumbel duruyordu. Evlendiği için okuldan atıldıktan sonra bile, okula sürekli geliyordu, kendisi gibi başka serserilerle köşelerde görebiliyordun onu. Saçlarını kazıtmıştı ve korkunç görünüyordu, herkes ondan korkuyordu. Yaklaşık olarak on sene boyunca, okulun serserisi olmuştu, efsane haline dönüşmüştü. "Porumbel gibi mi olmak istiyorsun?" diyordu öğretmen, yaramazlık yapan veya okumak istemeyen çocuklara. Mircea'nın annesi bile, okuldan pis ve gömleği pantolonunun içinden çıkmış bir şekilde eve geldiğinde, "Zdrelea gibi görünüyorsun" veya "kedinin poposundan çıkmış gibisin" demiyordu artık, "Porumbel'sin sanki" diyordu. Yanından geçerken ona bakmaman gerekiyordu, aksi takdirde sana takılırdı. Fakat yalnız başına yürürken ona bakmadan yanından geçersen, bazen sana sesleniyordu ve böyle bir durumda kendi rızanla yanına gitmen daha mantıklıydı, yoksa yine seni yakalayıp dayak atardı. Yine de Mircea ondan ve diğer serserilerden çok korkuyordu. Aralarında çingeneler de, Romenler de, serseri kızlar da, hatta orospular da vardı. Altıncı sınıfa giden kızlardan biri sigara içiyordu ve büyük, yirmili yaşlarda bir erkekle evden kaçmıştı, iki hafta onunla birlikte yaşamıştı ve bu sürede okula hiç gelmemişti. Sınıf arkadaşlarının dediklerine göre onların sınıfında da orospular vardı, külotlarından belliydi. Eğer puantiyeli veya ördek desenli ise sorun yoktu, fakat bembeyaz veya yorgan kumaşı gibi biraz parlaksa, kesin orospuydular. Racoviţă veya Sindili, birer

kıza arkalarından yanaşıp külotları görünsün diye eteklerini yukarıya kadar kaldırıyorlardı. Kız, yılan görmüş gibi bağırıyordu, sıraların arasından onu kovalamaya başlıyordu ve sonrasında onu öğretmene şikâyet ediyordu... Kızların ayrı klozetleri vardı ve erkeklerden biri oraya girmek istediğinde kızların tümü bağırmaya başlayıp onu dışarı atıyorlardı. Bir keresinde Mircea, sınıfın çevresini pek iyi bilmediği dönemde, yanlışlıkla oraya girmişti. Allah'tan içeride hiç kimse yoktu ve klozetin aynen erkeklerinki gibi olduğunu görmüştü, tek fark, duvarlarda hiçbir şeyin yazılmış veya çizilmiş olmamasıydı, beyaz ve temizdi duvarlar.

Mircea, okuldan çıktığı bir gün, Porumbel'den olabildiğince uzak kalabilmek için duvara yapışık yürürken, kendisini çağırdığını duyunca, kulaklarına inanamadı. O zamana kadar serserilerle hiç işi olmamıştı. Sadece bir kez, kışın, yalnızca yarıya kadar açık olan kapıdan bir sürü öğrenciyle birlikte bahçeye çıkmaya çalışırken biri yüzüne tükürmüştü. "Hey, gel sen babaya" diye duydu ve bir an için koşmayı düşündü. Korkudan ödü kopmuş bir şekilde dönüp serseriye yaklaştı. Kendisinin iki katıydı, kapının eşiğini tamamen dolduruyor gibiydi. Çıkışın bulunduğu ön taraftaki bahçe boştu, çitin ötesindeki apartmanlar karanlık ve kasvetliydi. Okulun giriş katındaki pencereleri tel ile kaplıydı. "Gel buraya, bir şey yapmayacağım! Kaça gidiyorsun?" Yüzüne bakarsan, çok sıkılmış gibi duruyordu. Dudakları arasındaki sigarasıyla konuşuyordu. Komple sigara kokuyordu. Duvara kadar açık saç kapının arkasından çiş kokusu da geliyordu, ıslak ve siyah bir iz o taraftan bu tarafa akıyordu. "İkiye" dedi Mircea. "Ve seni hemen tutsak* da mı yaptılar? Tanrım, kravatın ne kadar da yeni! Hak ediyor musun sen lan,

* Romencesi "pionier" kelimesine benzeyen "prizonier". (ç.n.)

biyle bir kravatı? Bakayım hak ediyor musun? *Kendi kravatım var, artık pionier-im*-i biliyor musun?" diye çıkışan çocuğa Mircea hiçbir şey diyemedi. Tüm bedeni donmuş gibiydi. "Lan, biliyor musun, bilmiyor musun? Bilmiyorsan, anneni getirticem, o söylesin diye!" "Biliyorum" demişti Mircea ve aniden bir tarafa çekilmişti, çünkü serseri, ona vuracakmış gibi yapıp, kafasını kaşımıştı yalnızca. "Söyle de duyayım." Mircea neredeyse ağlayarak, şarkıyı söylemeye başladı, Porumbel ise, son derece sıkılmış bir şekilde apartmanların üzerinden mavi gökyüzüne bakıyordu. Mircea "Ülkemi seviyorum / Pionier-im / Çalışmayı çok seviyorum / Pionier-im" mısralarına gelince Porumbel sözünü kesti ve: "Düzüşmeyi çok seviyorum, çalışmayı değil. Böyle de, bir." Mircea, Romencesi "erik" ve "kızların atladığı ip"e benzeyen bu kelimeyi daha önce hiç duymamıştı, fakat sigarasını atıp, kahkahalarla gülmeye başlayan ve yanağına hatta dudağına tükürük sıçratan Porumbel'in dediklerini tekrarladı. "İşte böyle, güvercin. Ve artık *pionier* deme, *sürekli tutsak* de. Kendi kravatım var, artık tutsağım" diye de ekledi sonra aynı mavi gökyüzüne karşı. Ona doğru yanaşıp aniden kravatının uçlarını yakaladı. "Ver bu bez parçasını, versene". Mircea ağlamaya başladı. Porumbel, kravatını çözdü ve gözlerinin önünde kırmızı, büyük üçgen ipek parçayı sergiledi. "Öptün mü lan, boynuna takarken? Babana baksana!" Büyük ve mor ellerinin arasında kravatı buruşturdu ve onunla bacaklarının arasını ovdu. "Şimdi de öp..." Mircea kaçmak istedi, fakat Porumbel, onu okul çantasından yakaladı. "Dur lan salak, hiçbir şey yapmayacağım. Bir tek böyle, gülelim dedim. Al kravatını ve zırlamayı kes. Annene beni aramasını söyle, ona *deyceklerim* var! Ama çıplak olsun, başka türlü istemem. Hadi şimdi toz ol!" Mircea, kravatı yakalayıp kahkahalarla ağlayarak ve ipek parçayı göğsüne kıvrılan küçük bir

hayvan gibi bastırarak koşabildiği kadar koşmaya başladı. Ancak, yolunun sonundaki çeşmenin yanında durdu, biraz su içti ve yüzünü yıkadı. Yolun sonunda, Devlet Sirki, sönük mavi dalgalı kubbesi ile tozlu bir tuvalin üzerine çizilmiş gibi duruyordu. Güneş çok güçlü vuruyordu, Mircea, saçlarını yanacak gibi hissetti. Ihlamur ağaçları, yumuşak yaprakları ile, yolun sağına ve soluna dizilmiş dört katlı apartmanların ön yüzlerini örtüyorlardı. Park, ıssız görünüyordu, yol boyunca park edilmiş, güneşten ısınmış arabaların kaportaları, güçlü bir şekilde parlıyorlardı. Banklarda oturan kimse yoktu neredeyse. Mircea tekrardan ağlamaya başladı. Şimdi tamamen buruşuk olan kravatını düzeltmeye çalıştı, fakat bunu ayakta yapamıyordu. Bir banka oturup okul çantasının arkasında düzeltmeye çalıştı, ama boşunaydı, büyük bir sevgi ile annesi tarafından ütülendiği gibi değildi artık.

Ştefan cel Mare sokağındaki apartmana taşındıkları ilk günleri hatırlıyordu. Ön taraftaki sokaktan arabaların belki saatte bir ancak geçtiği, süs bitkilerinden oluşan çalılıkların ve çalı çitlerin sonbaharın son günlerine kadar yeşil, zehirli kırmızı ve siyah tanelerle dolu kaldıkları, camdan girip camdan çıktıkları Floreasca'daki villadan geliyorlardı. Ve aniden, ekimde, hâlâ inşaat aşamasında olan, ön tarafta iskeleleri duran, asansörü henüz takılmamış ve balkon yerine, salon ve mutfak boyunca dışa doğru çıkıntısı olan, daha sonraları takılacak olan korkuluksuz ve telli camsız çimentodan bir platformu bulunan apartmana taşınmışlardı. Apartman devasa, bitmeyen bir uzunlukta gibi gelmişti Mircea'ya. Emniyetin kulesinden Alea Circului sokağına kadar uzanıyordu, ara ara, merdivenlerin açıldığı karanlık ve korkunç pasajları vardı. Annesini, ilk gece, değirmen tarafındaki camı mavi kâğıtla kaplarken ve duvarlarına badana yapılmamış, tamamen boş olan odanın içindeki nevresimsiz yatağın

üzerinde kombinezonu içinde öyle otururken hatırlıyordu. Diğer odalar da boş ve beyazdı. O zamanlar beş yaşında olan Mircişor'a olağanüstü derecede büyük görünmüşlerdi. Mutfak lavabosunun kenarına ayaklarının ucunda yükselerek ancak yetişebiliyordu. Daha ilk günlerinde alışverişe çıkmışlardı, daha çok da kasvetli çevreyi araştırmak için. İlk kar düşmüştü, hava sisliydi ve her şey ıssız, acı ve acıtıcı duruyordu. Arada bir, birer tramvay bütün camlarından titreyerek ve çanını çalarak taş yolu çalkalıyordu. Karşıda, arkalarında çatıların, bacaların ve dumanların göründüğü siyah, çürük çitler vardı. Giriş kattaki vitrinleri hâlâ boş ve camlarında boya ile kocaman birer X çizili apartman boyunca saatlerce ilerliyor gibiydiler ve apartman aniden bitiyordu ve kocaman, karlı bir alan sisler içinde, sirkin olması gerektiği yere kadar, fakat şimdi yalnızca hafif gri çizgilerin göründüğü yere kadar uzanıyordu. Annesi ile el ele, soğuk ve nemli bir havanın içinden geniş bir şekilde açılan, olağanüstü derecede sessiz olan o dünyaya doğru kara ve yapraksız ağaçların arasından ilerlemişlerdi, tekrardan, Aleea Circului sokağındaki apartmanlar boyunca bir sürü yürümüşlerdi ve kendilerini, daha önce hiç görmediği şekilleri olduğu için çocuğun aklının almadığı binalar olan hayvanların barınakları ile Sirkin karşısında bulmuşlardı. Nasıl olsa, sisle kaplı o öğleden sonrasında, belirsiz ve düşmancaydılar. Sonrasında, sonsuz parkın içinden ortasındaki donmuş göle doğru ilerlemişlerdi. Annesi ne kadar da cesaretliydi! Parmaklarını tutan sıcak elini hissetmeseydi, o diyarlarda Mircişor korkudan ölürdü. Hiçbir zaman böyle bir yalnızlık hissetmemişti. O zamanlar, altın çanak çiçeği çalılıkları ve açmış manolyaların aydınlattığı Sirk Parkının, aslında gelecek yazlarda, hayatının mutlu çekirdeğini temsil edeceğini bilmiyordu. İlk izlenimi sonsuz bir hüzün olmuştu. Fakat geceleri, yol tarafına bakan tek oda

olan odasındaki ışık kapandıktan sonra, çocuk hemen, şehri, spektral aydınlatılmış evler ve villalar kalabalığını, ağaçların siyah kollarını, ufka kadar birbirinin üzerine çıkan, bazen sis ve soğuk içinde kaybolan, başka zamanlar ise, soğuk yıldızlı ve göz kamaştırıcı aylı berrak gecelerde cam gibi şeffaf duran binlerce binayı görmek için yatağından fırlayıp bütün duvarı kaplayan pencereye koşuyordu. Çocuk, başını pencerenin kenarı üstünden ancak kaldırarak, hiç doymadan, dünyadaki en güzel manzarayı görmek için, saatlerce perdenin arkasından dışarıyı izliyordu. Bazen, çok nadiren, bir uçak, yıldızların arasında kırmızı ışığını kırparak geçiyordu, bir bulutun içine girip uzun bir süre sonra tekrar çıkıyordu... Diğer taraftan, o uçak, balkondan, çok uzaklarda yanıp söndüğünü gördüğü Casa Scânteii'nin ucundaki yıldıza benziyordu (tek farkı gökyüzünde hareket etmesiydi).

Fakat şimdi, arkadaşları ile birlikte bütün parkı dolaşmaya başlamıştı bile, bir tek göle kadar indiğinde hâlâ bir tedirginlik hissediyordu. Son zamanlarda, boyu uzadıkça (mutfaktaki lavabo şimdi çenesinin altına kadar geliyordu ve dibinde, fantastik bir ülkenin paslı kenarlarını görmek için sorunsuz bir şekilde içine bakabiliyordu) gözleri ile daha fazla alanı görüp, gittikçe daha büyük toprak parçalarını egemenliği altına alıyormuş gibi çevresini oldukça genişletmişti. Fakat yine de biraz aciz kalmıştı! Geçen sene, annesi onu, karşıdaki ekmekçiye arada bir ekmek almaya göndermeye başlamıştı. Merdivenleri iniyordu ve güneşten gözlerini kısarak apartmanın karşısındaki eritici havanın içine çıkıyordu. Bükreş yazlarının kuru sıcağı mı yoksa korku mu, kıyafetinin aniden ıslanmasına yol açıyordu? Annesi, yukarıdan, pencereden, artık geçebileceğini bağırana kadar kaldırımda beklemesi gerekiyordu. Onun sesi, bir keçinin veya bir kuşun sesi gibiydi. Alışıldık bir insan sesi değildi, çünkü Mircea

neredeyse duymadan önce algılıyordu bu sesi ve herhangi bir uzaklıktan anlıyordu. İlk önce sola bakması gerektiği, yolun yarısına kadar geçip sonra sağa bakması gerektiği anlatılmıştı ona. Fakat çocuk hangisinin sol, hangisinin sağ olduğunu pek iyi bilmiyordu. En güvenlisi, hiçbir araba görmeyene kadar beklemek ve sonrasında koşarak geçmekti. Fakat daha da güvenlisi, itibarını korumak için, beş kat yukarıdan yine annesinin söylemesiydi. Mircea yukarı bakıyordu ve gözlerini camlı ve balkonlu ön yüzün üstünde gezdirerek kumral saçlı başı ve ona doğru dalgalanan eli hemen görüyordu. O da elini sallıyordu, bütün cesaretini topluyordu ve koşmamaya çalışarak boş yolu ve tramvay raylarını geçiyordu. Diğer diyara gittiğinin değerli kanıtını, ejderhanın dilini getirmiş gibi, zafer kazanmış bir şekilde ekmek ile dönüyordu. Bir sonraki kış evden çok fazla çıkmamış olmasına rağmen, çabuk arkadaş bulmuştu. Çıkacak yeri de yoktu. Oynayabilecek tek yer olan apartmanın arkası, kelimenin tam anlamıyla bir şantiyeydi: derin çukurlar, devasa borular, karın içinde çalışan ekskavatörler ve kompresörler. Gece çabuk çöküyordu, daha dört buçukta ışığı açıyorlardı. Akşamları annesi ve babası ile dışarı çıktıklarında, dönüşte apartman girişini şaşırıyorlardı, çünkü pasajlar birbirinin aynıydı ve bazen kendilerini beşinci katta, yabancı bir kapının karşısında buluyorlardı. Bazen üçü de, yanmış yağ gibi bulutların altında, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün ötesine, Barbu Văcărescu tarafına dalıyorlardı. Orada asfalt kırıktı ve üzerinden, durmadan sallanan birtakım tahtalara basarak geçmen gereken borularla dolu derin bir çukur açılıyordu karşına. Sonrasında yabancı bir ülkeye ayak basıyordun. Barbu Văcărescu sokağında, troleybüsler birtakım hayaletler gibi sessizce geçiyorlardı. Mircea daha önce hiç görmemişti bu aracı. Uzun antenleriyle tellere asılıyorlardı ve

neredeyse hiçbir gürültü çıkarmıyorlardı. Onlar da birkaç kez, –ancak akşamları penceresinden görebildiği ve onlarca kez rüyasında göreceği– büyüleyici şehre dalmak için troleybüse binmişlerdi. Orada kalın sütunlu, loş ışığın altında saydam binalar, görülmemiş yüksekliklere kadar uzanan kubbeler, gökyüzüne düşünceli başlar uzatan heykeller vardı... Barbu Văcărescu'yu geçtiklerinde, Dinamo stadına varıyorlardı, sonrasında ise başka sokakları da geçiyorlardı... Alacakaranlık, bütün gökyüzüne turuncu bir şekilde yayılıyordu, karşıda, kışın sazların içine sarılıp üzüm suyu evine dönüşen küçük bir evin pencereleri kırmızı renkte parlıyordu... En sonunda, o tarafın dünyasının kenarının da kenarına, Volga sinemasının ve kitabevinin bulunduğu yere varıyorlardı. O kış bile sinemaya gitmişlerdi ve ondan sonra oldukça sık gideceklerdi. Salonun içi petrol bazlı bir sıvı kokuyordu. Ekranın iki yanında, ellerinde alevli bir çeşit çanak tutan, neredeyse çıplak, alçıdan iki tane büyük kadın vardı. Çanakların içinde duvarda izler bırakan ampuller saklıydı. Hiçbir şey anlamadığı, fakat bir tek adı aklında kalan bir film görmüştü: *Venedik, Ay ve Sen.* Annesi onu kacağında tutup ekrandaki yazıyı kulağına okumuştu. Çıktıklarında dolunay vardı ve her şey hayal edilemez derecede güzeldi. Annesi ile babası arasında yürürken direk aya doğru ilerliyordu ve ay, adımlarının ritminde hareket ediyor gibi geliyordu.

O günden sonraki üçüncü yazdı şimdi, bu arada okullar açılmıştı, apartmandaki bütün çocukları, bütün komşularını ve hatta mobilya mağazasındaki hamalları bile tanıyordu. Tek başına oldukça sık alışveriş yapıyordu ve göle kadar gitmek artık ona bir macera gibi gelmiyordu. En sonunda, ikinci seride olsa da pionier de yapmışlardı, ama nasıl olsa sonuncular arasında değildi. Büyük bir çocuktu artık. Okul çantasının üzerinde durmadan düz-

leştirdiği kravatı artık o kadar kırışık değildi. Mircea biraz sakinleşmişti. Porumbel, bir serseriden başka bir şey değildi. Ne bekleyebilirdin ki ondan? Güzel pionier kravatının işçilerin döktüğü kan gibi kırmızı olan büyük bayrağın bir parçası olduğunu nereden bilecekti? Apoletlerini altından geçirip yerine koymuştu, sonrasında ise daha sınıftayken cebine sıkıştırdığı pionier şapkasını çıkarıp uzun bir süre pirinç iğneyle tutturulmuş rozeti seyretti. Evde başka rozetleri de vardı –bir araba, insan başı ve birkaç tane Çin harfi olan bir tanesi, bir tenis raketi–. Tümünün altın veya gümüş metalleri, güzel bir şekilde minelenmişti. Fakat pionier şapkasının üzerindeki farklıydı, altında üç renkten oluşan bayrağın bulunduğu üç tane uçlu bir alevdi. Pionier-leri temsil ediyordu. O da pionier-di. Babası parti üyesiydi. Ne anlama geldiğini bilmiyordu, fakat bu, iyiydi. Okulda, anne ve babalarının parti üyesi olup olmadıklarını sormuşlardı ve çok azı öyleydi, öğretmen ise o zaman, defterine, fazladan bir şey yazıyordu. Fakat Mircea'nın annesi değildi. Hiçbir şey değildi, mesleği de yoktu, ev hanımıydı, yani evde oturup ütü, yemek yapıyordu, çamaşır yıkıyordu... Başka bir sürü anne de ev hanımıydı. Fakat Pena'nın annesi başka bir okulda Fransızca öğretmeniydi. Mircea hiçbir zaman "parti üyesinin" ve genel olarak herkesin o kadar saygıyla bahsettiği o partinin ne anlama geldiğini kavrayamamıştı. Parti, büyük P ile yazılıyordu, bayrağı kırmızıydı (ülkeninki ise kırmızı, sarı ve maviydi, yani işçilerin döktüğü kan, buğday tarlaları ve açık gökyüzü, sarının üstünde ise ülkenin arması vardı: başak taç, petrol sondaj kulesi, dağlar ve üstte de kırmızı yıldız) ve adı, tümünün ismi *Parti İçin, Partiye Övgü* gibi olan bir sürü şiirin içinde geçiyordu. Fakat hiçbir yerde aslında partinin ne olduğu söylenmiyordu, çünkü şiirlere baksaydın, her şeyin, bu bankın da, Devlet Sirki'nin de veya bu kestane ağacı-

nın da parti olabileceğini söyleyebilirdin: "Pati her şeyin içinde" diye başlıyordu bir şiir, "olan şeylerin içinde / Ve yarın güneşe gülecek şeylerin içinde / Buğday tarlanın bütünü ve tek tek ufak tanenin içinde / Beşikteki bebeğin ve saçlarına ak düşmüş insanın içinde / Sonsuzluğa kadar ölmeyen hayatın içinde." Şarkılarda da herkesin partiye minnettar olması gerektiği ve ona teşekkür etmesi gerektiği geçiyordu, fakat bunun nedenini anlayamıyordun, bir tek öylesine, genel olarak, güzel hayat için, diye anlayabiliyordun: "Sevilen Parti, sana teşekkür ediyoruz / Ve bütün ülke teşekkür ediyor, / Alevler gibi sancağın altında / Bayrağını tutanlar olmak isteriz." Korodaki bütün şarkılar böyleydi. Bazıları çok güzeldi, fakat kelimeleri üzerlerinde çok fazla düşündüğünde, tıpkı sık ve çabuk bir şekilde kirpi-kirpi-kirpi deyip de bir süre sonra ne söylediğini bilmeden kir-pikir-pikir-pikir dediğini fark ettiğin gibi anlaşılmaz hale geliyorlardı. Her hâlükârda, babasının parti üyesi ve gazeteci olması iyiydi. En azından okulda, gazetecinin, gazete satan değil de gazete yazan olduğu biliniyordu. Apartmandaki çocuklara bu farkı hâlâ anlatması gerekiyordu, çünkü onlar için gazeteciler, aynen sabahın köründe "Balta sapıı!", "Ess-kii-ciii" veya "Çiçek toprağıı" diye bağırarak herkesi uyandıran o zavallılar gibi, gözlerinin üzerine düşmüş şapkaları ile "Informaţia! Informaţia!" diye bağırarak semtlerinde çantaları ile başıboş gezen tıraş olmamış insanlardı. Fakat onun babası gazetede yazıyordu. Gazetesinin ismi *Steagul roşu** idi ve Bükreş bölgesinin gazetesiydi. Yıldızı balkonlarından görünen Casa Scânteii'de çalışıyordu. Daha önce ITB atölyelerinde tornacı olmuştu, bu da Mircea'ya aşçı, dansçı gibi geliyordu. Annesi ile birlikte oraya gittiği günü hatırlıyordu. Sarı, yağlı tornaları olan büyük bir haldi.

* Kırmızı bayrak anlamına gelmektedir. (ç.n.)

Babası, çalıştığı torna atölyesinde oturmuş bir şey yazıyordu, o zamanlar bir buçuk yaşın altında olan Mircişor ise, annesinin kollarından kendini kurtarıp elini yazıya yöneltmişti: "Aicea chie ate paf!" demişti sesli bir şekilde, tümü aynı yağ ile kirlenmiş olan babasının iş arkadaşlarının ortasında. Evlerindeki süt tozu kutuları üzerinde de olduğu gibi, her yerde aynı sözün yazılı olduğunu sanıyordu. O zaman herkes gülmüştü, annesi ile babası ise hatırladıklarında bile gülüyorlardı hâlâ. Fakat şimdi babası hiç rahat değildi. Akşamları, masada, sandalyenin üstünde garip oturma şekli ile, bir bacağını (hatta ikisini) altında, poposunun yanında tutarak oturuyordu ve anneme, üzerlerinde büyük, kırmızı çarpı işaretleri olan, daktiloda yazılmış birtakım sayfaları gösteriyordu. "Dunăreanu, makalemin yarısını yine çizdi" diye bağırıyordu nerdeyse, siyah saç lüleleri alnının üzerine dökülürken. "Ne istiyor, anasını mı? Ne istiyor? Beni deli etmek mi istiyor?" "Boş ver Costel, boş ver çünkü yazın iyi. Bir gün o da vazgeçecek. Eskiden baştan sonuna kadar yeniden yazman gerektiğini hatırlamıyor musun? Şimdi daha iyi!" diyordu annem, onu sakinleştirmeye çalışarak. "Ama neyi var bu makalenin, canım? Bak ve sen de söyle!" diyordu ve harf harf okumaya başlıyordu makaleyi, hatta bazen iki kez okuyordu ve bu durum, her akşam tekrarlanıyordu. Gazetede çıkan makalelerini ise makasla kesip, büyük bir zarfın içine koyuyordu. Mircişor, babası ile gurur duyuyordu. O da büyüyünce yazmak istiyordu. Bulduğu her şeyi okuyordu, tuvalette poposunu sildiği gazeteleri bile. Hıristiyan geleneğinde olduğu gibi, bebekken bir saç tutamını kesip içinde birçok nesnenin –para, bir paket iskambil kâğıdı, bir dolmakalem, bir bardak şarap, bir kıskaç– bulunduğu bir tepsiyi önüne koymuşlardı. Çocuğun hayatta neyi seveceğini, ileride ne iş yapacağını görmek içindi bu. Dediklerine göre, o ilk anda

dolmakaleme saldırmıştı ve elinden hiç bırakmamıştı. Fakat eski işçilerin pasaklı çocuklarına dair kompozisyonu, hevesini biraz kırmıştı: kompozisyonları kötüyse, ileride nasıl makale yazabilirdi ki? Dunăreanu gibi biri yukarıdan aşağıya kadar hep kırmızı çarpı işaretleri koyacaktı.

Bankın üzerinden kalkıp çantasını sırtına koydu ve eve doğru yöneldi, fakat ondan önce tekrardan kestane ağacın altındaki çeşmeye uğradı. Yere doğru eğilmiş kestane ağacının birkaç dalı, son derece kusursuz gölgelerini asfaltın üzerine yansıtıyordu: büyük ve tırtıklı her bir yaprağı ve sonbahara doğru kestanelere dönüşecek dikenli nodülleri bile görülebiliyordu. Köpeklerin su içtikleri yerdeki küçük yalağa ayağını koydu ve parmağı ile daha ince yaptığı ince su jetine ulaştı. Suyu yüzüne sıçratarak içti. Koşup çok ısındığı zaman, kesinlikle su içmemesi gerekiyordu, çünkü "akciğerlerin ateşlenir ve ölürsün" diyordu annesi. Çocukların başka sözü de vardı bu konuda: "Sıcak ile soğuk yan yana gelmez". Çocukken bronkopulmoner olmuştu, neredeyse ölecekti. "Seni kucağımda taşıyarak büyük karlar içinden nasıl da koşmuştum" demişti bir keresinde annesi, sonrasında ise ağlamaya başlamıştı ve sıkı sıkı ona sarılmıştı. Fakat anne ve babalar bunun için varlardı: iyi olup olmadığına bakmak için, yemeğini yedirmek için, hastalanmaması için, defter ve kitaplarını almak için...

Tam da yolun karşısında, tozlu mavi gökyüzünün altında, birkaç gün içinde, yaklaşık olarak okulun kapanacağı zaman geleceğini ilan eden, sirk gösterisinin rengârenk bir reklam panosu vardı. Söz konusu panolar, yaklaşık olarak her sene aynıydılar: Çok korkunç bir şekilde çizilmiş yabani hayvanları sergiliyorlardı; aslanlar kükrüyorlardı, bisikletin üzerinde olsalar bile ayılar korkunç bir şekilde sırıtıyorlardı, maymunlar ise güçlü köpek

dişlerini gösteriyorlardı. Fakat ön planda genelde neredeyse çıplak olan, fileli çoraplar içindeki bacakları tablonun yaklaşık olarak yarısını kaplayan akrobat bir kadın vardı. Bir de yüzleri tamamen boyanmış, saçları dimdik birkaç palyaço da vardı. Gösteri, bir tek geçen sene farklı olmuştu, çünkü suyun üstünde gerçekleşmişti. Sirkin tüm sahası su ile doldurulmuştu ve bütün numaralar, cambazlıklar, köpek ve maymun eğiticileri, palyaçolar ve akrobatlar, girişte bulunan bir köprünün altından çıkıp izleyicilerin karşısına kadar, reflektör, ip ve aksesuarlarla dolu kubbenin altına kadar kırmızılar, çivitler ve simler içinde ilerleyen çok güzel süslenmiş tekneler ve yüzen mantarlar üzerinde sahne almıştı. Su, reflektörlerin altında, binbir renkte parlıyordu, direk içine baktığın zaman ise, çok derinlerde batık bir şehir görüyordun.

Apartmanın arkasından, kötü kokan çöp kutuları ile dolu, apartman ile Pionierul isimli ekmek fırının arasındaki dar geçitten yoluna devam etti. Bir ekmek fırının böyle bir ismi olması garipti, uymuyordu. Gümüş Göldeki Hazine'de ve Winnetou ile başka filmlerde, vahşi Batı'daki başka pionier-leri de duymuştu, fakat başlarında şapkaları ve boyunlarında kırmızı kravatları ile bozkırlarda, bizonlar ve Kızılderililer arasında yürüyen bir pionier müfrezesi hayal etmekten kaçınmıştı. Pionier şarkıları söyleyecek halleri yoktu ya?! Ekmekleri pişiren fırıncıların tümü beyaz giymişlerdi ve başlarında boneleri vardı. Bazen çocukları çitlere kadar çağırıp onlara sıcak küçük ekmekler veriyorlardı, büyükleri ise sigara almaya yolluyorlardı... Her çeşit boru ve paslanmış rampalarla çevrili, pencereleri çoktan taşlaşmış un ile kaplı eski binadan, apartmandan daha yüksek olan ve bir sene önce Mendebil'in demir merdivenine çıktığı tuğla bacası yükseliyordu. Bacanın ucunda bir de siyah bir paratoner vardı. Sonrasında, apartmanın arkasındaki alan, uzakla-

ra kadar serbest bir şekilde yayılarak, sarı sağır duvarı çocukların kaleye attıkları topların çamurlu lekeleri ile dolu olan Emniyetin binasına kadar uzanıyordu. Büyük kanalizasyon hendekleri kapatılmıştı; alana, yarısına kadar, apartman tarafına asfalt dökülmüştü, diğer yarısı ise toprak parçaları ve çöplerle dolu, oyun bile oynayamadığın çorak bir tarla gibi kalmıştı. Sadece birkaç tane ince kavak dikmişlerdi oraya ve kavaklar daha o yaz bile boğucu tüylerini her tarafa üflemişlerdi. Asfaltın üzeri renkli tebeşirlerle çizilmiş resimlerle doluydu, çünkü şimdi uyku vakti olduğu için ıssız olmasına rağmen, genelde bütün sekiz bloktan çıkan ve kızlar kızlarla, erkekler erkeklerle, sonrasında ise yaşlarına ve arkadaşlıklarına göre ayrılan bir sürü çocuk oynuyordu oralarda. Gri önlükleri içindeki iki üç hamal, her zamanki gibi asfaltın üzerine çıkarılmış mobilyalar arasındaki koltuklarda uyukluyorlardı. İki araba, eski bir Wartburg ve sarı bir Skoda, apartmanın keskin gölgesi altında park halindeydiler. Balkonlarda, ev kıyafetleri, atletler ve sabahlıklar içindeki insanlar kıpırdıyordu. Mircea, alt katta oturanların tümünü biliyordu, çünkü gün boyunca sessiz olmaları için çocuklara bağırıyorlardı.

Onlarınki 4. bloktu ve sayıları toplamda üç olan, geniş ve gölgeli bir pasajın içinden geçerek ulaşıyordun oraya. Her bir pasajda karşı karşıya duran iki blok vardı, fakat pasajı olmayan, direk apartmanın arkasına açılan 2. blok ve 5. blok gibi tek olan bloklar da vardı. En garip olanı da 1. bloktu. Uzun bir süre, Mircea, bu blok hakkında bildiklerini inanılması zor olan efsanelerden öğrenmişti, çünkü o kadar uzak diyarların var olması imkânsızdı. Oraya ulaşmak için apartman ile Emniyet arasındaki, uzun ve duvarlarından kıyafetlerine kireç bulaşacak derecede dar bir tünelin içinden sürtünerek geçmen gerekiyordu. Orada, artık, balkonların altındaki alanı ve

apartmanın bütün arka tarafını aydınlatan ve güven veren anne ve babanın rahatlatıcı bakışları altında değildin. Onların bakışları altındaki alanda canavarlar kovulmuştu, bataklıklar kurutulmuştu, büyüler imkânsıza indirgenmişti. Bir tek 1. blok, maceranın ve korkunun alanı olarak kalmıştı. Bir sabah, Luci ve Sandu, çok zor bir şekilde Mircea'yı uzun ve zahmetli tüneli geçip sonunda 1. bloğun küçük ve ıssız bahçesine varmaya ikna etmişlerdi. Üç yanında da pencereli ve balkonlu binalar vardı, dördüncü yanı ise, ötesinde tehditkâr bir şekilde yükselen değirmenin sonsuz yapısının göründüğü betonarme duvardı. Bahçesinden, pasajlardan ilki yola doğru açılıyordu. En pis ve en karanlık olanıydı; tavanı, kenarında pencereleri olan ve bütün apartman boyunca yükselen, en sonunda ise baş döndürücü bir perspektif ile semaya açılan dikey, kare şeklinde bir kuyu tarafından delinen bir pasajdı. İçinden yukarı doğru baktığında miden bulanıyordu, eni bir apartman binasının en az on metre büyüklüğünde olan o kare şeklindeki delik o kadar yüksekti. Ve yine de o pasajın içinde, korkunç, karanlık 1. blok bulunuyordu. Çocuk, söz konusu bloğun holündeki büyük gölgenin içine tek bir sefer ayak basmaya cesaret etmişti. Mutlak bir karanlık içinde, asansöre kadar götüren sonsuz basamağı kalbi hızlı bir şekilde çarparak çıkmıştı. Bir tek asansörün ışıkları arada bir yanıp sönüyorlardı ve büyük bir mihrabın içindeki kutsal bir ikona gibi duran masif metal kapısını gecenin içinde görünür kılıyordu. Her şey kendi bloğundan çok daha farklıydı. Karanlık asansörün içine girmişti fakat düğmelerden birine basma cesaretini bulamamıştı. Büyü ve korku ile boğuluyordu. Çok yukarlarda bir yerlerde bir şırıltı sesi duyuluyordu. Asansörün kapısını sonuna kadar açık bırakıp birden koşarak çıkmıştı ve güneş içinde yüzen yola kadar hiç durmamıştı.

Kendi bloğunun holüne girip, ayak uçlarında yükselip mektup kutusunun içine baktı. Çocuklar birçok kez kutular içindeki mektupları çıkararak eğleniyorlardı. Pullarını alıyorlardı ve okumaya çalışıyorlardı, fakat bundan çabuk sıkılıyorlardı, çünkü tümü, büyük insanların canını sıkan şeylerle doluydu. Mimi, bir keresinde mektuplardan birinde para bulduğunu söylüyordu. Fakat bunların tümü söylentiydi, aynen şeker poşetlerinde metal arabalar bulabileceğin söylentisi gibi. Birkaç ay boyunca, Mircea tüm şeker poşetini didik didik aramıştı, fakat hiçbir araba bulamamıştı. Hayatı boyunca bulduğu tek şey, bir kum yığını içindeki büyük ve güzel bir kovboy tabancasıydı. Ve onun bile hayrını görememişti, çünkü annesi onu geri götürmesini söylemişti. "Bir iğne ucuna bile değmeyeceksin" diyordu her seferinde. "Bak, benim ve babanın şumuz yok, bumuz yok, fakat açlıktan bile ölecek olsak, bizim olmayan şeye el sürmek aklımızın ucundan bile geçmez." Sağdıçlarından banyosu yapılmış bir film "çaldığında" başına neler gelmişti! Arada bir onlara gidiyorlardı, çünkü sağdıç teyze, Donca Simo'da annesi ile birlikte çalışmıştı ve arkadaşlardı. Mircea'dan daha küçük olan bir de çocukları vardı: Jenel. Yaklaşık üç sene önce, sabahın köründe Maica Domnului'a doğru yola çıkmışlardı, yol uzundu, birçok tramvay değiştiriyorlardı, bir çeşit çingene mahallesinde iniyorlardı, sonra da kırık dökük sarı bir kiliseden tanıdıkları bir sokaktan giriyorlardı. O zaman da o sokaktan, bulaşık suyu ve zinya çiçeği kokusunun içinden yürümüşlerdi uzun bir süre. O kadar uzun ki, artık o yoldan nefret eder hale geliyordun. Sağında ve solunda, bahçelerine çıkarılmış masaları muşamba ile örtülü, çiçek sıraları arasında oynaşan çıplak çocukların belirdiği, yırtık pırtık sabahlıkları içinde son derece bakımsız kadınların yaşadığı çürümüş, harabelere benzeyen evler vardı. Her şeyin

farklı bir kokusu vardı orada, Tântava'daki gibi, yalnız ev sabunu ve ezik erik kokusu değildi. Her bahçede bir köpek havlıyordu ve yırtık pırtık kıyafetler içindeki tıraş olmamış yüzleriyle, gözlerinde çapaklar olan, kolları cılız insanlar kimin geçtiğini görmek için dışarı çıkıyorlardı. Apartmandaki insanlardan farklıydılar. Annesi *mahalle insanları* diyordu onlara. Sonunda sağdıç teyzenin katlı evine, daha doğrusu başka bir binanın üzerine çıkılmış kare şeklinde bir odası olan ve önünde de otlar içinde bir terası bulunan garip evinin önüne varmışlardı. Ev komple çiğ açık bir maviye boyanmıştı ve bu yüzden, gökyüzü açıkken, içerisi, pencereli bir çeşit buhar gibi duruyordu ve özellikle arka taraftan görünen gökyüzü, altından bir çamur gibi olduğu akşamlarda daha iyi görünüyordu. Bir tarafında kuş kümesleri vardı, diğer tarafından ise solmuş lalelerle çevrili tuğladan bir yol, uzun ve dar bir avlunun sonunda bulunan bu eve doğru götürüyordu ve oraya sıkıştırılmış her nesne, yoğun, baş döndürücü, daha yeni açmış bir çiçek gibi kokuyordu: çiviler pas, tahtalar çürümüş ahşap, kaba sıva kavlamış ve bozulmuş kireç, toprak ise solucan kokuyordu. Yaklaşık olarak dört yaşında çirkin bir çocuk olan Jenel, sürekli kaka kokuyordu. Annesi, haftalarca değiştirmediği kıyafetler giydiriyordu ona ve külotunu saçma bir şekilde pantolonunun üzerinden, Mircea'nın daha önce hiç kimsede görmediği bir şekilde geçiriyordu. Ondan daha salak ve daha pis bir çocuğun olması imkânsızdı. Sağdıç teyze ise, Ardeal bölgesinden, büyük, yapılı bir kadındı. İsmi Saveta idi. Kocası Oltenia bölgesindendi ve karısının ancak omzuna kadar geliyordu, başında ise büyük bir ihtimalle geceleri bile çıkarmadığı bir şapkası vardı. Marangozdu, perde kornişleri, masa, sandalye ve tabutlar yapıyordu. Sürekli sırıtıyordu ve saçma şakalar söylüyordu, tıpkı kendisi gibi. Anne ve babasının bu tür insanlarla nasıl arkadaş olduğunu anla-

ması imkânsızdı. Evlerinindeki tüm mobilyalar ağır ve püsküllü örtülerle kaplanmıştı, duvarda bir geyik ile yaban domuzlarının olduğu bir kilim asılıydı, odalar ise son derece küçüktü. Mircea, kaptan Val-Vârtej* ve gemisi Bătrâna Carapace** ile ilgili televizyon programını ilk kez sağdıç teyzede görmüştü. O zamanlar, onların televizyonu yoktu. Villada oturdukları sürece bir komşularına gidiyorlardı, fakat o zamanlar kaptan Val-Vârtej'in maceraları henüz başlamamıştı. Çocuklar için bir tek Daniela ve Aşchiuţă ve sürekli erkek çocuk rolünü oynayan Silvia Chicoş ile "Mektup, mektup, postacı geldi" programı vardı. Sağdıç teyzeye gittikleri o zaman, parlak siyah bir silindir gibi kıvrılmış ve banyosu yapılmış bir film çok hoşuna gitmişti. Tatlı ve kimyasal bir kokusu vardı filmin, hemen yiyesin geliyordu. Açtığın zaman, insanların beyaz saçlı ve kara yüzlü oldukları resimler görüyordun. Oradan ayrıldıklarında, Mircea, evde de oynaması için filmi annesinin çantasına koymuştu. Fakat annesi, daha bir şurup makinesinin önünde durdukları sokağın sonunda filmi fark etmişti. Tabii ki ondan sonra şurubu almadı. Orada, satıcının karşısında, poposuna birkaç tokat atmıştı ve o ağlayarak, annesi ise utancından kıpkırmızı olmuş bir şekilde, Mircea'nın sözde cebinde unuttuğu filmi vermek için geri dönmüşlerdi. Akşam, babasından da dayak yiyecekti.

Posta kutuları boştu. Kim yazacaktı ki onlara? Çok nadir, bayramlarda, Banat'taki akrabalarından kartpostal geliyordu. Mircea, sürekli kravatını düzelterek asansöre yöneldi. Şimdi, başını, asansörün aynasında tamamen görebiliyordu, fakat kravatını da görebilmesi için, ayaklarının ucunda yükselmeliydi. Neredeyse tüm çocuklar, üçüncü katta oturan Marconi hanımınkiler,

* "Hızlı" anlamına gelmektedir. (ç.n.)

** "Yaşlı Kabuk" anlamına gelmektedir. (ç.n.)

yani Cristi ve erkek kardeşi hariç, ondan daha uzundu. Saçları çok kısaydı, bir tek ön tarafta küçük bir kahkülü vardı. Erkeklerin saçları sürekli kısa kestirilirken, kızların saçlarının uzun olması garipti. Fakat aralarında, kıyafetlerinde de, kulaklarında da (kızların küpeleri vardı) bir sürü fark vardı. Senenin başında bir hemşire gelip onları kontrol ediyordu. Erkekler ve kızlar bir arada duruyorlardı ve hemşirenin, karınlarını görebilmesi için bluzlarını kaldırmaları gerekiyordu. O zaman kızların, aynen erkeklerinki gibi olan, yalnızca birkaçında daha şişik memeleri görünüyordu. Henüz ayıp değildi, fakat kızlar erkeklerden sürekli sakınıyorlardı. Külotlarının içinde de "minik kuşları" vardı, fakat apartmandaki çocuklar "amcık" diyorlardı bu "minik kuşlara"; bu da çok çirkindi. Onun ise bir pipisi ile yumurtaları vardı. Bir keresinde annesi, paketine kızarmış tavuk budu koymuştu. Teneffüste yerken, Puică, kemiğin başını gösterip "Bak, aynı taşaklara benziyor!" demişti, Mircea ise bunun ne anlama geldiğini bilmiyordu ve hemen Dogaru öğretmene koşup "Öğretmenim, bakın, bunlar aynı taşaklara benzemiyor mu?" diyerek göstermişti. O zaman kendi üzerine, daha doğrusu kafasına aldığı darbeyle –çünkü öğretmeni, yüzüklerinden en büyüğü ile bir tane çarpmıştı– bu tür kelimeleri tekrarlamanın ne anlama geldiğini öğrenmişti.

Asansör, her katı geçtiğinde kötü bir ses çıkarıyordu ve çok yavaş çalışıyordu. Şimdi yanında "Alarm" yazılı olan ve bastığında zırıldayan düğme dahil, bütün düğmelere uzanabiliyordu. Asansörün içinde zıpladığın takdirde katlar arasında kalıyordun. Kapıları boşuna açmaya çalışıyordun: çıkışını engelleyen bir çeşit çimento duvarla karşılaşıyordun. Kat hizasında olmadığın sürece, kapıyı açıp çıkma hareketinde bulunmaman gerekiyordu, çünkü aniden hareket edebilirdi asansör.

Gazetelerde, böyle yaparken asansör tarafından ikiye parçalanmış bir çocuğu yazmışlardı. Bunu duyduğundan beri, asansör tarafından kıstırıldığını, omurgasının kırıldığını, karnı patlayıp bağırsaklarının dışarı taştığını hayal ederek, geceleri çoğu kez korkudan titriyordu. O zaman elleri ile koruyordu kendini ve yavaşça ağlıyordu, fakat çok korktuysa anne ve babasını çağırıyordu. Aynı şekilde bazen ağzına büyük ve şişman bir örümceğin girdiğini veya bir şırınganın gözüne batırıldığını hayal ediyordu... Asansör, katların arasında durduğunda, sakin bir şekilde asansörcülerin gelmesini beklemen gerekiyordu. Fakat bu, saatlerce sürebilirdi. Asansör ile ilgili rahatsız edici bir şey daha vardı: çoğu kez çalışmıyordu, "Bakımdaydı" ve o zaman bütün katları merdivenlerden yürüyerek çıkıyordun. Veya tam da önüne vardığında, içinde başka bir kişi ile daha yeni hareket etmiş olup yedinci kata kadar çıkıyor olması. Bu durumda, tekrardan inene kadar adeta bir hayat bekliyordun. Veya küçük çocuklar, asansörün içinde oynuyorlardı, gün boyunca yukarı aşağı gezinip duruyorlardı.

Tüm katların en muhteşemi olan, duvarlarında ıhlamur çiçeği motifleri taşıyan ve komşuların kapılarının birbirine benzediği kendi katına ulaştı. Bir kapı ötede arkadaşı Sandu oturuyordu. Mircea'nın annesi ve babası 20 numaralı dairede oturuyorlardı ve kapılarının üzerinde, babasının isminin işlenmiş olduğu okey oyunun taşları gibi güzel bir plastik levha vardı. Kapı dürbünleri yoktu, zilleri de yoktu. Onun yerine bir tek iki eğri tel vardı. Mircea kapıyı çaldı ve annesi açtı.

Okulun bitmesine yalnızca birkaç gün kaldığı için, öğretmenleri pek fazla ödev vermemişti. Okuma dersi için bir metni kopyalamak ve aritmetik dersi için de birkaç alıştırma, hepsi buydu. Ortalamaları hesaplamışlardı bile ve Mircea tekrardan üçüncülük alacaktı. Fakat yazması gereken her şeyi, gurur duyduğu bir sabırla sorumlu bir şekilde yazıyordu. Birinci sınıfta, çizgiler ve bastonlar ile başladığında, her sayfaya geçtiğinde sinirlenip ağlıyordu. Eğri oluyorlardı, kıvrımlarından birini yapmaya unutuyordu, defterindeki çizgilerin eğimine önem vermiyordu. Harfleri yapmayı öğrenmek son derece zor olmuştu. Bütün gücü ile sayfanın üzerine bastırıyordu, dolmakalemin mürekkebi kâğıda yayılıyordu ve yazısı saçma bir hal alıyordu. Fakat onlarca ısırıktan ucu aşınmış dolmakaleminin kokusunu hatta tadını bile çok

seviyordu. Mürekkebin kokusu ise, en iyisi olan ve içlerinde düz şişeler bulunan karton kutularda satılan Pelican olmadığı zaman çok kötüydü. Kapağını ilk kez açtığında, oradan garip, güçlü bir koku yayılıyordu. Kapağının dibinde, sürekli mürekkep dolu bir kauçuk parçası vardı. En çok da o kokuyordu. Mürekkebi devrilse bile akmasına izin vermeyen plastik bir şişenin –hokka diyorlardı– içine döküyordu, fakat yine de çocukların her tarafı, dilleri bile mürekkep lekesi oluyordu. Puică'nın ağzını, mürekkebi içmiş gibi, tamamıyla mürekkep dolu görmek o kadar komikti ki: diş etleri, dişleri, dudakları, dili hep maviydi! Pelican mürekkebin etiketinde Mircea'nın çok hoşuna giden ve sürekli tekrarladığı bir kelime yazılıydı: "ultramarin". Dolmakalem ile yazdığı sürece çok zorlanmıştı. Okumayı beş yaşından beri biliyordu, fakat yazıya gelince, topallıyordu: "Allah kahretsin bu okulu!" diye sinirleniyordu, "artık okula hiç gitmeyeceğim!" Çoğu kez dolmakalemi defterin üzerine fırlatıp mürekkeple lekeliyordu, fakat boşunaydı, çünkü o zaman annesi sayfayı koparıp tekrardan yazdırıyordu. Öğretmen de sevmiyordu onu, hiç cesaretlendirmiyordu, sürekli *bakıldı* işaretini koyuyordu. Babası da onunla sürekli dalga geçiyordu: "Köpekler yesinler diye okula domuz yağı sürmek nasıl da hoşuna gider..." Yine de birinci sınıfın ilk gününde, o zamanlar kendisi için bir yabancı olan Dogaru öğretmen, sınıfın girişinde onları sıraya dizdiğinde ne kadar da mutlu olmuştu! O yabancı çocuklar onun sınıf arkadaşları olacaklardı, o devasa ve seslerle dolu bina, okuluydu... Önündeki çocuğun omzuna büyük bir sevgi ile dokunmuştu, fakat o, yüzünü buruşturarak dönmüştü ve yumruğu ile karnına vurmuştu! Daha sonra, sırasında (en başlarda kısa boylu olduğu için ilk sıraya oturmuştu, fakat daha sonraları sınıfın sonlarına doğru göç etmişti) alfabeyi beklerken, başka bir gariplik gelmişti başına: öğret-

menleri uslu durmalarını söyleyip sınıftan çıkmıştı. Döndüğünde Mircea neşeli bir şekilde "Ben uslu durdum!" demişti. "Ayağa kalk!" diye bağırmıştı ona öğretmeni, "Sana soru sorulmadan neden konuşuyorsun?" Ve ders boyunca onu ayakta bekletmişti, okul hayatının ilk dersi de böyle geçmişti. Fakat Mircea ona karşı kin gütmüyordu. Öyle olması gerekiyordu, her halde bütün öğretmenler öyleydi.

Şimdi, normal derslerinden çok, ev ekonomisi dersi ile zaman kaybediyordu. Bir sene boyunca renkli iplerle köylü kadın ve erkeğin, çiçekli saksının, traktörün ve en zor olanı da kelebeğin (o kadar renkli ve dolambaçlı ki neredeyse sürekli iğneyi parmaklarına batırıyordu) kanadını dikerek dikiş yapmayı öğrendikleri delikli kartonlarla onlara eziyet çektirdikten sonra, öğretmenleri şimdi yeni bir şey icat etmişti. Mircea, saatlerce kuşe kâğıttan uzun şeritler kesiyordu, sonrasında ise ortaya kitap ayraçları, kilimler ve başka şeyler çıkarabilmek için onları örüyordu. Bir anlamda iyi bir şeydi bu, çünkü bu süre içinde, ellerinin tek başına hareket etmesine izin vererek birçok şeyi düşünebilirdin. Şimdi de, gecenin geç bir saatinde, avizenin, abajurun aydınlattığı, fakat en çok da ayın sarı-kırmızı ışığının pencerelerinden yansıdığı odasında aynısını yapıyordu.

Tabii ki pastaneye gitmişlerdi, pionier kravatını kutlamışlardı, daha önce hiç yemediği, pahalı pastalar olan lotusların tadını öğrenmişti... Annesi, serseriye beddualar yağdırarak kravatını tekrardan ütülemişti. Yediği şuruplu ve çikolatalı her parçadan sonra, çaktırmadan, küçük kaşığı iyice yalayıp ayna gibi kalan metaline bakıyordu: kaşığın sırtında kendini yapraklı ve mavi semalı bir arka planda büyük bir kafa ile ve şişman görüyordu, kaşığın oyuğunda ise kafası aşağıya doğru eğik duruyordu, bir çivi gibi inceydi, yüz hatları ise birbirinin içine

girmişti. *Varyeteleri*, özellikle de onları çok güldüren Horia Căciulescu (dal gibi zayıftı, ama kendisini güzel zannediyordu) seyretmek için eve zamanında dönmüşlerdi. "Yavuklun çıktı!" diyordu babam, anneme onu her gördüğünde. Babamın yavuklusu ise hafif müzik sanatçılarındandı: Pompilia Stoian veya Doina Badea... Fakat öylesine, şaka olarak söylüyorlardı bu sözleri, yoksa yavukluları değillerdi. Aslında, Mircea'ya, bütün insanların çocuk yapmak için yaptıkları yaramazlıklar gibi onların da aynı yaramazlıkları yaptıklarına inanması imkânsız gibi geliyordu. Daha küçükken onları garip bir şekilde dövüşürken gördüğü doğruydu: aniden annesini yan odada ilginç sesler çıkarırken duyuyordu ve koşarak oraya gidiyordu: babası, annesini yatağa devirip üstüne çıkmıştı. O zaman onu oradan kurtarmak için bütün gücü ile çabalıyordu, bacaklarından çekiyordu, annesinin az önce yaptıklarını gördüğü şekliyle, biraz ağlayarak biraz da gülerek o da ikisinin üzerlerine atlıyordu. "Bırak Mircişor, oynuyoruz biz de!" diyordu sonrasında annesi kıyafetlerini düzelterek. Leylek veya popodan çıkan çocuklarla ilgili hikâyelerin doğru olmadığını çocuklardan biliyordu artık. Fakat yine de annesini ve babasını öyle hayal etmeye cesaret edemiyordu... Căciulescu ve iki garip daha bekârlardı. Hep birlikte "Evlenmeyeceğimizi / Yemin, yemin ediyoruz / Arkadaşlar, sonsuza kadar / Bekâr kalacağımıza yemin ediyoruz." diye şarkı söylüyorlardı ve bir yemek türü yapmaya çalışıyorlardı. Tarifte ise "bir yaprak alıyorsunuz" diyordu, onlar ise bir hamur yaprağı yerine bir gazete yaprağı koyuyorlardı önlerine. "Bir bıçağın ucu kadar" diyordu, onlar ise bir bıçağın ucunu kesip yemeye koyuluyorlardı. Yorganın düğmelerini gömleklerine dikiyorlardı... Căciulescu ve Puiu Călinescu ekrana çıktıklarında, fakat özellikle de Laurel ve Hardy ile *Ekranın Ünlü Komedyenleri* adlı programda,

babası boğulana, havasız kalana kadar, kıpkırmızı olup alnındaki damarlar çatlayacak gibi şişene kadar gülüyordu. Yerlere yatıyordu. O an ona baktığında korkuyordun, çünkü mahvedici bir öfkenin etkisi altındaymış gibi görünüyordu. Sonrasında ise günlerce kaburgaları ile karnı ağrıyordu. Mircea, artık hafif müziğe katlanamıyordu, Doina Badea'yı duyduğunda, diğer tarafa kaçıp yorganın altına saklanıyordu, fakat komedyenler onun da hoşuna gidiyordu. Tabii ki Rubin 102 markalı televizyonu aldıklarında, özellikle de pazarları Çocukların Postası ve sonrasında *Kaptan Val-Vârtej'in Maceraları*'nı seyredeceği için çok mutlu olmuştu. Onun dışında cumaları bir film vardı, salı günü boştu, diğer günlerde ise hiç kimsenin bakmadığı önemsiz programlar. Bir tek cumartesi, yaklaşık olarak altı aydır, *Azis* programı yayımlanıyordu. Pazar sabahları erkenden "Mektup, mektup, postacı geldi / Herkes için birer cevabımız var / Zarfın üstüne Aşchiuţă'nın adresini yazın / Ve bir tek zarfı kutuya atın." şarkısını duyuyordun. Danieluţa büyük, sevimli bir kızdı, uzun saç örgülerini ise tıpkı birlik komutanı kız gibi, köpeklerin kulaklarına benzer şekilde iki yanına tutturmuştu. Biri tarafından oynatılan bir kukla olan ve gıdaklıyormuş gibi konuşan Aşchiuţă ile konuşuyordu. Çocuklardan gelen mektupları okuyordu ve sonrasında hemen *Valvârtej* başlıyordu. Bir çeşit laterna şarkısı ile başlıyordu, beraberinde ise kaptan Val-Vârtej'in ta kendisi komik bazı sesler çıkarıyordu: "Bo-bo-bo-bo-bom, oa-oa, oa-oa, oa!"; sonrasında ise "gülümseyip piposunu içen" kaptan hakkında ve gemisi Bătrâna Carapace hakkında birkaç şarkı mısrası okuyordu, ardınan da kaptan, çocuklara öğüt veriyordu: "Ve siz sevimli afacanlar / Sizi kanadımın altına almamı istiyorsanız / Sürekli çalışkan olun, korkmayın / Gülümseyin ama pipo içmeyin!" Ve sonrasında tekrardan "Bo-bo-bo-bo-bom, oa-oa, oa-oa,

oa!" ve *Mısır'da, mumyalarda, Rongo-Rongo levhalı, Himalaya'da Yeti karlar adamı* ile, *Paskalya Adası'ndaki maceralar* başlıyordu... Her defasında başka sırları çözüyorlardı. Ekip, her zaman aynıydı, kaptan, Paganel Usta, Münchhausen Baron ve daha az önemli olan birkaç kişi daha. Paganel bir leylek gibi zayıftı, üzerinde ise bir çeşit ekoseli takım elbise vardı, bir de keçi gibi sakalı; baron ise Nicolae Gărdescu idi, şişmandı ve peruk takıyordu. Aralarında en komik ve en çok sevilen oydu, fakat bütün karışık durumları yaratan da yine oydu. "R" yi söyleyemeyen komik sesi ile sürekli "Kaptan Val-Vâhtej! Kaptaaan Val-Vâhtej!" diye çağırıyordu. Mircea, bazı programlar onu korkutuyor olmasına rağmen, pazar günlerini sevinçle bekliyordu. Yeti ile ilgili masal birkaç pazar sürmüştü ve Yeti belirirken beraberinde çaldığı müzik o kadar korkunçtu ki, çocuk onu duyunca odasına kaçıyordu. Yeti, her defasında karlar üzerinde ortaya çıkıyordu, avuçları ile göğsüne vurup bağırıyordu... Kaptanın rakibi, her şeye karışan fakat her seferinde yenilen Mortimer isimli biriydi. Hatta bir keresinde kaptanı yakalayıp bir sisternaya kapatmıştı; fakat kaptan, piposundan nefes alıp kurtulmuştu.

Kırmızı kuşe kâğıttan yaptığı kilimi henüz bitirmişti ki, salondan "Mirceaaa, yemek hazır!" diye duydu. Fakat gitmek için acele etmedi. Yapıştırıcısı daha çabuk kurusun diye kilimin üzerine üfleyip yatak sandığının üstüne koydu. Yatağına çıkıp "Kıtalardaki Hayvanlar" isimli oyunun kartlarını etrafına dizmeye başladı. Birbiriyle dövüştürüyordu: geyik domuzunu düğmeli Afrika domuzu ile, Tasmanya kaplanını Tibet sığırı ile; ve bu yüzden zavallı hayvanlar pek iyi görünmüyorlardı. En çok, daha asi bir çeşit kartal olan ve bacakları Paganel Ustanınkine benzeyen yılan kartalı seviyordu. Arkalarında, Păcălici oyununda olduğu gibi resimdeki hayvanlar hakkında nerede

yaşadıkları, ne yedikleri gibi birtakım bilgiler vardı. Şimdi, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler isimli parçalardan oluşan oyunu ona aldıklarında, oyunu parçaların arka tarafı ile, yalnızca şekillerine bakarak birleştirmesi ile herkesi şaşırttığı gibi, tümünü ezbere biliyordu. En sinir bozucu olanı, Piticot isimli oyundu, çünkü orada zarlarda attığın rakama bağlı kalıyordun. Taşın ile numaralandırılmış spiralden ilerlemeye çalışıyordun hep ve sürekli geri dönüyordun veya kötü bir kareye denk geldiğinde bir oyun boyunca beklemek zorunda kalıyordun. Fakat çok güzel renklerle boyanmıştı ve her tarafında bir tavşanın çektiği kızakla cücenin resmi vardı...

Şimdi, dövüşme sırası kara panter ile pumadaydı. Onları, tabii ki puma yenene kadar kafa kafaya tokuşturdu, çünkü diğeri o kadar kara ve çirkindi ki koala dahil olmak üzere tüm hayvanların karşısında yeniliyordu o. Bir de boa yılanı o kadar çok yeniliyordu. Mircea'nın söz konusu yılanı sevmemesinin nedeni, Jean'ın şarkısıydı: "Kongo nehrinde yüzmek istersen / Bir boa yılanı olari-olari-olari-o yakalıyor!" Birçok dörtlüğü vardı ve her yerde kötü sözü olari-olari-olari-o ile değiştiriyordu. Bir tek Lumpă, her seferinde, o sözü söylüyordu ve hem de sırıtarak. "Taşaklarından, taşaklarından!" ve tabii ki herkesten tekmeyi yiyordu, fakat umurunda değildi, gülüyordu. Bir de "Fransa'da sokaklarda bonjur derler / Bizde ise ... olari-olari-olari-o öp!" derler. Bir de Mircea'yı en çok şaşırtan "Soçi'de savaşan Ştefan cel Mare / Bir Türk kızını yakalayıp ... olari-olari-olari-o yoluyor!" Ştefan, kısa boylu olması dışında, çok güçlü bir voyvoda olmuştu. Dumitru Almaş, *Stejarul din Borzeşti** adlı hikâyede, Ştefan daha küçükken ve hâlâ ona Ştefăniţă dedikleri dönemde, çocuklarla Moldavyalılar ve Tatarlar oyununu

* "Borzeşti'teki Meşe Ağacı" anlamını taşımaktadır. (ç.n.)

oynarken, yine bir çocuk olan Tatar hanını yakalayıp bir meşeye, Borzeşti'deki meşe ağacına bağladıklarını anlatıyordu. Ve aniden gerçek Tatarlar gelmiş, çocuklar kaçmış, fakat Borzeşti'deki meşe ağacına bağlı olan orada kalmış. Onu oklarıyla delik deşik etmişler. O zaman Ştefăniţă, ülkesini Tatarlardan kurtarmaya yemin etmişti. Şarkı bu yüzden o kadar saçmaydı: Ştefan, Türk kızını yakalayıp tüylerini neden yolacaktı ki? Ve ayrıca kızın savaş alanında ne işi vardı? Tam da bundan ötürü, biraz komikti, çünkü saçmaydı. En pis sözleri söyleyen Jean'dı, fakat o kadar neşeli ve komik söylüyordu ki, sen de onunla birlikte gülüyordun. Ama Lumpă bir şey dediğinde, pis sözler demese bile, kötü bir şey gibi geliyordu ve çocuklar kızıyorlardı. Bir keresinde Simfonia, Luţă ile tartışmıştı, fakat daha çok şakadan ve birbirlerine küfrediyorlardı: "Ananın ...!" demişti biri. "Asıl ananınki, çünkü daha şişman / Ve yemekte sosla yiyip doysan!" diye cevaplamıştı diğeri. "Ama ananınkinde ne var? Faşistler mi işgal etmiş?" "Anneme laf atıp durma!" Bu sırada Lumpă da söze girmişti: "Annene kement atıyor" demişti ve ikisinden de dayak yemişti.

Babası kaşlarını çatmış bir şekilde kapıda belirdi: "Davul zurnayı mı bekliyorsun?" "Geliyorum, geliyorum" demişti Mircea ve çekinerek yanından geçip salona geçmişti. "Bana bak, şimdi pionier oldun diye artık dayak yemeyeceğini mi sanıyorsun? Aslında bundan sonra daha uslu ve daha düzenli olman gerekiyor... Başkalarına örnek olmalısın." Masaya oturmuşlardı fakat iskelelere çıkmış işçileri, sonrasında ise petrol sondalarını gösteren televizyona bakmaya devam ediyorlardı. Sinemada da, önce, sürekli tarlaların, ekinlerin arasından ilerleyen biçerdöverin, sonrasında da fabrikaların görüntülerinin yer aldığı haberleri sunuyorlardı... Bakıyordun, çünkü nasıl olsa film başlayana kadar yapacak başka bir işin yoktu.

Annem yemeği getirdi. Pirinçli kuru erik yemeğiydi, babam sürekli bu tür çingene yemeklerinden yapmamasını söylüyordu anneme: ayva yemeği, pirinçli erik, colarezi*... Bunlar en utanılacak yemeklerdi, annesi Mircea'ya sürekli, başkalarına bu yemekleri pişirdiğinden bahsetmemesini söylüyordu. Aslında, mucenici** suyuna benzeyen kalın ve süt gibi bir sıvının içinde yüzen un topaklarından oluşuyordu bu yemek. Çocuk bu yemeklerin tümünü seviyordu. "Baban sevmiyor çünkü o Banat bölgesinden ve bunlar Muntenia bölgesinin, buranın yemekleri. Borş çorbasını bir kere tattırana kadar nelerden geçtim... Kaç kez lavaboya dökmedim ki, çünkü tadına bile bakmak istemiyordu... Ne kadar da ağlıyor ve kahroluyordum! Ve şimdi borşu öyle içiyor ki, bir kâselik bile kalmıyor." Anlata anlata yiyorlardı yemeklerini, Mircea bilmem kaçıncı kez öğretmenin kravatı boynuna nasıl taktığından ve sonrasında Porumbel'in ona neler yaptığından bahsediyordu. Yemeğin içinden bir tek kuru değil de tazeymiş gibi şişmiş erikleri seçip, pirince dokunmuyordu bile. Fakat annesinin şimdi yeni bir huyu belirmişti, dikkati dağılıyor ve gözleri dalıyordu. Babasının üstünde bir tek atleti vardı, öyle zayıftı ki kaburgalarını sayabiliyordun, bir bacağını ise sandalyenin üzerinde tutuyordu. Futbolcular gibi neredeyse dizine kadar gelen dokuma külotu vardı. "Dinamo Moscova tipi külot" deniyordu zaten. Onlar Dinamo'yu tutuyorlardı. Çocukların yarısı Dinamo, yarısı Steaua'yu tutuyorlardı. Futbol oynadıklarında da takımlarına yine Dinamo ve Steaua isimlerini veriyorlardı. Mircea'yı oynamayı bilmediği için sürekli kalede tutuyorlardı. Top ona denk geldiği zaman, bu, kaleyi

* Süt veya değişik yemekler içinde pişirilen hamur parçaları. (ç.n.)

** 9 Mart'ta Hıristiyan geleneklerine göre yenilen cevizli ve şekerli veya ballı, fırında veya kaynatılmış hamurdan yapılmış 8 şeklinde bir çeşit simit. (ç.n.)

korudu anlamına geliyordu ve herkes "Afferin lan!" diye bağırıyorlardı. Fakat top kaleye girdiğinde "Salak! Bir gol daha yersen oyundan çıkarsın!" diyorlardı. Oyundan sıkıldıklarında, çocuklar Mimi ve Vali'nin etrafına toplanıp futboldan bahsediyorlardı. Mimi, şimdiki futbolcuların bir zamanların futbolcularına kıyasla işe yaramaz olduklarını söylüyordu. Eskiden, olağanüstü bir vuruşu olan Dobai adında birinin olduğunu söylüyordu, herkes ona Golcü diyormuş. Ve bir keresinde Afrika'dan bir futbol takımı gelmiş bizim buralara ve kalelerinde gerçek bir goril varmış. Goril, üst direğin üzerinde duruyormuş ve bir top geldi mi hooop, atlayıp yakalıyormuş. Bir gol bile atamıyorlarmış. Ta ki Dobai sinirlenene kadar ve öyle bir şut çekmiş ki, gorili topla birlikte kalenin içine fırlatmış ve bağırsaklarını dışarı çıkarmış. Goril oracıkta anında ölmüş. Babası, Mircea'yı birkaç kez Dinamo maçına götürmüştü. Stadyumun önünde uzun bilet kuyrukları vardı. Orada çok bekliyorlardı ve herkes futboldan, takımlardan ve oyunculardan bahsediyordu. Mircea'nın apartmanında, milli takımda oynayan bir futbolcu da oturuyordu –Dinamo'dan Popa. Eve sürekli sarhoş geliyordu. Çok sevimli bir kızı vardı. Gittiği ülkelerden ona çok güzel oyuncaklar getiriyordu–. Biletleri aldıktan sonra, babası, oyuncuların isimlerini içeren bir program ile hiçbir şeyin anlaşılmadığı bazı resimleri de kakaladıklarına çok sinirleniyordu. Sonrasında, yüzlerce erkekle birlikte, stadyumun kapısından içeri giriyorlardı. Parkın içinde ne garip heykeller vardı! Tunç atletler ve boksörler, taş jimnastikçiler... Mircea, her zaman, yanlarından geçerken heykellerin ona bir şeyler fısıldayacağından veya parmaklarıyla omzuna dokunacaklarından korkuyordu... Stadyum devasaydı ve bir iğne atmaya bile yer kalmıyordu, o kadar doluyordu. Tümünün saçları babamınki gibi arkaya doğru taranmış, tümünün kötü jiletlerle tıraş edil-

miş yeşilimsi yanakları olan, çekirdek yiyip kabukları yere tüküren beyaz gömlekler içinde binlerce ve binlerce erkek. Mircea'nın futbol sahasında olup bitenlerle alakası yoktu. Orada koşan oyuncular karıncalar gibi küçüktüler. Bu yüzden etrafındakiler deli gibi sıçrayıp küfrederken ürküyordu. "Ulaaan! Sana futbol öğreteni de seni de...!" diye bağırıyordu biri hakeme, bir insanın bağırırken çıkarabileceğinden daha yüksek bir sesle. Stadyumu daha çok akşamları, açık hava film gösterileri yapıldığı zaman seviyordu. Ekran, insanlar filme girerken henüz mavi renkte oluyordu, fakat sonra güneşin batışına doğru kırmızılaşan gökyüzünün rengini alıyordu. Bazen ayla yıldızlar doğuyordu, fakat filmin başlaması için hâlâ çok aydınlıktı. Kavisli sıralar arasında çekirdekli çingeneler dolaşıyordu ve hava leylak kokuyordu. Filmin yaklaşık olarak dörtte birini, hiçbir şey anlamadığın, hafif renkler içinde birtakım gölgeler şeklinde görüyordun, çünkü kendini sürekli sivrisineklerden koruyordun, fakat sonrasında karanlık, kadifemsi mavilik çöküyordu, sesler, eski hoparlörlerin içinden vızıltılı duyuluyordu, gökyüzü yıldızlarla doluyordu, film kendi dünyasında akıyordu, Mircea ise tribünlerde tek başına kalıp, arkasında uzun bir iz bırakarak düşen bir yıldızın karşısında şaşırarak ve sevinerek neredeyse sadece gökyüzünü seyrediyordu. Scaramouche düellolara giriyordu, âşık oluyordu, soytarıya dönüyordu, sonrasında ise ekranın üzerinde SO yazıyordu, çünkü N harfi yanmıyordu ve film bitiyordu. İnsanlar, bir neonun hafifçe aydınlattığı çıkışa doğru koyunlar gibi aceleyle gidiyorlardı. Uzaklardaki kavaklar, yıldızları bir örtüyor bir açıyorlardı.

"Babacığımı gördüm rüyamda" dedi aniden annem. Televizyonda bir süredir Sanda Ţăranu isimli bir sunucu konuşuyordu, bir türlü susmuyordu. Hangi filmin başlayacağı belli değildi ama o, önceden anlatmaya başlamış-

tı. "Kimi görebilirdin ki sen..." dedi babam, bir eriği tabağının içinde gezdirerek. "Evet, canım, bilmem nedendir kendimi sürekli Tântava'da görüyorum. Ve kendimi çocuk veya genç kız olarak görüyorum ve her şey, o zamanlar, savaştan önce olduğu gibi ve anneciğim ile babacığım gençler, bir zamanlar oldukları gibi... Vasilica ve Anica'nın saç örgüleri var ve köy kıyafetleri var üzerlerinde... Bir görsen, Costel, evdeydim, şimdiki yapılmadan önceki (şimdiki '40 - '41 yıllarından...) eski evimizde. İlk odamızdaki o büyük, üzerinde lokomotif olan metal saati kuruyordum. Ve aniden anneciğim giriyor ve "Marioara, burası ölü kokuyor" diyor. Ve o zaman leş koktuğunu anladım, ama çok pis kokuyordu. "Benimle gel" dedi ve birlikte avluya çıktık. Ve öyle bir rüzgâr ve bir gökyüzü vardı ki, kar yağacak gibi duruyordu... Ivır zıvırların durduğu barakaya gittik, ama sanki bizim değildi. Boş ve ıssızdı, duvarları ise ikona doluydu. Canım, bir çeşit kilise gibiydi..." "Evet" dedi babam sıkılmış bir şekilde. "Ve birkaç haç çıkarmadın mı sen de orda?" "Hayır, dur, bekle. Brrrr, bak, şimdi bile tüylerim diken diken oldu. Baraka ıssızdı, sadece köşelerde örümcek ağları vardı. Ve yalnız kalmıştım ve korkuyordum, oraya nasıl geldiğimi bilmiyordum. Ve birden canım, bir kapı açıldı ve üstünde geniş ve buruşuk bir geceliği olan, kucağında binbir çeşit kır çiçeğinden oluşan ve o kadar büyük ki ancak taşıyabildiği bir demet çiçek tutan bir kadın geliyor bana. Yanımda durdu ve tüm o çiçekleri ayaklarımın ucuna attı. "Marioara" dedi, "Küreği al da babacığı mezardan çıkar." Ve gitti, ondan sonra bir daha görmedim. Etrafa baktım ve bir kürek gördüm, aldım ve evin içine döndüm. Artık ilk odada niye leş koktuğunu biliyordum, babacağım orada gömülüydü, Tanrım, affet beni! Bir sürü saçma şey görüyor insan rüyasında..." "Cidden saçma" dedi babam da, bunu o kadar komik bir şekilde yaptı ki,

Mircea gülmekten kendini tutamadı. Fakat annesi buna takılmadı. "Ve canım, toprak zemini kazmaya başladım, kazdım kazdım ve bir sandık çıktı karşıma. Kapağını kaldırdım ve... ah, Tanrım, affet beni!" Ve yüzünü ellerinin içine gömerek birden ağlamaya başladı. Bütün bedeni sarsılıyordu. Mircea, ağzında kaşığı ile donakalmıştı. Babam yemeğine ara vermişti ve hoşnutsuz bir şekilde ona bakıyordu: "Hadi, hadi, kendine gel!" "İkonalardaki gibi, beyaz sakalı ve özel kıyafetleri ile karşımda duran,Tanrı'ydı... ve kutsal kitap, göğsünün üzerinde açık duruyordu... ve direk gözlerimin içine bakıp "Maria, beni niye gömdün? Niye gömdün?" diyordu. Tanrım! Tanrım, affet beni!" "Vızzzz... vızz..." diye taklit etti babam, Laurel'in sızlanırken yaptığı uzun bir yüz ile. "Sizin saçmalıklarınıza ne deyim ben, çünkü bir türlü kurtulamıyorsunuz onlardan! Papazlar saçma saçma şeyleri iyi sokmuş kafanıza!" Mircişor da "Tanrım bizi koru..." diye dua etmeye başladı ama babası ona da çıkıştı, sonrasında ise sert bir şekilde "Yeter artık, şimdi filme bakacağız!" dedi. Anne, ağlamaya devam ederek mutfağa koştu ve oradan çıkmadı. Mircea bir süre filme baktıktan sonra, annesinin peşinden gitti.

Fakat mutfakta kimse yoktu. Ağzındaki yemeği hâlâ çiğnemekte olan çocuk, odanın ortasında, yeşil dolap ile örtüsünde bıçak izleri olan ve kıyma makinesinin tutturulmuş olduğu masanın arasında şaşkın kalakaldı. Ocağın üzerinde, dumanla kirlenmiş havalandırmanın deliklerinden, dur durak bilmeyen büyük eşek arıları çıkıp duvarlarda geziyorlardı. Balkonun kapısı kapalıydı: Annesi orada da olamazdı. O zaman, tek bir seçenek kalıyordu geriye: gökyüzünün içinde erimiş olması. "Anne!" dedi yavaşça kafası karışmış bir şekilde etrafına bakarak. Ocağın üstünde, büyük bir tencerenin içinde, daha iki üç gün onlara yetecek erik yemeği duruyordu. "Efendim, Mirci-

şor, burdayım" diye duyuldu kilerden. Tabii ya! Kanatlanıp uçacak değildi ya. Mircişor, boş şişeler, güveçler, içinde ne olduğu bilinmeyen kavanozlar ve havası boşaltılmış un poşetleri ile dolu bir rafın neredeyse tamamen kapladığı dar odanın içine giripi annesini elinden tutup dışarı çekti... Yanakları ıslaktı ve avuçları ile gözlerini siliyordu. "Bu baban... ne bilir ki zaten o?" Mircea'yı kucağına alarak bir sandalyeye oturdu. Her tarafı kuru erik ve meyane kokuyordu. Bazen çocuk ne kadar zayıf olduğuna şaşırıyordu. Bir keresinde, veli toplantısında, çocuklar da bir süre sınıfta kalmışlardı, her biri annesi veya babası ile birlikte kendi sırasında oturmuştu. Ve annesi tüm anneler içinde en zayıf olanıydı, topuz şeklinde tutturulmuş saçları altında ensesindeki omurgalarını sayabiliyordun. Ve yumuşak derili yanakları o kadar oyuktu... Dudakları ise, çok nadiren azıcık ruj sürmesine rağmen çok solgundu. Açık renkli saçları ise örümcek ağı gibi inceydi. "Ne bilir ki zaten o? Banat'ta değil de, orada, gazeteci okulunda doğmuş gibi. Ama annesinin geçen sene bize geldiğinde, akşamları, geceliği içinde yatağının başında diz çöküp nasıl dua ettiğini hatırlıyorsun değil mi? Mircişor, yatmadan önce söyleyeceğin Doamne Doamne duasını öğretmedim sana, çünkü şimdi devir değişti, ama bizim birlikte büyüdüğümüz bu geleneklerden bahsederken babanın bana gülmesini sevmiyorum. Rahmetli annemin bize öğ..." Ve tekrardan ağlamaya başladı. Bu tür durumlarda Mircişor annesine acıyordu. Mesela Paskalya'da, içlerine farklı renklerde Gallus boya koyduğu konserve kutularında büyük bir zahmetle yumurta boyuyordu. Sonrasında cozonac*, yumurta, şarap, her zamankinden daha güzel şeylerin yendiği enfes bir masa hazırlanıyordu. Tabii ki kiliseden söz bile etmek

* Romen mutfağına özgü bir çeşit kek. (ç.n.)

imkânsızdı. Fakat yumurtaların tokuşturulması gereken o an geliyordu ve babası, sigarasız kaldığı durumlarda yaptığı gibi aniden kaprislere başlıyordu. "Hadi" diyordu annem mutlu bir şekilde "Costel, hadi önce biz tokuşturalım yumurtaları! Yumurtanın sivri ucu ile mi, küt ucu ile mi tokuşturacan?" Mircea en sert olanı bulmak için, yumurtaları dikkatlice inceliyordu. "Hadi, Hristos dirildi!" diyordu annesi, babası ise her seferinde, Mircea'ya göz yumarak "Kim gördü?" diyordu ve pat! annesinin yumurtasının kabuğunu aşağıdan yukarıya doğru çatlatıyor, kırıyordu. "Pagan, sen de her insan gibi 'Hakikaten dirildi' desen ne olur ki? Öylesine bir gelenek. Sanki illa inanman mı gerek?!" Yumurta tokuşturmalarından her zaman kavga çıkıyordu ve o kadar güzel başlayan Paskalya günü en sonunda her zaman olduğu gibi boş yere kötü bitiyordu. "Beni rahat bırak! Git de okulda sana birincilik veren sizin o Ciocoiu papaz ile tokuştur, benimle değil!" O sene, gürültüden kaçınmak için, yumurtaları hiçbir şey demeden tokuşturmaya karar vermişlerdi. Bazen bir papaz, evlerine ayin için geldiği zaman da kavga çıkıyordu. Babası evdeyken, kapıya gidip, arkasından "İstemiyoruz" diyordu, bazen de sert bir şekilde "Bizim değerlerimiz farklı" diye de ekliyordu. Bu ise Mircea'nın çok hoşuna gidiyordu, asil gibi hissediyordu babasını. Ama annesi evde yalnız olduğu zamanlarda, kapıyı açmamaktan utanıyordu ve bu yüzden Mircişor, birkaç kez, evin içinde her zaman dolaştığı gibi, üzerinde yalnız bir külot ve yırtık pırtık bir atlet ile, küçük haçı öpüp fesleğen kokulu su damlalarının kafasının tepesine değmesine izin vermesi gerekmişti. Bir apartman dairesinde bir papazın bulunması oldukça garipti ve yerinde bir davranış da değildi, o yüzden çocuk çok korkuyordu... Ayinine başladığı zaman pencereler titremeye başlıyordu ve söylediği her şey, parlak ve geniş elbiseleri de dahil olmak üzere

bir rüyadan kopmuş gibi gerçekdışıydılar... Annesi, "Peder" deyip elini öpüyordu, bu ise çocuğu öfkelendiriyordu. Papazlar hiç çalışmayan birtakım asalaklardı, iki kez "Tanrım bizi affet" diyorlardı ve paranı alıyorlardı. Annesi her ne zaman papazı eve kabul etse, buna babası da kızardı. İyi ki bu olay senede bir kez gerçekleşiyordu. Okulda, Dogaru öğretmen, birçok kez çocuklara Tanrı'nın var olmadığını anlatmıştı. En büyük ispatı, diyordu o, Gagarin'in gökyüzüne (veya şimdi dedikleri gibi kozmosa) gitmiş olması ve onu orada görmemiş olmasıydı. Ve bu durumda İsa da onun çocuğu olamazdı, Meryem ana da annesi olamazdı ve sıralama böyle devam eder. Azizler de yoktu. Ama annesi, ne zaman okuldan söz edilse, çocukluğunda okulu ne kadar çok sevdiğinden, onu inekle otlağa gönderdiklerinde ne kadar büyük bir sevgiyle kitap okuduğundan bahsederdi. İki üniversite okumuş Ciocoiu papazın, her zaman okulda en iyi olan kendisini ve Vasilica'yı ne kadar çok sevdiğinden. Ve yarım ağızla, fakat inatla, köylerindeki okulda gördükleri din derslerini de ne kadar çok sevdiğini söylüyordu. Mircea bunu her duyduğunda, "din dersleri", gülüyordu. Bir papazın sınıfa gelip genizden ilahi söylemeye başlaması imkânsız gibi geliyordu ona. "Ama hayır Mircişor, ilahi söylemiyordu, Kutsal Kitap'tan birçok şey, İsa'nın hayatını anlatıyordu bize, o kadar güzel şeylerdi..." Fakat Mircea kulaklarını kapatıyordu ve bunları dinlemek istemiyordu. Onun gözünde bu anlatılanların tümü, küçükken inandığın, sonrasında ise hâlâ inanmakta olanlara güldüğün Ayaz Baba* ile ilgili kandırmacalar gibiydi. Babası hâlâ ITB Atölyelerinde çalışırken, işçiler ile çocukları, Ayaz Baba ile buluşmak için işletmenin gösteri salonuna çağrılmışlardı. Her bir çocuk sahneye çıkıyordu, şiirini söy-

* Noel Baba ile de özdeşleştirilmektedir. (ç.n.)

lüyordu ve hediyesini alıyordu. İki buçuk yaşında olan Mircea'yı da çıkarmışlardı sahneye, fakat Ayaz Baba ile göz göze geldiğinde, çocuk avazı çıktığı kadar ağlamaya başlamıştı: onların Ayaz Babalarının zift gibi siyah ve sahici sakalları vardı. Annesi çocuğu koltuğunun altına alarak çıkmıştı. Mircea eve girene kadar bağırmıştı. Dinle bağlantısı olan her şey, çocuk için garip bir şekilde Tântava'daki kireç sürülmüş kazıklar üzerinde duran yatağın üst tarafındaki ikonalara benziyordu: Mikail başmelek, Baba Tanrı, haleleri birbirine giren onlarca aziz, tümü mavi ve kırmızı kıyafetler içinde, tümü eğri yazılı mavimsi çizik bir arka fonun üstünde. Elle boyanmış, askerler ve köylü kadınların sergilendiği, ezilmiş cam çerçeveler içinde, bürümcük peşkirlerin altındaki duvarda bulunan fotoğraflar, zemini toprak olan gölgeli oda, duvardaki gaz lambası, eğri duran ayna, tavanın fesleğenli kirişleri, kuşların ısırdığı yumuşak armutlarla dolu, dar ve parmaklı pencereye çarpan armut ağacının dalları, bunların tümü, Mircişor için, biraz korktuğu fakat bir anlamda özlediği gizemli bir dünya oluşturuyorlardı. İsa hakkında, şans eseri onun bildikleri ile örtüştüğü için anlayabildiği ilk şeyleri öğrendiğinde ne kadar da şaşırmıştı! Bir keresinde, annesi ile Köy Müzesine gittiklerinde, farklı bir yönden çıkıp gölgeli patikalar arasında kaybolmuşlardı. Orada, terk edilmiş, eski bir çeşit şapele rastlamışlardı. Mircea, içeri bir göz atmıştı ve çok şaşırmıştı. Şapelin duvarında, hastayken onu götürdükleri 10 numaralı Polikliniğin duvarlarındakilere benzeyen parlak bir tane çok büyük resim vardı. Ama tabii ki burada böcekler, büyük çiçekler ve bir güneş ışını üzerinden inen spiriduş*-lar resmedilmemişti. Resmedilen, açık bir mezar ve zafer kazanmış bir şekilde havaya yükselen ve sert

* Romen mitolojisinde leprikona benzeyen yaratıklar. (ç.n.)

bir yüz ifadesi ile kutsayan beyazlar içinde bir adam, İsa'nın kendisi idi. Etrafında ışıktan bir daire vardı. Fakat beklenmedik ve garip olan şey, birkaç Romalı askerin, buldukları yere uzanıp bir şekilde mezarın etrafında uyuyor olmalarıydı. Aslında ikisi uyanmıştı ve gözleri kamaşmış ve şaşırmış bir şekilde İsa'ya bakıyorlardı. Romalı olduklarına şüphe yoktu, dördüncü sınıfın tarih kitabında gösterildiği gibi giyinmişlerdi, miğferleri, zırhları ve dikdörtgen kalkanları vardı. Yani lazım olan her şey aynıydı. Yanlarında da mızrakları vardı. Çocuk, gördüklerine inanamıyordu. "Anne" diye sordu o, "Hazreti İsa, Romalılar zamanında mı yaşadı?" Annesi ne diyeceğini bilememişti ama zannetmiyordu. İsa, ikonalarda, başka bir dünyadaydı, kendi Anneciği ve Babacığı ve azizleri ile birlikteydi. "Ei, anneciğim" demişti o kadar kez yapmış olduğu gibi bu sefer de, "Beni de okutmuş olsalardı keşke, daha çok şey bilmek ne kadar da hoşuma giderdi, ben de öğretmen olmak isterdim... Fakat o zamanlar devir farklıydı. İnsanlar eğitimi biliyorlar mıydı? Babacığımı duyar gibiyim: 'Seni papaz karısı yapacak değilim ya!' Ve okula da öylesine, kışın, işim olmadığında gidiyordum. İlkbahar geldi mi, bahçeye, çalışmaya... veya inek ile otlağa. İneği ipinden tuttuğunda üç yaşında bile değildin! Yazık insanlara... O kadar okudum işte, dört sınıf, sonrasında ise beni okula göndermediler. Savaş başladı... Anica teyzen köyde kaldı, çünkü evlenmişti, ben ve Vaslica Bükreş'e gittik, çırak olarak. O kadar okuduk. Sonrasında, Donca Simo'daki bütün kızlarla birlikte okulu yedinci sınıfa kadar tamamladım, ama daha çok öylesine işte.

Bir süre sonra babası da pişman olmuş bir şekilde ortaya çıktı. Her zaman barışmak istediğinde yaptığı gibi "Mărie şi Mărioarăăăă" şarkısını söylüyordu. "Senin gözlerin beni hasta ediyor". "Hayır, tencereye sokuyor" dedi Mircea da ve annesi gülmeye başladı ve birden yine her

şey eskisi gibi iyiydi. "Sirke gidip şu yeni gösteriye bir baksak. Ne dersiniz?" diye sordu babası ve bunu duyan Mircea'nın mutluluğu artık sınır tanımıyordu. Sirk çadırının hemen yanında oturdukları için, zaten tüm gösterileri görüyorlardı, ama ne alakası vardı? Bu, harika bir şeydi. "Yarın çocuklarla birlikte hayvanları görmeye gideceğiz" diye haber verdi Mircea onlara. "Evet, canım, aslanları, kaplanları veya neyse işte, diğerleri de var, çünkü bütün gün kükrüyorlar ve herkesi korkutuyorlar. Dün, madam Guruianu, korkudan bankta oturamadığını bile söylemişti. Özellikle de yem verdiklerinde korkunç bir şekilde kükrüyorlar..."

Annesi bulaşıkları yıkamaya başladı, babası ise yaşlı bir Kızılderili gibi iki bacağını da sandalyenin üzerine dayayarak, gözleri dalmış bir şekilde öyle kaldı. Bazen, bu şekilde donakaldığında garip derecede yakışıklı görünüyordu. Saçları o kadar siyahtı ki, alnının üzerine düşen birkaç saç teli ve arkaya doğru taranmış olduğu şekli ile, bütün yüzünü, yalnızca siyah kadifemsi gözleri başkasınınmış gibi parladıkları garip bir asiliğe sahip solgun bir maskeye dönüştürüyordu. Mircea da sık sık aynen babası gibi boşluğa bakakalıyordu ve bazen dünyaya geri dönebilmesi için onu silkelemek gerekiyordu.

Sirke gideceklerdi! Ne kadar güzeldi! Yılan Adam Yoga'yı göreceklerdi! Çünkü Aleea Circului sokağının karşısındaki kestane ağaçlarının arasındaki yeni panoda, tekteker üzerindeki ayılar ve file çoraplar içinde şişko bacakları olan akrobat kadınlar arasında, uzun bir listedeki ilk dikkat çeken isim büyük ve kalın harflerle yazılmıştı: Bu, Yılan Adam Yoga'nın ismiydi. Afişte Yoga'yı da çizmişlerdi: bacaklarını başının arkasında tutup amuda kalkmıştı, toplanmış bir çeşit örümceğe benziyordu. Başında, ön tarafında büyük, parlak bir taşı, –Mircea'nın geçen sene bir kestane kabuğunun içinde bulduğu kristal

kadar büyük– kristali olan bir sarığı vardı. Apartmandaki tüm çocuklar ondan bahsediyorlardı, ismini, Yoga'yı seviyorlardı ve ona niye Yılan Adam dediklerini tahmin etmeye çalışıyorlardı. Bazıları bir piton gibi kıvrıldığını söylüyorlardı, başkaları ise yılan eğittiğini. Jean, pipisi bir anakonda gibi uzun ve kalın olduğu için ona böyle dediklerini söylüyordu. "Göreceksiniz, külotundan çıkarıp fil hortumu gibi herkese gösterecek!" Veya prensesin kendisiyle evlenmemesi için, mesela binbir çeşit inci ve kolye getirmesi gibi bir sürü zor görev verdiği zenci Jim gibi, diye düşünüyordu Mircişor. Fakat Jim tüm görevleri yerine getiriyordu ve o zaman da kız "Pipin iki metre uzunlukta ise seninle evleneceğim" diyordu. Bunu duyan Jim ise "Jim seviyor çok seni, elli santim kesiyor!" demiş. Çünkü onunki iki buçuk metreymiş, ne garip... O kadar uzunsa, kendinle beraber nasıl taşıyabilirsin ki? Belki de *Paşaya Bir Arap Geliyor*'daki gibi: "Paşa verandaya çıkıyor / Pipisini halıda sürüklüyor / Taşaklarını ise el arabasında".. Fakat Yılan Adam Yoga'nın, orada, herkesin karşısında pipisini çıkarması imkânsızdı, çünkü Polis onu hemen götürürdü. Mircea, resimdeki gibi kendi bedeninde sarıldığı için, bacaklarını başının arkasına koyduğu için ona böyle dediklerini düşünüyordu... Ama yine de, yılanların bacakları yok. Kertenkele Adam Yoga deselerdi, daha iyi olurdu. Panoda, Büyük Moskova Sirki'nden Jonglör Cüce'nin "heyecan verici" bir numarasından da bahsediliyordu. Ama bu, çocuğu o kadar heyecanlandırmıyordu. Sirkin yanında oturdukları için, birçok kez, torbaları asfaltın üzerine sarkarak pazara giden büyük kafaları ve eğri bacakları olan cüceler görüyordu. "Onlar da insan, yazık" diyordu annesi. "Bakma onlara öyle, kendilerini kötü hissetmesinler". Afişte başka neler vardı? Birçok şey: pire gösterisi, palyaçolar ve Çekoslovakya'dan No-Ko-To (veya No-To-Ko? veya Ko-To-No? Aklında

tutman imkânsızdı) adında bir müzik grubu. Mircea beş yaşındayken ve hayatında ilk kez sirke gittiğinde, babası onunla dalga geçmişti, eve döndüklerinde onların da sirk numaraları yapacaklarını söylemişti: babası tabakları çevirecekti, Mircea palyaço olacaktı, "anneni ise filede zıplatırız, onun rafya filelerinden bir tanesini açıp, iki başından tutarız ve o da orada zıplar, taklalar atar..." Çocuk inanmıştı babasına ve bir an önce eve gitmeyi beklemişti. Yolda dönerlerken bunun sadece bir şaka olduğunu söylediklerinde bağırmaya başlamıştı ve olduğu yerde, kaldırımın üzerine kendini atmıştı. Güzel bir dayak yemişti ve ancak böyle susmuştu.

Mircişor'un yatmaya gitmesi gerekiyordu, fakat yatmadan önce yarım saat daha oynamasına izin verdiler. Bu yüzden yatağa çıktı, kitaplarını alıp karıştırmaya başladı. Evde pek fazla kitabı yoktu. Nicuţă Tănase'nin *Ce oameni, domnule!** isimli bir kitabı vardı. Ön kapağında, öyle, terbiyesizce sigara içen biri vardı. İçinde saçma hikâyeler vardı. "Nasıl ağızlık oldum", "Nasıl santrfor oldum"... Hiçbir şey anlamıyordu. Babası onları okuduğunda gülmen gerektiğini söylüyordu, fakat Mircea gülmüyordu. Aralarından tek bir hikâye biraz komikti, elektrik üreten domuzla olanı. Başka bir kitabın ismi *Literatura română*** idi. Bunda, yazar isimleri ile gazete başlıkları vardı. Gazete başlıkları altında "frontispiciu***" yazıyordu. Mesela "Mavi bluzlar (frontispiciu)"... Mircea bu kelimeyi acayip derecede seviyordu ve sürekli tekrarlıyordu. Bir de şiirler vardı. Şairlerden biri, yüzünü çok iyi bildiği ve her tarafta bulduğun Eminescu idi. En büyük Romen şair o olmuştu, fakat deli olarak *ölmüştü*. "Çok akıl olan yerde, salaklık da var" diyordu annem onun

* "Ne biçim insanlar, efendim!" anlamını taşımaktadır. (ç.n.)
** "Romen edebiyatı" anlamını taşımaktadır. (ç.n.)
*** "Başlık" anlamını taşımaktadır. (ç.n.)

hakkında. Resminin yanında küçük bir şiir vardı. "Gençlerimiz Paris'te öğreniyor / Kravat düğümünü boyunlarına bağlamayı / Sorasında gelip halkı mutlu ediyor / Zeki kıvırcık koyun yüzleriyle." Bu gençlerden birinin resmi de vardı ve tam da kıvırcık bir koyuna benziyordu. Daha ileride üstünde siyah bir gökyüzü olan alevler içinde bir binanın resmi vardı. Resmin altında "Paris alevler içinde yanıyor, fırtına onun içinde yüzüyor / Siyah meşalelere benzer kuleler rüzgâr altında yanıp çatırdıyor" diye yazıyordu. Şairlerin resimleri çoktu. Garip isimleri olanlar hoşuna gidiyordu: Mihail Davidoglu, Olga Demetrius... Aralarında hiçbiri bıyıksız, gözlüksüz veya o korsan şeysiz değildi. Başka kitapları daha çok seviyordu: *Drumuri europene** ve *De la Polul Nord la Polul Sud***. Bunların ortasında resimler vardı: ilkinde Londra'dan, Viyana'dan çok güzel fotoğraflar vardı, diğerinde ise, fok, penguen ve balina avcıları ile resimler vardı. Fakat tüm resimler siyah beyaz ve griydi, ancak anlaşılabiliyorlardı. Ve resimli sayfalar birbirine yapışıyordu, çünkü daha kalın ve parlaktılar. Pop Simion'un bir kitabı da vardı: *Ore calde**** –garip bir şekilde çizilmiş iskelelerde birtakım işçileri sergiliyordu ve bir kitap daha: *Thomas Alva Edison*. Bu, mucitti, ampulü icat etmişi. İlk resmin altında "Borsa Tickeri" diye yazıyordu ve bir çeşit makine gösteriyordu. Başkasının altında "Menlo Park'taki atölyeler" diye yazıyordu. Bazı evler ve çitler vardı. Edison'un kendisi, başında bir kovboy şapkası ile bir resimdeydi. Babası, bir kulağının duymadığını söylemişti, biri kulağına bir tane çakmıştı. Fakat akıllıydı. Küçükken, yumurtalar üzerinde kuluçkaya yatarken bulmuşlar onu. Fakat okuldaki notları zayıfmış. O ve Lenin dünyanın en akıllı adamlarıy-

* "Avrupa yolları" anlamını taşımaktadır. (ç.n.)
** "Kuzey Kutbu'ndan Güney Kutbu'na" anlamını taşımaktadır. (ç.n.)
*** "Sıcak saatler" anlamını taşımaktadır. (ç.n.)

dılar. Lenin o kadar akıllıydı ki, kızıl haçı yaptıklarında, beş köşeli yapmışlar, çünkü Lenin'in adı da beş harften oluşuyordu. O, tiyatroda çok gürültülü gülüyordu ve çocukları seviyordu. Keldi ve top sakalı vardı. 23 Ağustos törenlerindeki panolarda, sürekli Marx ve Engels'in ardından geliyordu, fakat ilk ikisinin saçları çok daha fazlaydı. Marx, Engels ve Lenin. Son okuduğu ve başından sonuna kadar bitirdiği tek kitap tamamen kırmızıydı ve üzerinde *Basme populare românești** diye yazıyordu. Daha birinci sınıftayken okumuştu bu kitabı, büyük pencerenin karşısında, yatak sandığının üstüne uzanarak akşama kadar nasıl okuduğunu hatırlıyordu. O zaman sayfalar pembeye bürünüyorlardı. En başlarda çok zorlanmıştı. Fazla bir şey anlamıyordu. Birtakım kelimelerden sonra 1, 2 veya 3 diye küçük rakamlar yazıyordu. "Engebeli arazi?" ne demek? Altta ise bir çizgi vardı ve altında, daha küçük harflerle kimi şeyler yazıyordu, ama masal ile bağlantısı yoktu. Fakat bu tür cümleleri atlamayı çabuk öğrenmişti. Bir sürü çok güzel masallar vardı *içinde*, fakat aynı zamanda korkutucu da. Renk isimleri olan bir sürü kral vardı ve bir yerde bir uçurum vardı, oradan Diğer Diyara geçiyordun. Orada, çeşitli isimler verilmiş kötü ve iyi varlıklar dolaşıyordu. Mesela sakalı ağaçlara kısılmış olarak koşan Statu-Palmă-Barbă-Cot gibi. Ejderhalar ve dragonlar, ağzının dibindeki dişin arkasında bir boncuğu bulunan bir yılan... Kızını kurtardıktan sonra karşına çıktığında, dilediğin her ne varsa, ondan, istediğin kadar altın, gümüş dilemeni söylüyordu, fakat senin, boncuğu istemen gerekiyordu, çünkü boncuk, olağanüstü güçlere sahipti... Bir de camdan dağlar, uyuyan çiçekli vadiler, bir saman tanesi üzerinde sallanan manastırlar vardı. En uzun masal *Ileana Cosânzeana* idi. Ileana Cosânzeana'nın

* "Romen halk masalları" anlamını taşımaktadır. (ç.n.)

saç örgülerindeki gül, şarkı söylüyor, dokuz kral da dinliyordu. 22 sayfadan oluşuyordu ve Mircea yaklaşık olarak bir haftada okumuştu bu masalı. *Pipăruş Pătru* ve *Florea-Nfloritu* masallarında iki yiğit, öküzler kadar büyük olan karıncaların ve farelerin ülkesinden geçiyorlardı ve Ciută-Nevăzută'nın kulübesine varıyorlardı. Ve Ciută-Nevăzută'nın yiğitleri kurtaran bir kızı vardı, çünkü Ciută-Nevăzută insanları yiyordu.

Basme populare românești kitabını karıştırırken, odasına annesi girdi: "Hadi, yat, saat on bir oldu! Yeteri kadar izin verdim! Yarın kalk diye yalvaracağım sana." Kitapları toplayıp sandığın üzerine koydu, tatminsiz bir şekilde battaniyenin altına kıvrılan oğlunun üstünü örttü. Her şey yatmaktan daha iyiydi. Hem annesinin hem babasının gece boyunca onu dövmelerine razıydı, yeter ki uyumasın. Aslında uyuduktan sonra umurunda değildi, fakat o ana kadarki süre tam bir eziyetti. Mircea gecelerden ve uykudan korkuyordu. Her seferinde, çarşafları arasında yüzükoyun yatarken ve hatta kapalı gözkapakları ile bile yoldaki arabaların ışıklarının duvarlardan nasıl geçtiklerini hissederken, sabaha kadar o kadar çok saatin, sekiz veya dokuz saatin, olduğunu düşünüyordu. Tüm bu süre içinde ne yapacaktı? Nerede olacaktı? Hangi yabancı, kötü, ıssız, engebeli arazilerde dolaşacaktı? İşte o zaman korkuya kapılıyordu ve uykuya dalmamaya uğraşıyordu. Öldükten sonra nelerin olacağını da düşünmeye başlamıştı. O zaman hiçbir şey görmeyecekti, hiçbir şey duymayacaktı ve bu milyonlarca sene böyle olacaktı. Hiçbir zaman artık var olmayacaktı. Ve bu durumda gerçekten uyuyamıyordu. Gözlerini açıyordu ve ürkerek etrafa bakıyordu. Onun odası hiçbir zaman karanlık olmuyordu çünkü tramvay rayları arasındaki direklerin ampulleri sayesinde yol güçlü bir şekilde aydınlatılıyordu. *Şehrin diğer elektrik direkleri de*, sönük bir şekilde tüm şehri

aydınlatıyordu. Fakat bir süre sonra sessizlik çöküyordu. Çok nadiren veya korkunç bir ses çıkaran birer tramvay geçiyordu. O zaman Mircea pencereye gidip yan kanadı açıyordu. Gecenin sessizliği ve zarif rüzgârı altında uzun bir süre öyle duruyordu. O sonsuz, ışıldayan şehri çok seviyordu, ona doğum gününde hediye edilen kendi şahsi Bükreş'iydi. Gökyüzünü süpüren her bir villayı ve her bir çınar ucunu biliyordu. Büyük ve donmuş ayı biliyordu. Onun parlaklığı altında, kıvrımlı yol boyunca aydınlatma direklerine çarmıha gerilmiş temsili İsa'ların oluşturdukları uzun sıraya bakıyordu. Kaburgaları arasından, tramvay raylarının arasındaki kaldırıma su ve kan damlıyordu.

O gece, ilk kez, annesi artık hiçbir masal anlatmamıştı ona. "Yeter o kadar masal, artık kocaman oldun, pioniersin, ayıp. Sırası gelmişken, kravatını yeniden ütüledim, bak sandalyenin arkalığına koyuyorum." Fakat Mircea yataktan kalkmadı. Yaptığı tek şey, odanın yarı karanlığında şimdi çürük vişne rengine bürünen ve bir zamanların insanları gibi üzerinde açılan üçgene bakmak oldu. Annesi onu öptü ve her zamanki gibi "İyi geceler, iyi uykular" dedi. Odasından çıktıktan sonra, bir süre kendi kendine, annesinin ona o kadar zamandır anlattığı Tikitan ülkesi hakkındaki masalı anlatmaya çalıştı, fakat aklına hiçbir şey gelmedi. Sonrasında uykuya daldı ve rüya gördü. Apartmanın arka tarafından, beş numaralı bloğun önünden geçiyordu. "Buraya hiçbir zaman girmedim" dedi kendi kendine. "Acaba nasıl bir blok?" İçeri girdi ve asansöre kadar merdivenleri çıktı. Her şey karanlık, ıssız ve büyüktü, çok büyüktü. Asansörü çağırıp bindi. "Rasgele çıkayım, mesela dördüncü kata" dedi. Dörde bastı, fakat asansör orada durmadan yukarıya kadar çıktı. Demir kapıyı açtığında, orada, sekizinci katta, duvarlarında gölge çizgileri olan, çimentodan büyük bir oda açılıyordu.

Korkuya kapıldı. Hiçbir kapısı olmayan kocaman sahanlıkta birkaç adım attı. Asansörün kapısı bile bir süredir kaybolmuştu. Nasıl dönecekti ki? Ve aniden, bir yerlerden, karanlığın içinde parlayan büyük kafası ile Porumbel çıktı. Elinde, keskin ucu kanlar içinde olan bir savaş baltası vardı. Mircea, dehşete kapılmış bir şekilde, bağırmaya çalışarak fakat başaramadan, peşinde Porumbel ile koşmaya başladı. Aniden merdivenleri gördü ve birden iki üç basamak atlayarak inmeye başladı. Yanlarından uçtuğu sahanlıkların da kapıları yoktu ve daha inşaat halinde olan bir apartman gibi kaba betondan yapılmışlardı. Merdivenlerin üst tarafında, Porumbel'in adımlarının çıkardığı sesi gittikçe daha yakında duyuyordu. Birinin kravatından yakaladığını hissettiğinde (o an, baştan aşağıya kadar pionier kıyafetleri içinde olduğunu fark etti), merdivenlerin üzerine yığıldı. Kravatın düğümü onu boğuyordu ve derin bir şekilde etine batmıştı. Üstünde Porumbel, elindeki baltayı kaldırmış devasa bir heykel gibi duruyordu. Bütün gücü ile çocuğun kafasına vurdu, çocuk ise, bir çeşit yırtıcı mutluluğa kapıldığını hissetti. Kafatası binbir parçaya bölündü ve içinden, durmadan, ışık yayılmaya başladı.

Soile, bankta, Tunari sokağındaki evinin ön tarafındaki harabeler içindeki bahçesinde oturuyordu, dantelden beyaz elbisesinine yansıyan alacakaranlık ise, ona kiraz çiçeğinin renk tonunu ödünç veriyordu. Orada, ellerini eteğinin üstünde tutarak, çekingen kız çenesi ile, sanki görmek için değil de, büyük ela çemberleri içindeki otları, duvarına yapışık hiçbir yere götürmeyen bir merdiveni olan harabeler içindeki bu evi, fer forje çitleri ve yaşlı binaları temelinden sarsıp hırıldayarak ön taraftaki yoldan geçen tramvayları gözleriyle yansıtmak için büyük ve kabarık bir oyuncak bebek gibi bekliyordu. Soile'nin boynunda deriden bir ipi olan kolyesinin ucundan sarkan, gümüş filigranlı çerçevenin içine tutturulmuş mineli bir madalyon vardı. Bu madalyonun ovalinde, hiçbir yere götürmeyen merdivenli mor evinin önünde

bankta oturan büyük, kabarık, aciz Soile çiziliydi. Boynunda, ovalinde Soile'nin beyaz dantel bir elbisenin içinde göründüğü bir madalyon vardı ve elbisesinin üzerinde, evinin önünde bankta oturan Soile'nin *göründüğü başka bir madalyonun minesi parlıyordu...* Bininci madalyon bile ilki kadar ve lupus eritematozus renginde olan Tunari sokağındaki evinin önünde, çok kurumuş sıcak deri ve yalnızlık kokusu yayarak alacakaranlıkta bekleyen Soile'nin gerçek görüntüsü gibi aynı derecede berraktı.

Soile son derece zor doğmuştu ve annesini sonsuza dek sakat bırakmıştı. İlk dışkısı ile kirlenmiş kafatasına yapışık saçlarıyla kanlı büyük kafası, o ana kadar onu zarif bir şekilde kanatları arasında taşıyan iliak kemiği yerinden çıkarmıştı. Bebeğin bir kaplumbağa yumurtası gibi yumuşak kafatası da, içinden kaydığı etten ve zarlardan oluşan tünelin içinde basınçlara ve trajik şekil bozukluklarına maruz kalmıştı. Fakat annesi hayatı boyunca elbisesinin altında karmaşık bir mekanizma ile kapanan pleksiglastan yapılmış bir korse takması gerekmesine rağmen, hem anne hem de bebek hayatta kalmayı başarmışlardı. Ancak kız, bir çiçek sapı gibi yumuşak huylu ve isteksiz büyüyecekti. Annesinin paramparça olmuş vulvasına hâlâ göbek bağı ile bağlı olan kızın işkence çekmiş bedenini bir sünger ile yıkadıktan sonra, hemşireler maviliğini fark etmişlerdi. Bebeğin bedeni mavi kaolin gibiydi ve hatta dili ve damağı da kedilerinki gibi çizgiliydi, yaban mersini yemiş gibi maviydiler. Doktorlar, bir kalp malformasyonu söz konusu olduğunu biliyorlardı ve muhtemel bir ameliyata kadar bir sene beklemeye karar verdiler. Fakat bir sene sonra, Soile'nin bedeni yarı saydam yeşim taşı gibi oldu ve göğsünün yumuşak etinden, içinde hiç de kalbe benzemeyen bir şeyin çarptığı görünüyordu. O karanlık leke, yavaşça çarparak, arterlerine zehirli bir kan pompalıyordu. Son-

rasında zor bir ameliyat gerçekleşti, garip aletler saatlerce, beyaz masanın üzerinde kaybolmuş küçük bedenin üzerinde şıngırdadılar. Kalp yerine, kızın kan dolaşım sisteminden koparılmış ağır bir tarantulagil, uyuşuk bacaklarını bir bataklık çiçeği gibi cerrahın avucunda açtı. Yere zıpladı, hastabakıcılar tarafından bir köşede sıkıştırılıp yakalanana kadar da ameliyathaneden kaçtı. Örümceğin yerine, Soile'nin göğüs kafesindeki boşluğa, çenesi sol tarafa döndürülerek, kız ile birlikte doğan, dünyaya bakıp hayır anlamında kafasını sallayıp sonsuza dek gözlerini kapatan erkek bir bebeğin kalbi takıldı. Erkek bebek, bir sene boyunca, ağır bir makinaya bağlı şekilde yaşamıştı, fakat beyni bir çeşit karnıbahara dönüştüğü için, o hayalet bebek hayattan koparılmıştı. Yeni erkeksi kalbi ve her ay tekrarlanan kan transfüzyonları ile, Soile, ilk önce bir cam bölmenin içinde, son derece antiseptik bir ortamda büyümüşt. Yıllar sonra, yedi yaşını doldurunca, annesinin onu eve almasına izin vermişlerdi. Küçük kız, annesinin, cam bölmenin kavisinin bütünü üzerinde genişleyen acıdan beyazlamış yüzünü ve aynı zamanda hastane odasının eğri ve damlayan nesnelerini her zaman hatırlayacaktı. Eve, doktorun eski Pobeda'sına döndüklerinde, annesi, içinde şimdi obez olan ve her bir sarsıntıda karnı üzerinde zehirli kıllardan oluşan bir sis yayan tarantulagilin kıvrıldığı ve çiçekli bir bez ile örtülü olan kristal kutuyu sürekli dizlerinin üstünde tutmuştu. O günden itibaren, her cumartesi gününün ikinci yarısında, kristal teraryum içindeki örümceğin yemi olan, bacakları ve ağızları kırmızı beyaz iki fare satın almak için, kız ile el ele Obor'a, kuş ve küçük hayvan pazarına gideceklerdi. Annesi fareler için pazarlık yaparken, Soile, aralarından birinin tombiş ve esnek bedeni ile aşamalı olarak kaybolan kuyruğunun zarif elbisesine sahip olması onu her şeyden daha çok mutlu edeceğini hissederek, yosun-

lu ve planaryalı akvaryumlardaki turuncu tülleri olan egzotik balıklara bakıyordu. Öyle, suyun altında, dar bir akvaryumda, küçük bir dünyada, söz konusu dünyayı gözkapakları olmayan gözlerinde pasif bir şekilde yansıtarak, yalnız ve sessiz yaşamak isterdi.

Herman tüm bunları öğrenene kadar haftalar geçmişti. Bir akşamüzeri sigara almaya çıkmıştı. Köşedeki kulübenin hizasında yolun karşısına geçmişti, sonrasında ise Tunari sokağını geçmişti, fakat tütün satan dükkân kapalıydı, satıcısı ise kapıda yazılı olanlara göre yıllık izindeydi. O yüzden Tunari sokağından yukarıya, benzinliğe doğru yürümüştü. Eminescu sokağında, gece geç saatlere kadar açık duran bir bakkal biliyordu. Buz dükkânını, berberi ve eski okulu geçmişti. Akasya ağaçları bulunan ihtiyar sokak boyunca, gerçekdışı binalar sıralanıyordu: kırmızı, mavi, turuncu sıvaları kararmış ve tozlar içinde kalmış, alacakaranlıkta pencereleri kuş gözleri gibi parlayan, üst taraflarında süs amaçlı dikenlerle dolu birer çomak veya kanatlarını açmış birer alçı mele*ğin bulunduğu,* saçtan garip kuleleri ve kubbeleriyle *yüz* yıllık yıkık dökük evler. Yaklaşık olarak sokağın ortalarında, sağ tarafta, oradan yüzlerce kez geçmiş olmasına rağmen Herman'ın o ana kadar hiç fark etmemiş olduğu bir bahçenin dibinde, aniden Soile'nin evini gördü. Ve aslında, alacakaranlık çok kesin bir gül tonuna bürünmemiş olsaydı ve sanki o ışığın eşsiz yoğunluğu tarafından icat edilmiş Soile, beyaz dantel elbisesi içinde ve ellerini eteğinin üstünde tutarak, açık denizlerde imdat diye bağırmasından çok daha aciz görünerek bankı üzerinde oturmasaydı, o zaman kesinlikle fark etmezdi. Herman büyülenmiş bir şekilde çok yakınında durmuştu, fakat fer forje çitlerin demir çubukları onları ayırıyordu. Orada dakikalarca beklemişti, ta ki, sanki ışığın bir çeşit sıvı yakut rengine dönüşünde, Soile başını yavaşça ona

doğru *çevirene kadar*. "Mircea, eski bir rüya, eski bir hatıra gibiydi. Şoile'yi biliyordum. Nereden bildiğimi bilmiyorum, ama biliyordum. Zamanından önce ihtiyarlamış yüzünü, titreyen çenesini, etli ve ıslak kız ağzını, kül rengindeki tel saçlarını çok iyi biliyordum. Evi de, üstündeki gökyüzünü de, onun bedeninin parçaları, bir stegosaurus-un garip kanat ve dikenleriymiş gibi biliyordum... Dünyanın o bölümünü, o beyin dilimini, onu salgılayan nöron grubunu biliyordum, benim oldukları için biliyordum, aklımın derinliklerinde o acı ve büyü dolu lekelere bakıyordum. Soile'yi ilk gördüğüm andan itibaren sevdim ve onu her gün gördükçe, Tunari sokağındaki Soile, aklımın merkezindeki Soile'nin üstündeki tozu, parlamaya başlayana kadar üfleyerek daha da beyaza, belirsizliğe, göz kamaştırıcılığa kadar ışık saçmasını sağlamış gibi daha çok hatırladığım için gittikçe daha da çok sevdim."

Ondan sonra, her akşam oradan geçmişti, siyah demirden çubukların üstüne ellerini kenetleyerek alacakaranlık gökyüzü gül gibi aynı renk tonuna büründüğü anda başını bir an için sürekli ona doğru çeviren Soile'yi seyretmişti. Alacakaranlık, ufuk çizgisine doğru ince ve temiz sarı kenarı olan akkor yakıtyağı rengini aldığı zaman, kapının eşiğinde, ellerinde titreyen su ile dolu ıslak camdan bir sürahi taşıyan, siyah kıyafetler içinde ciddi ve sert annesi ortaya çıkıyordu. Evin duvarı boyunca kırık saksılar, *çürümüş ahşap kasalar ve minesi çoktan düşmüş tencereler içindeki ıtırları suluyordu ve jelatinli damlalar toprağa* her değişinde küs bir kırmızıdaki çiçekler canlanıp çatının üstündeki akşam çöküşünün aynı rengini alıyorlardı; ev ise havada, iki alacakaranlık arasında yüzen devasa, mor bir buz parçası haline dönüşüyordu. Sonrasında ise Soile'yi elinden tutup, gece güveleri ile dolu kavlamış duvarın üstünde yansıyan uzun elbiseler içinde

iki kardeş gibi yavaşça kapıya doğru ilerleyerek, kızı o uzay aracına doğru götürüyordu. Kapı, arkalarından kapandığında, ıtırlar, birtakım ateş girdapları gibi daha da çok tutuşuyorlardı, eğri tomurcukları düzelip onlar da alevden taç yaprakları açıyorlardı ve süreç, akkor jetler ile ileri itilen ev, arkasında uzun temellerin ortaya çıkmasına yol açıp bir denizanasına benzer şekilde elektrik kablolarının ve kanalizasyon borularının saçaklarının eşliğinde yavaşça gökyüzüne doğru yükselmeye başlayana kadar böyle devam ediyordu. Görkemli yalnız ev, gökyüzünün dipsiz derinlikleri içinde, ilk yıldızların arasında kaybolana kadar bir kalp gibi çarparak şehrin üstünde yüzüyordu.

İkinci gün, ev, aynen Soile ve hep aynı iki fer forje demir çubuğu elleri ile sıkıp kızın başını yeniden çevireceği anı bekleyerek onu seyreden Herman gibi, tekrardan aynı yerindeydi. Demir çubukları avuçlayan elleriyle Herman'ın parmak izlerinin bir oyun hamurunda kalmış gibi görünecek derecede derin şekil bozuklukları ve kırışıklıklar meydana getirdiği sayısız bekleyiş akşamlarından sonra, Soile'nin yüzünde de Herman'ı gördüğü sırada annesinin, örümceğin ve gizemli doktorlarının yanında hayatına yeni bir insanın girdiğini işaret eden çekingen bir gülümseme açmıştı. Fakat bir akşam, elinde sürahi ile Herman'a yaklaşıp bir tek söz bile söylemeden onu inceleyip, sonrasında ıtırlarını sulamaya dönen annesinin kaşları arasında da derin ve dikey yeni bir kırışıklık ortaya çıkmıştı. Çiçeklerden birinin saksısı kırıktı ve Herman, kilden büyük bir parçanın eksik olduğu yerde hiç toprak olmadığını ve saksının bütün alanının damarlardan oluşan bir yumak gibi birbiri arasında sıkı sıkı bağılı olan ve saksının duvarının eksik olduğu yerde kabın şeklini koruyan solgun, ipliksi köklerle dolu olduğunu fark etmişti. Dokunaklı çiçek, bir tek sürahideki

jelatinli damlalar ile beslenmiyordu, aynı zamanda bulanık bir acı ile de besleniyordu. Bir sonraki akşam, Herman, demir kapıyı açıp bahçeye ayak basmıştı.

Derin kamburu ile Soile'nin bankına oturmuştu ve akşam boyunca, kız, elleri eteğinde, Herman ise avuçlarının içi ile en az on senedir giymediği yazlık gri takım elbisesinin dokusunu hissederek elleri dizlerinin üstünde önlerine bakarak yan yana kalmışlardı. Takım elbisesi boldu, her tarafında kıvrımlar meydana getiriyordu, çünkü alkol, gözle görülür bir şekilde bedenini zayıflatmıştı, fakat kaliteli kumaşın zarif suları, kül ve akaju rengindeki hilalleri, Herman'a, başka yerde bulamayacağı intihar edici bir güven veriyordu. Ve o akşamlarda tıraşı o kadar tazeydi ki, yüzünün derisi, alttaki çizgili kaslarını, sinirlerini ve tükürük bezlerini neredeyse ortaya çıkaracak derecede camsı bir hal alıyordu. Yanındaki tatlı kadını kötü kokusu ile bayıltmaması için içmeyi kesmişti ve tıraş sonrasında *üzerine sürdüğü* ucuz bir kolonya olan parfüm, Soile'nin gizli bir şekilde (bunu daha sonra öğrenecekti) –yalnız kadınların odalarına mahsus olan şaşırtıcı derecede çok şişe ve kremler, rimeller ve rujlar, kirpik kıvırma kıskaçları ve parafinli dudak şişirme şıringaları, bükle yapma maşaları, allık fırçaları, saç tokalarıyla birlikte kırmızı, siyah, sedef renkli dantellerden iç çamaşırları, koşum takımlarına benzeyen karışık jartiyerler, içlerinde küçük destekler bulunan sutyenler, iplerin desteklediği üçgen şeklinde ipeksi külotlar ve ayakkabı kutularında karakurbağalar gibi kendi içlerinde kıvrılmış file çoraplarla dolu dolapları barındıran– annesinden ödünç aldığı tütün çiçeği kokusunu hissetmesini birkaç gece üst üste engellemişti.

Ondan sonra birçok mutlu akşam geçirmişlerdi. Hermen, Soile'ye sorular sormuştu, kız ise cevaplamıştı ve Herman onun sesini hatırlıyordu, "Mircea, onun sesini

hep bilmiştim, ergenlik çağı öncesi erkek çocuk sesi, tatlı ve skoptsylerinki gibi hırıltılı, meleksi trillerle kesişen ciddi bir ses, Rusalka ve örümcek sesi. Henüz ağzını açmadan, ben sesini sanki daha önce duymuştum ve kelimelerini biliyordum. Sesi, onun bütün kâğıt kemiklerinin rezonansını koruyarak ulaşıyordu havaya; sesinde, bir diyapazon gibi gurultdayan narin iskeletini görüyordun. Onun sesi insanı büyülüyordu, bir nanosaniye sonra ise, dünyadaki en güzel kadın ile dans edip incili sıcak kulak lobunu öpmek için altın zülüflerini kulağının arkasına sıyırdığın, fakat aniden, kulak kanalından, tüm kulağı boyunca yayılan sedef rengi ağlarından ortaya çıkan iki tane güçlü örümcek bacağı görmüş gibi korkutuyordu. İnan, ismini söylemeden önce isminin Soile olduğunu biliyordum ve doğumunu anlatmadan önce ben kendim yaratmışım gibi biliyordum, aynen bazen rüyamda, elimde, bir zamanlar yazdığım, fakat ne zaman yazdığımı hatırlamadığım harika bir kitap tuttuğumu gördüğüm gibi..." Şimdi, hâlâ soğuk ilkbahar gecelerinde karanlık çöküp de sarı alacakaranlıkta Soile'nin annesi elinde sarı, girdaplı su ile dolu aynı ıslak sürahi ile ortaya çıkana kadar konuşuyorlardı ve o zaman Herman, Soile'nin elinden tutup –bir balığın karnı gibi parmak izleri olmayan etli, ıslak, hareketsiz eli– evin, yüzlerce ıtır çiçeğinin kızgın aleviyle titremeye başladığı anda bile, onu kapıya kadar götürüyordu. Kız, bir astronot gibi arkalarından kapıyı yavaşça kapatan annesinin peşinden içeri giriyordu, Herman ise, bir fotokopi makinasının lambası gibi bedenini tarayan, gittikçe daha yukarıya yükselen koyu kırmızı alevlerin ışığı altında, bir diş gibi temellerinden koparılan ev görkemli bir şekilde havalanana kadar orada tek başına kalıyordu ve uçuşunu takip ederken gözlerini neredeyse arkaya veriyordu. Hatta bir keresinde, yukarılara o kadar bakmaktan zorlanan mavi gözlerinin

küreleri, şiddetli bir şekilde içe doğru sallanmışlardı ve Herman derin bir şekilde kendi beyninin içine bakmıştı. O zaman, tek bir an için, kelebeklerle dolu beyaz mermerden donmuş bir ev görmüştü. O olaydan sonra, bütün heykellerin gözlerinin kendi beyinlerine, kafataslarının boş ve geniş şatolarına baktıkları için boş olduklarını bilmişti. Soile'nin evi gökyüzünde kaybolduktan sonra (nerede, iki kadın da hangi semavi Kudüs'te geçiriyorlardı gecelerini?), Herman bazen bodur mürveri ve devedikeni ile dolu bahçede, temelin daha önce bulunduğu iç karartıcı çukura bakarak bir süre daha orada kalıyordu. Sokaktan, kavşağa yaklaşırken çanını çalan bir tramvay, polis devriyesi veya yalnız gezen birer serseri geçiyordu. Kıvırcık saçları ile asfaltın tozunu ve saçılmış leylak çiçeklerini süpüren çıplak uyurgezer birer kız. Karafatma pupaları ile dolu toprak kenarları, ağaç kökleri gibi içinden geçen ziftli boruları olan kaba bir çukurdu. Dibi görünmüyordu, fakat içinden eğri demirlerin çıktığı basamakları olan çimentodan küçük bir merdiven derinlere kadar iniyordu. Herman merdivenden birkaç kez inmişti ve evin altında bazıları eski çürük korkuluklarla kapatılmış, diğerleri ise hava çok fazla ısınıp asetilen lambaların alevi gibi uğultulu bir hal alana kadar gittikçe daha derinlere götüren uzun ve karmaşık tüneller bulmuştu. Yalnızca birkaçı uslu bir şekilde, neredeyse yatay düzeyde dönüyorlardı ve her on adımda bir onları takip etmeni yönlendiriyorlarmış gibi birer ampulleri vardı. Öyle bir tünelin içinde, toz dolu ampullerin altında, Herman, çürük leşlere sürünerek bir gece boyunca dolaşmıştı ve en sonunda kapı kolu ve anahtar deliği olmayan demir perçinlerle sıkıca tutturulmuş koyu kırmızı bir kapının önüne varmıştı. Kulağını kapıya dayamıştı, kapının ahşabı bir kadının karnı gibi sıcaktı. Süngersi tahta yüzeyinden ötürü boğuk duyuluyor olmasına rağmen

arkasından hiçbir şekilde karıştırılmayacak bir gürültü geliyordu. Dişçide, dergileri karıştırarak yabancı yüzlerin yanında beklerken duyduğun ısrarcı, korkutucu bir vızıltı gibiydi. Kısa süre sonra, eklemli kolun başındaki matkap ucunun senin de dişlerinde ve beyninde bağıracağını biliyordun. Fakat buradaki hırıltı kesintisizdi, çarpıyor gibiydi ve hiçbir aletin sesi ya da sakinleştirici bir şekilde "çalkalayın... tükürün..." diyen bir ses de duyulmuyordu. Herman, bizim kahrolası zamanlarımızda dişçi matkabının işkence aleti olarak kullanılmış olduğunu biliyordu ve orada, titreyen kapının önünde, çekilemez sahneler hayal etmişti: parçalar halinde etrafa sıçrayan sağlam dişler, kesik dudaklar, cehennem çığlıkları, kanlı cellat önlükleri. Hızlı bir şekilde dönüp Bükreş'in üzerinde gündüzün ağardığını görebilmek için çukurun çimento merdiveninden tam zamanında çıkmıştı.

"Benden on yaş daha küçük, kırka yakın ve şimdiye kadar hiçbir erkekle tanışmamış. Bir tek annesi ile alışverişe giderken veya çok nadiren, doktora giderken merkeze kadar çıkmış. Onun doktoru, en başta onun ameliyatını yapan cerrah. Doktor, onun için bir erkek değil, bir çeşit ilah. Senede bir kez gerçekleştirilen o doktora doğru yaptıkları yolculukları, kız *için* gerçek anlamda bir alay yürüyüşü, olağanüstü hacca gitmeler gibi geliyor, adeta tek bayramı. Hem annesi hem kendisi bunun için yarım gün boyunca hazırlanıyorlar. Niye oraya gittiklerini ve orada gerçek anlamda nelerin yaşandığını çözemedim, çünkü Möbius şeritlerinden kurgusal gerçekliğin nasıl geçtiğini nereden anlayabilirsin ve sonuçta, harika Pilatus 'gerçek nedir ki?' der. Anlattıklarından, doktorun, kızın önüne mürekkep kelebekli resimler koyduğuna inanabilirim, çünkü Rorschach testini biliyorum, fakat çok renkli X resimde onun her zaman başmelek Mikail'in ikonasını görüp önünde diz çöktüğüne inana-

mam. Hipnotize edilmiş bir şekilde ilk çocukluğunu hatırlayıp göğsündeki kalbini sökmek için çırpındığına inanabilirim, fakat bu trans süresince odada, zemin ile tavan arasında çıplak yüzdüğünü ve altında kıvrılmış doktorun, soğuk stetoskopu kürek kemiklerine yapıştırdığına... Film çekme ekranına bakarak, bütün kemiklerini gördüğünü ve tümünün renkli olduğunu, tümünün başka bir renkte olduğunu, vişne rengi köprücük kemikleri, altın kaburgalar, bir çiçek çelengi gibi pastel renkli omurgalar, sönük yeşil uyluk kemikleri, politik bir harita gibi çeşitli renklerde kafatası ve diğer kemiklere bağlı olmayan tek kemik olan bir tek hiyoidin cam bir toka gibi saydam..." Kontrol sonunda, doktorun, üzerinde yumuşak bir yastığın bulunduğu taburede beklediği koridora çıktığını anlatıyordu bir de. O zaman, her seferinde, bu bekleme anından bir süre sonra, doktor odasından, Soile'nin anlamadığı ve onu son derece korkutan, *önce annesinin iç çekişleri, sonrasında ise iniltileri ile* karışık sesler, kısık sesler duyuyordu. Fakat sonrasında, annesi ciddi ve her zamanki gibi sakin bir şekilde çıkıyordu doktor odasından ve *şimdi*, her defasında kullandıkları aynı güzergâhtan eve dönebilirlerdi. Çünkü geri kalan bütün günleri evlerinde geçiriyorlardı. İkisi de 1949'da, kız doğmadan birkaç ay önce ölen Soile'nin babasından kalan emeklilik maaşı ile yaşıyorlardı. İsmi Alman ismi olduğu için, Ingo Bach, savaştan sonra tutuklanıp Ural'lara çalışmaya götürülmüştü. Orada, kızıl hastalığına yakalanmıştı ve ülkesine iade edilmesini talep etmişti. Bir anlamda da edilmişti, çünkü bulaşıcı hastalıktan korkan Ruslar, hangi kampta olduğunu tam bilmedikleri, bir tek Rusya'nın merkezinde olduğunu bildikleri babasını, toplama kampının kapısından yalnızca yırtık pırtık elbiseler içinde ve yanında hiçbir parası olmadan çıkarmışlardı ve "Git!" demişlerdi. Ve Ingo, nasıl başardığını sadece ken-

disinin bildiği, köyden bir başka köye, izbe bir evden bir diğerine *tüm Rusya'yı katetmişti ve evine ulaşıp iyileşmişti, Soile'nin annesi ile tanışmıştı, onunla evlenmişti ve Romen makamları tarafından tutuklanmadan önce* karısını hamile bırakmıştı. 1948'in bir gecesinde evden çıkarılmıştı, sorguya alınmıştı, işkence çektirilmişti (bir süre boyunca onunla aynı hücreyi paylaşan ve sonrasında sakınarak da olsa Soile'nin annesine bir ziyaret yapan yabancıya inanmak gerekirse) sonrasında ise, arkada hiçbir iz bırakılmadan ve hiçbir hesap verilmeden kayıp ilan edilmişti. Ingo ile olan tek fotoğraftan, son derece uzun, zayıf, narin kemikli bir erkek *yüzü gülümsüyordu. Ölmeden önce, söz konusu arkadaşına, karısına* giderek, doğacak kızlarının isminin, çok önce vefat etmiş ve görünüşe göre bir sirkte sanatçılık yapmış olan bir akrabasınınki gibi Soile olmasını istediğini söylemesini rica etmişti (fakat *çocuğunun* kız olacağını nereden bilmişti? Her nasılsa, hiç erkek ismi söylememişti). Soile, Fince bir isimdi, soğuk ve kutup ışıklarının aydınlığını saçıyordu etrafa. Annesi de herhangi biri değildi. Fakat burada işler daha bulanıktı. Her hâlükârda, büyük bir ihtiyaçları olduğu zaman (çatı bozulduğunda, bahçeye odunlar boşaltıldığında ve senede bir kez doktora gittiklerinde) dolaptan, eski takılarla dolu bir kutu çıkarıyordu ve Soile ile birlikte, başka yüz tane kolyeye dolanmış olan birer kolye veya gümüş içine sabitlenmiş değerli birer topçuk çıkarıyordu ve bunları gözyaşları ile suladıktan sonra, daha tehlikeli ticari ilişkileri de olan ihtiyar ve güvenilir bir antikacıya satmaya götürüyordu. Bu yüzden Soile ve annesi hiçbir zaman yokluk görmemişlerdi, Soile, her birinin sıkı bir şekilde kendi dünyasına kapandığı başka on özel çocukla birlikte okuduğu –ne okumuştu?– özel bir okula gidebilmişti. Daha ilk gecede, hiç beklemediği bir şekilde, alacakaranlıkta Soile'nin yanında geçirdiği

saatlerden sonra, "bir kaşık reçele" davet edilip ilk kez Tunari sokağındaki mor eve ayak bastığı andan itibaren, Herman'ın karşılarında büyülenmiş kaldığı Soile'nin annesinin garip fantezilerini yerine getirebilmesi de böyle açıklanıyordu.

"Sen Tanrıların, Tanrıların, Tanrıların, Tanrıların Tanrısı! Seni gidi Tanrı!" Jean delirmişti sanki. Yüzünü gökyüzüne doğrultmuş, dili yarım metre dışarı çıkmış, elleri bedeninden uzaklaştırılmış bir şekilde bir topaz gibi zıplayıp duruyordu. *Çocuklar,* Aleea Circului sokağında aniden ortaya çıkan güneş yağmurundan korunmak için çeşmenin yanındaki kestane ağacının altına kaçmış, yağmur damlalarına doğru açtıkları ağızlarıyla yakalayabildikleri kadar damla yakalamaya *çalışıyor*lardı. Her bir damla, bir üzüm tanesi kadar büyüktü ve tozlu asfalta çarptığı zaman ışıltılı bir su tacı şeklinde çatlıyordu. Birkaç saniye içinde, Jean'ın benekli yüzü ve saçlarıyla, defalarca giymekten rengi solmuş kazağı da su içinde kalmıştı. "Ey, çarptı mı?" dedi, *sırılsıklam fakat zafer kazanmış bir şekilde diğerlerine dönerek. "Nerede var olacak*

ki? Ayın üstünde mi? Mars'ta mı?" Daha önce, dünyayı yaratan birinin olması gerektiği için Tanrı'ya inandığını söyleyen Vova ile tartışmıştı. "Ana'nem onun her şeyi gördüğünü söylüyordu. Bir keresinde, ona, Bacău'ya gittiğimde, yatakta zıplayıp 'Meryam Ana, / Ne kadar kutsal olsa da / Unutuyor bakireliğini / Bir litre rakıda' şarkısını söylüyordum ve *ana'nem* duydu ve Meryem Ana'nın beni cezalandıracağını söyledi. Ve sonrasında yataktan nasıl zıpladım bilmiyorum ve ayağımı burktum..." Jean o zaman onunla alay etmişti ve Tanrı'ya karşı o saçmalıklarını söylemek için yağmurun altına *çıkmıştı. Şimdi kestane ağacının kabuğundan bir parça ağaç mantarı koparmaya çalışan Mircişor, küfürleri hiç sevmiyordu, fakat Tanrı zaten yoksa, anlamsız kaldıklarını düşünüyordu. Ağacın yaprakları arasında, dikenleri* hâlâ yumuşak olan küçük, yeşil kestanelerden oluşan salkımlar oluşmuştu bile. Yağmur, birkaç küçük dalı yere düşürmüştü ve Luci ile Sandu, tırnakları ile meyveleri açmaya çalışıyorlardı. İçlerinde, beyaz ve yumuşak bir şeyler, henüz oluşmamış kestaneleri vardı. Paul da onlarla birlikte olsaydı, bunları kesin yemeye çalışırdı. Paul her şeyi yiyordu: zift, zehirli kırmızı taneler, kibrit başındaki *barut*... Sinekleri yakalayıp ağzında vızıldatıyordu. "Biliyor musunuz" dedi Jean, "Lenin ölmüş ve cehenneme gönderilmiş ve şeytanların başı Scaraoţchi bir süre sonra Tanrı'ya gidip 'Tanrım, bilmiyorum, bana bu deli Lenin'i gönderdin ve şeytanlarım ile devrim yapmaya kalkıştı, *çekilecek* gibi değil, al onu başımdan!' demiş. Ve Scaraoţchi Lenin'i Tanrı ile konuşması için Tanrı'nın yanına götürmüş ve onlar bayağı konuştuktan sonra, Scaraoţchi dönmüş ve 'Ey, Tanrım, Lenin ile konuştun mu?' diye sormuş. Tanrı ise 'Tanrı değil, Tanrı yoldaş ve eğer bilmek istersen, Tanrı yok!' demiş." Ha, ha, ha diye güldü tüm çocuklar: Tanrı'nın kendisi kendinin var olmadığını nasıl söylesin ki?

Sekiz numarada oturan Jean, en komik fıkraları anlatıyordu. Bunun dışında, pek başka bir meziyeti yoktu; kirli ve yırtık pırtık dolaşıyordu, okulda da dersleri kötüydü... Fakat her defasında şarkı söyleyip fıkralar anlattığı için, çocuklar onu bazen *çağırıp*, daire şeklinde etrafında toplanıyorlardı, özellikle de grubun şefleri olan Mimi ile Vali etrafta yokken. Jean'ın babası sirkte çalışıyordu, fakat sirkçi değildi, orada bir çeşit traktör şoförüydü, bir yerden bir yere römork ve diğer araçlar *üzerinde barakalar taşıyordu. Ama orada çalışması iyiydi, çünkü hayvanların olduğu bölüme* parasız girmelerine izin veriyordu, başka türlü birer leu ödemeleri gerekirdi. Fakat dışarı mesela Mimi çıktığında, herkesin onunla oynaması gerekiyordu: dikkat dikkat gardiyan, şekillerle birdirbir, uzuneşek... Annesi Mircea'ya, çok tehlikeli bir oyun olduğu için, hayatı boyunca sakat kalabileceği için hiçbir zaman uzuneşek oynamamasını söylemişti. Ama birdirbir oyunu da pek kolay değildi. Uzuneşek oyununa, yeni seçilen bir ebe ile başlanıyordu, biri ebe oluyordu ve herkes onun üzerinden atlıyordu. Fakat Mimi, ebe olan çocuğu çekemediği durumlarda, ilk o atlıyordu *üzerinden* ve "Ayının aydan düşüşü!" diye bağırıp söz konusu çocuğun sırtına bütün gücü ile düşüyordu. Tüm diğerleri de onun gibi yapıyorlardı. Veya "Çatallar!" diye bağırıp tırnaklarını sırtına batırıyordu. Diğer çocuklar da tırnaklarını batırıyorlardı. Fakat Mimi mesela "Kuduz aslanın atlayışı!" diye bağırdığında, ebe olan, kurtulduğundan neredeyse emin olabilirdi çünkü o zaman durdukları yerden atlamaları gerekiyordu ve her defasında kesinlikle ondan daha kötü atlayan biri çıkıyordu. O zaman, ebe o oluyordu. Mircea, grubun en önemlileri arasında yer almıyordu. İlk sırada Mimi, sonrasında ise Vali yer alıyordu, çünkü hem yaş hem de güç olarak en büyükleri onlardı. Mimi, hiç de umurunda olmadığı için herkesin

dövdüğü sıska, *sümüklü bir çingene çocuğu olan Lumpă ile kardeşti. Babası sarhoştu, annesi ise yankesiciydi. Bir yanağı şişman, diğeri ise içinden çenesi görünecek derecede oyuktu. Fakat cezaevinden çıktığında son derece şıktı. Mimi sigara paketleri koleksiyonu yapıyordu, bir de bazen dışarı,* apartmanın arka tarafına çıkardığı gerçek bir kirpisi vardı. Ona salata yediriyordu. İyiliği üstündeyken, Hitlerciler ile savaşan Romen bir asker hakkında, hepsi birbirinin aynı olan masallar anlatıyordu. En başta Hitler'in köpeğini öldürmüş, sonrasında kardeşini ve en sonunda da Hitler'i öldürmüştü, fakat Hitler'i boşuna öldürüyordun, ondan geride hiçbir şey kalmaması için yakman gerekiyordu, çünkü bir tek hücresi kaldığında bile, ondan yeni bir Hitler oluşuyordu. Ve bu asker, bu şekilde yaklaşık olarak on Hitler ile savaşmıştı, bir tanesini poposuna attığı tekmelerle öldürmüştü (uçları demirden, *özel* botları vardı), diğerini *üst katlardan atmıştı ve* koca beden, balkonun altına toplanmış Romen ordusunun miğferlerine çarpıp paramparça olmuştu... Neyse, sonrasında ise çocuk yapamadığı için Hitler'in Romen bir yetimhaneden evlatlık aldığı Berta isimli çok güzel bir kızla evleniyordu Mimi. Hitler, Alman kadınlardan oluşan bir ordu kurup kızını onların generali yapmak istemiş, fakat kız istememiş. Ve Berta, Romen askere, Hitler'in bütün halklardan çaldığı zenginlikleri nerede tuttuğunu söylemişti: Romanya'nın çok derin bir gölünde. Asker, kendine bir denizaltı yapıp, zenginlikleri gölden çıkarmıştı ve Romanya'ya vermişti. Bunun için ona para ve dekorasyonlar vermek istemişlerdi; fakat o kabul etmemişti.

Mimi'den sonra, sevimli, sessiz, fakat herkesin, nedendir bilinmez, korktuğu Vali geliyordu. Bir keresinde kafasından şöyle esmişti: gaz borularından tutunarak apartmanın ön yüzüne çıkmıştı ve dördüncü kata kadar

ulaşmıştı. Bu ikisi şeflerdi. Ondan sonra Luţă ve Ţacu da dedikleri Marţaganul ile yedi numaradaki Flocică da geliyorlardı. Babası Dinamo'nun futbol sahalarını hortum ile suluyordu. Bunlar futbol ekipleri ile oyuncuların isimlerini biliyorlardı, her zaman UTA'da veya Tractorul Braşov'da kimin sol kanat forvet olduğunu, dünya şampiyonluğunun kiminle kimin arasında oynandığını, golleri kimlerin attığını söyleyebiliyorlardı... Futbol bilmeyen küçükleri son derece küçümsüyorlardı. Gün boyunca, düğmelerle futbol oynuyorlardı, bir sürü takımları vardı, Almanya, İspanya, Brezilya... Mircea, 3. bloktaki subayın kıvırcık ve peltek oğlu Luci , Vova ve kardeşi Paul (ilki bir kız gibi uslu, diğeri büyük serseri, yakışıklı ve sarışın), Deli Dan ve Jean ile birlikte üçüncü sırada yer alıyordu. En salakları Simfonia ve Lumpă idi. Sonrasında pek bir önemleri olmayan kızlar geliyorlardı. Onlar sonsuza kadar *Zăresc trei prinţi călare** şarkısını söylemekten, *Printre munţi şi printre văi***'da daire şeklinde koşmaktan veya asfalta ve değirmenin bahçe kapısına saçlarında taçları ve altlarından ayakkabılarının ucunun *göründüğü çana benzer elbiseleri olan renkli prensesler çizmekten başka bir şey bilmiyorlardı.* Ayakkabıların topuklarını yaparken bunu o kadar komik çiziyorlardı ki, zavallı prensesler, ayak tabanları havada, uzun değnekler üzerinde yalnızca topuklarına basarak *yürüyor gibi duruyorlardı. Erkek çocuklar, kimin memelerinin çıkmaya başladığına veya Silvia'nın nasıl bir poposu, Iolanda'nın nasıl bacakları olduğuna bakıyorlardı bir de... Simfonia'nın kardeşi olan Mona'dan, herkes öcüden* korkar gibi korkuyordu.

Altın renkli yağmur başladığı gibi aniden durmuştu. Asfaltı bile adamakıllı ıslatmamıştı. Çocuklar, Aleea Circului sokağından, konuşarak, birkaç aylık aradan sonra

* "Atlı üç tane prens görüyorum" anlamını taşımaktadır. (ç.n.)
** "Dağlar ve vadiler arasında" anlamını taşımaktadır. (ç.n.)

ilki olan o akşamki gösteri hakkında fikirlerini söyleyerek yürümeye başladılar. Sokağın başındaki büyük afişe bir kez daha bakmışlardı ve Çekoslovak müzik grubunun isminin No-To-Ko olduğunu görmüşlerdi, dolayısı ile iddiayı Luci kazanmıştı. Mircea ise biraz yaklaşmıştı, No-Ko-To demişti. En saçması, yalnızca şaka olarak, müzik grubunun isminin "Cotonogeala*" olduğunu söyleyen Sandu'ydu... Futbol'da "cotoaie**"ye vurmak, çelme takmak anlamına geliyordu. Bu kelime ile bir şarkı bile vardı. Şarkının özü, saklambaç oynarken, kötü kelime kullanmamak, fakat onların nerede gizlenmiş olduklarını bildiğini göstermek ve herkesi güldürmekti. "Mitică Abi serseri, / Topu meydanda oynatıyor / Bazen baldıra vuruyor / Bazen si... karıştırıyor / Bisikletçi Miţa düştü / Ve po... yırttı / Çabucak bir ağaca tırman / Ben sıç..../ Atım yer misin yulaf? / Ben istiyorum os..." ve bu şekilde sonsuza kadar devam ediyordu. Yaz ilerlemişti, ıhlamur ağaçları geniş ve yumuşak yapraklar*ını açmıştı.* Çiçekleri çoktan toplanmıştı: birkaç gece boyunca, söz konusu sokaktaki apartmanlarda oturan herkes sandalyelerle ve merdivenlerle çıkıp güzel kokulu yaprakları iyice yolmuşlardı. Dört katlı bu apartmanların, gerek olduğu zaman gizlenebildiğin derin, serin girişleri vardı. Ön taraflarında, banklarda, garip ihtiyarlar oturuyor, erkek olanları tavla oynuyorlar, nineler ise gelip geçenlere bakıyorlardı... Her zaman pekinez cinsi bir iki köpek ayakları arasında dolaşıp, *çocuklara* deli gibi havlıyorlardı. Şimdi yağmur, bu ihtiyarların hepsini evlerine kovmuştu. *Sürekli aynı kışlık ve yazlık kazağını giymiş Jean hariç, atlet ve kısa pantolonlar içindeki* diğer *çocuklar, kollarını diğerinin boynuna geçirmiş şekilde ve tüm kaldırımı* kaplayarak hep birlikte hayvan kafeslerinin oldu-

* Adamakıllı bir dayak anlamını taşımaktadır. (ç.n.)
** Baldır anlamını taşımaktadır. (ç.n.)

ğu tarafa gidiyorlardı. Hayvanların beslendiği zaman olan on iki gibiydi saat. O ana kadar apartmanın arkasında oynamışlardı ve bir kez daha, çocukların yaptıkları eşyalardan, anatomi resimlerinden, haritalar, mikroskoplar gibi her çeşit eğitim materyallerinden oluşan okuldaki küçük sergiye bakmaya gitmişlerdi. Mircea, neredeyse her gün gidiyordu oraya. Öğrenciler olmadan, okul hüzünlüydü ve donakalmış gibiydi. Koridorlarda, duvar gazeteleri, pionier üniformaları içindeki okulun en iyi öğrencilerinin resimlerini içeren onur panoları vardı. Koridorun ortalarında, bir vitrinde, güzel bir şekilde işlenmiş ve püsküllerle süslenmiş birliğin bayrağı duruyordu. Vatan ve parti hakkında el yazısı ile yazılmış metinler ve renkli kalemlerle çizilmiş resimlerle -gagalarında birer dal tutan barış güvercinleri, tarlaları süren traktörler, Türklerle savaşan at üstündeki voyvodalar- süslü şiirlerin bulunduğu panolar da vardı. En büyük Romen voyvodalar Ştefan cel Mare, Mircea cel Bătrân ve Mihai Viteazul olmuştu. Bir de boyarları kazığa geçiren Vlad Ţepeş vardı. Hepsi de Türklerle, ayrıca -az da olsa- Tatarlarla savaşmışlardı ve her defasında sayıları düşmanınkinden daha az olmasına rağmen birçok savaşı kazanmışlardı. Bir keresinde Ştefan, *Türklere yenildi ve kalenin içine kaçmak istedi, fakat annesi onu içeri almadı: "Tekrar savaşa git, ülken için canını ver* / Kabrini ise taç çiçekler süsler." demişti. Mircea çok yaşlıydı, fakat ordusunun başında düşmanlarla savaşmaya devam ediyordu. Bayezid ile savaşmıştı. Çocuğun babası bir keresinde onu salona çağırmıştı ve bir kâğıda bir şeyler çizmişti. "Şimdi söyle bakalım, bunlar ne anlama geliyor?" Bir banyo, bir duvar, bir kapı ve bir fes vardı. "Baia-zid poartă-fes*" diye birleştirmişti babası kelimeleri ve or-

* "Bayezid fes takıyor" anlamına geliyor. (ç.n.)

taya bir cümle çıkarmıştı. Mircişor ise resimlerden kelimelerin ve cümlelerin meydana getirilebileceğine şaşırmıştı. Ama sonrasında babası olayı abartmıştı. "Ama söyle bakalım, buraya ne yazdım?" ve anlaşılması imkânsız olan bir şey çizmişti, çünkü bir domuz jambon parçası ile bir kat, yani bina katı çizmeyi başaramamıştı. Bir tek lamba ile yatağı iyi çizmişti. Babası, Mircea'nın, birbirini tamamlayan "Şuncă-cat, lampă-pat!" kelimelerini söylemesini istemişti, fakat öyle olmamıştı. Mihai Viteazul'un savaş baltasını kaldırmış bir şekilde atın üzerinde durduğu merkezdeki heykeli hakkında, Jean'ın anlattığı bir masal vardı. Sayıları dört olan oradaki heykeller –üç*ü sıradan adam ve* biri de Mihai Viteazul– şöyle diyorlarmış: ilki "Kim osurdu?", ikincisi "Onu arayalım!", Mihai Viteazul olan üçüncüsü "Başını keselim!" ve dördüncüsü de "Ben osurmadım!" diyormuş. Dördüncü sınıfın tarih kitabını daha o zamanlardan okumuştu ve çok da sevmişti. Türklerin sarıkları, şalvarları ve savaş bıçakları (yatağan) vardı. Her defasında yeniliyorlardı fakat sürekli tekrardan Romenlere saldırıyorlardı. Fakat voyvodaların yanında, ayaklanmalar yapan Horia, Cloşca ve Crişan gibi birkaç köylü de vardı. Onlar yakalanıp tekerlek işkence yöntemi ile öldürülmüşlerdi. Kitapta, poposundan yukarıya doğru balta ile yarılmış bir adamla bir tekerleğe bağlı bir adamın resmi vardı. Bir tek Crişan işkenceden kurtulmuştu, cezaevinde, çarıklarının bağcıklarıyla kendini asmıştı. Horia, Viyana'ya, krala hak talep etmeye gitmiş, kral ise onu gördüğünde asil olup olmadığını sormuş, yani "Nobel eşti?" demiş, Horia ise çok gururlu bir şekilde, "Nu, iobag" diye cevaplayarak köle olduğunu söylemiş. Fakat bu bir fıkraydı çünkü aslında "N-o beleşti?" yani *boku yemedin mi* ve "Nu, i-o bag" *hayır sokarım* diye anlaşılıyordu tüm bu kelimeler, yani pis kelimeler olarak. Ve böyle konuş-

ması imkânsızdı zaten, çünkü kral Romence bilmiyordu. Mircea, boyarların ateşten kıpkırmızı bir sandalyenin üzerine oturtup ısınmış kıskaçlarla etini kopardıkları, onun ise bir tek "Halkım için canımı veriyorum" diyen yine bir köylü olan Gheorghe Doja'yı da çok sevmişti. Resimde ihtiyar bir kadına benziyordu, çünkü başında bir şey vardı ve gülüyor gibi duruyordu. Fakat yine de ateşten kızarmış sandalyede oturmak korkunç bir şey olmalıydı. *Çocuk, bir keresinde, çok küçükken, ütü ile elini yakmıştı ve* eli *çok acımıştı.* Elini soğuk su dolu bir ibriğin içinde tutarken, yanındaki masanın üstünde duran *kömürlü eski tip ütü*yü kendisi olarak görüyordu. Bu olayı, oturduğu ilk yer olan Silistra'da yaşamıştı.

Mikroskoptan bakmak çok enteresandı. Büyüteçleri, dürbünleri, mikroskopları, çiçek dürbünlerini, tek dürbünleri çok seviyordu, çünkü dünyanın şekli ile ölçüsünü değiştiriyorlardı veya parçalara bölüyorlardı. Dünyaya gözlerinle normal bir şekilde baktığında güzeldi, ama pek enteresan değildi. Fakat Mircea sürekli kendine bir tırtılın veya bir kaplanın dünyayı nasıl gördüğünü soruyordu –insanların hiç göremedikleri ve asla bilemeyecekleri *çok farklı bir şekilde* görüyor olmalıydılar–. Dürbünlerle mikroskoplar da aynıydı: içlerinden baktığında, artık pek insan gibi değildin, olağanüstü bir canlıya dönüşüyordun ve etrafındaki her şey garip ve farklı oluyordu. Çiçek dürbün çok karmaşık bir oyuncak değildi. O zamana kadar kaç tanesini bozmamıştı ki! Aslında, içlerinde ne olduğuna bakmak için bütün oyuncaklarını açıyordu. Onun yanında, ne saçtan anahtarlı kurbağalar ve kuşlar, ne de nilüfer kız çok fazla yaşamışlardı. Tümünün içinde saçtan kıvrılmış bir iğne, ağır bir kasnak ve saatlerinki gibi dişli çarklardan oluşan aynı mekanizma vardı. Onlardan topaçlar veya sırtını kaşıdığı zamanlar için "kaşıyıcılar" yapıyordu. Fakat çiçek dürbününü açtığında,

zavallı birkaç cam parçası düşüyordu yere ve içinde kaba üç tane ayna şeridi görünüyordu. Hiçbir oyuncak, onu açtığı zamankinden daha hayal kırıcı olamazdı. Fakat dürbününden baktığında ve karton silindiri parmaklarının arasında döndürdüğünde muhteşemdi, büyüleyiciydi: mücevherlerin, kar tanelerin, mineral taşların, bir şebnem tanesi içindeki ışık iğnelerinin, simetrilerin yansıması aniden birbirinin içinde değişerek, makas ile yaptığı halılarınkine benzer karolar ve üçgenlerle dolu şekillerde donup sonrasında şimdi, çocuğun avucunda parladıklarından on kat daha fazla parlayan yakut, zümrüt, safir parçalarının zıngırtısı eşliğinde birbirinin birbirinin birbirinin içine geçerek her defasında farklı bir şekilde nasıl meydana gelip çözüldüklerini görüyordun. Okuldaki mikroskoplardan, çiçek dürbününden bakıyor gibi bakıyordun, fakat cam lameller üzerinde, ortalarında birer küçük siyah nokta bulunan birçok mor kare görüyordun. Hücreydi bunlar. Herkes ve her şey hücrelerden ibaretti. Aslında şöyleydi: evren yıldızlardan oluşuyordu, yıldızların etrafında gezegenler dönüyordu, Dünya, Güneşin etrafında dönüyordu, dünyada insanlar yaşıyordu, insanlar organlardan ibaretti, organlar hücrelerden, hücreler ise atomlardan. Atomlar o kadar küçüktü ki onları görmen imkânsızdı. Okulda mikroskop aracılığı ile görebildiğin hücreler, bir soğan zarının hücreleriydi.

Kendinden çok daha geniş olan gök kubbenin altında ve tam da ortasında bulunan, parkın çiçek açmış ve güzel kokulu bitkileri ile çevrili, daha yeni maviye boyanmış beton bir kubbesi ile kristal pencereleri olan Sirkin önüne ulaştılar. Oyuklarla dolu çok yaşlı üç tane büyük meşe ağacı, binanın ön tarafındaki semayı kaplıyordu. Jean, tam da şarkılarından birini mırıldanıyordu ki aniden ağzı açık kaldı ve Sirkin yanında duran bir otobüse doğru deli gibi koşmaya başladı. "Arkadaşlar, turistler geldi, turistler!"

Neredeyse bütün çocuklar, içinden iyi giyinik birkaç kadının inmeye başladığı otobüsün kapısına doğru koştular. "Teyze, bana da ver! Bana da ver!" diyerek, dilenci yüzleri ve uzatabildikleri kadar uzattıkları elleri ile kapıya itişiyorlardı. Yabancılar gülümseyip onlara birer *chewing-gum* veya birer madeni para veriyorlardı. Aralarından biri bir şeye elini uzattı mı diğerleri daha da çok itişiyorlardı: "Bana da, bana da! Teyze, bana vermedin!" Fakat Mircea ile Săndel ayrı duruyorlardı. Onların anneleri ile babaları ülkelerini rezil duruma düşürüp yabancılardan dilendiklerini *sakın ha* görmeyeceklerini söylemişlerdi. Onların da canı bir ciklet tanesini çok istiyor olmasına rağmen, iki kez çiğnedikten sonra hiçbir işe yaramayan, sigara şeklindeki Romen sakızlarla yetinmek zorundaydılar. Yutsaydın, karnına yapışıp ölebilirdin. En iyisi ağzından çıkarıp iki yana çekmek, küçük toplar veya zarlar yapmaktı... Sonrasında parmakların yapışkan ve güzel kokulu kalıyordu. Bu kez, Jean şanslıydı, Eiffel kulesi biçiminde bir anahtarlık ile dönmüştü. Tüm turistler hediyelerini ona veriyorlardı, çünkü daha zavallı görünüyordu.

Hayvan kafeslerinin bulunduğu taraftan kükremeler duyulmaya başlamıştı bile. Derin aslan kükremeleri, fil hortumları. Çocuklar, su üstünde yapılan gösteri için geçen sene inşa edilmiş su kulesinin yanından sola döndüler. Küçük, mavi bir binada sirkin büroları ile oyuncuların odaları bulunuyordu. Bilet gişesi de yine oradaydı. Mircea, onu ilk kez orada gördü. Bilet gişesinin önündeki bankta oturuyordu ve yüzü yana dönük, sigara içiyordu. En başta kendi yaşıtın bir kız zannedebilirdin onu, fakat kadın göğüsleri vardı ve çok ruj sürmüştü. Işıldayan pullarla dolu, tülden, pembe bir elbise giymişti. Rimel dolu çok ağır kirpikleri, çoktan çocuk yanakları olmaktan çıkmış yanakları üzerine gölgelerini düşürüyordu. Fakat

bacakları yere değmiyordu bile, Mircea kadar kısaydı her halde... Çocuk, rüya gördüğünü sandı, yürümeye devam ederken birkaç kez arkasına dönüp baktı ve zarif fakat imkânsız kadın-kızın nasıl ayağa kalktığını, sigarasını nasıl attığını ve binanın içine nasıl girdiğini gördü... Hayvan kafeslerine götüren patikaya saptıkları anda, sıcak bir hayvan dışkısı kokusu onlara çarptı, hayvanların kükremeleri ise şimdi daha korkunç geliyordu. Bir çeşit pavyonun büyük pencereleri içinden, numaralarını yapan oyuncular görünüyordu: havada takla atıyorlardı, tabaklar çeviriyorlardı, sürekli "Hop! Hep!" diye bağırıyorlardı... Mavi ipekten sahne kostümlerini giymişlerdi ve son derece güzel ve esnektiler. Onları gördükçe, Mircea, biletini almış oldukları akşamki sirk gösterisine kadar sabırsızlanıyordu. Yeni gösteriyi, Yoga'yı, pire eğitimcisini görecek olan ilk çocuklar arasında yer alacağı için çok gururluydu. Fakat kendi kendine o pirelerin nasıl bir şey olduklarını soruyordu. Bazı çocukların başlarında olan bitlerle karıştırıyordu. Onun da bir seferinde bit yumurtaları dedikleri dedikleri türden sirkeleri olmuştu ve okuldan eve gönderilmişti. Ne kadar da utanmışlardı o zaman! Annesi saçlarını çok çok iyi tarayıp, başına, sinema salonu veya Oborda'ki Scufiţa Roşie oyuncak dükkânı gibi kokan gaz sürmüştü. O zaman onlardan kurtulmuşlardı, fakat bu bitleri ara sıra Puicâ'dan alıyordu: sözde ona derslerde yardımcı olurken, başları birbirine değiyordu... Fakat bitler eğitilemiyordu işte.

Kafeslerdeki hayvanlar adeta delirmişlerdi. Cangıldaydılar sanki. Bekçi, parasız girmelerine izin verdi. Jean'ın babasını tanıyordu. Kafeslerin, aralarında talaşla dolu geniş bir yolda iki sıra şeklinde yürüyerek devasa bir salona girdiler. Ne çok kirli kafes, nasıl bir koku, ne çok hayvan! "Kıtalardaki Hayvanlar" oyunundaki bütün hayvanlar buradaydı neredeyse. Maymunlarla papağanlar,

biri onları kesiyormuş gibi bağırıyorlardı. Zavallı bir fok, bir su birikintisinin içine yan yatmış bir şekilde, mahalle kızı bakışlarıyla onları seyrediyordu. Ayı çok büyük değildi ve ağzı, köpek ağzına benziyordu. Salonun kahverengi-kırmızımsı ışığında, neredeyse belli olmuyorlardı. En çok ilgi çekenler, çocukların da sessiz bir şekilde önlerinde durdukları pirelerdi. Kafeste, her biri, neredeyse bir koyun büyüklüğünde, bir yandan yassı olan oval şeklindeki bedenleri bir çeşit camsı, saydam kabuk ile kaplı beş tane pire vardı. Siyah değillerdi, pıhtılaşmış kan gibi koyu kırmızıydılar. Parlak kabuklarının içinden, yayılmış bir leke gibi kanla dolmuş karınları görünüyordu. Aynı koyu cam ile kaplı belirsiz gözleri ve bir şırınga iğnesi gibi yandan kesik gagaları olan küçücük kafaları vardı. Pireler, resmen boyunlarından çıkan uzun ve esnek bacakları üzerinde dönüyorlardı –ikisi, en uzunu ve kaslı olanı*ydı*–. Arada bir arka taraftaki bacakları aniden açılıyordu ve pireyi o kadar güçlü bir şekilde parmaklıklara yapıştırıyordu ki, kafes, kaidesinin üzerinden düşecek gibi oluyordu. Daha yakından baktığın zaman halkalı karınlarının bir çeşit pullarla kaplı olduğunu görüyordun. Pireler, yarasalar gibi kısa kısa cıyaklıyorlardı. Çocuklar nasıl beslendiklerini de görebildiler: tam da son derece sıkılmış bir hayvan bakıcısı, kafesin içine peşinden hüzünlü bir fil yavrusu taşıyordu. Fil yavrusu ise bir tarafına uzanıp yattı ve pireler, domuz yavruları gibi, gagalarını filin karnının yumuşak etine soktular. Kısa zamanda, derilerinin camsı kabuğu içinden, midelerine doğru küçük girdaplar şeklinde inen kanı gördü çocuklar. Bu süre içinde, hayvan bakıcısı, elinde bir kova ve T şeklinde bir paspas ile zemini yıkıyordu. Pirelerden sıkıldıktan sonra, çocuklar, büyük kedigillerin korkunç bir şekilde kükredikleri, sonlardaki kafeslere doğru gittiler. Kafesleri o kadar küçüktü ki, içlerinde ancak dönebili-

yorlardı. Hayvanlar gerçekten devasaydılar. Her biri kendi kafesinde olmak üzere birkaç dişi aslan ile erkek aslan vardı. Bazıları, durmadan o kadar sıkı bir şekilde gidip geliyorlardı ki, kendileri hiç dönmeden sanki bir tek kafaları kuyruklarına kadar gidip geri dönerek hareket ediyor gibiydi, başkaları ise, zeminin üzerinde uzanmış bir şekilde, sineklerle dolu, yarı kurumuş büyük et parçalarını yalıyorlardı. Bir de büyük ve asi bir başı, zeki gözleri ve kauçuktanmış gibi tamamen siyah dudakları olan bir tane Bengal kaplanı vardı. Yandan, baldanmış gibi fon üzerindeki çizgileri ile büyük ve geniş duruyordu, fakat ön taraftan, cangılın içinde dolaşması için yapılmış o bedenin ne kadar dar olduğu belli oluyordu. Başları kadar büyük olan pençelerine, kalın ve sivri dişlerine, erkek kedilerinki gibi kürkle kaplı yumurtalarına bakarak uzun zaman orada kaldılar. Barınağın içindeki kesintisiz kükremeler ve yabani hayvan kokusu, kalplerinin sıkışmasına yol açıyordu. Ya hayvanlardan biri kafesinden kaçmayı başarsaydı? Daha önceleri, tam da orada, kendi sirklerinde böyle bir şey olmuştu: aslanlar eğitimcilerini parçalamışlardı ve eğer parmaklıklar olmasaydı, seyircilere saldırıp onları da *öldürebilirlerdi.* Mircea, bazen, öğleden sonraları çiçeklerle ve otlarla dolu kendi odasının camından Ştefan cel Mare sokağının kıvrımına bakarak durduğunda, bir kaplanla çok iyi arkadaş olduğunu, kürklü omzunun *üzerine çıkarak yavaşça yoldan ilerlediğini ve herkesin onları alkışlamak için toplandığını, balkonlardan el salladıklarını hayal ediyordu... Apartmandaki çocuklar grubunun önderi o olurdu, çünkü kaplan ona her durumda yardım ederdi, mesela biri onu dövmek istediğinde veya kendisi Luci ve Sandu'yu dövmek istediğinde. 23 Ağustos'ta süslü arabalar arasında, sonlara doğru, sporcular ve ordu ile birlikte tanklar geçerken ve üstten uçaklar uçarken, kaplanına binmiş bir şekilde o da defileye katılırdı. Kapla-*

na-Binmiş-Çocuk derlerdi ona, dünyadaki herkes onu bilirdi... Ve eğer kaplan bir de uçmayı bilseydi ne kadar şahane olurdu! Onunla birlikte, şehrinin üzerinde göklere yükselirdi ve herkes, bulutların ve yaz gökyüzünün arka planında koşarken onları parmağıyla gösterirdi, o da herkese el sallardı... Mircea uçmayı isterdi, her zaman şehri, sokaklarında bir böcek gibi sürünerek değil de, çok yukarılardan görmesi gerektiğini düşünmüştü. Boynu tutulana kadar uçakların peşinden bakıyordu. Her şeyi yukarıdan görebilmesi için, en azından terasa çıkma cesaretine sahip olmayı isterdi, fakat sadece bu düşünce bile onu ürkütüyordu, çünkü teras tarafındaki kapının küçük penceresinden başka bir dünyanın korkunç ışığı geliyordu. Tam da o sabah, en fantastik şekilde, apartmanlarının sekizinci katına kadar çıkmıştı. Ve şimdi, dediklerine göre, kendisini, dünyada neredeyse tek olan bir garipliği temsil eden süt gibi beyaz yavrusunu yalayan pantere dikkati dağılmış bir şekilde baktığı sırada hatırlarken bacakları titriyordu.

Aslında Tanrı hakkındaki bütün konuşmaları oradan başlamıştı. Sabah dokuz gibi hepsi, apartmanın arkasındaki mobilya deposunda toplanmışlardı ve dışarı çıkarılmış çiçekli kanepelere rahat bir şekilde uzanmışlardı. Hamallar artık onları tanıyorlardı ve başlarda yaptıkları gibi kovmuyorlardı artık, hatta onlarla konuşuyorlardı ve akla gelmeyecek şeyler anlatıyorlardı, özellikle de *çıplak kadınlı* saçma hikâyeler ve daha birçok şey. Mircea, kadınlarda, aşağı taraflarında kıvırcık saçlı bir üçgenin bulunduğunu bu şekilde öğrenmişti. Erkeklerle yatmayı sevdikleri durumda, orospuydular; ama eğer evlilerse, orospu değillerdi. Göğüslerinde "mandıraları" vardı ve o mandıraları ne kadar büyükse, hamalların hoşuna o kadar çok gidiyordu. Adamlarınki çocuklarınki gibi yumuşak ve küçük değildi, bazen kalkıyordu, yani, düzleşip sert-

leşiyordu ve o zaman bunları kadınlara sokabiliyorlardı. Ama bazı çocuklarınki bile kalkıyordu. Çocuk, bunu kendi gözleri ile görmüştü, 2. bloğun girişinde, Deli Dan'ın aralarından birkaçını çağırıp önlerinde pantolonunu aşağıya çektiğinde. Onun pipisinden tamamen farklıydı. Sadece büyük değildi, aynı zamanda, ucundaki deri garip bir şekilde bir tarafa itilmişti, Mircişor'unki ise her zaman bir arada topluydu. Büyük insanlar kadınları "sikiyorlardı" ve o zaman çok güzel bir his yaşıyorlardı. Tüm duvarlarda yazılı gördüğün bu kelime pis bir laftı tabii ki, ama aynı zamanda çok da gizemliydi, çünkü çocukların dünyasını büyük insanların dünyasından ayırıyordu. Kendilerini buldukları fakat çocukların bilmemeleri gereken bir çeşit şifre gibiydi. Anne ve babaları, *tüm* bu pis sözleri biliyor olmanın yanında, çocuk yapmak için, gizlice de gerçekleştiriyorlardı.

Toplanan grup, apartmanın ön tarafından, elektrik dükkânının yanından yola çıkmıştı. Lumpă'nın oturduğu ve dediklerine göre çocukları apartmanın üstüne kadar çıkaran şahane bir şey göstermek için çağırdığı 1. bloğun bulunduğu pasaja kadar bayağı yürümeleri gerekiyordu. Tabii ki çocuklar inanmamışlardı buna, ama nasıl olsa 1. blokta oynamak istiyorlardı. Fakat ağlamaklı gözleri olan sümüklü, bu kez yalan söylememişti. Çünkü gökyüzüne doğru yükselen ve her katın düzeyinde pencerelerle çevrili olan dikey kuyunun bulunduğu pasajda, son çalışmaları yapan inşaatçılar, ta yukarıda, terasta, tahtalara bağlı bir makara unutmuşlardı. Makaradan ise, ucunda bir kovanın bağlı olduğu kalın bir sicim aşağıya doğru iniyordu. Sicimin diğer ucu aşağıya kadar sarkıp asfaltın üzerinde bir yılan gibi kıvrılmıştı. "Bakın" dedi Lumpă ve ayakları ile kovanın içine girdi. Sicimin diğer başını elleri ile yakaladı ve yaklaşık olarak birinci kata yükselene kadar kendi kendini çekti. Oradan, zafer kazanmış bir

şekilde çocuklara bakarak "Heeey! Bana bakın!" dedi. "İn oradan, lan!" diye bağırdı hepsi, yakınlarına birinin gelip gelmediğine bakarak. Lumpă yavaşça aralarına indi. "Ulan, orada, yukarıda nasıl olduğunu bir görseniz! İnsanların evlerinin içine bakıyorsun, onları yatakta, çıplak görüyorsun..." "Yemin et! Ananı çıplak mı gördün?" "Aslında ananı!" diye çıkıştı Lumpă! "Ananı, çünkü 1. blokta sen oturuyorsun" dedi tekrar Jean ve onu itti. Lumpă, daha da çok kızmıştı o zaman, çünkü herkes ona bakıp gülüyordu ve bir yana çekilip, tekerlekleri asfaltın içine gömülmüş eski, kırmızı bir scooter motosiklete dayanmıştı. Diğerleri kovanın etrafına toplanıp cesaret bulmaya çalışıyorlardı. Bu kova ile yukarı çıkmanın tehlikeli olduğunu ve anne ile babaları bunu duyacak olurlarsa bir hafta boyunca dayak yiyeceklerini iyi biliyorlardı. Fakat hepsi, ancak görünecek kadar yukarıda, güneşin altında parlayan makaraya elleriyle dokunabilmek için yarışa başlamışlardı. Sırayla kovanın içine girdiler, diğerleri ise şimdi hep birlikte sicimi çekiyorlardı. Kova, yavaşça dönerek, üst taraftaki uçurumdan yukarı doğru çıkıyordu. Pencerelerle dolu duvarlar uca doğru o kadar çok birbirine yakınlaşıyordu ki, gökyüzünün küçücük bir parçası ancak gözüküyordu. Daha cesaretli olan çocuklar, içinde oturdukları kovayı öyle bir sallıyorlardı ki pencerelere yakınlaşıp uzaklaşıyorlardı. Belki onlar da o çıplak insanları görmek istiyorlardı, fakat bu kez Lumpă'nın gerçekten yalan söylediği ortaya çıkmıştı, çünkü kare şeklindeki kuyu, içlerinde bir tek ocaklar üzerinde kaynayan tencereler ile onları karıştıran omuzları terlemiş kadınları görebildiğin mutfaklarla çevriliydi yalnızca.

Ama hiçbiri sözünü tutamıyordu. Belki de Vali veya Mimi orada olsaydı, onlar en üste kadar çıkmayı başarabilirlerdi, fakat orada olanların tümü üçüncü veya dördüncü kata kadar çıkmayı başarmışlardı, ondan sonra da

avazları çıktığı kadar "Beni indirin! Beni indirin!" diye bağırmaya başlıyorlardı. Mircea, bir tarafta durup diğerlerinin deliliğini endişe ile seyretmişti sadece. Fakat yavaş yavaş, çocukların mavi parçaya doğru çıkışları, garip bir şekilde onu da çekmeye başlamıştı. Tekrardan Mendebil'i, yangın merdiveninin halkaları arasından Pionierul fabrikasının bacasının ucuna kadar çıkışını hatırladı. Orada, bacanın kenarında ayağa kalkmıştı ve ince kollarını haç şeklinde açmıştı. Mendebil'i ne kadar çok sevmişti! Ona benzemesini, onun gibi, insanı, kendi bedeninden bir gömleğin içinden çıkıyormuşsun gibi çıkarıp, bir buz saçağı gibi billur ve donmuş bir şekilde göğe yükselten masallar yaratmayı ne kadar çok isterdi! Kalbi çok hızlı bir şekilde çarpmaya başladı. Bir tek yukarıya, makaranın eritilmiş bir altın parçası gibi parladığı yere bakıyordu. Gökyüzünün o derin parçası ile bir olmak isterdi. Vova, görkemli bir şekilde inmişti, beşinci kata kadar ulaşmıştı ve zafer kazanmış gibiydi. "Nasıldı?" diye sordu hepsi sanki kendileri hiç çıkmamışlar gibi ve Vova, şaka olarak birtakım saçmalıklar anlatmaya başlamıştı, cennete kadar gidip orada Tanrı'nın ve azizlerin, aşağıya doğru, insanlara, her birinin ne yaptığına nasıl baktıklarını gördüğünü söylemişti. Ondan sonra Jean'la ve başkalarıyla hep kavga etmişti, çünkü diğerleri onunla dalga geçmişlerdi, o da daha da çok inatlaşmıştı. Bir süre sonra çok ciddi bir şekilde bilmem ne gariplikler gördüğünü söylüyordu. Bu sürede, Mircea, çinko kovanın içine giren son çocuk olmuştu ve sicimi iyice tutmuştu. Apartman sakinleri, pijama ve sabahlıkları içinde balkonlara çıkarak onları gözlemeye başlamışlardı bile. Ama tencerelerinin başında durmaları gerekiyordu ve bu yüzden şimdilik onlara seslenmeye veya inip kovalamaya başlamamışlardı daha. "Hadi, beni çekin!" diye seslendi Mircea, fakat çocuklar onun isteğini yerine getirene kadar bayağı ısrar etmesi

gerekti, çünkü şimdilik Kaplana-Binmiş-Çocuk değildi, şimdilik grubun en önemsiz üyelerinden biriydi. Diğerleri oyundan bıkmaya başlamışlardı, sıralama yapılmıştı bile, Vova kazanmıştı, bu yüzden monoton bir şekilde kendilerine küfür etmeye devam ederek –"Sen, orada, ananı gördün cennette!" "Senin ananı!"– isteksiz bir şekilde çekmeye başladılar Mircea'nın bulunduğu kovayı. Sicimi çektikçe, ip, çocukların arasında asfaltın üzerinde bir simit gibi toplanıyordu, kova ise, ışığın hiçbir zaman aşağıya kadar inmediği apartmanın devasa iç açığının içinde sallanarak yavaşça yükseliyordu. Pasajda, scooter motosikletin yanında, camları, içine bakamayacağın kadar kirli olan hurda bir Dacia duruyordu sürekli.

Mircea rüyadaymış gibi yükseldi. Sicimi sıkıca tutarak, kafası karışık bir şekilde etrafına bakıyordu. Apartmanın bir gergedan gibi dayandığı devasa direklerini kolay geçmişti. Çocuklar, bir çiçeğin taç yaprakları gibi yüzleri yukarıya dönük bir *şekilde altında toplanmışlardı, ilk kattaki pencereler yakınlaşıp uzaklaşıyorlardı... Korkuyordu, kova, o gri boşluğun içine vidalanıyormuş gibi döndükçe daha da çok korkuyordu. Ancak şimdi apartmanın ne kadar devasa olduğunu anlıyordu. Dördüncü kata ulaştığında, çocuklar soluk* tek bir et parçası halinde belirsiz bir şekilde görünüyorlardı. Ona bir şeyler diyorlardı, fakat sesleri su şıpırtısına benziyordu, belki de balıklar, akvaryum camındaki bir tıklamayı böyle duyuyorlardı. Altında, apartmanın etine kazınmış boru o kadar çok daralmıştı ki, altındaki pasaj parçası bir paspas gibi görünebiliyordu ancak. Mircea kovanın içinde büzüldü, onu yere indirmeleri için bağırmak istedi ama yapamadı. Kelimeler ağzından çıkmıyordu. Şimdi, kova daha da çok sallanıyordu, pencerelerin pervazlarına neredeyse değecek kadar yakınlaşıyordu, sonrasında karşıdaki pervazlara doğru geniş bir açıyla uzaklaşıyordu. Katların sayısı

ve bir düzeni kalmamıştı artık, sonsuzluğa kadar çoğalıyorlardı. Midesi bütün bedenini kapsayacak şekilde esnemişti, başı dahil, elleri dahil; şimdi bulanmış bir mideydi. Saatlerdir, yüzyıllardır çıkıyordu sanki. Üstündeki makara, saf altın içinde işlenmiş gibi parlıyordu. Yaz bulutları ile lekelenmiş mavi, gittikçe daha derin, daha sulu, daha geniş açılıyordu ve Mircea artık çıkmadığı, dibinde berrak bir su birikintisi bulunan beton bir borunun içine daldığı hissine kapılana kadar böyle devam etti. Aşağıdakiler neredeyse hiç görünmüyorlardı artık, sesleri kesilmişti, büyük borunun hava akımı kısa saçlarını dağıtıyordu, atletini belinin etrafında uçuşturuyordu. Bu akım, onu alt taraftaki gölün devasa alanına götürüp gittikçe daha da hızlı akan bir şelalenin ağır suyu tarafından aşağıya doğru götürülüyormuş gibi, gittikçe daha güçlü olan serin bir esinti gibiydi. Apartmanın son katına doğru uçan Mircea, pencereleri, yanından son derece hızlı bir şekilde kayan sadece beyaz izler gibi algılıyordu artık. Makara, altın bir gülle gibi ona doğru saldırdı, ahşap direkler onu serbest bıraktı ve çocuk, *gökyüzüne doğru uçtu, yukarıdan* bakıldığında insanlık dışı devasalıklarını, tümü bitkilerden oluşan bir denizin içinde kaybolmuş, anlaşılması imkânsız olan bir dünyanın tapınak, megalit, sığınak, mozele gibi gerçek yüzlerini sergileyen değirmenin, apartmanın, fabrikanın, sirkin ve apartmanların bulunduğu sokakların üstünde gözlerini büyükçe *açarak, gökyüzünde taklalar attı, döndü, süzüldü. Çocuk kısa sürede uçuşunu kontrol etmeyi öğrendi, aklı ile merakı onu nereye götürüyorsa o tarafa yöneldi, apartmanın terası üstünde süzüldü, gerçekten, her zaman orada bildiği örümcek yüzlü çiğ, kanlı heykelleri gördü, sonrasında ellerini yana açarak ve ağzından pırıltılı hava kabarcıkları çıkararak* değirmen ile apartman arasındaki boşluğu katetti, devasa binanın üçgen şeklindeki alınlığında bu-

lunan yuvarlak pencereye yaklaştı ve ancak o zaman, genişliği iki metreden fazla olması gereken pencerenin camının olmadığını fark etti. Hafif bir şekilde dönerek içinden geçti ve kendini örümcek ağları ile örtülü, garip alet ve makinalarla dolu bir odada buldu. Zeminin içindeki yerinden sökülmüş bir dişçi sandalyesi, üzerinde bir çeşit likenlerle bir köşede yatıyordu. Duvarlardan birinde, kolu yukarı doğru kaldırılmış kırmızı bir kaldıracı olan siyah metalden büyük bir pano duruyordu. Mircea, zeminin üstünde süzülerek durdu. Çok zor bir şekilde, çünkü onun kadar büyüktü, kolu aşağıya doğru çekti ve aniden boğuk, hep bir ağızdan gelen, pazarları stadyumdan duyulan seslere benzer bir çığlık patlaması yaşandı. Pencerenin yuvarlak gözüne yaklaştı ve o zaman, kesintisiz ve tehdit edici o uğultunun, pencerelere ve balkonlara çıkan ve aralarında *bak orada! bak orada!* diye onu parmaklarıyla işaret eden kendi anne ve babasının da bulunduğu yüzlerce apartman sakininden geldiğini anladı. Tekrardan çok yukarıya, o şehir parçasının çok üzerine yükseldiğinde, onları deli edenin, bir tek gökyüzünde dönen kendisi olmadığını anladı. Değirmenin çatısı bütün bacalar, ışıklıklar ve üzerindeki garip tesisatlarıyla birlikte, havaya un bulutları ve korkmuş güvercin sürüleri sıçratarak bir sandık kapağı gibi yavaşça kalkıyordu. Çatının üzerinde kendine iş bulmuş birkaç değirmenci, *çığlıklar içinde asfaltın üstüne düşmüşlerdi ve* fazla kaynatılmış vişneler gibi, düştükleri yerde patlayarak değirmenin bahçesini kanları ile ıslatmışlardı. Mircea, değirmenin içinin bir lahit gibi oyuk olduğunu bu lahidin de boş olmadığını biliyordu. Tam da üzerinde durup, havanın içindeki yoğun un bulutlarını*n* dağılmasını bekliyordu. Hiçbir zaman kalbi bu kadar hızlı çarpmamıştı. Sıvı gökyüzü, jelatin titremesinin ritmi içinde onu sallayarak tutuyordu. Korkusu, sanki artık onun içinde değil

de o kadar tanıdık fakat aynı zamanda o kadar olağanüstü olan o alan içindeymiş gibi yayılmıştı. Ekmek fırınının tuğla bacası ettenmiş gibi bir çeşit iç çarpıntısı ile yukarı doğru çıkıyordu. Unun buharı yavaşça dağılıyordu, değirmenin çatısı tamamen ters dönmüştü ve şimdi, değirmene *hâlâ* bir çeşit menteşelerle bağlı kalarak, diğer taraftan, Quadrat lastik fabrikasına doğru sarkıyordu.

Devasa lahit de yukarıdan aşağıya doğru berraklaşmaya başladı, üçgen şeklindeki alınlık, kiremit rengini ve pütürlü dokusunu yavaşça kaybetmeye başlayıp önce bir kıkırdak gibi saydam, sonrasında kristal bir küllük gibi ağır ve parlak kaldı. Arkasından, binanın tamamı, yaklaşık olarak iki yüz yıllık eski devasa kare onu takip etti ve pencerelerinin şekli ile kiremitlerin kenarlarını, duvarları içinden, belirsiz bir şeklin, sık ışık ışınlarından oluşan bir çeşit kozanın belirmeye başladığı bir kuvars kutusuna yavaşça dönüşene kadar bulanıklaştırdı. Bir tek kendisi, bulunduğu yükseklikten mucizeyi görebildi. Çünkü o şimdi, devasa, ilahi bir sanrının, en göz kamaştırıcı kaya kristal çerçevesi içinde olan bir ikonanın, en canlı ve en parlak boyalarla kaleme alınmış bir simanın üstünde yüzüyordu. Eşsiz bir güzellik ve görkeme sahip ihtiyar bir adam, iki yüz metre uzunluğundaki bir tabutu doldurarak, bedeni üstünde bürümcük gömleğinin göğsü ile kollarının görünmesine izin vererek kıvrımlar meydana getiren, altınla dikilmiş ve mücevherlerle süslenmiş fevkalade brokar kıyafetler içine sarılmış bir şekilde yatıyordu. Yün gibi beyaz saçları, beline kadar örekeler şeklinde damlayan sakalı ile karışarak omuzlarının üzerinden dökülüyordu. Solgun yüzünde, çatık kaşları arasında, incecik bir fırça ile yapılmış gibi melankolik, büyük bir Omega çiziliydi. Gözleri, saydam iki tane peruze ile işlenmiş gibi maviydiler. Göğsünde, patrik sakalının üstünde, yağlı sayfaları sinabar harflerle örtülü olan gümüşler içindeki

eski dua kitabını açık tutuyordu. İhtiyarın boynunda, örülü bir zincirin ucunda, içinde dantelli kenarları olan ipek bir yatağın üstünde, zamanın sararttığı bir dişin göründüğü kristal bir kutu sarkıyordu. Saydam tırnakları olan sofu ayakları, deri ayakkabılar içindeydi. Doğaüstü yüzü, başının tepesi etrafında altın yapraktan bir tepsi gibi genişleyen ve kenarında üç tane eğri inci sırası bulunan ışıktan bir yağ terliyordu.

Bu *göksel* gösterimden korkan Mircea, yine de büyülenmiş bir şekilde gülümsedi, çünkü parlak ikonanın içinde, çok küçükken, masallarını dinlemek ve sert, tütünden sararmış beyaz sakalı ile oynamak için Silistra sokağındaki evlerinin eşiğinde yanında oturduğu ihtiyar Catana'nın yüzünü tanıdı. Derin bir mavilikteki gökyüzünde, ikonaya onu sonsuzluğa kadar aklına kazımak istiyormuş gibi bakarak onlarca metre üstünde süzülürken, çocuk birden kendini kötü hissetti, midesi bulandı, fakat garip, ağrısız bir haldi bu. Apartmandakilerin bağırışları kesildi, sokağın, emniyetin ve apartmanın perspektifleri sulu bir gri içinde silindiler. Mil ve sisten oluşan bir dünyanın içinde kaldı. Bir tek camdan oluşan devasa kutu gittikçe daha güçlü bir şekilde yanıyordu ve alevi, güneşinki veya bir fırının ağzı gibi olup, çocuğun ince kafatasını doldurup, harap edici bir patlama içinde –kendisinde sonsuz korku ve mutluluktan oluşan bir hale şeklinde patlayabilecek bir patlama içinde– beynini mahvedene kadar böyle devam etti. Ve aniden gittikçe daha hızlı bir şekilde boşluğa düştü, bedeni tümüyle yanacak kadar güçlü çığlıklar atarak bir ok gibi aşağıya yöneldi. O kadar dar bir kuyunun içinden düşüyordu ki omuzlarını koparıyordu, etini parçalıyordu, iskeletini dağıtıyordu, kemikleri ise içinden kaydığı korkunç rüzgâra sürtünerek ufalıyordu. Ve birden, kendi taştan derisine *çarpıp* kendi bedenine dönmüş gibi toprağa çarptı. Aniden ürkerek

kendine geldi ve kendini birinin, belki de annesinin kollarında buldu. Fakat onu kucağında tutan kişi, tütün ve ucuz votka kokuyordu. Mircea gözlerini açtı ve gerçekten, yüzüne çok yakın bir yerde, terler içinde kalan ve bir ölününki gibi sararmış Herman'ın yüzünü buldu. Sekiz numaradaki sarhoş tamamen titriyordu. Çocuğu kaldırıp kovadan çıkmasına yardım etti. Kuyunun bütün pencerelerinden apartman sakinleri onlara sesleniyorlardı, fakat aşağıda, pasajın içi ıssızdı, bir çocuk bile kalmamıştı. Herman'ın avuçları kanlıydı ve çocuğun atletinde birkaç tane kırmızı leke bırakmıştı. Tramvaylar ve arabalar uğultular içinde Ştefan cel Mare sokağından geçiyorlardı. Birlikte kendi bloklarına doğru ilerlemişlerdi ve yedinci kat ile sekizinci kat arasındaki soğuk basamaklara oturmuşlardı. Orada, Herman, olup biten her şeyi anlatmıştı. *Çocuklar, Mircea'yı gittikçe daha yukarıya kaldırmışlardı ve o ana k*adar ulaşılmış bütün rekorları kırmıştı, bir böcek kadar küçülmüş kovanın son katların hizasında nasıl sallandığına baktıkları sırada, aniden *üzerlerine* yukarıdan gelen sonsuz bir korku saldırmıştı. O anı, olaydan sonra, gökyüzünü başka bir şekilde, yabancı ve istila edici, kurşundan bir pano gibi üzerlerine düşmeye hazır bir şekilde gördüklerini anlatıyorlardı. O an, sicimi ellerinden bırakıp deliler gibi koşarak ve bağırarak, normalde hiç ayak basmadıkları televizyon tamiri atölyesine bile saklanarak her tarafa dağılmışlardı. Herman, elinde bir file torba ile manavdan dönüyordu ve 1. bloğun karşısından geçerken asfalttaki sicimin hızlı bir şekilde çözüldüğünü görmüştü. Elindeki fileyi bırakıp birkaç adım içinde oraya, beton kuyunun altına gelmişti. Sicimi son anda yakalamıştı ve gökyüzünden düşen çocuğun ağırlığı neredeyse kollarını eklemlerinden çıkarmıştı. Herman, o sabahki olayı hiç kimseye anlatmamasını söylemişti, sonrasında ise evine gitmişti. Mircea, merdivenlerden

beşinci kata kadar inmişti, atletini kirli çamaşırların arasına atıp başkasını giymişti ve her şey garip bir sanrıyımış gibi sakin bir şekilde, tekrardan oyun oynamaya *çıkmıştı. Çocuklara kızmak gibi bir şey aklından bile geçmemişti, üstelik onlar, pişman bir şekilde ve her zamankinden daha arkadaşça etrafına toplanıp, makara ile en yukarıya çıkan* kişi, kendisi olduğu için "Afferin, Mircio!" demişlerdi.

Hayvan kafeslerinin bulunduğu alanın diğer başında, girişin sağında, çok fazla sevmediği, fakat Luca'nın deli olduğu atlar vardı. Luca, büyük yırtıcı hayvanların yemek saatlerinde huzursuz oldukları gibi huzursuzlanan atların hepsini ahıra kadar sürüklemişti. Uzun yeleleri şeritlerle örülmüş birkaç tane midilli, bir tane tek boynuzlu at ve zarif bukağılıkları ile kadifemsi gözleri olan güçlü atlar vardı. Açıkça söylemek gerekirse, aralarında en ilgi çekici olanı, sanki atlardan farklı yapılmış ve alnındaki boynuzu mavi-sedef ve spiralli olan sadece tek boynuzlu attı. Spirali öyle bir şekilde yapılmıştı ki hiçbir zaman bitmiyordu. Vidalanmasını, kökünde yaklaşık olarak bir çocuk kolu kadar, ucuna doğru bir parmak kadar, sonrasında kurşun bir kalem kadar, bir şırınga iğnesi kadar, bir saç tanesi kadar, bir örümcek ağı kadar ve sonrasında gittikçe daha ince, daha ince olan, gittikçe daha sıkı tane spirallerle sürekli spiralli şekilde devam eden gittikçe daralan koninin üzerinde –bilim adamlarının dediklerine göre, spiral, önce molekülleri, sonrasında atomları, sonrasında protonları ve kuarkları, sonrasında sicimleri, rohreleri, sonrasında dookleleri, sonrasında...– *döndürene kadar, alnından ucuna doğru sonsuza kadar takip edebiliyordun. Hiçbir zaman, hiçbir makine ile, spiralin bittiği uçtaki yere yetişemezdin. Bu yüzden tek boynuzlu bir ata değdiğin anda tüm hastalıkların iyileşiyordu. Taze hayvan dışkı kokusunu* içine *çekerek atların ahırından geçtikten sonra, çocuklar tekrardan sonsuz yaz gökyüzünün*

kubbesinin altına çıktılar. Diğer çocukların önünde ters yürüyen Jean, durmadan konuşuyordu. Kirli kıyafetleri, sürekli yaşlı silik gözleri, uzun ve arapsaçına dönmüş saçları ile, bütün çocuklar arasında en komiği ve en hüzünlüsüydü. Artık hiç kimse onu dinlemiyor olmasına rağmen, çocuklara sürekli hızlı bir şekilde "Annem bir inek kesiyor", "Ana'nen bahçede çamaşır yıkıyor", "Virajda raylar gıcırdıyor" gibi, yeryüzündeki bütün saçmalıkları tekrarlayarak söylüyordu. "Bizim tavuğumuz sizin avlunuzda"nın Fransızcasını söylüyordu... Fakat, o kadar olayın yaşandığı o sabahtan sonra yorgun düşen Mircişor, akşama annesi ve babası ile sirke gideceğini hatırladı ve gülümsedi.

Ev, içten bakıldığında bir kilise gibi yüksek görünüyordu. Dışarıdan bakıldığında ise, üst kat olarak görünen kısım, çan kulelerinin içi gibi dar ve eğri olan alt kattaki odaların tavana doğru olan uzantısından başka bir şey değildi. Evin planı haç şeklindeydi, binanın merkezinin biraz ötesinde, iki koridor kesişiyordu, enine düşen kısım ise, şimdilik kadife perdelerle maskelenmiş odalara götürüyordu. Fakat girişteki koridor, evin diğer başına –ortasında, ayaklarının ucunda, zeminin üstünde çiçekli ipekten iki yastığın durduğu– parlatılmış taştan bir kaidesi bulunan geniş ve yuvarlak bir nişe doğru götürüyordu. Kaidenin üstünde, kıvrımlı bir kumaş parçasının altında, heykeli andıran bir şekil göze çarpıyordu. Birbirine o kadar benzeyen fakat yine de birbirinden farklı olan iki kadını takip eden Herman, koridoru, küf-

lenmiş duvar kâğıdı ile kaplı yüksek ve dar duvarların arasından geçmeye ancak yer bularak katetmişti. Porselen bir reseptakuluma benzeyen kavisli duvarları beyaz ve bomboş olan nişin içinde durdular. Zeminde, yüksek tavanın şamdanla birlikte yansıyacak derecede iyi parlatılmış iç karartıcı bir mozaik vardı. Soile'nin annesi ona dönerek "Umarım bizim küçük bir alışkanlığımız seni rahatsız etmez" dedi. "Ondan sonra reçeller için de yeterince zamanımız olacak." Hiçbir cevap beklemeden, aslında o orada değilmiş gibi, kadınlar yastıkların üstüne diz *çök*tüler, odanın ortasındaki şekli örten sarı saten kumaş parçasını çektiler. O nesnenin gerçekten de bir heykel olduğu ortaya *çıkmıştı şimdi*. Güçlü bacaklarının üst kısmı taş kaideye sabitlenecek şekilde pubisin biraz aşağısından kesilmiş gerçek boyutta mermer bir kadın heykeliydi bu. Yüzü sınırsız bir dehşeti yansıtıyordu, açık parmaklı elleri, korkudan yuvarlak olmuş ve sadece kendi taş gözlerinin görebildiği ürpertici bir şeyden korunuyormuş gibi öne doğru uzanmıştı. Uzun ve hafif dışa dönük uçları olan memeleri ve hafifçe düşük omuzları, antik bir heykele ait değil de, sanki sokakta sayıları çok olan, aralarından birinin seçilip, kıyafetleri çıkarılıp, saydam mermerin içine karnının her bir kıvrımını, derisinin her bir benini, yine mermerden olan bir toka ile arkasına tutturulmuş ve basit bir şekilde kesilmiş saçlarının her bir buklesini işlemiş olan olağanüstü ve cani bir heykeltıraşın önünde modellik yapmaya zorlanan gerçek bir kadınınkiydiler. Daha ilk andan itibaren bir balyoz gibi Herman'ın karnında sancı oluşturan heykelin dehşeti, acımasız bir sakatlama sonucu doğmuştu. Anatomik bir mulaja benzer şekilde, kadının karın duvarı yoktu, geride ise, heykelin kar gibi soğuk ve parlak beyazı ile zıtlık içinde, üreme sistemi çiğ etin renklerindeydi, *kırmızı* ise kan içinde yüzer şekilde ve aynı zamanda kırmızı arter-

lerin ve sedef rengi zarların renginde görünüyordu. Rahmi de, oluşumunu tamamlamış, kafası aşağıya bakarak oyuğu ağır ve olağanüstü güzellikteki bir meyve gibi dolduran, kıvrılmış çocuğun görülebilmesi için kesilerek açılmıştı. Vajinası, mesane ile rektum arasında aşağıya doğru inip yine canlı gibi duran bir vulva ile bitiyordu: kıvrımlı dudakları rahminin az aşağısında sarkıyordu, bacaklarının birleşme noktasında ise birkaç tane pubis kılı parlıyordu. Taştan bir kaplamanın altında ebedi bir hareketsizliğe ve sonsuz bir gebeliğe mahkûm edilmiş gerçek bir kadın vardı sanki. "Doğum anı geldi ve doğurmak için güç yok" diye sarsılarak hatırladı Herman, heykele baktığı ve gözlerini kapatarak anlaşılması imkânsız bir ayin yapan kadınları dinlediği sırada. Dualarını yaparken birbirlerine daha da çok benziyorlardı: ikisi de başlarını hafifçe sola yatırmışlardı, ikisinin yüzünde de saygın bir üzüntü vardı, ikisinin ağzı da yarı açıktı ve ağızlarının içinden egzotik kuşlarınkine benzeyen ve garip bir şekilde ileri geri hareket eden dilleri görünüyordu. Sonrasında kalktılar, Soile ise parlak taştan çocuğu elleri arasına aldı, büyük bir zorlukla mağarasından çıkardı, birkaç saniye için göğsüne bastırdı ve sonrasında ise neredeyse geri devirdi. Kadın, bebeği kucağında tuttuğu sürece garip, kurnazca ve Hint tapınaklarının üzerine yapılmış Tanrıçalar gibi yapay dudaklarla şehvetli bir şekilde gülümsemişti, gözleri ise bir yana kaymıştı. Herman tekrardan, oyuğun içine kıvrılmış erkek çocuğun sani ikisininmiş ve hep birlikte hayata göğüs germeye hazır genç ve fakir bir ailelermiş gibi yoğun bir aşk dalgası hissetmişti. Soile'nin onun kadını, onlarca senedir beklediği hayatının kadını olduğu konusunda hiçbir şüphesi kalmamıştı artık. Bir tek annesinin varlığı o anda Soile'yi kucaklamasına engel olmuştu. Bir an için, hayatlarının nasıl değişeceğini, onları an be an meydana geti-

rerek bakan gözden nasıl kaçacaklarını, onları düşünen beyinden, onları inşa edip yıkan kitaptan inatla nasıl kurtulacaklarını, dünyanın meydana getirilmesinden önce yapılmış ve onun için bir tarafa koyulmuş oldukları, kurban edilmiş oldukları, insanlık dışı bir hayata ve mutsuzluğa mahkûm edilmiş oldukları bir plandan nasıl vazgeçeceklerini hayal etmişti. "Kitap taslağının hiçbir zaman bitmemesini riske alarak seni nasıl unutacağımı, Mircea, senin hikâyeni nasıl terk edeceğimi, dişli bir çarkın saat mekanizmasından kopup da zaman kavramını *unutana kadar* hikâyeni nasıl mahvedeceğimi hayal etmiştim. Hemen ikinci gün Soile'yi elinden tutup ikimiz bu şehirden uzaklaşırdık. Köye bir yere, Tântava değil, bir başka yere yerleşirdik, orada, giriş odalı ve padavradan bir çatısı olan küçük bir evimiz olurdu, bahçesinde sebze yetiştirip çocuklarımızı büyütürdük ve mutlu bir şekilde orada yaşlanırdık. Son nefesimizi saman yatağımızın üstünde verirdik ve bu dünyadaki izimiz sonsuza kadar silinirdi. Ne kadar da imkânsız bir mutluluk: seçilmemiş olman, kaderinin önceden yazılmamış olması, kurtuluşa doğru ilerlememen... Yaşamak, çalışmak, sevmek ve sonra da toprak olmak... Azizler ile melekler, onlara kesinlikle kapalı olan bu kaderi çok istiyorlar, söyleyeyim sana. Fakat küçük kaçış planımı yaptığım sırada hiçbir kaçışın mümkün olmadığını, aklımdan geçen o fikirlerin bile büyük dokumanın içinde kim bilir hangi simetri için, kim bilir hangi öyküsel gereklilik için önceden belirlenip affedildiklerini biliyordum. Ve eğer ağlamaya ve yakınmaya başlarsam, çıkaracağım her bir ses, anlatıcının 'gırtlak' diye yazdığı anda meydana getirdiği bir gırtlaktan geçer. Ve eğer susarsam, suskunluğum da önceden belirlenmiş olur ve eğer kendimi öldürürsem, bıçak sonsuzluğa kadar kalbime batmış olarak kalır, fakat hiçbir şey gerçekte meydana gelmez..." Sonrasında aynı koridordan dönüp

aynı olağanüstü derecede yüksek tavanların altından sağa doğru ilerlemişlerdi. Ölçülmesi imkânsız olan bir süre boyunca, koridorun sonuna, kırmızı kadifeden ağır perdeye ulaşana kadar enine düşen koridordan yürümüşlerdi. Pencerelerinin panjurları kapalı olan karanlık bir odaya girmişlerdi. Burada, koridordaki duvar kâğıdı, yerini, hastanelerin ve cezaevlerinin duvarlarının boyandığı açık yeşil kaba bir yağlı boyaya bırakmıştı. Boya kavlamıştı ve duvarlardan dökülmüş kabuk kümeleri oda boyunca uzanıyordu. Boyanın kavlamış olduğu yerlerde, duvarların gerçek rengi görünüyordu. Bazılarının doğarken yanaklarında olan ve yüzlerinin yarısını korkunç birtakım kanatların gölgesi gibi kaplayan lekelere benzeyen mor-vişne rengiydi. Odada, ahşap kaplaması kalkmış eski bir dolap vardı, kaprisli bir mobilyaydı, değerli ağaç kakmaları ve işlemelerle doluydu. Büyük bir makrame ile örtülü, aynı takımdan oval bir masa, altları kapitone birkaç sandalye, kapının üstünde ise o kadar yüksek ve dar ki tavana kadar ulaşan, kadranı ise kahverengi bir sisin içinde kaybolarak ancak fark edilebilen sarkaçlı bir saat vardı. Tabii ki fincanlarla ve sararmış porselen biblolarla dolu dolap gibi, sarkaçlı saat de gereksiz bir dekordu sadece. Masanın ortasında, dipleri uzun zamandır yandıklarını gösteren balmumu çamuru içinde kalmış kısa ve kalın dört tane mumun arasında, Herman'ın hayatında gördüğü en büyük örümceğin, içindeki kumun üzerinde hareketsiz bir şekilde yattığı cam bir teraryum vardı. Küre şeklindeki karnı bir bebek kafası kadar büyük olup, *kısa ve güçlü bacakları* ve *içinden renkli olan tek şeyin –çünkü kan rengindelerdi–*, iki tane zehirli kancanın çıktığı kaslı başı, göğsü gibi siyah parlak tüylerle kaplıydı. Yaşı daha büyük olan kadın, dolaptan kristal tabaklar ile kararmış gümüşten küçücük kaşıkları, sonrasında ise alt raflardan reçelin bulunduğu kabı çıkarırken, Herman ve

Soile masaya oturdular. Herman elini Soile'nin elinin üzerine koymaya cesaret etmişti, kız ise elini çekmemişti. Eli tombul, derisi ise kuru ve son derece inceydi. O zaman, yeşil ceviz reçelini sessiz bir şekilde yemişlerdi, bir yerlerden de içlerinde soğuk su bulunan iki tane bardak çıkmıştı ortaya ve o kadar doluydular ki, su, bardağın kenarları üzerinden duvarlara ince ışıklar fırlatan mercekler gibi kıvrılıyordu. Masayı örten makrame, *büyüleyici ve garipti.* Etrafı altı tane daire ile çevrili, ortasında ise bir dairesi olan çiçek şeklindeydi. Yedi dairenin her biri de, etrafı altı tane daire ile çevrili, ortasında ise bir dairesi olan yine bir çiçek şeklindeydi ve bu çiçeklerden açmış yeni taçyapraklarının her biri de, yine, etrafı altı tane daire ile çevrili, ortasında ise bir dairesi olan bir çiçek şeklindeydi ve alan fikrinin derinliğin derinliklerine kadar sonsuza kadar bu böyle devam ediyordu. Herman, gözlerini, sertliklerini hissederek krem renkli örgü iplerin *üzerinden geçiriyordu. "Fraktallar" diye düşündü, "her zaman ve her yerde fraktallar". Dünya,* kâğıtların üzerine toprağın, okyanusların, kuşların ve çiçeklerin çizilmiş olduğu sıkı bir yumak gibi düz ve yuvarlak duruyordu, fakat kâğıdı açıp avucunla düzleştirebilseydin, herkesin bir parçası olduğu gerçek desen ortaya çıkardı. O zaman kuşlar ile çiçeklerin bir çeşit illüzyon olduklarını anlayabilirdin: açık bir lotus çiçeği, rasgele bir şekil içinde, sayfanın uzak yerlerinde bulunan çamaşır yıkayan bir kadının kalçasının bir kısmını, bir arkebüzün horozunu, bir ülkenin haritasını ve bir virüsün stereokimyasal modelini bir araya getirebilirdi, bir dereotu yaprağındaki bir şebnem tanesi ise aslında, üç bin yıl öncesinde yaşamış Hititli bir fahişenin gözündeki parlaklık olabilirdi. Bizim alışık olduğumuz gerçek, açılmış dört tane taç yaprak gibi bir tek dört tane boyuta açılıyordu, fakat aynı zamanda diğer yedi boyut, plilerinde hikâyemizden hiçbir zaman

gün ışığına çıkarılmamış devasa halkalar saklayarak – çünkü her bir saç telimizin kendi uzunluğu, eni ve derinliği olup, zaman içinde uçuşuyordu, fakat aynı zamanda kendi içinde hiçbir zaman ortaya çıkmamış, hiçbir zaman bilinmemiş yedi mistik taç yaprağı döndürüyordu– sıkı bir şekilde mikroskobik bir kozanın içinde sarılı kalıyorlardı. Şekiller ve renkler beşinci, altıncı, yedinci boyutta nasıl görünüyorlardı acaba? Onuncu boyutta, her birimiz ne tür pırlanta gözler açıyorduk? Origami sanatının büyük ustaları, suya bir kâğıt yumağı atıyorlardı ve yumağın içinden binlerce plili ve köşecikleriyle *büyüleyici bir lotus çiçeği açılıyordu. Herman, bütün dünyanın, her tarafı yazılı olan ve devasa bir gözün gözyaşlarında açılmayı bekleyen bu tür kâğıttan bir çiçek olduğunu biliyordu. Dünyanın her bir noktasının, aynı patlamayı, düzleşmeyi, açılmayı beklediğini biliyordu. Hepimizin organik paketler olduğumuzu ve kafatasımızın altında,* yumak şeklinde toplanmış ve açıldığı takdirde yaklaşık olarak dört sayfa uzunluğunda bir nöron bezinin olduğunu biliyordu. Kıvrımları yüzünden uzak bölgeler birden komşu oluyorlardı ve absürt semboller, nevrotik mitler, hiçbir yere götürmeyen seremoniler halinde birleşiyorlardı. Fraktallar, girdaplar, doğrusal olmayan denklemler, pliler... Horosiklik şelaleler, birbirinin içine girmiş matruşkalar... Gebe alanlarla gebe alanlarla gebe alanlar... Ve yine de gerçek bu değildi; tarih, onunla birlikte buruşturularak ve kıvrılarak onun karmaşık yumağı içinde yaşayanlar için hariç olmak üzere, rasgele ve girdaplı değildi. Onu kim avuçları arasında buruşturmuştu? Hangi yazar, küfrederek, ilham eksikliğine beddua ederek sinirli bir şekilde kitap taslağından yırtıp atmıştı? Ve böylece hiç kimse ve hiçbir şey için, afet ile felaket için, aralarında hiçbir bağlantıları olmayan farklı göksel planlardan yıldızlarla ayı, terazi, koltuk, çoban, okçu... şeklinde takım-

yıldızları halinde birleştirmiş. Çıplak iki *âşık*, yataklarında altüst olmuş bir halde, masalın çok uzak bölgelerinden geldiklerini bilmeden kucaklaşabilirler, birbirlerini *ısırabilirler, mutlak birleşmeye kadar birbirlerinin içine girebilirler. Dişlerini birbirinin içinde birleştiren iki tane dişli çark, farklı saatlerin içinde bulunduklarını henüz öğrenmediler. Her şey düzleştirilmeliydi, her şey tekrardan oluşturulmalıydı, tekrardan okunup dünyanın başlangıç mantığı içinde tekrardan anlaşılmalıydı. Her şey açığa çıkarılmalıydı, bir zamanlar, Biri, "Lazar dışarı çık!" diye seslendiğinde dünyanın ortaya çıkarıldığı gibi,* her şey mezarın*dan çıkarılmalıydı. Herman, büyük yazarın, buruşuk kâğıtlarla dolu çöp* kutusunun içini karıştırıp, sinirle attığı kâğıdı kurtaracağını, masanın üzerinde "bütün dağlar indirilip bütün vadiler yükseltilene kadar" avucu ile düzleştireceğini ve böylece dünyanın tekrardan okunur hale geleceğini ümit ediyordu. O zamana kadar, çizilmiş olduğu sayfanın kim bilir hangi plisinden dolayı kırık boynu ile, tahrip olmuş organları ile, parçalanmış kara ciğeri ile, farklı bir tarafa çevrilmiş (alanın plileri, aklın plileri) her bir parmağı ile, her bir gözyaşı, her bir çapağı ve başka yüzyıllarda veya parseklerce* uzaklıkta kaybolmuş mavi irislerinin her bir parlaklığı ile sarhoş olmaktan başka yapacak bir şeyi yoktu.

Reçel, çocukluğunda, birer kara erik ağacının üstünden koparıp sonrasında dakikalarca çiğnediği reçinenin tadını anımsattı: tatsız, üstteki kabuğu yumuşak, içi ise sıvıydı. Ama Herman ne zaman çocuk olmuştu ki? Şimdi, aniden, mistik bir ışık içinde aklına gelen kara erik bahçesi neredeydi? O ana kadar, hatıralarının daha derinlerine hiçbir zaman böylesine inmemişti -kendisini

* Gökbilimde kullanılan uzaklık ölçü birimidir. Paralaksı 1 olan bir gökcisminin uzaklığına denktir. 1 Parsek yaklaşık 3.26 ışık yılına eşdeğerdir. (ç.n.)

aniden değişikliğe uğramış bir şekilde hissedip, kral ve Tanrı'nın *yüz ifadesi ile, sekizinci kattaki tek odalı dairesinin kapısını açıp* teras penceresinin ışığı altında başka türlü bir görsel sistem ile baktığı ve beynine neredeyse saydam görünen ve çığlıklar atarak merdivenlerden aşağıya doğru koşmaya başlayan korkmuş üç tane çocuğun görüntüsünü emdiği zamana ulaştı–. Ancak şimdi bir çocukluğunun da olduğunu öğreniyordu, şimdi, korktesinin bir bölgesinde, bir zamanların kara erik ağaçları gibi hatıraların yumuşak reçine tanesini salgılayan bir nöron dallanması açılıyordu. Bir an için dünyayı (fırtına bulutları taşıyan bir gökyüzü, yağmurların kararttığı, çürümüş koçanlardan oluşan bir çite doğru perspektifte küçülen kara erik ve erik ağaçları, çok uzaklarda, sonsuz gökyüzünde siyah görünen küçük bir ev...) yere değil de direk öne bakan gözlerle gördü, bir an için ağaç sıraları arasından gelen yabancının kanatlarının gökkuşağı renklerinden oluşan ateşini algıladı. Birinin ona adıyla seslendiğini duydu ve bir heykel gibi donakaldı. Her şey, onun şimdiki hayatından bir inci gibi ayrılmıştı, uzaklaştırılmıştı, hatta uzaklaştırılmış bile değildi; aynen, çok sevdiğin kadın yanındaymış gibi, fakat o, seni sevmeyen bir kadın, sana kapalı bir kadındır. Soile'nin şimdi, annesiyle birlikte başka bir boyutta yüzerek, amniyotik sular içinde foklar gibi büyük ve gölgeli gözleriyle hiçbir merak belirtisi göstermeden dönüp, *büyük akvaryumun kalın camından ara sıra ona bakarak yanında oturduğu gibi.*

Bir sonraki pazar *günü*, Obor'da kurulan pazarda onlara eşlik etmişti. Ştefan cel Mare sokağından tramvaya binmişlerdi, mazgallı kulesi olan Emniyet Genel Müdürlüğü'nün önünden, sonrasında beyaz eşya ve mobilya dükkânının bulunduğu apartmanın yanından –onun apartmanı, senin apartmanın, Mircea– geçmişlerdi, ardından birkaç saniyeliğine, uzaklardaki büyük kubbe ile

birlikte Aleea Circului sokağının perspektifi açılmıştı önlerinde... Colentina Hastanesi'nin yanından, sonrasında Doctor Grozovici'teki polikliniğin yanından geçmişlerdi, Melodia sinemasını geride bırakıp, Lizea'nuyu geçmişlerdi. Buradan itibaren tramvay rayları Obor pasajına doğru iniyordu. Burada inmişlerdi, karşı tarafa geçerek geniş pazarın insanlardan oluşan çamuruna karışmışlardı, pazar yerini, kuru kara erik ve solmuş selam otu satan birkaç köylü kadının inanılmaz derecede kirli olmalarına şaşırarak, ekşimiş lahana kokan tezgâhların arasından katedip, 1 numaralı tramvayın rayına çıkmışlardı. Sol tarafta, uzaklarda, Sf. Dumitru kilisesinin kuleleri yükseliyordu, önlerinde ise, kararmış ve kırık camlarıyla acınası bir görüntüsü olan bir plastik fabrikası bulunuyordu. İğrenç leşler, sokağın kenarında yatıyordu. Bütün pazarın kirli suları, kanalın içine buradan dökülüyorlardı. Yan taraftaki halin hâlâ canlı olan balıkları ve yengeçleri burada hortumla yıkanıyordu. Herman, pis kokular içinde, morga benzer şekilde fayanstan duvarları olan, bir zamanlar kancalarında yarımşar dana ve domuzların sarktığı, şimdi ise boş boş şangırdadıkları, kan lekeleri ile dolu beyaz önlükler içindeki kasapların şimdi bir sigara içerek işsiz durdukları, bir zamanlar etin parçalandığı kütüğün şimdi eski bir taş gibi kupkuru kaldığı bir kasap dükkânının bulunduğunu hatırladığı bu halden nefret ediyordu. Açlık, zenginlik ve bolluğun olması gereken bu hallerin içinde yıllardır kendine yer edinmişti. Duvardaki büyük mozaik ise, meyve sepetleri ile boğuşan, Gilead'daki gibi zengin sürüleri süren, fazla fazla olmuş ekinlerini nereye koyacaklarını bilemeyen, meyvelerinin ağırlığı ile kırılan dalları bağlayan köylüleri sergiliyordu. Fakat model bir cezaevi gibi üç kattan oluşan geniş hal, şimdi ıssızdı. Yaklaşık olarak üç yerde, fındık büyüklüğünde ve toprak içinde yüzen patateslerle,

solmuş salatalıkların olduğu kavanozlar satılıyordu. Yine de zavallı kadınlar, kocalarının ve çocuklarının masasına koyacak bir şeyler bulma ümidiyle içeri giriyorlardı hâlâ.

Plastik fabrikasını çevreleyen betonarme duvarın bir yerinde, paslanmış, uzun zaman önce kullanımdan çıkmış tren raylarının içeri girip devasa bir meydanda kesiştikleri bir açıklık vardı. Otlar, gazete kâğıdı ile örtülü dışkılar, kıvrılmış demirler, yürümeni engelliyordu, fakat kuş ve hayvan pazarına doğru ilerleyenlerin hevesini kırmıyordu. İnsanlar orada, basılmaktan sertleşmiş toprağın üzerine gazetelerini –*Scânteia* ve *Sportul*– seriyorlardı, üzerlerine ise sadece ötücü kuşlar ve papağanlı kafesler değil, güvercinli kasalar, balıklı akvaryumlar, bir aylık köpek yavrularının içinden başlarını çıkardıkları çantalar, balık oltaları, kamışlar, değişik motorların, aletlerin yağlı parçaları, vidalar ve menteşeler, yırtık pırtık ve lekeli kitaplar, eski plaklar koyuyorlardı. Tümünün fakirliği öne çıkıyordu ve aynı dünyadan olmasaydın karşılarında nefessiz kalırdın: onlarca yıllık eski kıyafetler, metal dişler, ağır çalışmaktan salaklaşmış köylülerin bulanık gözleri. Kadınlar, birer çitin yanında, kıllı bacaklarının ve yırtık külotlarının göründüğüne hiç aldırış etmeden, erkekler gibi *çömelerek* oturuyorlardı. Arada bir ellerinde beliren paralar aynı derecede buruşuk ve eskiydi, eline geçtikleri insanlar gibi fakirlikten yaşlanıp yıpranmışlardı. Kırmızı bezden, resmen yer bezinden elbiseler içindeki birer kız çocuğu, satılığa *çıkarılmış* Birman kedisini gözlerinden öpüyordu. Başka bir çocuk, başındaki tüyleri kalkmış küçük, yeşil bir papağana parmağını uzatıyordu. Her tarafta, derin aydınlık bir beyazlıktaki volütleri ve gri kenarları olan bulutlar yuvarlanıyordu. Soile'yi, her zamanki gibi, küçük akvaryumlardaki tüllü balıkları büyülenmiş bir şekilde seyreder halde bırakarak, fabrika işçilerinin, parçalara ayrılmış saçları ve paslar içinde yü-

zen demirleri istifledikleri meydanın dibine doğru ilerlediler. Neredeyse *çürümüş* küçük bir havuzun dibinde, iribaşlarla dolu, kim bilir hangi yağmurdan kalmış bir su birikintisi vardı. Kobayların telaşlı bir şekilde hareket ettikleri kutuyu dizlerinin üstünde tutan fareli adam oradaydı. Soile'nin annesini gören yaşlı adam sırıttı ve hemen parmaklarının arasından onlara bakan iki fareli avucunu kadına doğru uzattı. Kadın, hiçbir laf söylemeden fareleri hemen satın aldı, sonrasında ise dik ve sert duruşuyla, Herman'ı demir istiflerinin arkasına çekti. Soğuk fakat yine de hüzünlü gözleriyle, Herman'a "Bugün bir şey daha alacağız, senin için özel bir şey" dedi. Arka taraftaki duvar ile istiflenmiş eşyalar arasındaki çok dar alandan geçtiler. Her taraf sidik kokuyordu. Herman, nefesini tutabildiği kadar tutarak kadının arkasından ilerliyordu, fakat yol uzadıkça uzuyordu. Birçok kez döndüler, demirlerin elbiselerin kumaşlarına takılan sivri köşeleri vardı, duvarların *içinden çıkmış otlar* insanın yüzüne vuruyordu, fakat hiç aldırmadan ilerleyen kadının arzusu, onun Soile'ye dönme arzusundan daha güçlüydü. Soile: hayatında hiçbir zaman hiç kimsenin olmayacağını düşündüğü sırada bulduğu yumuşak huylu, iyi kız. Görünüşe göre, ulaşmaları gereken yere varmışlardı, çünkü fabrikanın bir duvarının, kokuşmuş bir dizi çöp kasasın*ın* ve dikenlerle örülü kuru dallardan oluşan bir çitin sınırlandırdığı alandan herhangi bir çıkış yok gibi duruyordu. Buraya, bir tarafa kıvrılıp ölmek için gelebilirdin. Hiç kimse bilmeden, etin eriyip sarılmış olduğu bezlere karışarak, beyaz ve şişman kurtlar yapana kadar orada *öyle* yatabilirdin. Yağmurlar seni yıkayıp, karlar üzerini örtebilirdi, yazın ise gökyüzündeki kuşlar, leşinin kokusu ile *üzerine üşüşürlerdi.* Adi ve umutsuz dar alanın ortasında kadının yanında duran Herman, "Şehrin rektumu burası, şehrin içini boşalttığı büzgen burası" diye düşündü. Kadının

kendisi bile düşünceli görünüyordu, fakat aniden yüzü açıldı: "A, buradaydı!" dedi ve parmağı ile sopalarla dikenlerden oluşan çitin içinde, neredeyse fark edilmesi imkânsız olan, örülmüş dallardan ibaret bir kapıyı işaret etti. Herman, kapıya yönelmeden önce, fabrikanın iç karartıcı duvarında, oldukça yukarılarda bir yerlerde bir pencerenin olduğunu ve içinden, devasa beyaz bir bone takmış bir kadınla, boynuna aldığı ve ellerinden tuttuğu, dişsiz ağzı ve çenesinin üzerinden sızan salyalarıyla *gülen birkaç aylık bir bebeğin onlara baktığını gördü.* Çitin kapısında, kilit yerine, köydeki helalardaki gibi küçük tahta bir çubuk vardı. Siyahlar içindeki kadın kapıyı açtı, kapının öte tarafında ise Herman'ın gözlerinin önünde büyüleyici bir manzara açıldı.

Asmalar ve meyve bahçelerinin güneşlendikleri tepelerle çevrili, çiçeklerle dolu bir vadiydi. Üzerinde, ışık yuvarlarında devasa lav dillerinin, aşağıya, dünyaya, manzarayı süpüren, çiçeklerin içindeki şebnem tanelerini yakan ve yapraklara yapışmış çimen gibi yeşil çekirgelerin bacaklarını şeffaf hale getiren bir ateş rüzgârı gönderip yükseldikleri, göz kamaştırıcı köprüler oluşturdukları ve yavaş bir şekilde yıkıldıkları, tam da gökyüzünün ortasında bulunan güneşin şişirdiği, yazın çekirdeğinin çekirdeğinin derin bir seması vardı. Kenarları iyi bir şekilde belirlenmiş köpüklü bulutlar, gölgelerini dünyanın üzerinde bırakarak aheste aheste akıyorlardı. Bellerine kadar gelen rengârenk çiçekler eşliğinde vadiye indiler, her tarafları polen ve coşkun çiçek kadehlerinden damlayan yapışkan sıvılarla doldu, çok bacaklılarla alev tahtakurularının ayaklarından yukarı doğru çıktıklarını hissettiler. Şeffaf, *güzel kokulu dumanlar,* bukleli saçlar gibi uçuşarak ve havanın içinde çözülerek gökyüzüne doğru yükseliyorlardı. Ayaklarının altında, çimenlerin arasında, sıvı zülüflerini sarı, yuvarlak yapraklarla kökler

arasında yayan ve karbon kâğıdı gibi buruşuk birkaç süsen çiçeğini sulayan soğuk bir ırmak akıyordu. Neredeyse üzerlerine kapanan çiçeklerin sapları arasında, vadinin en alçak kısmına oturdular. Şırıltılı nehir ağı buraya kadar ulaşmıyordu, fakat hava mavi ve nemliydi; yeşil etleri, sert çimen kanatları ve hiçbir şeye bakan kırmızı gözleriyle avuç *içi* büyüklüğündeki *çekirgeler ise rahatsız edici* tek komşularıydı. Çiçeklerin taç yapraklarından filtrelenerek geçen ışık, onlara doğru kırmızı, safran, peruze renklerinde iniyordu ve yüzlerini garip dövmelerle boyuyordu. Kadın, bir çiçek sapının üzerinde gezinen uğur böceğini eline aldı; *böcek, alt kısmındaki* kahverengi camdan paçavralarını*n görünmesine yol açarak noktalı üst kanatlarını açıp uçana kadar, işaret parmağının ucunda dolaşmasına izin vermişti.* Uğur böceği, sonra, acemi bir şekilde, uzak tepelerin tümseklerine doğru uçup gitmişti.

Üzerlerindeki kıyafetler k*ısa sürede* nemlenmişti. Doyumsuz bir şekilde birbirlerinin yüzlerine bakıyorlardı ve yaşadıklarına inanamıyorlardı: çünkü şimdi rengârenktiler ve alınlarındaki, burunlarındaki, elmacık kemiklerindeki ve dudaklarındaki renklerle nemli havanın dalgalarında titriyorlardı. Yaprak stomalarının nasıl açılıp kapandıklarını görebiliyorlardı. Beyaz bir sütün, yaprakların ve sapların saydamlığı içinden çiçekli kısımlara doğru nasıl çıktığını görüyorlardı. Taç yaprakları*n içind*eki *kılcal damarlar, sinirler, ter glomerülleri* çok taze zarları*n* içindelermiş gibi ayırt edebiliyorlardı. Bazılarında, parmaklarınki gibi papiller hatlar, bazılarında da gözlerinki gibi kirpikli gözkapakları vardı, başkalarının vişne rengi saçakları arasından, uçlarında yapışkan ve berrak bir sıvı tanesi bulunan uzun ve sert bir pistil yükseliyordu. Kadın, dizlerinin *üzerin*de kalkıp, dili ile, çok zarif bir şekilde, en yakındaki pistilin üzerindeki yapışkan

damlayı aldı: "Tatlıdır, nektar" dedi ve kendini tekrardan çiçeklerin arasına bıraktı. Nemli kıyafetleri, bedeninin her bir kıvrımının şeklini alan pembe pleksiglas korsesinin görünmesine izin vererek bedenine yapışmıştı. Nihayet kelebekler gelene kadar, öylece, polen yağmuru altında ve arzunun içinde yüzerek kaldılar. Kelebekler, camlı kapaklarını gölgeli salonların içinde yavaşça açan Antipa Müzesi'nin yüzlerce böcek koleksiyonu kutusundan geliyorlardı. Bu Afrika ve Amazon kelebekleri o kadar büyüktüler ki, zemini buruşuk satenli bir kutuya iki tanesi (şaşırtıcı seksüel bir dimorfizm içinde bir dişi bir erkek kelebek) ancak sığabilmişti. Bacakları ve hortumlarının küçük yayları canlanmış, birbirleri ile iletişim kurabilmek için antenlerinin başları uzamıştı ve sert selofan gibi kaskatı kanatlarını çırparak, yumuşak bedenlerini delen iğnelerden kurtulmuşlardı. Üzerlerine elle *çizilmiş* manzaralar, minyatürler, İncil kahramanları ve geleceğin şehirlerinin bulunduğu uzun kanatları, onları dioramalarla dolu salonlardan jelatin gibi soğuk havanın içine yükseltmişti, onlar ise, mermer merdivenlerin üzerinden uçarak, merkezi salondaki Deinotherium iskeletinin büyük kaburgaları arasından filtrelenerek üst kata çıkıp, o saatte nerdeyse boş olan Victoriei Meydanı'na doğru genişçe açılan pencerelerden sonsuz sürüler halinde dışarı çıkmışlardı. Kısa sürede Bükreş'in semaları, çocukların, insanların *gözlerini kamaştırıp kafalarını karıştırmak için pencereler*den tuttukları aynaların ışığından daha parlak, duvara bir kelebek gölgesi yansıtmak için yan yana birleştirilen iki elden daha büyük kelebeklerle dolmuştu. Çikolata yaldızı ve portakal dilimleri, pembe feldspat kristallerin içinden geçen son derece ince kesikleri, jilet, deniz içindeki ada, paralel dünya, Saturn halkaları kanatları ile, her biri Kalimantan veya Hebridler'de mahvedici bir kasırga meydana getirerek, tembel bir şe-

kilde çatıların üstünde kesişiyorlardı, kavak ve çınarların dalları ile karışıyorlardı, açık pencerelerin içinden ocakların alevlerine ve sevgililerin yataklarına denk geliyorlardı, balkonlara çıkmış kızların saçları ile örülüyorlardı, çingenelerin parmaklarındaki büyük altın yüzüklerin çekiciliği ile iniyorlardı, ışıkların kırmızısı veya yeşiline konarak trafiği alt üst ediyorlardı, metronun uzun ve kara tünellerini dolduruyorlardı... Eski binaların güneşli sağır duvarlarında duruyorlardı, eski yapıların pencerelerini çevreleyen süs heykellerinin *yüzlerine konuyorlardı. Sıcak bir rüzgâr dalgası, onları,* vatmanın deli gibi çanını çaldığı bir tramvayın ısınmış metaline yapıştırıyordu... Ekvator'da olduğu gibi Bükreş'in üzerine de her gün saldıran onlarca ve yüzlerce kelebekten yalnızca çok az bir kısmı, alanın garip bir bükle yaptığı, beklenmedik bir girdap açtığı yeri bulabiliyorlardı. Vardıkları bu kurtuluş çukurunda, liflerin *içinden, öncesinden daha parlak bir şekilde tekrardan meydana* gelerek renk ve titreşim bitleri halinde çözülmüş şanslı kelebekler, geride kalanlar gibi müzedeki camlı kutuların içine dönmelerine artık gerek kalmadan *şehrin merkezindeki çiçek dolu vadiye ulaşıyorlardı. Deniz kenarındaki dalgaların köpüğüne benzeyen kelebeklerin bu gelgiti, Bükreş'i o ana kadar inşa edilmiş en büyüleyici şehir haline getiriyordu, çünkü binaların taş, alçı ve cam önyüzleri her gün kadifemsi kanatlar tarafından* parlatılıyordu, havanın içinde ise, her zaman gökkuşağı renginde pulların bir tüyü kalıyordu, akciğerlere solunan bu pullar ise, göğüs kafeslerinde kıvrılmış birtakım neon tüpleri gibi görünen nefes borusu ile bronşların ışık saçmasına yol açıyordu.

Soile'nin annesinin, çiçeklerle dolu çatlağın içinde Herman'ın yanına kıvrılarak beklediği saat, güneşin gök kubbenin ortasında bir nükleer reaktör gibi yandığı, kelebeklerin geldiği ve kayısıların, etraftaki meyve bahçe-

lerinin ağaçlarında bal gibi tatlı bir et yaptıkları o saatti. *Şimdi ikisi de, örülmüş bitkilerden oluşan* bu siperlikte, kabukları kâğıt gibi kırılgan küçük salyangozlar ve *çok bacaklıların istilasına maruz kalmış* bu canlının, yani kesişmelerden, uzaysal çekicilerden, felaketlerden doğan Thomist kelebeğin *şekil kazanıp* gittikçe daha berrak bir hal aldığı ana kadar geçirdiği bu evreyi şaşkınlıkla izliyorlardı: Nervürlerle sertleşip saf bir renk ile, içinden belirdiği gökyüzünün mavisinden çok daha yoğun yansıtıcı bir mavi ile dolan ıslak selofandan kanatlarını gittikçe daha fazla uzatarak taze boyasına bir parmak *çalınmış* gibi gökyüzünün bir parçasının nasıl yavaşça karalanmaya, girdaplaşmaya başladığına, öncesinde, rüzgâr ve kristallerden oluşan zarif çizgiler halindeki bu cismin, saf bir matematik *düzenle nasıl şeffaf, simetrik bir yapı*ya dönüştüğüne bakıyorlardı. *Büyük mavi bir kelebekti, arkasından ise, gökyüzü kaynamaya başlayana kadar başka ve başka kelebekler gelmeye devam etti. Fakat sadece o, ilki, tüylü bedeni, toraksın altında kıvrılmış altı tane ipliksi bacakları ve üsttekiler kobra başları ile, alttakiler ise uzun kırlangıç kuyruklarıyla* biten açık kanatları ile tamamen gerçek duruyordu. Gökte, çiçek denizinin, yeşil tepelerin üzerinde diğer kelebeklerin oluşturduğu karanlık bir renk girdabının içinde tembel bir şekilde kanat çırpıyordu şimdi. Hem kadın hem de Herman, ayağa kalkmışlardı ve şimdi, bellerinden aşağıya çiçeklerle doluydular, üst tarafları ise güneşin aydınlattığı ve bulut akışının gölgelediği, ıslak ve şeffaf renklerle benekler kazanmış, güzel kokularla narkozlanmış kelebeklerle doluydu. Kanatlarının açısı diğerlerinkinden çok daha geniş olan büyük elektrik mavisi kelebek, birkaç kez Herman'ın etrafında döndü, sonrasında ise bütün göğsünü kaplayarak ve bir zamanlar büyük papazın Urim ve Thummim'in, ışıkların ve mükemmelliklerin dikili ol-

dukları efodundaki göğüslüğe benzer şekilde, göğsüne konup ihtişamla doldurarak orada donakaldı. Kadın, Herman'ın gömleğini altı yerden yırtarak onu oradan koparmak zorunda kaldı, çünkü kelebek, gömleğin içinden geçerek tırnaklarını derin bir şekilde Herman'ın etine saplamıştı. "Bak" demişti kadın büyük hayvanı kanatlarının arasından iyice tutarak, "senin güçlü ve dinç kelebeğindir! Onun peşinden geldik buraya." Çırpınmasını bastırarak, dikkatli bir şekilde, onu, *çantasında taşıdığı büyük bir ayakkabı kutusunun içine yerleştirmişti. Birkaç saniye için, kelebek*, bir güvercin gibi çırpınmıştı, fakat sonrasında sakinleşmişti. Kutu, tekrardan, çantanın içinde kayboldu ve Herman ile kadın, kıyafetleri üzerindeki polen ve kelebek tüylerini silkerek, vadiden çıkıp sopalardan oluşan çitin kapısını aradılar.

Dışarıdaki kötü koku ve pislik çekilmez derecedeydi. Taşlaşmış fekalom dolu bağırsaklar, kusmuklar ve sarı sidik akan sellerin içinden, yüzlerine çarpan tozlu dalların arasından ilerliyorlardı. Soile'yi almak için bitpazarının bulunduğu alana zorlukla yetiştiler. Aynı akvaryumun önünde donakalmış olarak buldukları Soile'yi de yanlarına aldılar, fakir, yırtık pırtık kıyafetler içindeki ve karanlık insan kalabalığında *sıkışarak, şimdi bulutlanmış, neredeyse yağacak gibi duran bir gökyüzünün altındaki sebze pazarının içinden geçtiler. "Burada bir zamanlar Moşilor panayırı* kuruluyordu, Soile" diyordu annesi, bedeninin yarısını ona doğru çevirerek. "Ne çok insan, ne delilik! Gençlerin döndükleri zincirli salıncakların, pastırma yiyip *şıra içtiğin* tezgâhların bulunduğu ne şenlikler... Bak, burada, yılanları, sicimler üstündeki dansçıları ve hatta örümcek kadını bile olan seyyar bir sirk vardı. Burada ise tır tezgâhları. Ne kadar da kalabalıktı! Ölümdü! İstediğin gibi dolaşamıyordun. Kalabalık seni istediği tarafa götürüyordu. Yavaşça, şenliğe doğru veya

dışarıya akan, birbirine sürtünen insan selleri vardı. İnsanlar küfrediyorlardı, bağırıyorlardı, hırsızlar göz göre göre bir insanı bile alıp götürüyordu, çünkü kendini korumak için elini bile kaldıramıyordun... Lastikli topları ve başlarında krepon kâğıttan pembe fesleri olan zavallı çocuklar resmen eziliyor, ayaklar altında *çiğneniyorlardı*. Ve bir keresinde zincir salıncağa *bağlı* bir sandalyenin zinciri koptu ve kız çığlıklar atarak kalabalığın üzerinden uçup birilerinin başına düştü. O olayda dört kişi mahvolmuştu..." Durağa ulaştıktan sonra, çok kalabalık olan üç-dört tramvayın geçmesine izin verdiler ve en sonunda bir tramvaya binip Tunari'daki evlerine varmayı başardılar.

Girişten geçerek, hamile heykelin küçük sunağının bulunduğu dipteki nişe götüren koridordan ilerlediler ve bu kez sağ tarafa döndüler. Kırmızı kadifeden başka bir perdeyi araladılar ve boyutlarına göre olağanüstü derecede yüksek tavanları olan bir başka odaya girdiler. Burada, iki kadının, panjurların yine hava almaz bir şekilde kapatıldığı, duvarların aynı yağlı açık yeşille boyandığı, ayrıca neredeyse nefes alınamayacak derecede bir misk kokusu içinde yüzen yatak odaları bulunuyordu. Odanın tüm mobilyası, başında ağır bir başlığı olan çift kişilik bir yatak, hafifçe dalgalı aynası sararmış bir tuvalet masası ve büyük bir dolaptan ibaretti. Tuvalet masasının önündeki sandalyenin döşemesi neredeyse tamamen yıpranmıştı, birkaç iple tutturulmuştu. Masanın üzerinde, aynanın ikiye katlandığı, içinde siyah kumaştan birkaç gül olan bir vazo, bir sürü parfüm şişesi ve oradaki gölgeleri ancak uzaklaştırabilen, neredeyse bitmiş, kalın kırmızı bir mum vardı. Annesi kayboldu birden, muhtemelen örümceği doyurmak için; *çünkü çok geçmeden, evin diğer tarafından kısa çığlıklar ve keskin ıslıklar duyulmuştu.* Soile ile Herman ise, el ele tutuşarak ve birbirle-

rinin gözlerine bakarak yatağın üzerine yan yana oturmuşlardı. Şimdi Soile, inanılmaz derecede genç görünüyordu, o kadar utangaç bir hali vardı ki, yıllar sonra kimsenin sınıf arkadaşı olduğunu hatırlayamadığı on dört yaşındaki o utangaç kızlar gibiydi. Ergenlik çağı öncesi sesi ile, o kadar basit ve bitmemiş cümlelerle sakin bir şekilde Herman'la konuşmaya başladı, sanırsınız bir yabancı veya bir heykel konuşuyordu. Yıldızlı gökyüzü oyununu oynamak isteyip istemediğini sordu Herman'a. Güzel bir oyundu, onun hiçbir şey yapmaması gerekiyordu; *kız, yıldızlı gökyüzüydü, Herman ise ona bakmalıydı.* Henüz küçük bir kızken derisinde benler çıkmaya başlamıştı, her yerinde, her yerinde; başlarda telaşlanan annesi ise, kızın derisindeki benlerin, yaz gecelerinin gök kubbesinde parlayan takımyıldızlarıyla aynı *şekilde öbekleştiğini* anlayınca, onu doktora götürmekten vazgeçmişti. Benler, ilk önce en bilindik şekilleri, *Ülker, Orion, Büyük Ayı ve Küçük Ayı, Koltuk, Zodyak* Kuşağı'nın biçimini almışlardı, sonrasında ise tablo, her sene bir sürü küçük yıldız, yıldız girdapları ve kemerleri ile tamamlanarak sonunda gökyüzünde *çıplak* gözle görünen bütün takımyıldızlar fark edilebilir hale gelene kadar süreç böyle devam etmişti. Soile'nin sırtında, annesinin sonrasında bir ansiklopedide bulduğu, diğer yarımkürenin takımyıldızları çıkmıştı: Pompa, Canopus, Güneyhaçı takımyıldızları. "Oyunu oynayabilmemiz için, ışığı kapatmalıyız" diye fısıldadı Soile ve Herman hemen kalktı, mumu *üfleyerek söndürmüştü. Karanlık mutlaktı.* Herman, kapkaranlık kesilen odanın içinde o kadar çok ayakta kalmıştı ki, *kısa sürede en başta bedeninin, sonrasında ise beyninin şeklini unuttu. Şimdi, kendisi sıcak ve gizemli* bir karanlığa *dönüşmüştü* ve bir an için ölümün yoğun mutluluğunu hissetti. Sonrasında, aşamalı olarak, önünde koca bir Evren açıldı: Soile, kıyafetlerini yavaşça çıkararak vücu-

dundaki noktalı, nabızlı, göz alıcı ışıklar saçan takımyıldızlarını bir bir ortaya çıkardı. Şimdi, odanın içinde yavaşça dönen kadının omuzları, memeleri, kaburgaları, karnı, bacakları, kürek kemikleri, beli, kalçaları tüm bu yıldızlarla örtülüydü. Herman, yavaşça röper noktalarını kaybetti. Yıldızların ışığı ile inleyen devasa bir gökyüzünün altında, sırtüstü yattığını, her bir takımyıldızının her bir hayali desenini çözdüğünü, bulutlardan eser bile olmayan gökyüzünü keserek düşen yıldızları bile gördüğünü hissediyordu. Her zamankinden daha güçlü bir şekilde, etten örtümüzden ayrı olarak, hepimizin başka bir bedeni olduğunu, hepimizin sonsuz bir kucaklayıştaki gibi özel ve sıkı bir şekilde kozmosun içine gönderilmiş olduğumuzu hissediyordu.

Fakat oyun bitti, takımyıldızlar aşamalı olarak kayboldular ve Soile mumu tekrardan yaktığında, ikisi de kendini, parfüm ve far kokan, kaplaması kalkmış eski mobilyalı odanın içinde buldular. Yatak odasından çıkıp oturma odasına doğru yöneldiler, orada ise Soile'nin annesini, örümceğin kumun üzerinde devasa siyah bir yıldız gibi açtığı teraryumdan, farelerin kalıntılarını çıkarırken buldular. Keliserlerinden kan damlıyordu. Tüylü alnı üzerinde üçgen şeklinde yerleştirilmiş gözleri şebnem taneleri gibi parlayan hayvana bakarak masaya oturdular. "Yıldızlı gökyüzü oynadık" dedi Soile, annesi ise "Başka zamanlar, tek başlarına bırakılan çocuklar evcilik oyunu oynuyorlardı" diye mırıldandı. Masanın çizgisi altında tamamen kaybolana kadar eğildi. Kalktığında, elinde, pencerelerin çerçeveleri arasında kalmış bir güveye benzer şekilde titreşimli bir çırpıntı ile hareket eden ayakkabı kutusu vardı. Kutuyu açıp, mumun ışığında çivit rengi görünen kanatlarını çırparak etrafa parlak tozdan küçük bulutlar saçan, fakat gözleri iki kırmızı kömür gibi yanan kelebeği çıkardı. Herman olacakları

sezdi, fakat yapabildiği tek şey, masanın üzerinden Soile'nin ellerini tutmak oldu ve böylece teraryumu da kollarının arasına almış oldular. Annesi, büyük kelebeği ellerinde tutarak ayağa kalktı ve teraryumun cam duvarları arasından bıraktı. Sonrasında yine camdan olan kapağı yerine yerleştirdi ve kollarında diken diken olmuş tüyleri ve korkunç bir saygısızlık hissi ile, üçü de bu *iç karartıcı kurban edilişin gerçekleşmesini beklediler.*

Kelebek, korkmuş bir şekilde çırptığı kanatları ile,alanın yarısını kaplıyordu. Korkunç hayvanın siyah ve katledici bir portakal gibi toraksını şişirerek ve kasılarak toplanmış bir şekilde durduğu köşenin karşısındaki duvara konmuştu. Kancaları üzerindeki kan, şimdi, keliserlerin içinden akan zehirle yıkanıyordu. Tüylü kancalar yumağından bir çeşit mırlama, boğuk bir mırıltı çıkıyordu. Kelebek, bütün bedeni ile hafifçe titriyordu, bir saatin zarif yayına benzeyen hortumunun yayı ise, mat ve aldırmaz gözlerin önünde açılıp kapanıyordu. Herman, kelebeğin pelüş bedeninin ne kadar büyük ve kalın, halkalı karnının ne kadar dolu olduğunu ancak o zaman fark etmişti. Soile'nin annesi, kapağı kaldırarak korkunç hayvanı ince bir sopa ile dürtüyor olmasına rağmen, hayvan saldırmak istemiyordu, yaptığı tek şey, kum arenanın diğer yarısına geçmeden, son derece agresif bir şekilde sopanın ucunu ısırmaktı. "Kanatları onu korkutuyor" dedi kadın ve cesaretli bir şekilde zehirli buharlarla dolu alana elini sokup, kelebeği toraksından iyice yakalayarak çıkardı. Sonrasında, yana doğru garip bir ucu olan cerrahi bir makas ile ilk önce sol kanadını, sonrasında ise sağ kanadını kesti. Herman dehşetten neredeyse kusuyordu. "Niye *hâlâ* baktığımı, Soile'nin elleri sanki kelepçeymiş ya da yüksek gerilimli kabloymuş gibi beni orada büyülenmiş bir şekilde tutan şeyin ne olduğunu bilmiyorum. O evden o zaman kaçmalıydım, belki de zamanla bankın üzerinde-

ki ateş almış petrol, zehirli gaz ve Rum ateşi akşamında, boynundaki madalyonunun içinde boynunda bir madalyonu olan kendisinin bulunduğu bir madalyonu ve beyaz dantel elbisesi içindeki görüntüsünü unutabilirdim. O akşamların Bizans deisis-indeki onu... Belki de o zaman ısırıktan kurtulurdum ve temas meydana gelmezdi ve döllenme gerçekleşmezdi. Fakat öyle olması gerekti ve kitap taslağının bininci okunuşunda bile öyle olacaktır. Bir kez için bile ruhumu kurtaramayacağım, hiçbir zaman hikâyemi ve kaderimi değiştiremem. Çünkü gizemin iki yüzü vardır ve geçmişten de gelecekten de aynı görünmektedir. Ve o zaman kaçsaydım bile, eminim ki çok geç olurdu, çünkü transfer, tatlı maddenin kafatasıma enjekte edilmesi, belki o zaman değil de, aslında 'başka çocukların evcilik oyunu oynadıkları gibi' yatak odasında, yıldızlı gökyüzü oynarken gerçekleşmişti. Çünkü nevrozun ve efsanenin, biyolojinin ve rüyanın ötesinde, aşk, belki de bir tek şu anlama gelmektedir: kozmosu seyretmek, yıldızların zarif ışığının seni döllemesine izin vermekti..."

Mavi kanatlar, oval şeklindeki masanın üzerinde şimdi hüzünlü bir şekilde yatıyorlardı. Teraryumun içine, kumun üzerinde saçılarak yerinde kalan, olmayan süsleri için çok parlak gözlere sahip, belki de hak etmediği gözlere sahip diyebileceğin, bacakları olan ve büyük bir tırtıla benzeyen çirkin ve basit bir böcek atılmıştı. Fakat umursamaz gibi duran bu gözler, yavaş yavaş rahatlamaya başlayan canavarın yüzüne bakıyorlardı direk. Tarantulagil, toraksını yükselterek ve ön taraftaki bacaklarını kaldırarak, karnını arka taraftaki bacaklara iyice sabitleyerek, görkemini ve korkunçluğunu önündeki aciz kurbanında yüceltmeye hazır güçlü ve gururlu bir katil gibi hızlı bir şekilde saldırı pozisyonuna geçti. Birleşmiş kolları arasındaki teraryumun üzerine eğilmiş, mumların

ışığında saydam görünen Soile ve Herman, satranç tahtası üzerinde, her bir taşı peş peşe oynayan, aklın ebedi iki kralı, şimdi, en sonunda güneşi ve diğer yıldızları harekete geçiren katliamın içinde birleşmek üzere birbirini takip eden, delirmişçesine soluyan, biri kan ve parçalama sarhoşluğunun adrenalini ile dolu, diğeri korkunun ve sarsılmanın adrenalini ile dolu ebedi masalın içinde zıt renkli krallar olan temel iki taşa kadar tümünü kaybeden, ümitsiz bir dram inşa eden iki satranç oyuncusu gibi duruyorlardı. Veya Soile ve Herman, yarı değerli taş yüzleri ile, Tanrı'nın, içinde emir tabletlerinin sonsuzluğa kadar saklandığı ahit sandığı üzerindeki iki cherub meleği gibi duruyorlardı. Ses, ikisi arasından duyulacaktı ve ses, birden duyuldu; bu, çift bir sesti, tarihin yazıldığı ipin içinde birbiri ile örülü, biri yukarıdan, diğeri ise göz kamaştırıcı bir dikiş makinasının pedalı altındaymış gibi aşağıdan gelen, fanileri ve ilahları aklın boş kumaşı üzerinde nakış dikişi gibi diken bir zafer ve bir ümitsizlik çığlığıydı. Örümcek, sakat bırakılmış bedene saldırmıştı, bedeni derin bir şekilde parçalamıştı, tüyleri sedef rengi bir sıvı ile kirlenmişti. Sonrasında, şehit edilmiş bedenin etrafına tamamen sarılarak o yoğun sütü uzunca içmişti ve şehvetli karşılaşmanın uzun dakikalarından sonra, tekrardan kendi köşesine çekilmişti. Orada, tekrardan bir çiçek gibi açılmıştı ve kelebeğin bedeni şimdi kumla karışmış olarak güçsüz, buruşuk ve küçülmüş bir şekilde sarkarken, *örümcek*, zafer kazanmış ve tok, yeni bir tüy dökme sürecine hazır bir şekilde öylece donakalmıştı. Kelebeğin bir tek ipliksi bacaklarının başı yavaşça titriyordu artık.

Üçü de uzun bir süre kıpırtısız kalmışlardı, sonrasında, o ana kadar her şeyi ayaktan yapan anne, kanatları alıp, Herman'ın ancak o an fark ettiği duvarın içindeki bir kapıyı açarak güçlü bir şekilde aydınlatılan küçük bir

odaya girdi. Bir saniye sonra, çekilen sifondan akan suyun sesi duyuldu. Anne, parmaklarının *üzerindeki pulları silkerek, kanatsız döndü.*

Gök kubbenin geri kalanı bulutlardan ve yıldızlardan ibaret zarif bir karışım gibi görünüyorken bile, ufuktaki çatıları ve dalları sınırlandıran gül renginde bir ışık çizgisi olan o akşamda, Herman, eve içi yanarak, parçalanan ve dalga geçilenin, yeşilimsi camdan teraryum içindeki kelebek değil de, kendisiymiş gibi, içi boş döndü. Ve yine de, ayrılırken, Soile onu bahçenin kapısına kadar geçirmişti ve kızın son görüntüsü hatıralarına derince kazınmıştı: duvarında hiçbir yere götürmeyen bir iç merdiveni olan karanlık evin arka planında sönük bir şekilde parlayan, gözlerindeki ümitsizlik ışıltısı, titreyen çenesi, beyaz dantel elbisesi içindeki acemi silueti. Kahverengi havanın içinde yüzleri birbirine o kadar yaklaşmıştı ki, Herman, kadının yüzünde, gözlerinin hemen yanında, diğerleri ile aynı ela maddeden bir sıvının içinde birleşip ayrılan bir göz daha görmüştü hemen. "Öpüşmedik bile, yalnızca, bitkin bir şekilde, alınlarımızı birbirine değdirdik. Artık hiçbir zaman görüşmeyeceğimizi biliyor olmamıza rağmen, ağlamadık bile." Herman, Tunari'dan geçen araba farlarından gözleri kamaşarak, aşk ve acı ile eriyerek, yavaşça, Ştefan cel Mare sokağına doğru yönelmişti. Tek odalı dairesine ulaşıp, tek olan takım elbisesi içinde yatağına kıvrılmıştı. Uyuyakaldı ve rüyasında, Soile'nin annesinin duvardaki kapıyı açtığını ve büyük cıvatalarla tutturulmuş kırmızıya boyalı metal duvarları olan bir odaya girdiğini gördü. Çok derin yeşilimsi bir su, yansımalarını duvara vererek sarnıcı yarıya kadar dolduruyordu. Kadın soyunuyor, pembe pleksiglastan kabuğunu çıkarıp yağlı derisi, büyük ve ağır memeleri, narin bir büklümün kestiği bacakları arasındaki hiçbir kılı olmayan yükseltisi ile çıplak ve zarif kalıyor.

Suyun içine inip, olağanüstü bir çeviklikle derinliklere doğru yüzüyor. Su akımların sallantısında, büyüleyici bir şekilde aydınlatılmış yoğun suyun içinde yüzen oyaları uzaklaştırarak, iribaşlar ve su altında yetişen bitkilerle kakılmış şamdanların, garip balıkların ziyaret ettiği mobilyaların yanından geçerek su altındaki birçok odayı katediyor. Son derece yüksek o odaların diplerine iniyor, çürük kapıları geçiyor ve en sonunda, kum zemini denizşakayıkları ve yengeçlerle dolu olan su altında kalmış bir yatak odasına ulaşıyor. Geniş yatağın içine, yosunların ağırlaştırdığı çarşafın altına kıvrılıyor ve ağzından parlak hava kabarcıkları çıkararak orada uyuyakalıyor.

İkinci gün Herman, nasıl olacağını çok iyi bildiği halde, çünkü her zaman öyledir, akşamın çökmesini beklemişti. Tekrardan Tunari'ye doğru sokağın karşısına geçmişti, gazete bayisinin ve buz dükkânının yanından geçmişti, kafatasının içbükey duvarına kazınmış gibi *çok iyi* bildiği o yüz metreyi daha yavaş katetmişti ve evin önünde durmuştu. Ev, harabeler içindeydi. Demir çitler yere yatmıştı ve kapısı yoktu. Bankın tahtaları kaybolmuştu, geride, bir tek beton ayakları kalmıştı. Avlusu ateşe verilip, kızgın alevler evi de yutmuş gibiydi. Duvarların sıvası neredeyse tamamen dökülmüştü, geride kalan ise karanlık bir cüzzam gibiydi. Pencerelerin eşikleri kalmamıştı, şekilsiz boşluklarından ise güçlü ot kökleri çıkıyordu. Kapısı belki de çoktan balta ile kırılıp yakılmıştı. Ayakta kalan duvarları, şimdi kâğıt gibi ince görünüyorlardı. Herman içeri girip, gazete parçaları ve dışkılar arasından ilerledi, bir sıçan yolunu kesince başka bir odaya kaçtı... Dipte, rotondanın içindeki heykel, kırılmış, rezil yazılarla dolu, bir eli zemine yuvarlanmış ve parçalanmış parmakları etrafa saçılmış bir şekilde *hâlâ* kaidesinin üzerinde duruyordu... Şimdi taştan yassı bir karnı ve sakin bir yüzü vardı, kördü, bir zamanların deh-

şetinden ise eser kalmamıştı. Yine de Herman, önünde diz *çök*tü, sonra bir an için yanağını soğuk karnına yanaştırdı, ardından kalkıp yürümeye başladı. Yan odalara giremedi. Düşüncesi bile aklını parçalıyordu, nefesini kesiyordu. Her zamankinden daha kambur bir şekilde çıkıp, bitkileri yanmış bahçeyi katetti ve siyah mızraklardan oluşan çitin yanında çekingen bir şekilde durdu. Tunari'de, yanından aralarında konuşan gençler geçiyordu, bir kadın, bir çocukla konuşuyormuş gibi konuştuğu pekinez cinsi köpeğini dolaştırıyordu... Sağır edici bir ses çıkaran bir tramvay geçti. Herman dönüp, tekrardan, kırık boş çiçek saksıları duvar boyunca saçılmış mor eve doğru yöneldi. Doğrudan binanın içine götüren, duvara bitişik ahşap merdiveni yavaşça tırmanmaya başladı. Basamakları süngersi ve zift gibi siyahtı, bir zamanlar var olan korkulukları ise kaybolmuştu. Neredeyse arkasındaki tüm basamakları kırarak çıktı. Dipteki küçük platformda, şimdi üzerinden bir duvarın örülmüş olduğu eski kapının eşiği önünde durdu. Duvarın geri kalanından daha sönük olan tuğlaları, zamanın ıslığı altında ufalıyorlardı. Orada, kıpırtısız bir şekilde, akşamın bütün kanı, derin, aldırmaz, kesin gecenin içine emilene kadar, sağır duvara bakarak kaldı.

Hiç kimse, ona, ölümden sonra su ve Kutsal Ruh'tan tekrar doğacağına ve Tanrı'nın melekleri gibi olacağına dair söz vermediği halde, geyikböceğinin büyük tırtılı, birden bir huzursuzluk ve başka bir dünyaya karşı garip bir özlem hissetmişti. Üç yıldan daha uzun bir süre için yazsız ve kışsız, güneşsiz ve aysız, iyi ve kötüsüz, dişi ve erkeksiz olarak yaşadığı, cazibesi ve gücüyle hissettiği meşe ağacının kalbine kazdığı feromonlar ve ince dışkı çizgileriyle işaretli sonsuz yollar, tatlı özsu damarları ve acı kuru lifler, kendini aniden başka bir tırtılın labirentinde bulması ve kör bir şekilde savaşmaları, yüz bin çeşitli yalnızlık, kendi bağırsakları ile gangliyonların şıpırtı sesi, halkaların ve bacakların hışırtısı aniden ona yorucu, çekilemez, monotonlukları içinde renksiz gelmeye başladı. Onun hayatı bu mu olacaktı? Hayatının sıfır

noktasında bunun için mi yumurtadan çıkmıştı o zaman? Onun için aynı anda alan, zaman ve hafıza anlamına gelen ağacın sonsuzluğunda resmen yok olup gidecek miydi? Aç çeneli başını, gelecek anlamına gelen belirsizliğin içine sürekli iterek, sürekli hızlı bir şekilde onu tüketip geçmişin karışık kanalları haline dönüştürerek... Sırf, varlığının devamlılığını sağlamak için maddeyi bir başından içine çekerek, diğer başından geriye doğru atarak... Fakat şimdi çağırışı duymuştu, nihayet kurtuluş ve lütuf için seçilmişti. Gökyüzünden güçlü bir uğultu duymuştu ve aleve benzeyen bir şey inip üzerine yerleşmişti. Ve o anda, gücün, içine nasıl nüfuz ettiğini hissetmişti ve sıkı bir kabuk gibi, onu gökyüzüne yükseltmeye hazır bir Mandorla gibi etrafında sertleşen yağlı bir sıvı terlemeye başladı. Ve tırtıl, kendi içinde, uysal bir şekilde meditasyonuna başladı. Sonsuz aydınlık boşluğun şeklini gördü. Organları yavaşça içine emildi ve yavaşça, acı verici şekilde başka organlara dönüşen amorf bir sütün içinde erimeye başladı. Ve görünümün bu değişimini hisseden, bir tek bedeni değildi: inançlar ve mitolojiler, algılar ve bilinç, dil ve değerler birden bir enerji sistemi gibi düştüler ve Tanrı'nın gözlerinde tümünün hiçlik ve çirkinlik olduğu ortaya çıktı. Vadiler yükseltilip yokuşlar indirildi ve eski ideolojilerin, eski hayalin, eski ümitsizlik çığlığının harabelerinden birden farklı bir lütfu olan farklı bir akıl yükseldi, çünkü fanilerin görkemi ile göklerdeki meleklerin görkemi farklıdır. Ve tırtıl, daha önce de başka bir krallığın ve başka bir hayatın varlığını duymuş olmasına rağmen ve bir tek tırtıl aklı ile onları hayal etmişse de, orada, daha fazla sayıda özsu damarları olan daha iyi bir ağaç olacaktı ve yeni çenesi daha güçlü olacaktı. Ancak şimdi, yeni aklı ve yeni bedeni ile, ağacın da, çenesinin de, tünellerin de artık var olmayacağını anlıyordu. Meditasyonunu bitirdiğinde, her tarafı siyah bir zırhla kap-

lı güçlü bir geyikböceği olmuştu bile –daha önce hiç hayal edemediği– bacakları vardı artk, eski çenesi ise şimdi geyik boynuzlarına benzeyen devasa boynuzlara dönüşmüştü. Hâlâ karanlığın ortasında yaşıyor olmasına rağmen, şimdi göksel ışığı hissetmesi için organları vardı. Fakat artık, ışığı çağıran, gözleriydi, çünkü onun görüş önsezisi olmadan ışık da hiç olmayacaktı. Ve zırhlı varlığın içi mutluluk doluydu. Mutluluğu onu şişirdi ve pupasının eski kabuğunun çatlamasına yol açtı; mutluluğu, ilk kez, son derece güçlü oldukları ortaya çıkan bacaklarını hareket ettirdi; mutluluğu, eski koridorların labirentinden, meşenin neredeyse sonsuz kalınlığı içinden, bir zamanlar, aynen ona benzeyen devasa bir böceğin silindir bir yumurta bıraktığı noktaya kadar, eski varlığının sıfır noktasına kadar ona eşlik etti. Orada, bir mutluluk şarkısı söylemeye başladı, çünkü gerçek hayata doğru yükselen meyilli tünelin içinden yavaşça inen ilk canlı ışık izini hissetmişti. Geyikböceği, gittikçe daha aydınlık kapılardan yükselişine başladı, ışığın kendisi onu yukarıya doğru çekiyor gibiydi ve sonsuz güce ulaşana kadar, göz kamaştırıcı olup Krallığın manzarası önünde geniş ve fevkalade bir şekilde açılana kadar çıkışına devam etti. Bu mavi devasa alan da neydi? Ama mavi neydi? Şekiller ve renkler neydi? Ağır böcek, tüm bunları bilemezdi, fakat ufuklarında var olmayı öğrenecekti. Birden içinde bir korku hissetti ve yaşlı ağacın kabuğundaki deliğin kenarında durduğu gibi, üst kanatlarını açıp altlarından korkunç kanatlar uzattı. Üst kanatlarını vızıldatarak boşluğa atladı ve "Aziz! Aziz! Aziz!" diye bağıran cherub meleklerinin korosuna katıldı. Onlarla birlikte, gökyüzünde, baş döndürücü dönüşler yapmaya başladı.

Saat sekize yaklaşıyor olmasına rağmen, gökyüzünde, batıya doğru, ancak pembe bir damla kendini gösteriyordu. Aleea Circului sokağı, kubbesi bir mantar gibi dalga-

lı olan dipteki beton ve camdan binaya doğru akan insanlarla doluydu. Kalabalığın içindeki çocuklar sayısızdı, koşup çağrışıyorlardı, pamuk şeker almak için duruyorlardı, gerçekten susamamış olmalarına rağmen, kestane ağaçların altındaki çeşmede kuyruk oluşturuyorlardı. Sayıları üç olan, etkileyici derecede kalın ve yaşlı meşe ağaçlarının önüne ulaşan insanlar, ağaçların gövdesine şaşkın şaşkın bakıyorlardı; çocuklar ise, devasa ağaçların kabuklarının yanına kadar koşup çimenlere saldırıyorlardı. Böyle bir şeyi daha önce hiç görmemişlerdi, hiç kimse görmemişti, hayatlarını o yolun üzerinde, apartmanları önündeki banklarda geçiren yaşlı kadınlar bile görmemişlerdi: tam da o akşam, üç tane ağacın deliklerinden, hayal edebileceğin en büyük böcekler, siyah, parlak ve bir anlamda şık, bazılarının boynuzları başkalarının sırtlarına doğru uzanmış, çok uzun antenleri olan yüzlerce geyikböceği çıkmıştı. Kanatlı birtakım taşlar gibi ağır ağı uçuyorlardı, ağaçlara, insanlara ve birbirlerine çarpıyorlardı. Çocuklar, çimenlerin içinden ikisini alarak onları dövüştürüyorlardı... Sokak, kanatlarının hışırtısı ile uğulduyordu, acemi bir şekilde dönen, ağaçların kabukları üzerinde sürüklenen böcekler, her yerdeydiler. Sirke girmek istemiyordun neredeyse ve gerçekten, birkaç kişi, dışarıdaki gösteriyi yeğleyerek, içeridekinden vazgeçmişti ve orada, yolun üzerinde kalıp, gittikçe kırmızılaşan gökyüzündeki gittikçe daha siyahlaşan böceklerin uçuşunu seyrettiler, ta ki karanlık çöküp, hışırtı daha da güçlü olana kadar ve beklenmedik bir anda, kurşun gibi ağır bir böcek, sırtına veya saçlarının arasına düşerek, kafası karışık bir şekilde kıyafetlerinden yukarı doğru çıkmaya başlayana kadar orada öyle kalmaya devam ettiler. Şaşkın eğlence, iki hafta boyunca böyle devam edecekti, bittiğinde ise ölü geyikböcekler toplanıp yığınlar halinde çöp kutularına atılacaktı.

Koluna girmiş Emilia ile Devlet Sirki'ne doğru ilerleyen istihbarat teğmeni Stănilă Ion (Tanrım, onun bile, arada bir, on dört santimetrelik topuklar üzerinde, ayakkabıları ile uyum içinde olan "timsah" çantasıyla haziran sonu akşamında alev gibi saçlarını gururlu bir şekilde taşıyan kendi kadınının ıhlamur çiçeği rengindeki etekli takım elbisesi içindeki benekli memelerine gözleri takılıyordu), yaklaşık olarak iki üç sene sonra, seyyar sirklerle ne kadar haşır neşir olacağını ve Moşilor şenliğindeki uğursuz örümcek-kadın yüzünden ne kadar çekeceğini tahmin etmiyordu. Sirk gösterilerine bayılıyordu. Birini bile kaçırmıyordu, mücevherlerini nerelerde şıngırdatarak gezeceğini şaşıran eşi de, memnuniyetle ona eşlik ediyordu, ama seyretmek için değil, seyredilmek için... Bazen Ion, kadınının, seyirci kısmından çok, poposunda tüylerle ve dekoltesinde ışıldayan pullarla, atı hızla koşarken, eyeri üzerinde ayağa kalkmış bir şekilde zaferle kalçalarını çeviren, kısraklarınki gibi kaslı sağrısını gösteren bir sirkin at binicisi olarak arenaya daha çok yakışacağını düşünüyordu. Saçları, bir sancak gibi arkasında uçuşurdu, belki de içine altın yaldızdan bir orak ile çekiç tutturulabilirdi... Fakat yerinde olmayan ve rahatsız edici bir ereksyona yol açan bu görüntüyü kafasından hemen uzaklaştırması gerekiyordu.

Teğmenin, sirke bir çocuk gibi sevinçli gidiyor olmasının yanında, arenanın artistlerine ilişkin, işiyle ilgili bir menfaati de vardı. Çalıştığı bölüm, "kültür ve sanat insanları" ile de ilgileniyordu. Onlar, devletin İstihbaratı için önemli insanlardı, kitaplarından, müziklerinden, resimlerinden ve filmlerinden çok, ünlü olduktan sonra, partinin politikalarına zıt fikirlerini ve görüşlerini öne sürebilecekleri için. Eskiden her şeyin daha iyi olduğunu, özgürlük olmadığını söyleyebilirlerdi, kim bilir o eğri akıllarından daha neler neler çıkabilirdi. Bu insanlar,

bazen yurtdışına da çıkabiliyorlardı ve sadece sosyalist ülkelere değil, Batı'ya da gidebilirlerdi, bazen de, devletin ve düzenimizin düşmanları olduklarını ve ülkeye geri dönmediklerini görebiliyordun. Sonrasında kim bilir hangi gazetelerde, devletin yönetimine karşı yalan yanlışla dolu devasa röportajlarının ortaya çıktığını görebilirdin. Şükür ki, Fransız ve İtalyan entelektüel yoldaşlar, bari onlar, proletarya ve Sovyetler Birliği tarafındaydılar ve bu yüzden vatanına ihanet eden bu aşağılıklara, sıradan faşistlere hor bakıyorlardı. Sonuç olarak, sirk artistleri bile işlenmeliydi, takip edilmeliydi, kısa mesafede tutulmalıydı, çünkü onlar dünyanın her yerinde gösteriler yapıyorlardı, çünkü Allah'a şükür (Marksist'in lafı!) Devlet Sirki, yurtdışında, en ünlü gruplardan birine sahipti. Bir süredir, teğmen Stănilă, onların çok gösterişli parti toplantılarına katılıyordu, çünkü zaman sorunu yaşayan artistler, provalarından geldikleri gibi, gösteri kıyafetleri ve makyajları ile prezidyuma katılıyorlardı ve aralarına büyük çabalar sonucu birtakım numaralar öğrenen ajanları da sızdırmıştı: biri maymunları eğitiyordu, başkası ayıyı tekteker üzerinde gezdiriyordu... Tümü, merkeze her tarafları çizik ve hallerine acınacak bir durumda geliyorlardı. Diğer taraftan, ihbarcıların sayısı canın istediği kadardı, çünkü artistler birbirlerinin başarılarını kıskanıyorlardı ve birbirlerini büyük bir zevkle ele veriyorlardı. En değerlisi, sırtında birbirlerinin omuzlarına çıkmış beş akrobatı tutan kaslı adamdı. Beşini de tek tek ele vermişti, parazitler, ıslah evinden çıkmış olan en uçtaki akrobat kızı bile... Örgütün parti sekreteri, gösteride poposuna herkesten tekme yediği, fakat toplantılar için arenaya özellikle getirilen kırmızı keçe ile örtülü masaya oturduğunda, söz konusu senenin dördüncü sömestrının gelirlerine ilişkin konuşmaları kırmızı burunlu ve kulaklarına kadar uzanan gülüşü ile beyaz maskesine pek uy-

muyor olsa da, herkesin dikkatli bir şekilde dinlediği palyaço Ciacanica idi. Prezidyumda, genelde yanında, propagandadan sorumlu sekreter, silindir şapkasını ağzı yukarı bakacak şekilde masanın üzerine güzelce yerleştiren frak içindeki illüzyonist Farfarelli ve sendika başkanı, herkesin çok iyi bildiği, pire eğiticisi Eduard oturuyordu. İstihbaratçı, toplantılara her katılışında, sürekli olmayacak nedenlerden ortaya çıkan kavgalara şaşırıyordu. Ruhlar kızıştığında en sonunda kendisinin araya girmesi lazımdı ve aslan eğiticisi, böyle olmadık yere eleştirilmeye devam edilirse, bir gün aslanların kafesini açacağını, illüzyonist asistan kıza, yersiz sorularla beynini yemeye devam ederse, bir gün testere ile onu gerçekten keseceğini söyleyerek tehdit ediyordu; uçanlar ise grev ile tehdit edip, sürüler halinde kubbeye kadar yükseliyorlardı... Parti sekreteri, düğme iliğindeki çiçeğin su jeti ile onları ıslatarak duruma el koymaya çalışıyordu, orkestra-adam, alev tükürücüsü ile dövüşmeye başlıyordu, kumun içinde, mızıkaların, trombonların, akordeonların, büyük zillerin ve pikolo flütlerin gürültüsü eşliğinde, bir alev kalabalığı içinde yuvarlanıyorlardı ve istihbarat teğmeni ayağa kalkıp "Yoldaşlar, emrediyorum! Emrediyorum!" deyip, tüm coğrafi yönlere korkutucu kimliğini gösterene kadar böyle devam ediyorlardı. Ancak o zaman sandalyeleri üzerindeki yerlerine geri dönüyorlardı, üstteki makinist ise, sürekli değişen renkli ışık spotlarını şimdi disiplinli bir şekilde sırasıyla sözü alanların yüzlerine yönlendirebiliyordu.

Ionel, uçuşundan takım elbisesinin yakasına yapışan, üst kanatları hâlâ açık, alttaki dumanlı kanatları ise henüz tam kapanmadan dışarıya doğru sarkan, avucu kadar büyük geyikböceğini uzaklaştırdı. Biletleri gösterip, tavandaki büyük şamdanların ışıklarının yansıdığı devasa pencereleri olan koridora girdiler. Birkaç geyik böceği

buraya da girmeyi başarmışlardı ve sonsuz cam alanları boyunca uçuşuyorlardı. "Ne kadar da iğrenç yaratıklar!" diye başladı Emilia, fakat Ionel, susması için işaret etti, çünkü koridordaki kalabalığın içinde Maria'yı görmüştü. Portakal gazozu satılan büfedeki kuyruktaydı. Biraz ileride Costel ile Mircişor'u da gördü. Kalabalığın içinden, onlara ulaşana kadar zorlukla ilerlediler. Emilia, her zamanki gibi kalın ruj sürülmüş dudaklarının önünden çekilen çocuğu öpmek için eğildi, erkekler ise sempatik bir şekilde el sıkıştılar. Biletlerinin ne yazık ki salonun farklı bölümlerinde olduğunu fark ettiler, fakat gösteriden sonra da görüşüp konuşacaklardı. Tabii ki elinde kimyasal bir şeyle dolu bardakları ile –çünkü hiçbir doğal madde bu kadar turuncu olamazdı– Marioara'nın da gelmesini beklediler. Oldukça şık, ciddi, o zamanlar moda olduğu gibi arkaya doğru taranmış saçları yeni kestirilmiş, yan çizgili kravatları ve manşetlerindeki kol düğmeleri ile Ionel ile Costel yaklaşık olarak aynı dünyadan görünseler de, iki kadın arasındaki farklılık çarpıcıydı. Hiç şüphesiz, yalnızca farklı dünyalardan değil, neredeyse farklı türlere aittiler. Saçlarını, tırnak kadar ince kafatasında birtakım yumrular şeklinde mümkün olduğu kadar ucuza yaptırmış, zamanından önce yaşlanmış, mütevazı ve kül rengindeki Maria'nın, sakinleştirici, etkileyici görüntüsünden başka bir güzelliği yoktu. Ve yine de ne kadar güzel bir kızdı bir zamanlar, diye geçirdi Ionel içinden, merhametle ona bakarak. Şimdi kendine hiç bakmıyordu, eşinin ve çocuğunun gölgesinde yaşıyordu, gerekirse, canını bile verirdi onlar için. Muhtemelen, paraları, ikisinin birlikte dışarı çıkmalarına yetmiyordu ve bu yüzden kadın her seferinde evde kalıyordu, kocasının en azından görünüşte, sürekli dışarı çıkıp iyi görünmeleri gereken gazeteciler gibi olması gerektiği için, kendine kıyafetler ve farlar almıyordu, bir tek zaruri ol-

duğunda kuaföre gidiyordu. Fakat Ionel, Costel'in de iyi kıyafetlerine rağmen (aslında bir tane gri bir tane kahverengi takım elbisesinden ibaret olan), işten sonra, tüm arkadaşları bir bara gittiklerinde, opera ve tiyatrodan bahsettiklerinde, birbirlerini ziyaret edip zevkli bir şekilde düzenlenmiş salonlarda kahvelerini yudumlarken... ne kadar acı çektiğini iyi biliyordu. Onun sürekli doğrudan eve dönmesi gerekiyordu, çünkü paraları, Maria'nın ebedi çorbaları ve patates yemekleri için ancak yetiyordu. Köylü çocuğu olan Ionel de, sadece zaferi değil, yaratılmadığı bir dünyaya gelmenin sefilliğini de tanıyordu. Ama o, en azından Ester ile, onun parti hiyerarşilerinin merdiveninden çıkma hırsı ile, ondan daha iyi bir geliri olduğu ve kocasının kariyerini de gözetlediği Başkentteki işi ile şanslı çıkmıştı. Kadınlar birbiriyle öpüşmeden yalnız tokalaşmışlardı, bir hanım ve bir... ev hanımı (Mircişor'un annesini başka nasıl adlandırabilirdin ki?); etekli Alman malı bir takım elbise ve "Vulturul de mare" mağazasından alınmış olan, üzerinde plastik inciler sarkan zavallı bir kazak... Fakat Maria'nın gülümsemesi saf ve sıcaktı ve eğer, içine bir damla insani kıskançlık sığdıysa da, muhtemelen hemen bastırıldı, çünkü buna benzeyen tüm durumlarda, Maria "Ben sizden daha fazlasına sahibim" der gibiydi.

Biraz daha konuşup oturdular ve gösterinin başlayacağı haberini veren gong sesi duyulduğunda oradan ayrılıp, salona farklı girişlerden girdiler. Ionel, eşini takım elbisesi içinde sıkı duran, sıcak, esnek beline fırsat oldukça dokunarak ve kapitone sandalyeler arasından yönlendirerek kendi yerlerine kadar götürdü; yerleri iyiydi, arenadan ikinci sırada, orkestradan uzak, tam da olması gerektiği gibi. Oturdular ve ancak o zaman mutlu bir şekilde etrafa bakındılar: daha, Teleorman'da yolunu şaşırmış ilk şenlik gösterisini gördüğünden beri, hayalleri-

nin dünyasıydı, tüm mucizelerin, tüm dünyaların kubbesiydi. Arenanın etrafında, yukarıya, taklalar atarak uçan adamların bedenlerinde, gül renginden maviye, yeşile, değiştirilmiş ve saf altın rengine kayan en tatlı ve zarif tonlardaki spotların gezecekleri kubbeye doğru bakan reflektörler vardı. Kubbenin apeksinden parlak metalden cambaz salıncakları, renkli filtreleri ve siyah siperleri olan başka projektörler, karmaşık örgü sicimler, garip ve ışıldayan uçuş makineleri sarkıyordu. Korkuluklara tutturulmuş renkli kumaştan son derece uzun şeritler, aşağıya kadar sarkıyordu. Kum, taze hayvan dışkısı kokuyordu. Salon, insanlarla kaynıyordu ve sürekli, an be an, başkaları girmeye devam ediyordu, öyle ki salonun, bu kadar insanı ne zaman ve nasıl alabileceğini soruyordun kendi kendine. Yalnızca orkestranın sandalyeleri şimdilik boş kalmıştı. Arena girişi, kırmızı ipekten bir perde ile kapalıydı, üzerinde ise yine kırmızı, fakat salonun içindeki nötr ışıkta ışıldayan yıldızları vardı. Aralığından, kel kafasının etrafında kırmızı saçları olan birer soytarı, son derece parlak rimel sürmüş birer kadın, mahkûmlarınki gibi çizgili takımlar içindeki birer hayvan bakıcısı başlarını çıkarıp duruyorlardı. Somurtkan ve büyüleyici, un sürülmüş gibi beyaz bir kukla yüzü, aynı derecede beyaz parmakları olan iki elinin arasında belirdi, bakışlarını uzun salonun içinde dolaştırdı ve bir şatoya benzeyen yağlı siyah saçlarının karmaşık buklelerini geri çekti, geride garip, bir anlamda acı verici bir yokluk bıraktı. Ona uzunca bakan birini şaşırtacak olan aslında yüzü değil, en başlarda anlaşılması zor olan başka bir şeydi. Aslında o kadar tatlı olan düşünceli kukla yüzü, perdenin plilerinden, genç kadın öne çok eğilmiş veya hatta dizlerinin üzerinde duruyormuş gibi, olması gerekenden daha aşağıda bir yerlerde belirmişti. Veya on yaşlarındaki bir kız, oynarken, cinsel anlamda pişmiş,

yüzünün o kadar şehvani kasılmalarından elmacık kemikleri gelişmiş gerçek bir kadının maskesini takmış gibi. Ionel, Büyük Moskova Sirki'nden birkaç sezon için ödünç alınan cüce dansçı ve jonglör kızlardan biri olan Katarina'yı çok iyi biliyordu. Ama kim bilmiyordu ki onu? Ve sirkin müdüründen tut da son hayvan bakıcılarına kadar, kim yatmamıştı ki onunla? Bunu bir tek istemeyen, "mutsuz bir kızdan yararlanmanın" doğru olmayacağını düşünen biri olabilirdi ancak. Nasıl olsa her gece aynı senaryoda sürekli farklı varyasyonlarla (Macaristan'daki gibi karşı-devrim, burjuva ile toprak sahipleri dönüyor, kral dönüyor, kadın tutuklanıyor, yargılanıyor, mahkûm ediliyor ve hepsi genel ahlak kurallarından hüküm giymiş, hepsi hırsız ve tecavüzcü olan on erkek ile aynı hücreye kapatılıyor, sonrasında ise... hiç acele edilmeden yakalanıp, güçlü eller tarafından tutulup, yavaşça soyundurulup, dört ayak oturtuluyor ve vatan ile parti hakkında küfürler etmek zorunda bırakılıyor ve sonrasında bütün gece, sırayla veya tümü birden... ah, Ionel, gel! Şimdi! Ah, aaaaaah!..) tohumunu özenle boşalttığı karısından patolojik bir korkusu olmasaydı, Ionel de güçlü kalça kemikleri ve gösterilerde taktığı saç sutyeninin içinden bile uçları görünen güçlü memelere sahip bu çocuk bedeni denerdi. Hiç kimse kötü yorumlamazdı, çünkü Katarina, palyaçoların ve kapıcıların, saksafoncuların ve makinistlerin, her birinin bir pastadan yerlermiş gibi hiçbir pişmanlık duygusu yaşamadan istediği kadar tattığı sirkteki herkesin malıydı; tıpkı, daha az miktarlarda da olsa, grubun diğer küçük kızları olan Nadia, Pomona, Kimbalé, Sonecika, Leila ve Marfenka ile yaptıkları gibi. Diğerlerinin gülümseyen ve aldırmaz ahlaksızlıklarına katılmayan bir tek Aculina idi ve bunun nedeni belki de böyle bir şeyi istemediği için değil de, dekolteli kıyafetlerinin tam örtmediği ve pullarla dolu kocaman KGB subayının o ana

kadar nasıl seviştiğini merak edecek kimsenin çıkmamasıydı. Cücelerin bir kısmı kambur, büyük kafalı ve eğri bacaklı, bir kısmı da çocuklar gibi küçük, tatlı ve zarif bir deriye sahipken; akılları ile duyguları yerinde olan tüm insanlar gibi insan olmaları ne kadar da garip, diye düşündü Ionel. Aculina ile bir "yoldaşlık" ilişkisindeydi. Birçok kez, ortaklaşa harekete geçecekleri meseleleri konuşmak için, Sirkin arkasındaki tekerlekli barakaya uğramıştı. Fakat kadınla çok yakın olmaması konusunda da tembihlenmişti onu, çünkü Ruslardan aşamalı olarak bir uzaklaşma hazırlığı vardı.

İkinci gong sesi sıcak ve nostaljik bir şekilde duyuldu ve ışık, geride bir tek dişlerin, gözlerin beyazı ve arenanın etrafındaki seyircilerin yüzükleriyle gömlek yakaları görünene kadar yanıp sonra yavaşça kapandı. Seslerin mırıltısı kesildi ve aniden, güçlü bir ışık, orkestranın boş sandalyelerinin bulunduğu kısmı aydınlattı. Işıldayan beyaz kıyafetler içindeki sanatçılar, tek tek ışıktan halenin içinde belirmeye başladı. Her biri, ışınlar demetinde yanan enstrümanını taşıyordu: trompetler, trombonlar, devasa bir tuba, büyük pirinç ziller, iki büyük saksafon... Müzik, orkestra şefinin bir işaretiyle başladı, seyirciler, dixieland-ın kızgın yüksek sesleri ile sağır olmuş bir şekilde alkışlamaya başladılar, Ionel ise kendini, eşini, karanlık salonu, etraftaki sınırlı ve anlaşılması imkânsız dünyayı unutarak, aklını, büyüleyici derecede görkemli ve fani arenayı kucaklaması için kibarca serbest bıraktı.

Altında, alacakaranlıktan gözüküyormuş gibi, zümrüt yeşili yaldızdan yapılmışa benzeyen iç çamaşırı ile sutyeni görünen, pembe tülden bir bluz içindeki Katarina, başka onlarca sanatçıyla birlikte, kucağında aslında bir panter yavrusu olan ve şimdi gözlerini kısıp tembelce esneyerek, kırmızı ile kaplı çizgili damağını gözler önüne seren büyük beyaz kedisi ile kuliste bekliyordu. Kotofei

Ivanovici üç aylıktı ve şişman bir kediden bile oldukça büyüktü. Dikey gözbebekli gözlerinde, şimdilik insanı yalnızca gülümseten, berrak ve saf bir kötülük okunuyordu. Süt gibi beyazdı ve sahibini iyi tanıyordu. Onu her yerde takip ediyordu, provalarda, yemekte, yatakta... Küçük kadın saatlerce kim bilir hangi yabancı barakada, güçlü adamlardan birinin veya bir akrobatın çilesini çekip geç kalırken, karavanın duvarlarındaki çok renkli desenlere (zürafalar, yılanlar, kaplanlar, palyaçolar, palmiyeler) bakmaktan zevk alıyormuş gibi görünerek, girişteki basamakların üzerine uzanıp uslu bir şekilde sahibini bekliyordu.

Katarina, ana ülkesi Gürcistan'ı, nefesini kesen bir masal diyarı gibi hatırlıyordu: mavi camdan dağlar, ıslak çiçeklerle dolu gökyüzü, altın çanlı inekler, kristal kiliseleri olan mezralar. Milletlerin büyük yol göstericisinin doğmuş olduğu köye yalnızca birkaç kilometrelik uzaklıkta doğmuştu ve on bir sene önce, ölümünde, neredeyse canını verecekti o kadar ağlamaktan. Yoldaş Stalin, tatlı babası Djiugaşvili hakkında neredeyse artık hiç söz edilmiyordu ve bu Katarina için büyük bir haksızlık ve ihanet demekti. Çünkü büyük savaşı, şimdi, önceki devin hak ettikleri ile övünen saçsız palyaço kazanmamıştı ya. Babişkonun eğlencelerinde nasıl masada oynadığını (etrafta böyle konuşuluyordu) unutmuştu belli ki... Katarina'nın üç tane iri ağabeyi vardı, üçü de ormancıydı, üçünün de ayılarla veya insanlarla buluşmalarından bedenlerinde derin yara izleri kalmıştı. Kendisi de dünyaya büyük ve yapılı gelmişti, yaklaşık olarak yedi yaşına kadar neredeyse bütün kızlardan daha uzundu, ondan sonra ise kemikleri büyümeyi reddetmişti. İnce kız çocuk bedeninde sert ve güzel memeler, yuvarlak kalçalar oluşmuştu ve küçüklüğünden jimnastiğe alındığı için, bedeni sıcak ve cömert bir heykelin zarifliğine ulaşmıştı. Kızlı-

ğını on üç yaşında kaybetmişti. Daha ilk seferden, erkeklerin yassı göğsünü o kadar çok sevmişti ki, görüp okşama, birtakım mühürler gibi küçük meme uçlarını öpme, çalılıklı koltukaltlarının misk kokusunu hissetme isteğine hiçbir zaman engel olmamıştı; bir keresinde birlikte olduğu çocuğu kömür ile yakıp, bu ilk sevgilisinin ağabeyleri tarafından öldürülmüş olmasına rağmen. Dürüst ve namuslu kardeşleri, kendisi beyaz elbisesi içinde ve çiçek tacıyla evlenene kadar, elbette sevgililerini kesmeye devam ederlerdi, eğer küçük kız, Moskova'ya, Büyük Sirk'te çalışmaya çağrılmasaydı, çünkü Ciornîi ismi ile bilinen eski bir palyaço, yoldaş Debrecenov, harika grubunu oluşturmak için aynı yaşta ve aynı boyda, etkileyici fakat aynı zamanda neşe kaynağı sekiz tane Rus kızı bulmak için ana Rusya'yı bir baştan bir başa katetmişti. Sonrasında, bacaklarına veya kalçalarına yeterince sopa yedikten sonra, şimdi bildikleri her şeyi öğrenmişlerdi, çünkü bu akrobat kızların sırtı kauçuktandı, tabak, halka ve altın lobutlar çeviren jonglörlerdi, harika artistik jimnastikçiler, sinir ve zariflik dolu dansçılardılar. Ama birbirlerine katlanmayı, erkekler için dövüşmemeyi, Polise, Sirk müdürlüğüne ve İstihbarata birbirlerini ihbar etmemeyi, gösteriler sırasında üstü kapalı bir şekilde de olsa eşlerine çelme takmamayı öğrenebilmeleri, en zor görev olmuştu onlar için. Fakat yedisini bir arada tutan şey, kendilerinden ne daha güzel, ne de daha kısa olması değil, sadece daha yetenekli olan grubun şefi Aculina'ya karşı güttükleri nefretti. Onu yakalayıp büyük goril Vanea'nın kafesine sokarak olacakları büyük bir keyifle izlemek, çoktandır kurdukları tek hayalleriydi..

O zamandan sonra Katarina bütün dünyayı dolaşmıştı, evdeki sert ağabeyleri ise, pagan efsanelerdeki gibi isimleri olan parlak şehirlerden –Valparaiso, Tananarive, Lulea, Montevideo, Nicosia, Boujumbura, Auckland, Ie-

rusalim, Slobozia, Karachi, Mönchengladbach, Kuala Lumpur...– üst üste gönderilen kartpostalları getiren kör postacıdan rahatsız oluyorlardı. "Fakat hepsinden daha güzel", diye yazıyordu Katarina kartpostalın arkasına, "yine bizim gözyaşlarına inanmayan Moskova'mız..." Çünkü başka nerede onunki gibi bir metro, öyle gurur verici bir Kremlin ve Lomonosov Üniversitesi bulabilirdin ki?

Küçük kadın, sıkılmış bir şekilde, Kotofei Ivanovic'in başının tepesini, kafatasının kulaklarının arasında bir çukur oluşturduğu kısmı öperek, numaraların art arda sıralanmasını takip ediyordu: grupların arenaya girip çıkışlarını, kırmızı frak giymiş sunucunun (iktidarsız Cărbuneanu) süslü sözlerini, Ciacanica'nın (yerlilerin yeterince iktidarlı parti sekreteri) eskimiş şakalarını, illüzyonist Farfarelli'nin asistanının, her ne zaman birer seyircinin kulağından bir yumurta çıkarırsa zevkten çıldırmış gibi attığı çığlıklarını... Hepsinin yüzüne maskeyi andıran far sürülmüştü, erkeklerin dudaklarında, hatta maymunlarınkinde bile ruj vardı, (yasa dışı yollarla getirttikleri) güzelavrat otuyla irileşmiş gözbebekleriyle, tümünün de gözleri parlıyordu. Gerçekte tüylü ve eğri olan bacakları, reflektörlerin büyüsü altında, *Kuğu Gölü*'ndeki gibi görünüyorlardı, deri bir kayışı dişlerinin arasına alıp, çenesi şimdi kopacak diye düşündürtecek kadar kubbenin altında dönen kadın akrobatlar, göbeklerine kadar sarkan memelerinin sutyenlerinde toplanmış halleriyle pişmiş armut gibi çekiciydiler; dansçı kızların popoları ise, manejdeki kısraklarınkiyle yarışıyordu. Kol ve bacaklarında, gece oynaşmalarından kalma parmak ve avuç içlerinin kırmızı izleri artık görünmüyordu. Tam da ilk bölümün sonunda, vahşi hayvanların kafeslerinin yerleştirilmesinden önce, onların numarası başlıyordu ve bu yüzden, Nadia, Pomona, Kimbalé, Sonecika, Leila,

Marfenka ve cadı Baba Yoga gibi açık renkli saçları olan şeytan Aculina ile birlikte, yavaşça perdeye doğru ilerleyip borazan çalan fokun havuzu yanında toplandılar. Birinin burnu biraz büyüktü, başkasının boynunda bir siğil vardı, bir başkası biraz halsizdi, fakat bir peri gibi giyinmiş halleri, pul ve dantel dolu endamları, rujla kalınlaştırılmış dudakları, far dolu kirpikleri ile, Gruzia'da gece, ormanın sisli bir kayrasında karşına çıkabilecek diye anlatılan, sonrasında ise etkisinden kurtulamadığın için hayatın boyunca dilsiz, topal veya salak kaldığın periler gibi etkileyici bir peri topluluğu oluşturuyorlardı.

Perdenin diğer tarafında, at gösterisinin sonundaki neşeli müzik duyulduğu sırada asistan "Tamam, girin!" dedi. Atlar, ağır ağır soluyarak ve yelelerini sallayarak, yanlarından koşarak geçtiler, üzerinden terler akan at binicisi kadın ise "Grigore, ne yaptın Melodia'ya böyle? Ne derdi var da böyle topallıyor?" diye bağırdı, hoparlörlerde ise "Büyük Moskova Sirki'nden liliput Jonglör Kızlar'ın unutulmaz gösterisi"ni ilan eden sunucunun sesi duyuldu. Dünyadaki hiçbir şey için, kızlar için rahatsız edici olan bu kelimeden vazgeçmemişti, çünkü kelimenin sonu "puttana*"ya çok benziyordu ve nasıl olsa kızlar tüm İtalya'yı dolaşmışlardı. Süt gibi beyaz bir şekilde, birden, arenanın göz kamaştırıcı görkemine, yüzlerine her taraftan çarpan onlarca ışık demetinin içine daldılar. Katarina artık hiçbir şey görmüyordu, hiçbir şey bilmiyordu. Işık, derisini yakıyordu, onu değiştiriyordu, beraberinde gelen rüzgâr ise, dalgalarında yüzen, bir yerden bir yere esen, gazlı ışık sellerinde dönen ve eriyen mutlu bir ruha dönüştürüyordu onu. Kubbenin altındaki kapkaranlık derinlikte kendisi ışık saçıyordu. Parlak diskleri ve bastonları fırlatıp yakalıyordu, çember hareketini yapı-

* İtalyanca'da fahişe. (ç.n.)

yordu, arenanın zemininde ölümcül atlayışlar yapıyordu, kırılgan piramitler şeklindeki arkadaşlarının omuzlarına çıkıyordu, birbirlerinin kolları, saç telleri, bakışları ve bacakları örülüp açılıyordu, fakat o orada değildi, artık Katarina değildi sanki, bir karın içinde bir embriyo olmamıştı, Gürcistan'ın dağlarında büyümemişti, erkek tanımamıştı, sirke alınmamıştı ve altı sene sonra, Novgorod'daki bir hastanede meme kanserinden ölmeyecekti. Arena, onun için, açıklara ve sonsuzluğa Çıkışıydı, kişisel kurtuluşuydu ve o anlarda, sonsuzluğa kadar kurtulmak için bir anlığına bile ışığı görmenin yeterli olduğunu biliyordu. Ve Çıkışın uzaklarda bir yerlerde, kim bilir hangi labirentin sonunda değil de, etrafta, her yerde olduğunu, aslında hapishanenin duvarlarının olmadığını fakat sürdürdüğümüz hayatta gözlerimiz hep yere baktığı için kaçamadığımızı biliyordu. Katarina haftada üç kez Krallığı ziyaret ediyordu. Sadece erkeğin değil, kendisinin de kim olduğunu unutarak, bir erkeğin altında çığlıklar attığında da küçük bir pencereden bakıyormuş gibi görüyordu her şeyi. Fakat bu, arena gösterisinin sadece on dakika süren kesintisiz orgazmı ile kıyaslanamazdı bile. Her seferinde, kulislere onu zorla sürüklemeleri gerekiyordu. Diğer kızlar, gözler önündeki bu olayı sonlandırmak için, Katarina'nın çırpınışı ile raptus* nöbetini örten bir çeşit dans ile kurtararak, onu arka taraftan götürüyorlardı. Bir keresinde Copacabana'da ellerinden kaçmıştı ve arenanın yuvarlak kenarı boyunca dolanmıştı, o kadar ıslanmıştı ki, kostümü tamamen transparan bir hal almıştı, hayal edilemez sıçrayışlar serisinde uçmuştu. Şimdi, onu nasıl geri götüreceklerini daha iyi biliyorlardı, çünkü Aculina, Kuybyshev'deki gizli bir üs'te, boşuna dövüş sanatı dersleri almamıştı. Mütevazı bir şekilde

* Şiddetli ani nöbet. (ç.n.)

arkasına çevirdiği kolu ile, Katarina bir kuzu gibi uysallaşıyordu. Alkışlar eşliğinde, tekrardan vahşi hayvan kokan kulislere girdiler ve ağır ağır soluyarak, hayvan bakıcıları ile rengârenk kıyafetler içindeki sanatçılar arasından, ortak soyunma ve makyajlarını temizleme kabinlerine gittiler. Şimdi bir saniyede hepsi çırılçıplaktı ve hep birlikte yan taraftaki duşlara geçtiler.

Kotofei Ivanovici (üzerinden bir kasırga geçmiş gibi dağınık) kızların odasında yere yayılmıştı, süt gibi beyaz bir süs kürkü gibi kıpırtısız duruyordu. Siyaha çalan arka bacakları hariç, patikleri pembeydi. Özgür olmak o kadar güzeldi ki! İki ay boyunca, nemli samanlar üzerinde, annesinin yanında, kafeste durmuştu. İlk önce, büyük hayvanın kürkündeki meme uçlarını arayan gözsüz bir kedi yavrusu gibiyken, sonrasında, kısa sürede, yeşim taşının derinliklerine kadar berraklaşan bulanık mavi gözleriyle bakan garip bir hale bürünmüştü. Annesinin alaca kuyruğu ile oynuyordu, kulaklarını çekiyordu ve korkunç bir şekilde mırıldayarak, cezalandırılana kadar bacaklarını ısırıyordu. O zaman, kafesin kenarına kadar yuvarlanıyordu ve her seferinde, genetik bir anomali ve tatlı beyaz bir panter yavrusu olduğundan haberi olmadan, hayran gözlerle takip edilip, her seferinde biri tarafından ensesinden yakalanıp kafesten çıkarılıyordu, kollar üstünde gezdiriliyordu; bunun üzerine, birer hayvan bakıcısı, ellerinde birer yaba ile sinirli annesini uzakta tutarak yavruyu kafese alıyorlardı. Üç aylıkken birer et parçası da yemeye başlamıştı ve gittikçe kucağında daha fazla zaman geçirmeye başladığı sahibini de bulmuştu. Katarina onu Sirkin önüne, çimenlerin üzerine çıkarıp kelebeklerin peşinden koşması için serbest bıraktığında, bir sürü kişi toplanıyordu, çocuklar, ensesi ile kulaklarını okşamak için kuyruk oluşturuyorlardı, patlayan flaşın ışığı, gözbebeklerinde iki dikey çizgi oluşturuyordu... Kafesi ve kar-

nından çıktığı, ağzı siyaha boyalı annesini kısa sürede unutmuştu; şimdi küçük jonglör kızın bacakları arasından yayılan kokunun izini takip ederek, prova odalarında dolaşarak, karavanların basamaklarında zıplayarak insanların arasında yaşıyordu; herkes onu o kadar sevip şımartıyordu ki, içinden pembe derisinin göründüğü seyrek kürkü altındaki karnı iyice büyümüştü. Sırtüstü yattığında, geleceğin devasa kedi er bezleri, tüylerle örtülü iki küçük fındık tanesi gibi fark edilebiliyordu.

Sıcaktan yere tamamen yayılmış yatarken, birden irkildi, kulaklarını dikti ve ayağa fırladı. Arena tarafından derin, uzak kükremeler duyuluyordu. Beyaz yavru, kapıya doğru koştu, kapıyı patiği ile açtı ve koridorda koşmaya başladı. Güçlü ve ilkel yırtıcı hayvan beyninde, onu çevreleyen alanın ayrıntılı bir haritası, röper noktaları ve sinyaller, korunaklı yerler ve tuzaklar bulunuyordu. Yavru, iç teodolitleri ile, yer bildirme sistemi ile, kaslarının ve eklemlerinin hafızası ile uygulamaya geçirdiği haritanın direktifleri ile, sürekli değişen koordinatlar sonucu hareket edip, kendinden emin bir şekilde ilerliyordu. Aklı, bilince gerek olmadan sibernetik bukleler kapatıyordu, kendi kendini besleyip, kendi kendini kontrol ediyordu. Akıl ile çevre arasındaki ara yüzeyde harita canlanıyor, net bir hal alıyordu, duvarlar dokuya kavuşuyor, perspektif açıları uygun bir şekilde daralıp genişliyor, kokular ve sesler yoğun, baskın bir hal alıyordu ve panter yavrusunun saniyenin her bir ondalığında potansiyel olarak sonsuz kavşaklardan oluşan bir seriden, doğru hamle dizisini seçmesini sağlıyordu. Kısa sürede, tanıdık insanlarla ve nesnelerle gittikçe kalabalıklaşan arenaya götüren koridora ulaştı. Yavru, dışarıyı-nesneleri türü gibi siyah beyaz görüyordu, ama bu gri renklerin yerine, içinden binlerce gökkuşağı patlıyormuş gibi büyüleyici bir şekilde koyabiliyordu. Hareketler, hareketlerdi gerçek dünyasını oluş-

turan; durağan manzara ve nesneler karşısında, yavru neredeyse kördü. Kulislerde, arılarla kaynayan bir kovanın hareketi mevcuttu, palyaço yüzlerinden ibaret bir karmaşa, dövmeli omuzlar, çıplak kalçalar, tüller ve parlak pullar, terlemiş midilli sırtları. Metal çubuklardan oluşan bir tünel, hayvan kafeslerinden arenaya kadar götürüyordu, arenanın etrafında ise, yavrunun, perdenin altından süzülerek gördüğü yüksek parmaklıklar yükseliyordu. Aslında, vahşi hayvanların, kükreyip kafalarını salladıkları, fakat gözlerine bakıp onlardan korkmadığını gösteren güçlü kadının korkusundan kaidelerinden kıpırdamaya bile cesaret edemeyen aslanların, kaplanların, panterlerin gösterisine yalnızca şöyle bir göz attı. Bir kedi gibi kıvrılmış ve tam da en güçlü aslanın çenesini yakalayıp açmaya çalışan, memeleri iki devasa deri koni içine sıkıştırılmış eğiticisine mırıldayan annesi de oradaydı. Aniden, Kotofei, birinin ensesinden yakalayıp onu tekrardan kulislere götürdüğünü hissetti. Çırpınmaya başladı, çünkü şimdi onu havada tutanın kokusunu hiç sevmemişti. Boğuk ağlamalarıyla yüzüne baktı ve korktu, çünkü tekdüze bir kahverenginin içinde kaybolmuş yüz hatları tamamen donuk olan, boş bir yüzdü bu. Adam gülmüyordu, kaşlarını çatmıyordu, gözlerini döndürmüyordu, dişleri ile dilini göstermiyordu, beyaz yavru için gerçek ve hayat anlamına gelen küçük gökkuşaklarını meydana getirmiyordu. Ensesinden tutan bir eşyaydı, şahsiyeti olmayan bir böcek yüzüydü, bir cansızdı, bir ölüydü. Tekrardan yere bırakılan Kotofei Ivanovici, geldiği yere koşmaya başladı ve soyunma odasına ulaşarak parlak metalden bir saç kurutma makinesi ile saçlarını kurutan sahibesinin kucağına atladı. "Nerelerdeydin sürtük?" diye sordu o ve ikisi de, saç kurutma makinesi hâlâ çalışır durumda, kablosuyla yere kadar sarktığı sırada, birbirlerinin gözlerine bakarak, hareketsiz, kucaklaşmış kaldılar. Bir panter

gözü için, ikisi hiçbir zaman var olmamışlar gibi arka planda eriyip giderlerdi. Gri bir kül, bir süreliğine, ikisinin üzerine çökerdi.

Kotofei'yi arenadan çıkaran adamın ismi Vânaprashta Sannyâsa idi ve cinsiyetini örten küçük bir örtü dışında, tamamen çıplaktı. Bir vücut geliştirici gibi kaslı, onlar gibi bedeni parlak bir yağla kaplı bu adamın derisi ve kokusu tarçına benziyordu, spiral şeklinde pirinç küpeler arasındaki yüzü, kıpırdamayan bir gülümseme içindeydi, saçları ise başının tepesinde küçük bir topuz şeklinde toplanmıştı. Etraftaki telaşa hiç aldırmadan, kollarını göğsüne birleştirmiş, arenaya girmeyi bekliyordu. Vahşi hayvanların tünelinden ne boyunlarını eğmiş aslanlar geçtiğinde, ne de aynı aşağılayıcı yabaların altından koyunlara benzeyen çikolata renginde pireler sürüldüğünde, duruşunu da, yüz ifadesini de değiştirmiyordu. Şu an sahnelenen ünlü hayvan eğitimi numarasının "harikulade" gösterisini, bir fıçıdan diğerine zıplayan, son derece ince yarıklardan çok yassı bir şekilde süzülen, bir emir sonucu, sonrasında parmaklıklar arasından seyircilere doğru atılan yeşil erik büyüklüğünde yüzlerce yumurta yapan pireleri aslında görmeden, perdenin bir büklümünden etrafına öyle bakıyordu. Hayvan eğiticisi, yakut renginde bir kostüm giymişti, belini korsenin içinde iyice sıkıştırmıştı, onu kaynatılmış devasa bir yengece benzeten Dali bıyığının etrafına ise altın bir tel sarmıştı. En muhteşem an, ünlü Eduard, şırınga iğnelerine benzeyen yandan kesik gagaları olan camsı hayvanlardan birinin üstüne çıkıp kısa bir çığlık attığında, pirenin aniden bacaklarını açıp, şimşek hızı ile kubbeye kadar, cambaz salıncaklarının, sicimlerin ve reflektörlerin arasına kadar yükseldiği andı. Tekrardan, geri, kumun üzerine düştüklerinde, hayvan eğiticisi kollarını çapraz şekilde uzatıyordu ve iki pire, gagalarını mavimsi damarlarına

sokuyorlardı. Bu şekilde dakikalarca kanını emiyorlardı ve eğiticinin tamamen kansız kalmış bedeni, havadan daha hafif olup yumuşak bir balon gibi dönerek ve salonun içindeki hafif cereyan içinde sallanarak yavaşça yükseliyordu. Bir süre sonra hayvan bakıcıları onu büyük bir kelebek ağı ile yakalıyorlardı ve tekrardan yere bırakıyorlardı, orada ise, bakışlarla takip edilmesi zor olan manevralarla, iki pire, emdikleri kanı geri, eğiticinin bedenine pompalamaya zorlanıyorlardı ve kısa sürede, efordan kırmızılaşan eğitici, seyircilerin karşısında derin bir şekilde eğilip gösterisini bir müzik kargaşasında muzaffer bir edayla sonlandırıyordu.

Vânaprashta Sannyâsa'nın gözbebeklerinin çapı, kesin bir şekilde gösteri boyunca değişmemiş olmasına rağmen, dudaklarındaki Hint gülümsemesi (aslında gülümseme olarak bile adlandırılamazdı, çünkü gülümseme, sosyal bir talep sonucu doğan bir cevaptır, Hint gülümsemesi ise aynen bir kedinin görünüşteki gülümsemesi veya bir kayanın içindeki, rastlantı sonucu gülümsemeye benzeyen bir çatlak gibidir) o kadar kendine özgüydü ki, doğasında var olan ve hiçbir nesneyle hatta kendisiyle bile sınırlandırılmadan kalıyor, her ne olursa olsun, yüzünde bir saygısızlık izi bile görünmüyordu. Sannyâsa için, onun otuz seneden daha fazladır dünyası olan sirk, temelsiz ve zamandan yoksun ise de, aynı derecede temelsiz ve zamandan yoksun olan hayattan, ölümden, dünyadan ve tanrılardan daha az saygıdeğer de değildi. Kutsal resimlerin önüne sakız kabağı, çiçek ve tereyağı getiren papaz gibi, Dharma'sını yerine getirirken tekmeler ve ensesine tokatlar yiyen palyaço da aynı derecede ciddi ve saygın idi. Tekteker üzerindeki ayının içinde, Shiva'nın canlanmasını görebilirdin, Shiva'nın içinde ise boşluk canlanıyordu. Boşluğun kendisi ise dar kafatasımızın içinde, kendisi gerçek gerçek gerçek boşluğun sadece bir görün-

tüsü olan gerçek gerçek boşluğun simgesi olarak gerçek boşluğun simgesiydi ve süreç, ilk boşluk kurşun gibi ağır ve desteklediği her şey –tanrılar, insanlar, bulutlar, kitaplar, ağaçlar ve dışkılar– pırlanta çamurunu, inci ve safir atıklarını, lotus kusmuğunu, bu dünyanın ışınlarının posasını meydana getirerek nefes alamayacak şekilde birbirinin içine sıkışıp aynı derecede yoğun görünene kadar bu böyle devam ediyordu.

Bir akşam, yemeğini yedikten sonra hâlâ parmaklarını yalayarak bir incir ağacının altında dinlenen Vânaprashta, aydınlanmayı tanıdı. Aniden, üzerindeki sonsuz gökyüzünün varlığının farkına vardı ve gökyüzünün kendi içine yansımasının anlaşılması imkânsız halini anladı. Hiçbir bulutu olmayan, tatsız ve kokusuz olduğu kadar renksiz de olan boş gökyüzü, kendi içinde yansıyarak bilince sahip oldu. İncir ağacının altındaki sofu ergen çocuğu gördü ya da daha doğrusu onu düşündü, anında onu meydana getirdi, kendi varlığından ona varlık ödünç verdi ve Vânaprashta uyandı. Büyük ve kahverengi gözlerinin üzerinden, gözlerimizin ta kendisinden başka bir şey olmayan bir gözkapağı daha kalktı ve o, yavaş ve görkemli bir şekilde, beynimiz olan gerçek gözümüzü açtı. Ve o ana kadar, gözleri, görmesine nasıl engel olmuşsa, şimdi de, bir nesne gibi saf görebilmesiyle derin düşüncelerinin önünde kendini gösteriyordu. Çünkü dünya görülmüyordu, görmeydi, hiçbir şey görmeyen görme, çünkü dünyanın nedenlerden ve sonuçlardan oluşan örgüsü dışarıda değildi, aklın anatomik yapısını, uyanmış olanın gerçek gözünü meydana getiriyordu. O ana kadar Punjab'taki köyünde günde on sekiz saat boyunca sallanarak mantralarını söyleyen on beş yaşındaki genç, mantraların hiçbir şey olmadığını ve çok istediği Yolun kendisinin, varlıksız *ana-ta* ve süresiz *anika*'nın olduğunu anladı.

Bir önceki hayatlarını tanıma imkânı verildi ve bu hayatların bulanık olaylarında ona her zaman eziyet çektiren birkaç rüyasını da tanıyabildi. Bazen kendini rüyasında, göbeğinin deliğine damlatılan bir damla parfüme sevinen bir kadın olarak görüyordu, çünkü şimdi, gerçekten Chittagong'ta binlerce erkeğin suyunu çıkaran ve her birinden, hiçbir şey satın alamadığın fakat fildişine soktuğun zaman fil-tanrıyı sevindiren aynı deri madeni parayı kabul eden şehvetli bir fahişe olduğunu biliyordu. Başka zamanlar rüyasında, kendi dünyasında var olmayan tapınaklar görüyordu, çünkü bu tapınaklar, uzun zaman önce kuzeyden gelen istilacılar tarafından yıkılmışlardı. Başka bir zaman, aynı zamanda ruhani müridi de olan, her şeyde kullandığı ve yarasa çığlıklarıyla dolu sıcak gecelerde sevilen uşağını acımasız bir şekilde döven bir tefeci olmuştu. Moral ilerleyişi olmayan, kurtuluşa doğru adım atmayan, hiçbir düşünme anı yaşamadığı karmakarışık hayatlar, boş, yabancı, absürt dünyalara atılan başıboş gezen hayvan hayatları. Ve yine de her birinde, saf, yuvarlak ve üzerine dünyanın tüm pislikleri sürülmüş, bozulmaz bir inci tanesi gibi duran kendi ruhu vardı, çünkü saydam bir parşömen sayfasını katlayıp üst üste koyduğunda olduğu gibi, hayatlar da birbirini tamamlayıp harika bir resim, simetrik ve enerji dolu bir mandala oluşturuyorlardı. Bir keresinde annesine bir tokat atmıştı ve sekiz hayat sonra, yağmurun kararttığı bir kırda bir şimşek çakması sonucu yerle bir edilmişti. Başka bir zaman bir souk* kalabalığında (o zamanlar dervişti) peçesinin altından bir an için ancak görünen, onu yaşlılığına kadar takip eden unutamadığı bir yüz görmüştü, ondan sonraki on birinci hayatında ise aynı yüze sahip bir kadının ırzına geçmişti, sonrasında ise yakalanıp kadının

* Kimi Müslüman ülkelerinde pazar yeri. (ç.n.)

akrabaları tarafından hadım edilmişti. Her şeyin birbiriyle bağlantısı vardı, bir hayatında nesnelere, başkasında renklere, başkasında gölgelere, başkasında onların ayrıntılarına, başkasında anlamlarına, başkasında heyecanlarına sahiptin. Bir hayatta şehvet düşkünlüğüne, diğerinde korkuya, diğerinde güce, bir diğerinde aldırmazlığa. Ancak mandala tamamlandığında uyanıyordun, çünkü mandala, aklın kendisiydi.

Hayatlardan biri, yine de diğerlerinden farklı olmuştu, aynen bir ikonadaki bir azizin, onu çevreleyen sembollerden uzaklaştığı gibi. Çünkü o hayatta, lotus duruşundaki yalancı gülümsemesiyle ve bedeninde en fark edilemez bir titremeye bile izin vermeyen aziz, kendisiydi. Shiva'nın gözü, üç taç yapraklı Ajna, omurgası boyunca, altı tanesi bedeninde, biri ise dışında, başının tepesi üzerinde küçük bir güneş gibi yanan büyüleyici küre Sahasrara olmak üzere başka mistik çiçeklerin açması gibi, kaşları arasında sönük bir şekilde parlıyordu. Sabitlik inancıydı, hareketsizlik ise Yoluydu. Sürekli gezen bir rahipti, onun gezginliği ise hareketsizlikti. Etrafında mevsimler, musonlar, kuraklık dönüyordu; takımyıldızlar, etrafında mumun ışığında yanan böcekler gibi uçuşuyordu. O, hareketli dünyanın sabit noktasıydı. Donup kalmışlığı ödüllendiriliyordu, çünkü o dağın zirvesinde, etrafında, küçük bir tapınak yükseltilmişti ve orada, ona pirinç ekmeği ile süt getiriliyordu. Aslında sabit nokta o değildi, sabit nokta eşsiz inci, başının tepesindeki incigüneşti. Binlerce senedir orada, taşlı toprağın üstünde etrafa ışık saçıyordu ve yine o kadar süreden beri, birer ergen, yaşlılıktan ölmüş bir öncekinin çürük leşini bir yana itiyordu ve altı çakranın, omurgası boyunca hemen açmaya başladıklarını hissederek, kürenin altında, ekstatik pozisyonda kendisi yerini alıyordu. Vânaprashta'dan önce yüzlerce, yüzlerce aziz gelmişti ve küreden yoğun

ve yağlı bir enerji ile dolmuşlardı. Bir şimşek gibi geçen o hayatı boyunca, dokunulamaz vizyonların içinden taşınmıştı, insanlara söylemeleri yasak olan korkunç sözler duymuştu. Tümü big bang ile başlayan ve etrafında ince bir sis saçan bir yağmur şıpırtısı gibi, evrenlerin kızgın şıpırtısı gibi *big crunch* ile biten, üzerlerinde hayat olan bilyonlarca âlemi, sınırsız sayıda evreni gezmişti. Bütün önceki hayatları, şimdi, geniş ve zarif bir kanat oluşturuyorlardı, gelecek hayatları ise (yine en küçük ayrıntılarına kadar öngörebildiği hayatları) simetrik başka bir kanadı oluşturuyorlardı ve aziz, alanın ve aklın dokusunun bu iki büklümü ile sonsuzluğun havası içinde hareket etmeden uçuyordu. Erkek çocuk o zaman görünmüştü. O zaman, kürenin altında oturmuş olan herkesin (tek olan ve küre tarafından yüzlerce ve binlerce rüyada görülmüş olan) bildiğini de bilmişti. O zaman, bir yerlerde, geleceğin derinliklerinde, hiç şüphesiz hepsinin reenkarnasyon geçirerek buluşacakları bir dünyanın var olduğunu ve hep birlikte, kil ve kromozomlardan ibaret bir heykel gibi ona, sırası geldiği için kürenin altındaki sonuncu olacak olanı ve tümünü, onları, Bilenleri kilden ve tükenmez kalem izi ile şekillendirecek olana şekil vereceklerini anlamıştı.

Şimdi ise Vânaprashta, hayatını, tam tersine, olabildiğince hareketli olmaya, dünyanın olabildiğince çok bölgesine ayak basmaya çalışarak sürdürüyordu. Onu yönlendiren, hatıraları değildi, çünkü önceki hayatlarını garip ve silik kimi rüyalar gibi algılıyordu yalnızca. Onu yönlendiren, bazen, sakinlik ve meditasyon ihtiyacı ile zıtlaşan yerinde duramamazlıktı. Fakat aynı olanı zıt ve uç durumlarda görmeyi çoktan öğrenmişti. Aslında, incir altındaki aydınlanmadan sonraki kendini adadığı bu sonsuz dolaşma, aslında yine bir çeşit duaydı. Aslında yine hareket etmeden duruyordu, yakınlaşarak ve uzak-

laşarak etrafında dolaşan, aslında şehirler, sular, dağlar ve yüzlerdi. Erkek çocuğu bulması gerekiyordu. O, kaderini yönlendirip düzelten binlerce hizmetçisinin gözetimi altında dünyanın ve hayatın bir yerlerinde yaşıyordu. Kırmızı ve kutsanmış o akşamdan hemen sonra, on senenin üzerindeki bir dönemini dolduran Hintli uygulamalarını ve sorumluluklarını bir tarafa bırakıp, kısa sürede Yılan Adam adı altında tanınmış olduğu şenliklerin ve seyyar sirklerin yolunu tutmuştu. Hindistan'ın dağlarındaki azizler tarafından kınanarak, bazen, onun içinde Büyük Taşıt'ın mistik sanatlarının aşağılandığını gören birer zayıf yaşlı tarafından tükürülerek, Vânaprashta, alçak bir kahpeliği kabullenerek dünyaya düşmüştü: turistlerin şüpheli gözleri altında Yoga doktrininin dış yönlerini icra ediyordu, adileştirip ona ihanet ediyordu, bu doktrini ucuz bir sirk ve sahne gösterisine dönüştürüyordu. Kadınlar ve işadamları ile dolu kabarelerde, striptizli gece kulüplerinde, gazinolarda, köy şenliklerinde "Şaşırtıcı Yılan Adam, yaşlı Hindistan'ın mucizevi ruhunun canlanması" olarak ilan edilmişti, ta ki bir gün bir menajer onu ilk önce yaklaşık olarak bir sene boyunca doğu sahilini dolaştığı Avustralya'ya, sonrasında Amerika'ya götürdükten ve Midwest'teki şehirleri on sene boyunca birlikte dolaştıktan sonra, en büyük başarıyı da yakaladığı Avrupa'ya getirene kadar. Artık gerçek bir para yapma makinesi olarak göründüğünden, en ünlü sirkler, onun başarısını tartışıyorlardı, çünkü onun gösterisi, altmışlı yılların gittikçe daha bıkkın burjuvazinin arasında, ama özellikle de yavaşça, psikadelik* aromaların, Krishnamurti ve Maharishi'nin, Hare Krishna ayinlerinin ve şırınga ve çiçek yataklarda aşklarının iğrenç on yılına giren gençlerin arasında korkutan bir cazibe saçıyordu.

* Hayal gördüren. (ç.n.)

Kendi Dharma'sından ve sirk dünyasının karışık ekonomisinden daha büyük bir güç, yazının garip gücü, onu gittikçe, devlet tarafından ucuz ve tehlikesiz bir eğlence olarak desteklenen sirkin, hiçbir rekabete ve piyasa dalgalanmasına maruz kalmadan açtığı Doğu'ya, sosyalist toplama kamplarının sessiz ülkelerine itmişti. Ve bu şekilde, yaklaşık otuz senelik dolaşmalardan sonra, afişlerin yanlış okunması sonucu Yoga ismi altında bilinen Yılan Adam, kendini uzak, olağanüstü, sisli Balkanlar'da da gördü, Saraybosna, Sofya, Belgrad'ı şaşırttı ve en sonunda, şimdi, çıplak ve bedenine parfümlü yağ sürülmüş bir şekilde, o büyük ve sakin şehirde, gösterisi için arenaya ayak basmayı beklediği Bükreş'e vardı.

Makinistler koşarak kulislere girip, kaşları arasına değerli bir taş yapıştırılmış, neredeyse çıplak olan güzel kadının testere ile ikiye kesildiği kırmızıyla cilalanmış tabutu çıkardılar. O da bıkkın bir şekilde (arada, omuzlarına yıldızlı bir pelerin tutturan asistanı) Hintlinin yanından geçti ve perde kapanır kapanmaz sigarasını yaktı, sonrasında ise kaşları kalın bir şekilde boyanmış ve kireç gibi beyaz yüzü olan sihirbaz da geldi. Alkışlar kesildi, müzik arka planda duyuluyordu sadece, galeride, birkaç öksürük, mütevazı bir şekilde patladı... Sunucunun sesi, her zamankinden daha şişik ve daha yağlı bir şekilde yankılandı: "Harika Farfarelli ustamızı gördünüz! Ve şimdi, sayın seyirciler, sıra, gösterinin en büyük sürprizinde! Dünyada tek olan bir gösterinin şahidi olacaksınız, bedenine tamamen hâkim olan bir kişinin güç ve konsantrasyon gösterisi! Eski Yoga Hint doktrininin erdemlerinin kutlaması! Kalküta'daki tapınağından sizin için özel olarak gelmiş otuz yedi derecelik büyük usta Vânaprashta Sannyâsa, bütün dünyada Yılan Adam adı altında meşhur olduğu bedeninin olağanüstü zarafeti ile bizi şaşırtacak. Orkestradan sessiz kalmasını, siz seyirci-

lerin alkışlamamasını ve herhangi bir ses çıkarmamanızı rica ediyoruz, çünkü büyük usta, numarasını, derin bir transa girerek yerine getiriyor. Saygıdeğer seyirciler... gizemli Hindistan'dan... Yılan Adam!"

Işık, salonun üzerine büyük bir gölge inene kadar aşamalı olarak kayboldu. Tam bir sessizlik sağlanana kadar yaklaşık on saniye geçti. Adam, mutlak bir karanlığın içinde, arenanın ortasına doğru ilerledi, normal attığı on beş adımdan sonra durdu ve içinden, onu, kendine doğru uyandıran mantrayı söyledi. O zaman iç gözü açıldı ve donuk sonsuz bir hareketlilikteki bir mekik gibi, üzerine, kendininkiyle aynı olan, fakat yine de tamamen farklı bir beden, aklın zarif ışığı altında parlayan bir beden inşa etmeye başladı. Son hücresine kadar aklın boyunduruğunda olan bir beden, istek ve özlemden, güç ve tatlı terk edişten bir beden. Karanlığın içinde ilk önce, beyin gözünün değdiği veya onun tarafından meydana getirilen, her bir kemiği en doğru haliyle şekillendirilen, her omurun uçları ve diskleri yerinde olan, ışıldayan kuvars kavisli kemiklerin arasındaki kafatası kemiklerinin ek yerleri görünen, cam gibi kırılgan kaburgaları, üçgen kürek kemikleri, bir berrak su çiçeği gibi karmaşık pelvis kemikleri, kolların ve bacakların ampulleri, tırnaklarla taçlandırılmış parmaklarının tüpleri, ilkel baltacıklara benzeyen garip topuk kemikleri, buzdan çivilere benzeyen aşık kemikleri ile ağır ve sesli bir kristal iskelet yükseldi. Harika bir iskelet, arenanın ve dünyanın ortasında parlıyordu. Gözkapakları olmayan göz, Sirkin ve gökyüzünün kubbesinin apeksi altında, kafatasının zeminindeki Türk yumrusunun küçük oyuğunda eserini inceledi ve sonucu iyi buldu.

Sonrasında, iskeletin üzerine kas grupları, şakak kemiklerine ve kafatasına yelpaze şeklinde lifler, ağız ve göz çukurları etrafına yuvarlak kaslar, saydam ve kusursuz

dişleri olan sırıtan çenenin altına ise silindir kaslar yerleştirdi. Birbirinin üstüne çıkan, kesişen çizgili kaslar, göğüs ve kalça yastıkları, interkostal duvarlar, kemiklere güçlü kıkırdaklarla bağlanan kolların ve bacakların uzun kasları, alacakaranlığın renginde kaslar, lif kütleleri... Kemik plakaları ile çıkıntıları kıpırdatmak, Moloch'un ilerleyişini sağlamak için güçlerini bir araya getiren, proteinden oluşan mikroskobik lifler. Akşam çöküşünün, yağmurlu öğlenlerin renginde kaslar, toprak olan ve toprağa dönen et...

Şimdi daha iyi görünüyordu, karanlığın ortasında, köz gibi yanan derisi soyunmuş bir insan, et renginde anatomik bir mulajdı. Göz, şimdi, organlarını meydana getirmeye, et kabını, yumuşak, labirent şeklinde, rengârenk iç organlarla, hiyalin epitel doku, sıvılar, macunlar ve zamklar, katmanlar üzerine ıslak katmanlar, hayatı yakalamak için örümcek ağları, hayat için kafesler, hayat için rüya ağları ile doldurmaya başladı. Toraksı, diyaframın üzerinde pembe akciğerlerle ve kalbin kalın kası ile, karnı bağırsaklarla doldu, böbrekleri iki mistik zambak gibi açtı, mesanesi altın sıvısını taşıdı, her biri, karaciğerinin lobları arasında zümrüt taşı gibi sönük şekilde ışıldadı. Ve bütün beden, arterler, damarlar ve kılcal damarlarla doldu; kan, kırmızı süsü ile kalbin odalarını doldurdu ve her bir askerinin ismini bilen eski bir generale benzer şekilde, aklın gözü, imparatorluğundaki her bir hematitin, her bir antikorun, her bir bakterinin, her bir titreyen kirpiğin şeklini, rengini ve tadını öğrendi. Bezlerine hormon salgılamasını emreden oydu, her bir hücrenin sert bir topolojiye göre büyümesini o yönlendiriyordu, o inşa edip o yıkıyordu, tapınağı ve sunağın üzerindeki sonsuz kurbanı o kutsuyordu. Dünyasını meydana getiren bir ilahtı o, etrafında annesini yaratan çocuktu, krallığını meydana getiren bir

kraldı. Bir tek görmeyi gören göz, tekrardan memnun oldu.

Sonrasında, kemikten bir katedrale benzeyen boş kafatasının içine, altın bir kadehten döküyormuş gibi sedef rengindeki lavı döktü, kubbesinin zirvesine kadar o çok iyi derecede düzenlenmiş macun ile doldurdu, macun ise tankın içinde o kadar ağırlaştı ki omurların arasındaki borunun içine sızmaya başladı ve cıvanın bir termometre tüpünü doldurduğu gibi doldurana kadar böyle devam etti. Dışarıda sedef, içeride kül. İçeride, kanatları arasında geniş refleks yaylar gösteren kelebekler. İliğinden ise, bütün bedenine, örümcek ağı gibi dallanan ince sinirler, nöro motor plakalar aracılığı ile her bir kas lifine ilişerek, protein tarlaların üstüne büyük mesane maddesi damlaları ile yağarak, kasılmalar ve ağrılar meydana getirerek, imparatorluğun uzaklarından şehvetli ve ümitsiz mesajlar getirip götürerek akmaya başladı. Bedenin geri kalanından beyin-kan bariyeri ile ayrılan, eritilmiş altından bir sıvının içinde, durağan bir görkemin içinde yüzen, verimli ve saldırılara maruz kalan alanları arasında köprülerini kaldırmış şato olan beyin, gerçeğin her zaman içinde yaşadığını sanmıştı, fakat tahtının bulunduğu salonunda sadece yanlışlık hüküm sürüyordu. Çünkü onun bilgeliği, aklın kusursuz incisi, onu rüyasında gören Gözün gözlerinde, çirkinlikti. Rüyaların hükümdarının kendisi bir rüyaydı. Kendisi et, nöronlardan oluşan saydam et, üzerinde elektrikten bir ruhun gezdiği endomorfinden ibaret karanlık-su olan beyin, beden meyvesinin tatlı içi, kendisinin, şimdi bilyonlarca parmak ile yumuşak klavyesi üzerinde koşarak onu bilen başka bir varlığın etrafında kaba ve sert kabuk olduğunu bilmiyordu. Nevroglilerin yağlı toprağı ile desteklenip beslenen, şeker ve oksijenli kılcal damarlar tarafından sulanan her bir nöral ağaç ve bu ağaçlardan oluşan orman, ışık fırtınala-

rı ile inleyecek şekilde başka binlerce ağaçla temasa geçmesine rağmen, merkezdeki göz, o fırtınalar içindeki her bir kar tanesini ayrı görüyordu, mesajını ve geometrisini anlıyordu, onu yönlendirip mesajını yerine getirmesini sağlıyordu. Ve Çanakkale Boğazı kadar geniş olan her bir sinaps, Asya tarafından Avrupa tarafına köle, asker, koyun ve fıçı dolu yakut rengi yelkenleri olan binlerce tahta gemi gönderiyor olmasına rağmen, yukarıda, Bizans'ın titreyen gökyüzünde, her şeyi hayata bağlayarak aydınlatan bir güneş yanıyordu. Dünyaların hükümdarı, bedenin hükümdarı üzerinde de, düşüncelerin hükümdarıyla gece rüyalarının hükümdarı üzerinde de hüküm sürüyordu.

Shiva'nın gözü sonrasında deriyi meydana getirdi. Onu yağdan ince tabakalara yasladı ve kalın, yumuşak ve sıcak yaptı. Bir kelebek kanadı gibi sert, esnek, parlayan ve hissedilmeden soyulan pullarla kapladı. Derinin iç yüzü, termoslarınki gibi aynadandı ve içinden kanın aktığı eti, gerçeğin sert asitleri içinde çözülmesini engelleyerek onu koruyordu. Deri, başka durumda odalar ve sokaklara taşacak olan sinir liflerini geri çeviriyordu. Evleri, saatleri, neon direkleri, bulutları ve tramvayları akla sunarak ve canlandırarak, çift pervane etrafında bükülmüş imparatorluğu bir arada tutan inancın sıvısını kendi içine yansıtıyordu. Derinin içine gözenekler ve ter bezleri, ağrı, basınç ve titreşim reseptörleri, fakat özellikle, bedenin, geleceğin yumuşak alveollerini kırarak başı-önünde uçtuğu diğer imparatorluklara doğru gümrük noktaları açtı. Bu yüzden, bedenin geleceğe açık olan tarafında, OMO işaretinin basılmış olduğu ovalin üstünde, derin çizgiler içine yazılı olan gülümsemeyi, kızgınlığı, şaşkınlığı, aşağılamayı, kuşkuyu, huzursuzluğu, nefreti, pişmanlığı, üzüntüyü, saygısızlığı, gaddarlığı okuduğun, arkadaşı veya düşmanı, sevgiliyi veya yabancıyı tahmin ettiğin yüzün avucunda, serebral küreyi bir kral eli gibi tutan açık avu-

cunda, beyne sıkı bir şekilde bağlı olan gümrükler gruplanıyordu: içinden, kafatasının kubbesi altındaki homunkulusu önemli oranda büyütülmüş olarak gördüğün saydam ve ağır bilyeler olan göz küreleri, kokunun buruşuk ve ıslak kimyasını barındıran burun delikleri, tat alma alanları dört renge –tatlı, tuzlu, ekşi ve acı– boyanmış bir uçak gemisine benzeyen dil, küçük çocukların erkek veya kadın olup olmadığını anladıkları gizemli vomeronazal duyusuna sahip ağız damağı ve ağının ortasında bulunan bir örümcek gibi titreşimleri, dünyanın sönük veya canlı uğultusunu algıladığın kulak labirenti... Yüz: sineğin yüzü, tenyanın yüzü, tilkinin yüzü, insanın yüzü, ıstakozun yüzü, cherub meleğin yüzü... Tümü aynı, tümü kefenin üstüne, başörtünün üstüne, mucizevi tuğlanın üstüne basılmış aynı yüz... Yüzü Olmayanın sureti ve benzerliğine göre eller tarafından yapılmamış *vera icon*. Geleceğin pıhtıları, gölgelerin ve pisliğin, ozmotik bir şekilde içinden geçip geçmişe dönüşerek gizemin filtresini oluşturuyorken, geçmiş ise bedenimizin deri tulumunu dolduruyor, şişiriyor, şişkin tutuyor. Yüzünün çizgilerinde geleceğimi okumayı kaç kez denemedim ki?

Deri ve dünya-beden bariyeri ile örtülü, diğer organlardan: ağaçlar, apartmanlar ve takımyıldızlar, fakat aynı zamanda başka bitki ve hayvan bedenlerinden izole edilmiş beden, şimdi cinsiyet, üçlü bir cinsiyet elde etti: genetik, gonadik ve somatik; ve ebedi erkek-dişi sonsuzluğu üzerinde, istatistik olarak (köyde, ceviz ağacı altında unutulan masanın üstündeki ampulün etrafında dönen kelebekler gibi) erkeklerin toplandığı sol kutba veya yine istatistik olarak kadınların buluştuğu sağ kutba doğru, androjin merkeze doğru yol yapan bir grup halinde şimdi yavaşça kaymaktadır. Çünkü her bir kelebek, insan-hayvanın aşkın içinde kanat çırptığı üçlü cinsiyet, dörtlü cinsiyet, çoklu cinsiyet, sonsuz cinsiyet, iki

kanadın farklı tonları olan kadın ve erkeği temsil eden iki ebedi insan heykelinin saçları, gözleri, dudakları, memeleri, ses tınısı, utangaçlığı, cesareti, saldırganlığı, itaati, iyiliği, cazibesi, fizyolojisi, psikolojisi, felsefesi ve dini içine sarılı kadın veya erkek cinsiyetinin eti içine sarılı yumurtalık veya testis çiftinin içine sarılı XX veya XY kromozom çiftini çırparak merkezdeki meleğin etrafında –beline kadar uzanan altın saçlar, bakire bir kızın zarif memeleri, bacakları arasındaki sert, güçlü ve tatlı cinsiyeti, parmakları arasında bir gül– daha geniş veya daha dar daireler çiziyor. Şimdi, nötr bir bedenden, kimyasal olarak doldurulmuş, androjen hormonlar içeren, kemerli kemiklerin gönüllü prognatizmi, omuzların büyütülmüş genişliği, hacim ve güç açısından daha kapsamlı kasları, kıllarının sertliği ve daha yankılı gırtlağı, aşamalı, kafatasının sol yarım küresinin ağırlığı, baskınlık ve keşif eğilimleri olan bir erkek bedeni şekilleniyordu. Damarlı deriden torbaları içindeki penis ve testisler, şimdi karanlığın içinde parlayan bedenin bacakları arasında yumuşak bir şekilde sarkıyorlardı, fakat ayıp sinirin emri sonucu, ateşsiz bir silaha, fakat aynı zamanda balistik bir silaha da dönüşebilirdi; delen, parçalayan, mermer, Rum ateşi ve kaynar ziftli kaplar atan, zehir ve öldürücü tükürükler aşılayan... Fakat acı ve zevk aynı zamanda kopmayan bir sonsuzluk oldukları için, aynı zamanda Aşil'in mızrağı gibi iyileştiren tüm silahların modeli de olabilirdi. Önceki canlanmaların sonsuz dizisi içinde, Vânaprashta birçok kez kadın da olmuştu ve bu yüzden aşk onun için fazladan bir boyuta sahipti, dürbünün görüş alanına sahip olduğu gibi, iki yarım küreli düşüncenin ve aklın görüş alanına da sahipti, bir derinliği vardı. Hepimizin içinde, ağaçların birtakım çizgiler, şehirlerin ise birtakım lekelere sahip oldukları gibi, aşkın da yassı ve alışılagelmiş haritaları vardır. Fakat

Vânaprashta'nın erotik dünyası, bedeninde *Bosch'un Dünyevi Zevkler Bahçesi*'nden dikilmiş bir kıyafet varmışçasına, geniş ve ipeksi büklümlerle etrafa geniş bir manzara gibi yayılıyordu. O, aynı zamanda, hem bir erkek, hem de bir kadın bedeni ile, bir tek orgazmın göz kamaştırıcı ışığını değil, asıl olarak birleşmelerin, ön sevişmelerin, zevkin acı verici ön tahmininin de tatlı biçimliliğini yaşıyordu. Kalın dudaklardaki ekstatik gülümsemenin, şehvetin bilgeliğinin ve bilgeliğin şehvetinin içine sonsuzluğa kadar geçtiği gergin sakinliğinin kaynağı buydu.

Altıncı katman ruhtu, fakat onun inşa edilmesine gerek yoktu, çünkü o, kasların iskeletin üstüne, organların kasların üstüne, sinirlerin organların üstüne, derinin sinirlerin üstüne, cinsiyetin derinin üstüne eklendiği gibi eklenemiyordu. Ruh, bir öge değildi, bedenin bir duruşuydu, aynen gülümsemenin ruj değil de, ağız deseninin bir değişimi olduğu gibi. Birden, Yılan Adamın bedeni, etli bir ağız gibi gülümsedi; aynen çocuğun, annesinin tanıdık yüzüne gülümsediği gibi, onu Yaratana yöneltilen iyi, zarif bir gülümsemeydi bu. Ölü bedenin ciddi, cansız ağzı, aniden kesilen nefes ve kan dolaşımı, enzimlerin boşlukların arasına dökülüşü, mitokondrilerin içinde proteinlerin inşa edilmesi, çekirdeklerin içinde ADN molekülün ikiye katlanması, kılcal damar duvarlarının içinden lökosit kayması, testislerin içinde spermlerin meydana getirilmesi... yanan nöral devreler, korteksin içinde yaz fırtınaları, nöron katmanları içinde depolanan hatıralar, ayinler, mitler ve kültürler, bilincin bilinçsiz okyanusu ve buz adası, aşkın nevrozu ve nefretin zehirli refleksi, dünyadaki en gizemli kelime: ben... anlamına gelen bir gülümseme şeklinde açılıyor. Tüm bunlar gülümseme ve daha fazlasıydı, doyumsuz derecede daha fazlasıydı, çünkü hayatın olasılık bulutunu oluşturan

madde ve boşluk girdabı tarif edilemezdir. Çünkü sigara içenin tavana doğru üflediği ve bir an için parmağını sokabildiğin duman halkasından daha yoğun veya daha uzun ömürlü değiliz, fakat yüzüğün, onun etrafında çözülüyor ve düğün gerçekleşmiyor...

Kubbenin altındaki gecenin içinde aşamalı olarak kendini tekrardan meydana getiren adam, iç gözünü birden tüm bedeninin üzerine dikti ve beynimizin üstündeki yedinci bir korteks katmanı bizi aniden bir meleğe dönüştürebileceği gibi, o da, her tarafına nüfuz ederek, bedenini tamamıyla tanıyıp üzerinde egemenlik kurdu. Şimdi, dünyevi gözünü açabilirdi ve o da, foton diye adlandırılan madde parçalarını algılamaya başladı. Çünkü karanlık, hayali görünecek kadar yavaş bir şekilde, yıllarca giyilmiş bir kaban gibi rengini açmaya başladı, son derece seyrek bir ışık buharı beklenmedik bir şekilde, sabahın ilk ışık çizgisi gibi her yerden ve hiçbir yerden, alanın lifleri güçsüz bir flüoresanlık elde ediyormuşçasına yükselmeye başladı. Işık, ilk önce acıtıcı derecede yavaş büyüdü, sonrasında ise, bir buğday tanesini bir satranç tahtasının ilk karesine, bir sonraki kareye iki tane, üçüncüsüne dört tane, beşincisine on altı tane yerleştirip tahtanın yarısında yarım avuç buğdaya sahip olup, en sonunda da dünyanın bütün tahılları altında gömülü kalacağın gibi bir su seti kopmasına kadar gittikçe daha hızlı ve şiddetli büyüdü. Seyircilerle dolu sandalyeler, kubbenin derinliklerinde sarkan sicimler ve projektörler, omuzlarının üstünde yıldızlı pelerinini taşıyan, aşağıdan yukarıya kadar bedenine altın renginde bir yağ sürülmüş heykelsi adama benzer şekilde avuçlarını birbirine yapıştırıp, salonun dört noktasına doğru eğilen yuvarlak kollu kumral asistan, tümü, karanlığın içinden çıktılar. Désirée pelerinini çıkarıp yere serdi, Yılan Adam ise üzerine çıkıp, kollarını çapraz şekilde göğsünde birleştirerek, ciddi ve kıpırtısız kaldı.

Ve yavaşça, sürüngen peristaltizmi ile, kolları göğsünün üstünde daha da çok, anormal derecede çok çaprazlaştı, parmakları omuzlarını yakalayıp onların ötesine kaydı, dirsekleri birbirini geçti, omuzları yerinden çıkıp bir tek, çatlayacak derecede açılmış olan şeffaf deriye tutulu kaldılar, avuçları, sırtında, iki tane köpek balığı yüzgecine benzer şekilde dik düşen kürek kemikleri arasında birbirine değdiler ve en sonunda, parmakları, çok doğal bir şekilde, bu işi göğsünde yapıyormuş gibi omurgası boyunca birleştiler. Kendi kolları ile bağlı olan adam, oturup, bacaklarını lotus duruşunda birleştirdi ve birden, büyük bir sakat gibi, bacakları ve kolları kesilmiş bir beden gibi, dizlerinin kalıntıları üzerinde yükseldi. Bir alkış denemesi duyuldu fakat hemen sssstlar eşliğinde durduruldu. Ve beklenmedik bir şekilde, büyük şehidin karnı kayboldu. Şimdi, içeriye doğru çekilmiş karnın derisinden, lumbar omurgalar beliriyordu. Bağırsaklar, karaciğer, böbrekler nereye kaybolmuşlardı? Çatlayacak derecede şişmiş toraksı, her bir kaburga çiftini, her bir kasını sergiliyordu. Ve altından, dalgalar meydana geldi. Gebeliğe benzer büyük küreler, göğsün ucundan pelvise doğru iniyorlardı, fakat hiçbir bebek, kafası önde, arenanın kumuna saldırmıyordu. Göbek deliğini dışarı çıkaran yassı deriden bir küre, sonrasında mutlak bir mağara, sonrasında yine bir küre ve tekrar çirkin bir oyuk oluyordu. Yılan Adam tekrardan, ipeksi pelerinin üzerine indi, kendini düğümlediğinden daha yavaş bir şekilde çözdü ve birkaç saniye için, arzuları olmayan Buddha'nın rahat lotus duruşunda kaldı, sonrasında ise, bedenini tekrardan, etrafta, okumayı bilmediği milyarlarca gizli mesajı görerek fakat okuyamadan, şaşkın ve güvensiz bir şekilde dururken, yalnızca sayları çok az olan kendi etlerini çok iyi okumayı bilenlerin alfabesine ait imkânsız bir harf şekline soktu. Yabancı, çirkin, büyülü ideografilerdi bun-

lar, çünkü bizim dünyamızda, şimdi, hiçbir akrobatın yapamayacağı gibi omurganın tamamen bükülmesi ile omuz kemerinin pelvis kemeri üzerine katlanması ve bir tek başın sürekli net ve kıpırtısız kaldığı insani paketinin kolların ve bacakların sicimleri ile bağlanması, başka ne anlama gelebilirdi ki? Veya bacakların, başı iki tabanın arasında görünene kadar omuzların ve ensenin ötesine, geriye doğru götürülmesi ve kollarını, bacakları ile bedeni arasından geçirerek, uylukları femura kadar incelmiş şekilde eller üstünde donakalması, yalnızca bedenin değil, aynı zamanda beynin sanrısından başka ne anlama gelebilir ki? Ellerin, derin bir şekilde kaburgaların arasına dalması, derinin içinden kalbine dokunuşu, onun sakin bir şekilde derinlerden çekilip kemik kafesin içinden çıkarılması (hangi bilinmedik kapıdan?) ve çarpan haliyle seyircilere sunulması? Dudaklar arasından çıkarak zarif bir şekilde göz kürelerini ıslatan esnek ucu olan bu dil? Karın derisinin, yıldızlı pelerinin üstünde, ağaçtan düşmüş bir elmaya benzer şekilde, yalnızca göbek deliği olan bir küre yuvarlanana kadar bütün bedene yayılması? Başın, bacakların arasına girmesi, sırt boyunca yükseltilmesi ve tekrardan başsız omuzların üstüne yerleştirilmesi; tüm bunlar, başka ne anlama gelebilir ki? Yılan Adam, bedeninin tükenmez kaleminin bıraktığı iz ile arenaya ne yazıyordu acaba?

On beş dakikadan daha uzun bir süre için, Vânaprashta, bedensel krallığının üzerindeki hâkimiyetini ispat etti. Kemiklerini devamına ekleyerek, kubbenin ucuna kadar yükseldi, sonrasında ise, arenanın bütün dairesi boyunca genişledi. Bir kolunu omzuna kadar yuttu ve karnının derisine içeriden dokunarak, parmaklarını gösterdi. Kaburgalarını bir yarasa gibi açtı ve derisi aralarında genişleyerek, bir cambaz salıncağından diğerine atladı. Oradan, yukarıdan, pelerinin buruşuk dikdörtgenine doğru ken-

dini bıraktı, gürültü ile düştü ve bir kitabın sayfaları arasında ezilip kalan bir sinek gibi ezildi, korkutucu bir simetriye sahip bir Rorschach resmi gibi, birkaç saniye boyunca, duman çıkararak, yalnızca bir faraş ile toplanmaya uygun küçük kırıntılar halinde orada yapışık kaldı, sonrasında ise, cıva bilyelerine benzer şekilde, yavaşça kendi içinde toplanmaya başladı, bedensel çamurundan yükseldi ve salonun yüzlerce yüzünden ibaret delikli mercan yüzüğünde, sessiz ve sakin, yüzü orada bir büklüm yapıyormuş gibi yüzünde bir gülümseme ile en baştaki haline geri döndü.

Alkışlar ışığı meydana getiriyorlar mıydı, yoksa ışık mı alkışlara dönüşüyordu? Gece, uyumadan önce, aniden güçlü bir gürültü duyup birden büyük bir ışıkla dolduğun gibi, Sirkin kubbesi altındaki tüm reflektörler birden yandı ve seyirciler canlanıp, coşku ile avuçlarının içlerini kızarttılar. Gerçekten tüm gösterinin uç noktası buydu ve o olmasaydı, o ana kadar var olan ve sonrasında da var olacakların birbirinden farkı olmazdı. Kollarını çapraz şekilde göğsünün üzerinde birleştiren yogacı, yavaşça seyircilere doğru eğildi ve Désirée pelerinini tekrardan omuzlarının etrafına tutturdu. Her bir numaranın sonunda olduğu gibi, ışık yavaşça kaybolmaya başlayacağına, gittikçe daha güçlü bir hal alıyordu. Yukarıdaki ve sandalyeler arasındaki tüm ışıklar yandıktan sonra bile büyümeye devam ediyordu ve görenleri kör eden ve görmeyenlere görme yeteneğini geri kazandıran bir maddeye dönüşüyordu. En sonunda, hepsi, numaranın daha bitmediğini anlayıp alkışlamayı kestiler ve tekrardan mutlak bir sessizlik oldu. "Saygıdeğer seyirciler" diye duyuldu hoparlörlerden bir ses, "heyecan dolu numarasının sonunda, usta Vânaprashta, ünlü Yılan Adam, karşınızda, hipnozcu ve telepat yeteneklerini sergileyecektir. Tekrardan, onu derin transından çıkarabilecek herhangi

bir gürültü yapmaktan sakınmanızı rica ediyoruz. Usta, seyircilerin arasından bir kişi seçecektir ve onun yardımı ile, aklının inanılmaz gücünü gösterecektir. Hiçbir hile, önceden ayarlanmış hiçbir şey yok. Sayın seyirciler, bir kez daha eşsiz Yılan Adam!"

Birkaç saniye sonra, Hintli, hareketsiz heykel duruşunu terk etti ve kraliçe arı etrafına toplanmış gibi etrafında toplanan insan sürüsünü gözleri ile tarayarak çok yavaş bir şekilde, arenanın çevresinde dönmeye başladı. Arenada yaklaşık olarak beş yüz seyirci vardı ve aralarından her biri, ikinci gün, bir sene sonra veya hayatının sonunda, '64 senesinin derin yazında gerçekleşmiş o gösteriden, Yılan Adamın inanılmaz bir şekilde kemiklerini yerinden çıkarmasından ve istisnasız bir şekilde, yogacının tam da onun gözlerine "derin bir şekilde" ve "sadece bir an değil, saniyeler boyunca, belki bir dakikadan fazla bir süre için" baktığı o andan bahsedecekti. Aralarından hiçbiri, annesinden içtiği sütü bile anlattığı o hızlı ve sessiz soruşturmayı unutmayacaktı. Hiçbiri, hiçbir engizisyon mahkemesi üyesinin, hiçbir işkencecinin, hiçbir diktatörün, hiçbir sevgilinin hiçbir zaman gurur duyamayacağı, o utançtan, ruhunun o büyük kapitülasyonunu hatırlarken yanaklarındaki ağır sıcak dalgasından kurtulmayacaktı. Yogacı onlara bakmıştı, onları okumuştu ve laik veya kutsal tarihte hiçbir yerleri olmayan sıkıcı, yüzeysel birtakım kitaplarmış gibi birer birer atmıştı. Kediler gibi hapşıran, solucanlar gibi dışkı yapan, kozmosun bir toz tanesi üzerinde ölüp toprağa dönüşen. Hiçbir hikâyesi, hiçbir kurtuluşu olmayan. Onlara verilmiş olan küçücük ufukta mutlu ve mutsuz yaşayan onlar...

Mircişor da o akşamı hiçbir zaman unutmayacaktı. Daha sonraları, her ne zaman o akşamı düşünecek olursa, gözlerinin önüne aynı görüntü geliyordu: sabır oyunu, pleksiglastan bir kubbe ile kapalı beyaz plastik küçük

tepsisi. Oyununun zemininde, zirvesinde tam da kubbenin ortasında bir oyuğu bulunan spiral şeklinde bir dağ yükseliyordu. Mircişor, dilini çıkarmış bir şekilde, demirden bir bilyeyi yönlendirerek yukarıya, onun için özel olarak yapılmış oyuğa yerleştirmek için bu spiral üzerinde uğraşıyordu, fakat hızlı ve kötü niyetli bilye, neredeyse her zaman tepenin temeline kadar kayıyordu. Ve tekrardan, çocuk parmaklarının henüz sahip olmadığı bir zariflikle, tüm oyunu, yakından, yavaşça eğmesi gerekiyordu, tekrardan, bir tek bakışları ile, bilyenin hendeği içindeki titremesini (tövbekar, alnındaki T-ler dizisi ile kaygan Araf dağını tırmanırken titrediği gibi) durdurmaya çalışıyordu, tekrardan, dönüşün daha keskin olduğu zirveye kadar ulaşarak daha zor manevralar yapıyordu ve en sonunda on denemeden dokuzunda, oyunu tekrardan sinirli bir şekilde yatağa fırlatıyordu, çünkü bilye, yine kaymıştı. Fakat zirveye yerleştirmeyi, şeffaf plastik kubbenin altındaki o yuvarlak, eksiksiz, kendi için yeterli olan dünyayı hareketsiz bir şekilde taçlandırmayı başardığında da ne büyük bir zafer mutluluğu yaşıyordu! Pantomimlerdeki gibi yavaş hareket ederek ve oyunu avuçlarında bir mumun alevi gibi koruyarak "Anne, bak, başardım!" diye bağırmaya başlıyordu. Bu vaziyette, Maria'yı, tencereleri karıştırarak bulduğu mutfağa kadar, bunu dakikalarca yapıyordu. "Aferin" diyordu annesi, dikkatsiz bir şekilde, bilyenin dağın tepesinde ne kadar görkemli ve hareketsiz bir şekilde durduğuna bakmadan, fakat çocuk için yeterliydi bu ve mutlu bir şekilde odasına dönüyordu.

O ana kadar, o da, o kadar geniş ve alçak bir viraj üzerinde ilerleyen (şimdilik o kadar yavaş ilerleyen ki virajı hiç hissetmemişti, yol onun için gözleri alabildiği kadar düz ve uzundu) bir sabır oyunundaki bilye olmuştu. Henüz dünyanın çok küçük dalgalanmalarını hisset-

miyordu, kubbenin yavaşça aralarında döndüğü devasa parmakları görmüyordu, üzerine derin bir şekilde eğilen yüz ise, onun için, kristal çanın içinden bulanık bir şekilde parlayan, bulutları, güneşi, ayı ve yıldızları olan mavi bir gökyüzüydü. Henüz tek başına ilerlediğini, hareket edenin, altındaki dünya değil de kendisi olduğunu, herhangi bir yöne yönelebildiğini, onu yönlendiren hendeğin –tek olan kendi hayatının kendisi– adımlarının ağırlığı sonucu bir tek arkasında belirdiğini sanıyordu, aynı hendeğin aynı derecede affetmez ve derin bir şekilde önünde de açıldığını henüz anlamıyordu. Ve bazen, tümüyle titrediğinde, kalbi sıkışıp sınırları olmayan bir paniğe kapılıyordu (birkaç kez, şehrin içinde kaybolduğunda, rüyasında bir ayı gördüğünde, çocuklar tarafından makara ile apartmanın boşluğundan yukarı çıkarıldığında, ona iğne yaptıklarında), kendisinin titrediğini sanıyordu, fakat aslında bir an için, evrenin tümü tereddütlü parmaklar arasında sarsılıyordu. Yoga'nın bakışları, dakikalarca salonda dolaştıktan sonra onun üzerinde durduğunda, çocuk, hayatında ilk kez, yolun karşısına çıktığını hissetmişti ve iç kulağında, virajın hızını algılamıştı. Bunu öngörmüştü ve belki de mucizeyi hissederek çağırmıştı. Yoga, kendinden çok emin bir şekilde, Mircişor'un en üst sıralarda yer alan, annesi ile babası arasında oturduğu sandalyenin karşısında durmuştu. Gayri şahsi bakışını üzerinde sabitlemişti. Sağ kolunu, beklenmedik derecede uzun işaret parmağı ile ona doğru uzatıp, bir kavşaktaki bir yol işaretine benzer şekilde öylece kalmıştı. Herkesin gözleri çocuğa yöneldi. Sıcak reflektör onu arayıp buldu. Şimdi gördüğü tek şey, bir kaynak makinasının göz kamaştırıcı beyaz alevine benzer bir şeydi. Şaşırmış ve mutlu bir şekilde, çocuk, pelüş sandalyesinden kalkmak istedi, fakat annesi onu aniden kucaklayıp göğsüne çekti. Désirée arenayı terk edip, altın

sular içinde parlayarak sakin ve zarif bir şekilde sıraların arasından çıktı ve yukarı ulaştığında, bilezik dolu elini ona doğru uzattı. Maria'nın kolları tereddüt etti ve Mircea'nın avucu, zayıf ve kumral kadının elinde kendine yer buldu. Bir nehre benzer şekilde genişliyor gibi görünen aralarındaki boşluk ile donakalmış annesi ve babası tekrardan boşluğun ve belirsizliğin içinde kaybolurken, reflektörün çemberi tarafından takip edilerek arenaya kadar el ele indiler.

Yılan Adamın asistanı misk kokuyordu, çıplak koltukaltları bir erkeği deli ederdi, ama çocuk için bir tek bu garip geldi: onun bildiği bütün kadınların –annesinin, Vasilica teyzenin, Anica teyzenin, komşu kadınların– koltukaltlarında erkeklerinki gibi kıl çalılıkları bulunuyordu. Ve hiçbiri, hiçbir şekilde, –belki bir tek Emilia teyze ama o da çok çilliydi–, o kadar güzel değildi. Désirée ona baktığında, yine de, bir ürperti, çocuğun ensesindeki kılları kaldırıyordu, çünkü güzel ve parfüm kokan kadının gözleri... farklıydı, çok derin, çok parlaktı. Mircea, sirk sanatçılarının, gözbebeklerinin büyümesi ve gözlerinin reflektörlerin altında büyüleyici görünmesi için gözlerine güzelavrat otu damlaları akıttıklarını bilmiyordu. İkisi birlikte, arenanın alçak kenarını geçtiklerinde, çocuk bir sınırı geçtiğini, sirkin yabancı dünyasının onu ancak o zaman içine çektiğini hissetmişti. Sihirli çemberin içinde, ışık ve hava başkaydı ve dışarıda kalanlar, kubbenin altına kadar ortak merkezli sıralar şeklinde üst üste çıkmış seyirciler, şimdi gerçekdışı, çoktan ölmüş gibi duruyorlardı, onlardan geriye kalan bir tek beyaz yakaları ve gözlerinin akıydı. Mircea aniden kendini, hiçbir zaman ulaşmayı ümit etmediği dünyanın canlı ve rengârenk merkezinde hissetti. Ve orada, sihirli merkezin ortasında, Yılan Adam hiç kıpırdamadan onu bekliyordu. Hâlâ yabani hayvan kokan kumun üzerinden, reflektör

filtrelerinin ışığının soluk yeşil, mavi, pembe, altın renklerini alarak ona doğru ilerlerken, çocuk gittikçe daha durdurulamaz olan bir yücelme duygusunu, seçilmiş olmanın mutluluğunu, bir az önce hiçbir şey olmayan, fakat şimdi her şey olmanın zaferini hissediyordu. Bir dakika önce, her bir seyirci, hayaletsi bilyesini avuçlarının arasında tutmuştu. Mircea'nınki de tüm diğerleri gibiydi. Ve birden, bir göz kırpması kadar bir sürede, hiç kimsenin elinde hiçbir şey kalmamıştı, çünkü seyrek buhardan oluşan o beş yüz tane bilye, ani bir şekilde çocuğun avuçları arasındaki bilyenin içinde toplanıp ona gerçeğin sertliğini ve ağırlığını kazandırmıştı.

Yılan Adamın karşısına ulaştıklarında, melez kız elini bıraktı ve kulislere çekildi. Salonun geri kalanı karanlığa gömülürken, bir tek ikisi, yakut rengi bir ateş çemberi içinde, karşı karşıya kalmışlardı. Yogacı, çocuğa şaşırmayı bilmeyen bakışı, insan mimiğini unutmuş yüzü ile bakıyordu. Mircea kendini efsanevi kahramanların söz konusu olduğu bir çizgi romandaki gibi hissediyordu, hâlâ inanası gelmiyordu. Başını kaldırıp, spiral şeklindeki küpelerin, ne çocuğa ne de başka birine hitap etmeyen üst üste çıkmış dudaklı gülümsemesinin karşısında büyülenmiş bir şekilde doğrudan Hintlinin yüzüne bakıyordu. Acaba sırada ne vardı? Yılan Adam onunla ne yapmak istiyordu? Hiç korkmuyordu, o da bütün yüzü ile gülümsüyordu; çocuksu, saf bir gülümsemeydi bu. Ve Yılan Adam, sağ kolunu kaldırdı ve sanki fazladan bir falanjı olan uzun işaret parmağı ile çocuğun alnına, kaşları arasına dokundu. Mircea, tırnağının acısını ve geçici bir panik dalgası hissetti. Hislerinde bir şey değişmişti, ama ne olduğunu anlayamıyordu. Görünürde, her şey önceki gibiydi: kırmızı ışık, kas lifleri derinin içine sarılmamış gibi görünen karşısındaki yağlı adam, arenanın sessizliği... Bir tek hafif bir mide bulantısı, aynen asansö-

rün aniden inmeye başladığında hissettiğin gibi. Ve onun... orada olmadığının o kadar garip hissi; belki de insan ayağının basmadığı Sibirya tundralarının kendilerini gördükleri gibi, etraftaki nesneleri gören o değil de, nesnelerin kendi kendilerini görüyormuş hissi. Kendisi dekordan kesilip çıkarılmış olmasına rağmen, Yılan Adam, arena, reflektörler ve sandalyeler aynı derecede parlak kalmışlardı; aynı, görme yeteneğini kaybetmiş insanların etrafındaki nesnelerin onlar artık görmedikleri halde aynı derecede renkli ve gerçek kaldıkları gibi. Artık görmüyordu, görmenin içinden ilerliyordu, kendini gören bir görme, çünkü yeni dünyada görmek bu anlama geliyordu. Bazen çok yorgun olup televizyona dikkatsiz bir şekilde baktığında, odayı belirleyen çizgilerin yavaşça birtakım kahverengi çizgilere dönüştüğünü anlıyorsun ve onlar da boşluğun camsı yeşiline kadar açılıyorlar, geride bir tek televizyonun çerçevesi altın renginde parlıyor, gittikçe daha parlak bir altın ve sonrasında o da aniden tekdüze olan bir boşluğun içinde eriyor. Dakikalarca, gözlerini adamakıllı açmış bir şekilde yatıyorsun, fakat yalnızca hiçbir şey görmemekle kalmıyorsun: yoksun artık, ismin çağrıldığında bir tek boşluk cevap veriyor. Mircea, beynindeki mevsim değişikliğinden ilk kez korkmuş bir şekilde yutkundu. Fakat yine de hiçbir şey demeden, arkasını dönüp ışıldayan pullarla dikili perdeye yönelen Hintliyi takip etti. Désirée, çocuğun şimdi ilk kez fark ettiği bir ipi çekti ve perdenin iki yanı –ne kadar garip!– güçlü adamlar, palyaçolar ve hayvan bakıcıları ile dolu kulisleri değil de ve hatta geyikböcekleri ve yıldızlarla dolu çökmüş olması gereken geceyi bile değil de, aniden salonun karanlığına bakir bir ışık şeridi atan, çıkışın kadrosunda yanan şaşırtıcı, şeffaf, sonsuz, parfümlü mavi gökyüzünü açarak yavaşça kenara doğru çekildi. Çocuk, gözkapaklarını sıkarak, o parlaklığın içine çıktı, elinden

geldiği kadar, önündeki adamın geniş adımlarını yakından takip etti, fakat bakışları ancak bir süre sonra berraklaşıp etrafı incelemeyi başardı.

O, olağanüstü dünya, hepimizin yola çıktığımız diyar! O, hepimizin dönmek istediğimiz krallık! Tazelik ve çiy içinde yüzen sabah diyarı! Çocuk, kristal dağların zirveleri, garip ormanların, taş duvarlı uçurumların üstünde mavi bir okyanus bükülmüşçesine devasa bir gökyüzü olan bir diyardan ilerliyordu. Tek boynuzluların boynuzları gibi spiralli olan ve birer bulutu ortasından delen cesaretli zirvelerin üstündeydi. Bazen çatlayıp köpüklü koylar halinde yıkılan sarı kayalarla dolu su aynalarının üstünde. Garip, imkânsız, savanaların üstünde, yılan şeklindeki vadileri birbirlerinin içine sıkışmış olarak doldurup çıplak insan kalabalıklarının şarkı söyledikleri kanyonların üstünde. Ne elma, ne zerdali, ne nar, ne de limon olan, fakat havaya tümünün güzel kokusunu saçan ağır meyvelerin sarktığı şeffaf dallı ağaçların üstünde. Arka planda, o kadar uzun kaya uçları vardı ki, gök kubbenin kalın camını elmas gibi çiziyorlardı. Gökyüzünde, çok sayıda beyazımsı aylar donakalmışlardı. Çocuk tek tek saydı, toplam dokuz taneydiler. Bakışlarını etrafında döndürerek, gelmiş olduğu yer olan Sirk binasının olması gerektiği yerde, şimdi, çocuğun kendini taşında yansımış olarak gördüğü, parlatılmış siyah mermerden büyük bir anıtkabir olduğunu gördü. Şimdi ateşin ve kehribarın rengini almış olan adam da yine orada yansımış olarak görünüyordu.

İkisi birlikte karstik köprülerin, uçurumlar ve granit sütunların yanından, gerçek dünyadaki renklerden farklı renkleri olan taç yaprakları arasından nektar ırmakların aktığı, bilinmeyen çiçeklerin ortasından indiler. Opal taşları ile dolu patikalardan birlikte döndüler. Dizlerine kadar, ıslatmayan, dalgalı ışıktan oluşuyormuş gibi duran

suların içine girdiler. Hâlâ diş etinin içinde kalan birtakım diş kırıntılarına benzeyen yıkık dökük tapınakların yanından geçtiler. Kürelerini gökyüzünün tümüne uzatan, çamlar kadar büyük karahindibalarla dolu bir vadiye ulaştılar. Rüzgâr estiğinde, her birinin ucunda birer sedef yumurta asılı olan tüylü paraşütler dünyanın üzerine saçılıyorlardı. O denizin kenarına ulaştıklarında, akşam çökmeye başlamıştı bile. Gökyüzündeki aylar sararmışlardı ve şimdi, ışıklardan oluşan zarif bir doku ile çevrili buz parçalarına benziyorlardı. Kırmızı ahşaptan bir jonga* bindiler ve biner binmez jong şimşek hızı ile siyah suların üstünde yol almaya başladı. Şaşırtıcı, tarif edilemez bir panorama! Çünkü alacakaranlıkta pembe yelkenleri olan yüzlerce, binlerce başka jonglar da, okyanusta yansıyan ayların ışık taşları altında dalgasız suyun üzerinde yola çıkmışlardı. Çocuk, kıpırtısız bir şekilde, orada işlenmiş bir heykel gibi, bir rüyasında çoktan görünmüş olan, unutulması imkânsız o deniz kıyısını görmeyi bekleyerek pruvada duruyordu. Ve işte, bir haşişin hayali gibi görkemli, yabancı bir gezegen gibi karmaşık ve tarif edilemez! İşte, ayaklarını denizin içinde yıkayan o devasa kaya, işte zirvesine kadar onu işgal eden, verimli bir yılda dalını kıran elmalara benzer şekilde onu dolduran şato, pagoda, tapınak ve heykel püskülleri, işte onu saran kutsallık ve şarkılar, işte mavi taş ve kaolin, işte mermer ve malahit, işte üst üste çıkmış teraslar, işte zig zag şeklinde korkuluklar, basamaklar, binlerce basamak... İşte sığınak pencerelerine benzeyen küçük pencereler, işte sütunlar ve kubbeler, işte üst üste çatılar. İşte ışığın içinde kaybolan ışıklar. Ağır alacakaranlıkta, dağ, süslerle dolu bir şekilde herhangi bir dağdan daha çok parlıyordu, fildişine işlenmiş bir dağdı, ıssız bir mimariydi...

* Uzakdoğu'da Çinlilerin cung adını verdikleri, özellikle mal taşımak ve balıkçılık için kullanılan ahşaptan yelkenli bir tekne. (ç.n.)

Çünkü o şatoların kalabalığı ıssızdı. Issızdı o Ayasofya'lar, o Tac Mahal'ler. Çocuk, devasa kapılardan kutsal şehre –ne kadar kutsal?– girdi ve parlatılmış pirinç ve ateşten adamın yanında, onun soğuk salonlarının içinde kayboldu. Mobilyalardan, döşemelerden ve tablolardan boş devasa mermer salonlar... Bir tek kemerler, kubbeler, beyaz ve boş pilasterler*, bir tek donakalmış sessizlik... Yerlerde, bakışlarının sonuna kadar örülü yeşil ve kırmızı taştan mozaikler... Çocuk kendini birden çıplak gördü ve korktu. Camsız yuvarlak pencerelerin içinden, ayların şeffaf ışığı içeri dalıyordu.

Çocuk, salonlardan salonlara, iç avlulardan masaları boş olan yemek odalarına, ortalarında havuzları bulunan sütunlu avlulardan birer bazilikanın geniş salonuna çıkıyordu. Eğimli sokakları çıkıyordu, birer çam kümesini dolaşıyordu, arşitravlar, kornişler, kubbeler, alınlıklar, heykellerle süslenmiş, sürekli beyaz olan o binaların içine tekrardan giriyordu. Işığın çok yüksek pencerelerden içeri girdiği bir salonun ortasında, direk mozaiğin üstüne civatalarla tutturulmuş metalden büyük bir makine hüküm sürüyordu. Etrafındaki, kesilmiş uzun pirinç şeritlerinin şıngırtılar eşliğinde saçılmış olduğu hidrolik bir presti. Üstte, büyük bir kubbenin yükseldiği başka bir salonda, tam ortada, uzaktan bir fener veya bir su kulesi gibi duran son derece uzun bir çeşit vaaz kürsüsü inşa edilmişti. Etrafında, ancak bir çocuğun çıkabileceği kadar genişliği olan spiralli bir merdivenin döndüğü, zeminin içinden büyümüş olan büyük kuleye ulaşana kadar, bir an için ayak tabanlarının altında berraklaşıp sonrasında eğri aldatıcı perspektiflere dönüşen bulanık resimlerle örtülü zeminin aynası üzerinden saatlerce yürüyordun. En sonunda, zirveden, tam da kubbenin altından, zarif

* Duvara yapışık sütun. (ç.n.)

bir korkuluk ile korunmuş bir şekilde, zemindeki resmi görüyordun ve büyülenmiş bir şekilde öyle kalıyordun, çünkü resim, salonun zemini ince ve berrak bir camdan oluşuyormuş gibi, sihirli dağı, mermeri mimarisinin tüm ayrıntıları ile birlikte canlandırıyordu. Bir tarafta, jonglarla, takımadalarla ve köpüğün ortasından çıkan yabani kayalarla dolu denizi de görüyordun. Çocuk indi ve soğuk tabanları ile mozaiğinin üstünde yalın ayak yürümeye devam etti. Kehribar ve ateşten oluşan canlı, onu pilasterin ayağında beklemişti.

Aylar şimdi saf ışıktandılar. Arada bir, onları birer tonozun veya galerinin buruk direkleri altında görüyordu. Akşam boşluğu, kalbin kaldırabileceğinden daha fazlaydı. Kim bilir hangi ünlü adamın aynı olan büstleri tarafından korunan uzun bir koridordan çıktıktan sonra, çocuk, kendini tekrardan gökyüzünün altında özgür buldu. Şimdi, dağın zirvesindeki taş bloklarına benzer bloklardan oluşan platodaydılar. Çok garip heykellerle çevrili sirküler, megalitik, bir plato idi. İlkel, eğri, şimşekler altında kararmış granitleri olan heykellerin kafataslarında, içlerinde taşlaşmış lav ile örtülü canlılar barındırıyorlarmış gibi, taze ve canlı organlar kenetlenmişti: binlerce altıgenden oluşan, kırmızı floresan renginde parlayan iki tane bombeli göz, bir saat yayı gibi durmadan titreyen spiral şeklinde kıvrılmış ince bir hortum ve zarif taraklara benzeyen, tüy gibi dallanan bir çift anten. Heykellerin tümü, platonun içine, taş dairenin merkezine doğru ilerleyen çıplak ve korkmuş çocuğa doğru bakıyorlardı. Fakat o, bakışlarına cevap vermedi, çünkü aniden, ensesine, istila edici bir ışık döküldü. Gözlerini açmadan önce, bedenini, kollarını ve bacaklarını cam gibi şeffaf gördü. Eti parlıyordu, tırnakları kuvars bıçaklar gibi yanıyordu. Bir göz kırpması kadar bir sürede, o ışık tarafından değiştirilmişti. Sudan ve ruhtan tek-

rardan doğmuştu, kendini, bir ışın gibi hafif ve yükselmeye hazır hissediyordu. Kubbeye doğru baktı ve üzerinde, bir araya getirilmiş tüm aylardan daha büyük, onları tam tutulma ile karartan fakat aynı zamanda etraftaki geniş manzaranın ayın parlaklığı ile yanmasını sağlayan, gökyüzüne asılı duran bir kristal küre delice ışın saçıyordu.

Yanındaki adam, saçından onu tuttu ve arkalarında onları iten bir jet varmış gibi o dünyanın görkemli ve zarif manzarasının ipek kuyruğunu bırakarak, birlikte gökyüzüne doğru yükseldiler. Kısa sürede, üstteki küre genişledikçe gezegen de küçülmeye başladı; öyle ki, yolun yarısında, çocuk artık çıktığını mı yoksa indiğini mi ayırt edemiyordu. Küre sabit duruyordu da, ilerleyen o muydu; yoksa devasa küre mi ona doğru yakınlaşıp uzaklaşıyordu... Tek bildiği, gittikçe daha yakın olduklarıydı, tıpkı, girdapların gök kubbenin renklerinde, sabun baloncuklarının parlak yüzeyinde döndükleri gibi, onlar da şimdi, kristalin yüzeyindeki yapıları ayırt edebiliyorlardı. Sert ve şeffaf küreyi örten yoğun ışık macunu tarafından emiliyorlarmış gibiydiler, onlara doğru bir ateş izine benzer şekilde uzanan yağlı bir koku izini takip ediyorlarmış gibiydiler. Şimdi bakışların sonuna kadar uzanan kuvars duvarın yakınlarına ulaştıklarında, parlak taşlardan ibaret bir labirentin içine girdiler ve ellerini kristal duvarın soğuk parlaklığına dayamaya izin verilene kadar, hiyalin kıvrımları içine karıştılar, zamk büzgenler katettiler, uzun ve korkunç derecede dar lümenlerin içinden ilerlediler, somonlar gibi çırpınarak şiddetli alev şelaleleri çıktılar. Ve duvar, şimdi erimiş kristal kıvrımları ile dolu papiller hatların sessiz kodunu okudu, onları genetik yapılarına kadar çözerek rüzgârdan ve saf radyasyondan tekrardan meydana getirdi. Böylece kristalin sıra atomlarının arasındaki devasa kapılardan geçebildiler. Her yerden doğan

olbrecht ışığında, kendilerini, alev jetlerinden oluşan duvarları, bulanık sudan oluşan tavanları olan salonlarda buldular, ölü, korkunç, spektral bir ıssızlıkları olan yerlerden geçtiler, yıldız yörüngelerinden oluşan koridorlarda kayboldular. Kürenin jelatinli etini kateden bir tünelin içinden, sürekli, garip organizmalarla dolu başka salonlardan, vakuollardan ve oyuklardan geçerek, hep merkeze doğru ilerliyorlardı.

Uzun bir süre sonra, tünelin sonunda saf ve berrak aynadan bir kapı çıktı karşılarına. Çocuk bu kapıdan içeri baktığında, ona oraya kadar eşlik eden ve yolda hiçbir önem vermediği alacakaranlık ve kehribardan oluşan adamın, onun aynısı olan bir varlığa, aynı parlak gözleri ve dudaklarında aynı ekstatik gülümsemesi olan başka çıplak bir erkek çocuğa dönüştüğünü fark etti. Bir tek, şimdi gördüğü bir şey daha vardı: kendisi şimdi daha kısa boyluydu, yaşı da daha küçüktü: yanındaki gibi, beş yaşından daha büyük değildi. Çocuklar, acemilikleri, zarif bedenleri üzerindeki çok büyük kafaları, gözkapakları arasındaki çok yuvarlak gözleri ile bir aynanın cıva suyu yalnızca önlerinde değil de, aralarında da uzuyormuş gibi aynı yüz ve aynı hareketleri göstererek bekliyorlardı. Haç şeklinde bir aynanın böldüğü dört tane alan alveolünde, dört çıplak çocuk, vahiyi bekliyorlardı. Vahiy, aniden ufak buhar şebnemleri ile örtünen aynanın üzerine, dört küçük parmağın, büyük harflerle aynı kelimeyi yazdıklarında geldi:

GÖZ KAMAŞTIRICI

Harflerden ıslak izler akarak zemine ulaştı. Sis yavaşça kalktı ve aniden, ortada hiçbir kapı kalmadı. İkizler, nefeslerini kesen ortadaki salona girdiler.

O salon ne kadar genişti? Çocuk, ölçmeyi bilmiyordu. Tüylerini, zeminde, bir toz tanesi üzerinde sürükleyen

bir akarın, bedeninden milyonlarca, milyarlarca kez daha yüksek olan içinde bulunduğu hangarı göremediği gibi, ne gözlerine ne de aklına sığıyordu. Fakat kristalden ve girdaplar şeklinde ateşten oluşan büyük gezegen, bir sabun baloncuğu olsaydı, çocuk, o ana kadar, bir tek birkaç ångstrom kalınlığında olan onun tabakası içine kazınmış tünellerden yürüdüğünü anlayabilirdi. Geri kalan kısmı ise, duvarları, altın bir sis içinde kayboldukları bakışın son noktasına kadar ışıltılar içinde yanlara kayan, merkezi salondu. Tam ileride ise ışık vardı, yüksek fırınlarınkine benzeyen ve bedeninle oraya kadar ulaşabilirsen bedenini buharlaştıracak güçte beyaz, göz kamaştırıcı ışık! Azalan, sürekli azalan, unutan, sürekli unutan, etraftaki ateşten dünyayı gittikçe daha fazla saflıkla görmeye başlayan, fakat aynı zamanda beyin-beden arasındaki rapor şimdi açılmış olduğundan kavrama eylemi beynin lehine değiştiği için korkunç bir bilgelikle de bakan iki çocuk, onun yoğun rüzgârında emildiler. Kısa sürede o kadar çok ilerlemişlerdi ki, biraz önce gözlerini kamaştıran ışık, gittikçe daha güçlü, daha yoğun, daha harika bir hal alan önlerindeki ışığa kıyasla, ilk önce gittikçe daha dar ve daha derin çemberler halinde ayrıştırılan, sonrasında tek bir enerji, birbirine yapışık fotonlardan oluşan tek bir deniz halinde birleştirilen eritilmiş altından, eritilmiş pırlantadan, eritilmiş beyinden, eritilmiş fikirlerden, ümitten, inançtan ibaret o ışığa kıyasla derin bir karanlığa dönüşmüştü. Çocuklar, o katı ışıktan oluşan küreye kadar, her biri öndekinden daha ateşli, en soğuğu bile Güneşin merkezindeki sıcaklığa sahip olan çemberler üstüne çemberler katettiler. Her bir çember katedişleriyle, her bir katman bir öncekinin içine emiliyordu ve bu yüzden, zamanın ve alanın içinden sıfır noktasına doğru, bir zamanlar, dünyaların havai fişek ateşinin fırladığı

granüle doğru uçuyorlardı. Kütlesi, boyutu, görevi, spini*, garipliği, aroması ve nihayet varlığı olmayan, fakat varlığın meydana çıktığı noktaya, varlığın o karlı kutbuna, başın tepesindeki küreye, o eşsiz partiküle –içinden bütün bedenin omurga boyunca açmış olduğu altı tane şelaleden dökülen o küre, o eşsiz partikül– doğru uçuyorlardı.

Işıktan şeffaf karelerden oluşan çekirdeğin içine girdiler. Birkaç günlük bebeklerin bulanık gözleri ile şekiller ve sanrılar algıladılar. Ortada, safir taşı görünümünde görkemli bir taht vardı. Tahtta, yüzü, baş melek azizlerin bile bakamadıkları derecede parlayan Eskiden Beri Var Olan oturuyordu. Dünyadaki hiçbir beyazlatıcının beyazlatamayacağı kadar beyaz, ağır giysiler içindeydi, ayak tabanları ise, kalsedon tırnaklı parmakların güçlü ve sakin bir şekilde göründükleri deri kurdeleleri olan sandaletler içindeydi. Taht sirkülerdi ve devasa varlık, kuzey kutbundayken bir tek güneye bakabildiğin gibi, tüm yönlere birden bakıyordu. Hiçbir zaman danışılmayan danışmanlar, hiçbir zaman savaşması gerekmeyen ordu, binlerin bini ve on binlerin on bini aziz sürüleri, alan fikri doğduğu anda, uçmak için açılmayan kanatlara benzeyecek kadar zengin, geniş ve kıvrımlı kıyafetler içinde etrafında dönüyorlardı. O zamana kadar yaşamış olan herkes, ondan sonra yaşayacak olan herkes, her yaştaki herkes, her bir olasılığı hayatının bedeninden gereksiz dalları budar gibi temizlemiş herkes oradaydı ve bu yüzden, mutlu bir şekilde yanında yaşlandığı kocasına dokuz çocuk doğuran kadın da, fakat aynı zamanda ona rastlamasaydı fahişe olabilecek kadın da ve genelevinde Catullus'a rastlasaydı şair olabilecek diğeri de ve Meryem Ana bir gün karşısına çıksaydı inanan biri olabilecek inançlı kadın da, herkes oradaydı. Herkes oradaydı ve

* Elektron veya temel parçacıkların devimsel momentumu. (ç.n.)

tümü, hayatlarının çekirdeğinde Bulunana bakıyorlardı ve hepsi, hiçbir zaman uyumadan, "Aziz! Aziz! Azizsin, Tanrım, sonsuz hayatın kaynağı!" diye bağırıyorlardı. Ve O, tüm on bir boyuta doğru büyüyüp onları gerçekdışı ve görkem ile dolduran, tümünün üzerinde hipnotik gözler ve durmadan akan renkleri olan, titreyen, korkmuş, devasa kelebek kanatları uzatarak onları gölgeliyordu, onları barındırıyordu, onları kutsuyordu.

Eğer bir karınca, Olimpiya'daki tahtında oturan altın ve fildişinden ibaret Zeus'a baksaydı, onu daha görkemli göremezdi. Eğer bir bakteri, bir gün bir insanı inceleyebilseydi, daha kapsayıcı bulmazdı. Ve tahtın dört bir yanında, yüzleri dört bir tarafa bakan, neredeyse omuzlarının üzerinde yükselen İhtiyar kadar parlayan dört tane cherub meleği, Kitabın milletlerini sessizce kutsuyorlardı. Bu okunaksız kitabı, bu kitabı. Doğu'daki, mavi gözleri P maddesinden iki tane acı damlaymış gibi, dünyadaki bütün acıların ağırlığı üzerindeymiş gibi kamburdu. Batı'daki, kafasını kazıtmış genç bir kadın yüzüne sahipti ve kaşlarına kadar fantastik dövmeleri vardı. Kuzey'deki, canlı bir heykel gibi donakalmış bir gençti, kucağında bir lir vardı ve ağzı şarkı söylüyormuş gibi açıktı. Güney'deki, süt gibi beyazdı, fakat yün yumakları gibi saçları, kalın dudakları, yassı burnu ve korkunç görüntüsü zenci savaşçı ve büyücü köklerini belli ediyordu. Eskiden Beri Var Olanın, günleri sonsuzluğa kadar Sürenin etrafındaki dört tane cherub meleğin görüntüsü buydu. Melekler, büyük suların uğultusuna benzeyen sesleri ile, "Tanrım, değişmeyen, sonsuz, göz kamaştırıcı azizsin sen!" diye sesleniyorlardı. Sesleri ise, durmadan hareket eden azizlerin sürüsü üstüne inip dağılan alev dilleriydi sanki.

Birinin başı diğerinin bacaklarına doğru uzanmış, birbirinin içine kıvrılmış iki embriyo, hafifçe birbirlerinin üzerlerinden yuvarlandılar ve hâlâ şeffaf olan memb-

ranlı kafatasındaki gözleri ile nihayet Yüzü görene kadar, çekirdeğin gittikçe daha tatlı olan çekirdeğine doğru göç ettiler. Işın tülüne gizlenmiş yüzü, olağanüstü yüzü, tablonun tuvalini delen, kitabın harflerinden çıkan, Yüz bile olarak adlandıramayacak yüzü. Kürenin yanında, kürenin elmanın yanında taşıdığı anlamı taşıyan yüzü. Varlığın tuvalinde derinleşerek onu, tümüyle, hep kıvrımlar halinde, aniden, diğer tarafı yüksek bir dağ olan derinliğe çekiyor. Ve siyah alevler içindeki Yüzü görerek, büyümeye başladılar. Katlanarak büyüdüler, kütlelerini her an ikiye katladılar, bir şok dalgası gibi tahtı ve cherub melekleri içlerine aldılar, milyarca azizi yuttular. Birinin başı diğerinin kuyruğuna kıvrılmış bir şekilde dönerek, birden devasa salonu doldurdular, kambur sırtları ile, aniden sert bir şekilde çarptıkları esnek kıkırdak duvarlarını hissettiler. Ve onları içlerine almak için açılan duvarlar, kasılmaya başladılar. Ve Krallıktan çıkarılmanın acısı onlara el koydu ve kirpiksiz gözlerden yoğun, tuzlu ve şeffaf gözyaşları akmaya başladı. Salonun duvarları, başlarının uçlarını sivriltiyorlardı, onları yavaşça tünele doğru sıkıyorlardı, onları oraya, boğazın içine sıkıştırıyorlardı, önce Mircea'yı, sonra Victor'u, onları kan kuyruklarının içine sarıyorlardı, onları, yerinden çıkmış pelvis kemiklerinin çatırtısı ile şimşek gibi çarpıyorlardı. Varlığın diğer tarafında, annenin çığlıklarını duymaya, ışığın diğer yüzünü hissetmeye başlamışlardı bile. Ve ikisi de, elementer bir dünyaya hücum ettiler, kucaklaşmalarına son vererek birbirlerinden koptular, dörtyolda, bir başörtüsü, bir bıçak ve dişi bir güvercin bırakıp birbirine: "Kardeşim, bir süre sonra buraya dönelim ve ilk gelen bunları arasın. Eğer başörtü kanlı, bıçak paslanmış ve dişi güvercin hastaysa, bu, diğerinin kötü olduğuna işarettir" diyerek ayrıldılar. Ve Mircea, garip yasaları olan o dünyada büyüdü. İki büyük ilahın hâkimiyeti altında:

Annesi ve Babası; yemek yedi, dışkıladı, kelimeler söyledi, derisinin içindeki et parçaları üzerinde bilinmeyen güçler kazandı. İlk önce, bebek yatağından yola çıkarak, odayı, sonra tüm evi, notilusun odaları gibi evler dizisini, apartmanı, apartmanın arka tarafını, katettikçe sertleşen yolları, kovulan canavarları, başka sinapsların derisine zarif bir şekilde dokunarak ve orada hatıra izleri şeklinde sertleşen sinapsları, korkunç uçurumlar üstündeki güvenli köprüleri dahil ederek gittikçe genişleyen korozif bir alanı keşfetti. Mircea, vücut geliştiriciler gibi sentaktik kaslarını, Broca ve Wernicke'nin bölgesini güçlendirerek konuşmayı öğrendi, kaşığı elinde tutmayı, zeminin üstünde havaya kalkmayı, gülmeyi ve okumayı öğrendi. Okula gitti ve yeni düzeyde, yeni dünyada kendine arkadaşlar edindi. Bir akşam, sirke gitti ve gösteriyi ve Yılan Adamı gördü ve Yılan Adam anlaşılması imkânsız numarası için tam da onu seçti. Şimdi, Yılan Adam, aniden gözlerini açıp reflektörlerin karşısında gözleri kamaşınca gözlerini kırpan, kahkahalarla ve alkışlarla çevrili çocuğun alnından parmağını yavaşça çekiyordu. Yoga, gayri şahsi yüzü ile derin bir şekilde gözlerinin içine bakıyordu; sonrasında, sandalyelerin karanlığındaki alkışlar eşliğinde seyircilere döndü, dört yöne de eğildi ve Désirée'nin tekrardan omuzlarına tutturmuş olduğu yıldızlı pelerini ile perdenin aralığından çıktı. Melez kız, çocuğu elinden tuttu, o da eğildi (Micişor da acemice ve kafası karışmış bir şekilde onu taklit etti: her şey bu kadar mıydı, her şey yalnızca bir saniye mi sürmüştü?) ve ikisi birlikte sandalye sıraların arasından annesinin ve babasının daha ucuz bilet aldıkları taaa üst tarafa çıktılar. Yanlarından geçtiği seyirciler onu alkışlıyor ve sevimli bir şekilde ona bakıp gülüyorlardı. Bir çocuk domuz gibi homurdandı, ama bunun için annesi onu iyice silkti. Mircea, kendisi

de gülerek, ama ne için güldüğünü bilmeden, onu omuzlarından tutup uzun süren bir ayrılış sonrası görüşüyorlarmış gibi göğüslerine bastıran annesinin ve babasının arasına oturdu. "Anne ne yaptım?" diye sordu şaşkın bir şekilde ama tam da o an, gösteriyi sonlandıran No-To-Ko grubu sahneye çıkmıştı ve kulaklarını delen gitar riff-leri ile çalmaya başlamışlardı. "Yolda, söylerim!" dedi annesi yüksek sesle.

"Taaaanrıım, bunu da görmek için yaşadım! Başka çocuk olsaydı, hiçbir şekilde inanmazdım, onlardan biri olduğunu, numara yaptığını söylerdim... Gerçekten, hiçbir şey hatırlamıyor musun?" Sirkten çıkmışlardı ve şehrin üzerine karanlık çöktüğü için, neon direklerin bulanık ışığı altında sokaktan ilerliyorlardı. Geyikböcekleri her tarafta uçuşuyorlardı, aniden insanların kulaklarının yanından geçiyorlardı ve onların sakınmalarına yol açıyorlardı, taşlar gibi sırtlarına çarpıyorlardı, ağaçlarda ve çimenlerin içinde hışırdıyorlardı. Mircea, bir tanesini yakalamıştı ve metal gibi sert bedeninden tutup bacaklarının ve geyik boynuzlarına benzeyen çenesinin rasgele hareketini takip ediyordu. Onu eve götürüp bir kavanoza koymak istiyordu. "Aklında hiçbir şey kalmadığına çok üzülüyorum! Neler yapmadın ki! Kurbağa gibi zıpladın, fare gibi iyk iyk yaptın, domuz gibi homurdadın... O kadına çantasında kaç para olduğunu söylediğini de mi hatırlamıyorsun? Ama neler yapmadın ki... Bir tek ben, sana bir şey olmasın diye kalbim sıkışarak bekledim. Taaaanrıım, neler görüyor insan bu dünyada!" Annem devamlı haç çıkarıyordu. Babam, her zamanki gibi, aklı kim bilir nerelerde, öyle susuyordu, bir tek yanan sigarasının ucu görünüyordu karanlığın içinde. Hepsi yine gösteriden çıkmış insan grupları, gülerek ve yüksek sesle konuşarak durmadan yanlarından geçip gidiyorlardı. Mircea, filmden veya maçtan çıkan kalabalıkların içinde

bu şekilde sıkışmayı, yukarıya, omuzlarına doğru bakarak onlarla birlikte küçük adımlarla yürümeyi, her taraftan kuşatılmış bir şekilde sallanarak ilerleyip aniden açılan farlar ve neonlardan gözlerinin kamaştığı Bükreş gecelerinin içine çıkmayı seviyordu.

Sokağın sonunda sağa döndüler ve apartmanın önünden geçtiler. Dükkânlar kapalı olmasına rağmen, vitrinler spektral bir şekilde aydınlatılmışlardı: fotoğraf ve spor eşyaları satan dükkân, sonrasında büyük mobilya dükkânı... Onlarınki ile aynı olan, fakat girişlerine hiçbir zaman ayak basmayı cesaret edemediği başka bloklara, 6. ve 7 bloğa götüren (arka tarafta ise, Antarktika'dan daha uzak ve daha düşman, gizemli 8. blok vardı) bir pasajın yanından geçtiler. Eve, kendi girişlerine ulaştılar ve asansör onları, üçünün yaşadıkları son derece sakinleştirici evlerine, beşinci kata götürdü.

Mircea o gece uyuyamadı. Saatlerce, pencerenin yanında ayakta durdu ve uyuyan şehrin devasa panoramasını seyretti. Pamuk pijamaları içinde üşüyordu, fakat yatağa girmeyi de istemiyordu. Ne o zaman ne de daha sonra nasıl seçilmiş olduğunu, o kadar insan ve onun gibi o kadar çocuk arasından tam da onun, taa yukarıda bir yerlerde, ucuz ve belirsiz bir yede oturan onun, nasıl bulunup da çağrıldığını, başka hiçbir seyircinin ayak basmadığı ve ayak basmayı hayal bile edemediği arenanın ateş çemberi içine götürüldüğünü çözememişti. O tatlı yaz çekirdeği akşamı, onun için her zaman, o ana kadar gözünün ucuyla bile ona bakmamış olan kaderin varlığının ilk kanıtını temsil edecekti. Birinci sınıfta çekildikleri ve sıralarındaki tüm çocuklar ile öğretmenleri Pena Cornelia'nın kendi sırasına bir elini dayamış olduğu tek fotoğrafta, o neredeyse hiç görünmüyordu. Ancak fotoğrafa çok iyi baktığında, en sonunda küçük, en küçük olan biraz esmer oğlanı, sınıfın derinlerinde bir yerlerde kay-

bolduğunu görüyordun. Oyun oynarken de durum aynıydı, diğerleri onu ancak dikkate alıyorlardı. Şimdi bile, kesinlikle diğerleri, kurbağa gibi zıpladı veya sıçan gibi ciyakladı diye onunla dalga geçerlerdi. Hem Mimi, hem de Vali, Yılan Adamın onları çağırması için üzerlerindeki derilerini bile verecek durumda bunun heveslisi olsalar bile. Fakat tüm bunlar niye umurundaydı? Niye umurunda olsun? Şimdi ayakları çıplak bir şekilde pencerenin karşısında, perdenin arkasında durduğu haliyle, korkuya çok benzeyen bir mutluluk hissi onu etkisi altına alıyordu. Mircea'nın, havalanması için birkaç delik açtığı bir selofanla kapalı kavanozun içindeki geyikböceği de, yarısına kadar cam duvarın üstüne kalkmış bir şekilde dünyayı seyrediyordu. Zırhın altındaki lifli etinde, ölüm ile komşu bir yorgunluk kendine yer yapıyordu. Uçuşun ve mavinin sarhoşluğu, büyük meşe ağacının etrafında delice dönüp durmanın bir sonucu olmuştu: mesaj iletilmişti. Üst kanatları altındaki buruşuk kanatlarını boşuna açmamıştı. Cam tabutun içinde, yakın zamanda tek bir boş kasa kalacaktı, çünkü Ruh başka bir böcek ile düğünde enjekte edilmişti bile ve nesillerin sonsuz et borusunun içinden ilerliyordu. Fakat şu an, şeffaf hapishanesinin camından, pencerenin camından dışarıyı seyreden küçük çocuğa bakan ve içinde uyuşan varlık için mucize o değildi. Mucize, mavi gökyüzü ve uçuş olmuştu. O saat için, aç ve adi bir böcek olarak meşenin karanlık kanalları içinden yıllarca dolaşmasına değmişti. Kavanozun dibine doğru kaydı ve saçtan bir oyuncak gibi ağır, sert ve kıpırtısız bir halde, öyle kaldı.

Çocuklar, apartmanın köşesinde, 1. bloğun girişinin bulunduğu pasajın önünde güneşin altında kalıp, defileden dönen insanlardan çubuklu bayraklarını istiyorlardı. Saat öğlene geliyordu ve bir yerlerde, kim bilir şehrin hangi tarafında, defile devam ediyordu, birinci kattan, televizyon sunucusunun sesi duyuluyordu, fakat defileleri bitmiş olanlar, farklı fabrikaların işçileri, yolun tümünü kapatan dağınık gruplar şeklinde evlerine dönüyorlardı. İnsanların maçtan çıkıp aynı şekilde yolu doldurdukları, tramvaylara saldırdıkları, camlarından kulübün bayraklarını salladıkları ve geçenlere sloganlar attıkları Dinamo stadyumunda oynanan bir futbol maçı sonrası gibiydi her şey. Şimdi de tramvaylar ve az sayıda arabalar, omuzlarında dikkatsiz bir şekilde pankart ve portreler taşıyan, bunlardan kurtulmak için çocuklara

bayraklarını, kâğıt çiçekleri ve üzerlerinde PRM yazan kumaş parçalarını uzatan neşeli kalabalığın içinden ilerleyecek yolu ancak bulabiliyorlardı. Luci'nin de Jean'ın da Lumpă'nın da kolları renkli ganimetlerle doluydu, fakat sürekli yenilerini dilenip duruyorlardı, ama onlarla ne yapmak istediklerini sorsaydım bir cevap veremezlerdi. Çubuklu bayraklar iki çeşitti: kırmızı ve ülkenin üç renkli bayrakları. Kırmızı olanların üstünde, başaklardan ibaret bir taç içinde orak ve çekiç vardı, diğerlerinin sarı renginde ise ülkenin arması bulunuyordu. Çok gözenekli bir kâğıttan yapılmışlardı, yapıştırıcı ve kimyasal madde kokuyorlardı ve çok kolay bir şekilde kırılıyorlardı, bu yüzden de çok azı sağlam kalıyorlardı. Çubukları, pamuk şekerlerin çubukları gibi pütürlü ve serttiler, ıhlamur ağacındandılar.

Çubuklu bayrakları artık hiç kimse istemiyordu, sayıları çok fazlaydı ve şimdi çocuklar daha değerli şeylere el koymaya çalışıyorlardı. Bir sorcova*-ya benzer şekilde bir telin ucundaki krepon kâğıt çiçekler, en çok aranandı, fakat çocuklar özellikle de "sloganları" avlıyorlardı, tabii ki birkaç metre uzunluğunda olanları değil de, küçük, yuvarlak, çelenklerle çevrili olanları. Üzerlerinde bir tek BARIŞ, PMR ve başka kısa kelimeler yazıyordu. Bunlar çok değerliydi, çünkü işçiler genelde onları vermiyorlardı, evdeki çocuklarına götürüyorlardı. Mircea da, babasının defileden ona bir "slogan" getirmesini umuyordu. O sene, başka kişilerin çocuklarını yanlarında götürdükleri gibi, babasının da, defileye giderken onu yanında götürmesini, sadece defilenin başını ve sonunu ve her şeyini, bilmiyorum... birçok sunucu sürekli bir şeyler dedikleri için ve görüntüler donakalmış bir şekilde, bir

* Romen geleneklerine göre, yeni yılın ilk sabahında, çocukların büyüklerin sırtına yavaşça vurarak sağlık ve şans diledikleri, üzerinde kâğıttan renkli çiçeklerin bulunduğu bir sopa. (ç.n.)

tek siyah beyaz oldukları için ve sürekli, tüm insanlar gibi insan olan ve alkışlayıp el sallayan tribünlerdeki yoldaşları gösterip durdukları için önemsiz hale geldiği televizyonda, bir kısmını değil de, gerçek defileyi görmeyi o kadar çok isterdi ki. Fakat bazen televizyonda çocuklarını omuzlarında taşıyan insanları gösteriyorlardı ve Mircea, her şeyi oradan, bulvarın sonuna doğru, defilenin tutulduğu yere doğru ilerleyen çiçek, bayrak ve portreler denizinin veya her neyse üzerinden gören çocukların ne kadar mutlu olmaları gerektiğini düşünüyordu. Tabii, o artık omuzlarda taşınacak gibi değildi, büyümüştü, fakat hiçbir şey göremese de, o kalabalığın içinde olmak, yine de çok hoşuna giderdi. Fakat bu sene de çok beklediği sabah uyanışıyla, çubuklu bayrak avı ile ve akşam saat dokuz kararlarında gökyüzünü aydınlatacak olan havai fişekleri beklemekle yetinmesi gerekti.

"Abla, abla, bana da bir çiçek verir misin?" diye dileniyordu Lumpă, açlıktan ölüyormuş da bir simit istiyormuş gibi zavallı yüz ifadesini takınarak. "Bana da, abla!" diye atlıyordu Jean da, fakat ona pek vermiyorlardı, çünkü serseriye çok benziyordu. Mircea'ya gelince, ona hiç vermiyorlardı, çünkü o istemekten utanıyordu. O daha çok arabalara bakıp, Volgaları ve Wartburgları, bir de arada bir kalabalığın içinden bir ölünün arkasından gidiyormuş gibi yavaşça geçen, bir böcek kadar küçük Fiat 600'ü sayıyordu. Bugünlerde, deneme sürüşleri yapılan yeni, sessiz tramvaylara bakıyordu özellikle. Vagonlu ve römorklu ve vagonların arkalarında biletçi kadının bulunduğu eski tramvaylardan çok daha farklıydılar. Biletçi kadın, ikinci sınıf için, römork için daha ucuz olan biletleri satıyordu. Çok kalabalık olup da insanlar merdivenlere bile oturduklarında, hiç kimse bilet almıyordu ya da elden ele, "biletçinin dibine kadar" madeni paraları uzatan çekingen birileri oluyordu. Bu, sağdıç teyze ile

onlara geldiklerinde sürekli pis laflar konuşan erkek sağdıcın, Jenel'in babasının salak esprilerinden biriydi. O zaman annesi ile babası radyoyu açıyorlardı ve "figürler yaparak" oynamaya başlıyorlardı ve annesi, kıpkırmızı olmuş bir şekilde gülmekten kopuyordu, Oltenia bölgesinden olan kurnaz erkek sağdıçları ise arada bir, birer espri yapıyordu. Pastanedeki satıcı bir kadın pastalardan söz ederken "lokum gibi ağzında dağıldıklarını" söylüyormuş ve Mircea aynı kelimenin argoda kaka anlamını da taşıdığını bildiği için büyüklerin neye gönderme yaptıklarını çok iyi anlıyordu veya birileri Mocca kahve satılan bir kafeye girmişler ve "două moace" yani "iki sürat" istemişler ve garson "Girer girmez gördüm sizi" demiş. Hep saçma şeyler. Veya dans ettiklerinde, çocuklar anlamasınlar diye yan yan bakarak sürekli "picea" kelimesini kullanıyorlardı, "bana piceayı ver", fakat Mircea, bunun ne anlama geldiğini biliyordu, çünkü Jean bir keresinde Macarların nasıl küfrettiklerini söylemişti onlara: *zenia menia picea bo...* Yeni tramvayların arkasında artık iki vagon yerine tek bir uzun vagon vardı ve biletçi kadınlar da kalmamıştı. Yerlerine otomatik makinalar konulmuştu. O yaz, çocuklar, söz konusu tramvaylardan biriyle gezmişlerdi, Floreasca'ya kadar gitmişlerdi. Mircea'nın annesi bilseydi, onu ayakları altına alırdı. Otomatik makinalarda bir kol ve madeni paraları soktuğun bir delik vardı. Yolcular bilinçli olup, gerekli parayı oraya sokmaları gerekiyordu. Ama kendisi, Jean ve Luci, oraya neler sokmamışlardı ki: bira kapakları, cam kırıntıları, somunlar... Sonrasında ise, tuvalet kâğıdı gibi bir askının üzerinde duran kalın bir rulodan bir bilet koparıp almalıydın. Çocuklar bütün ruloyu almışlardı, tramvayın içinde saçmışlardı, metal çubukların arasından geçirmişlerdi... Onlara deli gibi bağıran biletçi kadınlardan daha eğlenceli bir oyundu bu. Eskiden, kontrol zamanı geldiğinde kor-

kunçtu, çünkü biletleri kontrol eden adamlar tıraş olmamışlardı, pislerdi ve eşkıyaya benziyorlardı ve bir kere "biletleri kontrole çıkarın" diye kükrediklerinde, on biletin de olsa, kalbin yine yerinden zıplardı. Herkes onlardan nefret ediyordu ve biletsiz birilerini yakaladıklarında insanlar onun tarafını tutuyorlardı, kontrolcüleri sövüp itekliyorlardı... Annesi ve babası hiçbir zaman biletsiz dolaşmıyorlardı, yalnızca, Mircea'ya, aslında o da diğer yolcular gibi elinde bir bilet tutmaktan çok gururlanacak olsa da, bilet almamaları için memura yedi yaşında olduğunu söylemesini tembih ediyorlardı. O da bir şey olmayı, insanların ona da hitap etmelerini o kadar çok isterdi ki... Luminiţa dergisindeki birçok çocuk öne çıkıyordu, birer cüzdan bulup Polis Merkezine götürüyorlardı veya başka iyi bir şey yapıyorlardı... Mircea yalnızca bir kez öyle bir şey denemişti ve sonuç vahim olmuştu. Annesinin, kıyafet dolabında tuttuğu, resim, makbuz ve ıvır zıvırlarla dolu, kızlık zamanından kalma koyu kırmızı kol çantasında, çocuğun arada bir oynadığı babasının kordonsuz bir kol saati de vardı. Saat çoktan bozulmuştu, ama karanlıkta iyi görünen fosforlu ibreleri vardı. Bir öğleden sonrasında, çantadaki saati alıp ne yapmak istediğini pek bilmeden dışarı çıkmıştı. En başta çocuklara göstermek istemişti sadece. Fakat onlar, bunun nereden olduğunu sorduklarında, Mircea aniden karşısına çıkan şansı anlamıştı. Sokakta bulduğunu söylemişti ve tabii ki bunun üzerine tümü de saati hep birlikte Polise götürmeleri gerektiği sonucuna ulaşmışlardı. Arkasından büyük bir coşku ile gelen grubun başında, Mircea, 1. bloğun pasajını geçti ve kendini, her zaman bıkkın bir başçavuş tarafından korunan Polis Merkezinin girişinde buldu. Garip kubbenin altından geçti ve bir büroya yönlendirildi. Orada Mircea, bir kez daha polislerden birine saati nasıl bulduğunu anlattı ve cebine sokmayıp da Polise

götürdüğü için övgü sözleri kazandı. Yarım saat sonra bir kahraman daha çıktı ve en sonunda kendisi bile övgüye değer davranışını unuttu. Fakat üç günden fazla geçmemişti ki annesi –çocuk hiçbir zaman nasıl ve ne şekilde yaptığını anlamayacaktı–, saatin kaybolduğunu fark etmişti ve ona da bir şey bilip bilmediğini sormuştu. "Hayır, anne!" diye cevaplamıştı temiz bir şekilde, fakat akşam babası döndüğünde, pat putlarla bir soruşturma gerçekleşmişti ve daha fazla dayanamamıştı. "Polise götürdüm" diye doğruyu söylemişti gözyaşları ve inlemeler arasında ve onun için bir anlamda hikâye orada bitmişse de, babası için daha yeni başlıyordu, çünkü Polis Merkezine gittiğinde oradaki görevlilere ne saatin markasını ne de nasıl bir şey olduğunu söyleyebilmişti. Tabii ki bunları söyleyemezdi, yıllardır kullanmıyordu sonuçta, öyle, o çantanın içinde yatıyordu saat... Kaybettiği bilmem kaç günden ve deste deste doldurduğu ifadelerden sonra nihayet, eve ezik ve utanmış bir şekilde birlikte döndüğü saatine kavuşmuştu sonunda.

"Tică ve Tache'li espriyi biliyor musunuz?" diye başlamıştı Jean yine her zamanki gibi. Bütün sabah espriler anlatıp durmuştu. Luci ile de kavga etmişti, çünkü Luci, *Anjelik, Serseriler Prensesi*'nde, Anjelik'in yaklaşık olarak on saniye boyunca çıplak kaldığını söylemişti. Jean, memelerini ve her şeyini gösteren bu kadın sanatçıların, aslında içinden hiçbir şeyin gözükmediği şeffaf bir kostüm giydikleri için böyle bir şeyin imkânsız olduğunu söylemişti. "Nasıl lan, içinden hiçbir şeyin gözükmediği şeffaf bir kostüm?" diye sormuştu Luci, hiçbir şey anlamadan. "Çok basit. Sen Anjelik'in poposunun öyle, çıplak olduğunu mu sanıyorsun gerçekten? Ulan, salak, o popo kostümün üzerine çizili, onun değil. Memeleri de, kılları da, her şey. Çırıl çıplak çıkmaları yasak!" sonrasında ise filmlerde böyle çıkmaları için acaba kaç para aldıkları hak-

kında konuşup durdular. Sinemada, "14 yaş altı çocuklara yasak" filmler vardı, fakat Jean, başka ülkelerde o kadar pis filmlerin olduğunu söylüyordu ki 80 yaş altı kadınlara ve erkeklere bile yasakmış. Sonrasında ise Tică ve Tache ile ilgili espriyi söylemişti. Tică ve Tache diye iki kardeş varmış. Günlerden birinde, babasına çini mürekkebi lazım olmuştu. Ve Tică'yı ismi delik anlamına gelen Găurica olan bir dükkândan mürekkep alması için yollamış. Tică gidip mürekkebi getirmiş. Bir süre sonra mürekkep bitmiş ve Tache'yi de mürekkep peşinden yollamış. Ve o da alıp getirmiş, ama yine bitmiş. Bu kez ikisini göndermiş, ama çocuklar eve çini mürekkepsiz dönmüş: dükkânda kalmamış. O zaman ise, babası sinirli bir şekilde dükkâna kendi gidip ihtiyar bir kadın olan satıcıya ne olduğunu sormuş. Yaşlı kadın ise şöyle cevaplamış: "Tică geldiğinde, Tache yoktu / Tache geldiğinde, Tică yoktu, / Tică da Tache de geldiğinde / Găurică'da mürekkep yoktu"... Jean, şiiri sayı sayıyormuş gibi söylemişti, ama çocuklar ancak gülebilmişlerdi, çünkü aniden Jean'ın ninesi gelmişti ve ona bilmem ne işi vermesi gerektiği için çocuğu alıp eve götürmüştü. O zaman diğer çocuklar da evlerine gitmişlerdi, çünkü televizyonda sıra sportiflere ve özellikle de görmek istedikleri askeri geçit törenine gelmişti. Mircea, kollarını Luci'nin omuzlarına atarak apartmanın aşağısına doğru yönelmişti ve pasajda ayrılmışlardı: Luci, 3. blokta oturuyordu. Sonrasında, şiiri unutmasın diye sürekli aklından tekrarlayarak: "Tică geldiğinde, Tache yoktu..." kendi bloklarının girişine ayak bastı. Bir dükkânın isminin delik olması ne kadar da tuhaftı! Aslında dükkânların çok daha güzel isimleri vardı. En çok, içerisinde, geniş mermer merdivenlerden veya cam duvarları olan bir asansörle çıkılan, çepeçevre, insanlarla dolu katları olan, deniz kartalı anlamına gelen dükkânları seviyordu, –"Vulturul de mare" ("pençelerin-

de bir balık ile") diye ekliyordu annesi her seferinde–. Mircea, o asansöre binmeyi çok seviyordu, çünkü çok yavaş çıkıyordu ve katların, bir rüyadaki gibi nasıl üzerine geldiklerini görüyordun. Victoria, Romarta ve Voaleta mağazaları da güzeldi... Tümü de çok iyi aydınlatılmıştı ve bir o kadar da görkemliydiler! Evet, gerçekten görkemli. Çocuğun bildiği en büyük ve güzel binalardı bunlar. Küçük binalar denizinden, geniş vitrinleri ve neon reklamları ile aninden beliren gerçek kalelerdi. Merkeze, o mağazalara çok nadiren gidiyorlardı. Troleybüs ile yaptıkları yolculuklar her zaman macera anlamına geliyorlardı. Eğer inselerdi, kesin kaybolacakları garip, yabancı sokaklardan geçiyorlardı ve akşam olduğunda alev gibi kırmızı gökyüzünün altında eve dönüyorlardı, fakat hangi karışık yollardan geçtiklerini hiç söyleyemezdi. Annesi ve babası, o kadar garip yolculuklardan dönmeyi nasıl başarabiliyorlardı acaba?

Mircea, asansöre bindi ve metal kapıyı açtığında her zamanki gibi kat ile asansörün zemini arasındaki aralıktan şöyle bir baktı: orada, asansörün altında, bir sürü bisküvi kâğıdı ve sakız kâğıdı çöpleri vardı... Yine çocuklar atmışlardı. Bir sürü çürük şeyler de vardı. Bazen asansörün içi çok ağır, ölü gibi kokuyordu. Bu, bir sıçanın oralarda öldüğü ve şimdi çürüyor anlamına geliyordu. Fakat sadece bu değildi. Okula gittiğinde annesi her gün küçük bir paket de hazırlıyordu kendisi için: tereyağlı ekmek, salam ve Praga domuz jambon. Fakat o kaprisliydi, hiçbir şeyi sevmiyordu ve evden çıkar çıkmaz o küçük paketleri, o boşluğun arasına sıkıştırıyordu, asansörün kuyusundan, beş metrelik yükseklikten nasıl düştüklerini seyretmeyi seviyordu. Zamanla bu paketlerden kim bilir kaç tanesi orada toplanmıştı... Hiçbir şey yemediği için, o kadar zayıftı ki kaburgalarını sayıyordun. Bir keresinde, annesi, ona daha yeni vermiş olduğu devasa,

sulu bir şeftaliyi mutfak dolabının arkasında, dolap ile duvar arasına sıkıştırılmış şekilde bulmuş, sinirden ağlamaya başlamıştı.

Asansör hareket etmişti ve çocuk şimdi, zıplamaları belki durdurmayı başarır diye içinde zıplayıp duruyordu. Artık bundan korkmuyordu. Asansör hareket halindeyken kapıları açıp, arkalarındaki pütürlü ve yağlı duvara bakmayı seviyordu. Düğmeye yeniden bastığında, asansörün tekrardan hareket edeceğini biliyordu. Asansörün düşebileceği düşüncesi de artık onu o kadar korkutmuyordu. Ne yapması gerektiğini biliyordu. Boşluğun dibine çarptığında, sıçrayabildiği kadar yukarı sıçraması gerekiyordu. Bu şekilde, asansör parçalanıyordu, fakat ona hiçbir şey olmuyordu. Kalbini küçücük yapmaya devam eden tek düşünce, asansörün yedinci ve sekizinci kata çıkması, alanın çekilemez bir şekilde uğuldadığı o korkunç katlara ulaşmasıydı. Ne mutlu ki bugün öyle bir şey söz konusu olmamıştı, evet, bugün kapılar, onun için sonuçta apartmanlarının ilk odaları –doğrudur, başka üç tane aile ile bölüştükleri bir odaları da vardı– anlamına gelecek kadar tanıdık olan kendi katlarının hizasında açılmıştı. Hemen yanlarında fotoğrafçı, diğer kapıda ise, polisin oğlu, Sandu, son kapıda ise birileri, çocukları olmayan birileri oturuyordu. Ama tam da asansörün karşısında, karşı duvarda, fotoğrafçı ve Sandu'nun kapısı arasında, camı beyaza boyanmış bir çeşit pencere vardı, yanında ise, üzerinde bir iskelet kafatası ile kırmızı ile çizilmiş şimşekler olan kilitli elektrik panosu vardı. Üzerinde YANGIN diye yazılı olan küçük pencere, oldukça kolay açılıyordu. Mircişor, çok erken keşfetmişti bu pencereyi ve onun için, şaşırtıcı olmaya devam ediyordu. Çünkü her ne zaman açarsan, orada, kireç kokan beyaz ve temiz alanın içinde, her defasında başka bir şey, aklından bile geçmeyen başka bir sürpriz buluyordun. Apartman, ço-

cuğa arada bir, hediye yapmak istiyor gibiydi. Hiç kimse o saklama yerini bilmiyordu, tam yanında oturan Sandu bile. Katında yalnız olduğu her seferinde, Mircea, mandalı açıyordu, küçük kapıyı çekiyordu ve içinde... aklından bile geçmeyecek şeyler buluyordu: güvertesinde, dalışa hazır bir dalgıcıyla bekleyen plastik bir gemi, içinde gerçek bir kolun iskeleti bulunan cam bir kutu, balsa ve selofandan maket bir uçak, kırmızı gözleri olan, bir tavşan kadar büyük canlı bir kurbağa, büyüğünden küçüğüne doğru dizilmiş dört tane Rus kukla, bilinmedik harflerle yazılı resimli bir kitap, küçük alanın içinde, duvarlara dokunmadan havada yüzen mavi-şeffaf bir bilye, içinde şehit edilmiş büyük bir kelebeği olan bir böcek koleksiyonu kutusu, kadranı aynadaki gibi ters çevrilmiş bir cep saati, sakız, beyaz helva, badem ezmesi, koz helvası, çikolata ve gofret olmak üzere altı katmanlı bir çikolata, nilüferin içindeki kızı gösteren mekanizmalı bir oyuncak... Ancak bu sonuncusunu eve götürebilmişti.

Kapıyı annesi açtı, her zamanki gibi ter içindeydi ve haşlanmış soğan kokuyordu, gerçekten de ocağın üstünde, evi buharla dolduran üç tane kazan kaynıyordu. Çocuk, annesine Tică ve Tache ile ilgili olan espriyi anlatmak istemişti ama denemesinde başarısız olmuştu. "Bir daha eve bu tür saçmalıklarla geldiğini görmeyeyim!" demişti annesi çok kesin bir şekilde ve sonrasında da ona hiç önem vermeyen hareketlerle mutfağa yönelmişti, çünkü tencerelere borşu koymakla meşguldü. Defileden daha yeni dönmüş babasının yalnızca külot ve atlet içinde kanepeye uzanarak televizyon seyrettiği salona gitti. Tabii ki, her ne kadar dili kaşınsa da, espriyi babasına anlatmasının sözü bile edilemezdi. Oturdu ve sunucunun ateşli sesinin anonsunu ettiği, farklı kulüplerin sporcularının defilesini gösterdikleri siyah beyaz ekrana baktı o da. Televizyonların renkleri de göstermemesi ne kadar kö-

tüydü! Çocuklar, birçok kez, televizyonda renkli görmenin nasıl bir şey olduğunu merak ediyorlardı, üstelik "iki bin senesinde" kokuları da, tatları da hissettirecek, içindeki insanlara ve daha başka ne varsa hepsine de dokunabileceğin televizyonların icat edileceklerini hayal ediyorlardı... Eğer biri *savarină* isimli pastadan yiyecek olsaydı, üzerindeki kırmızı reçel sürülmüş hamur kapağını görmek, güzel kokusunu hissetmek ve sonrasında ağzında şuruplu tadını hissetmek ne kadar güzel olurdu... Ama Vova'nın dediği gibi, ya biri osursaydı, o zaman ne yapardın? Salon, olduğu gibi pis bir kokuyla dolardı. Ya Aziz, Simon Templar, birine bir yumruk atsaydı, o zaman senin yanağın da acıyacaktı. *Aziz* dizisini her cumartesi veriyorlardı. Ondan önce de birtakım diziler olmuştu, fakat pek fazla bir şey değillerdi. Yine de Mircea, ilki olan *Robin Hood*'u sevmişti, *Wilhelm Tell*'i daha az sevmişti, sürekli sapanla taş atan *Thierry La Fronde*'yi ise hiç sevmemişti. Her biri birer müzik parçası ile başlıyordu. Mircea tüm melodileri ezbere biliyordu. *Robin Hood*'taki melodide, nedendir bilinmez, Robin Hood'un ismi "Roaben Hood" diye telaffuz ediliyordu. O çok iyi bir okçuydu, bir keresinde, onun düşmanı olan bilmem nerenin şerifi, okunu tam da hedefin ortasına göndermişti: bakalım şimdi ne yapacaksın? Ama "Roaben" o da okunu direk şerifin okunun içine atmıştı, oku bölmüştü ve yine hedefin tam da ortasına denk getirmişti. Ama *Aziz* çok daha heyecanlıydı. Tüm çocuklar onu çizmeyi biliyorlardı, her yer, başının üstünde bir çemberi olan adamla doluydu. Şarkı yaklaşık olarak şöyleydi: "Tanana – tanana – ta!" Bir süre, *Baron* isimli başka bir dizi yayınlamayı denemişlerdi, fakat bu, daha önce hiç rastlanmamış bir salaktı. Genelde herkesten dayak yiyordu, eşkıyalar her tarafını alçıya alıyorlardı, gözlerini morartıyorlardı... Ama Aziz, onlara birkaç yumruk atıyordu, sonrasında elini

hafifçe saçlarının arasından geçiriyordu ve sonrasında, dövüşten önceki aynı güzel ve yakışıklı adam oluyordu tekrardan. *Baron*'dan yalnızca üç tane bölümü vermişlerdi. Çocuklar onunla dalga geçiyorlardı, bir şiir bile yapmışlardı onun için: "Colentina Yolundan / Geçiyor Aziz arabasıyla / Azizin arkasında da / Geçiyor Baron hurdasıyla." Aziz, herkesi dövmesinin yanında, tüm kadınları da kendine âşık ediyordu. Kucaklaşıyorlardı, öpüşüyorlardı... Bu erkek oyuncularla kadın oyuncular nasıl oluyordu da herkesle öpüşüyorlardı? En başta, Mircea, oyun oynadıklarını zannetmişti, ama *Aziz*'de öpüşmeyi gerçekten yaptıkları belliydi. "Bu bir şey değil, yabancı ülkelerde, filmlerde gerçekten sevişiyorlar da" diyorlardı bazı çocuklar ve tekrardan o iki bin senesinin televizyonları ile başlıyorlardı anlatmaya: "O zaman, kadın oyuncuların popolarına, memelerine el sürebileceksin..." Herkes, *Aziz*'in yayınlandığı cumartesiyi bekliyordu. O zaman sokaklarda insanlardan eser kalmıyordu.

Sporcular geçiyorlardı, birileri, iki boksörün birbirine yumruk attığı boks ringlerini taşıyorlardı, kalabalıktan biraz kaçınıyorlardı, ama yine de herkesin gittiği yöne gidiyorlardı. Geçit törenlerinde kullanılan, çiçeklerle süslenmiş arabalardan birinde denge aletinde atlayan, bacaklarını 180 derece açmış jimnastikçi kızlar vardı, en üstteki sporcu kızın, üzerinde "Yaşasın barış için mücadele!" yazılı bir pankartı tuttuğu piramitler vardı. Sunucu, bilmem hangi olimpiyatta kaç tane madalya aldıklarını söylüyordu. Ama her şeyin, kül renginde gölgelerden ibaret olması, ne kadar yazıktı. Aslında, tüm bunlar, gerçekte, renklerle doluydu. 23 Ağustos gününün her sabahında, yaklaşık olarak saat altıda uyandırılıyordu: "Hadi, defile başladı!" Ve odasındaki büyük pencereyi açıyorlardı. Aslında Mircişor, ses kalabalığını, oradan geçen binlerce insanın çıkardı-

ğı gürültüyü çoktan duymuştu, ama her seferinde rüya gördüğünü sanıyordu. Pencere açıldığında, sabahın soğuk havası ile birlikte, bir ses patlaması, toynak sesleri, onlarca insanın söylediği sloganlar, gülüşler de... çarpıyordu insana. Hâlâ uykulu olan çocuk, pencereye koşuyordu ve annesi ile babasının yanında pencere kenarından sarkıyordu. Defileye katılanların güzergâhı oradan, Ştefan cel Mare sokağından geçiyordu ve bu yüzden, fabrikalarına göre gruplandırılmış bir şekilde, o yılın başarılı sonuçlarını, rakamlar ve grafikler gösteren pankartları taşıyarak yürüyen herkesi tek tek görebiliyordun... Her bir fabrikanın, üzerinde kırmızı bir bez parçası ile örtülü bir platformu olan kendilerine ait süslü kamyonetleri vardı. Bunların üzerinde, kocaman birer yerküresi, gagasında bir dal taşıyan devasa bir barış güvercini, daha başka binbir çeşit şey görebilirdin. Ve dişli çarklar ve gerçek tornalar ve karton fabrika siluetleri... Tümü o platformların üzerine çıkarılmıştı. Kenarlarında, şakalaşan ve itişen kadın ve erkek işçiler oturmuşlardı. Mircea, dimdik durdukları ve oley diye bağırdıkları televizyondaki hallerinden çok, işçilerin sancaklarla birbirlerini dürttükleri ve başlarına birer portre ile vurdukları bu umursamaz hallerini daha çok seviyordu. Ve özellikle, her şey binlerce çiçek ve çelenkli bir karnaval gibi renkliydi. "Bak, bunlar, Obor'dan, Semănătoarea fabrikasında çalışanlar..." diyordu annesi. "Bunlar ise IOR'den. Aralarında, amcan Nicu da olmalı. Zavallı..." Vasilica teyzenin kocası olan Nicu amca, IOR'de ustabaşıydı bir zamanlar. Zaten orada gözüne bir çelik talaş sıçramıştı. Çok zekiydi, almanaklar okuyordu ve bazen oradan bir şeyler söylüyordu ki insanı ağzı açık bırakıyordu. Ama artık romatizması vardı ve çok zor hareket edebiliyordu. Defileye katılmayı ne kadar çok isterdi o da...

En sonunda Mircea, o monoton akıştan sıkılıyordu, ama yine de pencereden uzaklaşmıyordu. Bir şeyler bekliyordu. Çünkü aniden, en başta neredeyse hissedilmeyecek derecede, camlar ve pervaz titremeye başlıyordu ve sağır bir uğultu sokağı dolduruyordu. Gürültü gittikçe daha çok yakınlaşıyordu. Çocuk, "Tanklar geliyor!" diye çığlık atıyordu mutlu bir şekilde. Polisler, telaşlanmaya başlamıştı, kalabalığı kaldırıma doğru itiyorlardı, gürültü, ağır bir uğultuya dönüyordu ve aniden askeri konvoy beliriyordu, ilk önce hâki renge boyanmış GAZ-lar, sonrasında amfibiyen araçlar, sonrasında kamyonların çektiği her çeşit toplar, şaseleri üzerinde uzun roketler ve durdurulamaz güçlü tırtılları ile kaldırımı parçalayan, taretinden siyah giymiş bir kişinin veya iki kişinin yarısına kadar çıktığı çok beklenilen tanklar. Mircişor, mutluluğun zirvesindeydi artık. Annesinin, coşkusundan pencereden düşmemesi için onu tutması gerekiyordu. En sonuncuları da kaybolduklarında, yol, bir deprem esnasındaki gibi titremeye devam ederek, tekrardan insanlarla doluyordu. Ancak o zaman çocuk pervazdan kalkıp içeri girebiliyordu. Pencerede pervaza yaslanarak sarktığı onca zamandan sonra kaburgaları acıyordu. Kahvaltısını çabucak bitirip, çubuklu bayrakları toplamak için dışarı çıkıyordu.

Çok fazla bayrak toplayamamıştı: her yerde bulduğun için değersiz olan yaklaşık sekiz ülkenin üç renkli bayrağıyla, orak çekiçli ancak üç kırmızı bayrak... Nesneler az bulunduklarında nasıl da değer kazanıyorlardı, bu çok garipti doğrusu. Çocukların hepsi, çekiç ile ezilmiş bira şişesi kapağı koleksiyonu yapıyorlardı. Rohava veya Azuga'dan istediğin kadar toplayabilirdin bunları, çünkü kimse önem vermezdi. Ama bir Okocim değerliydi ve eğer Radeberger'in olsaydı herkes seni kıskanırdı. Mimi'de neredeyse hep bu iyilerden, yabancılardan vardı, resto-

ranlara gidip onlardan alabilmek için garsonlara yalvarıyordu. Sonra tramvay raylarına koyuyordu bu kapakları ve tramvay üstlerinden geçerken o kadar iyi yassılaştırıyordu ki, üzerlerinde markası yazılı olan birtakım alüminyum folyolarına benziyorlardı. Bunların ismi tavacıklardı ve en çok arzu edilenlerdi. Bayrakların yanında, masanın üzerine bir de bez yapraklı birkaç kâğıt çiçek güzel bir şekilde dizilmişti.

Anne, masayı hazırlamıştı, vay, her zamanki çorbaları, karnını onunla şişirdiğin için arkasından hiçbir şey yiyemediğin, bir türlü bitmeyen o enfes çorbaları. Oğlan ile babası ise, gözlerini televizyondan ayırmadan masaya oturdular. Sunucunun söylediklerinden hiçbir şey anlayamıyordun, bir futbol maçını yorumluyormuş gibi ateşliydi, ama onun coşkuyla söylediği güzel sözlerle o gri insanların gölgelerinin monoton akışı arasında hiçbir bağlantı yoktu. Aslında, başka hiçbir şeyi seyredemediklerini bildikleri için, başka bir şey görmeyi istemeden, bir tek görüntülere bakıyorlardı. Görüntü kaydığı zaman, ekranda "Teknik arıza" yazısı çıkıyordu. "Dur, televizyona boşuna vurma, onlardan" diyordu annem, çünkü babam, görüntü oynamaya başladığı anda, sinirli bir şekilde yerinden sıçrayıp ahşap kutuya eliyle o kadar sert bir şekilde vuruyordu ki, televizyonun nasıl paramparça olmadığına şaşırıyordun. Bu "onlar", sana neyin lazım olduğunu biliyorlardı, senin kafa yormana gerek yoktu. Haftada bir kez sana bir film veriyorlardı. Cuma günleri bir varyete programı ve Cumartesi Azizli diziyi. Salı günü hiçbir şey vermiyorlardı, onlar da dinleniyorlardı. Yerine de, görünüşe göre senden istedikleri "gereksiz konuşmamandı". Annesi, bir süredir ona biraz da çekinerek "Biz küçük insanlarız, Mircişor" demeye başlamıştı. "Eğer bir çocuğun, iyi yaşamadığımızı ya da bilmem ne söylediğini duyarsan, sen oradan uzaklaş. Bu apartmanda kaç tane

polis olduğunu görüyorsun. Ve eğer seni alırlarsa, işin bitti! Hiç kimse seni oradan çıkaramaz." Çocuk bu şekilde, şu pis sözlü esprilerden başka esprilerin de olduğunu ve o esprileri ne dinlemen ne de söylemen gerektiğini öğrenmişti. Ve bir tek espriler söz konusu değildi. Bir gün oyundan gelip, birçok kez yaptığı gibi evin içinde anlamsız sözler bağırmaya başladığında: "Pe-ne-le, pe-ne-le!*" çok korkmuştu. O hecelerin aklına nereden geldiğini bile bilmiyordu, her halde bir tavuğun kanatlarından, çünkü insanlar tavuklarını apartmanın arkasında kesip, toprağın üzerinde kıpırtısız kalana kadar kafasız ve kanlar içinde sıçrayıp çırpınmaya terk ediyorlardı. Babası, aniden ona bağırmaya ve deli gibi onu silkelemeye başlamıştı. Yüzü kıpkırmızı olmuştu: "Sana kim söyledi öyle demeni? Kimden öğrendin bunu? Salaklar, beni hapishaneye attıracaksınız!" Annesi de çocuğu dövmesin diye babasını tutuyordu, üstelik Mircea hiçbir şey anlamadığı için durum daha da korkunçtu. Ne demişti ki? "Pe-ne-le"de kötü olan ne vardı? En azından pis sözler söz konusu olduğunda artık neyi söyleyip neyi söylemeyeceğini biliyordu, ama ya şimdi? Hiç kimse ona hiçbir açıklamada bulunmamıştı, ne o zaman, ne de daha sonra. Annesi ile babası mutfağa gidip uzun bir süre orada kavga etmişlerdi, çocuk ise, korkmuş bir şekilde gözlerinde yaşlar ile halının üzerinde kalmıştı ve mekanik bir şekilde halının saçakları ile oynuyordu. "Hayret bir şeysin!" diye duyuyordu arada bir, "çocuk nereden bilsin ki?" "Rahat bırak beni, canım! Ne yani, bize soruşturma mı açsınlar? Düşmanca sloganlardan başka bağıracak şey bulamadı mı?" Yani, Mircea, hiç istemeden, hiç kimsenin düşmanı olmamasına rağmen, "düşmanca" bir şey söylemişti. Bu olay aklına büyük bir gizem gibi yerleşmişti. Asıl garip olan,

* İki anlam taşımaktadır: 1. Kanatlar; 2. PNL - Ulusal Liberal Parti. (ç.n.)

aslında hiçbir bağlantısı olmadığını düşündüğün bir şeyin, başka bir olayla bağlantısının kurulmasıydı. Birinci sınıfta, çocukların baldırlarına bir aşı yapmışlardı. Çok acıtıyordu ve birkaç saat içinde bacağın tamamen tutuluyordu, dizinden biraz bükme fikri bile acayip derecede acıtıyordu. Ama annesi ve babası, sürekli "Hareket et, bükmeye çalış, aksi takdirde bacağın sakat kalır" diyorlardı. Mircea bunu yapmayı deniyordu, ama neredeyse hiç başaramıyordu. Sorun değildi, birkaç gün içinde etkisi geçecekti. Ama babası o kadar sabredememişti. "Göreyim, bacağını nasıl büküyorsun" demişti bir öğleden sonrasında. "Hadi daha fazla, nesin sen, erkek mi, civciv mi?" Çocuğun acıdan gözyaşları akmaya başlamıştı bile. "Daha fazlasını yapamıyorum" demişti ve babasının yüzü aniden değişmişti. "Yapamıyor musun yoksa istemiyor musun? Marksist'in lafını biliyorsun: Bilmiyor musun? Öğretiriz! *Yapamıyor musun? Yardımcı oluruz! İstemiyor musun? Zorlarız!*" Ve tehditkâr bir şekilde ona doğru yönelmişti. Mircea, her zaman babasından korkmuştur, ama o zamanki gibi asla. Sanki ölüm korkusu ona el koymuştu. Topallayarak, ümitsiz bir şekilde koşmaya başlamıştı, babası, masanın etrafında peşinden koşmuştu, bir köşede sıkıştırmıştı ve zorla, birkaç kez, bacağını dizinden tamamen bükmüştü. Mircea, acıdan bilincini kaybetmişti. Bu olayın sonucu ise, bacağının boydan boya şişmesi ve üç hafta boyunca okula gidememesi olmuştu.

Tankları bir kez daha televizyonda gördü, sıraya dizilmiş bir şekilde geçiyorlardı, tribünlerde oturanlar selamlıyorlardı, yukarıdan ise jet uçaklar geçiyordu. Fanfar aynı ritmik müziği çalarken, adımlarını ritmik bir şekilde aynı düzende atan, tüm silahlarıyla asker taburları da geçmişti. Şimdi defile sona yaklaşıyordu. Son zırhlılar da geçtikten sonra, bir süre sessizlik olmuştu. Sonrasında ise, diğerlerinden farklı olan, portreleri ve çiçekleri olmayan

fakat tribünlerin kenarına kadar yayılan, aralarına bir iğne düşmeyecek kadar bu sıraya dizilmiş insan kalabalığı, tribünlere yaklaşmıştı. Bu topluluk, yalnızca erkeklerden oluşuyordu, sessiz, çatık yüzlü erkeklerden ibaret bir kitle. Sessizlik içinde ilerliyorlardı. Tribünlerdekiler bile, generaller, siviller, ülke yöneticileri gergin görünüyorlardı. Sanki ne yapacaklarını bilmemenin verdiği gerginlikle yerlerinde kıpırdanıyorlar, birbirlerinin kulaklarına bir şeyler fısıldıyorlardı. Ve aniden, tribününün karşısında, hep bir ağızdan, stadyumlardaki erkeksi bir kükremeyle "Uyan artık uykudan uyan / Uyan esirler dünyası" diye bağırmaya başladılar. Babası, daha sonraları, bunların, her taraftaki işçilerin marşı olan *Enternasyonal*'i söyleyen emir insanları olduklarını söylemişti. Ama kelimeler neredeyse hiç anlaşılmıyordu, korkuyordun bir tek. Ya tüm bu kararlı insanlar hep birlikte sana saldırırlarsa diye düşünüyordun. Ne kadar kaçarsan kaç, sonunda yakalarlardı seni. Erkeklerden oluşan devasa bir kare, sol yumruklarını gökyüzüne doğrultmuş bir şekilde marş söyleyerek geçiyorlardı. Marşın devamındaki kelimeleri, babası söylemişti, ama yine kaşları çatık bir şekilde. Aslında melodisi çok güzeldi, *Republică, măreață vatră**'ya benziyordu, ama kelimelerini pek anlayamıyordu. "Tanrı, patron, bey, ağa, sultan / Nasıl bizleri kurtarır / Bizleri kurtaracak olan / Kendi kollarımızdır!" Mircea, İsa gibi kralların da ne zaman yaşadıklarını pek bilmese de, kralların kötü olduklarını biliyordu. Köyde, Tântava'da, dedesinin, üzerinde yalnızca kafası bulunan ve Kral Ferdinand yazan birkaç parası vardı. Carol adında bir kral daha vardı, ama ne zaman yaşadığı ve ne yaptığı pek bilinmiyordu. Okulda bir tek voyvodalardan bahsediliyordu. Krallar hakkında bilinen

* "Cumhuriyet, görkemli vatan" anlamını taşımaktadır. (ç.n.)

tek şey ise, aralarından birinin 30 Aralık 1947'de ülkeden sınır dışı edildiği ve o zamandan beri Romen Halk Cumhuriyeti'nde yaşadığıydı. Toprak sahipleri ile fabrikatörlerin tarafını tuttuğu için kovmuşlardı onu. O çalışmıyordu, Peleş şatosunda yaşıyordu ve başkaları onun için çalışıyordu. Bey, ağa anlamını taşıyan şarkıdaki "ciocoi" kelimesi garipti, "coi*"e benziyordu, çocuklar, her nedense, Aleea Circului sokağına yuva yapan karıncalara ciocoi diyorlardı. "Az önce ciocoi-lar gördüm!" diyordu Luci ve "Aşağılık ciocoi-lar! Aşağılık ciocoi-lar!" diye bağırarak ayağının altında eziyordu onları. Ama *Enternasyonal*'de niye Tanrı bizi nasıl kurtarır diyorken bunu çoğul diyordu**? Herkes Tanrı'nın tek olduğunu biliyordu, bir tek "ananın tanrıları" diye küfrederken çoğul kullanılıyordu. Herhalde, işçilerin birleştikleri zaman Tanrı'dan da, Buda'dan da, Olimpos Efsaneleri'ndeki tanrılardan da, Afrikalıların idollerinden de, *Treasure of the Silver Lake* filmindeki Manitou'dan da, bunların tümünden de kurtulacaklarını söylemek istiyorlardı. Aslında Öcü'nün, Noel Baba'nın veya onun gibilerin olmadıkları gibi, bu Tanrıların da hiçbiri yoktu. Gözlerinle gördüklerinin dışında hiçbir şey yoktu hayatta. Onlardan kurtulduklarında, insanlar daha iyi yaşayacaklardı, çünkü artık ölümden korkmayacaklardı. En baştan bir tek bu hayatın olduğunu bileceklerdi, sonrasında ise koca bir nokta. Yaşamlarını yaşadılar, yiyeceklerini yediler! İnançlı yaşlı kadınlar öldükten sonra ise diğer dünyada hiçbir şeyin, cennetin, cehennemin, Tanrının, şeytanların, bunların hiçbirinin olmadığını görünce nasıl da hayal kırıklığına uğrayacaklardı kim bilir! Aslında onlar için daha iyi olacaktı, çünkü kendileri neredeyse tüm insanların günahkâr olduklarını ve cehenneme gittiklerini söylü-

* Testis. (ç.n.)

** Romence'sinde Tanrılar diye geçiyor. (ç.n.)

yorlardı, bu da, onların çoğunun da yine cehenneme gidecekleri anlamına geliyordu. Ve kendini aniden birtakım şeytanlar tarafından kaldırılıp Gheorghe Doja gibi ateşten kıpkırmızı olmuş demir bir sandalyenin üzerine yerleştirilmiş veya kaynar ziftle dolu bir tencerenin içine sokulmuş bulmaktansa, hiçbir şey bilmeyip, hiçbir şey hissetmemen daha iyiydi. Bunlar, şakası yapılacak konular değildi. Zift, siyah ve parlak katı parçalara benzeyen bir şeydi. Sıcakta eriyordu ve koz helvası gibi esniyordu. O kadar güçlü kokuyordu ki, onu hemen yiyesin geliyordu ve deli Paul gerçekten de yiyordu ya da en azından dişleri arasında sürekli çiğniyordu. Apartmanın arka tarafındaki kanalizasyon borularına zift sürdüklerinde, işçiler, altına ateşli büyük bir tencere getirdiler ve Mircea, tencerenin içindeki ziftin nasıl kaynadığını gördü. Eğer parmağını oraya soksaydın, parmaksız kalırdın. Üzerine tek bir damla bile sıçrayacak olsaydı, kükreyerek koşmaya başlardın, sonrasında ise, annenin, vücudunda su kabarcıkları oluşmasın diye yağ sürmesi gerekiyordu. Ya bir de cehennemde olup tamamen zift içinde kaynadığını düşün... Ve üstelik o yaba ile dürten şeytanlar da olsun... Ve hiçbir zaman ölmediğini, bu işkencelerin sonsuza kadar böyle sürdüğünü düşün... Bunları düşündüğünde, çocuk, gerçekten ziftin içindeymiş gibi yatağında kıvrılıp dönüyordu. Bazen kendi kendine, günahkârların, bin senede bir de olsa, on dakikalık bir dinlenme molalarının olup olmadığını soruyordu. O zaman, içinde bulundukları durumla daha kolay baş edebilirlerdi, çünkü sürekli o molayı düşünürlerdi ve zaman daha çabuk geçerdi. O molaya kadar kalan seneleri sayarlardı, hiçbir acı hissetmedikleri o on dakikalık süre boyunca ne yapacaklarını düşünürlerdi. Sonrasında ise, esprideki gibi şeytanların başı Scaraoţchi gelip "Mola bitti / Herkesin başı kakaya şimdi!" derdi. Ama nasıl olsa, kaynar ziftin içinde dur-

maktansa, başının kakanın içinde durması daha iyiydi. Ve daha da iyisi ölmendi, ölü olman, hiçbir şey bilmemendi. Ama acı çekerek bile yaşaman daha iyi görünüyordu sanki... Yine de bir şeyler görürdün, aynı kovadaki başkasına bakardın, o ateşten duvarlara bakardın... Boynuzlu, kıllı bir çeşit insanlar olan şeytanlar bile ilgi çekici gelebilirdi sana, onların alışkanlıklarını inceleyebilirdin, dillerini öğrenebilirdin... Nasıl olsa yapacak başka bir şeyin yoktu. Ve belki de acılar sonsuzluğa kadar sürmeyecekti. Belki de seni bir süre kaynattıktan sonra serbest bırakacaklardı. Mircea da bazen korkunç acılardan geçmişti, fakat acılar geçtikten sonra, sanki hiç olmamış gibi geliyordu insana. İlk önce, birkaç sene evvel, hastalanmıştı ve ona iğne yapmışlardı: penisilin ve streptomisin. Hemşire, gece gündüz, altı saatte bir gelip ona iğne yapıyordu ve bu yüzden daha bir hafta geçmeden bir kalçasında yaklaşık olarak on sekiz, diğerinde ise yirmi dört tane iğne izi vardı. Poposunun üzerinde oturmasının sözü bile edilemezdi. Gecenin ortasında onu uyandırıyorlardı, büyük insanları, bir kâbusun canlıları gibi görüyordu, ağlamaya başlıyordu ve hemşire ona bağırıyordu, annesi yüzükoyun yatırıp pantolonunu indiriyordu, o zaman, zarif bir ter kaplıyordu her yanını. Hemşirenin kauçuk tıpaları olan o ampulleri nasıl çıkardığını, iğneyi içlerine batırıp oradaki sıvıyı nasıl çektiğini (o an tüm odayı yoğun bir küf kokusu kaplıyordu), şırıngayı kaldırıp içinden ince bir sıvıyı tavana doğru nasıl sıçrattığını izliyordu. Sözlerle anlatılamayacak kadar çok korkuyordu şırıngadan, ama yapabileceği bir şey yoktu. Hemşire, duvarın üzerindeki gölgesini genişleterek yatağa yaklaşırken, çocuk da, yüksek sesle inlemeye başlıyordu, sonrasında, kalçasındaki soğuk ispirtoyu, birkaç hızlı el çarpmasını hissediyordu ve ardından etine saplanan iğnenin acısına, orada, zavallı çocuk kalçalarında bir mesanenin içinde toplanan ze-

hirli seruma katlanıyordu. Eğer cehennemde durmadan penisilin ve streptomisin yapılacak olsaydı, kesinlikle ziftle aynı derecede kötü olurdu. Sonrasında, çürük dişlernden çektiği acılar vardı bir de. Bir gece, bir çürük, sinirine kadar ulaşmıştı ve o kadar fena bir şekilde ağrımıştı ki, evin içinde koşmuştu, perdeye sarılıp düşürmüştü, sandalyeleri devirmişti... Boş yere ağrı kesiciler almıştı, boşuna diş etine ispirto sürmüşlerdi... Sabahleyin, Maşina de Pâine polikliniğine dişçiye gitmeleri gerekmişti. Gözleri, sokağın aşağısına kadar dişçi kokan garip binayla karşılaştığında, korkudan ağrısı geçmişti. Karanlık bir koridorda, doktor odasının karşısında, yaklaşık iki saat beklemişlerdi. Yanlarında, kirli sandalyeler üzerinde, zavallı yüzleri olan, kaderlerine boyun eğmiş birçok insan bekliyordu. Doktor odasından, koltuktakilerin inlemeleri, yakınmaları ve arada bir, isterik birer kadın sesinin onlara "Ağzını büyük aç dedim! Niye öyle bağırıyorsun? Kulaklarımı rahatsız etmenden utanmalısın, yaşlı adam!" diye çıkıştığı duyuluyordu. Sıra onlara geldiğinde içeri girdiler, gözleri, korkunç koltukla, kan sıçramış porselen küçük tepsiyle ve bu tepsinin içine fırlatılmış penseler, cımbızlar ve aynalarla karşılaştı; ve özellikle de, bir örümceğin katlanmış bacakları gibi havada asılı duran matkabın kolları ile. Korkudan ödü kopmuş bir şekilde, titreyerek koltuğa oturdu. O kadar çok titriyordu ki, su bardağı devrildi. Kıllı kolları olan büyük doktorun, elinde bir alüminyum kanca ile yakınlaştığını görünce, koltuktan bir çırpıda inip deli gibi bağırarak koşmaya başlamıştı. Annesi, sağlık ocağının bahçesinde peşinden koşmuştu ama yakalayamamıştı. "Evde görürsün sen! Akşama baban gelir!" diye bağırıyordu sinirden titreyerek. Mircea günün nasıl geçtiğini hatırlamıyordu, ama akşam olduğunda, babası ona ne bağırdı, ne de onu dövdü. Bir tek sakin bir şekilde (korkunç derecede sakin) "Hemen

geri gidiyoruz" demişti. Oğlunu elinden tutarak tekrardan Maşina de Pâine'nin karşısına varmışlardı ve orada doktor, bir değil, iki azı dişini birden çekmişti. "Görüyor musun, dişçiden çok, ondan korktun" demişti annesi evde, fakat çocuk, yanakları arasında kanlı bir pansuman parçasını çok sıkı tuttuğu için hiçbir şey diyememişti.

Yemekten sonra yatmaya gönderdiler onu. Fakat gündüzleri hiçbir zaman uyumuyordu. Geceleri bile zorla uyuyordu. Yatağında üzerinde çarşafı ile uzanmış duruyordu ve sonsuza kadar, o kadar berrak ki, içinde, ışığın beyaza, kalbini küçülten sonbahar ışığına dönüşmüş olmasına rağmen, hâlâ yaz bulutlarını taşıyan üçlü pencereyi gördüğü dolabın sularına ya da onu kireçli duvarın soğuğundan koruyan dokumanın çiçeklerine bakıyordu. Bu dünyada ne kadar da çok şey vardı! Ama çoğunu fark etmiyordun bile, onlara o kadar çok alışmıştın. Tuvalete her gittiğinde, yerdeki mozaiğin içinde binbir çeşit kafaları, atları, binaları o kadar net bir şekilde görüyordu ki, binlerce taş ile gerçekten oraya resmedildikleri konusunda hiçbir şüphesi kalmıyordu. Fakat başka zaman, farklı şekiller, sürekli yeni şekiller görüyordu. Ve uyumadan önce, gözlerini kapalı tutarken, ilk önce, yavaşça yüzlere ve bedenlere, hareket etmeye ve konuşmaya başlayan gerçek insanlara dönüşen yeşilimsi bir mozaik görüyordu. Belli bir yerden gördüğü perdenin içindeki bir delik, sinirli yaşlı bir adamın yüzüne benziyordu, mutfak lavabosunun dibindeki bir leke, bir Asya ülkesinin şeklini taşıyordu... Mircea, insanların öğleden sonrası uykusu dedikleri uykusu sırasında, üzerine örtülü olan pembemsi çarşafın buruşukluklarında uzun zaman harcıyordu. Çok yakından, bir çöldeki kum tepelerine benziyorlardı. Fakat uçlarında, çarşafın keten kumaşından yapılmış tüyleri vardı. Dakikalarca tek bir büklümün zirvesindeki yüzlerce, binlerce tüyün arasındaki tek bir tüye bakıyor-

du. O an, söz konusu tüyün ne kadar mutlu olması gerektiğini düşünüyordu. Nihayet ona da biri bakıyordu, o da biri için vardı! Çocuk olmasaydı, kimse onu hiçbir zaman fark etmeyecekti. Dünyadan, hiç kimsenin dikkatini çekmeden geçen her nesne için acayip derecede üzülüyordu. Veya halının üzerindeki bu tüy mesela. Yakından baktığın zaman, karmaşık bir yapı çıkıyordu karşına: bukleler yapan ve tüylenen, dallanan, halının kalın pelüşü içinde kaybolan, özel bir şekilde buruşturulmuş mavi bir ip. Onunla ilgili görülebilecek ve anlatılabilecek o kadar çok şey vardı ki! Hiçbir zaman dünyada olan her şeyi tarif edemezdin, odada olan her şeyi bile tarif edemezdin. Onun yaşındaki bazı çocuklar, kucaklarında hâlâ pelüş ayıcıkla uyuyup, o ayıcığın gerçek bir insan gibi acı çektiğine, korktuğuna inanıyorlardı. Fakat Mircişor, tüm eşyalara acıyordu, onun için tümü, korkunç bir yalnızlık içinde kaybolmuş, hiç kimsenin sahiplenmediği ayıcıkları gibiydiler. Bu yüzden, prizlere, balkondaki kutunun içindeki paslanmış aletlere, tavandaki lekelere, zemin ile duvar arasındaki süpürgeliklere, kilerdeki yağlı çivilere bakarak bu kadar zaman harcıyordu. Çünkü varlardı diye düşünüyordu, birinin onları da sevmesi gerekiyordu. Fakat dolabın arkasına gizlenmiş ebonit bir prizi kim sevecekti veya en azından fark edecekti ki?

Öğleden sonraları saat dörde kadar yatakta durması gerekiyordu, hiç bitmeyen iki koca saatti bu süre. Yataktan kalkmaya da cesaret edemiyordu, çünkü arada bir babası kontrole geliyordu. Pencereye gidip, sandığın üzerine çıkıp ayaklarını kalorifere dayamasını ne kadar çok isterdi! Arabaları sayardı, zaman daha kolay geçerdi... En kötüsü de, bir saatinin olmayışıydı, yataktan ne zaman çıkacağını bilemiyordu. Çıkıp salona gitme kararını her alışında, beraberinde büyük riskler de alıyordu. Saat yalnızca üç buçuk olabilirdi ve o zaman odasına geri gön-

deriyorlardı. Onu avutan tek şey, uyanıp kakaolu sütünü içtikten sonra, dışarı, apartmanın arkasına çıkacağını bilmesiydi. O sonsuz tatilde, her gün koşup, gruptaki çocuklarla oynamaya alışmıştı: Vova ve Paul, Mimi ve Lumpă, Flocică, Sandu ve Luci, Deli Dan ve Silvia... Yüzü oynamaya, değirmenin prefabrike duvarına çıkmaya, Jean'ın esprilerini dinlemeye. Tüm çocukları aynı derecede sevmiyordu ama. Paul sigara içen ve sürekli kendinden büyüklerle dövüşen sarışın bir serseriydi. Porumbel'le bile dövüşmüştü. Ağabeyi Vova'yı bile, ondan daha büyük olmasına rağmen arada bir dövüyordu. Vali'yi hiç kimse sevmiyordu, acımasız ve sinsiydi. Mircea'nın en çok tiksindiği ve korktuğu ise, aralarında gerçek Mendebil ortaya çıkana kadar, geçen seneye kadar, Mendebil diye adlandırılan Deli Dan'dı. Mircea'nın yaşında olan bu çocuk, dünyadaki tüm delilikleri yapıyordu. Yedinci kattaki balkonlarından, onlara, aşağıya doğru sesleniyordu ve çocuklar ona baktıklarında, korkuluklara çıkıp boşluğa doğru asılı duruyordu. Uyuyan bir kediye bir çivi çakmıştı. Kızlara asılıyordu, onlara, kulaklarına kadar kızarmalarına ve bağırarak koşmalarına yol açan bir şeyler söylüyordu. Annesi orospuydu, çocuklar onu evin içinde çıplak gezerken görmüşlerdi. 3. blokta oturan polis, Luci'nin babası, bir keresinde, Deli Dan'ın evinde "şüpheli şeylerin meydana geldiğini" söylemişti. Ve Mircişor, şaşkın ve yaramaz bakışlı şişko çocuğun onları kendi bloklarına götürüp, orada, hiç kimsenin onları görmediği iki kat arasında, büyük bir insanınki gibi kalkmış, sert pipisini gösterdiği o akşamı nasıl unuturdu? Çocuklar, Dan'ın, açık renkli saçlı ufak tefek bir kız olan Ţacu'nun kardeşi Silvia'ya "verdiğini" söylüyorlardı ve hatta Mircea, bir keresinde, kulağına, kızın kızmış bir şekilde başını sallayarak cevap verdiği bir şey söylerken görmüştü. "Hadi, on lei vereceğim" diye ısrar etmişti yüksek sesle ve kız

"Hayır!" diye bağırıp apartmanın holünden koşarak çıkıp gitmişti. Deli Dan'dan bütün çocuklar sakınıyorlardı, ama o, yakınlarda aralarından birini yakaladığında, kız olsun, erkek olsun, ona garip bir şekilde yapışıp öpüyordu...

Artık dayanamıyordu. Sinirli bir şekilde yatağın içinde birkaç kez daha döndü, bir kere daha, çok yavaş bir şekilde bine kadar saydı ve kalkmaya karar verdi. Uykulu, henüz iyi uyanmamış bir çocuğun yüz ifadesini takınarak, ayağa kalktı. Hiç kimsenin olmadığı salona gitti. Salonun penceresinden, korkuluklara yaslanmış bir şekilde, aslanağzı ile dolu kasaların üstünden değirmene bakan balkondaki annesi ile babası görünüyordu. O da yalınayak çıkıp aralarına sokuldu. Keyifleri yerindeydi: "Hadi, numara yapma, uyumadığını biliyorum" dedi annesi gülümseyerek. Mircea karşı çıktı ama annesi ile babası artık onu dinlemiyorlardı. "Günler kısaldı, şimdiden bile yavaş yavaş kararmaya başlıyor." Balkonlarından görünen gökyüzü genişti, bulutların yüzünden alacaydı ve artık yaz rüzgârı olmayan hafif ve soğuk bir rüzgâr saçlarını kaldırıyordu. Değirmenin üstünde, iki işçi güvercinler için tuzak kurmuşlardı ve çatının üstündeki gagalarıyla unu toplayan üveyiklerden birini tutmak için pusuda bekliyorlardı. Sonrasında onunla ciulama* yemeği yapacaklardı. Zavallı kuşta ne buluyorlardı ki? Annesi ile babası, onun için önemli olmayan şeylerden bahsediyorlardı: para, CAR** taksitleri... Her akşam masaya oturup, o gün harcadıklarını hesaplıyorlardı, kurşunkalem ile uzun listeler yapıyorlardı ve hesap tutmadığı zaman moralleri bozuluyordu. Üçü de tek bir maaşla geçiniyorlardı, kolay değildi. Tekrar eve girdi, kıyafetlerini giydi ve oyuna çıktı. Grubun tümü, apartmanın arkasındaki su

---

* Genelde tavuk etiyle hazırlanan beyaz soslu bir yemek. (ç.n.)

** Karşılıklı Yardım Evi: tek işlevi üyelerine borç vermek olan banka dışı finansal bir kurumdur. (ç.n.)

deposunun üstünde toplanmıştı. Burası, 5. bloğun hizasında, tam da değirmenin çitleri yanında, betondan büyük bir platform gibiydi. Çocuklar, genelde zamanlarını orada geçiriyorlardı, orada oturup laflıyorlardı, orada ne oynayacaklarına karar veriyorlardı. Şimdi defileden bahsediyorlardı, Mimi durmadan yalan söylüyordu. Bir meyhanenin karşısında defilede kullanılan o süslü arabalardan (güya şoförü kanyak içmeye gitmişti) birini bulduğunu ve çiçeklerle dolu o arabanın üstünde, şoförü bekleyen, başlarında taçlar ve şeritlerle bir sürü genç kızın oturduğunu söylüyordu. Ve o zaman Mimi, hiç kimse onu görmeden, arabanın şoför koltuğuna oturup arabayı çalıştırmış güya. Sokaklarda onunla gezip, Ferentari'ye kadar gitmiş. Ve kızlar, metal çubuklar üzerinde tam da onun üzerindelermiş: yukarı baktığı zaman, etekleri altından külotlarını görüyormuş. Ve birinde külot bile yokmuş, Mimi, her şeyini görmüş... Tüm çocuklar yalan söylediğini biliyorlardı, aynen Hitler ve diğerleriyle ilgili olduğu gibi, ama onun hikâyelerini seviyorlardı ve sevmemiş olsalar bile, Mimi'nin yüzüne kim "güya" diyebilirdi ki?

Hava kararıp, rüzgâr iyice soğuyana kadar, çitlere asılarak veya su tankı üzerinde oturarak konuştular. Sararmaya başlamış kavak yaprakları, Emniyet binasının arkasından inen güneşin altında pullar gibi parlayarak hışırdıyordu. O zamana kadar en uzunu olan yaz bitiyordu. Her gün oyuna çıkamayacakları yağmur sezonu geliyordu. Aslında, yakında okul da başlıyordu, kısa sürede Volga'nın yanındaki kırtasiyeden okul gereçleri almaları gerekecekti. Mircişor diğer çocuklarla birlikte gülüyordu, o da bir şeyler söylüyordu, ama belki o da diğerleri gibi üzerinde mevsim değişikliğinin baskısını hissediyordu. Vova ve Jean, üzerlerinde YAŞASIN PMR yazılı iki pankart ile düelloya girmişlerdi, birbirlerinin kafalarına vu-

ruyorlardı ama acımıyordu, Sorcova'daki gibiydi. Hava o kadar çok kararmıştı ki, renkler kaybolmuştu, kahverengi kalem ile çizilmiş bir resimdelermiş gibiydi. Genelde pencereleri bütün gece aydınlatılan ve elektrikli eleklerinden uğuldayan değirmen, şimdi siyah bir buz parçası gibi kararmış susuyordu. Üzerlerinde, bulutların arasına girip onlarla karışmış yıldızlar belirmişti ve aniden tümü, geçen yazı, Mendebil'i, kurgunun sert parfümünü, çocuğun, yalnızca parmağı ile değil, yalnızca eliyle de değil, adeta bütün bedeni ile yıldızlara doğru gösterdiği heyesli hareketini hatırlardılar. Taşlarla neredeyse öldürmüşlerdi onu ve şimdi ne kadar da çok özlüyorlardı!

Tümü, apartmanlarının girişlerinde kaybolarak kendi evlerine gittiler. Mircea, havai fişekleri görmek için tam zamanında eve varmıştı. Yatak odası ile balkon arasında koşup duruyordu, çünkü kırmızı, mavi, altın rengi yıldızlar damlayan floresan ışık demetleri apartmanın ön tarafında gözün gördüğü sınıra kadar, arka tarafında da, değirmen ile apartmanın kenarı arasındaki alanda, Casa Scânteii'nin zirvesindeki karanlık gökyüzünün arka planında kırmızı yıldızın yanıp sönerek oluşturduğu ışıltılar yükseliyordu; açılıyorlardı ve kayboluyorlardı. Işıldayan çiçekler, çikolata yaldızları gibi yeşil ve leylak rengi ışıklarını şehrin üzerine saçarak açılıyorlardı. Top patlamaları duyuluyordu ve en sonunda, gökyüzünde bir tek beyaz bulutlar kalıyordu ve onlar da geç yazın soğuk rüzgârı tarafından çözülüyorlardı. "Bak, bak, bu tarafta da var!" diye sesleniyordu annesi ona, kendisi de küçük bir kızmış gibi mutlu bir şekilde ve Mircea, yalın ayak başka bir pencereye doğru koşuyordu. Orada birbirlerine sarılıyorlardı ve havai fişekler, yapışık yüzlerini aydınlatıyordu. Diğer tarafta da patlamalar duyuluyordu ve o zaman ikisi de, dağınık evin içinde, gösteriden hiçbir şey kaçırmamak için hızla diğer tarafa koşuyorlardı. Fakat

Mircea'nın babası sadece balkonda, tütün çiçeklerinin arasında oturuyordu ve ondan görünen tek şey sigarasının akkor ucuydu. Rüzgâr, uzaklardan barut kokusu getiriyordu. Beyaz dumandan son bulut da tamamen çözülene kadar baktılar ve o zaman annesi "Bitti. Bir 23 Ağustos daha gitti" demişti.

Yemeklerini yiyip yattılar. Mircişor, akvaryuma benzeyen odasında bir süre sırtüstü yatarak, farların dikdörtgen ışıklarının, yoldan geçen tramvayların kıvılcımlarının tavandaki ilerleyişlerini seyretti... Garip bir gün olmuştu, onun uzun bir süre yaşayamayacağı kadar garip. Çünkü aklı, o günün olaylarından bir tanesini, en korkunç olanını, tüm hayatını şekillendirecek olanı kesip atmıştı ve o çirkin resmi, geçmişini tanımladığı tomarın altına bir yerlere sokmuştu. Aniden unutmuştu. O nadir şeyi, alelacele, başka bir taraftan, başka bir dünyadan bir yama ile değiştirmişti. Fakat bunu daha sonra yapmıştı, çünkü şimdilik, o yokluğu, acıtıcı bir kalp sıkışması, muğlak bir rahatsızlık gibi hissediyordu yalnızca. İlk yağmur damlalarının pencereye çarptığını duyduğu anda, daha fazla dayanamadı. Rüyadaki gibi yataktan kalktı, dolabı açtı ve çamaşır yığınlarının arkasındaki annesinin koyu kırmızı çantasını çıkardı. Eski ve sararmış o kadar eşyanın arasından, yanmış sigortalar, askeri terhis belgeleri, doğum belgeleri ve mineleri çatlamış resimler arasından, çantanın dibinde, yumuşak bir pakete ulaşana kadar içini karıştırdı. Küçük plastik poşeti çıkardı, yatağın üzerine koydu ve çantayı, yerine, katlanmış kazakların ve gömleklerin arkasına tekrar yerleştirdi. Geri yattı, üzerini örttü ve ancak ondan sonra küçük parmaklarını poşetin içine soktu. O karanlık acı, gittikçe daha yoğun bir hal alıyordu, o kadar büyük bir acı çekmesi haksızlıktı. Başları lastik ile bağlı sarı, yumuşak saç örgülerini, küçüklüğünden kalma kendi saç örgülerini çıkardı.

Parmaklarıyla bastırdı, ellerinde çevirdi. Onlarla yanaklarını okşayıp, kahkahalarla ağlamaya başladı, fakat sessiz bir şekilde. Poşetin içine geri koydu, poşeti yastığının altına soktu ve yastığını gözyaşları ve salyası ile kirleterek ağlamaya devam etti. Yağmur şiddetlenmişti şimdi, kızgın bir şekilde, saç pervazın üzerine çarparken pat pat sesi duyuluyordu. Isınmış ve terden sırılsıklam olmuş bir şekilde uyuyakaldı.

Değirmenin alınlığındaki büyük yuvarlak pencere, tam da "Dâmboviţa Değirmeni" diye yazan tabelanın üzerindeki pencere, şimdi, alacakaranlığın kadifemsi rengini yansıtıyordu. Etrafında, bir tuğlanın eksik olduğu duvarın bir parçasına, bir zamanlar, rüzgârın oraya getirdiği toprağın içine bir çınar çekirdeği düşmüştü ve ağaç, köklerinin bir kısmı havada, dokunaklı parmaklara benzer şekilde açılarak büyümüştü. Un ile tozlanmış kırmızı tuğla duvar, ara ara, büyük paslanmış demir bağlantı elemanlarıyla tutturulmuş yumrular yapıyordu. Herman'ın eşit ve yavaşça Soile'den bahsetmesinden en az bir saat sonra, yüzümü odaya doğru çevirdim. Odanın kül rengi kiri, içindeki eşyaların dağınıklığı, beton küp içindeki alanın çürümüşlüğü, yine de, bataklıklardaki sulu bitkilere benzer şekilde, şaşırtıcı

güzellikte, sonu olmayan her güzellik gibi aksi çiçekler açmışlardı: işlenmiş tunçtan ağır çerçevenin içindeki ağır tablo, kapının yanındaki duvarı tamamen dolduruyordu. Şimdi, pencereden gelen turuncu floresan ışık çizgisi, o kehribar ve eritilmiş altın dünyanın içine dalarak tabloyu katediyordu. Akşamın çöküşünde kırılan heykellerle dolu ön yüzleri olan sessiz, narin, şeffaf binalar. Gecenin mutlak çöküşüne katlanan melankolik harabeler. Ve arka planda deniz, üstte ise tedirgin bir impasto içinde bulutlar. Tablonun altında ise, çerçevenin kalınlığına tutturulmuş, üzerine bir isminin işlenmiş olduğu, parlaklığını kaybetmiş pirinç bir levha: Desiderio Monsú. Uykumun derinliklerindeki karstik manzaraları nereden bilmişti ki? Dört yüz sene önce, her bir detayı, o sütunların üzerindeki her bir nefrit ve oniks çizgiyi, o kadınların kıyafetlerindeki her bir büklümü rüyanda gördüğün deliliğin o kesinliğiyle nasıl da çizmişti? Gerçeklik hissim ile aynada gördüğüm yabancı özellikleri olan kel kafamın arasındaki zıtlığı çözmek için rüyada kendimi kim bilir kaç kez çimdiklemiştim? Ve yine onlarca kez attığım çimdikler bedenimi acıtmıştı ve o zaman her şeyin gerçek olduğunu, rengârenk, devasa tek bir lale taçyaprağı içine sarılmış bir şekilde, başımın tepesi kazıtılmış ve uzun bir çene ile, içlerinde dolaştığım o rüzgârlı alanların artık mümkün olan tek dünya, bana verilmiş olan tek dünya olduğunu bilmiştim... Herman, önünde benim kitap taslağım ile masada oturmaya devam ediyordu, fakat onu görmeden, benim orada olduğumu bilmeden; çünkü o, bir zamanlar Soile'nin yaşamış olduğu evin küçük ahşap platformundaki duvar ile kapatılmış kapıya bakıyordu. Biraz önce evin yanından geçtiğimi, beyaz danteller içindeki kadını tam da o gün gördüğümü söylememin hiçbir anlamı olmadığını biliyordum. Herkes görüyordu onu, tramvay ile Tunari sokağından geçen

herkes, karşıdaki atölyeden koşarak çıkan bütün çocuklar, dünya kadar yaşlı olan fer forje ızgaranın metal çubukları arasından süzülen kediler bile. Onun dışındaki herkes görüyordu, çünkü sevdiğimiz ve kaybettiğimiz kadın, bir tek bizim için kayıp ve ulaşılmazdır, yakın, fakat yine de dokunulamazdır, tüm diğerleri ise, gülümsemesinin parlaklığı ve sadeliğinden, günlük bir ekmek gibi istifade etmeye devam ediyorlar. Bir tek Herman için, Tunari'daki ev harabelere dönüşmüştü, çünkü bir tek onun için gerçekten var olmuştu. Ve yine de, duvarla kapatılmış kapının ötesinden, kâğıt gibi ince olan kafatası içinde yankılanan derin bir uğultu geliyordu. Şimdi Herman, ümitsiz, ciddi, ısrarlı, sabırlı bir bağlılıkla, o uğultuyu dinliyordu.

Ancak, kahverengi bant ile yapıştırılmış pencerenin çerçevesini boş bırakıp ona doğru yöneldiğimde, Herman kalktı ve birden kendimizi büyük tablonun karşısında bulduk. Perspektifi, alacakaranlıkta yanan o dünyanın gizemi o kadar etkileyiciydi ki, arka planda parlayan denize ellerini uzatıp, onların akşamın aydınlık kehribarı içinde boyandığını görmek istiyordun. Yakında, iki dünya da aynı kırmızının içine sarılarak iletişime geçeceklerdi. Belki de her gece, tam da odadaki ve tablodaki hava aynı renk tonuna ulaştığı anda, Herman, tunç bariyeri geçip, harabeler içindeki binaların arasındaki yankılı ve hüzünlü yolda kayboluyordu, binaların baş döndürücü yüksekliklerini, on insan kadar kalın sütunlarını, hasta, kıvrılmış, sakat bırakılmış, eski bir kötülük tarafından acı çektirilen oyuklarındaki heykellerini inceliyordu... "Evet, gerçek bir Desiderio" dedi o bana. "Bir gün, buraya, bu pisliğin içine nasıl ulaştığını anlatacağım. Biliyor musun, tüm dünyada sayıları elliyi geçmez." Tapınakların, porfir kornişlerin, kırılan malahit sütunların kaidelerinin olağanüstü detaylarını

bakışlarımla süpürerek "Ne zaman yaşadı?" diye sordum. "İkisi (çünkü hayatları boyunca ayrılmayan iki partner ve sevgiliydiler) arasındaki gerçek Desiderio, yaşı daha küçük olan François de Nomé olmuştur. Fakat isimleri, veduta-ların ve geniş manzaraların ustası olan Didier Barrá'dan geldi. O, Napoli Körfezi'nin yalnızca tüm zamanlarda çizilmiş olan değil, gerçekten hayal edilebilen en parlak panoramasını çizmiştir. İkisi de Alsas, Metz'dendiler ve on altıncı yüzyılın sonlarına doğru doğmuşlardı. Onlar hakkında bulabildiğim her şeyi okudum, bulabildiklerim o kadar da fazla değildi ya, bulduğum kadarını işte... Nomé, daha çocukluğundan, akli dengesizlik belirtileri vermiş. Harabelere ilgi duyuyormuş, her gece yıkık dökük birer duvarın altında veya çatısı çoktan yanmış, terk edilmiş birer şapelin içinde kıvrılarak uyuyormuş. İnsanlardan nefret ediyor ve onlardan kaçıyormuş. On bir yaşında Roma'ya vardığında kendini cennette gibi hissetmiş. Bitkilerin istilasına maruz kalmış eski mermer büyük yapıların arasında günlerce dolaşıyormuş. Yerlilerin Flamen Balthasar Lauwers'e dedikleri gibi usta Baldassare'de, okulda kelebekler ve heykellere olan tutkularını paylaştıkları Didier'e rastlamış. Birlikte, biri gerçek binaların, bazilikaların ve Roma villalarının aslına sadık bir şekilde; diğeri ise sessizliğe ve ıssızlığa olan arzusu tarafından yükseltilen delice, inşa edilemez, metafizik yapıların canlandırılmasında mükemmelliğe ulaşarak sekiz sene boyunca omuz omuza çizmişler. Bir tek heykellerin yaşadığı kireç ve kuvars görüntüler. İki genç de, gündüzleri, kavurucu sıcaklar içinde yüzen Roma'yı dolaşmış, akşamları ise tutku ve şehvet taşması içinde tek bir yatağı paylaşmışlar. Belli bir süre, aralarında, onlarca tuvalde çizdikleri Flaminia isminde bir kadın da yatmış, fakat birkaç aylık süren bir girdaptan sonra tuvaller de, kız da, iz bırakmadan kay-

bolmuşlar, iki genç ise düşündürücü bir acelelikte Napoli'ye taşınmışlar. Otuz yıldan daha uzun bir süre kaldıkları burada, Didier'in yüzünü ve François'in hayal gücünü taşıyan Monsú Desiderio doğmuş, büyük tablolarını burada çizmiş (ulaştıkları müzelerde onları görmek için, üzerimdeki derimi bile veririm; özellikle de Napoli, fakat Floransa ve Pisa'da da, çoğu da Amerika'da...), çünkü en sonunda, ikisi, resimlerini, o zamanlardan beri bu kadar gizemli kalan bu isim altında birlikte imzalamaya karar vermişler. Körfezin kenarındaki atölyelerine kapanarak, çok çalışmışlar; biri, ikisi de yaşayabilsin diye –her biri Napolili'nin misafir odasında asmak istediği renkli fotoğraflara benzeyen Didier'in veduta'ları– diğeri ise, kesinlikle yabanileşmiş bir şekilde, dışarı, titreyen tuvallerin üzerine görkemli, mahvedici hayallerini fırlatmak için: "Kral Asa ve Putların Tahrip Edilmesi", "Harabeler ve Kemerler", "Aziz Augustinus Efsanesi", "İki Kulenin Yıkılışı" ve "Firavunların Hayatları" serisinin on iki olağanüstü resmi gibi. Bir tek akşamları, körfezin kenarında el ele yürümüşler ve onlarca balkonda asılı çamaşırları rüzgârın içinde çatırdatan süngersi, volkanik tüf şehre bakmışlar... Üzerlerinde, Vezüv yanardağının camdanmış gibi sakin konisi yükseliyormuş. Yerliler, koltukaltlarına kuş gagalı ebedi maskelerini ve devasa karnaval şapkalarını alarak yanlarından geçerlerken saygılı bir şekilde selamlıyorlarmış, geçip gittikten sonra da geriye tekrar dönüp yalnızlaşmış çifte doğru bakıyorlar ve tekrardan ve tekrardan ikisini o günden beri efsanevi olan tek bir ad altında anıyorlarmış. Çift Monsú Desiderio, yüzyılın ortalarına doğru, şehrin «gördükten sonra ölebileceğin» merak konusu olmuştu bile. Zamanın en büyük ressamları bile, Jakob van Swanenburgh ve Belisario Corenzio, İtalya'daki mecburi seyahatlerinde, gerçek Monsú ile bir

saatliğine bile olsun, oturup konuşmak için, Napoli'ye mutlaka uğramayı hedefliyorlardı. Fakat körfezin kenarındaki eve ayak bastıktan sonra, nasıl daha çabuk çıkacaklarını bilemiyorlardı, çünkü elli yaşına yaklaşan kel ve alçak gönüllü bir adam olan Didier onları güzel bir şekilde karşılasa da, diğeri karşılarına tıraş olmuş ve tüm bedenine talk sürmüş, taşlaşmış bir yüzle çıkıyormuş; bir tek büyük ela gözleri canlı kalacak şekilde kafatasını saran saçlarını bile mermersi bir beyaz ile boyamış ve tamamen çıplak görünmekten de hiç çekinmiyormuş. İkisinin son yılları hakkında çok az şey bilinmektedir. 1644 sonrası, yalnızca aniden dünyadan kaybolmuşlar gibi değil de, insanların hafızalarındaki hatıraları da, isimleri de silinmiş gibi sanki, şu an onlara ait hiçbir iz bulunmamaktadır. Başlarına bir yüzyıl sürecek bir *damnatio memoriae*'ye mahküm edilecek kadar büyük bir felaket gelmiş olabilir mi, o kadar korkunç bir şey yapmış olabilirler mi? Resimleri bile yüz seneden daha fazla bir süre için ortalıktan kayboldu –o zamanların hiçbir kataloğunda, hiçbir not, kişisel veya halka açık hiçbir yazıda Barrá, Nomé veya Desiderio Monsú'ya hiçbir gönderme yok– sonrasında ise, spektral çalışmalar, herhangi bir okulun veya üslubun çalışmalarından tamamen farklı çalışmalar, düzensiz ve dağınık bir şekilde hem İtalya'da hem de tüm dünyada ortaya çıkmaya başladı. Bugün bile birçok uzman, Desiderio'nun, iki Alsaslıdan ayrı, gerçekten var olmuş olduğuna inanıyor. Claude Lorrain'in büyüsünü de düşündüğünde, o yüzyılın Fransa krallığının doğusunda rahatsız edici bir ışığın ortaya çıkmış olması gerekiyor. Resimde daha önceleri rastlanmamış ve rastlanmayacak da bir şeffaflık..."

Kapıya doğru kalbim sancılanarak ilerledim, çünkü toprak rengi odada masasının üzerine kitap taslağımı,

olmuş olduğum ıslak böceğin imago-sunu bırakıyordum. Uzun bir zaman aradan sonra ondan, kitabımdan ilk kez ayrılıyordum. Ne kadar zaman sonra? Üç, dört sene. Bir haftadan fazla kalmayacaktı onda. Onu katedebilecek, okunaksız satırlarının içine dalabilecek, bu beyin grey-furtunu kafatasına transfer edecek kadar bir süre. Kendimi, rahminde gelişmiş olan, şeffaf parmakları ve başının hiyalin derisi içinden kafatası kemikleri görünen, oluşmuş bile olan fakat henüz doğmamış olan, gözlerini açıp atmosferin zambak kokusunu içine çekemeyen fetüsünü ("yalnızca bir hafta için") birine teslim eden bir hamile gibi hissediyordum. Doğurma anım ne zaman gelecekti? Bir sayfasında Pompei'deki bir evin harabelerini gördüğün, kopya kâğıtları şeklindeki diğer sayfaların üzerinde ise, üstüne yükseltiler, epürler ekleyen, sütunları tamamlayan, duvarlardaki boşlukları dolduran, kirişler ve çatılar ekleyip en sonunda duvarları rengârenk fresklerle örten o albümlerdeki gibi, şeffaf sayfaları, her gün, sabırlı bir şekilde üst üste koyduktan daha kaç sene sonra? Aklımın ve bedenimin, etraflarındaki havanın ve güneşin, bitkilerin ve kozmosun bu maketi ne zaman hazır olacaktı?

Uzun bir gün geçirmiştim. Yeşu'nunkinden daha uzun, güneşin, güneş kadranının üzerinde on basamak kısaldığı günden daha garip bir gün olmuştu. Sabahleyin, atların çektiği kamyonlar, Trabantlar, Skodalar, kucaklarında çanak çömlek dolu kutular taşıyan kadınlar ve üst üste koyulmuş sandalyelerden oluşan bir konvoyun içinde, yanımda "ce seul objet dont le néant s'honnore" yi taşıyarak, Uranüs'teki paslanmış demirlerle ve tellerle dolu toprağın üzerinden yola çıkmıştım. Uranüs'teki blok, bir tek sabah, alay edercesine ve güçlü bir şekilde Casa Poporului'un dökülen etleri karşısında ayaktaydı. On saat önce, bir masası, bir sandalyesi ve içinde deli-

liğimi barındıracak bir yatağı olan evim, hâlâ duruyordu. Notilusumun hava ile dolu son bir bölmesi. Ve şimdi, benim yumuşak bedenim, tüm zamanlardan daha kırılgan bir şekilde, geri çekiliyordu, geriliyordu, toprağın içine kayan bir solucana benzer şekilde geri kayıyordu. Herman ile birlikte çıktık; Onun, tabldot restoranının yanındaki lokantaya dalıp gecenin yarısına kadar içmesi, şimdi genişletilmiş yoldan ilerleyip, alnı derin bir şekilde öne eğilmiş fakat yine de sanki başkasının organları bir içki çamuruna batmış gibi berrak gözleri öne doğru bakarak, apartmanımızın önünden yolu karşıya geçmesi, Tunari sokağının köşesini dönmesi, kara sokaktan, şimdi yıkılmış olan ve ortasında ayın altında, bir tek Gică abinin elindeki metal tarağın ışıldadığı berber dükkânının yanından yüz adım atması, okul atölyesini geçmesi ve otlar içinde kalmış bir bahçenin hizasından karşıya geçmesi, fer forje kapıyı açıp aşındırıcı zamanın, sevgiyi ve nefreti yutan zamanın korkunç ıslığını dinleyip harabeler içinde kalmış evin önünde durması, yukarıda, gökyüzünün tümünde, devasa yıldızlı-Soile'nin çıkmasını beklemesi, ellerini tekrardan, onun yıldızlarla dolu göğsüne, karnına ve kalçalarına doğru uzatması için; benim ise, iki kat inip soğuk ve billur havası olan, yirmi beş senedir aynı kalan, numaraları aynı kalmış dört kapısı, aynı elektrik panosu, üzerinde YANGIN yazan aynı küçük penceresi olan beşinci katın sahanlığında kendimi bulmak, yıllar sonra kalbim gittikçe daha hızlı bir şekilde çarparak, kendime, içinde tekrardan apartmanın benim için özel olarak meyve vermiş garip meyvelerinden birini, oyuncaklar ve Noel ağacı süslerini, yabancı nesneler ve renkli yaldızlı kâğıtlar içinde tatlılar bulup bulamayacağımı sorarak o anları tekrar yaşamak için çıkmıştık. Fakat içeride, tel bir çerçeveye sarılmış, kulağakaçanlarla dolu, çok eski, sert kumaştan bir hortumdan başka bir

şey yoktu. Hayal kırıklığına uğramış bir şekilde küçük pencereyi geri kapattım ve nihayet, annemin ve babamın kapısını çaldım.

Kapıyı annem açtı. Mavimsi bir havası olan, direk ocağın ateşinde közlenmiş patlıcanlardan acı kokan holde birbirimize sarıldık. Mutfaktaki masaya oturduk. Yirmi beş sene yaşamış olduğum ve bir zamanlar odaları üzerimde kocaman salonlar gibi yükselmiş olan daire, birden, toprağın altına kazınmış gibi karanlık ve küçük göründü gözüme. Mutfak, omuzlarımı sıkıyordu, dolaptaki kupaların hepsinin birer tarafı kırıktı, masayı örten muşambanın rengi o kadar soluk, bıçak izleri ile o kadar doluydu ki, deseni artık belli olmuyordu. Dolabın kendisi zamanın ve dumanın altında kararmıştı. Bir şeyler yedik, annemin gözyaşları tabağına, köftelerin üzerine damlıyordu, uyuşukluklarından uyanmış eşek arıları ise, yine dumandan kararmış havalandırmanın deliğinden girip çıkıyorlardı. Her zamankinden daha yaşlı ve kötü giyinik, zayıf ve küçük kadına karşı tekrardan acayip bir sevgi dalgası hissettim. Açlıktan ve soğuktan, kuyruklardan, saatler boyunca duraklara uğramayan otobüslerden konuştuk. "Artık yaşanılacak gibi değil, artık yaşanılacak gibi değil!" diye tekrarlıyordu annem isterik bir şekilde ve gerçekten, sonraki günlerde, beton plaklardan ve delilikten ibaret o labirentte yaşamanın ne anlama geldiğini anlayacaktım. Kitap taslağım kaçırılacaktı, hayatımın çekirdeğinin mahvedildiğine inanacaktım. Herman, cezaevinde yatacaktı. İkinci gün, gece bekçisi, işinden alınıp polis merkezine götürülecekti, "Casa Poporului'daki çalışmaları aksatmaktan" sorguya çekilecekti, tek odalı dairesi aranacaktı, tablo kaldırılıp bir kamyonetle taşınacaktı, benim kitap taslağım, dikkatli bir şekilde paketlenip İstihbaratın kim bilir hangi müdürlüğüne gönderilecekti... Tüm

bunları daha sonraları öğrendim. Bir hafta sonra bile Herman'ı evde bulamadığımda yine telaşlanmadım: Akrabalarına veya kim bilir nereye gitmiş olabilir diye düşündüm. Bir hafta sonra beni de tutukladılar. İnanamadım. Polis arabasının koltuğunda oturup, yıkılmış, gri renginde, mahvedilmiş Bükreş'in dünyasına, yanlarından geçtiğimiz yüzlere, solladığımız eğri kaportalı Dacia'lara parmaklıkların arasından bakarken, olanlara hâlâ inanamıyordum. Benim hayatım başka bir yerdeydi, benim renklerim farklıydı. Etkileyici ilkbahar mavi gökyüzünün altında her şey kül rengindeydi. Ne kadar garip: savaşları ve felaketleri çok eski bir filmin, çiziklerle dolu, eşit bir çamurun içinde boğulmuş yüzler ve binaları gösteren siyah beyaz bandı gibi görmüştüm. O zaman mavi gökyüzülü güzel bir sabahta nasıl tutuklanabilirdin ki? Çiçek açmış ağaçların ve beline kadar gelen çimenlerin arasında siperler, tanklar, paramparça insanlar nasıl olabilirdi ki? Fakat canavarlarla şeytanlar, sadece orada, kendi cehennemlerinde yaşamıyorlardı. Günlerden birinde, güneşin altında, karşına çıkıyorlardı, tomurcukları yeşillenmiş söğüt ağaçlarının arasından seni takip ediyorlardı, kötü hiçbir şeyin mümkün olmayacağı gibi görünen sakin bir sokakta seni yakalıyorlardı. Sonrasında soruşturma, (hatırlamak istemediğim) epileptik krizi ve psikiyatri hastanesi olaylarını yaşadım. Rorschach testi, Hermann Rorschach, kelebekler, kelebekler, kelebekler, kelebekler –aklımın ebedi kelebekleri–. Şimdi hatırlamak istemiyorum. Mutfaktaki masada sevdiğim esmer ve zayıf kadınla birlikte oturuyoruz. Koyunlar gibi tramvaylarda sıkışan ter ve yıkanmamışlık kokan –evlerde su buz gibi soğuk, bazen ise hiç yok– zavallı insanlardan bahsediyoruz. Birbirimize, tekrardan birlikte yaşayacağımız için, bundan sonra her şeyin daha iyi olacağını söylüyoruz. Babamdan bahsediyoruz, ne

kadar hayal kırıklığına uğramış olduğundan, birçok şeye inanan ondan... Gençliğinin saf hayalinden geride nelerin kaldığından, onu ne hale getirdiklerinden... İkisinden, o kadından ve erkekten bahsediyoruz. Şerefsizler. Ayakkabı ustası ile bilge kadından. Annem de, nefretini yakınlarıyla paylaşıyor, kuyruklarda hiç kimse patlamıyor, hiç kimse hiçbir şey söylemiyor. "Sen de anne, gereksiz şeyler konuşma hiç. Biz küçük insanlarız. İstihbaratçılar her yerde var. Bir şekilde yaşarız biz. Bu zorlukların da üstesinden geliriz, Allah bildiği gibi yapsın bu şerefsizleri! Bu kadarı da olur mu? Artık hiçbir şey vermemeleri olur mu? Ne peynir, ne et, ne yumurta, hiçbir şey, hiçbir şey, hiçbir şey... İnsanlar ne yesin? Onlar düşünmüyorlar mı?" Fakat biz yiyeceğiz, çünkü çabalayacağız, gecelerce kuyruklarda bekleyeceğiz ve yine de alacağız. Yine de Bükreş'te daha iyi, başka taraflarda her şey savaş zamanındaki gibi karneyle. Ekmek, sabun...

Sonrasında Ştefan cel Mare tarafındaki odama gidiyorum. Işığı açmıyorum. Her zamanki gibi, bacaklarım kaloriferin üzerinde, yatak sandığının üstüne oturuyorum ve üçlü pencereden saatlerce, bizimkinden daha yüksek olan apartmanın kenarlarını çizen kırmızı gökyüzünün altındaki karanlık yolu seyrediyorum. Arabaların farları odanın içine ışık dolduruyor. Karşıdaki pencereler az ışıklandırılmış. Bir zamanların rüyalarımdaki gibi, hiç kimse orada sevişmiyor. On yaşındayım, on sekiz yaşındayım, otuz bir yaşındayım. Şimdi tümü, adımı, gözlerimi ve iç organlarımı taşıyan canlılardan oluşan kesintisiz bir sıra. Geçmişimi iç içe girmiş ve soluksuz bir şekle getiren karşıdaki apartman, nostaljimin kraliyet suyunda eriyen yere kadar, istediğim kadar içime inebilirim. Ve o zaman eski evlerden ve rüzgârın altında eğilen ağaçlardan ibaret bir karışım olan, reklamların bir zamanlar ışıklan-

dırdığı gibi, yıldızların altında büyüleyici bir deniz salyangozu gibi kıvrılan Bükreş'i tekrardan, karşımda göz alabildiğince uzandığını görebilirim. Birbirinin içinde yansıyan, birbirinin içine göç eden hatıralar ve arzular, organlar ve kubbeler, duvarlar ve vizyonlar, elektrik kabloları ve spinal sinirler karıştıran ikizler olarak, tekrardan her zaman olmuş olduğumuz olana kadar, hiçbir zaman olmaktan vazgeçmediğimiz olana kadar: tek olana kadar, öylece kalıyoruz.

Üçüncü Bölüm

Sf. Gheorghe'den tramvaya binip, tahta tavanları olan vagonlarda sıkışarak ve üstteki metal çubuğa dizilmiş ahşap tutma kollarına "vay haline" bir şekilde tutunarak yolculuk ettiğinde, kısa sürede, çok derin olmayan, tozları içinden gökyüzünün göründüğü, kireç ve sıvadan ibaret dar bir kanalın içinden geçtiğini zannedeceğin kadar dar, eski Calea Moşilor boyunca bir o yana, bir bu yana sallanıyorsun. Kaba bir adam, sert bir şekilde, dirsekleri ile kendine yer açıyor; bir başkası, canlı tavuk ile dolu sepetini kucağına alıyor; üçüncüsü, rakı ve sarımsaklı sosis kokusunu yüzüne üflüyor. Camlardan, pencereleri kâğıtlarla kapatılmış, cüzzamlı heykellerle çevrilmiş, zamanın yediği aynı tüccar evleri gözlerinin önünden gelip geçiyor. Girişlerin önünde bir avuç büyüklüğünde küçük avlular, birer çingenenin üzerine çıktıkları alçıdan

zavallı aslanlar, düşecek gibi duran eğri balkonlarda benekli halkını sergileyen çamaşır ipleri. Gösterişli, çok fazla ruj sürmüş genç çingene kızları, pencerelerinden gülüyorlar. Takım elbise giymiş ve şapka takmış bir dede, çömelip bir duvara yaslanmış, otobüs bekliyor, tramvayın tozu ise gözlerini kamaştırıyor. Mutsuz ıtır ve fikus çiçeklerinin yaprakları, bir zamanlar yeşil olduklarını hayal edemeyeceğin kadar tozlu. Kürkü çamur dikenleri ile dolu pis bir kedi, çekingen bir şekilde yolu karşıya geçmeye çalışıyor. "Ninecim, yeter ama, Azrail seni evde arıyor, sen de tramvayda insanları rahatsız ediyorsun!" diye bağırıyor saçları turuncuya boyanmış kaba bir kadın, yüzüne öksüren ihtiyar kadına.

İki durak sonra, Oborului kavşağına ulaşıyorsun, insan, at arabaları ve tavanları güneşin altında ısınmış arabalardan ibaret bir kalabalık söz konusu. Kaldırım, hayvan pislikleri ile dolu. Burada, kara keçe şapkaları ve yazlık, ince yelekleri olan köylüler çoğunluktadır. Soğan, havuç ve domates dolu el arabalarını pazara doğru sürüklüyorlar. Başkalarının göğüslerinde, fişekliklere benzer sarımsak sicimleri asılı. Zayıf fakat mutlu çocuklar, içlerinde tüp olan el arabalarını arkalarından çekiyorlar. Hal tarafından, o kadar pis bir bozuk balık kokusu geliyor ki, hangi tarafa yöneleceğini şaşırıyorsun. Colentina tarafındaki sokak köşelerinde, durmadan, kömürde pişirilen köftelerin mavi dumanının yükseldiği meyhanelerin olması büyük şans. Bu kutsanmış koku ise, hemencik midende bir boşluk açıyor. Nasıl da, hemen oracıkta, bir paket kâğıdı üzerinde hardallı ve siyah ekmek dilimi ile altı-yedi tanesini birden, kürdanla yerdin! Römorklu kırmızı tramvaylar meydanda sık sık kesişiyorlar, çanlarını çalıyorlar ve her bir metrede frenliyorlar, çünkü sırtlarında çuvallar taşıyan kadın köylüler, ne olursa olsun, yoldan çekilmeyi bilmezler ve en sonunda, sinirlenmiş

vatmanlar inip, sert bir şekilde omuzlarından tutup, çadırın girişindeki gibi küfrederek onları rayların üzerinden kenara çekiyorlar. Tramvay tellerinin tutturulmuş olduğu ve yaklaşık olarak akşam yedide kör bir ışık saçan ampulleri olan meydanın ortasındaki direğe, Aurora açık hava sinemasında *Răsună valea** filminin verildiğini söyleyen bir afiş yapıştırılmış. Meyhanenin (uzun, alçak ve sarı, tüm evler gibi bir ev) camında da yabani bir Tatar kafasının sırıttığı eğri bir afiş var: Timpuri noi sinemasında, herkesin deli olduğu *Moğollar* filmi sürüyor. Hallerin üzerinden bir hoparlör, yüksek sesle neşeli bir şarkı hırıldıyor: "Sabahleyin, gölün kenarında, amatör balıkçı / Kendisi için bir özlem şarkısı söylüyordu..."

Ne kadar da çok insan! Her biri kendi işi için çabalıyor. Kavşakta, en az yarım saat bekliyorsun ve kalabalıktan kurtulduğun anda, tramvay, Moşilor gibi dar, fakat çok daha ıssız olan Colentina sokağından geçiveriyor. Burada, evler, ancak, meydanların ve depoların arasından, ihtiyar bir adamın bir de tütünle sarartmış olduğu son diş kalıntıları gibi ortaya çıkıyor. Sokağa girer girmez, Stela sabun fabrikasının bozuk yağ kokusu çarpıyor. Burada, herkesin yıkadığı ve yıkandığı, iki çeşit sabun üretiliyor: kalın ve sarı bir parça olan, üzerinde gerçekten bir anahtarın bulunduğu Cheia sabunu ve kötü bir şekilde basılmış yazının ancak belli olduğu, karton bir kutunun içine sokulmuş Cămila sabunu. Birçok kişi, özellikle de bahçeleri olanlar, içine güzel koksun diye pelin otu da kattıkları sabunlarını kendileri yapıyorlar.

Tramvay hız kazanmaya başladığı için, vagonlar o kadar çok sallanıyor ki, şimdi devrileceğini düşünüyorsun. Bakımsız küçük evler de, maviye boyanmış bir gazlı su dükkânı da, kapısında eğri harflerle üzerinde BORŞ yazan

* "Vadi Yankılanıyor" anlamını taşıyor. (ç.n.)

bir ev de tramvayın ritminde sallanıyor. Sağ tarafta, çöp ve yakılmış lastik ile dolu meydandan sonra, tuğla evleri ve Donca Simo dokuma fabrikasının kapısını gördüğün anda, inmen gerektiğini biliyorsun. Üstündeki devasa yaz gökyüzü için gereğinden fazla pis olan küçük bir sokaktan sağa dönüyorsun. Bir dut ağacının, zavallı zinya çiçekleri sıraları yanından geçiyorsun, avluların içindeki köpekler sana havlıyor. Sola ve on yıllar boyunca sahibinin övündüğü gibi duvarlarında freskleri olan havalı eski bir tüccar evinin korkutucu kalıntıları yanından tekrar sağa dönüyorsun. Ayakta kalan, üzerinde, içinden buharların çıktığı büyük bir cezvenin çizilmiş olduğu mavi kireç sürülmüş bir duvardı sadece. Çocuklar, otlar içinde oynayarak, zamanlarını oralarda geçiriyorlardı. Gelişigüzel yapılmış, her an yıkılacak gibi duran, katranlı kâğıt parçaları ile örtülü ve bulaşık suyu kokan başka birkaç mahalle evi ve nihayet, daha yeni kötü ve düzensiz bir şekilde taş dökülmüş, arada bir, çingenelerin sadece boş şişe dolu atlı arabalarının geçtiği ve bu yüzden taşların arasında sokak boyunca uzanan yeşil bir kürkün büyüdüğü, uzun bir sokak olan Silistra'ya çıkıyorsun. Sokak boyunca, gaz sürülmüş çitlerin yanından sürükleniyorsun, kalın ve güneşin atında tembel tembel duran yapraklı ağaçların ucunda kalmış son kirazlara canın çekerek ama aciz bir şekilde bakıyorsun ve yolun başka bir sokakla kesiştiği yere, köşesinde, marketin bulunduğu yere varıyorsun. Ev masif, geniş, yaşlı bir kayaya benzer şekilde likenlerle süslenmiş. Üst katta, çiçekli zakkum ve konjonktivitten kızarmış gözleri ile penceresinden seni uzunca süre takip eden, hiç eksik olmayan meraklı yaşlı kadının fer forje bir balkonu var. Tam da balkonun altında kırmızı tabelası duruyor, tabelanın altında ise bir tek kapı. Ne vitrinleri, ne pencereleri var, hiçbir şey, hiçbir şey. Sıcak mısır unu kokan karanlığın içine girmekten

korkuyorsun bile. Yanından geçip gittikten sonra, içeriden, o ıslak deliğin içinden, bir örümceğin kıllı toraksının sıçrayıp, seni kısa ve güçlü bacakları ile yakalayıp içeri sürüklemesinden korkuyormuşsun gibi, kurtulmuş bir şekilde ah çekiyorsun. Dul kalmış bir subayın, uçlarında renkli küreler bulunan sırıklarla dolu küçük çiçek bahçeli rengârenk evinin yanından geçiyorsun ve kalbin daha hızlı çarpmaya başlıyor, çünkü Madame Catana'nın evinin demir kapısının önüne, sokağın meşhur deliler evinin önüne vardın varacaksın. Üç tarafı da, üzerlerinde, yine ahşaptan bir merdivenin götürdüğü üst katın ahşap koridoru bulunan, avlusundaki havanın büyük, çürümüş kasalardaki zakkumların kokusuyla dolduğu sönük bir pembelikte görünüyor. Gölgelerin bile burada, şimdi neredeyse boş olan evin üzerinde aynı yaz güneşi ile melankolik bulutlar parlamıyormuş gibi sokaktakilerden farklı renkleri var, mor ve leylak rengindeler. Bir tek ihtiyar Catana, kapının eşiğine oturmuş, belki de muhteşem yer altı mezarını bitirmek için kaç paranın daha gerekli olduğunu hesaplayarak, her zamanki gibi uyukluyor. Aklında, yer altı tonozlar ile kubbeler çoğalıyor ve parlatılmış, ölümsüz taşların süsleri ile karışık bir hal alıyor. En geniş tonozun merkezinde, kristal bir mezar bulunuyor.

Odalardan birinde bir hoparlörden şarkı duyuluyor. Ailelerin birlikte oturdukları, yemek pişirip banyo yaptıkları, uyuyup uyandıkları, yemek yedikleri, her şeyin aynı dört duvar arasında yapıldığı bu odalar ne kadar da küçük olmalı. Buraya yaklaşık olarak yirmi aile sıkıştırılmış, hep birlikte yaşıyorlar, masaları bahçeye çıkarıp birlikte yemek yiyorlar, şakalaşıp kavga ediyorlar ve bazen de dövüşmeye kadar bile varıyorlar. Çoğu, kolları ile çalışan işçilerdir, yırtık pırtık atletler içinde, sürekli torna yağı ile kirli zavallı adamlar. Maaşlarını aldıklarında durum vahim: hiçbiri, gece yarısından evvel evlerine dön-

müyor; gece yarısından sonra da şarkı söyleyerek ve çitlere dayanarak zor geliyorlar. Kadınları da pis ve üzerlerini günlerce ve haftalarca değiştirmedikleri çocukları var. Fakat şu an, erkekler işte, karıları ise, ya mavi kâğıtlı odalarda horulduyor ya da masalarda, onuncu kez, iki haftada bir verilen maaşa kadar kalan paralarını sayıyorlar. Evin tüm sessizliği, üzerinde atlet ve başında şapkasıyla ortaya çıkan, koltuğunun altına aldığı bir tavla kutusunu taşıyarak arka taraftaki bir kapıdan çıkıp omuzları ve boynu ile kurnaz hareketler sergileyerek, Catana'ya bir taşmış gibi hiçbir önem vermeden avlunun içinde dönüp duran ve en sonunda avlu kapısından çıkıp ıslık çalarak sokağın yukarısına doğru yol alan tutuklu yüzlü bir genç tarafından bozuluyor. O geçerken, hindi kabarıyor ve hızlı adımlarla kümesin tel çitlerine doğru yöneliyor. Alt katta, kaba bir kadın başı ve rengi solmuş bir sabahlığı ortaya çıkaran bir kapı daha hızlı bir şekilde açılıp kapandıktan sonra, üst katta, aralarından biri, kucağında yaklaşık iki yaşında bir oğlanı tutan iki genç kadın beliriyor. Sol kolunun üzerindeki çocuğa bir mucizeye bakarmış gibi bakıp onu seven ve arada bir çenesinden çimdikleyen, büyük ve esnek göğüslerinin şekli desenli elbisesi içinden iyice belli olan, modern bukleleri üzerinde yavruağzı, şık bir beresi olan kadın, alışılmadık derecede narin görünüyordu. Biraz fazla far sürmüştü, gözlerinin devamında uzun rimel kuyrukları vardı, dudaklarının kalp şekli ise, yağlı ruju ile biraz fazla belirginleştirilmişti. Yine de, bir fahişe için, Coca'nın yüzü fazla abartı değildi ve onu kimsenin görmediği sabahları görmüş olsaydın, sıradan ve ifadesiz yüz hatları olan, güzelliğini daha çok gençliğine borçlu olan, köylü bir kızı görmenin sürprizini yaşardın. Ruju ve pudrası tarafından tamamen gizlenmiş gerçek gülümsemesi, masum ve çekingendi, ama görüntüler, bir tek aynanın hak-

kıydı. Şimdi, kirpiklerindeki kalın rimel daha da yoğun görünüyordu, çünkü odasının yarı karanlığından aniden güneşe çıkan kız, gözlerini kısıyor ve rujunun sert kırmızısına kıyasla çok sönük kalan süt beyazı üst dişlerini göstererek elmacık kemiklerini yukarı kaldırıyordu. Işıktan gözleri kamaşmış Maria da gözlerini kısıyordu. O hiç süslenmemişti ve dereotu kokuyordu. Perması çoktan gitmişti, çünkü ince ve kırılgan saçlarında uzun süre durmuyordu. Akşamları bazen saçlarını bigudilere sarıyordu, fakat sonuç çok belli olmuyordu. Maria otuz yaşına yaklaşıyordu, ama kendini bildi bileli hep yorgun bir kadındı. Memeleri sarkan, esmer ve zayıf bir kadın olan Maria'nın bildiği tek şey, yemek yapmak ve bütün gününü Mircişor ile geçirmekti. Ebedi kazanlarını bile karıştırırken, çocuğu kucağında tutuyordu, ona hocalık yapıp değişik şeyler öğretiyordu, şiir ve aklından daha ne geçerse söylüyordu. Şimdi, "büyüdüğü için" renkli resimleri olan kitaplar satın almaya başlamıştı oğluna ve saatlerce, onunla birlikte çocuk dilinde konuşarak ve kelimeleri bozarak, bazen çok sert bir şekilde üzerine saldırıp çocuğu tüm vücuduyla kuşatıp, koruyucu bedeninin içine tekrardan almak istiyormuş gibi kucağına bastırarak kitaptaki kelimeleri gösteriyordu. "Annesi yesin onu!" diye bağırıyordu o zaman tutkuyla, bir tek kendi köylüleri, kız kardeşleri Anica ve Vasilica ve anneciğim (daha o zamanlardan çok hastaydı) ve babacığım ile konuştuğu gibi ilkel bir ses tonu ile. Oğlan ve daha yeni yirmi beşine basmış, bir süre çekindikten sonra kız kardeşinin dediği gibi "iyi çocuk" olduğu için aldığı Banatlı, simsiyah saçlı ve çok zayıf olan eşi Costel, şimdi artık rüya ile karıştırdığı geçmişinin parlaklığından hiçbir şey hatırlamadığı sürgün kraliçe hayatının tümünü oluşturuyorlardı. Çünkü hiç şüphesiz, Mioara Mironescu'nun çıplak bedeninin tatlılığı, ağır ve yuvarlak göğüsleri, faux-

maigre kaburgaları, Maccá pasajındaki küçük apartmanında onu arzulayıp kucaklayan kadının şehvetli sağrısı bir rüyaydı, rahat durmayan aklının bir icadıydı ve aynı şekilde, filmden çıktıktan sonra, Costel ile el ele, kıyafetleri rüzgârın içinde uçuşarak var olmayan bir binanın asansör kovasının yalnız yapısının yükseldiği bulvarın arkasındaki alana yönelip Bükreş'in hüzünlü ve duygusal ilkbaharı içinde dolaşması da yine rüyaydı. Ve kucağında bir kuğu kadar büyük kelebeği olan zavallı dokumacı kızın gözlerinin içine bakıp, ilk kez, o an ona bir isim veriyormuş gibi, üçgen çalgı ve çam takımı sesi ile "Sen Maria'sın" diyen asansörün büyük ve çıplak tutsağı da yine rüyaydı. Gerçek, tamamen farklıydı, gerçek Silistra sokağındaki kira ile oturdukları odaydı, marmelatlı makarnaydı, kaygan suyun içinden yeşilimsi bir çamaşır sabununun izinin kaldığı kirli çamaşırlı leğendi, çocuktu, kocaydı. Biblolar ve arada bir satın aldığı ve pervaz ile dolap üzerine serdiği ucuz örtülerdi. Göremediğin, elle dokunamadığın, ovalamadığın, temizleyemediğin, pişiremediğin, öpemediğin hiçbir şey yoktu. Tanrı bile, 1958'in mavi yaz semaları bile... Devasa ve çeşitli dünya bile, kendi köyü Tântava'ya yıkık dökük bir araba ile bağlanan üç sokak ve meydan dışında, büyük şehir bile...

Dışarıdaki sıcağa rağmen, başındaki şapkaya sürekli katlanması gereken Mircişor, kollarını annesine doğru uzattı ve Coca, son bir kez onu iki gözünden de öperek, Maria'nın kucağına transfer etti. Şapkası dışında üzerinde sadece külotu olan tombul oğlanın derisi, Coca'nın dekoltesine değdiği yerin ıslaklığını almıştı. Kadınlar, çocuğun üzerinden kucaklaştılar, Coca bir kez daha, çocuğu ebediyen aklına kazımak istiyormuş gibi ona çok yoğun bir şekilde baktı ve belki yüzüncü kez, Hey Nicu abinin bisikletle avlunun köpeği "Doni"ye çarptığı zaman, ne söylediğini sordu. "Nasıl dedi Gioni, anneciğim" diye

sordu Maria da, fakat çocuk gülüyordu ve söylemek istemiyordu. Belli bir süre sonra, avludaki hindiye bakarak ve tamamen umursamaz bir ses ile, yine otomatik bir şekilde: "Ayyy, beni ayak acıyo!" dedi. "Ve babacığın, işten geldiği zaman sana ne getiriyor?" diye rahat bırakmadılar kadınlar çocuğu. "Beteklet ve eni ayababı" diyerek, aslında şimdi daha iyi konuşan, fakat yaşlı bir komedyen gibi başarılı repertuarını tekrarlayan Mircişor da güldü. Ve bu cümleleri onlarca kez duymuş olmalarına rağmen, komşuları her seferinde gülmekten kırılıyorlar ve öpücükleri ile onu neredeyse boğuyorlardı. "Yani bisiklet ve yeni ayakkabı" diye çevirdi Maria, yine otomatik bir şekilde. Coca, sırtını dönüp avluya götüren ilk basamağı indiği anda, Mircisor, neredeyse kızın arkasından bağırarak en yeni ve en etkileyici lafına da bir yer bulmaya başardı: "Beni baba sahoş, palalali ve lakı içti!" Coca tekrardan ona el salladı ve gülerek "Mircişor, deme öyle, seni duyan da inanır!" dedi. "Bay bay Coca, bay bay!" dedi Maria, oğlanın elini sallayarak, sonrasında ise, yere bırakıp, el ele evin içine girdiler. Kapı, tam da Coca'nın merdivenlerin son basamağını inip suni kertenkele derisi ayakkabısının ucunu avlunun kaldırımına koyduğu anda kapandı. Kalçalarını hafif ve profesyonel bir şekilde kıvırarak, bir lahidin üzerindeki bir figür gibi donakalmış olan Catana'nın yanından geçti (avluda, komşularının yanından, elinden geldiğince dikkat çekmeden geçmeye çalışsa da), adımlarını hızlandırdı ve parmaklarının çevik bir hareketi ile, altından kestane rengi lülelerin döküldüğü beresini düzeltti. Sokak, yakıt yağı sürülmüş eğri telgraf direkleri ve birer çitin ucuna kıvrılmış kızıl kedi ile melankolik bir şekilde, sıcaktan yanarak önünde sivriliyordu. Ve genç kadın yerinde duruyormuş da, görünmez bir motor, geçtiği şehir kısmını ayaklarının altında döndürüyormuş gibiydi: bir mikroişlemci, düşüncelere dalmış

kadının bilinçaltında fakat tamamen gerçekçi bir şekilde, metafizik bir ışık altında siesta saatinde donakalmış semtin çok boyutlu illüzyonunu algılamasını sağlayacak şekilde tüm perspektifleri, geliş açılarını, renklerin yoğunluğunu ve manzaranın içindeki desenlerin anamorfozunu hesapladığı sırada, ilk önce, yolların kesiştiği ikinci köşeye kadar düz, sonra tüm maketin, evler ve ağaçlarla birlikte 90 derecelik bir dönüşü, sonra tekrardan düz, tekrardan bir dönüş şeklinde hareket ettiriyormuş gibiydi. Yolda, Colentina girişine yaklaştığında, Coca aynı kalitesiz suni kertenkele derisinden yapılmış çantasını açtı, içindeki allık kokusunu içine çekerek biraz karıştırdı ve en sonunda kenarları dantelli bir resim, aslında siyah beyaz yarım fotoğraf çıkardı ve yürürken titretmemeye çalışarak dikkatlice baktı. Tatminsiz, durdu ve kucağında oğlunu tutan Maria'yı sergileyen fotoğrafa tekrardan baktı. Tekrarlanan katlanmalar sonucu ikiye bölünmüş fotoğrafın kenarı, objektife kendini zorlayarak gülümseyen mavi fiyonklu desenleri olan beyaz bir elbisenin içindeki kadının sol dirseğini kesiyordu. Parmak kadar altın örgüleri olan çocuk, başını oldukça çok sağa çevirmişti ve görünmeyen bir kişiye bir şeyler söylüyor gibiydi, öyle ki, yandan, sol gözü, fotoğraftaki en parlak noktayı oluşturuyordu. Resim tekrardan çantanın içinde kayboldu ve Colentina tarafına köşeyi dönen Coca'nın yüzüne birden, sabun fabrikasından gelen bozuk yağ kokusu çarptı. Sokağın başından, saatin bulunduğu yerden bir karafatmaya benzer şekilde görünerek gelen tramvayı durakta bekledi, bindi ve vagonların sallanmasıyla bir o yana bir bu yana sıkışarak ve demir gürültüleri ile kulakları zonklayarak iki durak gitti. Tavandaki tutma koluna asılı durduğu yerden, sırılsıklam bir atletin plileri içinden dökülen vatmanın sıra dışı şişman sırtını görüyordu. Sf. Dumitru kilisesinin önünde, birkaç kez hızlı bir şekilde

haç çıkardı ve Făinari'ye kadar, etrafındaki hiçbir şeyi görmeden, tekrardan düşüncelere daldı. Bir sonraki durakta indi ve tramvay hırıldayarak tekrar hareket etiğinde, yoğun bir toz dalgası onu neredeyse nefessiz bıraktı. Tozun içinde yüzüyordu adeta, tozu dudaklarında yavan fakat yine de yakıcı hissediyordu, ağzına giren toz parçacıkları dişlerinin arasında çatırdıyordu. Elbisesi gri bir renk almıştı ve şimdi, bedeninde, bir bez parçası gibi sarkıyordu. Hiçbir zaman, hiçbir yerde, Calea Moşilor'un sararmış alçıdan süslerle dolu önyüzleri olan eski evleri kadar daha hüzünlü bir sokak görülmemişti. Tuzun ve pasın yediği fer forje parmaklıkları da dahil. Üstteki gökyüzü çizgisi bile, kim bilir hangi şenlik sanatçısı tarafından saf bir şekilde bulutların ve cherub meleklerin resmedildiği aynı alçıdan yapılmış gibi duruyordu. Oluklu saçtan panjurları olan dükkânlar, pis vitrinlerinde konserveler, toplar ve kauçuktan mor kuklalar sergiliyordu. Aldırmaz çocuklar, el kadar avlularda, girişin önündeki halı çırpıcıya biniyorlardı veya camekânların renkli pencerelerinden gökyüzüne bakıyorlardı.

Coca, enerjik bir şekilde üzerindeki tozu silkti, beresini çıkardı ve birkaç tokat atıp silkeledikten sonra, tekrar kirli saçlarının üzerine yerleştirdi. Ardından, büyük kavşağın bulvarla kesiştiği yere yakın, sağa, Corbeni'ye doğru döndü. Gölgeli sokaktaki kestane ağaçları, tozu iyi bir şekilde filtreliyorlardı ve bu yüzden, burada, boğucu havadan uzak, çok daha kolay nefes alabiliyordun ve hatta tembel yaprakların arasından, mavi gökyüzünün titreyen birkaç damlasını bile görebiliyordun. Sokağın sol tarafında, Silistra'dakilerden çok farklı olmayan evler vardı: alçak, önlerinde çiçek dolu güzel bahçeleri, kafeslerinin yanına bağlı köpekleri olan. Fakat karşı tarafta, çoğu, iki savaş arasında yapıldıkları için daha çok veya daha az temiz görünen Art Nouveau, hatta kübizm izleri taşıyan tuğla-

dan veya sıvalı, tam tersine, yüksek, köşeli ikişer katlı binalar vardı. Merdiven kovalarının yuvarlak pencereleri, son derece görkemli ve gizemli bir hava kazandırıyordu onlara. Gösterişli fakat bakımsız kalmış binaların arasında, garip biçimde görünen depolar da, onlarca vızıltılı camdan pencereleri olan küçük bir fabrika da, çinko bir masanın üzerinde erimeye bırakılmış ıslak ve üst kısımları şeffaf olan buzdan bir paralelyüzün üzerinde bir işçinin bir gazetenin içinden kızarmış balık yediği bir buz dükkânı da araya sokulmuştu. Coca geçerken, işçi çarpılmış gibi kalarak yağlı ağzıyla ıslık çaldı. Neler yapardı bu kadına! Bunun gibiler sokağa serbest bırakılmamalıydı.

Buz dükkânından sonra, ön yüzü mineli tuğlalardan yapılmış, son katı aşamalı olarak sivriltilerek bir testere gibi gökyüzüne dalan, kesinlikle Flaman olan üç katlı bir ev vardı. İçlerine kalpler işlenmiş panjurları açık olan pencerelerde, ön taraftaki kestane ağaçlarının yaprakları yansıyordu. Benekli bir şekilde renklendirilmiş fakat aynı zamanda ciddi kesintisiz bir önyüz ile birbirine yapıştırılmış tümü sivri olan bu tür evler, jelatindenmiş gibi yumuşak dalgaların içine hayali bir kanat uzatarak, Hollanda'nın tembel suları boyunca sıralanıyordu. Bărăgan'daki tozlu ve anlatılmayacak kadar hüzünlü şehirde, bu tür bir ev, hiçbir yerden gelip, mahallede, bir leylak korusuna konan bir lir kuşu gibi egzotikti. Ondan sonra, eski bir evin ayakta kalmış, bodur mürveri içine neredeyse gömülmüş bir duvarının bulunduğu bir meydan, meydandan sonra da bir okul vardı.

Kız, Hollanda evinin önünde durdu, başını arkaya vererek (düz ve alışılmadık derecede yükseltilmiş önyüzü, arkasındaki çatıyı çok geçiyordu) evin tümüne baktı ve aniden, bir resmin içindeymiş gibi net bir hisse kapıldı. Birinin, tam da o an, büyük bir zevk alarak, aşamalı alın-

lığı bıçakla rasgele bir şekilde çizilmiş yüksek gökyüzünde beliren, turuncu ve kırmızıya boyalı mineli tuğladan Flaman bir evi sergileyen ağır barok bir çerçevenin içindeki tabloyu incelediği hissi. Ev, kenarları bükük ve biraz yapay bir siyah ile kalınlaştırılmış iki tane yaşlı kestane ağacının arasında bulunuyor. Önünde, büyülü bir el fenerinin yansıttığı görüntü gibi berrak bir şekilde, tabii başka bir zamandan ve başka bir mekândan, arkadan bakılan bir Marilyn Monroe tarzı elbise içinde, başında yavruağzı bir beresi olan ve eve bir ev gibi değil de bir sunak, kutsal görüntüler taşıyan bir ikonostaz, devasa bir katedralin mihrap arkası resmine bakıyormuş gibi bakan şehvetli bir kadın görünmektedir. Bilinmeyen ressam, kadının kıvırcıklarının cesur bir şekilde kıvrıldığı yere altın, kollarına ve hafifçe dönük yanağının çizgisine bir kehribar şeridi kondurmuştu, detaylarda ise o kadar deli bir kesinlik vardı ki, eteğinin dokusu, onu yalayıp geçen bir ışığın etkisiyle öne çıkıyordu, sırtının kapalı olduğu kopça ise galvanize demir parlaklığı ile yirmi kez daha büyükmüş gibi görünüyordu. Kopçanın altında, içinde kadının omurlarının hizasında daha aydınlık duran iki düğüm, epidermin üzerinde neredeyse belirsiz bir şekilde gölgesini yansıtan altın saç telleri ve kimyon tanesi biçiminde küçük bir melanin lekesi ile birlikte yumuşak ve tatlı derisinin gözüktüğü uzun bir göz açılıyordu. Derinin üst tabakasında, çok küçük keratin pullar vardı, altta ise, hafif bir şekilde renklendirilmiş uzun gölgelerin kendilerine yol çizdikleri –kan damarları, ter kanalları, sinir uçları– bir çeşit esnek ve saydam et. Çerçevenin altın rengi ahşap volütleri ortasında, tablonun alt kısmında, resmin (*Büyük Taç Kapının Önünde*) ve sanatçının isimlerinin, aynen rüyamızda, her bir harfi korkunç bir netlikte görüyor olmamıza rağmen bir mektubun berrak satırlarını okuyamadığımız gibi anlaşılmasının imkânsız

olduğu pirinç bir levha vardı. Kız, bu vizyonu üzerinden silkerek, kapıya götüren iki basamağı çıktı ve orada kulakları biraz zor duyan birinin yaşadığını biliyormuş gibi zili uzunca çaldı.

Gerçekten, kapıyı açan yaşlının iki kulak kanalı da pamukla tıkanmıştı. Aslında, pembe ve soluk kulakları –bir tanesinin lobunda, yarı gölgenin içinde bir elmas tanesi delice parlıyordu– görüntüsündeki tek fark edilebilecek noktaydılar. Hiçbir laf söylemeden, kadına sırtını döndü ve ipek sabahlığı içinden son derece zayıf kürek kemiklerini göstererek, tekrardan az önce kalktığı koltuğa derin bir şekilde yerleşti. Aslan pençeleri ile biten kavisli ayakları olan ve kalın bir kristal ile kaplı önündeki sehpanın üzerinde, yaşlının, taksidermist'in daha önce hazırladığı, yeni doğanların derisi gibi açık pembe olan tropikal bir örümceğin bacaklarını doğal duruşlarında yerleştirmeye çalıştığı bir tahta vardı. Yaratığın bir tenis topu kadar büyük küre şeklindeki karnı üzerindeki yan bir dikiş, iç organlarının çıkarılıp yerine, yaşlının kendi-

ne kulak tıkaçlarını yaptığı (masanın altında yatan) aynı kıtıktan pamukla doldurulduğunu gösteriyordu. Örümceğin toraksının ön tarafında çok küçük fakat değerli taşlar gibi parlayan, eşkenar şeklinde yerleştirilmiş üç tane mavi gözü vardı, altında ise, eritici salyasını soktuğu son kedi yavrusunun veya son kuşun kanı ile hâlâ kırmızı olan korkunç keliserleri vardı. Masanın üzerine bir ışık konisi dökülüyordu, odanın geri kalanı ise ilk başta kapkaranlık ve bakışlarla neredeyse delinemez gibi duruyordu. Fakat Coca'nın gözleri her zamanki gibi karanlığa yavaşça alışmaya ve kadifemsi gölgelerin içinden, odanın beklenmedik derecede derin olduğunu gösteren belirsiz şekilde kenarları ve çıkıntıları ayırt etmeye başladı. Bir mahzen serinliği, içerideki bütün eşyalara, buharlaşmış büyük mat camın itici özelliğini veriyordu, özellikle de onlara dokunduğun anda.

Corbeni'deki evi keşfedip çift hayatına başladığı ilk senelerde, Coca, sürekli, o karanlık odanın aslında ne kadar büyük olduğunu anlamaya çalışmıştı. Büyüteç ve çirkin aletler aracılığıyla küçük hayvanları, kuşları ve böcekleri sürekli hazırlayıp çarmıha dizen yaşlı, ona hiçbir zaman önem vermiyordu, sorularını cevaplamıyordu, ısrar ettiği zaman ise, o kadının göğüslerine ve kalçalarına yuvarlak bir şekil, bacaklarına ise sertlik kazandırmak için ne kadar pamuk doldurması gerektiğini soruyormuş gibi ifadesiz bir yüz ile (evet, sadece gözleri ile değil, bütün yüzü ile) ona bakıyordu. Çoğu kez, gereğinden fazla kez, Coca, diğer tarafa geçmek için acele etmemişti, yaptığı tek şey soğuk taşların üzerinden, işlenmiş lambriler ve çiçekli entrelacs-larla kaplı duvara tutunarak kenardan ilerlemek olmuştu. Fakat duvarlar, gecenin içinde kayboluyorlardı ve bir keresinde saatlerce yanlarından ilerlemeye inat etmişse de, kız hiçbir yere varamamıştı. Bir tarafta aynı sert lambriler, diğer tarafta ise gölgenin

içinden aldatıcı bir şekilde çıkan aynı belirsiz nesneler. Ve çok uzakta, yaşlının sehpası üzerindeki ışık noktası. Başka zamanlar, Coca, kalbi korkudan küçücük olmuş bir şekilde, yüzme havuzunun kenarından ilk kez ayrılıp baş döndürücü bir şekilde uğuldayan suların üstünde yüzen bir çocuğun gözü karalığında duvardan ayrılmıştı. Sonsuz halin içinde ne tür nesneler bulunuyordu? Bazen alüminyum gibi, bazen porselen gibi parlayan o ışıltılar neydi? Üstte lambası duran (ve tavandan nasıl bir kablo ile sarkıyordu acaba, çünkü tavan, yüzlerce metre uzaklıktaki bir kuleden görünüyormuş gibi, bazen birkaç ışığın, karanlık havanın içinde hayaletsi bir şekilde havada yüzmesini andırıyor olmasına rağmen, tamamen fark edilemez nitelikteydi) sehpanın yakınlarındaki büyük nesneler biraz daha kolay ayırt edilebiliyorlardı. Coca'nın gözleri karanlığa alıştıktan sonra yanına yaklaşıp iyi gördüğü ilk nesne, bir dişçi sandalyesiydi. Üzerine yaslandığı masif, koni şeklinde porselen ayak, iyi bir şekilde zemine vidalanmıştı ve asıl önemlisi, sandalyenin daha yukarıya veya daha aşağıya yükseltilip alçaltılabildiği bir pedali olup, neredeyse yatay şekilde arkaya doğru da uzatılabiliyordu. Koltuk, kahverengi kaba bir plastikle kaplanmış olup, arkalığına da sert ve pense yanakları gibi dar bir baş desteği eklenmişti. Koltuğun yanında, üzerinde ampullü büyük şapkasını taşıyan işkence aletinin bedeni yükseliyordu, koltuğun önünde ise kanca, pense, spiralli iğneler ve çok yüzlü aynaların bulunduğu masa duruyordu. Porselen direğin üzerinde, kendi bedeni aracılığıyla korkunç aletlere bağlanan kırmızı ve siyah ebonit düğmeler sıralanıyordu. Çünkü üstte, peygamberdevesinin bacakları gibi bükülmüş bir şekilde ve ucunda burgusu bulunan matkabın kıvrılmış telleri tarafından ikiye katlanan metal parçaları sarkıyordu; yılan deliği gibi bir delikten ise, yanakları yumuşak duvarlarla örtülü, dili

kıvrılmış, salyası bakırlaşmış bir insanın ağzının içinden bir pirinç kanca ile çekilen, her tarafa uzanmaya hazır, ucunda bir diş bulunan metal başı ile türbinin siyah ve kalın boynu uzanıyordu. İçinde kanlı pansumanların bulunduğu bir çöp sepeti ve özel bir rafın üzerinde lens gibi berrak bir su ile ucuna kadar dolu olan bir bardak, dişçi koltuğunun hâlâ çalışır durumda olduğunu ve kısa zaman önce kullanılmış olduğunu gösteriyordu. Coca, parmakları ile koltuğa dokunduğunda ürperdi: o kadar soğuk ve kusursuz bir şekilde donakalmıştı ki, var oluşun fotoğraf makinesi, geride kalan her şeyi solgun renklerden oluşan bir sisin içinde bırakıp onun üzerine yöneltmiş gibi, etraftaki alandan çok daha gerçekçi duruyordu. Kız, bir gemiden veya bir buzdağından uzaklaşıyormuş gibi uzaklaştığında, yaklaşık olarak otuz adımlık bir mesafede, ikinci bir dişçi koltuğuna ve sonrasında bir diğerine ve diğerine... rastladı. Yüzlerce veya binlerce dişçi koltuğu, birbirine eşit mesafelerde, aynı ucuna kadar su dolu bardak ve içinde kanlı pansumanların bulunduğu çöp sepeti ile sıralar halinde dizilmişlerdi. Sürekli, bir öğleden sonrasında, geç saatlerde, on bir veya on iki yaşlarındayken, dişinin çok fazla ağrıdığını ve annesinin onu hemen en yakın diş doktoruna götürdüğünü hatırladığı için, Coca'nın büyülenmiş bir şekilde dolaştığı dişçi koltuklarından oluşan bir ormandı burası. Savaş zamanındaydı, sirenler çaldığında, insanlar her şeyi bırakıp sığınıklara kaçıyorlardı. Bombalardan biri tam da dişçinin bulunduğu binanın yanına düşmüştü ve bina da sağlam bir şekilde sallanmıştı. Moloz dolu merdivenleri çıkıp, doktor antresinde beklemişlerdi. En sonunda, kıvrılmış bir bıyığı ve çok güzel kolları olan güçlü ve esmer dişçi, annesini dışarıda bekleterek, kızı saygılı bir şekilde içeri davet etmişti. Kızın diş ağrısı geçmişti, fakat doktorun derin bir şekilde üzerine eğilerek çürümüş dişini karıştırdığı

acıtıcı aletlere olan korkusu geçmemişti. Kasılmıştı, sürekli sağ elinin üst tarafında erkek karnının baskısını hisseden elleri, sandalyeye kenetlenmişti, başı ise derin bir şekilde arkaya yaslanmıştı. O zaman olanlar, hatıralarında ve rüyalarında onu sayısızca kez rahatsız etmişti, çünkü aniden, erkeğin sert organını hissedip korkmuş bir şekilde başını kaldırmıştı. O zaman, elbisesinin beline kadar toplanmış olduğunu ve bacakları ile çapa desenli külotunun, gri renkli muşambanın üzerinde sergilendiğini görmüştü. Hiçbir şey anlamamış gibi yaparak, elbisesini hemencik aşağıya çekmişti, doktor ise, koltuktan biraz uzaklaşarak, dişini karıştırmaya devam etmişti. Giderken, uslu saç örgüleri olan o kızın hayatının gidişatının o andan sonra tamamen değişeceğini bir şekilde bilerek, bir anlamda dürüst bir şekilde, mahcup bir edayla gülümsemişti doktor. Annesi ile el ele, içlerinden dumanların yükseldiği harabelerin arasında yıldızların altına çıktığında, onlarca ve yüzlerce erkeğin, sert organlarını bedenine bastıracaklarını ve her zaman onların güzel kollarında, her birinin şehvetin zorladığı yüzüne dikkatle bakıp, derin bir şekilde üzerine eğilmiş bakışlarının altında mutluluğunu veya mutsuzluğunu bulacağını artık o da biliyordu.

Bazen, salonun sert taşları üzerinde, belirsizliğin içinde o kadar dolaşmaktan yorgun düşerek sandalyelerden birine oturuyordu, dikkati dağılmış bir şekilde penseler ve şırıngalar ile oynuyordu, dolgu amalgamını ovalıyordu veya ebonit düğmeleri karıştırıyordu. Fakat rahatlayamıyordu. Otomatik kelepçelerin, gölgedeki zevk düşkünlerinin öldürücü zevkleri için kadının bacaklarını açıp, pubisini kaldıran bir zamanların sapıkların koltuklarına oturmuş gibi, ayak topukları ile kol eklemlerini her an yakalayacaklarmış gibi hissediyordu. Bir keresinde, bir düğmeye bastığında, göz kamaştırıcı ışıktan bir şelale,

koltukta oturan kızın üzerine aniden saldırmıştı ve neredeyse koltuğun kenarları ile kızın elbisesini ateşe vermişti. Coca, hazırlıksız yakalandığı için çığlık atmıştı, fakat hiçbir ses, kulak zarlarına geri dönmemişti. Devasa salon, sesi olmayan bir dünyaydı. Dişçi koltuğunun ışıkları açık olduğundan, şimdi, kayda değer bir mesafe boyunca diğer sandalyelerin sonsuz sırasını oldukça iyi görebiliyordu. İlkleri çok iyi aydınlanmıştı, diğerleri ise gökyüzünün gözle delinemez kenarına kadar gittikçe daha yoğun griler içinde kayboluyorlardı. Fakat üzerinde, geceden başka bir şey yoktu.

Bu dünyanın tek ipucu noktasını oluşturan yere götüren yolu bulana kadar bir sürü dolaşıyordu. En iyi metot, bunu aylar süren denemelerden sonra öğrenmişti, yanından geçtiği her koltuğun ışığını yakmaktı. Bu şekilde, karanlığın içinden her ne kadar ilerlese de, arkasında, şimdi iyi gördüğü taşların -tatlı yüzeylerinde bulunan her şeyin derin ve ayrıntılı bir şekilde aynalarında yansıyacak kadar parlatılmış koyu yeşil malahit ve kırmızı damarcıkları olan porfir eşkenar dörtgenler- üzerine basarak hiç şaşırmadan geri dönebileceği ışıktan oluşan bir patika vardı. Coca, donakalmış koltukların arasından, şeffaf ışıktan oluşan koniden koniye ilerleyerek, tekrardan empire dönemi sehpaya ve yaşlı taksidermiste ulaşıyordu, bir süre, adamın cam lamellerin üzerinde sergilediği (kimin için? ve sonrasında nerede depoluyordu, çünkü salonda hiçbir mobilya bulunmuyordu) mucizelere veya dehşetlere bakıyordu ve sonrasında, Crucea de Piatră'daki başka bir fahişenin, ona en değerli şeyi üzerine bu sırrı hiç kimseye açıklamayacağını yemin ettirerek, diğer kapıya götüren geçişi gösterdiği daha ilk günden itibaren, bir çeşit ön sezginin -daha önce oraya varmış mıydı? bir rüyada? ya da başka bir hayatta? ilk çocukluğunda? veya baş dönmenin ve nostaljinin ilk üç kaynağının ortak bir

kökenleri olduğu ortaya çıktığı iç varlığımızın sıralanışında mı?– onu yönlendirdiği gerçek hedefine doğru ilerliyordu. Gözlerin açık bir şekilde hiçbir zaman bulamazdın, çünkü hangi tarafa yönelirsen yönel, dişçi koltuklarından oluşan sonsuz ormanın içinde kayboluyordun. Çıkışı, bir tek, gözlerin kapalı bir şekilde, ihtiyar adamın sehpasından yaklaşık olarak otuz adım öne doğru ilerlediğinde buluyordun. O zaman salonun diğer tarafına ulaşıyordun, önünde ise, içinde, karanlıkta, bir yaranın üzerinde pıhtılaşmış kan lekesine benzeyen bir kapının belirdiği işlenmiş lambrilerden ibaret bir duvar çıkıyordu. Coca, hiç çekinmeden, kararlılıkla kapıya doğru ilerliyordu, küre şeklindeki pirinç kolu tutup sert bir şekilde çekiyordu. O zaman, görkemli ve parlak bir yaz gününün güneşi, bir hançer gibi soğuk salonun içine giriyordu. Onunla birlikte, sokağın gürültüsünü, tramvayların sesini, nehrin uğultusunu, martıların saplantılı çığlıklarını getiren bir sıcaklık dalgası patlıyordu. Kız, her seferinde, bir kez daha, bir mucize eseri sert ve kesin bir ölümden kurtulmuş gibi mutlak bir mutluluk duygusu ile fişek gibi dışarı saldırıyordu. Koyu bir lila ve elle değecek kadar aşağıda olan bulutların kıvılcımı ile gözleri kamaşmış bir şekilde, evin önündeki basamakları hızla iniyordu ve köpeğini gezdiren veya içinde tombul bir bebeği olan puseti iten, altın çerçeveli, yuvarlak gözlerinin arkasındaki kaşlarını çatarak sinirli bir şekilde *Let op waar je loopt, dronken lor!* diye bağıran birer insana çarpıyordu.

Güneş henüz batmamıştı, gündüz, yüzünü akşama dönmüştü, fakat normalden çok daha büyük dolunay, camlarında kanalların bölgesindeki gül renginin ve mavinin yansıdığı tuğladan yapılmış belediyenin üzerindeki dargın gökyüzünde belirmeye başlamıştı bile. Kayıklar ve yüzen evlerle dolu Amstel nehrinin diğer tarafındaki binalar, gökyüzünde dişli çatıların kenarlarını şekillendirerek, mavi önyüzlerin yanında sarımsı ve vişne rengi önyüzleri ile bayram renklerinin cümbüşüyle parlıyorlardı. Uçuşlarından başlarına ve omuzlarına konmak için turistleri bekleyerek gün boyunca nehrin üzerinde dönüp duran ve korkuluklarda sıralanan martılar, şimdi, dalgalarla birlikte çıkıp inen mavnaların renkli gölgelerini yansıtan suyun üstünde uyukluyorlardı. Gar, çok uzakta, sol tarafta, kendi kenarları içinde kapalı ve büyük bir

şekilde yalnızlığına gömülmüş görünüyordu. Daha da arkada, IJ-nin kıyılarında görünen siyah depoların dışında hiçbir şey, yine de çok dünyevi duran ihtişamıyla yarışamıyordu. Yine sol taraftaki büyük katedralin kubbesi, kararmış bakırı ancak fark edilebilen pembe bir buharın içinde gibiydi; geniş ve değersiz dünyamızın herhangi bir yerinden çok daha yüksek olan gökyüzünün alt tarafında yarım bir daire çiziyordu. Su dolu alçak bulutların gece gündüz tepesinde sarktıkları Amsterdam'ın üzerinde, yarım dairesel kanalların üstündeki şehirde, mekanik, bir sahne dekoruna benzeyen ve yapay olan her şeyini sanki koruyan, o altın saatlere benzer şekilde camdan bir çan vardı. Ve gökyüzü yükseldikçe ağır gemiler gibi okyanusun rüzgârı tarafından itilen bulutlar, Güney denizlerinden getirilen çivit, güherçile ve guano ile dolu bir şekilde o kadar aşağıya iniyorlardı.

Damrak'ta gün içindeki kalabalık kalmamıştı. Siyah ve eski bir bisikletin üzerindeki sarışın bir kız, Spui tarafına doğru hızla gidiyordu. Deri pantolonlar içindeki bir zenci, tabelasında küçük kırmızı ampullerle "Leeuw" diye yazan bir restoranın karşısındaki bir direğe yaslanmış, bir kürdanı kemiriyordu. Arada bir geçen yolcular, timsah derisinden çantalar veya Amsterdam'ın hediyelik eşyalarıyla –sapında üç tane x işareti bulunan küçük kaşıklar, sarıya boyanmış ayakkabılar ve kalın bir tahta diliminde sergilenmiş peynir çeşitleri– dolu vitrinlerine bakıyorlardı. Yüzen evlerin içinde ilk ışıklar yanmıştı ve pervazlarında çiçek saksıları olan pencerelerden odanın derinliklerini görebiliyordun, çünkü bu spektral şehirde hiçbir perde çeşidi, bakışlarına engel olmuyordu. Devasa bir kukla oyunundaki gibi, her bir pencerede, yarı gölgenin içinde, koltuklarına gömülen, ev işleri yapan veya yemek yiyen kadın ve erkekleri görebiliyordun; tek ışık kaynağı ise, karmaşanın içinde ortaya çıkarmayı başara-

madıkları, geniş odaların her tarafına serpiştirilmiş mum kalabalığıydı.

Akşam çökmeye başlamıştı, sokaktaki kâğıtlar ve tozlar, şehir tarafından gelen serin rüzgârın içinde yuvarlanmaya başlamışlardı; fakat bu rüzgâr, kübik, gri bir kaidenin üzerine, tam da kaldırımın ortasında çok garip bir şekilde yükseltilmiş heykelin büklümlerini uçuşturmayı başaramıyordu. Heykel, belki de bir tek mitolojik bir sözlüğün dikkatli bir okuyuşunun canlandırabileceği gizemli bir karakteri sergiliyordu. Ya de belki de, isimleri gereksiz bir *damnatio memoriae* maruz kalmış, kadınsı ve acımasız, şair ve cellat, çöküşün ve alçaklığın Roma imparatorlarından biriydi sadece. Söz konusu karakter, ellerinde kan rengi bir lir ile, togasına sarılmış, şarkı söylüyordu. Sağ elinin parmakları, sözlerle tarif edilemeyecek kadar zarif bir şekilde telleri çimdikliyorken, lir sanatçısı, gözkapakları bombeli gözlerinin üzerine düşmüş bir şekilde, yarı açık ağzı ile şarkısını söylüyordu. Mermer beyazı altındaki yüzünün ifadesi insanı alt üst ediciydi; kadınları korkutup erkekleri çeken, kendisinin de farkında olmadığı, içinde kadınsı bir duygu taşıyan o öldürücü erkek güzelliğine sahipti.

Leeuw'un önünde beklemekten bıkmış zenci, kürdanı attı, tükürdü ve o gün içinde bilmem kaçıncı kez için, bir zenciyi, belki de bir jazz-man'i gösteren bir afişi direğin üzerinden yırtıyormuş gibi bir sesle kendini oradan kopardı ve sallanarak heykele doğru ilerledi. Ellerini beline koyarak durdu, antikalarla dolu bir müzenin içinde bulunan bir sanat amatörü gibi heykele baktı, parlak deriden pantolonunun ceplerini karıştırdı ve elbise tüyleri ile karışık pirinç, bakır ve gümüş rengi madeni paralarla dolu avucunun içinden bir gulden seçti. Bir fiske vurarak, geniş bir şekilde havada uçarak fısıldamasını ve heykelin ayaklarındaki kaidenin yanındaki konserve kutusunun

içene düşmesini sağladı. Madeni para, kraliçe Julian'ın portresinin gravürlenmiş olduğu tarafı yukarı, gül rengindeki gökyüzüne bakacak şekilde ve alnında tacı olan kadına cameo taşı gibi pembe bir renk tonu kazandırarak hareketsiz kalıp başka paraların arasında şıngırdadığı anda, heykel beklenmedik bir şekilde canlandı ve eğer zencinin yüzünde şaşkınlık ve panikten çok, yalnızca sınırsız bir bıkkınlık içinde boğulmuş bir çeşit aşınmış zevk okunmasaydı, korkunç da diyebilirdin. Taştan lir sanatçısı, mekanik bir kukla gibi gözlerini açtı (ve kırpmadığı gözlerinin çamurlu bir yeşil olduğu ortaya çıktı), togasının büklümlü kavislerinin ve felaket noktalarının değişmesine yol açarak yavaşça eğildi ve sol kolu üzerinde liri gökyüzüne doğru yükseltip, sağ elinin parmaklarını yedi telin üzerinde kaydırarak armonik bir ses kalabalığı çıkardı. Aynı zamanda, aynı yuvarlak ve yavaş pandomim hareketlerle, başını arkaya doğru eğerek, gök kubbesine doğru bir şarkı parçası, bilinmedik bir dilde mırıltılı bir parlando yükseltti. Sonrasında, en baştakilere ters bir hareketle bakıp, lirini göğsüne doğru çekti ve tekrardan, şimdi alacakaranlığın ateşe verdiği Amstel'e görmeden düz bakacak şekilde başını kaldırarak gözlerini geri kapattı. Heykel şimdi tekrardan en baştaki gibiydi, tamamen donuk ve mermer kararlığı içine kilitliydi.

Zenci, neşesiz güldü, eğildi, kutunun içindeki madeni parasını geri aldı ve kaldırımın üzerinde adımlarıyla sesli bir ritim vurup ağzından gittikçe daha hızlı bir swing şeklinde hünerle davullar, fırça bagetler ve marakaslar taklit ederek deli gibi dönmeye başladı. Heykel, "Ne yapıyorsun, Cedric, hoşuma gittiğini mi sanıyorsun?" diye mırıldandı bir vantrilok gibi. "Tanrım, dört saattir buradayım! Bir tek senin salak şakaların eksikti..." Fakat Cedric, kollarını ve bacaklarını açıp kapatarak deli gibi oynamaya devam ediyordu. Heykel, kendi için de kapat-

ma saatinin geldiğini anlayıp gerildi, gözlerini açıp, lirini neredeyse yere vurarak kaidenin üzerine oturdu, dikkati dağılmış bir şekilde önce lirini kutunun içine yerleştirdi, sonra da nehre doğru bakmaya başladı. Şimdi martılarla örtülü Amstel'in üzerindeki evler, neredeyse siyaha dönüşmüşlerdi, renkleri en açık olanlar ise, hâlâ kırmızı bir şekilde ışıldıyorlardı. Damrak boyunca, turuncu ışığın içinde artık kimse gözükmüyordu.

Bir zamanlar, içinde bir portakalın sarılı olduğu krapon bir kâğıt, rüzgârın esintisi ile yuvarlanarak, Cedric'in ayakkabısına yapıştı. Restorandaki tek bir masada, çok yaşlı bir çift oturuyordu. Dudakları bile beyaza boyanmış, hatta belki de, saçlarında olduğu gibi mermer tozu serpiştirilmiş lir sanatçısı, başını kaldırarak aniden "Onu gördün mü?" diye sordu. "Akşam gördüm. Tam da Cees'in olduğunu söylediği yerde." "Nasıl?" Cedric omuzlarını kaldırdı: "Tüm diğerleri gibi: dantel, külot ve sutyen. Dudaklarında ruj. Kumral. Ya da sarışın. Hatırlamıyorum. O ışığın altında ikisi de olabilirdi." "Ve ne kadar istedi?" "Cees'in dediklerine göre, hiçbir şey. Bizi kendi isteği ile götürecekmiş." Zenci çekimser kaldı. Bilge bir hobo-nun yüzüne sahipti, alnı ise kırışıklıklarla doluydu: "Onu görmek istediğinden emin misin?" Lir sanatçısı cevap vermedi. Sırt omurlarının tümü çatırdayana kadar bir kez daha gerildi ve ayağa kalktı. "Hadi" dedi, fakat ikisi de kımıldamadı. Uzaklarda, garın şatosu üzerinde, birkaç yıldız belirmişti bile. Dolunay adamakıllı görünüyordu ve hâlâ aydınlık semayı lekeleyen kirli bir sarı, yersiz bir renkteydi. En sonunda, heykel adam, bir eline boyalı ahşap liri, diğerine ise kaidesini alarak, zencinin onu takip edip etmediği pek de umurunda olmadan adımlarını öne doğru atmaya başladı. Aslında Cedric bir an için, Leeuw'un kapısından gelen, ızgaranın ve hayvan iç organlarının piştiği belki de ağır mutfak kokusunun çekimi

ile veya belki de hikâyenin içinden çıkmaya çalışarak yerinde kaldı. Fakat mutfaktan daha yeni atılmıştı, hikâyeden ise, aynen bir ekrana yansıtılan filmdeki bir karakterin görüntüsünün, aniden üçüncü boyuta ulaşarak salona, seyircilerin arasına inemeyişi gibi, bu bahiste de bir çıkış yolunun olmadığını biliyordu, hem de çok iyi biliyordu! Ve bunun nedeni, var olduğu alanın boyutlarının farklılığı değildi; tam olmadığı içindi, çoklu bir illüzyon ve hile olduğu içindi, bir oyuncu tarafından canlandırıldığı ve içinde oynadığı sahnenin onlarca çekim saati içinde, sinir ve küfür, *da capo* tekrarları, sanatçıların nazları, çekim makinalarını kaydırma rayları ve kablolarının arasında ayak takılmaları, tahtalardan oluşan önyüzlerin arkasındaki destekler, ışık efektleri ve üzerinde çok çalışılmış senaryolar ve eski dergilerden çalınan espriler ile dolu saatler içinde, sonrasında birçok banyo, montaj, kopyaların satışı ve dağıtımı ile dolu başka saatler içinde, karakterin, rahatsız edici cevabını, birkaç erkek çocuğun çekirdek çitlediği, gerçeğin içler acısı taklidine kanarak gülüp alkışladığı kim bilir hangi semt salonunun yırtık pırtık perdesi üzerinde söylemesi için yalan ve yapay doku ile dolu yüzlerce saat içinde, birçok aşamada çekilmiş parçalardan oluştuğu içindi. Fotoğraflardaki ve filmlerdeki insanlar ne düşünüyorlar? O kadar insani yüzleri olan emülsiyon lekeleri, içinden firar edebilecekleri hayal bile edilemeyen yassı bir dünyanın sakinleri olduklarını biliyorlar mı? Yüksek güvenlikli bir cezaevinin tutukluları olduklarını, olduğumuzu, kendi isteğimiz ve bilincimizin dışında, sonsuza kadar, başkaları tarafından yönetilen saçma bir hikâyeyi tekrarlamaya, tek bir kelimesi bile beynimizden geçmeyen cümleler söylemek zorunda bırakıldıklarını, bırakıldığımızı? Cedric, restoranın önünde çekimser kalmasının bile, sadece gerçekdışılığın hakkında bir sayfaya yer vermek için başkası tarafından

düşünüldüğünü biliyor muydu? Bir şey, bizi, bilineni, hepimizin bildiğini düşünmeye sevk ediyor. Ağır felçlilere benzer şekilde, fotoğraflardan bize gülümseyenlerin, yaşadıklarına, hissedip düşündüklerine, içeride, kaçınılmazın kör dikbaşlılığı içine hapsedilmiş bir kişinin olduğuna dair bir işaret vermek için, tüm güçlerini toplayarak, donakalmış yüzlerindeki bir kası bile kıpırdatmaya, on yılda bir bile gözkapaklarını kırpmaya çalıştığını düşünmeye sevk ediyor.

Cedric, elleri ceplerinde, bindikleri tramvaydaki birkaç yolcunun gözlerini kaldırıp ona şöyle bir baktıkları için, muhtemelen yerliler tarafından iyi bilinen arkadaşını takip etti. Dam'ın yanından geçip, indikleri durakta Spui'e doğru döndüler. Herengracht kanalının kıyısına götüren dar bir sokaktan ilerlediler ve artık önyüzleri elektrikli lambalarla aydınlatılan, birbirine sıkı bir şekilde yapışık evlerden birine girdiler. Tıpırdayarak, spiral şeklindeki bir merdivenden çatı katına çıktılar ve içinde demir bir yatağın, pencerenin yanında (üzerinde, kenarında altın harflerle başlığın yazılı olduğu: Malpertuis – yaprakları aşağıya doğru bakan açık bir kitabın durduğu) küçük bir masanın ve üzerinde sıkılmış tüpler ve kirli görünen kavanozcuklar bulunan aynalı bir makyaj masasının bulunduğu, eğik tavanlı küçük bir odaya girdiler. Cedric yatağa çıktı, yerden bira şişelerinden birini aldı, çakıyla açtı ve arkadaşının makyajını temizlemesini beklerken içmeye başladı. Arkadaşı, yumuşak mermer kıyafetlerini çıkarmıştı, başı ve kolları beyaz şimdi beyazdı, üzerinde bir tek külotu vardı; bu ise bedeninin geri kalanına şaşırtıcı bir şehvet kazandırıyordu. Genç, tüm heykel özelliklerinden soyunduğu için, şimdi, her bir ben, derisinin her bir büklümü, sırtındaki her bir sivilce, belindeki her bir ince tüy mucizevi derecede insani duruyordu. Hâlâ tamamen taştan olan başına kıyasla, bedeninin derisi yarı

saydam veya opak renk tonları taşıyan gül rengindeydi, altındaki kaslar titreşiyordu, kürek kemikleri ve omurları ise zarif dış katmanın altındaki etin ve yağın sıcaklığı içinde, biraz silik de olsa görünüyorlardı.

Amsterdam'da, heykel-insanlar hemen fark edilebilir bir topluluk oluşturuyorlardı. Bazen, canları bir jeneever, bir fahişe veya gecelerini geçirecek bir yatak istediklerinde, tahta bir kasanın üzerine çıkıp, kirli kıyafetleri içinde, hareket etmeme eforunu sarf etmeden iki-üç saat bekleyen ve birer turist konserve kutusuna madeni parayı attığında, alaycı diye düşündürten bir hareketle sadece eğilen ve çoğu kez bu kadarıyla yetinip tam da o an, oradan kaybolan serserileri de hesaba katacak olursak, sayıları belki de yüzlerce idi. Bir basamak daha üstte ise amatörler yer alıyordu, tek sanatları hareketsizlik olan, makyaj yapmamış, normal, sokak kıyafetleri içindeki kadın ve erkekler. Bazıları bir saat boyunca göz kırpmadan durabilmeleri ile, başkaları ise, kolları gözle görülecek hiçbir titreme izi göstermeden ve uzun bir süre ayakta durduktan sonra kaçınılmaz olan bedenin o sallanmasını da yaşamadan dik ve uzun bir şekilde, aynı pozisyonda yarım gün kalabilmeleri ile övünüyorlardı. Turistler bazen, taştanmış gibi kıpırtısız yüzlerinde bir tek bulutların hareketliliğinin gözlerine yansıyan mavi berraklığı karşısında büyülenmiş bir şekilde, dakikalarca onlara bakakalıyorlardı. Bu amatörler hiçbir sahne materyalleri kullanmıyorlardı ve bedenlerinin isteyerek sertleştirdikleri yumuşak mekanizması dışında hiç kimseyi temsil etmiyorlardı. Kıyafetleri rüzgârın içinde uçuşuyordu: gömlekler, takım elbiseler ve entariler; içlerinde ise, bağırsakları, hafif peristaltik hareketlerle duruma alışmaya başlıyorlardı, bezlerin içinden enzimler damlıyordu, kan, damarların, arterlerin ve kılcal damarların içinde koşuyordu, hatıraları, düşünceleri ve arzuları, kornealarında-

ki bulutlara benzer şekilde, beyinlerinde pıhtılaşıp açılıyorlardı. Heykel hareketsizlikleri dışında, aslında, yerinde koşan, oradan buraya koşup duran, aynı yerde kalabilmek, şekillerini doldurabilmek, diğerleri için insan imgeleri –mankenler, mum yüzleri, heykeller, doldurulmuş, dondurulmuş veya kim bilir hangi barbar panteonlarından mumyalanmış ölüler– olabilmek için can çekişen dünyalardı. Parası olmayan herhangi bir öğrenci veya dilenci gibi, açlığın sanatçıları olarak adlandırılmasalardı, aslında onlara sanatçı da denilemezdi. Bir tek hareketsiz kalabilmen, sana heykel-insan olarak adlandırılma (devasa) hakkını vermiyordu, çünkü içinde gösterinin olmadığı hiçbir sanat yoktur. Canlı heykellerin sanatında hareketsiz kalmak, edebiyat sanatında harfleri çizmeyi bilmekle eş değerdi. İlkokul defterinden epik şiire, romanlara, ütopyalara kadar ne kadar büyük bir mesafe var!

Kalabalığın içinde kaybolmuş ve hırsları olmayan orta profesyoneller, yine hiçbir materyalleri ve makyajları olmadan, her ne kadar ilkel de olsa, küçük sahnelerinde bir gösteri sergilemeye çalışanlardı. Bazıları robot-insan taklidi yapıyorlardı: kutunun içinde paranın şıngırtısını duydukları anda (ve bu basamakta, bakır madeni paraların yanında, elli pfennig-lik gümüş olanları veya hatta –fakat böyle bir şey neredeyse hiçbir zaman olmuyordu– kraliçenin yüzünü taşıyan güzel guldeni istemeye başlıyorlardı), dişleri arasından şaşırtıcı derecede elektrik motorlar tarafından çalıştırılmış bir mekanizmanın sesini çıkararak, kesin fakat aynı zamanda acemi kesik hareketlerle yerlerinde hareket etmeye başlıyorlardı. Her şey yirmi saniye sürüyordu, sonrasında ise robot-insan tekrardan mutlak bir hareketsizliğin içine kapanıyordu. Başkaları, yüzleri kaderin karşı çıkan fırtınasına maruz kalanlarınki ile aynı olan, diz çökmüş ve kollarını gökyüzüne doğru açmış, duygu dolu heykellerdi. Sonrasında,

şehvetli heykeller geliyorlardı, para karşılığında, gözlerini utangaç bir edayla kırpan ve parmaklarının ucu ile elbiselerini kalçalarına kadar kaldırıp, yukarısında etlerinin hafif çatlaklarıyla beyaz ve pürüzsüzlüğünü gösteren ve gelincik çiçeğindenmiş gibi kırmızı jartiyerli ipek çoraplar içindeki bacaklarını açığa çıkaran renkli entariler içindeki kadınlar. Orta düzeydeki tüm bu sanatçılar, seyircilerini daha çok kenar mahallelerinde, Amstelveen, Noort, Watergraafsmeer'de buluyorlardı ve çok nadiren, aslında merkezin başladığı Waterlooplein'in bu tarafına geçiyorlardı. Tabii ki, oralardaki turistlerin sayısı daha azdı ve daha cimriydiler, ama ne yapacaksın? Merkez, onların hiçbir şekilde yarışamadıkları gerçek sanatçıların bölgesiydi. Fakat bunlara gelinceye kadar, belki de, yeterince tiksinti yaratacak olan ayrı bir kategoriyi oluşturan canavarları da belirtmek gerekir: başlarını göğüs kafeslerine sokmuş ve kaidelerinde aynak kuşları gibi hiç kıpırdamadan duran, aynı büyülü şıngırtıda kifoz hastalığının kaburgalarına, göğüs kafesi kemiklerine ve kolları ile bacaklarına açtığı dikkat çekici felaketi gözler önüne seren kamburlar; Hindistan cevizi kadar büyük testisleri kelimenin tam anlamıyla yere kadar sarkan, fil hastalığına yakalanmış kişiler; bir yeni doğan büyüklüğünde, karın karına kendileri ile yapışık bir ikiz kardeşleri olan ve derisi soyulmuş kuzu yüzlerinde kör ve çapaklı gözlerini sergileyenler; penisli kadınlar, süt dolu memeli erkekler, beş yüz kiloluk kadın, on yedilik adam, kırışıklıklarla dolu, saçları ağarmış ve ağzında dişleri olmayan, damarlı ve leke dolu kollarını sana doğru uzatan on yaşındaki erkek çocuk...

Profesyoneller ancak merkezde, mavnalar ve kuğularla dolu yeşil suları ağır ağır hareket eden yarı dairesel kanalların muhteşemliği ile çevrili metal ve taş köprülerin altında serpiştirilmişlerdi. Burada ve etrafta, değersiz

ve aşırılığa kaçmış dükkânları olan Kalverstraat'ta, homoseksüeller için mütevazı lokalleri olan Spuistraat'ta. Akşamları, birer köprünün üzerinde, birer lambanın altında karşına çıkıyorlardı: Ellerinde bir amfora taşıyan mermer Venüs, müstehcen bir faun*, yüz hatları bir yumurtanın kabuğuna çizilmiş gibi çini mürekkeple çizilmiş, yüzü beyaza boyanmış bir geyşa. Veya değişken bir gökyüzüne sahip, aydınlığın ve kapanık havanın birbirine girdiği güpegündüz (Amsterdam havasını sevmiyor musunuz? Bekleyin ve yarım saat içinde değişecektir, diyordu bir espri), etrafında, Grolsch ve Amstel'de reklamların kapattığı tipik flaman binaları olan kötü bir isme sahip Rembrandtplein'de karşına çıkıyorlardı. Rasgele bir şekilde yerlerini ve programlarını değiştiren, fakat zorunlu olan o birkaç saat boyunca donakalmış Hitler, Savonarola, Hermes Trismegistos, Isa, Gauss, Fulcanelli, Lautréamont, Fernandel, Capablanca, Meşsalina (Beardsley'in gravüründeki gibi giyinmiş), Zenobia, Heliogabal, Numa Pompiliu, Einstein, Herman, Mircea (sonu olmayan kitap taslağını yazan), Dionis, Eusebio, Marie Curie, Mobutu Sese Seko, Buddha Sakyamuni, Gamaliel, Nosferatu, Paavo Nurmi, Leon Troţki, Lennon (doğa dışı bir güç ile geleceği hatırlayarak canlandırmayı başaran), Miloşevici, Benny Profane, Che Guevarra, Adrian Leverkühn, Madonna veya Bill Gates karşına çıkıyorlardı. Ne tür teknikler kullandıklarını, damarlarına ne tür uyuşturucular verdiklerini, gözlerine ne kadar güzelavrat otu damlaları akıttıklarını, kostümlerini hangi –onlar da deli olan– terzilere yaptırdıklarını, saçlarını ne tür kuaförlerin kıvırdıklarını, ne tür mücevher makasların tırnaklarını yonttuğunu, isimleri olamayan başka hangi usta ordulara aksesuarlarını –eski zaman tokaları, tımarları, tüyle-

* Roma mitolojisinde doğurganlığın tanrısı. (ç.n.)

ri, kokartları, başörtüleri, santurları ve şamisenleri, alet çantaları, pergelleri, mızrakları, usturlapları, şimşekleri, makineli tüfekleri, Walkman-ları, omuzlukları, platin bokböcekleri, kâğıt akrepleri, canlı kertenkeleleri, can çekişmenin eşiğindeki kelebekleri, karmaşık laparotomy aletleri, karanlıkta görmeyi sağlayan gözlükleri, tespihleri, siğilleri, stigmataları... – temin ettiklerini söylemek ve anlamak neredeyse imkânsız. Ortada olan şu ki, gerçek sanatçıları gören herkes için, onların değil de, gerçekten yaşamış olan söz konusu gerçek karakterlerin sahtekâr olduklarının netliğe kavuştuğuydu. Spui'deki bisikletçilerin ve otomobillerin ortasında, kaidesinin üzerine çıkarak donakalmış bir şekilde Roma'nın ateşe verilmesini çalanın yanında, gerçek Nero'nun, zamanın ve karmanın rüzgârında uçuşan hüzünlü bir hayal olduğuydu. Söz konusu görüntü Nero'nun görüntüsü değildi ve Nero'nun kendisi değildi: daha Nero'ydu, en Nero'ydu, çok Nero'ydu, ifade edilemez, inanılmaz, gerçekdışı, büyüleyici, altüst edici, çok mutlu edici Nero'ydu. Eski birtakım nümmilitlere benzer şekilde taşlaşmış heykel-insanlar gün be gün karakterlerinden daha iyi olmaya ve bedenlerini bir tek dıştan ve görünürde değil, esnek, ıslak ve yumuşak her bir köşesinden eğitmeyi başarmışlardı ve bu yüzden, taş epidermin altında, gerçekten taş kaslarını, taş kalplerini, taş kanlarını, taş mesanelerini, taş idrarlarını, taş karaciğerlerini hissetmeye başlıyorlardı. Onları görenin içi bir hoş oluyordu ve bunun tek nedeni, heykele dönüşmüş canlı insanın gösterisinin yarattığı şaşkınlık değildi, aynı zamanda, ondan sonra, Milano katedralinin üzerindekilerle başlayarak Manneken Pis ve Ipoustéguy'nin yarılmış bronz heykellerine kadar tüm heykellerin gerçek olduğu şüphesi ile karşı karşıya kalacağı içindi. Kendi kendine, bu hareketsizliklerin ne zaman sona ereceğini, hangi alacakaranlıkta, yorgun bir şekilde kaidelerine otu-

racaklarını, gayri şahsi küfürler edeceklerini ve sonrasında her şeyden bahsederek etraftaki bar ve lokantaları dolduracaklarını durmadan soracaktı. Ondan sonra heykellerin kıyametini, insanların kıyametinden daha makul görecekti.

Bir de süper sanatçıların varlığından bahsediliyordu ve bazı heykel insanlar hatta, kış gecelerinde, meyhanelerdeki metal sobaların ağızlarında yuvarlak Duvel bardaklarından içkilerini ciddi bir şekilde yudumlarken, canlı heykel sanatını yok sayarak, o kadar Hitler'in, Stalin'in, Marlene Dietrcih'in üst zarifliklerinden doyarak, sıradan kıyafetleri içinde, bakımsız, önlerinden geçenlere onları tükürmek istermiş gibi bakan ve hareketsiz durmak için hiçbir çaba göstermeyen, tekrardan basit portakal kasalarının üzerine çıkıp sanatlarının orijinal saflığına dönen bazı süper sanatçıları tanıdıklarını söylüyorlardı. Söz, süper-sanatçılara geldiğinde, barlarda o kadar büyük bir sessizlik oluyordu ki, kanalların buzu üzerinde hışırdayan kar bile duyuluyordu. Bu sanatı hayal edilemez bir yüksekliğe çıkaranlara karşı herkesin saygısı sonsuzdu. Onları, heykelmiş gibi yapan bu iki paralık serserilerden ayırt edebilmek için, kendinin bir süperbilen olman gerektiği doğrudur, fakat tam da burada, bu belirsizlik içinde, şekillerin oyununda, sürekli beklenmedik bir dönüş daha, kendine doğru kıvrılmış bir tane bükle daha, sürekli *corsi e ricorsi*, başarılarının pırlanta anahtarlarını oluşturuyordu. Tamamen anonim olan bu dahilerden biri –çünkü onlar için şöhret, yanlışlıkla bastığın bir dışkı gibi rahatsız edici ve iğrenç olmalıydı– (son derece doğal bir şekilde) soğukta kaidesinin üzerinde tıpırdarken, biri saç kutusuna altı yüz bin guldenlik, hatta başkalarına göre bir milyon guldenlik bir çek bırakmış. Çünkü, mütevazı bir şekilde yaşayan fakat bankaları, ışıldayan gulden şelalelerle dolduran cimri ve tasarruf

sahibi protestanlardan oluşan Hollanda'nın çalışkan plütokrasisinde, Ruysdael'in ve Vermeer'in yağlı alacakaranlıkları için her fiyatı ödeyebilecek *afficionados*'ları olduğu gibi, bu yeni sanatın da üstün bir izleyici grubu oluşmuştu.

Fakat hiç kimse, bir kasa Grolsch veya bir şişe dolusu jeneever sonrası bile, onu, tek olması gereken onu (kadın veya erkek), heykel-insanların sanatının her devresinden geçtikten sonra, pandomimden, canlı heykel sanatından ve anti canlı heykel sanatından soyunduktan sonra, kaidesinden vazgeçip kalabalığın içine karışarak yüce karşı koyma jestini yapan sanatçıyı gördüğü ile övünememesine rağmen, bu efsanevi sanatçıların üstünde bile bir basamak daha olabilirdi. Herhangi bir kimse olabilirdi, erkek veya kadın, barda piposunu içen adam, damda güvercinlere yem veren yaşlı kadın, bir çöpçü, vitrindeki fahişe, St. Nicolaas kilisesinin pastoru veya mor kıyafetleri içinde, başında piskoposluk tacı ve kolunda bastonu olan, Aralık ayının en çok sevilen gecesinde Kalverstraat'ta çocuklarla konuşup onlara hediye dağıtan Sint-Nicolaas'ın kendisi olabilirdi. Yüce heykel-insan, her an hayatın kendisi ile karışan rolünün farkında olarak, gösterisini günde yirmi dört saat gerçekleştiriyordu. İnsanlar artık sanatın karşılığını ödeyemiyorlardı, fakat kesinlikle bir gün –onun efsanesinin üzerinde çalışanlar böyle diyorlardı– gökyüzü açılacaktı ve hepimizi bu gözyaşı ve eziyet vadisine İndiren yüce varlığın merhamet dolu eli, –herkes, O'nu inerken ve üzerine bir güvercin şeklinde konarken görecektir–, ilahi bir lütuf ve zarafetle dolduracak yoğun ışıktan oluşan bir madeni para fırlatacaktı ona.

Kaisergracht'in dumanlı lokallerinden birinde, gırtlaktan taklit edilmesi imkânsız sesler çıkaran ve havada oldukça garip ve çekici danteller meydana getiren, başka herhangi bir dilde var olmayan ünlüler icat eden bu in-

sanlar arasında bir geceni geçirdiğin takdirde, başka hikâyeler de dinleyebilirdin. Çünkü aniden, gecenin ortasında, pencereden, donmuş kanalların üzerinde rüzgârın meydana getirdiği kızgın kar dalgaları gördüğün sürede, kapıdan daha yeni girmiş ıslak saçlı bir flaman, gelip senin yanına masaya oturuyordu ve gözleri korkudan açılmış bir şekilde kesik kesik konuşmaya başlıyordu. Mumların ışık-gölgelerinde, (heykel-insanların tersine) insanlığı taklit eden, canlıymış gibi yapan, karanlık bir parkın içindeki kaidelerin üzerinde durdukları şekli ile, sabaha doğru mermer derilerinin yumuşamaya başladığı, hafif bir kızarıklığın yanaklarını kadifemsi bir hale getirdiği, koyu bir demlemenin o zamana kadar kör olan gözlerini renklendirdiği ve en sonunda hareket edip konuşmaya başlayan insan-heykelleri anlatıyordu. Onları, sabah dört sularında, yere serebilecekleri ve kıyafetlerini alabilecekleri evine geç kalmış bir insanı ararken görebilirdin. Sonrasında, diğerlerinden ayırt edilmesi imkânsız bir şekilde, aralarında dolaşacaklardı (gözlerinde paranoyak bir ışıltı ile, belki de "sensin" diyordu beklenmedik bir şekilde yabancı), iskelelerde veya doklarda onlarla aynı ekipte çalışıyor olabilirdin; biricik kızın, aralarından biri ile evlenebilirdi, belki de bir gece, yatağından, şişko sarışın kadının, yanından kalkıp, tamamen mermerden oluşan ereksiyon halindeki cinsiyetine bakacaktı ve bir tek paltosunu giyerek, tekrardan parktaki kaidesine ulaşmak için ve kim bilir hangi başka kaç sene için donakalmak üzere yalın ayak, şehrin sokaklarına çıkacaktı. Hikâyenin bu noktasına gelen deli, kolunu yakalıyordu ve sesinde hayvani bir korku ile, kulağına kim olduğunu, hangi nişten çıktığını, meyhanedeki ve sokaklardaki herkesin, herkesin insan-heykel olduğunu, olduğunu, tümünün omurlarının bakırdan ve çenelerinin fayanstan, bağırsakların ise granitten oluştuğunu, dünyadaki tek

insan olarak bir tek kendisi kaldığı için, tümünün, yontulmuş taştan kollarıyla kemiklerini ezmek istediklerini bildiğini kükreyerek söylüyordu. Sonrasında, kahkahalarla ağlayarak, başı, masanın üzerine düşüyordu, etraftakiler ise, adi ardıç rakılarını sakin bir şekilde içmeye devam ediyorlardı, o kadar sakin bir şekilde ki, içinden, sarhoşun haklı olup olmadığını kendi kendine sormaman imkânsız oluyordu. O zaman, sert kıyafetlerin altındaki derin aniden donuyordu ve derini mineralden oluşan ince bir buz tabakası gibi hissetmeye başlıyordun.

Cedric şimdi, allık fırçasının sapı ile neredeyse boş olan bira şişesine vurarak *In Your Own Sweet Way* şarkısını söylüyordu. Şimdi, başındaki yünün içinde, neredeyse beyazlamış saç tutamları vardı, sarı kornealı gözleri ise bir zürafa yavrusu gibi acemi, zarif ve kaşeksik Afrikalınınkiydi. Başka türlü eklemler, başka türlü kemikler, başka türlü antropometrik göstergeler. Başka bir çeşit bilgelik. Bazen, tamamen enstrümantal hayatını (çünkü, leoparın resmen ceylanın görüntüsünü ve esnek ve verimli bir şekilde avı peşinde koşarken kemiklerinde hissettiği tansiyonu özleyerek ceylan olduğunu ve acıktığını anlamadan avladığı gibi, önsezileri ile hissedip avladığı, ismi Mircea olan bir uyarıcı için, bir göstergeden, bir Geiger sayacından, bir his organından başka bir şey değildi) içine farklı yoğunluklardaki ve renklerdeki sıvıların –beyin omurilik sıvısı gibi altın renkli New Orleans'ın, Bisquit'te ünlü Mioara Mironescu'nun grubunda çaldığı absent gibi yeşil Bükreş'in ve şimdi birkaç senedir Amsterdam'ın– süzüldüğü bir tüp gibi görüyordu. Yakut rengi Amsterdam mı? Daha çabuk, uğultulu kanalların üzerine çöken karanlığın o derin turuncu Amsterdam'ı. Hafızası da parçalara bölünmüş ve pratikti. Hatırlayabildiği her şey, aklının kayasına dolambaçlı bir şekilde kazılmış dar ve ateşli bir kanal oluşturuyordu:

Mississippi'deki şehir, Fransız semti, The Crest, köpek balığı çeneleri ve Mardi Gras maskeleri ile dolu büyük kolonyal ev, Cecilia ve Melanie, Fuck Street'teki lokallerdeki bedenlerin müstehcen sarılmalar içindeki birleşmeleri, korkunç Albino. Yuvarlak salondaki, deliliğin ve yalnızlığın meyvesi, unutulmaz, hipnotik tablo: Monsú Desiderio. Kubbeler, sütunlar, perspektifler, harabeler içindeki o şatoların kaset tavanları, fırtına habercisi bir gökyüzünün altındaki şararmış heykel halkı. Sonrasında toprak altındaki, labirentteki o korkunç yolu ve büyük mağaranın ortasındaki spermden ve ışıktan ibaret dikey muhteşem nehri hatırlıyordu. Şehit edilmiş küçük zenci kızı, sakat halkları, kelebekleri. Sonrasında Bükreş'i (ve iki şehir arasında ise gece, dolu duvar, var olmayış, kortikal körlük söz konusuydu: Bükreş'te, küçük lokallerdeki jazz-bandların saksafoncu ve davulcu Cedric'i olmuştu, fakat oraya nasıl vardığını hatırlamadan, kafasında, beyin yerine bir tek gençliğinin göz kamaştırıcı New Orleans'ını taşıyarak) yaz gecelerinin zarifliğini ve uyuşukluğunu, çiçek açmış ıhlamur ağaçlarının kokusunu, ana yoldaki fayton ile gezileri, Vasilica ve Maria'yı. Sırada yeni bir zaman kırığı vardı ve sonrasında dut ağaçları arasındaki köy, Tântava beliriyordu, iki kız kardeşin çocukluk evleri, zayıf ışığında bir tek ikonların ortaya çıktığı duvardaki aynalı cam lamba, masadaki rakı ve cevizler, iki genç kadının yuvarlak gözleri. Ve şimdi, elli yaşını aşmış Cedric –çünkü zaman dilimlerinde ve anlarında (her şey çalışır durumda, her bir dişli teker kendi yakut aksında dönerek başka bir tekeri ısırıyor ve o da şıngırtılı bir mekanizmayı çalıştırıyor ve dişli çarkın tümü, enerjisini, bir kelebeğin hortumuna benzer, spiral şeklinde kıvrılmış küçük yaydan alıyor) o kadar mütevazı, kesin, seviyeli olan hayatının şekil vereni, genetik koduna yaşlanmanın genini de, en güçlü mekanizmayı bile par-

çalayıp toza dönüştüren kronolojiyi de eklemekten kendini alamamıştı– bir saat önce, Leeuw restoranın önündeki direğe dayanmış bir şekilde bir kürdan ile dişlerini karıştırdığı sırada, tekrardan doğduğu hissine kapılmıştı. Tântava ve Amsterdam arasında bir *no man's land* uzanıyordu, boş bir alan, fakat bir dendridin sinapsı ile aslında ona değmeden yapışık durduğu ve nöroiletkenlerin içlerinden hayat anlamına gelen bilginin aktığı gözenekleri açıp kapattığı nöronun saydam derisi arasındaki birkaç mikrona benzer şekilde devasa bir öneme sahip bir alandı. Şimdi bir yol göstericiydi. Şarkısını söylemeye devam ederken, bu arada tamamen insana dönüşen adama bakmayı da bırakmıyordu ve birden arkadaşının isminin Maarten olduğunu bildi. Yaklaşık olarak dört aydır, Cedric'in bir balık halinde çalıştığı zamanlardan, taşıyıcı ile gözlerden, pullardan, sedef karınlardan ve taze ve tatlı deniz balığı kokusundan oluşan neredeyse paralelyüzlü bloklar şeklinde dondurulmuş Atlantik morinası nakil ettiği zamanlardan birbirlerini bildiklerini de öğrendi. Her sabah o kokunun yataktaki kokuya ne kadar benzediğine şaşıyordu; çünkü özenle tıraş edilmiş, uçlarında neredeyse siyah dudakları olan, birlikte yaşadığı kadının vulvası da aynı şekilde kokuyordu. Pencere çiçeklerine ve her gün büyük mineli bir kaptan içtiği sosisli bezelye çorbasına tutkusu olan polderden* kızıl bir kadındı. O zamanlar, kapısından, sürekli bir Hollanda resminin bir parçasının göründüğü: büyük ve aydınlık bulutlu, sonsuz derecede yüksek bir gökyüzü, rüzgârın esintisine maruz kalan çimenlerden ibaret, sulama kanalları tarafından büyük karelere bölüştürülmüş ve uzaklarda küçük ineklerin serpiştirildiği pürüzsüz ve alçak bir toprak–şehrin kenarındaki bir evde yaşıyorlar-

* Bir gölün, özellikle denizin sulardan boşaltılmış ve özellikle tarım için kullanılan kısmına verilen ad. (ç.n.)

dı. Tabii ki hiç kimsenin artık karabiberi öğütmek için kullanmadığı eski öğütücüler gibi eski ve yaşlı, fakat hâlâ tahta parçaları üzerinde dekoratif olarak duran yel değirmenleri.

Yabancı, kadın ve erkeğin her zamanki gibi acımasız bir şekilde birbirlerinin gözlerine bakarak bitirici bir orgazm yaşadıkları süre içindeki, Liesbeth'in zevk çığlıklarını ve zencinin gırtlaktan gelen derin sesini uzaktan duymuş olmalı. Pencereleri çiçeklerle dolu evin önünde, anlayışlı bir şekilde ve iki sevgiliye de kendine gelip giyinmeleri için zaman tanıyarak yaklaşık on beş dakika beklemiş olmalı. Sonrasında, sonuna kadar açık olan ve bu kez içerisinde bir Hollanda resminin göründüğü: beyaz bir hol, eski ve dumanlı mobilyalı bir odanın girişi olan bir açık kapı daha, kirişli tavanda bir şamdan, vitraylı bir pencere–kapıyı çalmış olmalı. Kapağı kapalı ve ahşap kollu, kahverengi bir rafa dizilmiş dökme demirden birkaç tane ütü. Hiçbir cevap gelmediği için, genç, çekingen adımlarla içeri girmişti. Her biri, bir öncekisinden birkaç basamak daha yukarı veya daha aşağı konulmuş, sayıları bitmek bilmeyen odalardan geçiyor gibi hissetti. Duvarlarında bakır tavaların asılı durduğu mutfaklardan, devasa yataklı, şehvani kilim duvarları ve zarif bir şekilde pembeye ve çivit rengine boyanmış aynaları olan yatak odalarından, savaş zamanında kullanılan, ağır, sökülmüş bisikletli bölmelerden geçti. O ıssız evin içinde kayboldu, aynı odaya birkaç kez girdi ve aniden kendini, çarşaflarında, iki sevgilinin, boş ve berrak gözleri ile tavana bakarak sırtüstü yattıkları dağınık bir yatağın önünde buldu. Kızıl kadın, bir erkeğin hayatında görebileceği en muhteşem etten çiçeği içinden bulanık ince bir jelatin sıvısı akarak, tamamen açılmış bir şekildeydi, zenci ise, ziftten ıslak cinsiyeti yumuşak bir şekilde sarkarak ve daha yüksek bir sahipliği işaret ederek bir eli kadının karnı üzerindeydi.

Sevgililerin, artık yalnız olmadıklarını anlamaları için yaklaşıp, görüntüsünü onların görme alanına itmesi, yaşamdan boş gözlerinin içine yansıması ve parkenin, adımlarının altında çıtırdaması gerekti. O zaman Liesbeth, karnında derin kıvrımlara yol açarak ağır hareketlerle kalkmıştı ve belirsiz bir şekilde davetsiz misafire gülümseyerek, sol elinin parmakları bacaklarının arasında, ağır hareketlerle banyoya yönelmişti. Genç, derisi altında çekici yağ tabakaların oynadığı terlemiş beline kadar dökülen silik kiremit rengi saçlarını görmek arzusuyla arkasından şöyle bir bakmasına engel olamadı. Cedric, tembel bir şekilde, yastığın altından, derisi gibi siyah namlusu olan bir tabanca çıkardı ve daha yataktan kalkmadan, yavaşça yabancının göğsüne doğru yöneltti. Yabancı, sakin bir şekilde, kafatası kemikleri gibi mor ve küçük satıcı valizini Cedric'in ayaklarının ucuna, yatağın yanına koydu ve bir klik sesi ile pirinç kilidini açtı. İçinde, beyaz saten bir yastığın üzerinde, aynı şekli taşıyan bir oyuğun içinde, Cedric'in elindeki ile aynı olan, siyah ve ağır metalden bir tabanca bulunuyordu. Yabancı tabancayı aldı ve o da, zayıf ve atlarınki gibi damarlı cinsiyetinin kökünde örümcek ağları gibi beyaz kıllarla örtülü pubisi ile yatağında dizlerinin üzerine kalkmış olan çıplak zenciye doğrulttu. Garipti, iki adam da, birbirlerinin gözlerinin içine, birinin gözbebeklerinin diğerinin gözbebeklerine prize giren bir fiş uyması gerekiyormuş gibi bakarak, bir karnaval düellosundalarmış gibi gülümsüyorlardı. Düellocular, aynada yapılmış bir hareket gibi kalın parmaklarının bir jesti ile tetik kilidini kaldırdılar ve o kadar uzun bir süre için öylece donakaldılar ki, namlunun içindeki kurşun mermilerin yoğun etindeki protonların nasıl parçalara bölündüğünü, galaksilerin nasıl genişlemelerini yavaşlattıklarını ve bir yelkovanın yavaşlığı ile tekrardan birbirine yakınlaşmaya başlayıp tek ol-

duklarını, yıldız takımlarının arasındaki alanın ile atomların arasındaki alanın nasıl kaybolduğunu, sonrasında temel parçacıkların arasındaki ve en sonunda alan, zaman, madde, rüya veya kuarkların arasından başka herhangi bir isimle adlandırılması imkânsız olan varlığın da nasıl kaybolduğunu duyabiliyordun. Sonrasında ikisi de tetiğe bastılar. Kurşun mermiler, namluların helikoidal hendeklerin içinde zorlanmış metal gıcırdaması ile döndüler, beyaza kadar kızıştılar ve yarısıvı gezegenler gibi görkemli bir şekilde dönerek çıktılar. Sıcaklıkları, kurşun, havada bir kıkırdak gibi yarısaydam bir hal alana kadar yükseldi. Anlaşılmaz donuk şekillerden oluşan bir dünyada, yavaş ve simetrik bir şekilde birbirlerine doğru ilerliyorlardı. Renkleri görecek, kokuları hissedecek kimse yoktu. Nötrinolar karanfil kokmuyorlar, kosinüsler bir üçgen çalgı gibi çalmıyorlar, sonuşmaz eğrilerin tarçın tatları yok. Kendi aksları etrafında dönen mermiler, birbirine hayali partiküllerin değiş tokuşunu yaparak, koordinatları, alandaki yerlerini ve hızlarını sürekli iletip yanlışları o anda düzelterek kemotaktik bir çekimle yaklaşıyorlardı. Dış katmanların içinden, bir yapının başlangıcında gelişen: morula, blastula, glastrula, sonrasında üç embriyonik tabaka, nöron kanalı, tam gelişmemiş bir omurga–döllenmiş hücre görünüyordu. Açılan eğreltiotların uçlarına benzer şekilde göğse doğru kıvrılmış, geleceğin gözleri olan kadifemsi lekeli büyük ve şeffaf bir baş, bir hayvan kuyruğu gibi eğri bir beden. Kolların ve bacakların geliştiği tomurcuklar. Ellerin ucunda, şeffaf-kırmızımsı parmaklar. Göğüs zarından iribaşlarınki gibi çarparak gözüken bir kalp. Kucaklaşmaya doğru acele eden, yavaşça büyüyen iki tane embriyo. Kısa sürede, mermiler, mikron kesinliği ile yüz yüze, uç uca geldiler. Et ve kurşundan ibaret fetüsler şimdi, kafatasları tek bir noktada, bıngıldak noktasında birbirine değerek, ters

yönde dönüyorlardı. Ve aniden, etrafa nöronlardan ibaret bir hâle, içgüdülerin ve arzuların, gizli topoğrafyaların ve burçların radyal haritasını, kurşun, kan ve beyin saçarak, gülümseyen iki katil arasında bir tavus kuşu kuyruğu gibi açılarak birbirine çarptılar, birbiri ile birleştiler. Hâle, bir gramofon plağı gibi yassı, dikey ve yüzlerce kez daha ince bir şekilde, organlar, bağlar, kollar ve bacaklar, bezler ve karahindiba sapından daha kırılgan kemiklerle beslenerek, embriyolar birbirinin içine girdikçe daha da çok büyüdü ve bu süreç, yatak odasının bir duvarından diğerine ve yerden tavana kadar, şamdanı, rengi solmuş pelüşten bir koltuğun kolunu, tabağı ile birlikte bir kahve fincanını, üzerinde durduğu üç ayaklı sehpayı ve odanın parlatılmış zeminindeki Hint halısını keserek sıvı bir ekran gibi açılana kadar bu böyle devam etti. Tüm karakterleri –olağanüstü hayvanlar, ilahlar ve kahramanlar– durmadan hareket ve metamorfoz içinde olan zengin ve karmaşık bir tablo halini almıştı şimdi, serebral bir titonomahi*, her bir parçanın aşk, özlem ve nostaljiden bayılıp birleşebileceği parçayı arayışında diğerleri arasında kendine yer yapan bir yapbozdu, dönen bir optik diskin üzerindekilere benzer şekilde aniden kuvvetli, göz kamaştırıcı, ekstatik beyaz bir ışık saçarak akan milyarlarca şekil ve renkti. Aniden tüm dünyevi ve meleksi dillerde konuşmaya başlayan bir ağızdı. Yelesi, deli bir öfke gibi yanan, mahvedici bir ateşten olan bir aslan başı. Sarı bir aslan kükremesi, parçalayıcı bir örümcek çığlığı. En sonunda, evrenlerin tarihinin yansıtıldığı bu ekranın kaynamış kurşun sularının çekirdeği, aklımızın çekirdeğinin çekirdeğindeki ışık sarnıcı bitti ve ortasında, önce bir iğne ucu kadar, sonrasında bir madeni para kadar ve sonrasında küçük bir tabak kadar kusursuz derecede sirküler

* Titanların savaşı. (ç.n.)

bir boşluk açılıp içinden, bir bilincin şekil, doku ve renk, başka bir bilincin ise ellerinde birbirlerine doğrulttukları tabancaları olan iki yüz olarak algılayabileceği varlıkların görünmesine izin vererek gittikçe genişledi. Şimdi parçalanmış bir He-men'e benzeyen tablodaki delik, yere, tavana, şamdana, kahve fincanına, üç ayaklı sehpaya, Hint halısına neredeyse aynı anda değdi ve tümünün üzerinde, onları kesen ve ondan sonra da birçok yıl fark edilebilen kurşundan ince bir tel bıraktı.

Cedric ve Maarten, tabancalarını yatağın üstüne attılar; zenci, arkadaşça "Sonunda geldin!" dedi ve üzerine bir şeyler giymek için acele etti. Maarten de bir şey söylemek istedi fakat zenci onu durdurdu, koluna girdi ve şöminesi ve ortasında büyük oval bir masası olan başka bir odaya gittiler. Başka bir kapıdan, ellerinde, üzerinde kahve fincanları bulunan bir tepsi ve porselenden güzel bir kahve demliği ile Liesbeth girdi, masanın başına oturdu. Maarten en başta, az önce aşkın teri ile kaplanmış ve tel gibi parlak kırmızı pubisi ile çıplak gördüğü kadının dekoltesinden içeri bakmaktan kendini alamadığı için, hikâyesine oldukça dikkatsiz bir şekilde başladı. Şimdi kadın, saçlarını dikkatle taramıştı, belki de misafiri içindi, arka tarafında saçları, buklelerini yakalayıp birbirinin içinden geçiren küçük bir aletle, ön tarafında ise, etli ve yüksek alnının üzerinde, saçlarını toplayarak bir deniz salyangozu modelli güzel kulaklarını açıkta bırakan bir çeşit bakır rengi boynuzlarla örülüydü.

Maarten, duvarlarında resimli fayans plakları ve ne işe yaradıkları bilinmeyen demir halkaları olan polderdeki köylerden birinde doğmuştu. Şimdi yağmadığı kadar kar yağdığı ve evin tek bir duvarı ile ağaç gövdelerinin tek taraflarını örten kar yığınlarının olduğu, çocukluğundaki –ama acaba gerçekten öyle mi olmuştu? Hollandalı olmak bir hayat boyunca bu tür tabloların veya son derece güzel ve rahatsız edici klişe manzaraların içinde yaşamak anlamına mı geliyordu– sert kışları hatırlıyordu. Irmaklar ve yeşilimsi bir buzla kaplı göller, botlarına kalın deri şeritlerle bağlı ahşap patenlerle, ellerini arkalarında birleştirmiş olarak ilerleyen, kırmızı pantolonlar ve sarı kabanlar içinde kalın cam tabakasında paten kayanlarla doluydu. Küçük Maarten de, kürkünde kar yıldızları olan, sürekli peşinden gelen oynak siyah

köpeği Frits ile birlikte buharlar çıkararak, durmadan daha uzak hedefler belirleyerek –gölün dalgakıran tarafındaki karla kalınlaşmış dalları olan boğumlu söğüde kadar gidelim; şimdi akşam çökerken garip bir gül rengi alan kanatlarındaki bezin yer yer delindiği, nemden kardığı çürük yel değirmenine kadar gidelim; ve dalgakıranın ötesindeki, gece gündüz fısıldayarak gri bir yumuşak dolunun düştüğü büyük körfezdeki buzun içinde kalan gemiye kadar gitsek ne olur?– gün boyu koşuşturuyorlardı. Fakat son hedefleri, atkısının içinden çıkan soğuktan kızarmış çocuğun burnu için de, sürekli gülüyor gibi duran köpeğin siyah ve ıslak burnu için de zordu. Çok uzaktaydı, fazlasıyla uzaktaydı. Patenlerin üzerinde, kiliseler ve ev kümeleri yanından –güneşin hiçbir zaman kendini tam olarak göstermediği fakat yoğun ve aydınlık etlerini sadece başını arkaya bırakarak öpebildiğin bulutların altından ışıklarını yaydığı o yere– tam iki gün boyunca gitmen gerekiyordu. Maarten, diğer çocuklarla birlikte, savaş zamanında sakat bırakılmış büyük bir savaşçıya benzeyen boğumlu söğüde kadar onlarca kez gitmişti. Yola, sabahleyin, yeni sağılmış köpüklü sütlerini içtikten sonra çıkıyorlardı. Erkek yüzlü şişman anneleri, atkılarını bir kez daha ince boyunlarının etrafına sarıyorlardı ve öğlene kadar neşeli neşeli paten kaymaları için onları dışarı bırakıyorlardı. Söğüt ağacı, karanlık havanın içinden karşılarına çıkana kadar, sisli bölgelerden ve berrak bölgelerden geçiyorlardı. Buzun üzerinde, ağacın altında oturuyorlardı ve çantalarında ne varsa onu yiyorlardı. Ağaçların kurumuş dallarını köpeklerine atıyorlardı, köpekler ise, her biri dalı geri getirmeye hazır bir halde, fırlatıldığı anda saldırıyorlardı. Bulutların dumanı gökyüzünde yoğunlaşıp çözülüyordu, kar fırtınası ise ıslak bir şekilde yanaklarına çarpıyordu. Gece olunca yatak odalarındaki devasa kuş tüyü yorganlarının altına

girebilmek için, efordan terlemiş bir şekilde evlerine dönerken, artık buz belli olmuyordu. Aralarından çok azı, hedefleri olan değirmene doğru devam ediyorlardı. Oraya ancak akşama doğru ulaşıyordun ve eve gece yarısını bayağı geçtikten sonra dönebiliyordun. Bu, çok da korkunç değildi, çünkü ufuk çizgisine kadar uzanan kar, neredeyse gündüz gibi ışıldıyordu. Ama evde sağlam bir dayak yiyordun ve ineklerle birlikte uyumak üzere bütün gece soğuktan ve öfkeden dönüp durduğun ahıra gönderiliyordun. O gece hiç dönmeseydin ne olurdu?!

Hiçbir çocuk, hiçbir zaman, büyük körfezde, dalgakıranın ötesinde bulunan gemiye kadar ulaşamamıştı. Ancak akrabaları masanın etrafında toplandıklarında, anne ve babalarını ondan bahsederken duymuşlardı. Birinci Dünya Savaşı öncesi orada karaya oturan gemi, doğrudur, sonradan bir buhar makinesi de eklenen son yelkenlilerdendi. Tam da onun kazanı, bilinmeyen bir nedenden dolayı, Rotterdam yolunda havaya uçmuştu ve birkaç denizci ölmüştü, gemi ise, çok derin olmayan denizde yarısına kadar batmıştı. Geminin enkazı etrafında dolaşanların kaderi kötü olmuştu. Bazılarının dönüş yolunda bir bacağı kırılmıştı, başkaları ise zamanından önce ölmüşlerdi. Bu tür şeylerle oynamaman gerekiyordu. Fakat Maarten, gemiyi kendi gözleriyle görebilmesi için her şeyi yapmaya hazırdı. Birkaç arkadaşı ile konuştu, fakat hiçbiri onunla birlikte oraya kadar gitmek istemedi. "Ve geceleyin nerede yatacağız?" diye soruyorlardı kısık bir sesle. "Değirmende". "Delisin sen!" diyorlardı sonrasında ona. "Geceleyin kadını ağlarken mi duymak istiyorsun?" Tümü, değirmencinin karısının, sekizinci çocuğunu doğururken orada öldüğünü biliyordu. Değirmenci, çocuklarını alıp oradan gitmişti.

Ve bu yüzden, çocuk, en sonunda oraya yalnız gitmeye karar vermişti. Yalnız demek, Maarten'in hiç ayrıla-

madığı Frits ile birlikte gitmesi anlamına geliyordu. Maarten -her halde o zamanlar on iki yaşlarındaydı- her ne olursa olsun gemiye kadar ulaşma düşüncesi ile evden çıktığında, Sintaclaas'a birkaç gün kalmıştı. Acemi bir şekilde patenleri ile kilisenin arkasındaki sokaktan, ardından zencefilli sosis kokan dükkânın yanından geçti ve donmuş göle doğru indi. İki gündür kar yağmıyordu ve buz, berrak ve fıstık rengindeydi. Tam da kıyıda, su yosunları arasına karışmış büyük ve siyah bir yengeç, buzun içinde kalmıştı. Sırtındaki torba, her zamankinden daha ağırdı, çünkü Maarten iki günlük ekmek, peynir ve domuz derili sosis almıştı. Birlikte kayan onlarca âşıkların, odun taşıyan yaşlı köylülerin, annesinin ve babasının durumlarının iyi olduğu anlamına gelen, parlak metalden patenleri olan bir kızın ve yürümeyi daha yeni öğrenen küçük çocuklardan gizli gizli sigara içmeye başlayan oğlanlara kadar sayıları çok çok olan çocukların arasına karıştı. Arkasından oynayarak ve kargalara havlayarak gelen Frits ile birlikte köyden uzaklaştıkça -gölü geçip kısa sürede tekrardan yeşil buzdan başka bir karına açılan ırmağa giriyordu- insanların sayısı azalıyordu, yalnızlık ise derinleşiyordu. Ufuk çizgisi çok alçaktaydı. Ağaçlar, nadir çatı kümeleri gibi, toprağın altından çıkıyor gibiydiler. Nefes alış verişini duyuyordu, mavi pantolonlar içindeki bacaklarını ve bağcıkları eğri takılmış botlarını görüyordu, buzun içinde kalmış, kuyruğu neredeyse başına değecek şekilde kıvrılmış birer balık görüyordu.

Söğüde, henüz öğleden önceki süt gibi aydınlıkta ulaştı. Yiyeceği her şeyi çıkardıktan sonra, torbasının üzerine oturdu. Son kırıntısına kadar her şeyi Frits ile paylaştı. Yerken, dünyadaki her yerden daha yüksek olan, sonsuz derecede yüksek gökyüzüne bakıyordu. En aşağıdaki bulutlar, buzu, rüzgâr tarafından durmadan çözülen dumanlar gibi yalıyorlardı. Üsttekiler daha sıkıydılar, fakat

uzun bir süre takip ettiğinde, onların da şekillerinin ve renklerinin durmadan değiştiğini fark edebiliyordun ve küçük Maarten, mantıklı bir şekilde kendi kendine, Tanrı'nın bilgisi ve isteği olmadan evrende hiçbir şeyin kıpırdamadığını düşünerek, bulutların kaprisli ve zıt hareketlerini –acaba– nasıl kontrol edebildiğini sordu. Rüzgâr esip saçlarını dağıttığında, Tanrı, oğlanın her sarışın saç tanesinin hangi tarafa uçuşacağına karar vermek için ne tür sonsuz hesaplamalar yapmalıydı acaba? İlkbaharda, girdaplar şişmeye başlarken, bir ırmaktaki her damlanın hangi tarafa yöneleceğini nasıl biliyordu (ama O biliyordu, çünkü O hem rüzgâr, hem bulutlar hem de sürekli dönen sulardı)? Yerden on kat daha yüksek gökyüzünde hareket eden kardan karanlık bulutlar, hiçbir yasaya kulak asmıyor gibiydiler. Tamamen rasgele bir şekilde düğümlenip açılıyorlardı, bazen de yine rasgele, sonradan tanınmayacak hale gelene kadar şekilleri bozulan ve tekrardan başka yüzler ve manzaralar halini alan görüntüleriyle pıhtılaşıyorlardı. Dünyamızın geçici olan nesneleri için de hep aynı şey söz konusu değil miydi? Ormandan getirilen ağaçtan, pişmiş kilden yapılmış tuğladan, eritilmiş kumdan yapılmış camdan, toprağın içinden çıkarılan demirden bir ev pıhtılaşmıyor mu? Ve sonradan genç ve sağlıklı insanları bir süreliğine barındırarak köyün ortasında belli bir süre ışıldamıyor mu? Sonrasında insanlarla ve köyle birlikte yaşlanmak, "eski ev" haline dönüşmek, terk edilip yavaşça tekrardan meydana geldiği toprağın içinde kaybolmak için yıkılmak üzere mutlu düğünler ve vaftizler görmüyor mu? Bir zamanlar, köy bile, bir gün sis ve unutulmanın içinde kaybolmak için oluşturulmadı mı? Çocuk, her çatlağında kar toplamış söğüdün kara kabuğuna dokundu. Ne kadar sert ve ebedi duruyordu, fakat yine de geçici bir şekilden başka bir şey değildi. Bulutların dünyasında yaşayabilecek

çok atik ve maddi olmayan canlılar hayal ediyordu; aynen insanların etraflarındaki tüm eşyaları değişmez ve kesin bir biçimde algıladıkları gibi, bu canlıların da bulutları değişmez ve kesin bir biçimde algıladıklarını hayal ediyordu. O canlılar bir anda çözülürler, fakat o an, onların uzun, mutluluk ve hüzünle dolu hayatlarını temsil eder. "Ve biz, sürekli akan bulutların altındaki biz, onlar için gerçekten ebediymişiz gibi görünürüz. Biz onların ilahlarını temsil ederiz, biz onların temeli ve yardım kaynağı oluruz, bizim istikrarımızı ve durağanlığımızı hayal ederler hep; aynen, etraflarında bulutlar gibi pıhtılaşıp çözüldüğümüz Tanrı'nın ve oğlu İsa'nın, bizim için, büyük, değişmeyen, sürekli aynı olan iki heykeli temsil ettikleri gibi." Evet, akım ile değişkenlik, hayatı temsil ediyordu, istikrar ile durağanlık ise dünyamızda imkânsızdı, çünkü bunlar, Tanrı'nın dünyevi olmayan özelliklerini temsil ediyorlardı. Düşünceleri ile bu noktaya kadar gelen çocuğu büyük bir ebediyet özlemi kapladı. Oğlan, bulutlu gökyüzünün altında küçücük hali ile ayağa kalktı ve yaklaşık olarak yarım saat boyunca, gözkapaklarını bile kırpmadan, köpeğinin tedirgin havlamalarını duymadan, bulutların hafif akıntısı altında yüzü aydınlanıp kararak, gök kubbenin ortasına bakarak, öyle kaldı.

Gölün sağır edici yalnızlığına tekrar döndüğünde, kürklü arkadaşına sarıldı ve bir kez daha, dallarını başları buzun içinde kalacak kadar eğen söğüt ağacına baktı. Yaklaşık olarak Maarten'in bakışlarının hizasında, dalları çıplak kalmış söğüdün gövdesinde, kalın ve siyah kenarları olan göz şeklinde bir kovuk açılıyordu. Çocuk, yoluna devam etmeden önce yaklaşıp kovuğun içine baktı. Derinlerinden bir yerlerden, çürük ağaca dalgalı yansımalar gönderen bir ışık geliyordu. Maarten, eldivenlerini çıkarıp, kovuğun kenarlarına iyice sarıldı. Söz konusu parlaklığın nereden geldiğini görmek için,

kendini yukarı doğru çekti. Belli ki ağacın içi oyuktu, alt tarafı ise buz tutmuş gölün dibinde açılıyordu. Patenlerini çıkarıp poposu kovuğun kenarında, ayakları içeri sarkacak şekilde, söğüdün kütüğüne çıktı. Frits, telaşlı bir şekilde karın içinde havlamaya başladığında, botlarının altını lifli ağaca dayayarak kendini aşağıya doğru bıraktı ve bir kuyuya iniyormuşsun gibi birkaç kol inişten sonra, kendini büyüleyici bir salonun üzerinde sarkarken buldu. Kendini aşağı bıraktı ve buz zemine kolları ve bacakları üzerine düştü. Kalkıp şaşırmış bir şekilde etrafına bakındı: olağanüstü odanın duvarları tamamen buzdandı ve içlerinden öğlen vaktinin güçlü ışığı filtrelenerek geçiyordu. Masif kristalin içinde büyük tatlı su balıkları donakalmıştı, çocuğun hayatında gördüğü en uzun ve en büyük bıyıklı balıklardı bunlar. İki yaz önce boğulan erkek kardeşi Gerrit de oradaydı, saçları uçuşarak, boş, büyük ve berrak gözlerle ona bakarak yüzüyordu. Sökülmüş kıyafetleri su mercimeği ve ırmak salyangozu ile doluydu. Söğüdün kökleri, birtakım karanlık damarlar gibi etrafa saçılmıştı, bir kalbe benzer şekilde çarpıyor gibi duruyorlardı. Dışarıdan boğuk sesler duyuluyordu, sıcak bir ses, anlaşılmayan fakat sessizlik, koruma ve teselli anlamına gelen tonlarla kelimeler duyuluyordu. Buz, aynen kristallerin ve kıymetli taşların, madenlerin derinlerinde parladığı gibi parlıyordu. Her şey ne kadar da güzeldi! O eritilmiş altın parlaklığın içinde sürekli kalmayı ne kadar çok isterdi! Sürekli rüya görmeyi, gözleri büyük ve yabancı birtakım şehirlerin üzerinde, ince ve tatlı bir havada kanatlarını yavaşça çarparak gözkapakları sıkı bir şekilde kapalı yaşamayı, ne kadar çok, ne kadar çok isterdi! Fakat kışın, karanlığın ne kadar çabuk çöktüğünü hatırlardı ve Gerrit'le vedalaştıktan sonra bir kez daha etrafa baktı, söğüdün gövdesi içinden geri çıktı, kıyafetleri üzerinde, saçlarında ve kirpiklerinde, o zaman-

dan, oradaki ışıktan bir şeyler, örümcek ağlarına benzeyen bir şeyler taşıyarak köpeğin gürültülü sevinci eşliğinde karla dolu zemine indi.

Karanlık henüz çökmemişti, fakat ışık küs gibiydi ve manzaraya daha da derin bir melankolik hava veriyordu. Gözlerini etrafta her ne kadar döndürsen de hiç kimseyi göremezdin. Maarten, patenlerini bağladı, torbasını sırtına geçirdi ve kül rengi buzun üzerinde kaymaya devam etti. Çok uzaktan boğuk patırtılar duyuluyordu: biri odun kesiyordu. Hiçbir şey düşünmeden, peşinden koşan köpeği ile, karanlığın gittikçe nasıl çöktüğünü görmekten çok hissederek, saatlerce kaydı. Bir an için, bulutlar çözülmüştü ve yakuttan eğik sütunlara benzeyen kalın ve şeffaf güneş ışınları, kara pembe kadifemsi bir hal vererek, bir yılana benzeyen ırmağın buzunu kırmızılaştırmışlardı. Fakat sonrasında ışıklar kaybolmuştu ve bulutlardan oluşan tepsinin altında, yorgun bir kahverengiye kayan aynı bulanıklık uzanmaya devam etmişti. Hava gittikçe soğuyordu. Ayak topukları acımaya başlamıştı, soğuk hava ise akciğerlerini yaralıyordu. Bu an, babasının atıksu arıtma tesisinden döndüğü saatti ve kesinlikle nerede olduğunu sormuştu. Oğlunun tekrardan başıboş gezdiğini duyunca da belki "Krijg de klere!" diye mırıldanmıştı. Fakat henüz telaşlanmamışlardı ve karanlık çökene kadar da telaşlanmayacaklardı.

Bu arada, çocuk büyümeye başlamıştı. Daha önce de, sönük ve fark edilmez bir şekilde, an be an büyümüştü, fakat şimdi, adım adım, önce sağ, sonra da sol pateni üzerinde her kayışında, pantolonu ayak topuğunun gittikçe daha büyük bir kısmını açıkta bırakarak ve buzlu havada kıpkırmızı yaparak gittikçe kısalıyordu sanki. Hipofiz tarafından harekete geçirilen ve o zamana kadar çocuğun uyuyan damarlarında tembelce damlayan büyüme hormonları, şimdi, hüzünlü bir homunkulus olan

canımızın, aciz bir şekilde çarptığı o iç gözün içinden gözyaşlarına benzer şekilde akıyorlardı. Bir zamanlar bu göz ışığı görmüştü. O zaman, kaşların birleştiği yerin üstünde, mavi bir şekilde açılıyordu ve o bölgede, onu örten deri gibi saydam olan kafatasının içinden güneşin, ayın ve yıldızların dönüşünü seyrediyordu. Manyak-depresif gökyüzünün ışık değişimleri, o zamanlar memelerin, ter damlalarının şekillerini, kemiklerin büyüme ritmini ve beynin gelgitlerini şekillendiriyorlardı. Mitleri ve inançları yuvarlıyorlardı, sentaks ilişkileri meydana getiriyorlardı. Fakat bir zamanlar, alnımızdaki gözümüz, delice bir şey, beklenmeyen ve müstehcen bir ateş, göz kamaştırıcı bir rüzgâr, katlanılamaz göksel bir manzara görmüş olmalı. O zamandan itibaren, ensefalin kalın gözkapağı altına gittikçe daha çok çekildi ve artık bugün, ışığın oğulları olarak alnımızdaki bir zamanların ay çiçeği, kemik skrotumunda asılı duran, büyük sfenoid kelebek tarafından çevrilen ve korunan bir bezelye tanesidir sadece. Ve yine de, hormonların ve rüyaların hükümdarı olan yaşlı kör kral, Maarten'in kafatasına kakılmış göz olarak, şimdi oğlanın büyümesini sağlıyordu. Çocuk, buzun üzerinde, arkasında gittikçe daha uzun izler bırakarak kayıyordu. Bedeninin kasları gittikçe güçleniyordu, sırtı genişliyordu, koltukaltlarında ve bacaklarının arasında sert ve kuru kıllar beliriyordu. Güvercin yumurtaları büyüklüğündeki yumurtaları şimdi hacim olarak daha da büyüyor ve altın balıkları oluşturmaya başlıyorlardı. Şimdi kendisi de uzayan kurdun sağında ve solunda, henüz açılmamış iki kanada benziyorlardı. Çocuğun yalnız eklemlerinde ve ayak bileklerindeki derisi görünmüyordu; ancak belinin etrafı da, aniden pantolonunun içinden fırlayan gömleği ile pantolonunu bağlayan ip arasında, kırmızı bir kemere benzer şekilde açılmıştı. En hüzünlü ve ümitsiz değişiklik ise, oğlanın yüzünde fark

ediliyordu: gözlerindeki tatlı rüyalara dalma durumu, yanağının küçük kız kıvrımı, derisi rüzgârdan çatlamış ve sürekli açık olan tatlı dudakları, bunların tümü yavaş yavaş kaybolmuştu. Yüz kemiği büyümüştü ve tekrardan şekillenmişti, göz çukurlarının kemikleri belirginleşmişti, yanakları sert, çenesi agresif ve otoriterdi. Rüyanın büyük ışıltısı, yüzünün plajından çekilmişti; hipofiz dolunayının sebep olduğu bu çekilme, arkasında bir zamanlar bir tek çocuk yüzünün tatlı körfezinin bulunduğu yerde taşlı ve kırılmış deniz kabukları ile dolu sert bir alan bırakmış gibiydi. Saçları bile kararmıştı, uzayıp karışmıştı, şimdi ise, kışın geniş ve yalnız dünyasının içinde arkasında uçuşuyordu. Nefesinin kırağı, nazik bir şekilde dallanmış beyaz ipçikleri ile daha yeni çıkmaya başlamış bıyığının ve sakalının yumuşak kıllarını süslüyordu.

Şimdi, derin gecenin içinde, ırmak ve göllerin karmaşasında, söğütteki Maarten'den ensefalini örten kalın derinin üzerine dövülmüş yalnızca birkaç hatıra taşıyan, hâlâ zayıf olan genç bir çocuk paten kayıyordu. Şimdi farklı düşünüyordu, farklı nefes alıyordu, renkleri farklı görüyordu, bu büyük yolculuktan başka beklentileri vardı. Süt gibi beyaz gökyüzünde karanlık gibi duran kar tanelerinin ne zaman yağmaya başladığını anlamamıştı bile. Kar, dünyayı aniden daraltmıştı, ufuktaki ağaçlar artık görünmüyorlardı, karga sesleri hiçbir yerden geliyorlardı. Buzun üzerine hemen bir tabaka kondu ve bu yüzden bir zamanlar geniş olan alandan geride beyaz ve yumuşak bir küre kaldı. Maarten, değirmenin yanından geçmiş olabileceğini düşündü. Karın ışığı yansıtma çabalarına rağmen, hava kararmaya başlamıştı. Yine de şanslı çıktı: sisin bir yeri, kahverengi bir toz ile renklendi ve şekilleri gittikçe daha iyi görünmeye başlayan değirmenin kanatları karşısında bir hayalet gibi belirdi. Ancak, yırtılmış ayakkabıları içinden dışarı çıkmış donmuş par-

maklarına şaşkın bir şekilde bakıp zor nefes alarak basamaklara oturduğunda, Frits'in artık ortalıkta olmadığını fark etti. Bir korku dalgasına kapıldı. Son havlamasını ne zaman duyduğunu hatırlayamıyordu. Ayağa kalkıp, onu daha da çok korkutan bir ses ile Frits'i çağırdı. Kendi sesi değildi bu. Köpeğine durmadan seslenerek birkaç yüz adım geri kaydı, fakat köpekten eser yoktu. Çok soğuk olduğu için, Maarten, hüzünlü bir şekilde değirmenin koruması altına dönmek zorunda kaldı.

Değirmenin, zamanın kararttığı tuğlalardan ibaret gövdesi, gencin gözüne bu kez her zamankinden daha büyük göründü. Bir satranç kulesinin yontulmuş şeklini taşıyordu ve karlı kavisi üzerinde tek bir pencere bile görünmüyordu. Yumuşak ve akşamın pembesini taşıyan karlarla dolu yırtılmış bezleri uçuşan devasa kanatları, sonsuzluğa kadar donakalmış gibiydiler. Üşümüş genç, değirmenin çevresinde döndü, buzdan dolayı kenetlenmiş kapıyı buldu ve açmak için uzun bir süre uğraştı. En sonunda büyük yarıgölgenin içine ayak bastı. İçerisi o kadar karanlıktı ki, açık kapının dikdörtgeni, derin alacakaranlığa rağmen içeriden yoğun beyaz bir ışık gibi görünüyordu. Kapıyı kapattığında, içerisi mutlak bir karanlığa boğuldu.

Maarten bir çakmaktaşını tutuşturdu ve torbasında beraberinde getirdiği ispirto lambasının fitilini yaktı. Titreyen ışık, bir saat kulesinin içini ortaya çıkarmış gibiydi. Ondan daha büyük, ahşabın içine işlenmiş dişli tekerler, kaba ve kesin bir şekilde dişlerini birleştiriyorlardı. Aksları, paslanmış demirin içine kenetlenmiş masif kirişlerden oluşuyordu. İlk bakışta mekanizmanın bir parçasıymış gibi görünen ahşap bir merdiven, üst kata çıkıyordu ve tahtaların arasında bir kapağın şeklinin göründüğü tavana ulaşıyordu. Maarten, lambası elinde, merdivenleri çıktı, kapağı itti ve kendini inanılmaz dere-

cede yüksek bir odanın içinde buldu. Yuvarlak duvarları, değirmenin tahtadan uçlu çatısının altına kadar uzanıyorlardı tabii ki. Balmumu sürülmüş, parlatılmış ahşaptan zeminin üstünde beklenmedik derecede lüks mobilyalar vardı: üstünde en taze ve kolalı patiskanın serili olduğu baldakenli bir yatak, zarif kavisli ve sedefle kakılmış çekmeceleri olan cilalı iki komodin, kristallerle dolu, vitrinli büyük bir dolap ve biraz öne çekilmiş iki tane yan kanattan oluşan büyük bir aynaya yansıyan farlar, rujlar ve pomatlarla dolu bir tuvalet masası. Ve sonsuz derecede uzun bir demir çubuk ile tavana asılı duran, kavisli ve açık kanatları tüm odayı kaplayan büyük bir şamdan. Maarten, duvarlardan birinde anahtarı buldu ve şamdan, konik alanda pembemsi bir ışık saçarak yandı. Burası sıcaktı, boğucu derecede sıcaktı. Saçlarındaki buz, suya dönüşüp gencin boynundan ve ensesinden akmaya başladı. Panjurları kapatılmış, pencereleri bile olmayan o odada kendini garip hissediyordu. Oldukça uzun bir süre sonra, zeminden, iki tane dikdörtgen boşluk içinden, odaya, duvar boyunca çıkan ve en uçta yuvarlak bir aks ile, tabii ki dışarıdaki kanatların aksı ile birleşen dövülmüş deriden bir transmisyon kayışın girdiğini fark etti.

Maarten odayı dolaştı. Kemanlar gibi akaju ile kaplı mobilyalar, kavisli ayakları, kakmaları ve oymaları ile onu korkutuyorlardı. Oraya hiçbir zaman bir toz tanesi bile girmemiş gibiydi, dolabın kristali son derece iyi parlatılmıştı, ayna çok netti. Yatakta, hiçbir zaman hiçbir insan yatmamış gibiydi. Ama özellikle de sessizlik söz konusuydu, zeminin üzerindeki adımlarının, nefes alıp vermesinin ve altın sakalının içindeki son kar tanelerinin erimesinin dünyanın sonu geliyormuş gibi bir gürültü çıkardıkları mutlak, hayal edilemez bir sessizlik... Kıyafetlerinden geride kalan sökülmüş ve ıslak paçavralar, omuzlarının belirgin kasları tarafından yırtılmış bir şe-

kilde bedeninde ancak tutunuyorlardı. Bir tiksinme ile kıyafetlerini yırtarak bir bir çıkarıp attı ve büyük şamdanın altında çırılçıplak kaldı. Ancak o zaman kendine aynada baktı.

Kendi kristalinde yansıyan oda, ilki ile aynıydı, fakat bir yönüyle tamamen farklıydı, çünkü odanın ortasında, Maarten'e bakan ve aynen onun gözlerini, dudaklarını, başı ile omuzlarını tutuş şeklini, Maarten'in göbeğinin sağında, onun ise solunda bulunan beni taşıyan altüst edici çıplak bir kız duruyordu. Ondan biraz daha kısa boylu, zarif, göğsü öne çıkan ağır memelerle süslü, kalçaları geniş, bacakları yuvarlak ve cinsiyeti ancak belli olan –altın bir üçgenin ortasında iki tane pli– kızın bedeninin yarısı aydınlık ve kabarık bukleler içindeydi. Garip bir şekilde değiştirilmiş olan, Maarten'di, çünkü yansıyan canlının kalbi sağda, karaciğeri soldaydı, aminoasitlerinde sağa yönelimli molekül vardı. Aklı, nesnelerin alanını, dokularını, psiko-duygusal hacimlerini beynin sol yarım küresi ile algılıyordu ve sağ yarım küresi ile sıralı ve mantıklı bir şekilde düşünüyordu; fakat özellikle de Maarten'in bir erkek bedeni ile yaşayıp hissettiğini ve sevdiğini kadın bedeni ile yaşayıp hissediyor ve algılıyordu, çünkü hepimizin içinde, bize, aklımızın merkezinde güneş, ay ve yıldızlar gibi ışıldayan cinsiyetin aynasının ötesinden şaşkın bir şekilde bakan hayali ikizimiz vardır.

Maarten, o gece ilk sevgilisini kucaklayıp uyumuştu, derin bir şekilde dudaklarını ısırmıştı, deli bir şehvet ile memeleri ile kalçalarını yoğurmuştu, ilk kez sertleşmiş et çubuğu ile –hâlâ göz göze, aynı fakat yine de o kadar farklı halleri ile, ikisi de, dünyayı yok etme ışığından ve cehennem ile cennetin bir oldukları çığlıkların başka dünyaların kökenlerinin içinden, ikisinin içinden dökülen altın sıvının içine kaplanmış bir şekilde çırpınmala-

rını yoğunlaştırarak, kemiklerini ezerek, akıllarını mahvederek, aynı zamanda çığlıklar atana kadar sürekli birbirinin gözlerine bakarak– kaslı ve sıcak vajinasına girmişti. Genç adam uyandığında, gece boyunca ona karnında ve gözlerinde yer yapan kadın yine aynanın karşısındaydı ve pişmanlık izleri taşımadan, yalnızca garip, nostaljik bir mutluluk taşıyarak ona gülümsüyordu. Maartena? Martina? Yataktan kalktı ve kız ile birlikte aynaya yaklaştı. Elini uzattı ve sağ elindeki işaret parmağı, kızın sol elindeki işaret parmağına değdi. Yine de parmakları arasında, içinde, aynen cinsiyetleri arasında her ne kadar sıkı bağlanmış olsalar da tanrısal iribaşların akışı için yeterince yer kalması gibi, fotonların uçuştuğu çok küçük bir boş alan kaldı. Dünyanın yansıması ve imkânsız parçalardan oluşan oyununda, nöronlarımız da birbirlerine hiçbir zaman yapışmıyorlar.

Transmisyon kayışı hırıldayarak, boşluğun birinden girip diğerinden çıkarak çalışmaya başlamıştı, bu da rüzgârın esmeye başladığını ve yaşlı değirmenin kanatlarının uyuşukluklarından uyandığının işaretiydi. Maarten, hâlâ yeni biçilmiş saman gibi aşk kokan havanın içinde, çıplak halinden rahatsız olmaya başlamıştı. Bir dolapta, biraz eski ve garip bir şekilde dikilmiş, fakat ne olursa olsun üzerine uyan birkaç kıyafet bulana kadar dolaştı. Bu şekilde giyinik, zemindeki kepenkten indi ve kendini, çalışmaya başlamış olan ve tüm kaba parçalarıyla gıcırdayan ahşap saat kulesinin ortasında buldu.

Dışarıdaki gökyüzü berraklaşmıştı ve safir kubbesini inanılmaz derecede yukarıya yükseltiyordu. Soğuk sabah, karlı bir korudan doğan güneşin ateşi altında, şeffaf bir şekilde en geniş uzaklıklara kadar uzanıyordu. Yüzüne çarpan ışık rüzgârı ile, adam, gözlerini kısarak ve her zamankinden daha yoğun vücudunun içinden mavi bir enerjinin aktığını hissederek uzun bir süre donakaldı.

Şimdi kozmosun içinde bir nesneydi, onun gözlerini ve ismini taşıyan zamansal hayvanın bir omuruydu. Saçları ve kıyafetleri, aynı şekilde dünyanın manyetik alanını uçuşturan ve uzatan güneş rüzgârının içinde turuncu renkte uçuşuyorlardı. Maarten şimdi dünyanın merkezinde bulunuyordu, dünyanın tümü ise, bir elmas embriyosu gibi kalbindeydi. Göz kamaştırıcı güneşin altında hafifçe terlemiş yeşil buzun üzerinde kayarak, önünde açılan ırmaklar ve göller ağının üzerinden bir yön bulmaya çalışarak yola çıktı. Güneş sürekli arka tarafındaydı; önünde ise, içinde yaşadığı hayatın saatinin yelkovanı gibi uzun, yakut rengi bir gölge vardı, tekrardan karlı köylerin, paten kayan kalabalıkların, yalnız büyük ülkelerin içinden geçti. Bazen buzun altında, kulelerinin ucundaki rüzgâr gülleri ile neredeyse üst tabakayı çizen batmış binalar ayırt edebiliyordu, çünkü adam artık, binlerce yıl boyunca sırasıyla uskumrular ve insanların yaşadığı diyara ayak basmıştı. Her biri, üstündeki dünyanın sert buzu altında bulunan, her biri, ayaklarının altında çoktan batmış bir dünyayı gören, üst üste olan dünyalar üzerinde yaşıyoruz, dedi Maarten kendi kendine. Altımızdaki dünyanın gökyüzüyüz biz ve üzerimizdeki mutlu krallığın derin bedduasıyız. Bedenimizin üst tarafındaki yarısı ilahidir ve sonsuzluğa kadar içine yerleştirildiğimiz kuvars ojivin ışığı içinde yüzmektedir, alt taraftaki yarısı ise, bacakları ve kalçaları arasına cehennemin şeytani, ayıp alevini alıyor. Fakat rengi soluk kemikten kafatasının içindeki beynimiz, yukarıdakilerin, yumuşak skrotumlarının içindeki testisleri ile aynıdır, altımızdakilerin düşündükleri iki yarım küre ise, taşaklarımızla aynıdır. Yukarıdakilerin beyni ne kadar da mucizevi olmalı, alttakilerin testisleri ise ne kadar aşağılık! Ve yine de, ilki, daha da üsttekilerin bacakları arasındaki kıllı deri kafatasları ile aynı, sondakiler ise, daha da alttakilerin kut-

sanmış akıllarıdır. Ve bu sonsuz zincirin bir yerlerinde, alanın ve zamanın, beynin ve cinsiyetin, beyin yarım kürelerinin ve testislerin, cennetin ve cehennemin jeolojik katmanlaşmasında, üst üste olan dünyaların gittikçe daha da berraklaşan apeksinde, aynı zamanda hem düşünce hem de çoğalma olduğu için, onun düşünceleri ise meleklerin içinde yüzdükleri ışık spermi olduğundan, hiç kimse için cinsiyet olamayacak bir akıl olmalı. Ve derinliklerin derinliklerinde bir yerlerde, mutlak bir cinsiyet, serebral korteksi, hipotalamusu ve amigdalası olan, eritilmiş kurşundan kalın spermi, düşünen ve düşünerek varlığın taze etini mahveden kanatlı şeytanlar taşıyan testisler olacaktır. Düşünceden ve çoğalmadan ibaret bir diziyiz, düşüncemiz ise, üstümüzdeki tarafından oluşturulup alt tarafındakini oluşturuyor. Aklımız, bir mekiğe benzer şekilde, içinde cinsiyetimizin modeli bulunarak, sürekli cinsiyetimizi doğuruyor, maddesinde bir kırıntı kadar beyin bulunan cinsiyetimiz ise, nostaljik ve büyük çabalarla, onu doğurabilecek başka bir akıl meydana getirmeye çalışıyor ve bu süreç sonsuzluğa kadar böyle devam ediyor...

Aniden, gökyüzünün tepesine ulaşan güneş, gölgeleri ortadan kaldırıp, manzara kavramsal ve spektral bir hal aldığında, yılan gibi kıvrılan yol, buzun, dünyanın kavislerine göre şekillendiği, sonsuz, şeffaf bir alana açıldı. Dalgakıranın ötesinde görünen, büyük körfezdi. Aşamalı olarak yılların ve hastalıkların ağırlığını hissetmeye başlamış gibi gittikçe daha ağır ve zor nefes alıp vererek paten kayan Maarten, şimdi, parlak buz tabakanın üzerinde organik maddeden bir noktaydı sadece. Buradan hangi tarafa yöneleceğini bilmiyordu artık. Üzerindeki kıyafetler yırtılmıştı ve kötü kokuyorlardı. Boyu, toprak tarafından gittikçe daha çok çekiliyormuş gibi bükülmüştü. Gri sakalından kıllar, görme alanının içinde uçuşu-

yorlardı, kaşlarından sarkan uzun taneler ise, iyi görmesini engelliyorlardı. Güneş, güçlü bir şekilde yanıyordu; buz yarımküre ise, terlemeye başlamıştı. Buz tabaka gittikçe inceliyordu, uyuşukluklarından uyanan altındaki balıklar ise, karanlık sırtlarını göstererek tekrardan yüzmeye başlamışlardı. Körfezin uzak derinliklerinde bir ışık parlıyordu. Maarten, dev buzun ortasında durdu. Bacakları titriyordu. Direk kırılgan buzun üstüne oturdu ve torbasından küflü bir ekmek parçası ile taşlaşmış biraz peynir çıkardı. Yiyemedi. Zaman, sinirli bir şekilde üzerlerine üflemişti. Buzun aynasında kendine baktı: beyazlamış saçlar içinde yaşlı bir yüz. Ölmeyi bekleyerek, su birikintisinin içine uzandı. Buzun her tarafı çatlıyordu: bazı yerlerde tırnak gibi incelmişti. Uzaklarda, buzdağlarından, falez parçaları denize düşüyorlardı.

O zaman, derinliklerden devasa bir gemi yükseldi. Ahşabına deniz kabuklarının ve köklerin işlediği, çengelleri ve kenetleri pasın altında yumuşamış, nöbet çanı bakırlaşmış, çürük bir gemi. Direklerde ışıltılı balık sürülerinin şişirdiği kara bayraklar ve kara yelkenler duruyordu. Güvertenin altındaki odalarda, yengeçlerin ısırdığı denizci leşleri, kafataslarında ise birtakım boynuzlar çıkmış gibi delikli mercanlar büyümüştü. Yolunda, altın yığınları, mücevherler ve inciler, o zamana kadar hiç kimsenin hayal edemediği definelerle karışık, deniz zambakları vardı. Buzu ilk delen, direkler olmuştu. Buzu kırıp, bir an için çokgenleri havanın içinde parlayan, sonrasında ise hâlâ bozulmamış buz zeminin üzerinde kristaller gibi parçalanan, jiletlere benzer şekilde keskin büyük plaklar halinde dağıtmıştı. Gittikçe daha yükseğe, gökyüzüne doğru yükseldiler, büyük siyah örtüler ise anında kuruyup, etrafa sadece çekilmez bir çürük kokusu değil, kırağıya benzer şekilde saçılan tuz kristalleri ile derinliklerin yüzlerce bilinmedik hayvanlarını, ağır nefes

alan ve buzun üzerinde can veren canavarları saçtılar. Üstteki güverte de kuvars alanı deldi ve tonlarca su, ambar ağzından aktı, sonrasında ise ortasında, puslu gözleri her şeyi hiç şaşırmadan, bir tek güçlü bir ölüm arzusu ile seyreden Maarten'i kaldıran büyük güverte kendini gösterdi. Büyük kalyon, yüzme düzeyine ulaştı, bir yana eğildi fakat batmadı, sonrasında düzelip, etrafında buz parçaları ile, ıssızlığın ortasında hareketsiz kaldı. Anlatılamayacak kadar berrak, mavi bir su halkası etrafını sardı, akşama doğru ise, rengi önce altına, sonrasında ise yakuta dönüşerek gittikçe genişledi.

İhtiyar adam kalktı, ahşap patenli botlarını zorlukla çıkardı ve soğuktan kızarmış yalın ayaklarıyla, mantar gibi yumuşak tahtaların üstünden pruvaya kadar ilerledi. Elleri ile cıvadranın korkuluğuna tutundu ve yüzü batıya dönük şekilde hareketsiz kaldı. Bulutları ve dalgaları ateşe veren akşamın turuncu ışığı, yüzünün kırışıklıklarına asılıyordu, gölgeli bir şekilde sakalındaki kılları ikiye katlıyordu ve berrak bir sıvı gibi gözkapaklarından girerek kafatasını dolduruyordu. Akşamın kehribarı, eski bir su kulesinin borusundan iniyormuş gibi omurgasından iniyordu ve oradan, kafatası sinirlerinin, interkostal sinirlerin, yorgun organlarına ve solgun derisine doğru inen sinirlerin boruları içine dağılıyordu. İhtiyar adam, akşamın şeffaf taşında yontulmuş bir heykele dönüştü.

Buz şimdi, dünyanın kenarına kadar tamamen erimişti ve öngörülemez ve anlatılması imkânsız dalgalar, denizin kalın jelatinini hafifçe oynatıyorlardı. Topolog nesilleri, bir saniyelik değişim için bile, bir metre kare kaotik suyu bile formüllerinde alamadan, sönüp gitmiştir. Tane spiralleri "yakut" görmemizi ve düşünmemizi sağlayan o mesafede bulunan çevrim hareketi içindeki foton çiftleri, çeşitli olasılıklar altında, yumuşak su prizmalarına çarpıyorlardı. Hangi şeytan, bir sonraki saniyede ne-

rede olacaklarını öngörebiliyordu ki? Evrenin bir saniye sonra nerede olacağını? Aniden bir meyve gibi somut bir hal alan güneş, dudağı ile, denizin dudağına değdi. O zaman geminin arkasında ilk yıldızlar belirdi. Soğuk ışıkların rüzgârı siyah yelkenlere çarpıp, onları yavaşça şişirmeye başlıyordu, aynen, tüm kadınları gecenin çöktüğü bir denizin üzerindeki binlerce gemi gibi anneliğin mutluluk adalarına doğru götüren yaradılışın ruhu, kadınların karınlarına üfleyip onları şişirdiği gibi. Dünyanın başlangıcından beri aynı olan akşamın büyük cinayeti gerçekleşti ve suların üzerine akşam çöktü. Beklenmedik renkler içinde ışıldayan milyonlarca yıldız, derialtı iğnelerini, dünyamızın rüzgâr derisinin içine ittiler. İçlerinden ışık girdapları saçılıp, dalgalarla karıştılar ve birlikte altın bir emülsiyon meydana getirdiler. Gemi, yıldızların esintisi ile, siyah su ve ışıltılar yarımküresinde, yelkenleri şişmiş ve bayrakları, büyük ve sessiz gece güvelerinin kanatları gibi yavaşça sallanarak ilerlemeye başladı. Şimdi, ihtiyar adam, gök kubbenin son kan damlalarını gözlerinde yansıtarak, geminin pruvasına işlenmiş alegorik bir figürden başka bir şey değildi.

Gemi, gizli ve aldatıcı desenleri ortaya çıkarmak için, noktalı çizgilerle birleştirilmiş yıldız takımları altında, sürekli batıya doğru ilerliyordu. Kristal kubbe, bir araya getirilmesi imkânsız o kadar yıldızın ağırlığı ile nasıl da kırılmıyordu? Yıldız unu düzensiz bir şekilde serpiştirilmişti ve arada bir, kümeler ile lekeler oluşturuyordu, başka zamanlar da, o kadar seyrekti ki parmağını kırıntıların arasına koyabilirdin. Şimdi, denizin yumuşak yüzü artık sallanmıyordu ve her bir yıldız, aynasında, hayali ikizini buluyordu. Yüzyıllar süren yolculuktan sonra suyun ortasından çıkan sarı kaya da, görüntüsünü derinliklere uzatıyordu. Küçücük gemi, buz tutmuş bir kayanın ayağına yaklaştığında, aslında ne kadar büyük olduğu

ortaya çıkıyordu. Temeline kazılmış ve denizin içinden doğan o devasa dişin yanında değersiz kalan mağaranın içinden bile, şimdi kayanın büyük gölgesine giren gemiden iki kat daha büyük direkleri olan bir gemi geçebilirdi. Yıldızların ışığı altında, gemi, arkasında parlak bir iz bırakarak, bir yaşında bir çocuğun büyük bir katedralin kapısından geçtiği gibi geçti. Maarten, yıldızların parlaklığını koruyan su tarafından sönük bir şekilde aydınlatılan ölçülemez kubbeler gördü. İçlerine işlenmiş kabartmalar, kendi kafatasının iç duvarlarına kazınmış gibi geldi. Acaba, bir homunkulusa benzer şekilde, kendi aklının büyülü alanında mı yolculuk ediyordu? Fakat karstik odalar çoğaldı ve şimdi su, kim bilir hangi kutsal kitaptan sahnelerin dövme yapılmış olduğu duvarların arasından hâlâ tembelce ilerleyen bir sel haline dönüşerek, gittikçe daha derinlere iniyordu. Dünyalılardan yüzlerce kat daha uzun kadınların ve erkeklerin tümü, şekillerini bozan bazı kusurların izlerini taşıyorlardı beraberinde. Nefret, korkunç azıtma ve şehvet, ensestin ve işkencenin mutluluğu. Yabancı ağaçların altında yan yatmış kedigiller, kaslı pençelerini ve şişik karınlarını sergiliyorlardı. Devasa bukalemunlar, ceylanları dilleri ile yakalıyorlardı. Manda kadar kınkanatlılar, sığırları kaçırarak kemiklerini çenelerinin altında kırıyorlardı. Tümü, silik bir şekilde, parşömen gibi kuru gözkapakları arasında ağır kristal bilyeleri olan Maarten'in gözlerinde yansıyorlardı.

Duvarlar aşamalı olarak yakınlaşıyordu, yılan gibi kıvrılan yol gittikçe daralıyordu, yavaşça bir tarafa eğilen gemi, direklerin ucundaki bayrakları ile fildişi kayalarını yalıyordu hâlâ. Kabuklarından, çarpan kalpleri ve bağırsaklarındaki besinleri görünen tamamen şeffaf olan devasa yengeçler, arada bir, siyah suyun içinden birer etsiz trajik kol çıkarıyorlardı. Ahtapotlar, pupanın tahtalarına yapışıp, vantuzları ile çürük tahta parçalarını koparıyor-

lardı. Mağaranın ıslak duvarlarında kör böcekler kaynıyordu. Sel şimdi hızını arttırmıştı ve derinlere inen meyil daha dikti.

Kısa sürede kanyon, melankolik ve geniş bir iç denize açıldı. Buradaki tüm ışık, büyük bir boşluğun ortasında yüzen ve radyasyonlardan ibaret bir taç ile çevrili, siyah bir güneş olan ölümün devasa yumurtalığından geliyordu. Gemi, yavaşça bu sessiz gezegene yaklaşıyordu ve çatlaklarından akkor metaller görünen dökme demir gibi siyah bölge tüm görme alanını doldurana kadar yaklaştı. Maarten, aniden, geminin etrafında, siyah bayrakları havada uçuşan binlerce başka gemi gördü ve tümü, istila edici bir güç onları çekiyormuş gibi, etçil güneşe doğru acele ediyorlardı. Tümü, her taraftan, geceleri bahçelerdeki ampullerin etrafına toplanan kelebekler gibi, şişmiş yelkenleri ile ve karınları denizin camına ancak değerek acele ediyorlardı. Pruvalarında, eski ahşabın içine kakılmış gibi, dünya gibi eski ve büyük gözlerle önüne bakan tek bir yolcu donakalmıştı. Sonsuz bir kavisi olan kürenin etrafında hırçın bir şekilde uçuşan kara alev tacın içine girdiklerinde, gemilerin yelkenleri yanmaya başlıyordu, bayraklar alevler içinde kül oluyordu, çağrılanların beyaz ve şimdi ateş almış saçları ve sakalları, garip bir şekilde yüzlerini ve göğüslerini aydınlatıyordu. Kıyafetleri akkor küle dönüşüyordu ve gelinciklerin taçyapraklarına benzer şekilde bedenlerinde ancak tutunuyordu. Kısa sürede dökülüyorlardı ve suların üzerine yayılıp, geride, alevler içinde yanmadan parlayan gri bir deri ile kaplı iskelet bedenler bırakıyorlardı. Şimdi tümünün kel kafataslarında, çiçeklere ve örümceklere benzeyen, fakat hiçbiri diğeri ile aynı olmayan garip mandala dövmeleri vardı. Suların üzerine çıkıp şimdi bir hava filosu gibi devasa yumurtalığa doğru yüzen kalyonların ıslak ve tuz dolu ahşapları, milyonlarca deniz kabuğunun sedefi ile dolu

halleri ile uzun bir süre boyunca alevlere karşı durabildiler. Ancak deniz kabuklarıyla dolu gezegenin kok kömüründe korkunç bir karaya oturma sonucu parçalandıklarında, direkleri kibrit taneleri gibi yandı ve gemilerin katranlı karınları, kükürt gibi kalın bir duman çıkararak sıcak madene yapışık kaldılar.

Ancak o zaman yolcular korkulan diyara ayak basıp harabeler ve dumanlar içinden ilerleyebildiler. Binlerce ve on binlerce spektral canlı, binlerce ve on binlerce yumurta kabuğu gibi ince kafatasıyla, sıkı ve kasvetli bir grup halinde toplandılar. Şimdi, aralarında, göğüslerinin derisi, havası alınmış poşetler gibi sallanan, kalça kemikleri alçıdan iki kanat gibi açıkta olan kadınların da olduğu göründü. Şimdi hep birlikte, saman tanelerine benzer şekilde, tepelerinde haşhaş kapsülleri gibi kapsüllerle felaketin rüzgârında sallanıyorlardı. Ekinler olmuştu ve hasat zamanı gelmişti. Ve kısa sürede, çalışkan hasatçılar ortaya çıktı: saf ve sarışın, çocuk yüzlerine benzeyen yüzleri etrafındaki halelerle, geniş ve kıvrımlı cüppelerle ve kırlangıç kanatları gibi kanatlarla. Göğüslerine kadar gelen ekinlerin içine girdiler ve katliama başladılar. Elmastan tırtıllı orakları ile oval kafatasları kırıp, arkalarında omurilikleri bulunan beyinleri kara rüzgârın içinde yükselmeye bırakıyorlardı. Beyinler ise, ışık ve havadan ibaret birtakım spermler gibi, dolambaçlı yollarla kürenin yumuşak karnına doğru ilerliyorlardı. Bir tek kemik ve deriden ibaret bedenler, sonrasında çözülüyorlardı ve geride, hasatçıların arkasında, ateş ve cüruftan dar boşluğun içinde bir kemikler vadisi kalıyordu. Cereyanın üst tarafında, kaynaklara doğru ilerleyen somonlar gibi çırpınan beyinler filosu, sivri dişler ve tövbekârlarla dolu ağızlardan ateş ve salya kusan cehennemlerin, yılan dillerini gökyüzüne doğru yükselten volkanların, erimiş kükürt denizleri ve ilk süt ırmakları, kırılma gürültüleri

ve diri diri soyulma çığlıkları üzerinden geçtiler. Maarten şimdi, bir insanın kafatasının güçsüz kabında korunması imkânsız olan ebedi ışığın sarı çığlığının bir parçasıydı. Şimdi her şeyi biliyordu, çünkü her şeydi, şimdi korkunç bir şekilde işkence çektirilenlerin üzerlerinden geçtiklerinin itiraflarını duyuyordu, anlıyordu ve affediyordu. Onların pişmanlığı, asillikleri ve gururları ile, sökülüp çıkarılan dillerinin ve delinen gözlerinin içinden akan P maddesi nehirleri ile besleniyordu. Zamanın ve tarihin yelkenini oluşturan, çok karmaşık bir şekilde örülmüş milyarlarca hikâyeyi artık anlıyordu. Sonsuz bir acı-zevk, erkek-kadın, gençlik-yaşlılık, hayat-ölüm üzerinde kayıyordu. Farinata ve Brunetto'yu, Mantovalı Sordello'yu ve Pia'yı gördü. Devasa santrifüjün derinlerinde, işkence verici kristalin içine, donmuş bir nehrin içindeki balıkların hapsoldukları gibi, bellerine, boyunlarına kadar veya tüm bedenleriyle tutulup kalmış cezalılarla serpiştirilmiş bu buzdan alanı, Giudecca'yı gördü. Aralarında ise, fıstık rengi buzun üzerinde, arkasından bir köpeğin geldiği, kayan bir çocuğu gördü. Buzun başka bir tarafında ise, büyüleyici bir zemin oluşturan binlerce devasa kelebekler tutulup kalmıştı, üzerlerinden ise, Badislavların sülalesinin kalıntılarını koruyan atlı arabalardan oluşan bir konvoy geçiyordu. Sonrasında, başka alevden kabirler ve erimiş kurşun kıyafetler içinde başka bedenler, başka asitten göller ve ölemeyen bedenler üzerinde başka deney kesimler... Işıktan ve rüyadan bir canlı olduğunda bile son anlayabildiğin şey, acıdır. Acıyı anlayarak her şeyi anlarsın. Fakat beynimiz acıyı hissetmiyor. Kemikten bir kutunun içine kapatılmış bir göze, bir deniz kabuğunun içine saklanmış bir inciye benziyor. Yumurta kırılmadan ve deniz kabuğu parçalanmadan anlamamız imkânsız. Beynimiz, artık hükümdarlık sürmeyen eski bir kral gibi dikkatli bir şekilde izole edilip absürt törenler içine sarıl-

mıştır ve bir tek gökyüzü ile dünya arasındaki bağlantının ölü bir imgesi olarak kalmaktadır. Onun şatosu olan beden bile, artık onun değil. Onu koruyan bekçi, korkunç beyin-kan bariyeri, aslında onu tutsak ediyor, onu saran zarlar ise gözlerini kamaştırıyor. Hisleri kesip çıkarılmış, cinsiyeti değiştirilmiş sakat bir törendir, oradan oraya gezdiriliyor ve bedeninin hüzünlü ülkesinde önünde eğiliyorlar. Derisinin ötesinde bulunan, şekli bozulmuş ve kurnaz bir şekilde ona anlatılıyor. Acıdan uzak kalarak, acıyı sadece hayal etmeye çalışıyor. Fakat, Gautama'nın Buddha olması için, kapılardan çıkması gerekiyor; Buddha ise, kafatasındaki gözünün, Tanrı'nın alnındaki ela, üçgen gözünün açılması için, onun da kafatasının kemiklerinin kapısından çıkması gerekiyor.

Giudecca'nın buzu şimdi, odak noktasını Maarten'in oluşturduğu büyük bir acı merceğiydi. Nöron, miyelin ve kandan yavaşça berraklaşan ışık sperm şimdi her şeyi anlıyordu. Şimdi, aynadan kapağı olan bir kitabın içinde yaşadığını biliyordu. Şimdi, bir mekiğe benzer şekilde, gittikçe daha hızlı olarak, kitabın sayfalarını, aynalar tarafından geri itilerek ve katlanarak ileri ve geri katediyordu, sürekli, kara çini mürekkepten her bir harfi delerek, kuyruklu yıldızlarınkine benzeyen kuyruğunun alevi ile kömürleştirerek gittikçe daha derin okuyordu ve kitabın tümü bir olumsuzluk, körler için bir tesadüf, içinden ışığın geçip okumaya başladığı delik kartlardan oluşan bir dizi, geçmişi öngörüp geleceği hatırlayan kriptografik bir tablo olana kadar böyle devam etti. Maarten, iki aynayı sallayarak, bu okunaksız kitabın üzerine derin bir şekilde eğilerek kitabı (tam da şimdi!) yazanı öğrendi ve aynı zamanda diğerini de, rakibi, karanlığı, dulu, teselliciyi öğrendi. Victor'u (ah, Victor!), keseni, parçalayanı, deleni, ezeni, göz kamaştıranı. Birbirlerini çekingen arayışlarını. Maarten, aynalar arasında, düzenli, birleştirilmiş,

katlanmış ışığın, bir gün, bir ışına benzer şekilde bu kitabın tutsaklığından fışkıracağını, bir gün gerçekliğin ona verileceğini ve büyük dünyaya karışacağını, Victor'u görebileceği, onun hikâyesinin bir parçası olabileceği ve kanallara yansıyan bina, bir Dubonnais bardağın önündeki yalnız kadın, Amstel kanalının kıyısında taşlaşmış heykel-insanlar, mavnaların ve gemilerin geçmesine izin vererek kanatlarını yavaşça birleşmiş bulutlara doğru yükselten köprü harfleriyle yazılı olan gerçekliğin devasa romanını itmeye devam edeceği o büyük dünyanın içine karışacağını bildi. Orada, yoğun ve tuzlu bir suyun içinde, *inter urinas et faeces,* balık burcunun simgesine benzer şekilde başları ile birbirlerinin ayaklarının ucuna kıvrılmış Mircea ve Victor. Bir tek kendilerinin sönük bir şekilde ışık saçtıkları sıcak ve sıvı geceli mağaranın içinde, insandışı ama iki tane salamandra gibi, dünyanın iki tane tombul kurdu gibi maddi. Bazen, bel omurlarının çatırtısı, bazen onları saran bağırsakların homurtusu, bazen, kasların ve suyun değiştirdiği sesler. Duygusal yoksunluğun neden olduğu halüsinasyonlar, bacakların ve kolların tomurcukları yabancı bir nesneye değdiğinde yaşadıkları irkilmeler. Neslin ve ataların hatıralarını getiren zardan kafatasların içindeki ilk nöronlar: ışığın şeffaf hale getirdiği mermer şatolar. Soğuk spermlerinden, aklın gül rengi kabuğu olan yumurtasını meydana getirmeye çalışan bir yılan yumağına benzer şekilde arapsaçına dönmüş nöronlar.

Paraklit rüzgâr ve ateş filosu, büyük ve karanlık gezegenin etrafını dolaşıp, beraberinde cehennemlerin bilgeliğini taşıyarak kemiklerin vadisine döndü. Kemikler de şimdi, birbiri tarafından ezilmiş bir şekilde, çok kuruydu. Çeneler ve bacak başları, sert çimenler arasında yatıyordu. Örümcek ağları içindeki parmak falanjları, göz çukurları, sapan kemikleri, sfenoidler, kafatasları, göğüs

kemikleri her tarafa rasgele saçılmıştı. Ve bir ses duyuldu: "İnsanoğlu, acaba bu kemikler yaşamayı başarabilecekler mi?" Sonrasında büyük suların çıkardığı uğultuya benzer bir uğultu duyuldu ve kemikler irkilip birbirine yaklaştılar, yeniden oluşan omurgalara tutunan omuz ve pelvik kemerler oluşturdular. İskeletler ayağa kalktı ve ıslık çalan kas şeritleri, çıplak kemiklere sarılıp kıkırdaklarla onlara tutundular. Sinirler ve kan damarları aralarından her taraflarına sızdılar, yumuşak organlar, toraksı doldurdular, karnın içinde karaciğer, safra kesesi, mesane torbası büyüdü, karnın altında ise, sarkan veya bir yara gibi yarık olan ayıp büyüdü. Kırmızı etleri görünürde olan binlerce derileri soyulmuşlar şimdi, doğal deri kıyafetlerini bekliyorlardı. Ve deri, bedenlerini örterek, memelerin ve kalçaların üzerinde kabararak, köprücük kemikleri ve Adem elmasını ortaya çıkararak büyümeye başladı. Ve gözlerin üstünde gözkapakları büyüdü ve gözkapaklarının kenarlarından kirpikler fışkırdı ve kafa derisinden, çimenlere benzer şekilde saç taneleri büyüdü. Söz konusu bedenler otuzlu yaşlarda gibiydiler ve birlikte çok büyük bir ordu oluşturuyorlardı. Fakat içlerinde can yoktu ve ne de hayat. Şeffaf zarları olan çiğ birtakım büyük meyvelere benzer şekilde, tümü, ekstatik bir şekilde ufka bakarak donakalmışlardı. Gözlerinin içinde, kürenin siyah alev tacı yansıyordu.

Maarten, on binlerin arasında bedenini gördü ve bir alev diline benzer şekilde kendini üzerine bıraktı. Kafatasının içine emildi, yüz binlerce şekilde birbiri ile bağlantılı olan on milyar yıldızın içinde uzandı, sonsuz çeşitlilikte mekânsal yapılandırmalar oluşturan ağları bir bir harekete geçirdi, duyguları ve hareketlendirici homunkulusun bağlantısını kurdu, reflekslere el koydu. Beyinciği harekete geçirdi, kolların ardışık hareketlerini ayarladı. Vücut ısısını ve nefesi düzenledi ve insan yaşa-

maya başladığında, olağanüstü rüyalar ve manzaralar dizisine dalıyormuş gibi hatırasına daldı ve uzun bir süre sonra, Maarten'i, arkasında Frits ile birlikte değirmene doğru kahramanca paten kayarken buldu. Burada, birkaç nöron takım yıldızının bağlaşımını kesti ve sonuç olarak çocuk, yolu şaşırdı, akşama kadar, göllerden oluşan melankolik kenetler içinde dolaşıp durdu ve eve dönmeye karar verdi. Eve, yıldızlar doğarken vardı ve beklediği dayağı yiyerek, yemek yemeden ve ağlayarak yatmaya gitti. Sonrasında, doğduğu köyde, sanki her zaman aynı olan kışı bekleyişinde, neredeyse hissedilmeyen ilkbaharlar, yazlar, sonbaharlar, monoton yıllar geçmişti, fakat çocuk (ve sonrasında genç) artık hiçbir zaman uzaktaki gemiye varma hırsını taşımamıştı.

Büyük yolculuğu unutmuş olmasına rağmen, ölümü ve yeniden doğuşu, cehennemlerin tecrübesi, gizli bir vektör gibi, göçmen kuşların kanatlarında, göğüs kafesi kemiklerinde ve kafataslarında saçılmış pusulalar gibi aklında kalmıştı. Genç, bir süre, on yıllardır açık bir çatışmada bulunan iki protestan topluluğun kiliseleri ile dolu kasvetli küçük bir şehir olan Zwolle'de çalışmıştı. Duvarlarında, ince çerçeveler içinde, hep dövüş köpekleri fotoğrafları olan bir meyhanede barmen olarak çalışmıştı. Patron pitbulları ile, onların salyalı çirkinliği ile, gözlerindeki aldırmazlık ile gurur duyuyordu ve Maarten'in görevlerinden biri, üçünü de, kaba deriden tasmaları içinde dışarı çıkarıp gezdirmekti. Bir zamanlar canavarlar bir çocuğu parçalamışlardı, bu yüzden onları, tenha ve ıssız yerlerde büyük bir dikkatle gezdirmeliydi,

zaten, boyunlarında şık kayışları olan kocaman Hollanda kedilerinden birini gördüklerinde şeytanlar gibi kolundan kaçmaya çalışarak çırpınıyorlardı. Maarten, akşamlardan birinde, yeter ki köpeklerin kara ve pembe çenelerini görmesin diye herhangi bir yere, alçak bulutlara, demiryolunun hafriyatına, siyah bisikletlerinin üzerinde giden kalın bacaklı kadınlara bakarken, eğri pençeli kerberos tarafından sürüklenmesine izin vererek, kendini garip bir yerde buldu. Kararmış tuğladan bir su kulesi, sarı evlerden oluşan bir kümenin içinden hüzünlü bir şekilde yükseliyordu. Kayar kapının önünde, terk edilmiş asansörlü eski bir depo. İçerideki garip aletlerin görünmesine izin veren, camları kırık, terk edilmiş bir fabrika. Tozlu akasyalar ve paslı ray yığınları ile dolu geniş ve ıssız avlular. Bu atölyelerin avlularının birinden, bedeni bir rulman platformu üzerinde duran bacaksız bir adam geçiyordu. Kolları, kürekler gibi ritmik ve güçlü bir şekilde asfaltı itiyorlardı. Alacakaranlıkta, rulmanlar, kan gibi kırmızıydılar. Köpekler, aniden Maarten'in ellerinden kaçtılar ve tek bir amaca doğru, deli, takıntılı, kasvetli koşuşun dışında başka hiçbir ses duyulmadan, daha yeni, büyük paslı musluklardan ibaret bir yığının arkasında kaybolan bir sakata saldırdılar. Gencin aklında korkunç bir vizyon koptu: bağırsakları çözülerek platformun üzerine dökülen, sökülmüş kol ve bacaklardan etrafa sıçrayan kanlar içinde paramparça edilmiş bir beden. Şehidin kuru gırtlağından çıkan ve çekilmez bir sarıya kadar yükselen bir çığlık. Fakat bunlardan hiçbiri olmadı. Maarten'in, olayların arkasından, beyni boşalmış, dehşetten donakalmış bir şekilde kaldığı bir sonraki anda, rulmanların hırıltısı kesilmişti ve şimdi bir tek akasyaların fısıltısı duyuluyordu. Çığlık kendi gırtlağından çıktı ve bir an sonra, katliamın sahnesine doğru yöneldi. Fakat büyük sakat, sessiz ve sakin bir şekilde kendi arabasında oturuyordu, arka

bacakları üzerinde önünde duran köpekler ise, şimdi ustalarını dinleyen üç tane şekilsiz ve saygılı Tibet öğrencisine benziyorlardı. Çarpık dilleri, gönüllü bir şekilde sarkıyordu ve öfkeli koşuşlarından sonra hâlâ çarpan göğüsleri olmasaydı, saatlerdir, sahiplerinin en değersiz dileklerini bile tahmin etmeye çalışarak onunla göz göze, orada durduklarını sanırdın. Tasmalarının ucu tekrardan elinde olan Maarten, sakinleşmiş hayvanları ile yanındaki yabancıdan özür dilemek istedi, fakat adam, sözüyle değil, yalnızca ona doğru yönelttiği bir bakışıyla onu durdurdu. Evet, onu biliyordu, onu daha önce bir kez görmüştü. İkisi meyhaneye doğru yöneldiler, köpekler kafeslerine kapatıldı ve karanlık lokalin içinde tek başlarına ikisi birlikte bir jeneevre içtiler, sonrasında bir tane daha ve bir tane daha. O alacakaranlık saatte, Maarten ilk kez, dünyanın o an yazılan bir kitap olduğunu söyleyen bir mezhep olan Bilenleri öğrendi. Mezhebim üyeleri kendilerini birtakım karakterler sanıyorlardı ve yazarlarını tanımak istiyorlardı. Bir cüce gibi masanın yanında duran ve başı ancak kenarını aşan sakat, bunun son derece zor olduğunu söylüyordu, çünkü geleceğin yazarı, iki yaşından daha büyük değildi ve bulunmalıydı, tanınmalıydı, korunmalıydı, mezhebin gizli üyeleri sürekli etrafında dönmeliydi, kitabı yazmak için şart olan tecrübeler içinden yönlendirilmeliydi, kazalardan ve hatta kendinden korunmalıydı, o kadar özenli bir şekilde inşa edilmeliydi ki yazacağı (ve şu an yazdığı, kanıtı onların konuştuğu ve karınlarında adi ardıç rakısının sertliğini hissettikleriydi) her bir harf şahsi ve dünyanın geçmişi içindeki tüm kökleri ile birlikte önceden düşünülmeliydi. Felaketle tehdit edilen bir gezegendeki tüm güçlerin, miraslarını başka dünyalara taşıyacak bir geminin inşasına yönelecekleri gibi, onlar da ilk kez karakterlerin yazarlarını meydana getiriyorlar, bunun için çabalıyorlardı. "O

söylemezse bacaklarımın niye olmadığını bilmeden, o anlatmazsa iç yapım olmadan, onu inşa etmekten ve etrafında bir tavus kuşunun büyüleyici kuyruğu gibi bir dünyayı döndürmekten başka bir şey düşünmeden, beni, şimdi olduğum gibi bu platformun üzerinde canlandırması için, o, nasıl bir şey olmalı, gözleri ne görmüş olmalı, dudakları kimi öpmüş olmalı, gururu nasıl bir incinmeye maruz kalmış olmalı. Benim de, kendi sayfasında, sıralarımdan, kelimelerimden ve harflerimden hepimizin nasıl olduğunu bilmeden bir nöron karmaşasından meydana geldiğimiz gibi meydana gelen ismi ve geçmişi olmayan, fakat ebedi ve mutlu sakat olarak yer alacağım bir rüya ve hikâye kargaşası. Bir anlamda, uzak bir şehirdeki bir çatı katında el yazısı ile yazılan onun kitabı, kendi nöronlarımızın aralarında örülmesinden, sürekli yanıp sönen akson ve sinapslardan ibaret bir dokudan, bir yamadan, çok renkli akli bir yapbozdan, yarım kürelerini geniş bir şekilde dünyanın üzerinde açmış canlı bir beyinden başka bir şey olmayacaktır."

Bilenler herhangi bir zamanda ve herhangi bir şehre saçılmışlardı. Ruhlarını, Platon'un mitlerinde ve Spinoza'nın sonuçlarında, pigmentlerin kimyasında ve İsviçre saatlerinin hassas mekaniğinde bulabilirdin. Çatışmalar düzenleyip ayaklanmalara yol açmışlardı, paralel ve aslında benzer kanallar aracılığı ile –çünkü penisin vajinaya ebedi içeri girişi ve penis ucu ile rahim arasındaki küçük boş alana çekirdeğini boşaltması, sinapsların, ekstatik bir şekilde serotonin boşaltarak arasındaki birleşmenin grotesk tekrarından başka bir şey değildir: sonuçta, edebi bir süreçti: planın ve ana eylemin karakterlerinin, trajediyi scherzo*-ya kaydırarak ve gerçek ayin ile nokta nokta paralel olan ters bir messa**-yı kut-

* Canlı çalınan müzik parçası. (ç.n.)

** Katoliklerde ayin. (ç.n.)

layarak paralel bir eylem çerçevesinde tekrarlanmasını genlerini ve düşüncelerini yaymışlardı, onların olmayan ve olmadığını düşündükleri her şeyi tehdit etmişlerdi, ikna etmişlerdi ve satın almışlardı. Daha da fazlasını yapmışlardı, fakat bundan söz edilmiyordu, nedeni de korkunç yeminler edilmiş olduğu ve baskı mekanizmalarının varlığı değildi; nedeni, onların yıldızların, bataklıkların, sınırların, amiplerin, tarım arazilerinin yapılarının, uykuya dalan bir kadının aklındaki karmaşık proseslerin, fosillerin, kristallerin üzerindeki etkilerinin tüm alanlarının, refleks veya elektrik bir yay gibi anlatılamaz olmasıydı.

Akşam olur olmaz, meyhane, yüksek sesle konuşup gülen müşterilerle dolmuştu. Kadınların sayısı, erkeklerin sayısından çok fazla düşük değildi ve erkekler gibi içiyorlardı. Altın rengi yağlı topuzları ve tombul omuzları olan yanakları kızarmış işçi kadınlar, lokale, erkek adımları ile girip kendilerini kaba bir şekilde parlak bankların üzerine bırakıyorlardı. Sakatı, tümü tanıyor gibiydi; o ise, elini yanından geçen kadınların eteklerinin altına sokup çatlakları olan birer bacak içini yoğurmaktan hiç çekinmiyordu. Kadın, ondan, rahatsız edici bir böcekten silkiniyormuş gibi silkiniyordu ve aynı derecede şaşaalı ve aldırmaz bir şekilde bira kutusuna doğru ilerliyordu. Ancak, en yaşlı olanlar arasından birer *kutvijf*, yarım ağız ile birer "Gottverdomme, Cees, yaşlı domuz" diyordu, sakat ise yine aldırmaz bir şekilde "Krijg de tering!" diye cevaplayıp yaban domuzlarınkine benzeyen sarı dişlerini göstermek için üstdudağını sıkarak gülüyordu.

O gece Maarten'in odasında uyumuşlardı, ikinci gün ise, daha gün doğmadan, gara gidip Amsterdam'a bilet almışlardı. Neederlands'ta trenle yolculuk yaparken, üzerinde, çok metre yüksekte deniz çizgisini görmek için sürekli yukarı bakasın geliyor. Ama yerine, beklenmedik

bir ikame gibi, her on beş dakikada bir güneşi kaplayan, sonra da parlamasına izin veren bir tek bulutları görüyorsun, altlarında ise, içine suyun sindiği kırsal, bir çocuk tarafından savaş alanına dönüştürülen bir halıya benzer şekilde dar ve basit duruyor. Yel değirmenleri, oyuncakmış gibi sıkışık şehirler, ufuk çizgisinden on kat daha yüksek bir gökyüzü. Hiçbir yerde, neredeyse hiçbir insan var bu görüntüde; bir tek yalnız çiftliklerin küçük küpleri, minik inekler, sis içine sarılmış köyler. Renkler mi? Sulu boyadan başka bir şey yok: nemin içinde yıkanan gri bir yeşil ve gri bir mavi. Bir tek güneş fışkırdığında, sulama kanalları, altın teller gibi ışıldıyor. Pencerenin yanındaki koltukta oturan Cees ise (Maarten şimdi onunla uğraşıyor, onu platforma sabitleyen kayışları açıyor, bir kum torbası gibi kucağında kaldırıyor, hatta tuvaletini bile yapmaya götürüyor ve gelecek günlerde, kadınlara bile götürecektir onu, çünkü Cees'in belki bacakları yoktur ama onun organı herhangi bir erkeğinki gibi arzularla doludur, fahişelerin ise sapkın istekleri vardır), gence, değersiz ajanı olmasına mahkûm edilen mezhepten bahsetmeye devam ediyor. Amsterdam'da Bilenler genelde hep heykel-adamların arasından seçilmişlerdi (kimin tarafından?). Sakatın kendisi bile bunlardan biriydi ve şimdi Zwolle'ye sırf onu bulup kanalların üzerindeki şehre getirmek için gönderildiğini itiraf edebiliyordu. Ve o, Maarten, sakatın, yönünü ve anlamını bilmediği zincirin bir halkasını daha oluşturacaktı. Bildiği tek şey, gencin, Cedric isimli bir zenci ile irtibata geçmesi gerektiğiydi. Onun hikâyedeki rolü, önemliydi. Eğer hikâye, çocukların, birer çekmecenin dibinde buldukları ve üzerlerine eğilip arka kapaklarını söktükleri, çerçevelerini zorladıkları ve sonrasında, yakut yerlerindeki dişli topaçlarını, son derece hassas denge çarklarını, yontulmuş sarmalları en fazla bir illüzyona benzeyen neredeyse görünmez

vidalarla tutturulmuş, tanımlanamaz şekillerdeki pirinç parçacıkları söküp çıkardıkları eski, bozuk, pas kokan saatlerden biri olsaydı, o zaman önemli bir çark diye adlandırılabilirdi. Çocuk, bir insan aklının, mahvedişi nasıl tersine döndürebildiğini anlamadan, hepsini parlak masanın üzerine saçıyor. Çözmek o kadar doğal ve kolay, inşa etmek o kadar garip ve zor! Çünkü her ne zaman iki parçayı bir araya getirirsen, geleceğe bir bakış atıyorsun, öngörüyorsun, hissediyorsun, kehanette bulunuyorsun. Aklında, hayaletsi bir şekilde uzak bir amaç beliriyor ve sen, parçaları ve alt birimleri ekledikçe daha iyi görmeye başlayarak, aklının ve ellerinin üzerinde özenle çalıştıkları nesne, gelecek olanlara, uzak günlere, sonraki yüzyıla açılan bir göz olana kadar ona doğru acele ediyorsun. Her bir saat (ve bir anlamda bütün nesneler birer saattir) zamanı öngörüyor ve bununla birlikte zamanın olmayacağı vakti. Fakat çocuk, oyuncakları bozarak, bardakları ve tabakları kırarak, masa örtüsünü üzerindekilerle birlikte çekerek, geleceği, sürekli geçmişe ve onarılamaza dönüştürüyor. Şimdi, masanın ceviz ahşabında yansıyor ve en büyük dişli çarkları, mobilyanın ahşabında parlayan görüntüsünün gözleri üzerine; yayı, burnunun üzerine; rakamlı kadranı, ağzının üzerine yerleştiriyor. Eğlenerek gülüyor, başını mutfağa doğru çeviriyor ve "Anneciğim, gel ve beni gör, ben Zamanım!" diye bağırıyor.

Fakat hikâye, milyonlarca çarkı ve vidası olan bir saat değildir. Ve hatta bir suikast bombasının saatli mekanizması bile değildir. Mekanizma da değildir, saatçinin kendisinin, saati belirten vuruşlarda pencereden çıkan renkli benekli heykelciğin olduğu bir saat kulesi inşa ediyormuş gibi, mekanik ve mekanizma arasında ilahi bir karışımdır. Hayır, Cedric bir çark değil; eğer bir kol saatinin sinir sistemi olsaydı, Cedric bir sinirin esnek lifi olurdu. Yumuşak bir saatin siniri, tembel bir şekilde çar-

pan bir denizanasının siniri, sert bir kelebek kanadını canlandıran sinirdir. Mesafe budur, fark budur: eğer nesnelerin tümü daha karmaşık veya daha ilkel birtakım saatlerse ve saat oldukları için geleceğe doğru geniş açılan gözlerse; canlı olan her şey, bütün alanı ile bir tek kendini gören bir hiper-gözdür. Çünkü serçeler ne saat, ne de kristaldir ve çocuklar onları sapanla vurabiliyorsa da, onları parçalayamıyorlar ve kanlı organları, deli bir kehanet gibi, masaya yansıyan yüzleri üzerine, kalbi sağ gözün üzerine, taşlığı sol gözün üzerine yerleştirip zafer kazanmış bir şekilde "Anneciğim, bak bana! Ben Uçuşum!" diyemiyorlar.

Cedric'e varmadan önce, Maarten, gencin henüz hiç duymamış olduğu, heykel-insanların dünyası ve huyları ile tanıştırılmalıydı. Dilenciliğe karşı yasalarla birlikte ve özellikle, savaşın ve işgalin büyük gösterisinden sonra, sahnelerdeki zavallı performanslar yalnızca birtakım imgeler haline geldikleri için yüzlerce sanatçının yollarda kaldığı savaştan sonraki enflasyon ile birlikte, bu meslek son zamanlarda çoğalmıştı. Heykellerin sanatı öğrenilmiyordu, yalnızca çalınıyordu ve sadece ustalardan veya eski kıyafet dükkânlarındaki mankenlerden değil, M-me Tussaud'un -kraliyet şatosunun yanındaki Dam Meydanı'nda bulunan müzedeki kornişlerde tombul ve uysal güvercinlerin barındığı- mum figürlerinden veya Waterloopein'deki pazarda yüzlercesi satılan Kenya veya Burundi'deki idollerden ve özellikle de çimenlerin rengindeki etçil rahibeler olan peygamberdevelerinden, ağlarında donakalmış üzüm tanesi kadar örümceklerden, saatlerce, bir tane bıyık tanesini bile kıpırdatmadan avını gözetleyen kedilerden çalınıyordu. Garip meslekte ilk öğrendiğin şey buydu: hareketsizliğin agresiflik, sessizliğin yüksek sesle bağırmak olduğunu, taş kasların ise aniden gevşemeyi beklediğini. Eğer turistler, merkezde

geçirdikleri güneşli öğlen sonrası vakitlerde ağızları açık olarak baktıkları palyaçoların ve savaşçıların boş gözlerinde ne kadar pusuda bekleyiş, gaddarlık, kana, sekse ve beyine açlığın mühürlenmiş olduğunu bilselerdi, şehir aniden ıssız kalırdı ve ancak o zaman gerçek ve ciddi güzelliğini gösterirdi. Çünkü Amsterdam, heyecanlandırıcı, iki yüzü olan bir şehirdi, bir halk tarafından inşa edilmiş olup içinde başka bir halk yaşıyormuş gibi çekingen ve melankolik olduğu kadar sıra dışıydı da. Yeryüzündeki tüm kusurlular ve garipler, yarı dairesel kanalların, her birinin yapısı ve dekorasyonları eşsiz olan, her biri beş yüz sene öncesi gibi boyalı olan Flaman evlerle dolu yeşil altın alanında, birbirine karşıt ve görkemli köprülerin ve o kadar temiz ki elini fayanslarında gezdirme arzusu uyandıran makadamlarında, bu spektral dekorlu ve istila edici semaları olan dünyada kendilerine bir sığınak bulmuşlardı. Delft'ın meşhur duvarı gibi koyu kırmızı ve sarı görkemli duvarlara sıralanmış, hediyelik ve eski eşyaların satıldığı tezgâhlar, mavi veya yeşil bir şekilde uzanıyorlardı ve bu karmaşık pazarlardaki o kadar halkın kalabalığı ve teri katlanılır gibi değildi. Serseriler köprüleri dolduruyorlardı, fahişeler ve travestiler kırmızı semtlerde egemenlik kurmuşlardı, müstehcen fotoğraflar satanlar, onları direk tezgâhların üzerinde sergiliyorlardı, marihuana tacirleri şehrin merkezinde seni kolundan çekiyorlardı. Savaştan sonra "ot" içme kötü alışkanlığı, limandan şehrin asil bölgelerine kadar yayılmıştı ve modası geçmiş eter ile aristokrat morfinin yerini almaya başlamıştı.

Bu yüzden, hayatını genelde heykel adamların toplandığı meyhanede geçirmeye başlayan Maarten, bir akşam, işinden sonra makyajını silmek için eve uğrayıp sonrasında çok fazla susamış olduğu için meyhaneye gelen Pallas Athena'nın ta kendisi masasına oturduğunda pek

fazla şaşırmadı. "Hoi! Alles goed hier:" diye sormuştu tanrıça, gözlerini her tarafa oynatarak. Ağzına, hayvan yağı gibi parlak, aşırılığa kaçmış miktarda fraise ruj sürmüştü. Maarten, yeni dünyasının diğer insanları gibi, onun hakkında da bir şeyler öğrenmişti. Tanrıçanın ismi bir zamanlar Bert'miş, fakat daha ilkokuldayken Bertine olarak değiştirmiş ve babası gibi lale yetiştiricisi olacağı yerde, o zamanın argosunda erkek fahişelerin adlandırıldığı gibi, kendisi bir lale olmuştu. Fakat her zaman, vurgulu bir şekilde kendine "sanatçı" demeyi tercih etmişti; nedeni, bir süre, kırmızı semtteki bir kabarede, özel zevkler için bir gösteride, Hollanda köylü kızı kıyafetleri içinde (başında kolalı bez, uzun etekler ve ayaklarında şart olan terlikler) şarkı söyleyerek ve dans ederek, en sonunda ise kankan sanatçıları gibi poposunu göstererek oynamış olmasıydı. Sint-Niclaas'ta, azizin, yanından hiç ayrılmayan uşağı, kara bir çocuk olan Zwarte Piet, kostümünü giyiyordu. Saygıdeğer piskopos ile birlikte, aynı dar sahnede, azizin, küçük Hollandalılara bir sürü hediye ve oyuncak getirmek için İspanyalardan geldiğini anlatan geleneksel şarkıyı söylüyordu. Ama eğer çocuklar uslu durmamışlarsa, Noel Baba onlara bir tek sert ve büyük bir sopa getirecekti ve o da hemen, sopayı kıyafetlerinin altından eline alıp gün yüzüne çıkararak seyircilere korkunç bir şekilde göstermek için acele ediyordu. Belli ki kara çocuğun kendisi uslu durmamıştı, çünkü başında piskopos tacı olan bayramlık kıyafetleri içindeki saygıdeğer ihtiyar, onu dizlerinin üzerine oturtup, amatörlerin alkışları eşliğinde uşağa örnek bir dayak atıyordu. Fakat Bertine, miğferli ve zırhlı bilgeliğin tanrıçasını canlandırma parlak fikri ile birlikte, gerçekten lalelerin elitine girmişti. Her gün hareketsiz geçirdiği saatlerin, rahatsız edici oldukları ve fazla kazanç getirmedikleri doğruydu, fakat öğleden sonraları, aynı kutsal kıyafetle-

ri içinde ve yüzündeki aynı kireç makyaj ile –saçları bile beyaza boyanmıştı ve Helen miğferin altından taş bukleler şeklinde dökülüyordu– deli bir başarı ile gerçek mesleğini yapıyordu, çünkü göğsünde yılan dolu Medusa'sı olan Pallas Athena'nın kendisinin sana bir blow job yapması, az bir şey değildi.

"Het gaat..." diye cevapladı Maarten bıkkın bir şekilde, pencerenin sayısız ve parlak gözlerinin içinden ebedi bisikletçilerin kahverengi akşamın içinden akışlarını seyrederek. Şüpheli bir bakireliğini koruyormuş gibi önünde metal bir tepsi tutan tombul göğüslü ve sekreter figürlü bir kız, masalarının karşısında durdu: "Wat drink je?" diye sordu tanrıçaya bakarak. Tanrıça ise, saygılı ve hayallere dalmış bir şekilde, bir öpücük istiyormuş gibi "Een glaasje jeneever graag" diye cevapladı. Meyhanenin köşelerinde, rasgele, bir İngiltere Elizabeth'i, çok katranlı bir Beethoven, bezden kuyruğu tozlar içinde gezen bir tane Küçük Deniz Kızı, ikisi de sarhoş olan Sherlock Holmes ve Dr. Watson'un çok başarılı kopyaları saçılmıştı. Bar sandalyelerinin birine çıkmış Notre Dame Kamburu, barmen ile laflıyordu. Bertine'nin kadehi kısa sürede geldi ve gözlerini rahatsız eden alkolün buharından dolayı sık sık kırparak, küçük yudumlarla, bir kadın gibi içkisini içmeye başladı. Yeşil gözlerinin kenarları, yanaklarının beyaz sıvısı ile zıtlık içindeydi; sanki biri, gözkapaklarının altına, bir şırınga iğnesi ile birkaç milimetre küp kan damlatmış gibi, çiğ deriden ibaret kırmızı bir şerit ile bitiyordu. Tanrıça, melankolik bir şekilde Maarten'in gözlerine bakarak, fakat aynı zamanda mekana giren her kişiyi bakışları ile uzunca takip ederek, sanatçı kariyerinden, kabaredeki diğer kızların kıskançlıklarından, o kahrolasıca '58 yılında hayatın ne kadar pahalı olduğundan bahsetmeye başladı. Çok hareketli olan –ne kadar büyük bir paradoks!– heykel-insan-

ların hayatlarından... "Buralarda, yenisin" (ve sönük yeşil yüzüklü eli, koruyucu bir şekilde gencin dizindeydi, heykelin adi ardıç kokan nefesi ise neredeyse maddi bir şekilde yüzüne değiyordu), "dikkatli ol, kötü bir dünya, herkes sapkın, bak, bilmek istersen –fakat kimseye söyleme– barmen bile siyah kadın iç çamaşırı giyiyor..." Athena, dünyanın artık bir zamanlar olduğu gibi olmadığını ve sonunun yakınlaştığını öngördüğünü anlayan ihtiyar bir kadın gibi ah çekti. Bir kadeh daha içtikten sonra, havadan yakınmaya başladı: "Sevgili Maarten, sonbahar geliyor. Sen bunun ne anlama geldiğini biliyor musun? Bu kahrolası rüzgârın Ij tarafından seni yalamasının ne anlama geldiğini biliyor musun? Ve özellikle de dizlerin sürekli çıplak olup, cereyan alttan geldiği zaman... Ah benim dizlerim, Maarten..." Ve aniden gence doğru o kadar derin eğilerek –o derece ki, ince dilleri olan Gorgonun saçlarındaki yılanlar, şeffaf başlarını, sarı gömleğinin düğümleri arasından sokmaya çalışarak göğsünde doluşmaya başlamışlar gibi– konuşmaya devam etti: "Biliyor musun, annem –bir melek!– bana bir trotinet satın aldığında henüz altı yaşındaydım. Benim de onun gibi bir mucizem olduğu için mutluluktan uçuyordum. İşgal zamanındaydı ve insanların bir tek oyuncakları düşünecek halleri yoktu. Bu yüzden, günlerden birinde, evin önündeki sokağa çıktım ve bitik düşene kadar dolaştım. Sokak biraz eğimliydi, kenarlarında ise, ben indikçe arkamda daha yüksek bir hızla kaybolan akasyalar vardı. Kendimi artık ittirmiyordum bile, iki bacağımı da ahşap platformun üzerinde tutuyordum ve yakaladığım hızın sevinci ile çığlıklar atıyordum. Tabii ki en sonunda bir çukura çok fena düştüm, dirseklerimi ve dizlerimi yırttım, kıyafetlerimi ise mahvettim (hâlâ o çekilmez erkek kıyafetlerini giyiyordum). Trotinete hiçbir şey olmamıştı ve bu, yaralarımın ve morluklarımın acısını dindiriyordu.

Maarten, yemin ediyorum, yıkanmak için bir çeşmeye gittim, çünkü dizlerimden biri kan doluydu. Kanı yıkadıktan sonra diz kapağıma baktım ve içinde, parlayan bir şey gördüm. Acımı ve kusma hissimi yendim, kendimi cesaretlendirdim ve sıyrılmış derilerden biraz çektim. Maarten, diz kapağım kristaldendi! Güneşte, evdeki sürahinin cam kapağı gibi parlıyordu! Sonrasında, yaram, vişne rengi bir kabukla kapandı, kabuk da kısa sürede gitti ve geride yeni deriden pembe bir leke kaldı. Fakat ondan sonra, her bir kemiğimin kristalden olduğundan emin oldum..." Ve birkaç sessizlik anından sonra: "Karındeşen Joop'u duydun mu?" Tabii ki Maarten bunu duymuştu. İki senede yaklaşık olarak yirmi kadın. Tümü fahişe. Parçalar halinde saçılmış, kanalların üzerinde yüzerken bulunuyorlardı. Bir kez bile bir cesedi baştan sona tamamlayamamışlardı. Polis, birkaç kez tüm şehri, özellikle de kırmızı semti alt üst edip bir milyon ipucu ve hiçbir ipucu toplamıştı. "Eyy, aslında Joop'un, onların kemiklerini istediği söyleniyor. Bazı kemiklerini... Onlarla bir şeyler yaptığı, onlarla ilgili bir çeşit fetişi olduğu... Brrrr! Bazen erkek olmadığıma pişman oluyorum..."

Maarten, gittikçe daha sarhoş olan yaratıktan tiksinerek, geri çekildi. Hava iyice kararmıştı ve yağmur damlaları geliyordu; bu yüzden, hem kendisi için hem Bertine için hesabı ödedikten sonra masadan kalkıp gitmek istedi. Fakat Pallas Athena, omzuna koyduğu son derece güçlü bir elle onu durdurdu. Artık yamulmuyordu ve sesini de inceltmiyordu: "Cedric'i, Bijlmer'de, Jonathanstraat 116'da bulursun. Seni, burada olanlardan tanıyacaktır." Heykelin gözleri şimdi sessiz bir ormanın içindeki bir göl gibi ciddi ve şeffaftı. Kaide olarak kullandığı kutudan, sarımsı fildişinden küçük bir valiz çıkardı ve gence uzattı. "Bizim sanata gelince" diye devam etti, tekrardan ani bir şekilde canlandırdığı karaktere dönü-

şerek "izin ver de yakışıklı, sana bir tavsiyede bulunayım: Nero'yu daha yeni gömdüler (biliyorsun, aşırı doz, iğrenç!) ve Nero oldukça iyi kazanıyordu. Kıyafetleri ve liri ile topluluğa döndü. Sana yandan bakayım! Per Baco, arkadaşım, son derece şık bir Nero olursun!" Erkek fahişe, hoşça kal anlamında, gencin gerdanını yavaşça çimdikledi ve göğsünün zırhındaki Gorgonasının sinirli bir şekilde sısıldayan yılanları ile kalçalarını kıvırarak ilk çıkan o oldu. Maarten, etrafındaki her şey dönmeye başlayıp ancak ikinci gün uyanabileceği asit bir karanlığın içine kaymadan önce, meyhanenin penceresinin ötesindeki kan gibi kırmızı ve epilepsinin ışığı gibi göz kamaştırıcı alacakaranlıkta, sanki asfaltın üzerinde havaya kalkmış siyah bir köpeğin, tanrıçanın spektral siluetine yakınlaşıp pelerininin kıvrımlarına duygusal bir şekilde dokunduğunu gördü. Son bir farkındalık anında ise, erimiş ruj gibi bir havanın içinde çözülen heykelin dudaklarında "Hadi, Frits!" sözcüklerini okudu.

Birlikte, gürültüsü doğuda bir yerlerde duyulmaya başlayan, sivri çatıların üstündeki gökyüzünün bile bir patlamanın veya bir yangının alev dilleri semaya doğru yönelmiş gibi daha koyu göründüğü kırmızı semte doğru yürüyerek yöneldiler. Bulutların alçak tavanında bir projektörün sisli tayfı dönüyordu. Herengracht ve Kaisersgracht'ı geçtiler. Yalnız birer kadının, ellerini demir korkuluğa dayamış bir şekilde beklediği köprülerden geçiyorlardı. Neredeyse mutlak olan karanlığın içine girip tekrardan ışığa –nesnelerin içinde varlıkların özünü emip, onları başka bir planda, hayalin ve korkunun planında tekrardan meydana getiriyorlarmış gibi renkleri mahveden, hep aynı olan fenerlerin ışığına –çıkıyorlardı. Çünkü dağınık ışık kürelerinin değdiği ve uçan böceklerin hızlı bir şekilde üzerlerinden geçtiği büyük kanallar, siyah

jelatinli sularını, Amsterdam'ın bu hayat veren sıvısını, başka galaksilerdeki varlık plazmasını karmaşık ve anlaşılması imkânsız olan bir anatomi ile yakıyorlardı. Üç veya dört katlı dar evler de, şimdi, rengi, dokusu, titreşimi olmayan fakat istila edici duygusal bir bolluğu olan bir dünyadaki organizmanın birbirine sıkı bir şekilde yapışmış hücreleri gibi duruyorlardı. Çünkü gözlerimiz, kilometrelerce uzanan elektromanyetik alandan sadece bir santimetreyi, aklımıza izin verilen renklerin sıkıştığı santimetreyi algıladıkları gibi, acının ve sevincin, korkunun ve zarafetin, mutluluğun ve umutsuzluğun tayfından algıladığımız da yine o kadardır. Ve yine de korkmuş bir şekilde çarpan, kalın gözkapakları olan aynı çiziğin içinden, aklımızın gözü ile düşüncenin parlak manzaralarını görüyoruz. Üst-düşüncenin veya alt-düşüncenin, üst-acının veya alt-acının ne anlama geldiğini yanmadan ve geceye geçmeden önce, yalnızca küçücük bir yarıgölge açığından (hayal gücümüzün düşleri ve ışık-gölgesi) hayal edebiliriz bunu. Orada, o yarıgölgenin içinde, gecenin sınırının sınırının sınırında, her şey, duymaya katlanabildiğimiz her şey söylendikten sonra bile hâlâ titreyen bölgede, her an kabuğunu salgılayan salyangoz ve etrafında döndüğü akkor ampule sevinçli bir şekilde kanatlarını yapıştıracak ve erimiş volfram merkezinde son mutluluk çığlığı ile yanacak kelebek olan benim hüzünlü, okunaksız kitabım doluyor.

Maarten ve Cedric, son iki haftanın öğleden sonrası vakitlerinde, birlikte veya tek başlarına, daha buluştukları ilk günden, gencin, kuzeydeki buzlar arasındaki macerasını anlattıktan sonra, bacakları arasındaki egzotik çiçeğini isteyen iki erkeğe de basit bir şekilde kendini teslim eden Liesbeth'in serin yatağında, son ışık ile tanışmışlardı. Yatak odasının her tarafında saçılmış küçük mum kalabalığının ışığında aralarına uzanmıştı ve iki

erkeğin de, derileri her ne kadar farklı olsa da aynı derecede beyaz ve pembe ellerinin, ince ve koltukaltlarında ıslak, ensesinde, saç diplerinin altında esnek ve tombul etini okşamalarına izin vermişti, sonrasında ise, uçlarındaki kalplerde etçil kimliklerini gösteren cinsiyetlerin içine girmelerine izin vermişti. Liesbeth'in bacaklarının arası o kadar güzeldi ki! Ve şimdi, ikisi birlikte, şüphenin acı çektirdiği kalpleri ile mucizeye ve ifşaya doğru ilerlerken –herhangi bir mucize gibi korkunç bir mucize ve kötünün ve mahvedişin ifşası olsa da–, Liesbeth'ten önce, daha çok banal yapılarla: Corrie, Petra, Gertie, Ans veya Joke'lerin bacakları arasındaki zift gibi saç tanelerine benzer şekilde parlak, siyah, kızıl gri kıl taneleriyle dolu plilerle (yeri değiştirilebilir vulvalar, ucuz su bardakları gibi anonim ve yine de, arada bir gittiği fahişelerin profesyonel ve filamingo çiçeklerinkine benzeyen parlak kırmızılıkları onu her zaman şaşırtmış olan organları yanında, mütevazı ve utangaç vulvalar) tanışmış olan Maarten, Liesbeth'in altın kabını, salyangozun bacakları gibi pütürlü kenarları kararmış ve kırmızı-kahverengi olan büzgülü dudakları olan kutsal kâseyi hatırlıyordu. Daha önce, hiçbir zaman, fışkırma anında, kendisinin fışkırdığını, hayatıyla, iliği ile, beyni ile, bedeninin tüm sıvıları ile, bütün hatıraları ve bütün projeleri ile, mistik kap dolana kadar, son noktasına kadar şebnem ve lütuf ile dolarak ve hayat veren bir su gibi taşarak onun şeklini alana kadar, tamamıyla aktığını hissetmemişti hiç. Maarten hiçbir zaman bir kadına âşık olmamıştı ve Liesbeth, ebedi ev işleri ve ebedi sosisli bezelye çorbası ile aklını kaçırtacak kadın değildi, Cedric de kaçırmamıştı ve belki de kimse bunu yapmayacaktı, fakat onun rahmi tamamen ve tamamen altındandı ve bir çocuğunki gibi tombul karnının içinden sönük bir şekilde parlıyordu. Onun mavi ve duygusal gözlerine bakmak, hafifçe terlemiş yüzünü,

orgazmı mutluluk dolu bir bekleyiş anında dişlerini açığa çıkaran üstdudağını görmek ve sonrasında, onunla birlikte, o baş döndürücü yükseklikten, o deliliğin ışığı her ne kadar büyük olsa da gözlerinizi sıkmadan şelalenin aşağısına atlamak ve her şey bitip kumsala atılan iki boş deniz kabuğu gibi kaldıktan sonra bile böylece, göz göze kalmak, Maarten için yine bir çeşit aşktı, çok bahsedilen nevrozdan daha zarif ve daha doğal bir aşktı. Liesbeth etrafında olmadığı zamanlarda, yokluğunu hiç hissetmiyordu ve onun Hollandalı geniş kalça kemiklerinin yanında yatıyor olsa da geceleri de rüyasında görmüyordu. Onu bir tek yatakta seviyordu, fakat o zaman tam ve mutlak bir masumiyet ile, aynı kutsal kabı, aynı sakrament ile Cedric'e de sunduğunu görünce, hiç kıskanmadan ve bir gün kaybedeceği korkusunu taşımadan seviyordu.

Kısa sürede, spektral şehir, gökyüzünde zig zag bir şekilde yansıyan, sürekli farklılaşan alınlıkları ve yüzen evlerle dolu aynı sonsuz kavisli kanalları ile, yerini başka bir şehre bıraktı. Uğultuyla gökyüzüne yayılmış ışık, iki adamın yolu boyunca güçlenmiş olmasına rağmen, Nieuwe Spiegel Straat'tan çıkıp, Prinsengracht'ı sınırlandıran sokağa döndüklerinde ani bir şekilde söndü. Fakat ardından, bu kez, hem ışık, hem gürültü, aniden, on kez daha güçlü bir şekilde patladılar ve şehrin kırmızı bölgesi ile bu duruma her ne kadar alışık olmuş olsalar da, ikisi de, oraya bir rastlantı sonucu ulaşmışlar gibi irkildiler. Şehrin romantik, kuzeyli ve ciddi sessizliği nerede kalmıştı? Siyah suların üzerinde eğilen taş köprüler neredeydi? Rorschach testinin resimleri gibi simetrik ve gizemli kanalların içine aynı şekilde yansıyan evlerin yalnızlığı ve sessizliği neredeydi? Cedric'i, aniden, Obor'un, Moşilor'un, Vasilica ve Marioara ile bindiği zincirli salıncakların, gelini, avcıyı ve oduncuları hedef aldığı tır kulübesinin hatırası delip geçti. Fakat burada,

kırmızı semtte, halkın animasyonu daha tehdit edici ve daha kasvetliydi. Güçlü bir şekilde aydınlatılan sokak, insanlarla doluydu. Çoğunun elinde birer bira olan tek başlarına veya gruplar halindeki erkekler, yüksek sesle konuşarak ve gülerek veya sadece aç bir şekilde vitrinlere bakarak, yukarıya ve aşağıya doğru akıyorlardı. Tam da sokağın köşesinde, o garip yerlere girişi koruyan bir dükkân vardı. Gündüzleri, vitrin, kırmızı kadifeden bir perde ile örtülüydü, fakat akşamları, kenarları onlarca ampul ile çizilmiş bu renkli vitrin, siyah deri şeritler ile giydirilmiş-soyunmuş iki bedeni sergileyerek içinde kasvetli derin deniz balıklarının bulunduğu bir akvaryum gibi parlıyordu. Ayakta duran bir kadın ve bir erkek; kadının mavi, büyük peruklu başı erkeğin omzunda, sutyeni, çıplak memelerini kaldıran bir kayıştan ibaret, iç çamaşırı, şeritleri arasından birkaç tane kıvırcık kıl tanesinin görünmesine izin veren bir ağızlığa benziyordu; erkek ise güçlü, zeytin tenli, üzerinde ise ipinin oyuk ve sert kalçaları arasından geçtiği küçük bir iç çamaşırı var. Yüzleri ifadesizdi, yapay kirpikli gözkapakları hareketsiz duruyordu; ayrıca vitrinde her şeye rağmen başka müstehcen nesneler de vardı: yapay penisler ve balıklarınki gibi açılmış ağızları olan kadın başları, kırbaçlar, zincirler, tasmalar, cırtlak kırmızı iç çamaşırlar ve hiçbir zaman eksik olmayan şişme kadın, Maarten'in küçükken oynadığı kaplumbağalarınki gibi pompaları olan vulvalar –o alanda birbirine sarıldıkları halleri ile, ikisi de canlıydı–. Manken kadın, jartiyerli siyah çorap içindeki bükülü bacağını erkeğin çıplak kalça kemiği üzerinde tutuyordu. Bacağında, tam da jartiyerin üstünde, iki tane sarı-mor parmak izi vardı. O hüzünlü hareketsizlik içindeki tek hayat işareti olan mat derileri altındaki arterlerin hafif çarpmasını algılayabilmen için, çok çok dikkatli bakman gerekiyordu.

Kanal kıyısı boyunca ve kanala dik bir şekilde düşen sokaklarda diğer akvaryumlar da sıralanmıştı. Hep aynı kırmızı ampuller, yine kırmızı renkli bir perde ile örtülü, hep aynı üst kattaki pencere, giriş katta ise hep aynı meşhur vitrinler. Bıkkın bir şekilde, ikisi de, tombul veya zayıf, uzun veya kısa, siyah veya beyaz bedenlere, aynı modelin yüzlerce tekrarına, ampullerin yakutunu yansıtan bacaklara, içerlerinde amber delikleri olan beyaz lekelere dönüşen yüzlere, sürekli aynı olan çıkıntıların üzerinde yuvarlanan sutyenlere, aynı tıraş edilmiş pubislerin üzerindeki dantel iç çamaşırlara, pencerelere yaslanan aynı ellere, aynı dışarı çıkarılmış kalça kemiklerine –aynen yaşlıların hayatlarının geçmesini ve bir geleceğe sahip olmaları için çok ilkel olan canlıların, bitkilerin ve salyangozların su dolu küplerinde bir meta-gerçeklikten gelip bazen camlarını tıklayan parmağa kayıtsız kalarak bekledikleri gibi hiçbir şeyin aynı bekleyişine– neredeyse artık hiç bakmıyorlardı. Fakat, kırmızı semtte doğal müzenin süslü akvaryumlarına girebiliyordun ve sonrasında, otuz gulden karşılığında, senin sedef spermlerin ile şişmiş, dolu ve esnek hayvanı okyanusun dibinde yatmaya bırakmak üzere, pirana veya lekeli müren düzeyine kadar gerileme veya grotesk çırpınmalar ve sarılışlar halinde aklının çekirdeğindeki parçalayıcı refleks eylemde bulunabilme hakkın vardı. Ağırlığından ve yanıklardan kurtulan sen ise, tekrardan suyun yüzüne çıkıyorsun, akvaryumu terk ediyorsun, sokağa çıkıyorsun ve cinsel birleşme sonrası hüznünden, sokak köpeği, sisli bir yalnızlığın kötü kokusu olan yalnız erkek hüznünden kurtulmaya çalışıyorsun (sabaha kadar kurtulamayacaksın).

Arada bir, tabii ki taşranın kim bilir hangi kasabasında torunları olan kır saçlı birer kadın da, heykele benzeyen ve aynen barok resimli büyük bir müzede

dönümlerce resimli tuvaller gördükten sonra (ahşabın içine işlenmiş gibi dik saçlı Vietnamlı kadınlar, popoları çıkık olan zenci kadınlar, yağlı dudaklı ve neredeyse pubisleri hiç olmayan Rus kadınlar, erkekler gibi geniş göğüsleri olan Kuzeyli kadınlar, konjonktivitli göz kapakları arasında şaşkın gözleri olan İrlandalı kadınlar, camın tümünü kaplayan şişman Hintli kadınlar, alt dudaklarında pirinç yüzükleri olan Togolu kadınlar), bakışlarını yangın su ağzının saklı olduğu dikdörtgen tablonun üzerinde dinlerken bulduğun gibi, seçebilmen için sayıları çok fazla olan kızlardan daha çok bakış çektiğinden –sapkınlık veya acıma hissinden dolayı– emin bir şekilde, sivri karnı ile eti soyulmuş bacaklarını birer vitrinde sergiliyordu. Yüzlerce kadının arasında, far ve ruj sürmüş, bol peruklu, göğüslerini yalancı kupları olan küçük ve süslü birer sutyenin içine sıkıştırmış, eşek arısını taklit eden bir kelebek gibi masum ve çekingen birer erkek de görüyordun, ya da daha doğrusu keşfediyordun.

Kırmızı dantelli iç çamaşırlar içindeki kadınlar, sokaklarda da, erotik programlı lokallerin karşısında dolaşıyorlardı, ısrarla seninle konuşuyorlardı, gülümsüyorlardı, elinden tutup, yorgun bir jazz müziğinin duyulduğu mekândan içeri sürüklüyorlardı. Cedric, kanal kıyısındaki kabarelerden birinde şarkı söylemişti ve karşısında müşteri avlayan dantelli çorap içindeki kısrağa selam verdi. Birkaç kavşağı geçtiler. Perspektifte, kanala doğru inen tüm sokaklar fahişeli vitrinlerle aynı derecede doluydu ve aynı çekingen erkeklerin akışı tarafından katediliyordu. Amstel tarafında pencereler daha seyrek olup, burada ya kadın canavarları ya da daha iyi bir yerin boşalmasını bekleyen yeni gelenleri barındırıyorlardı. Zenci, beklenmedik bir şekilde, silik ve uslu yüz hatları olan bir kızın irkilip sinirli bir şekilde kalça kemiklerini oynatmaya başladığı vitrinin önünde durdu.

O cehennemin dibinde, müşteriler nadir kuşlar kadar az olurdu. Coca, penceresinden çok az bir şey görüyordu ve daha da azını görmeyi umuyordu. Aslında karanlık sokağı ve yan vitrinde duran, arkadaşı olan ve sabahları bazen birlikte bir kahve içtikleri Hintli Gagan'ı da, hayaletsi bir şekilde görünen –siyah dudaklar, gözlerinin yerine derin ve kadifemsi delikler, karnının ortasında spiralli bir oyuk– camın içindeki kendi yansımasını da, fosforlu sutyen ve iç çamaşırını da, kırmızı ışığın yıprattığı etini de artık göremeyecek hale gelmişti. Gözleri, bir tek harekete duyarlı olan yırtıcılar gibi, sadece yağmurluk ve şapkalı tembel av olan erkek hayvana gerçeklik atfediyorlardı ve onu gördüğü anda, o zamana kadar hareketsiz olan kızın bedeni birden canlanıyordu, dudakları onu çağırıyordu, göğsü cama yapışıyordu, açık parmaklı elleri bir tutsağın ümitsizliği ile pencereye vuruyorlardı. Aynı zamanda, ikiz bir kardeş gibi gördüğü yan akvaryumdaki Gagan da canlanıyordu. Müşteri uzunca bir süre iki tarafa da bakıyordu, çekimser kalıyordu ve bazen, çok nadiren, vitrinin yanındaki kapıdan giriyordu. İlk pazarlık yapılıyordu ve anlaştıkları durumda, sıra, işe, günlük rutine geliyordu. Fakat Coca, o akşam, zencinin ve arkadaşının, dünyanın en eski malını satın almaya gelmediklerinden emindi. Çünkü Cedric de, kızı tanır tanımaz (daha önceden belirtilmiş olduğu gibi, kızın ayaklarının dibinde, kolu karmaşık bir müstehcenlikle süslenmiş, fildişinden, oryantal bir yapay penis duruyordu), onu tanıdığı işaretini verdi: kıyafetinin eteklerini ellerine alıp, piruetler yaparak ve parmak uçlarında emin adımlar atarak, adımları ile şeytani bir ritim tutarak, şimdi dirseklerine kadar kıyafetin içinden çıkan kollarını her tarafa açarak deli gibi oynamaya başladı. Kızın onu tanıması için birkaç hareketi yeterli olurdu, ama Cedric artık kendini dur-

duramıyordu. Yanaklarını şişirerek ağzından saksafon, washboard ve marakaslar gibi hareketler yapıyordu, tüm eklemleriyle oynuyordu, çember ve köprü hareketlerini yapıyordu, Baloo'nun ve maymun halkının yürüyüşünü taklit ediyordu ve en sonunda o kadar hızlı bir piruet yaptı ki, ak saçlı ensesinin görüntüsü, siyah ve parlak yüzünün görüntüsü ile örtüştü. Şimdi, Cedric, daha yoğun noktaları ve camsı bölgeleri olan şeffaf kenarlardan ibaret bir karmakarışıklıktı, olasılıkların bir bulutuydu, trajik ve yarısı yok olan bir Bacon'du. Kız ve Maarten, şaşırmış bir şekilde bakıyorlardı ona ve Cedric, elleri yan bir şekilde öne uzatılmış, parmakları açık ve gelmeyen alkışları dilenerek bir dizinin üzerinde zafer kazanmış bir vücut pozisyonu ile aniden durana kadar, ona bakmaya devam ettiler. İnce ceketinin altındaki gömleği şimdi sırılsıklamdı. Coca vitrinden kayboldu ve bir saniye sonra, yeşil bir kimono içinde sokağa çıktı. Erkekler, ona, kim bilir hangi inancın kadın hocasıymış gibi garip, alışılmadık, o ıssız kanal kıyısında neredeyse grotesk bir saygıyla bakıyorlardı. Birlikte siyah sulara doğru indiler, bir köprüyü geçtiler, yıldızların altında, deney farelerinin hafızalarının test edildiği fizyoloji laboratuvarlarındaki labirentlere benzeyen bir sokaklar ağında kayboldular. Burada vitrinler artık yoktu: bir kez daha eski, kasvetli ve korkunç derecede sessiz kale şehirdeydin. Kuzeyde, çatıların üzerinde, hafif bir şekilde aydınlatılmış büyük bakır bir kubbe yükseliyordu. Maarten tedirgindi. Sokaklar çok iyi aydınlatılmamış olsa da, başka türlü olmalıydılar. Evlerin önyüzlerinde garip bir şey vardı, çünkü genelde binalar süt gibi sisten ve örümcek ağından inşa edilmemektedir. Ayın sivri ışınları, sıvalarını delip geçiyordu. Duvarların içinden daha karanlık alanlar görebiliyordun: masif mobilyalar; hareket eden gölgeler görüyordun: içerdeki insanlar. Bir

kabuklunun hiyalin etinden bakıyor gibiydin. Sönük önyüzlerinin üzerinde henüz kurumayan pencereler vardı ve camlar daha yeni çizilmiş gibiydi ve öyleydiler de. Genç, baş dönmesi ile korkusunu zapt edip, parmağı ile bir kapının kahverengi tahtasına dokundu. Ama parmağını uzattığı yerde tahta yoktu. Renk, duvarın betimlenemez ipeği üzerinde uzanıyordu. Hiçbir kapı yoktu. Evlerin kendileri, yumuşak bir duvarın üzerinde boyanmışlardı ve şimdi, kenarları ile renkleri birbirlerinin içinde çözülüyordu. Yakın sürede, her şey bulanık, sönük bir gri halini almıştı, elinde uzunca süre yoğurduğun oyun hamuru gibiydi. Bir tek üstteki yıldızlar, duvarların içindeki son renk damlalarını da emiyorlarmış gibi tüm güçleri ile parlıyorlardı. Yavruağzı, akaju, fıstık yeşili ve mercan rengi yıldızlar, mavi, koyu kırmızı, safran ve turuncu yıldızlar, çürük vişne rengi, deniz salyangozlarının içi, peruze taşı gibi yıldızlardı. Gecenin tüm hüzünlü dekoru içindeki tek bir ev inanılır ve suların ortasındaki bir kaya gibi sertti ve meşhur savaşları canlandıran eski dioramalardaki gibi, çatışmanın geri kalanı, atlar karmaşası, havaya kalkmış kılıçlı eller, alevler içindeki ufuklar yarı daire şeklindeki bir tuval üzerine çizilmişken, sana doğru ilerleyen o gerçek nesnelerden (bir top arabası, hafif süvari eri üniforması giymiş bir manken, kurumuş bir ağaç) biri gibi duruyordu. Üçü de, o gerçeklik parçası tarafından neredeyse emildiler: cesaretli kavisleri olan bir alınlık ile biten, inanılmaz derecede dar, şekilsiz bir ev. Dört kat yükseklikte, alınlığın ortasında, ışıklandırılmış tek pencere olan yuvarlak bir pencere sarımsı bir şekilde parlıyordu. Amsterdam'ın üzerinde delice açan gökyüzünde, ikinci bir ay gibi duruyordu. Kapı, bir yaranın üzerinde kuruyan bir kabuk gibi koyu kırmızıydı. Coca kapıyı çaldı ve bir süre sonra, ahşap bir merdivenden inen adımlar

duyuldu. Beyaz bezden, kolalı bir bonesi olan yaşlı bir kadın, şüpheli bir şekilde onlara baktı, fakat en sonunda, sessiz bir onay gibi, arkasını dönüp merdivenleri çıkmaya başladı. Üçü de, boşluğundaki merdivenlerin bir matkap gibi döndükleri merdiven kovasının çok yüksek mavi-mor silindiri içinden kadını takip ettiler. Küçük sahanlıklarda, minik pirinç tabelaları ve merceksiz bakırlaşmış kapı dürbünleri olan ikişer kapı bulunuyordu. Yukarı çıktıklarında, üzerlerinde, bir tek çatı katının kepengi bulunuyordu, karşılarında ise yakıt yağı sürülmüşe benzeyen bir kapı. Kapının arkasında, damarlardaki kanını donduran, bir uçurum, siyah sulardan ibaret bir şelale, kaplanlardan on kat daha büyük bir kaplan, tüm odayı kaplayan, duvarların arasından boğuk ve kısık sesini gönderen tüylü bir örümcek uğulduyordu. Kapı o kadar güçlü bir şekilde titriyordu ki, ona değen Maarten, yanan bir sobaya değmiş gibi parmaklarını hemen geri çekti. Kaynar suya diri diri atılmış biri gibi çığlıklar atarak merdivenlerden geri koşmak isterdi (ne kadar da çok isterdi! ama hepimiz Tanrı'nın ellerindeyiz), bedeninin eti, eski bir kıyafet gibi geride kalana kadar koşmak isterdi ve bu şekilde bile, ruhtan ve ışıktan ibaret bir canlı gibi, koşma fikrinin kendisi kaybolana kadar koşmak isterdi. Fakat Maarten koşamıyordu. Hepimiz, hayatlarımız boyunca garip bir his yaşıyoruz: birinin, gözlerinin içinden baktığı birtakım maskeler olduğumuz, bir filozofun hücresinin pencerelerinden baktığı gibi aynı, yalnızca bir süreliğine bizi ödünç alan çok daha yüksek bir düşüncenin arabulucuları olduğumuz. İçimizden görünen gerçek halimizle, optik enstrümanlar olduğumuz, anahtarlıklara monte edilen ve içlerinden bir bazilika veya çıplak bir kadının göründüğü merceklerden olduğumuz. Maarten de kendisini böyle bir bakış açısı olarak hissediyordu. Eğer o, gözle-

rini kapatsaydı, eğer koşmaya başlasaydı (hayal edilemez bir olay, çünkü, gözbebeklerimiz, sefilliğin, çirkinliğin, iğrençliğin kendilerini onlara, çizgiler ve hayaller olarak şifreli bir şekilde gösterdiği zaman kaybolma kararını almıyorlar; onlar, görüntüyü bu şekilde algılamıyorlar, yaptıkları tek şey, bunu arkalarındaki daha büyük göze iletmektir ve bu göz de, gözyaşlarının ve kanın içinden geçme gücüne sahip tek varlık olan, her şeyi gören Göze, görüntü olarak değil, trajedi olarak gönderiyor; bu şekilde, her biri bir öncekinin simgesi olarak, birbirinin içine geçmiş üç tane göz gibi üç tane beyin, birbirini görmek için bütünleşiyorlar) sen, bu kitabın yalnız ve kaybolmuş okuru, bu satırlara dahil olan ve onları gönüllü olarak içine çeken sen, şimdi, bu hikâyenin çekirdeğinin çekirdeğindeki korunaksız, beyaz, kadifemsi güveyi takip eden örümcek olan, siyah ikiz Victor'un vizyonuna sahip olamazsın. Sonuç olarak, yüzüne, bir sondöre benzer şekilde, Maarten'in maskesini tak, Amsterdam gecesinin derin gölgesi ile kararan gözlerinin içinden bak ve içinde, mahvedici siyah bir alevin, sonsuz bir öfke, ordu ve büyük sularınkine benzeyen bir gürültü ile yandığı fırının kapısını aç.

Yaşlı kadın kapıyı açtı. Tümü, korkmuş bir şekilde, tek bir mumun aydınlattığı eski ve melankolik bir çatı katı odasına girdiler. Yuvarlak pencere, dışardan göründüğünden daha büyüktü. Girer girmez gözleri çocuğun üzerine sabitlendi. Sol taraftaki duvarın yanına yerleştirilmiş, ahşap parmaklıkları olan bir çocuk, yatağında ayakta duruyordu. Altın rengi kıvırcık saçlardan bir tacı, yarı gölgenin derinleştirdiği siyah gözleri, mum ışığının üzerlerinde hafif bir şekilde titrediği yumuşak yanakları vardı. Söz konusu ışığın altında yanakları o kadar şeffaf bir hal alıyordu ki, bir an için, yüz derisinin içinden, karanlık bir şekilde, çenenin kemiklerini, uçlu sapan ke-

miğini, yetişkinlerinkinden daha büyük ve daha gizemli göz çukurlarını gördüğün hissine kapılabiliyordun. Yatağın korkuluğunu sıkan kırmızımsı parmaklar da şeffaftı, öyle ki, tırnakları, içlerinde bir ışık kaynağı varmış gibi pembe bir ışık saçıyorlardı. Onu her gün görüyor olmasına rağmen, Coca, erkek oğlan aniden bakış alanına girdiğinde, her zaman bir kendini kaybetme anı yaşıyordu: Mircişor ile aynıydı, sol yanağındaki gamzesine kadar, mahalle çocuklarının ekşi kokusu değil de bir vanilya ve mango kokusu olan odanın içine saçtığı kokuya kadar aynıydı. Kaburgalarına tutturulmuş iki büyük rengârenk kanadını, Bükreş ve Amsterdam'ı çırparak, kız, ondan çok daha yüksek ve karmaşık olanların dileklerini yerine getirmişti. Silistra sokağında oturan genç işçi ailesi, daha en baştan vızıltılı bir komplonun içinde bulmuştu kendisini. Ve tüm bu olanların başlangıcı, istediğin kadar, iki yüzyıl öncesinin resim yeteneğine sahip, arada bir acemi bir Banatlının siyah gözlerinden bakan Polonyalı asil Witold Csartarowsky'ye kadar veya itfaiyecilerin başı Vasile Badislav'a kadar geri götürülebilirdi. Ve ikisi de, etraflarında şaşkın böcekler gibi dönen, onları, hiçbir zaman bile hayal edilmeyen yollara iten, etraflarında yeni canlılar oluşturup var olanları yok eden, gerçek ve halüsinasyon arasındaki duvarı yıkan -polaritelerini o kadar sık değiştirerek!- ve gerçeğin aralarından sadece bir hayatı, -ne en başarılı ne de en inanılır olanı- temsil edebileceği kadar başka akli, hayali, fraktal dünyalar meydana getiren haberciler tarafından takip ediliyorlardı. Eski tablolardaki gibi, başları aşağıya doğru ve kanatları açık bir şekilde gökyüzünden inen haberciler, hikâye ilerledikçe katlanarak çoğalıyorlardı ve en sonunda, genç ailenin, ışıktan ibaret bir güvercinin veya büyülü gri bir ışıltısı olan büyük bir incinin içinde yaşıyor görünmesine yol açarak, her şeyi, sedef kanatlardan ibaret bir sis örtü-

yordu. Hikâyenin kendisi haberci oluyordu, belki de hikâyenin kendisi, dantel kanatlarını güçlü bir şekilde çırparak, kim bilir ne tür bir sahneye, temiz ve fakir bir odanın içinde dokuma tezgâhında halı dokuyan genç bir kızı gösteren bir sahneye ilerleyecekti, üzerinde birkaç tane zambak çiçeği olan bir çubuğu uzatarak ve kadınların arasında onun mutlu olup sevinmesi gerektiğini yüksek sesle söyleyerek ona yaklaşacaktı. Biri –herkes? herkes bilenlerden miydi? güney Felemenkçe'de bir şeyler söyleyen o yaşlı kadın bile mi? Ve vitrinlerdeki bütün fahişeler mi? Gagan, bilenlerden miydi?– Maria'nın ikiz doğuracağını bilmişti (neden olmuş muydu? Kehanette bulunmuş muydu? dünyanın bir modelini inşa edip bir brachiosaurus'un ayağı altında ezilip kalan bir tırtılın, devirler sonra, bir papazın günaha düşmesine nasıl yol açtığı ve Antiller'deki bir kanat çırpışının Malezya'da bir kasırgaya yol açtığı ile eğlenerek, dünyadan daha geniş olan kafatasında sürmesine izin vermiş miydi? Kaydeden ve numaralandıran, evrenin bütünündeki her alt partikülü takip eden, romancıların, kronolojileri hesaplayıp kitabın her sahnesindeki yüzlerce karakterin yaşını buldukları gibi hızını ve gidişatını her bir zamansal bölümde tekrardan bulacak şekilde hesaplayan Maxwell'in cini miydi?) ve ikizlerin ayrılması gerektiğini de anlamıştı, çünkü aksi takdirde Mircea, o ana kadar, bir sene boyunca ona her gün gülümseyen kendi yüzünü artık aynada göremediği için delirmiş bir şekilde, ufak ve aklın, yazının içinden filtrelenerek geçecek ve aksi takdirde ince duvarları olan bir kap gibi onun katedenin gözünü ve kafatasını delecek olan ışığı kabul edebilecek kadar yoğun bir yazının metni, dokusu, yapısı ile örtülü kâğıttan göz kamaştırıcı bir ayna inşa edeceğine, sonsuzluğa kadar Victor ile, mutlu ve kendine yeterli olan bir devre içinde birbirinin gözlerine bakacaklardı. Fakat eğer, Mircea ki-

tabı yazacak olsa da, bedeninin galaksi imparatorluğunun her bir kuarkı ve onu bir yana veya bir diğer yanına iterek, sıkıştırarak, küçülterek, ona bir dürtü veya bir bilgi vererek derisine –ve retinasının özel derisine– değen her bir foton, neden ve etkilerden ibaret bir zincirin sonunda, yıllar sonra, bir kelimenin (temiz kâğıt dokusu üzerindeki karmakarışık kirli bir iz) ortasındaki bir harfin yazılmasına yol açsa da, Victor, tam tersine, mahvedici canavardan, kaosun ve ümitsizliğin ajanından, kitabın etrafındaki hayal edilemez alanın, kitap kapağının ötesindeki siyah boşluğun icatçısından başka bir şey olamazdı. Kutsal-Yağ-Sürülmüş, Barışı-Getiren, görünmez karşıt ağırlığı, şeffaf ve kötü kokan kurşunu (aydınlık-karanlık, iyi-kötü, elektron-pozitron, Hton-Antihton, Mesih-Antimesih, insan ve toprağın yüzü altında her birimizin ayak tabanlarına basarak baş aşağı yürüyen kendi yer altında yaşayanı), aklın katlanamadığı ve dilin anlatamadığı karanlıkların içine daldıkça yükselecekti. Cinayet-İşleyen, Kurbanını-Arayan, ilki ile aynı anda, su ve ruhtan aynı övülden ve aynı spermden doğmuştu ve etinde onunla aynıydı. Fakat övül, kirpikler tarafından itilerek, tüp boyunca, kıyamet meleği trompeti boyunca inen büyük gezegen, en baştan beri bipolardı ve çok boyutlu kader, en baştan taraflı olmuştu. Hayvan kutbunda, küçücük fazladan şans, bitki kutbunda, dayanılmaz bir boşluk çiçeği. Yanında, bir çocuğun nefesi bir termonükleer patlama sayılacak bir sıcaklık esintisi, hafif bir şekilde övülün bir tarafını aydınlatmıştı; diğerinin üzerine, Dünyanın, Ayın üzerindeki gölgesi gibi, serin bir gölge damlası uzanmıştı. Ve övül, kozmosun rüzgâr ve lütuf kuyruğu içinde, son dördüne ulaştığında, ikisi de, aynı ve zıt, sarılmış ve düşman olarak artık varlardı, çünkü Maria, altın saçlı iki bebek doğurmuştu ve şimdi, gül bahçesinde, sağında bir baş melek, solunda başka bir baş

melek ile, ikisi de büyük ve ciddi gözlü olan, ikisi de kutsayan iki çocuğunu kucağında tutarak tahta oturuyordu. Fakat biri, sağ kolundaydı, diğeri sol kolunda, birinin kaşları arasında pırlanta, diğerinin kükürt tanesi vardı, biri annesinin kalbinin karşısındaydı, diğeri görünmeyen organın, sanallığımızın bir kanıtı olarak hepimizin sağında bulunan buzdan kalbin karşısındaydı. Çünkü iki akciğerimiz, iki böbreğimiz, iki beyin yarım küremiz ve iki eşeysel bezimiz olduğuna göre, biri başka bir boyutta unutulmuş olan olmak üzere, iki tane kalbimiz de vardır. Victor, Maria'nın sağ göğsünden, kaburgaları altındaki buz kütlesinden soğuk bir süt içmişti. Onun gerçekdışılığından ortaklaşa meydana gelmişti ve gerçekdışı kalması gerekmişti. Bedeninin her bir hücresini inşa etmiş olan ve omuriliği boyunca iletilen her bir elektrik dürtüyü kontrol eden bir isteğin aleti haline gelerek, Coca, '57 senesinin sonbaharında, Victor'u Ma'am Catana'nın avlusundan kaçırmıştı ve dik bir şekilde, arkasından gelen trajediye katlanmıştı. Ondan sonra, asla çocuğun izine rastlanmamıştı, Costel ve Maria ise, ümitsizlikten delirmiş bir şekilde, hayatta kalabilmek içinde, bir hikâye icat edip sonsuza kadar o hikâyeyi akıllarına saplamaktan başka bir çare bulamamışlardı: iki çocuk da, aniden pnömoni hastalığına yakalanmışlardı –ondan sonra bunu hep diyeceklerdi– ve hastaneye götürülmüşlerdi. Salak bir hemşire, Victoraş'ı, hastane odasında pencerenin altına koymuştu ve çocuğun durumu ciddileşerek, en sonunda ölmüştü. Bükreş'in kenarındaki bir mezarlıkta, annesinin ve babasının, çiçeklerle dolu o küçük mezarda o kadar çok sevdikleri o küçük bedenin bulunduğunu birbirlerine ikna etmeye çalışarak bir süre gittikleri temsili bir mezarı da vardı, fakat en sonunda, geride kalan çocuklarına sevinerek, mezarı da, diğer çocuğu da unutmuşlardı. Bir sonraki senelerde, doğal bir şüphe, Maria'nın kalbini

ürkütecekti ve korkunç çarpıntı, bu olanaksız dünyanın içinde, sürekli genişleyen bir dalga gibi gittikçe daha çok yayılacaktı: ya kaybolan Mircea ise? Ya, diğerinin yerini alan tatlı çocuk, kapının eşiğinde, ihtiyar Catana'nın yanına oturup sürekli aynı şeyi soran –"Dede, çok da yaşlısın, / Ama nine ile nasıl yaşarsın?"– Victor ise aslında? Yüce Tanrı'nın yüzünü taşıyan ihtiyar da, sürekli aynı cevabı veriyordu: "Kedi ile köpek gibi mi?" Fakat Bilenler için tekerlek işkence yöntemine benzeyen bir parçalanma ve kazığa çekme gibi bir acı olan bu ürperti, Maria için artık fazla bir anlam taşımıyordu. Victor veya Mircea, nasıl ki bundan sonra o kadar saplantılı bir dikkatle büyütecekti! Olağanüstü yer altı mezarında kaybolan Catana'nın cenazesine katılmak için ilk kez evden çıkıp, birkaç saat sonra eve döndüğünde, çocuğunu ağlamaktan morarmış, terler içinde kalmış ve tüm komşuları apartmanın kapısında toplanmış bir şekilde bulacaktı. En baştan beri, eşler bir şeyi çok iyi bilmişlerdi: Mircişor'un, hiçbir zaman, ikiz bir kardeşi olduğunu bilmemesi gerektiğini. Costel ve Maria'nın, onu Vasilica'ya bırakıp, delirmiş bir şekilde polis merkezlerini, hastaneleri dolaştıkları, sersem bir şekilde sokaklarda yürüdükleri, tanıdıklara ve yabancılara sordukları, her tarafı kaplayan karları, kırmızı karanlık semaları, kirli ışık lekelerinde etkileyici bir şekilde karın yağdığı, mahalle fenerlerinin yandığı o aralık ayında, çocuk henüz bir buçuk yaşlarındaydı. Geceleri ise, dışarıdaki fırtınanın uğultusunda, kadın, çığlıklar atıp elleri ile yüzüne vururken, zayıf ve çok genç kocası da, saçları gözlerinin üzerine dökülmüş bir halde, yukarıya kadar karlarla kaplı pencerenin kenarında oturup, öfke ve keder, kendinin bile kime karşı olduğunu bilmediği aciz bir nefret hissederek üst üste sigaralar içiyordu. Vasilica'dayken, Mircişor da geceleri, ayakta sallanırken ağlıyordu, belki de yeri değiştirildiği

için ve annesinin yokluğundan dolayı, fakat özellikle de kendi yokluğu karşısındaki korkudan, çünkü kesinlikle Victor onun için aynada gördüğü kendi yüzü olmuştu, kendi görüntüsünü ona bakarak, onunla birlikte gülerek, agulayarak ve ilk kelimeleri söyleyerek oluşturmuştu bile. Birbirlerinin yüzüne değerek, ellerini birleştirerek ve acemi bir şekilde birbirinin kıyafetlerini çekerek... Dudeşti-Cioplea'da yaklaşık iki hafta kalmıştı ve bu süre içinde, neredeyse hiç yememişti, Nicu, bazen Vasilica ve hatta o zamanlar yedi yaşından daha büyük olmayan Marian tarafından evin içinde dolaştırılırken sürekli ağlamıştı, ta ki, en sonunda, durumu kabullenmiş Maria, hayatında hiç olmadığı kadar zayıf ve yüzü kararmış bir şekilde, onu Silistra'ya geri götürene kadar. Fakat çocuğu, birbirlerini avutarak ve sevgilerini birbirlerinin üzerine dökerek, yanında, göğsüne yapışık bir şekilde tutmak için götürmemişti, çünkü Maria o zamanlar Donca Simo'da çalışıyordu ve iki haftadan daha fazla bir süre için izin alamamıştı. Orada herkes dönmesini bekliyordu, çünkü adeta işinde yarışıyordu Maria, normları aşarak, sağlığına zarar vererek, akciğerlerini tüylerle doldurarak aynı zamanda sekizer tane dokuma tezgâhında çalışan kızlardandı, ustaları ise, atların sırtından çıktığı gibi buhar çıkan yanan sırtlarına arada bir, birer kavanoz su döküyordu. Siren çaldığında, bu kızlar üzerlerine birer eski püskü palto çekiyorlardı ve terlemiş halleri ile fırtınanın içine çıkıyorlardı. Geceleri uyuyamıyorlardı, çünkü saatlerce, büyük salonun içindeki onlarca dokuma tezgâhının şelale uğultusu ısrarla kulaklarında duyuluyordu. Yıllar sonra hastalıklarla dolacaklardı: romatizma, astım, varis, fakat şimdilik gençtiler ve kafalarına hiçbir şey takmadan karın içine çıkıp, permalarının bukleleri parlayan yıldızlarla dolu bir şekilde evlerine, mahallerine gitmek için henüz çok bilgisizdiler. Bu yüzden, Banatlısı, sürekli tör-

pü yaptığı ITB- Bükreş Ulaşım İşletmeleri atölyelerinde yeterince kazanmadığı için ve başka seçeneği olmadığından, Mircişor'u herkes gibi bir kreşte bırakıp dokuma fabrikasına geri dönmeye karar verdi. Orada neredeyse onu da kaybedecekti, çünkü birkaç hafta sonra, bir tek ağlamaktan yorgun düştüğünde uyuyan, emziğe bile hayır deyip ancak çok acıktığında yiyen küçücük mavi bir iskelete dönüşmüştü. En sonunda, annesi işi bıraktı ve gün boyunca oğlu ile vakit geçirmek için, ona resim çizip hikâyeler anlatmak için, çocukluğunun şiirleri olan *Un pitic tare mic** ve *Păsărică albă-n cioc* okumak için ve "boyarlar" gibi yastıkların arasına oturtmak için evde, Ma'am Catana'nın avlusundaki zemini çimentodan olan küçük odada kaldı. İneği olan bir komşusundan taze süt satın aldı– ve dünyanın bile haberi olmadan şehre getirilip fabrikalara sokulan genç kızların ve erkeklerin büyük çabalarla ve acılarla, fakat aynı zamanda hendeklerde gülümseyen, hapishanelerde gülümseyen, getolarda gülümseyen ve hatta toplama kamplarında gülümseyen insan resimlerindeki gibi her şeye göğüs geren ve her şeyi yenen gençliğin aydınlık bir gülümsemesi ile çile çektikleri o yıllarda işçilerin zavallı yemekleri olan –makarna ve marmelatla da tıka basa besledi. Çocuk, U şeklindeki o küçük dünyada büyümüştü, donmuş pencerelerdeki felaket, dağlar kadar kar yığınları, kabanlar, gocuklar ve galoşlar giymiş ve Rus şapkaları takmış komşuları, bakışlarından girip optik sinirler aracılığı ile beynine ulaştığında çocuğun anlayabileceği (Anne, bak! Amcanın şapkası var. Bak, Işa, gördün mü, ne yapıyor? Karı temizliyor!" ve çocuk, adamakıllı giydirilmiş bir şekilde büyük gözlerle bakıyor ve yarı açık kapıdan buharlar çıkıyor...) fakat beyni henüz çok sabit bağlantılar olan "kış" "insan"

* Çok küçük bir cüce. (ç.n.)

ve "Rus şapkası" anlamını taşıyacak dendrit dallanmaları kuramadığı için aklında tutamayacağı, bunlar ancak işlenip yorumlandıklarında oksipital lobuna götüren yolu bulan görüntüler olduğu için hatırlayamayacağı son derece soğuk bir kış yaşamıştı. Altın kıvırcık saçları olan küçük çocuğun bedeninin, zakkum çiçeklerinin deli kokusu içinde yüzdüğü o yaz da neredeyse aynı derecede kaybolmuştu. Üç yaşına kadar, Mircişor, Silistra'daki avluyu bir baştan bir başa katedecekti, topal köpek Gioni ile oynayacaktı, onun kadar büyük olan kırmızı ve sarı lalelere bakacaktı, masanın üzerindeki büyük kömür ütüye değip yanacaktı (ve sonrasında –o kadar berrak bir şekilde!– gelecekte rüyasında o kadar sık gördüğü fakat o zamanlar tarif etme diye bir kavram henüz doğmadığından ve her şey bir arada olup, bulanıklaşıp birbirinin içinde şeklini değiştirdiği için tarif edilebilecek bir oda da olmadığından, hiçbir zaman, hakkında hiçbir şey söyleyemeyeceği o odada, eli, su dolu bir ibriğin içinde nasıl beklediğini hatırlayacaktı). Hindiye "Al sana, benim gibi kırmızı boncukların yok" diyerek onu kızıştıracaktı, bir süreliğine, avludaki birileri tarafından getirilip kümeste diğer hayvanların arasına bırakılan dişi tavus kuşu ile erkek tavus kuşuna şaşırmış bir şekilde bakacaktı ve bulunduğu ülkenin mülayim devleri –annesi, babası, komşuları, bakkaldaki satıcı kadın– tarafından herkesin kucağında taşınarak her gün havaya kaldırılacaktı ve herkes onu şımartacaktı, öpecekti, sonrasında ise, Mircişor, Abu-Hassan gibi, acizliğin mutlak gücüne şaşarak, mutlu ve korkmuş bir şekilde hem gülüp hem ağlarken ekstatik bir şekilde semaya kaldırılarak, geniş, kırışık, sakallı, demir dişli, çiçekli başörtülü yüzlerine yakınlaştırılacaktı, onu çevirip birbirlerine fırlatacaklardı, devasa zeplinler gibi onu havanın içinde taşıyacaklardı. Bir süre bir anaokulunda çalışan hırsız Victoriţa, eteklerinin al-

tında sakladığı lokum ve bisküviler getiriyordu ona. Lokum yumuşak, camsı, yeşil ve pembeydi, üzerinde ise pudra şekeri vardı. Dünyada ondan daha tatlı bir şey yoktu. Hey Nicu abi, onu her ne zaman görse kucağına alıyordu ve şakadan kaşlarını çatarak "Ne yapıyorsun hey, seni gidi çocuk?" diyordu sert bir şekilde. Sonrasında onu bisikletine bindirip semtin içinde, kalbini korkutan yabancı ve garip sokaklarda gezdirip, üst katı ve koridoru olan U şeklindeki evleri sanki dünyanın inşa edilmiş olduğu güç çizgileri üzerinde büyük bir mıknatısmış gibi hemen geri, eve getiriyordu. Onun Kudüs'üydü o ev, dünyanın ortasındaki ölçülemez derecede yüksek dağıydı. O ise, herkesin bakışlarını yönelttiği Allah'ın hikmetiydi. Herkes ona hizmet ediyordu, en ufak mırıldanmasında herkes ona doğru atlıyordu, onu besleyip şımartıyorlardı, ölçülemez özelliklerini gösteriyorlardı. İçkiden, Tropikal sarmaşıklar gibi olmuş varislerinden, dökülen posasından kötüleşmiş ev sahibi kadın bile onu seviyordu ve çocuk etraftayken, iyi niyetin ne olduğunu bilmeyen o, utanıp çekiniyordu: "Mircică anneciğim, gel yaşlı kadına! Gel de yaşlı kadın sana güzel bir şey versin..." Bir tek Coca, o zaman "küpe" diye adlandırılan, şekerler gibi kokan ve yavruağzı beresini belirsiz bir hale gibi takan kestane rengi saçlı kız, bir gün, Maria'nın, Costel'in ve oğullarının Silistra'dan taşınmalarından biraz önce, '59 senesinin ilkbaharında, sanki yerin içine girmiş gibi kaybolmuştu; bir daha onu gören olmadı. Maria'nın bile, iki kayıp arasında, yaklaşık olarak iki sene önce gerçekleşen Victoraş'ın kaybı ile fahişenin kaybı arasında bir bağlantı olduğunu düşünmemesi garipti, çünkü o kadar kısa bir sürede aynı avludaki iki insanın tamamen kaybolması dedikodulara ve şüphelere yol açmalıydı. Victoraş'ta da olduğu gibi, polis (geleneksel domuz yüzleri olan iki çavuş) gelmişti, herkese soru sormuştu, Coca'yı ülkenin tamamında arat-

tırmıştı... Oradan, gizli ajanlı filmlerdeki gibi yağmurluğunun yakası kalkmış olan bir sivil de geçmişti... Fakat kısa sürede her şey sakinleşmişti, çünkü diğerleri gibi köyde akrabaları yokmuş gibi duran değersiz fahişe, semtte hiç kimsenin umurunda değildi.

Genç kadın, elini uzatıp acemice alnındaki saçlarına dokunan çocuğun karşısında uysal bir şekilde diz çöktü. "Coca" dedi berrak ve yine de onun yaşındaki çocukların sönük sesi ile. Alnında yazılı olan ve ilk kez bir aynaya bakana kadar, yani aklın saydam katmanlarına en sonuncusu, civadan olanı ve diğer katmanların aynaların meyvesi olan son kelimeyi, ben kelimesini meydana getirmek için içinde yansıdıkları katman eklenmeden kendini göstermeyen yırtıcı hayvan numarasını okuma gücüne sahip olmadan, masum, tatlı, kendi kaderinin farkında olmadan gülümsüyordu. Tabii ki küçük Adolf da, Avusturya dağlarında kaybolmuş bir köydeki çocuk yatağında aynı şekilde gülümsemişti. Issız bozkırlarda bir çadırda doğan Cengiz de kollarını aynı şekilde annesine uzatmıştı, bir zamanlar, kıkırdayarak, kelimeleri yanlış söyleyerek, dünyaya sorgulayıcı gözlerle bakarak, dünyaya hep kan ve aşağılık getireceklerini bilmeden; seri katiller de ve daha iyi ve daha dürüst dünyalar inşa edenler de, bedenin katilleri de, ruhun katilleri de, hırsızlık yapacak olanlar da, yalan söyleyecek olanlar da, başkalarını aldatacak olanlar da, zina işleyecek olanlar da, ölüleri çağıracak olanlar da, kendi kendilerine yontulmuş yüzler yapacak olanlar da, anne ve babasına saygı göstermeyecek olanlar da, Tanrı'yı bütün kalpleri, ruhları ve güçleri ile sevmeyecek olanlar da aynı şekilde gülmüşlerdi. Küçük Adolf, yanaklarında gamzeler açarak sana güldüğünde, kehanette bulunma özelliği sana verildiğinde ve panoramik bir halüsinasyonda Maidanek ve Dachau ve Auschwitz'deki cehennemleri gördüğünde, yapabileceğin tek şey,

Tanrı'nın halkları yer yüzünden biçtiği emanet usturası karşısında Zosima gibi kalbini uysallaştırıp diz çökmektir, çünkü, cinayet işleyip sakat bırakacak olanları, daha kundaktayken öldürmek, çarmıha gerilmenin yaşanmamış olmasını ve İsa'nın herkesin günahları için ölmemiş olmasını istermiş gibi isyan ve dini aşağılamak olur. Kadın, (gözleri kapalı bir şekilde belki de çok hararetli dua ettiği) bir süre sonra kalktı ve daha bir gün önce, Mircişor'u Maria'nın kucağından aldığı gibi, yine küçük oğlanı kucağına aldı. Hollandaca bir şeyler söyledi, çocuk ise, iki yabancı erkeğe korkmuş bir şekilde bakarak cevap verdi ve ancak çocuğun kelimelerini serpiştirdiği gırtlaktan çıkan seslerini duyduğunda, onun başka bir zamandan ve başka bir dünyadan geldiğini anlıyordun, çünkü onun küçücük ses çıkarma sisteminin, daha yeni açılmış bir gelin çiçeğine benzeyen gırtlağının ve bir midye bacağına benzeyen nefes borusu ağzının hiçbir şekilde böyle sesler çıkarması mümkün olamazdı. Coca, çocuğu göğsüne bastırarak, Maarten'e döndü, ona doğru iki adım yaptı ve yanında durdu. Bir an için Cedric, genç, mülayim ve mütevazı bir ailenin, duvarlarında bakır kaplar asılı olan küçük evlerinin önünde duran, bir çocuk ile kutsanmış bir kızın ve erkeğin görüntüsü ile karşı karşıya kaldı. Maarten, Victor'un saçlarına ve ensesine dokundu, derisinin hafif ıslaklığını hissetti ve aniden, o ana kadar zapt etmeye çalıştığı korkusu beynini şişirdi. Çünkü çocuk, ilk kez şimdi, bir kralın ciddiyeti ile, bir aksoltlın gaddarlığı ile yüzüne bakıyordu. Büyümüştü, bir kayanın içine kazınmış bir Buddha gibi devasaydı ve saydam derisinin gözeneklerinden gözle görülür bir şekilde, odanın içinde öfkeli bir şekilde çırpınan siyah bir alev saçıyordu. Oda da şimdi, gencin, zemindeki taşlarında buz gibi gözlerini Maarten'in gözlerine sabitlemeye devam ederek, başı tavana değene kadar gittikçe büyüyen canavarın karşısın-

da neredeyse görünmez bir nokta gibi durduğu, tavanında ise resimler olan devasa bir kutup gibi genişlemişti. Sonrasında, kavisli sırtı ile kutbun içinde genişleyerek, dizleri üzerinde çömelerek, adamın kafatasındaki basınç dayanılamaz olup, kafatası parçalar halinde etrafa saçılarak tüm kutbu doldurana kadar genişledi ve o yumurtadan, kanatlarını dünyanın üzerine uzatan aklın deli sanrısı büyüdü. Maarten, tüm eklemlerinden titreyerek Coca ve Victor'a, kaçma şansı olmadan veya gözlerini çocuğun gözlerinden alamadan, dünyaya o an için geldiğini bilerek sessiz bir şekilde bakıyordu. Hâlâ, gözlerine acımasız bir şekilde bakılarak, zemine yuvarlandı, Cedric onu dışarı sürükledi ve neredeyse sırtında taşıyarak spiral merdivenleri indi.

Dışarıda, sabahın hafif seyrelmiş havasında, heykeladamlar fenerlerin aydınlattığı geniş kanal kıyısında onları bekliyorlardı. Kaidelerinde donakalmış onlarca, yüzlerce kişi vardı ve tümü, yüzlerce uyurgezer aynı zamanda aya bakıyormuş gibi son kattaki yuvarlak pencereye bakıyorlardı. Eskilerin kralları ve filozofları, hetairalar* ve ünlü katiller, bedenlerinin etrafına peplos-lar, yılanlar, zırhlar ve tüy şallar sarmış, zaferci veya trajik pozisyonlarda bakır ve demir insanlar, mavi ve siyah insanlar. Sıcak gecenin içinde kamburlar ve polidaktilliler, hidrosefaller ve fil hastalığına yakalanmışlar, altı tane meme çifti olan kadınlar ve iki tane başları olan erkekler vardı. O kalabalığın içinde, üzerinde yakut rengi bir kıyafet ile bir lirin dinlendiği boş bir kaide de vardı. Maarten rüyadaymış gibi ona doğru ilerlerdi, togayı giydi ve liri ellerine alarak ahşap kasaya çıktı. Orada, duyulmayan bir şarkı söyleyen açık ağzı ile ve hareketsiz telleri çimdikleyerek, diğerlerinin tümü gibi, yuvarlak pencereye

* Antik Yunanistan'da fahişe. (ç.n.)

doğru bakarak yüzlerce heykelin arasında donakaldı. Cedric omuzlarını kaldırdı, *In Your Own Street Way* şarkısını mırıldanarak kıyıya doğru yaklaştı ve kanalın içinden sıra nöronları sulayarak yumuşak ve ışıltılı bir şekilde akan kara kana uzun bir süre baktı. Sonrasında, hafifçe ıslık çalarak, gölgesi ile gittikçe daha çok karışarak aşağıya doğru, sokağın karanlık başına doğru yöneldi. Bir süre, bir tek ince ve yumuşak mırıltı suların şırıltısından ayırt edildi, sonrasında ise sonsuza kadar onunla birleşti.

Odada, iki kadın da çocuğu gömleğinden çıkardılar ve çıplak bir şekilde, ayakta, ikisi de onu karanlık bir mutluluk ile inceleyerek masanın üzerine koydular. Çünkü Victor'un cinsiyeti ereksiyondaydı ve mumun ışığında yarı saydam görünen erkeklik organı, normal bir erkeğinki kadar büyüktü. Coca, dünyasının merkezindeki hayvani ve muhteşem organa, aklın yarım küreleri arasındaki nasırlı esnek cisme, ucunda parlak ve zarif kalbi olan sert etten menhire* büyülenmiş bir şekilde bakıyordu. Her gece, vajinasının üzerinde sert bir avuç gibi sarıldığı, okşayarak, ıslatarak, rahim dolmenine sedef yağmurlarını dökmeye ikna ederek bedeninin dışa dönük dudaklı açıklarına kabul ettiği tüm erkeklerin cinsiyetleri ile aynıydı. Ortadaki kanepenin, kurbanların kesildiği bir sunağa benzediği vitrinli ve kırmızı perdeli odasında, kaç kez ilahın boğa boynuzu tarafından yarılmasına izin vermemişti ki, Asurlu bakire kızlar gibi, onların ilk damadı olan taş penise kaç kez oturmamıştı ki? Her zaman aynı katil, karanlık ve acımasız papaz olan erkeğin karşısında diz çökmüş bir şekilde, dudaklarının arasına, ters bir messa-nın, kara ve bir zamanlar şehvetle sütünü emdiği anne meme ucundan başka bir şey olmadığı için yine de garip derecede sakinleştirici olan bir ayinin ekmeğini

* Sütun şeklinde taş anıt. (ç.n.)

kabul etmemişti ki? Evet, tüm erkekler tek bir erkekti ve binlerce şişmiş yılan, Victor'un, gelişmemiş, bakılamaz, müzelerdeki sakat bebekler gibi canavara benzeyen bir siyam ikizi gibi belinde taşıdığı ile karışıyorlardı. Fahişe, dünyadaki tüm erkeklere karşı hissetmeye başladığı alt üst edici bir acıma hissi ile çocuğun ayak topuklarını yakaladı ve gözleri yaşlar içinde başını, çocuğun bacaklarının üzerine bıraktı. Bukleli saçları, camdan saç taneleri gibi sönük bir şekilde ışıldayarak masanın üzerine döküldü.

Maarten'in (arada bir Damrak'ta, yağmurda ve rüzgârda, kaidesinin üzerinde donakalmış bir şekilde gördüğü) gelişinden neredeyse bir sene sonra, Coca, eve götüren yolu bulamamıştı. Bu kez, kız, daha çok sıradan bir elbise içinde henüz çok soğuk olan havanın içine çıkıp odasının kapısının kilidini taktığında sabaha yakındı. Sokak, şimdi, gece boyunca orada dolaşıp duran erkek sürüsünün pislikleri ile doluydu. Fakat özellikle de sessiz ve kötü kalpliydi, çünkü, bir tek arzu ile şişmiş beyinler için anlam taşıyan ve onun gibi olan dünyadaki tüm sokaklar gibi, müstehcen dergiler ve filmler gibi, Coca'nın sokağı da, sabahları, hüznü ve aşksız birleşmenin boşluğunu gösteriyordu. Göz altı morlukları çok belirgin bir şekilde, küçük adımlarla ana yola doğru ilerlerken, Coca, şimdi, gençliğini aynı sıradan ve grotesk

halde satmak için, sanayi çağının fahişesi olarak dikiş makinesinde, delikli kartlı dokuma tezgâhında, boyama pompasında hergünhergünhergün sekiz saat çalışmak üzere işe giden genç bir işçi kadına benziyordu. Gece boyunca tek bir müşterisi olmuştu ve onu da hatırlamıyordu. Şimdi, Silistra'daki U şeklindeki avlu, tümüyle, sonunda uyuyabileceği büyük bir kanepeymiş gibi, dünyada istediği tek şeydi. Sağında, şimdi, (birkaç vitrinde, kızların hâlâ erkenci bir müşteri ümit ederek sergilendikleri) pencerelerindeki göz alıcı kırmızı perdeleri çekilmiş önyüzler bulunuyordu; solunda ise, kanalın yeşil suyunun üzerinde, buruşuk sigara paketleri ve kahverengi tüyleri olan ördekler yüzüyorlardı. Güneş görünmese de, aydınlıktı. Metalden, kavisli bir köprünün üzerinde, bir serseri, bacakları açık bir şekilde, oturur halde uyumuştu. Bacaklarından biri çıplaktı ve sarı bir kabuk ile kaplı gibiydi.

Arada bir gözlerini kapatıyordu ve bir çeşit derin bir baygınlık hissine kapılıyordu. Yorgunluktan dökülüyordu. Herhangi bir kapının basamaklarına uzanıp, hiç olmazsa on beş dakika uyumak isterdi. Rüyasında ne görmek üzere? Hiçbir zaman rüya görmüyordu. Karanlık ve sıcak uyuyordu, uyandığında ise, her defasında bu hediye için Tanrı'ya şükrediyordu. Çünkü hayatının geri kalanında yeterince rüya görüyordu: her şey, her şey bir rüyaydı. Coca hayatını çok fazla düşünmüyordu. Bir zamanlar olmuş olduğu küçük kızı, hâlâ sarı ve silik bir fotoğrafta bulunan o Constanţa'yı çok nadiren hatırlıyordu. Fakat hiçbir zaman, sarı, eski binaları, çiçek açmış akasyaları olan, öğleden sonrası saat dörtte, yazın o sessizliğini, ortalarında yuvarlak şekilde çiçek süsleri olan meydanların o ıssızlığını taşıyan Bükreş'in bir öğleden sonrasını unutmuyordu. Yanında iki kız arkadaşı daha var. Dışarısı çok sıcak olduğu için, aralarından birinin annesinin ve

babasının evinin verandasının zeminine, gölgeye, küçük kilimler serdiler. Kilimlerin üzerine oyuncak bebekler ve onlar için bir ev çıkardılar. Arkadaşlarının zengin, porselen başlı ve oyalı kadife elbiseler içinde bebekleri var. Bebekleri sırtüstü yatırdığında gözleri kapanıyor. Constanţa her defasında bebeklerin bakıcısı, Viola ve Inge ise, daha önemliler, onlar anne ve büyükanneler. Fakat o gün anne ve büyükanne kavga edip birbirlerine hakaret ettiler (zengin olmalarına rağmen, o kızlar çok çirkin konuşuyorlardı) ve şimdi somurtkanlardı. Constanţa bebekleri kendi yataklarına dizerek bir süre öyle vakit geçirdi ve en sonunda, arkadaşlarına elim sende oyununu oynamalarını söyledi. Birbirlerinin peşinden koşup, elleri ile birbirlerine değeceklerdi. Dokunulan, diğer ikisinin peşinden koşacaktı. Meydana çıkıp, o eritilmiş altın sessizliğinde birbirlerinin peşinden koşmaya başladılar. Constanţa bir süreliğine karanlık bir galeride saklandı, tekrardan güneşe çıktı ve Viola'yı kendine doğru koşarken gördü. Karşıdaki eve doğru koştu ve dış merdiveni, girişin üzerinde yükselen bir çeşit balkona kadar koşarak çıktı. Viola da koşarak, zafer kazanmış bir şekilde merdivenleri çıkıyordu, çünkü arkadaşının kaçacak yeri yoktu. Durumu kabullenmiş bir şekilde poposu ile balkonun taş korkuluğunun üzerinde oturan Constanţa'ya saldırdı ve tüm gücü ile onu itti. Kız, dört metre yükseklikten, sırtüstü ne kadar yavaş düştüğünü, kendi kendine "şimdi öleceğim" demeye vakti olduğunu, meydandaki villaların üzerinde bulutlardan ibaret boş bir kubbe gibi kavislenen yoğun mavi gökyüzünü gördüğünü, her zamankinden daha güçlü bir şekilde akasya kokusunu hissettiğini hatırlıyordu. Sonrasında, hiçbir acı hissetmeden asfalta çarpmıştı ve aciz bir şekilde, nefes alamadan, düşünemeden, hareket edemeden, hatta Viola'nın çığlıklarını ve ona doğru koşan Inge'nin ayak seslerini duymadan orada öyle

kalmıştı. O zaman ölmüştü, Coca'nın o zaman gerçekten öldüğünden, dünyadan çıkıp gittiğinden, arkasında, tramvay raylarının yanında, sırtüstü yatan bir küçük kız cesedi bıraktığından hiçbir şüphesi yoktu.

Ve o zaman bir şey olmuştu. Onun açık ölü gözlerine görme yeteneği gelmişti. Onların aracılığı ile üstteki mavi gökyüzünün bile onu doldurarak içine akıyormuş gibi, kendisinin nasıl geri aktığını hissetmişti. Kalkmıştı, elbisesini temizlemişti ve hiçbir şey olmamış gibi, dünyaya, gürültü ile geçen tramvaya, arkadaşlarına gülmüştü. O zaman ölmeye izni olmadığını anlamıştı. Etraftaki gerçekten farklı olduğunu, bir alçak kabartma figürü gibi tüm gerçeklikten ayrı olduğunu. Kesin, başka bir tür ölüm için seçilmişti.

Şimdi Coca'nın –ünlü beresinden çoktan vazgeçtiği için omuzlarında özgür bir şekilde açılmış kıvırcık saçları ile ona doğru yürüdüğü– ayakkabılarının topukları çimento taşlarının üzerinde tıkırdıyordu. Gece boyunca büyük bir şekilde aydınlatılan fakat şimdi bir kilise mahzeni veya ölü kemiklerinin saklandığı bir yer gibi karanlık ve pis olan, erotik eşyalar satan dükkânın yanından köşeyi döndü. Şişme bebek, şimdi, iğrenç bir şekilde sıradan muşambasını, plastik falluslar ise günün ışığında sarı-hâki renklerini gösteriyorlardı. Gece boyunca siyah koşum takımları içinde duran canlı mankenler de uyumaya gitmişlerdi. Bölgenin tümü şimdi, ona hayat ve can veren her şey, gecenin bütün ışığı, şimdi büyük bir ihtimalle, şanssız bir filo gibi şehrin kanallarını ve lağımlarını kat eden, oralarda bir takım mumlar gibi ışıldayan ve ara ara, gecenin içinden sivri bir sıçan yüzünü veya kanlı bir pamuk parçasını ortaya çıkaran binlerce prezervatif içine dökülen birkaç litre sedef rengi sıvıdan geliyormuş gibi büyük bir meydandı.

Mütevazı şehir bile buradan daha canlı değildi. Lir ve çan şeklinde, barok alınlıkları olan aynı binalar, aynı yeşil sulu kanallar. Hâlâ kapalı olan banka ve dükkânlar, ıssız masaları olan barlar. İnsanlardan daha erkenci olan güvercin kalabalığının ortasından, Dam Meydanı'ndan geçti. Yolcular, önünden neredeyse hiç çekilmiyorlardı, neredeyse direk üzerlerine, onları barındıran şehir gibi zengin, burjuva, tıkışık bedenlerine basabiliyordun. Damrak'tan, cüsseli belediye binasının yanından indi ve yanından ilk tramvay geçti. Turuncu renkte dar, soğuk bir ışık hançeri, iki çatının arasından fışkırmıştı bile ve şimdi makadamın üzerinde floresan bir şeridi genişletiyordu. Coca, güneşten gözleri kamaşarak aydınlığın içinden geçti ve bedeni gençliğinin, zarifliğinin ve güzelliğinin içinde açtı. Bir saniye sonra tekrardan gri ve anonim bir hale döndü. Gar, ufkun tamamını kaplayan tuğladan bir şato gibi arka planda görünmeye başlamıştı bile. Arkasında gemi ve mavna dolu IJ vardı. Kenarında, siyah bayraklara benzer şekilde kör duvarları olan ve her zaman kadını korkutmuş olan ziftli depolar yükseliyordu.

En sonunda, sol taraftaki önyüzlerin birinde, koyu kırmızı kapıyı buldu. Sağında ve solunda, her birinin içinde alçıdan birer büst olan iki tane küçük oyuk bulunuyordu. Ebonit düğmeye bastı ve kapının açıldığı haberini veren klik sesini duydu. Sıcak ve tozlu karanlığın içinde girdi. Dışarıdaki ışık, sınırları yokmuş gibi duran salonun içinde sonsuz bir mesafeye yayıldı. Sonrasında kapkaranlık oldu. Coca gözlerini kapatıp başını duvarın lambrisine yasladı. Yürümesi ve sayması gerektiğini tamamen unuttu. Kıyaslanamaz bir hafifleme hissi ile uyuyakaldı ve hayatında ilk kez rüya gördü. Kendini, kubbesi, içi olağanüstü resimlerle dolu bir insan kafatası olan, devasa bir salonun içinde gördü. Parlatılmış taştan, etrafında çok berrak olan, salonun

kenarlarına doğru gittikçe daralıp bulanıklaşan bir geometri deseni oluşturan, koyu yeşil, kırmızı ve beyaz renklerde, tatlı ve parlak taşlar üzerindeydi. Çok uzakta, ortada, kristalden bir kabir ışıldıyordu. Tavandaki freski, bir tek oradan, bir tek tabutun üstüne uzanmış bir şekilde anlayabileceğini ve karmaşık alegorisine nüfuz edebileceğini biliyordu. Salonun başka herhangi bir noktasından, canavarsı anamorfozlar şeklini bozup, bir çocuk bedenini bir şeytan bacağına ve bir zafer arabasına –müstehcen bir birleşmeye– dönüştürüyordu. Kuvars mezara doğru koştukça, Coca, bir süreliğine berraklaşıp sonrasında başka ve başka şekilsizliklerde biten resim parçaları altından geçiyordu. Ölçülemez bir mesafede üzerinde yükselen kubbede, kucağında neredeyse kendisi kadar büyük bir kelebeği tutan çıplak bir kadın gördü. Kelebek, bir tarafa uzandı ve sonrasında cehennemde insanlık dışı çığlıklar atan korkmuş bir yüze dönüştü. Yüz, daralıp içinde sıkıştı, geride kaldı ve şimdi bir zamanlar canlı olan milyarca yüzden biriydi: sinek ve örümcek, sülük ve uyuz böcekleri, akar ve insan, tilki ve engerek, melek ve tahtakuruları, kurbağa ve fetüs yüzleri, kıpırdayan yüzler, alt çenelerini ve üst çenelerini, dudak dokunaçlarını hareket ettiren, keskin dişlerle dolu ağızlarını açan, öfkeli bir şekilde kaşlarını çatan veya mülayim bir şekilde gülümseyen, göz, burun delikleri, çatallı diller ve antenlerle dolu yüzler... Ve hiçbir yüzün eksik olmadığı, şeffaf derin deniz balıklarınınki, Tanrı'nın sakallı ve iyi niyetli yüzünün bile eksik olmadığı o denizin tümü, aniden, bir an için başını çok arkaya vererek kendini, simasını aşırı derecede büyüterek kubbenin tamamına yayan içbükey bir aynanın içinde gören Coca'nın yüzü şeklinde birleşiyordu. Sol omzundan dökülen saçlarıyla koşarak bakış açısını değiştirdiğinde, Alplerin ebedi buzulları arasında uzanan

ve kenarlarında, her biri kendi çan kulesi etrafında toplanan sesli şehirleri –Belaggio, Cattenabia– olan Como gölünün insanlık dışı manzarası haline dönüştü. Zeytin ağaçları, servileri ve sarı evleri olan Cattenabia da, küçük sirk sanatçısı Katarina'nın kalp şeklinde ruj sürülmüş dudaklarına dönüştü. Ve bu şekilde, sürekli akan, sürekli bir şeye gönderme yapan fakat anlamı cıva taneleri gibi her tarafa yayılan görüntü üstüne görüntü olarak, Coca'nın başı üzerinde, insan kafatasının, ilahların kanlı bir şekilde su içtikleri kabın, tümünü kapsayabildiği ve kırmadan dudaklarına doğru götürebildiği bu dünyanın yüceliği ve çirkinliği, ışıklı kuyruklu yıldızları ve dragonları, kusmuklu okyanusları ve zehir kadehlerini zafer ve mutsuzluk ve gaddarlık ve orgazm dolaşıyordu. Gökkuşağı renklerinde parlayan kabrin yanına ulaşan Coca, bir an için çekimser kaldıktan sonra tüm kıyafetlerini çıkarıp bir karış kalınlığında kristal bir plak olan kapağı itti, berrak kutunun içine girdi ve avuç içleri ile kapağı geri çekti. Camın içinden odanın kubbesine bakarak, sert ve beklenmedik derecede sıcak olan yüzeyin üzerinde, öylesine kaldı. O zaman, hayatında ilk kez, salonun merkez noktasındaki resimli tavanı, tek gerçek olanı, muhteşem resmin kaçış çizgilerini doğru bir şekilde sıralayan tek olanı gördü. Yıldız takımları ve soyağaçları, semboller ve mitler, sistemler şeklinde sıralanmış milyarlarca desenden, şimdi üç boyutlu bir şekilde, ona bakan mülayim ve ela bir göz oluşuyordu. Kristal kutu, kubbenin ortasındaki büyük açıklığı oluşturan onun gözbebeğinin içinde hafifçe yansıyordu. Göz her yerdeydi ve ondan kaçamıyordun, güçlü ve emindi. Coca, yanaklarından akan mutluluk gözyaşları ile isterik bir şekilde gülmeye başladı. Gözleri yaşlı bir şekilde uyandı ve ağlamış haliyle, dudaklarını ısırarak, sarsılmış bir şekilde saymaya başladı.

Otuz adımdan sonra gözlerini açtı ve irkildi. Tam da onun karşısında, neredeyse onunla göğüs göğse, her zaman yaptığı gibi kıza aynı zamanda bütün yüzü ile bakan ipek önlük içindeki yaşlı adam duruyordu. Arkada, bir ışık konisi içinde, parlaklığında boş ve berrak bir kristal kutunun yansıdığı kavisli bacakları olan küçük masa duruyordu. Mülayim ve emin bir şekilde, yaşlı adam, daha önce hiç yapmadığı gibi –fakat Coca'nın bu şekilde zamanların ve sürenin sonuna geleceklerinden hep korktuğu gibi–, kızın elinden tuttu ve odanın duvarında açılan bir koridora, uzun ve hafif aydınlatılmış, müzelerdeki vitrinlerle dolu olan ve kızın o zamana kadar hiç fark etmediği bir koridora doğru ilerlediler. Koridora girip yolu yaşlı adamın yavaş ritminde katetmeye başladılar ve bu yüzden, kız her bir vitrinde sergilenen parçalara bakabildi. Koridorun sol tarafında, her bir cam kutunun ortasında, çekirdeği gri, onu kaplayan tabaka ise sedef beyaz olan birer omurilik dilimi bulunuyordu. Hiç şüphesiz insan omuriliğiydi bu ve onlarca parçacığı yine o kadar vitrinde sergilenen tek bir omurilik gibi duruyordu. İlerledikçe, Coca, dilimlerin ortasındaki ve en başta muğlak olan gri renkli lekenin, gittikçe bir kelebeğin şeklini aldığını fark etti. Lumbar bölgede geniş ve güçlü, sırtın kavisine doğru küçülen ve kanatları daha uçlu olan şekilleri iyi bir halde belirlenmiş büyük kelebekler, yaklaşık olarak yirmi kutu boyunca kendini gösteriyorlardı, sonrasında ise, omuriliğin beyin sapına dönüştüğü yerde tekrardan aşamalı olarak şekillerini kaybediyorlardı. Aralarındaki en büyük ve berrak olanı, suni bir şekilde renklendirilmiş olup, sergilendiği vitrininde elektrik mavisi rengiyle parlıyordu. Koridorun sağ tarafında da yine kelebekler vardı. Aslında bunlar, insan kafatasının tabanlarında bulunan sfenoid kemiklerdi. En başta, bir yeni doğanın kafatasından çıkarılmış gibi küçük, sonrasında

ise, kanatlarının açısı gittikçe genişleyen, daha güçlü, ağır fakat yine de uçmaya hazır, çocukların, sonrasında ergenlerin, yetişkinlerin, yaşlıların onlarca kafataslarından çıkarılmış kemikler... Tam da sol taraftaki mavi kelebeğin hizasında, yine elektrik mavisine boyanmış ve aralarından en büyüğü olan bir sfenoid kemik parlıyordu, sonrasında ise, diğer vitrinlerde, kemikler özelliklerini kaybediyorlardı, gözenekli bir hal alıyorlardı, aralarında ince bir toz ufalıyordu, son cam kutuda ise, geride kalan bir tek çürük bir toz birikintisiydi.

Coca, koridor boyunca, büyük göz tarafından hâlâ takip edildiği, onlarla birlikte koridora girip, koridoru doldurarak ve tüm dönüşleri tıkayarak peşlerinden geldiği hissi ile ilerliyordu. Yaşlı adamın eli büyük ve sertti. Kulağındaki elmas, yarı karanlıkta sönük bir şekilde parlıyordu. Kulak kanallarında, hâlâ o kirli, iğrenç pamuk vardı. Coca, şaşırmış bir şekilde, ilk kez şimdi, yaşlı adamın zenci özellikleri taşıdığını fark etti. Kızı, özel bir zariflikle, mihraba doğru götürülen bir gelinmiş gibi yönlendiriyordu. Fakat içinde acının ve korkunun doğmuş olduğu bir gelin. Sadece ikiydiler, fakat bir alay gibi görünmeye başlamışlardı bile. Sessizlik hâkimdi, fakat bir çeşit korkunç, bilinçaltındaki müzik, titreyen hava gibi değil de, Coca'nın kafatasının petrous çıkıntısına kazınmış iç kulaklarındaki spiral, pirinçten kornalar gibi çalmaya başlamışçasına kendini gittikçe daha çok duyuruyordu. Sisli uzaklarda, koridor çıkışını görmeye başlamışlardı bile. Eritilmiş altından bir fırının ağzıymış gibi sarı, yoğun bir ışıktı. Ona doğru kayan kız, tekrardan, her şeyin çok karmaşık suni motorlar tarafından harekete geçirildiği, grafik bir programın, kendi hareketsiz alnından çıkıp gelen bir ışın aracılığı ile duvarların kaymasını, perspektiflerin açılarını ve şekil kayıplarını, duvarların dokusundaki değişimi hesapladığı sırada kendisinin hareketsiz

durduğu hissine kapıldı. Başkasının, kendi gözlerinin içinden, irileşmiş başka gözlerle, tam da girmek üzere oldukları odanın sınırsız vahşetine baktığını hissetti.

En başta bir mucizeye benzeyen vahşet. Tek bir duvar, girişin karşısındaki duvar, odanın içindeki bütün rengi emiyordu. Geri kalan üç duvar, hiç yokmuş gibi beyaza boyanmıştı. Şaşırtıcı duvarın karşısında, tam da odanın ortasında, zemine güçlü bir şekilde sabitlenmiş, karanlık bölgedekilerle aynı olan bir dişçi sandalyesi monte edilmişti. Yaşlı adam, hiç gerek olmamasına rağmen, kızı sandalyeye doğru yönlendirdi ve Coca, hipnotize edilmiş gibi soğuk muşambanın üzerine oturdu. Kolların ve bacakların bilekleri çelik bileziklerle tutturuldu. Çelik bir daire, garip derecede zarif bir kolye gibi boynunu yavaşça sardı. Şimdi, kadının başı, istese de artık kopamadığı iki yuvarlak baş desteği arasında dinleniyordu. Fakat Coca'nın istediği tek şey, önündeki donuk gösteriyi daha iyi görebilmesini sağlayacak alnında bir gözdü. Kastanyola gürültüsü çıkaran bir mekanizmanın, son günlerdeki müşterilerinin parmak izlerini taşıyan bacaklarını ve beklenmedik derecede uslu, 50'li yılların Bükreş fabrikalarında tüm kızların giydikleri külodunu ortaya çıkararak, ne zaman hafifçe bacaklarını açmaya başladığını anlamadı bile. Kırmızı önlüğünün altından çıkan insanlık dışı, yılansı, çirkin cinsiyeti görmeye gözleri olmadı. İç çamaşırının, üzerinden nasıl bir nefretle çıkarıldığını hissetmedi ve bir şırınga iğnesi, bir eşekarısı iğnesi derisine giriyormuş gibi içine girildiğinde çığlıklar attıysa da, önündeki büyük, benekli duvarı gördüğünden çığlık attığını sandı. Bir kız çocuğu evlatlık alan sapık bir erkek gibi gelişimini, eğitimini, yiyip içtiklerini takip ederek on yıllardır onun için pusuda yatmış olan Monsieur Monsú, zehirli iğnesi ile içinde çarpıyordu, büyük günahkâr kadın, onu harekete geçiren tek uyarıcıdan farklı bir şeyi kabul

edemeyen –duvarın kendisi kadının körpe retinası, dünyanın bütün gösterisinin içine sıkıştığı sarı benekmiş gibi büyük duvarın taşlaşmış şifresi– bir duyu organından başka bir şey değildi şimdi.

Duvarın tamamı devasa bir böcek koleksiyonu kutusuydu. Görülebilecek en büyük ve canlı renklerdeki kelebekler, sütunlar ve satırlar şeklinde dizilerek alanın tamamında kanatlarını uzatıyorlardı. Alt taraflarında iki tane küçük gözleri olan geniş ve güçlü kanatlar, kalın ve halkalı bedenler. Bedenlerin içine, iki halkanın arasına saplanmış, duvarı örten satenin büklümlerine onları sabitleyen birer çelik mıh. Her birinin altında isimlerinin gravürlü olduğu birer pirinç tabela. Ey, güzellik, niye senin ağzın her zaman o kadar acı? Niye her melek korkunç? Niye tükenmeyen her bir mucizeyi canavar diye adlandırıyoruz? Pirinç tabelaların üstünde cinslerinin ve türlerinin isimleri yazılı değildi, yazılı olan, kadın isimleriydi: Corrie, Petra, Gertie, Ans, Joke... Ve kanatları açık olan zaferci ganimetler zarif kelebekler değillerdi, omurlarına tutturulmuş iliak kemikleri, tutku ile sevilmiş büyük, geniş kadın pelvis kemerleri, bir zamanlar rüya gören, yüzleri anne kelebeğinin gölgesinde kalan, kıvrılmış fetüsleri barındıran leğenlerdi. Mat ve tatlı derileri olan geniş kalçalar bir zamanlar, şimdi bir krizalitten çıkmışlar gibi yağlarından çıkıp bıçaklarını ve yaylarını ışıkta kurutan bu kemikleri örtmüşlerdi. Leğen kemerinin deli bir şekilde resimlerle süslenmiş onlarca kemiği, şimdi, dişçi sandalyesinde şehit edilen kadının beynini nöron nöron mahvettiği gibi, onlara bakanın aklını kıracak özellikte duvara dizilmişlerdi. Çünkü Coca, en baştan, bir bakıştan kendi isminin yazılı olduğu ve üstünde hiçbir kelebeğin bulunmadığı tabelayı görmüştü. Bir mücevher kutusundaki hafif büzgülü sedef sateni, duvardaki tamamen boş olan tek yerdi.

Ancak yaşlı adam, fallus sondasını bedeninden çektikten sonra, kız, soğuk, nörotoksik sperminin, bedenini yavaşça nasıl uyuşturduğunu hissetti. Sinirleri tehlike çanını çalmış, gözleri dehşetten büyümüş, fakat hareket etmesi imkânsız olan, eşekarısı tarafından larvalarının yuvasına götürülen canlı bir avdı şimdi. Kendini canlı canlı yutulmaya terk eden, gastrik asitleri tarafından canlı haliyle çözülen, piton tarafından hipnotize edilen bir fareydi. Yalnız ve aciz, celladın insafına kalan, toprağın altına derin bir şekilde gömülen hücresindeki ebedi bir kurbandı. Acının aydınlık kimyasından sorumlu olan P maddesinden oluşan berrak bir gözyaşı salgılayan bir gözdü. Kutsal kâse, bu anlatılamayacak derecede acı sıvı ile dolduruldu, cehennemin tamamı onun kadehinin içine sıkıldı, canlı canlı yakılıp derileri soyulan bedenler, üzümlere benzer şekilde baş meleklerin çıplak kanlı ayakları tarafından acının, korkunun, dehşetin, parçalanmanın, sökülüp çıkarılmanın, kanserleşmenin, organ alınmasının, delinmenin, ufalanmanın, zehirlenmenin, yanmanın, gazla boğulmanın, yağ ve eritilmiş kurşun içinde kaynatılmanın şeffaf ve ışıltılı şarabı, bizim günlük ümitsizliklerimizin şarabı için sıkıldı. Bu şarap, can acısının, kan gözyaşlarının, paylaşılmayan aşkın, aciz nefretin, aşağılanmanın, pişmanlığın, yetişkin insanın kalbinde günahların ve kötülüklerin toplanmasının şarabıdır. Tanrı'yı deli bir şekilde arayışının şarabıydı, onu bulamamanın acı şarabıydı, artık hiçbir zaman göremeyeceği annesinin elinden eli ayrılmış, kalabalığın içinde kaybolan çocuğun sınırsız korkusunun şarabıydı. Sönüp biten türlerin, kaybolan medeniyetlerin şarabıydı, insanlığın kaçınılmaz sonunun, oğlanlarımızın ve kızlarımızın yıldızların altından silinmesinin, sessiz bir toprak gibi bizi örtecek olan trilyonlarca senenin şarabıydı. Tanrılar olacağımızın sözünün ve Tanrı olamayışımızın şarabı,

ölümsüzlüğün sözünün ve ebedi kayboluşumuzun şarabıydı. Belki de, bir anlık zihin açıklığımızın kaderi ve anlamı budur: yeterince piştiğinde, bedenimizden sıkılan küçücük bir acı damlası. Belki de hepimiz bu yüzden bu kadar gaddar bir şekilde eziliyoruz. Bir bardağın, ağzına kadar dolu olup taşan varlığımızın felaketinin ve kutsallığının bardağının dolması için milyarlara gerek var.

Dişçi sandalyesinin önündeki tepside, şimdi, fildişinden sönük derisiyle ve içinde soğuk ve acımasız aletlerin ışıldadığı küçük bir valiz açık duruyordu. Şimdi, işkence koltuğuna zincirlenmiş, içinden ışıltılı damlanın sıkılmış, sonra kadehe damlatılmış ve kadehin de dudaklara kadar götürülerek içilmiş olduğu gri, sakat bir beden bulunuyordu. Kırmızı önlük içindeki yaşlı adam, şimdi, son kanlı-kelebeği duvara mıhlıyordu. Onlarca iliak kemik arasında, olduğu gibi çıplak ve yalancı renklerin ona değmeden kalması gereken tek kemikti. İçinden kan damlıyordu, büzgülü sateni lekeliyordu ve kan, sürekli akacaktı.

Hiçbir şeyin dışarı kaçamayacağı yassı bir dünyada, sınırları olmayan bir planda yaşıyor olsak, üçüncü boyut, bizim kâğıt beyinlerimiz için hayal edilemez olur. Bir fotoğraftaki kişiler sert ve hareketsizdir, çünkü onların aklı, onları yaşatacak kadar kompleks değildir. Bunun için iki boyutları eksik kalıyor: derinlik ve zaman. Bunlar kendi yakınlıklarında var olabilir (ve hatta varlar), fakat onlar bunu algılayamıyorlar; çünkü dışarıdan gelip de bir dünya ile etkileşim içinde olan her şey, o dünyanın dataları çerçevesinde tekrardan yorumlanmaktadır. Eğer onların dünyasının planından, dik bir şekilde (anlamaları imkânsız olan bir terim) bir küre geçse, onlar bunu mat bir daire olarak genişleyen, en üst düzeye kadar büyüyüp sonrasında, hiçliğin içinde kaybolan, tekrardan tek bir

nokta halinde kalan ve gittikçe daha hızlı bir şekilde küçülmeye başlayan bir noktanın aniden ortaya çıkışı olarak algılarlar. Yassı olanlar için, o garip olayın neyi temsil ettiğini anlamaları imkânsız olur. Eğer, daha kompleks bir nesne, mesela bir çatal, aynı şekilde, onların dünyasını katedecek olursa, onlar tarafından, sonrasında, aşamalı olarak daralan ve tekrardan genişleyen ve en sonunda aniden semada kaybolan bir oval içinde birleşen dört tane küçük daire olarak görünür. Fotoğraflara her baktığımızda, o dünyanın hüznü, ümitsiz hapsi bize ifşa ediliyor. Felçliler gibi sırıtan o insanlara baktığımızda, büyük organları kesilenlerden veya parietal lobları zarar görmüş olup da bedenlerinin yarısını tanımaz hale gelenlerden, onu yataktan aşağıya atmaya veya hatta tamamen yabancı biriymiş gibi onunla yatmaya çalışanlardan başka bir şey düşünemiyoruz. Kendilerini aynada tanıyamayanları, sevdiklerinin yüzlerini tanıyamayanları, hislerden veya kelimelerden yoksun kalanları düşünüyoruz. Kesilmiş bir organlarının acısını çekenleri. Bir boyutunun olmaması, kör, sağır ve dilsiz doğmaktan çok daha fecidir, çünkü o zaman var olduğundan bile artık emin değilsin. Karakterlerin bir kitapta "yaşadıklarına" inanmaktan daha absürt bir şey yoktur: özgür iradeleri tamamen yoksun. Kitabı her ne zaman açarsan, aynı jestleri yapar, aynı kelimeleri söylerler. Ve eğer, sayısız manevra ve paslar sonucu, yüzlerce sayfa boyunca yazar onlara hacim verecek olursa da, resimde renklerin yoğunluğu ile değer verildiği gibi, yine de hüzünlü bir illüzyon olur. Onlar için, buz parçasının içinde kalmaya mahkûm edilmiş sonsuz ümitsizliklerinin bir bütün olarak kalabilmesi için, öylece, grotesk derecede kusurlu bırakılmaları bin kez daha iyi olurdu.

Fakat biz kendimiz, gümüş nitrat kabukları içinde veya bir kamış hasırda dökülen harflerin içinde şifrelenmiş veya güzel bir Yunan urnu* üstünde resmedilmiş olup, derinlik ve zaman tarafından derileri soyulan onlara acıyarak, kendimiz garip bir agnozi ile temasta kalıyoruz. Gerçekten tam olanlara, bizim her defasında, bu şekilde akıllarımızı, bir kanadı koparılmış bir kelebek gibi boşuna çırpınarak her şeyin yalnızca yarısını algılıyor olmamız ne kadar da garip geliyor olmalı. Çünkü iki boyutlu olanların alan agnozisi, bizde yıkıcı etkileri olan zamansal bir agnoziye dönüşüyor. Çünkü biz, dördüncü boyut olan zamanı görmüyoruz ve algılamıyoruz. Zaman tarafından gelen, aynen kürenin yassı dünyada daireye dönüştüğü gibi yalnızca üç boyutta yorumlanan, dünyamıza dik düşen nesneleri algılıyoruz. Ve bu yüzden, dünyamızdaki bir küre, zaman içinde yaşayan ve bizim için anlaşılamaz bir nesne olan gerçek kürenin yalnızca üç boyutlu temsilinden başka bir şey olamaz. Bahçemizdeki bir ağaç, yalnızca, dünyamızı dik bir şekilde kesen, onun içine bir çekirdek olarak giren, körpe bir bitki şeklinde büyüyen, zirvede dallanan ve meyvelerle dolan, sonrasında ise, evrenimizin üç boyutlu planından kuru bir şekilde çıkan gerçek bir ağaç içindeki bir kesittir. Etrafımızdaki her bir nesne ve her bir canlı, bu dünyanın alanı üzerine dik bir şekilde düşen bir iğne batırmasına benzemektedir, fakat, gerçekte, kökenleri zaman içinde başlayan ve sonu ile biten nesnedir. Her bir nesnenin şekli bir iğneye benzemektedir ve bizim zamanı gerçekten algılamadığımız için algılayamadığımız bir kökeni, zirvesi ve inişi vardır. Hafızamız, zaman içinde kanat çırptığımız tamamen gelişmiş kanadımız, bir seri şipşaklar inşa ediyor ve onların ara-

* Ayaklı vazo. (ç.n.)

cılığıyla dünyamızın planı içinden geçmiş olan nesnelerin bile ancak yarısını sezgisel bir şekilde yorumluyor. Geçmesi gereken diğer yarı, bazen, kehanetin muğlak gücü tarafından ifşa edilse de maskeli ve ulaşılamaz bir şekilde kalmaktadır. Çünkü geçmiş her şeydir ve gelecek ise hiçbir şeydir. Ve bu şekilde, aklımızın kelebeği, çok renkli, nervürlerle dolu ve güçlü arama motorları tarafından harekete geçirilen gerçek bir kanat ile uçmaya çalışırken, diğer kanadı sanal, noktalarla belirlenmiş, birincisinin şeklini taklit eden kenarlardan ibarettir. Bu şekilde, düşünme sürecimizin sağ beyin yarım küremiz ile sol beyin yarım küremiz arasındaki lateralizayonu üstüne, geçmiş ve geleceği algılamanın arasındaki başka bir lateralizasyonu yerleşmektedir. Aynı zamanda, geçmişin diyaskop mekaniği, konuştuğumuz ve hesapladığımız sentaktik ve sıralı alanda kendine analojiler bulmaktadır, geleceğin donuk ve bütünselci gizemi ise, iki ikiz gibi, aklımızın sağ tarafının mistik ve derin aracılığı ile resim çizdiğimiz, şarkı söylediğimiz, küfrettiğimiz ve dua ettiğimiz tarkovski alanına benzemektedir.

Çocukluğumuzun ilk yılları, toraksı; gençliğimiz ise karnı –yetişkinliğimiz tarafından temsil edilen ve gittikçe daralan bir kuyruk şeklinde küçülen uzun bir insanın, dünyamıza sokulmuş garip başını– temsil etmektedir. Hayatımızın her anında, bu canlının içinden geçen birtakım kesitleriz. Dünyanın tabakasını bile geçmiş olan tarafı, aklımızın büyümüş fıtığı olan hafızamızda yaşıyor, kayması gereken taraf ise, gizli, öngörülemez yüzümüz; kör bir yansıma, aklımızın tam olarak çizilmemiş nesneleri tamamladığı gibi, optik bir illüzyondur da. Burada, kendi tabakamızda, sürekli hareket ve değişim içindeyiz, doğumdan ölüme doğru kayıyoruz, fakat dört boyutlu

gerçeklikte, metafizik bir tomografi cihazı tarafından taranıyormuş gibi görünürde yaşadığımız dünyanın zarı tarafından taranan ebedi, hareketsiz bir varlığız. Yolcu olduğumuz doğrudur, fakat dünyanın üzerinde değil, dünyanın içinden yolcuyuz, onu, büyük bir taç kapının içinden geçiyormuşuz gibi bizi çevreleyen tüm nesnelerle birlikte katediyoruz. Çünkü tümü, dört boyutun ebediyetinde yaşıyor; tümü, alana, ayrı kökenli olarak giriyor (ağaçların odunu, cevherlerdeki demir, organik zamk, boya pigmentleri –en başta, bir mürekkepbalığın ağzındaki dokunaç demetlerine benzer şekilde dünyanın içine dağılmış bir şekilde–), sonrasında demetler halinde bir araya geliyorlar (çivi, tahta, boya) ve gestaltik* hayatının uç noktasında, stegosaurusların görkemli kalkar yeleleri gibi bir süre dayanan, sonrasında ise çözülen, çürüyen, paslanan, gerçek varlığı takip eden liflerden ibaret farklı bir demet halinde başka bölgelerde dağılan bir zirve şekli olarak birleşiyorlar (bir sandalye).

Harika ve büyük gerçek şeylerin niye dünyamızın alansal zarı ile buluşmaları gerekiyor? Niye o kadar küçülmeleri gerekiyor, içindeki ilahilikten vazgeçmeleri gerekiyor, sürekli doğdukları, yaşadıkları ve öldükleri, acı çektikleri ve harekete geçtikleri rolünü oynamaları gerekiyor? Evrenimizin hipersferi, tabakayı, niye Big-Bang**'in kutbu ile dünyaya girerek, sonrasında küre ekvatorunun maksimum büyümesine kadar ardışık kesitler halinde genişleyerek ve en sonunda, karşıt kutupta, Big Crunch***'ta küçülerek katetmesi gerekti? Ölümsüz küresi o kadar sakin ve kusursuz iken, ardışık diyapozitiflerdeki hare-

* Gestalt: psikolojik olayların bütünlük prensibini savunan psikoloji konsepti.
** Büyük Patlama. (ç.n.)
*** Büyük Çöküş. (ç.n.)

ketlilik ile kaos niye? Belki de gerçek gözlerin algıladığı gerçek dünya, her biri bir öncekisinden bir boyut daha zengin ve onu takip edenden daha fakir soğan zarlarının birleşmesi olduğundandır. Zarların çekirdeğindeki dünyanın, bir noktaya indirgenmiş dünyanın sakinleri nasıl bir şey olabilir acaba? Veya doğrusal dünyada nasıl doğrular olabilecekler? Fotoğraflardan, filmlerden, çizgi filmlerden ve kitaplardan, –parmağımızı hemen altımızda bulunan dünyanın içine sokacak olursak–, bir westerndeki karakterlerin, bozkırın ortasında, yassı bir gökyüzünde yassı bir güneşin doğduğunu görebilecekleri yassı dünyanın büyük sakatların nasıl bir şey olduklarını hayal edebiliyoruz. Bizden hemen sonraki olan dünyanın bir canlısı parmağını bizim dünyaya sokacak olursa, biz de gökyüzünde açıklanması imkânsız büyük bir kürenin belirdiğini görürüz. Fakat zarlar burada bitmiyor ve biz, başımızın tepesi ile başlayıp ayak tabanlarımız ile bittiğimiz gibi, doğumumuz ile başlayıp ölümümüz ile biten dört boyutlu kendi varlığımızın, düşünülmesi bile imkânsız olan beş boyutlu bir varlığın uzunluğu, genişliği, derinliği ve zamanı kapsayacak olan zarın içinden dik bir şekilde geçmesinin illüzyonundan başka bir şey olmadığını hayal edebiliriz. Ve süreç, sonsuza kadar, iç içe girmiş bütün taç yapraklar gül kavramı içinde birleşene kadar ve tüm gözkapakları açılıp, en sonuncusu tam da görmeye başlayan göz olana kadar böyle devam eder.

Gerçek, dört boyutlu bedenimiz, her zaman bir rahmin içinde başlıyor. Yalnızca bu taç kapıların içinden, dik bir şekilde, hacimlerin dünyasına girebiliriz. Herhangi bir yerden girebiliyor olsak, her yerde, sokakta ve evde, toprağın altında ve yıldızların arasında, gelişimin farklı aşamalarında olan, balıklara benzer şekilde hafifçe çarpan,

büyüyen, yeni doğmuş haline gelen buruşuk fetüslere rastlarız. Bir kahveye girip, tavana doğru yavaş, fraktal halinde yükselen dumanın içinde, kahve fincanımızın yalnızca bir karış üstünde, aniden, daha yeni döllenmiş bir övül ışıldar. Fakat insanlar için, Bardo Thödol'de, saç tanelerin, karmanın korkunç rüzgârında uçuşur şekilde en sıradan rahimlerde bile sığınmaya çalıştığın gibi ayrıcalıklı, zorunlu kapılar vardır. Tabii ki bizden önce lifler ve nedensel kirpikler söz konusudur, fakat gerçek baş tepemizin ucu, bir annenin karnından, fallop borusundan aşağıya doğru inen ve rahimde bağlanan canlı yumurtadır. Dünyanın tabakası tarafından hafifçe taranan kafatasımız, gittikçe daha çok büyüyen, sırasıyla balık, amfibi, yılan ve memeli olan, simian bir yün ile kaplanan ve sonrasında, son ayda, taç kapıyı tamamen geçtiğimizde ve geldiğimiz mutlu adadan tamamen koparak boynumuz ile omuzlarımızı dünyaya sızdırdığımızda, o yünü üstünden çıkaran cenindir. Yüzlerce birleşmiş zarın içinden yüzebilmemiz için, onları başımızın tepesi ile delebilmemiz için ve tarihimizin köpüklü izini geride bırakabilmemiz için, tümümüzün bedenleri, yunuslarınki gibi hidrodinamiktir. Dünyamıza tek bir hücre ile saldırıyoruz ve yavaşça, genişleme sınırına ulaşan kozmos gibi kapsamlı ve yavaş düşündüğümüz ve rahimlerimize dördüncü boyuttaki başka varlıklar için taç kapılar olmaya izin verdiğimiz yetişkinliğin maksimum kalınlığına ulaşana kadar, giriş dairesini gittikçe daha çok genişleterek (iki, dört, sekiz, on altı, otuz iki, altmış dört...) ve katlanarak çoğalıyoruz. Sonrasında, toz, küf ve kurtlar bizi tekrardan insanlık dışı bir kolloid halinde dağıtana kadar, yavaşça, gittikçe daha kırışık, pullarla daha örtülü, hastalıkların daha sık saldırdığı bir kuyruk halinde kü-

çülüyoruz. Fakat bu dünyanın içinden, düşüncemiz, hislerimiz ve reflekslerimiz, özellikle de geleceği (frontal loblar, büyüler ve batıl inançlar içinde kaybolmuş birtakım falcı çingenelerden başka bir şey değillerdir) anlama gücümüzün korkunç sınırları ile tanıdığımız tek dünyanın içinden, kendi bedenimizi bile, ne de güneşin yarın nasıl görüneceğini bile, hiçbir zaman bütünsel bir şekilde –ve aşağılayıcı bir ardışıklık şeklinde de değil– göremeyiz; sonbaharın sararttığı akçaağaç yaprağının, kararmış dalı üzerinde bir gün kalıp kalmayacağını da. Frontal loblarımız, hafızamızın kesin kenarlarının uzunluğuna eklenen noktalı çizgilerle doludur. Aldatan ve garanti veren noktalı çizgiler, arzunun çizgileri, insanlığın çizgileri, bizim kendi suret ve benzerliğimize göre –dünyanın aracılığı ile değil de–, geçmişi çizdiğimiz kendi çizgilerimiz. Yarını, dünden daha parlak renklerle çiziyoruz, bedenimize daha zarif bir deri çiziyoruz, güneşimize sarı ve üçgen ışınlar çiziyoruz. Yıkımlar için renklerimiz yok, felaketi gerçekçi bir şekilde çizmeyi bilmiyoruz, kıyametin vahşi hayvan ışığına karşı körüz.

Sırada neyin görüneceğini bilmiyoruz, değişiklikleri anlayamıyoruz. Çirkin kancaları ve çeneleri olan canavar karıncaaslanı, büyüleyici bir zarifliği olan kanatlı yetişkine dönüşüyor; fahişe azize, ensest işleyen papaza dönüşüyor. Bir evin şeklinin gerçekte nasıl olduğunu bilmiyoruz, çünkü ondan gördüğümüz tek şey, geçmiş yarısıdır. Dünyamızı yüzlerce sene içinde kateden uzun, zamansal bir paralelyüz olabilir veya yarın, aniden, bir yangın veya sağır edici bir yıkım sonucu yok olabilir. Hepimiz, tabakayı, bundan sonra milyonlarca yıl içinde, alanı keşfederek, galakside yaşayarak, dünyaların donuk patlamasını inatçı küfümüz ile doldurarak kendi de fusi-

form olan bir şekil halinde sıkı biçimde gruplaşmış devasa bir uskumru sürüsü gibi katedebiliriz veya yalnızca birkaç sene içinde, tahmin edilmeyen bir felaket sonucu, mavi gökyüzünün içine sarılı üzerinde yaşadığımız taşla birlikte daha kundaktayken yok olabiliriz.

Şimdi, kanepene uzanmış bir şekilde bu okunaksız, hiçbir şey söylemeyen, hiçbir şey istemeyen ve hiçbir anlama gelmeyen bu kitabı okuyan sen, onunla birlikte, yelkenli bir gemi gibi, dünyamızın şeffaf planını katediyorsun. Bu cümlenin başında, gerçek bedenini temsil eden fusiform bir kalıptan giyotinlenmiş tomografi cihazındaki bir kesitsin –elinde bir kitap olan bir kadın– şimdi ise, elinde kitaplı başka kesitten başka bir kesitsin. Kitabım, sana, ondan çok daha kısa olan annesini takip eden bir fok yavrusu gibi eşlik ediyor ve aranızda gelişen her şey, beynin ile onun arasındaki sıkı örümcek ağı da (senin düşüncelerin, tahminlerin ve yönelimlerin, aralarında bir mekik veya bir lazerin aynaları arasında gittikçe yoğunlaşan bir ışın gibi kayan, karşı karşıya duran iki kitap taslağı) aynı zamanda varlığın zarını dik bir şekilde katedip soyutlamalardan ibaret ışıltılı bir kürenin, gerçek kitabın, benim aklım ile senin aklın arasındaki ara yüzün, benim senin üzerine derin bir şekilde eğilip konuştuğum şeklin halini alıyor. Çünkü yan yana yolculuk yapan iki insan arasında, kendilerinden başka olan, sürekli farklı olan, tutkulu bir birleşmeden sonra akıllarının yaratacağı bir çocuğa benzer şekilde sürekli önceden tahmin edilemez bir kişiliği olan kendi aşk hikâyelerinin yaşandığı gibi, kitabın bir tahtaya benzeyen kasvetli nesnesi, kitabın kendisi değildir, kitaba yaratılma şansını veren araçtır. Kitap, ancak senin koruyucu kafatasında, senin varlığının şifresinin yarısı ile birleştiği zaman gelişebilecektir.

Fakat şimdi, ben bu satırları yazarken, sen bu sürecin başından geçeceğini tahmin edemiyorsun daha, çünkü bedeninin, elinde bir kitabı olan kesiti henüz dünyaya girmemiştir. Kitapçıya henüz gitmedin (belki de gideceğin kitapçı bile şimdi yok) ve bakışların, eğer bu bir gün bir kitap olacaksa ve bir gün kapağı olacaksa, daha bu kitabın kapağı üzerine düşmedi –eğer bir gün düşecekse, fakat bu satırları okuduğuna göre en azından bu durum kesin–. Aynı şekilde, bu kitap bütün olarak henüz dünyaya girmedi, masamın ahşabından, tükenmez kalem mürekkebi ile kirletilmiş kâğıttan bir çiçek gibi çok yavaş bir şekilde büyüyüp uzuyormuşçasına, yavaş yavaş, sayfa üstüne sayfa ve harf üstüne harf olarak giriyor. Üst üste koyulmuş yüzlerce diyapozitif söz konusu, her bir sayfa kendi dünyasının bir kesiti, her biri o kadar ince ki, zarı içinden, onlar olmadan solacak harfleri sulayan kılcal damarlar ve sinir uçları görünüyor. Kitap taslağı dünyaya, acıtıcı derecede yavaş giriyor ve her bir harf, arkasında, ışınlardan ibaret demetlere benzeyen, tükenmez kalemimin sarı metal ucuna yol gösteren birbirinden uzak farlar gibi noktalı çizgi jetleri bırakıyor. Bir sonraki sayfada ne yazacağımı bilmiyorum. Hiçbir zaman aklımda yarını belirleyen sarımsı şekil çizgilerini göremediğim gibi, hiçbir zaman da bilmedim. Bu sayfanın (bu kelimenin, bu harfin veya bu parantezin) devamında, bana istila edici bir vizyonun veya saçma bir aptallığın verilip verilmeyeceğini, defterin geri kalanını beyaz olarak bırakıp bırakmayacağımı, kitap taslağımı, odamı, apartmanı ateşe verip vermeyeceğimi veya beyin kanaması veya kalp krizi geçirip geçirmeyeceğimi bilmiyorum. Bir depremin, beynimi ve kanımı kitap taslağımla karıştırarak, bedenimi betonlar ve demirler arasında ezip ezmeyeceğini bil-

miyorum. Dünyanın sabun baloncuğuna benzeyen tabakasını kateden on binlerce nesnenin sıkışık sürüsü, her an, uzantısı, dümeni, pervanesi ve arkasında izi olmayan bir geminin yassı pupası gibi aniden bitebilir. Özel hiçbir şey olmaz: galaksiler ve supergalaksiler aniden yok olur. Geride bir tek tabakanın mutlu parlaklığı, tüm mistiklerin bahsettikleri aydınlık boşluk, öleceğini söylemek başının en tepesinden ayaklarına kadar ölü olduğunu söylemek gibi olduğu için hepimizin ölüm korkumuz olmadan içinden geçtiğimiz bu dünyanın bilincinin ölümsüz higgs arka planı kalır.

Evet, dünya ve onunla birlikte onu oluşturan tüm nesneler donuk ve kusursuzdur. Tüm olaylar çoktan meydana gelmiştir ve tüm kelimeler söylenmiştir bile. Külümüz, Pompei'deki gibi, bedenimizin şeklindeki boşluklara tutturulmuştur ve zaten kıpırdatmış olduğumuz güzergâh dışında bir parmağımızı bile kıpırdatamayız ve zaten daha önce harekete geçmiş ve dünya olalı harekete geçen nöron ağlarını hareket ettirmeden, bir düşünceyi düşünemeyiz ve her ne yaparsak, baş kaldırarak bile, gerçek dünyamızın mulajından çıkamayız, çünkü baş kaldırma öngörülmüştür bile ve bastırmalar yaşanmıştır bile. Varlığın geniş perdesine yansıtılan bir filmin sanatçılarıyız, hep aynı olan cevaplar veriyoruz, objektiflere hep aynı şekilde gülümsüyoruz ve film, milyarlarca kez yansıtılacak olsa da, aynısını yaparız. Bu kitabı, bu ufuktan, belki de kendi içine, varoluşu ebediyete kadar ileri ve geri kateden bir sarkaç gibi sönmeyen bir ateş, ebedi bir dönüş, *corsi e ricorsi*, *incrementa atque decrementa*, alan ve zaman değişimi, beyin ve cinsiyet, bilinç ve varlık, doluluk ve boşluk, dikey ve yatay, Big-Bang ve Big Crunch gibi hayvansal kutbu ile geri dönmek üzere ve bitkisel kutbu

ile öne çıkana kadar, hakkında aynı şeyleri düşünerek, onu fırlatarak veya öperek veya önceden yazılmış olan, dünya olalı beri okunmuş olan başka kitapların arasına kütüphanenin içine geri koyarak onlarca kez okuyacaksın.

Sürünen, aciz, imago-muzdan çıkamayan, kendi dünyamıza kendimizin salgıladığı bir zamk ile bağlanmış bedenleriz. Bütün mistikler, bizi "Dünyayı sevme" diye tembih ediyorlar. Kendini içine alan ve binlerce ağacın arasında kendi ağacının kendi yaprağına yapışık tutan salyayı salgılama. Hislerimiz ön tarafa sıkışmış bir şekilde ve arkamızdan cinsiyetlerimizi ve yumurtalarla dolu yumurtalıklarımızı sürükleyerek peristaltik hareketlerle, sürekli aynı planda durmadan kayıyoruz. Cinsiyetimiz ile beynimiz arasında, yalnızca yemek borusu, bir ipin üzerinde duran bir boncuğa benzer şekilde üzerinde dizilmiş olarak durduğumuz bir madde jetini var. Ebediyen bu ipin üzerinde sürükleniyoruz, onu yutuyoruz ve dışkılıyoruz ve hayatımız bundan ibaret. Yemek ve içmek, çünkü yarın öleceğiz. Ve aklımızın yapıları ve cinsiyetimizin kurguları, dalımız boyunca bizimle birlikte ilerliyor ve hayatlarımızın başarıları, bizi tutan yaprağın üzerindeki salyadan parlak bir izdir. Her ne kadar düşünürsek, bu planda, aklımızın ve cinsiyetimizin yönünde düşünüyoruz, çünkü aklımızın kendisinin şekli, mürekkepbalığının gözünün şekillerinin kenarlarını değil de bir tek hareketlerini görebildiği gibi, içinde hareket ettiği plan tarafından verilmektedir. Sadece görmüyoruz, aynı zamanda, bir tek kırmızıdan mora düşünüyoruz. Yalnızca daha önce anladığımızı anlıyoruz ve yalnızca daha önce inandığımıza inanıyoruz. Fakat görmenin, sonsuz bir duvarın içinde tek bir deliği temsil ettiği tüm tayfayı görsek nasıl olur? Tüm derimizle görsek ve tamamen nöron-

lardan ibaretmişiz gibi tüm hücrelerimiz ile düşünsek? Bu şekilde bile, hep ileri sürüklenmekten başka bir şey yapmayız –belki de daha hızlı veya etkili bir şekilde– yumurta paketlerimizi daha korunaklı yerlere yapıştırmaktan ve kozmik tozdan oluşan ormanın tümüne yayılmaktan, yıldızlar arasındaki güzergâhlarımızı toprak ve ölü yapraklarla dolu ışıltılı bir resme benzer şekilde oluşturmaktan başka bir şey yapmayız.

Düşünce ile doğum bu dünyaya ait oldukları ve bizi bu tabakaya daha sıkı bir şekilde bağladıkları için, uçuş fikrini düşünemiyoruz ve kanatlı canlılar doğuramıyoruz. Fakat zamanın kalınlığında olduğumuz kurtlar, başlarını embriyonun, kuyruklarını ise faninin oluşturduğu kurtlar, Tanrı'nın korkunç feromonlarını aniden hissedebilirler. Gülün çekirdeğinden, taç yapraklarını katederek, birbirine sıkı bir şekilde bağlanmış kalın retinalarında kırılarak dik bir şekilde gelen, yalnız keselerdir. O kadar nadirler ki, herhangi birinin, bize öyle bir şey verilmemişse, zarifliğin (veya cehennem işkencesine mahkûm edilmenin? ikisi de aynı şeydir, çünkü mahkûm edilen de bir seçilmiştir ve İuda, İsa kadar çok yaşayacaktır, çünkü her evde hem onur hem de ayıp için kaplar vardır) bir parmağı bize değmezse –çünkü feromonların kendileri parmağı temsil etmektedir– bizim damarlı devasa antenlerimizin arasına karışması neredeyse imkânsız. Kese, liserjik asitten bir damla gibi bize değdiğinde, o kadar güçlü bir şekilde titriyoruz ki, bizi tutan zarın kendisi bile titremeye başlıyor. Bedenimizde, kimyasal bir bale harekete geçiyor. Göksel örümcek salyası, dokularımızı çözüyor, onları, can çekişmemizin sert kabuğu içinde tutulan organik bir süte dönüştürüyor. Beynimiz midemizin içine, nefes borumuz lenfimi-

zin içine, kemiklerimiz kalbimizin ve bağırsaklarımızın içine akıyor. Hızlı bir şekilde bizi yoğuran parmaklara benzeyen yabancı elektrik alanlar, vücut şemamızı farklı bir şekilde yeniden oluşturmaya başlıyorlar ve yavaşça, krizalidin ışınlardan ibaret Mandorlası içine kapanık bir şekilde, su ve Ruhtan oluşmaya başlıyoruz. Yeniden şekilleniyoruz, yeniden programlanıyoruz, fakat zamanın aksı üzerinde doğrusal bir şekilde büyüdüğümüz rahimdeki gibi değil, tüm bilgilerle aynı zamanda, eşmerkezli bir şekilde, kaostan düzene ve süperdüzene doğru kayarak ve yaprağın ve dalın uzunlamasına değil de üzerinde dik bir şekilde duran, aniden her tarafa, tüm boyutların içinde uçarak eşmerkezli dünyaların içine dalıp onları kavrama yeteneğine sahip olan yeni bir varlık olana kadar süreç böyle devam ediyor. Boş krizalidi arkamızda bırakarak içinden ıslak, buruşuk, birkaç lobumuz birbirinin içine sıkışmış bir şekilde çıkıyoruz, fakat kısa zamanda kuruyarak pompalama sürecine başlıyoruz. Rüya dünyasından yeni bir sıvı, buruşuk kanatlarımızı şişirmeye başlıyor ve yarım kürelerimiz açılıyor, genişliyor, kıvrımlar yok oluyor, pütürlü beden düzeliyor ve koku sapçıklarını iki tane yontulmuş kapsül gibi öne uzatıyor. Mozaik gibi renkli kanatlar, barok bıçaklar gibi sert bir hal alana kadar açılıyor ve akli varlık artık uçabiliyor.

Beynimizin tamamının, görkemli gemisi, arşitravları, resimli kubbeleri, beyaz etten ön odası ve iç odası, kurşunlu çatısı ve zirvelerde güneşin altında yanan ebedi parlak haçlarıyla birlikte tamamen eski koku soğancığından oluştuğu hiç tesadüf değildir. Çünkü avladığı koku o kadar farklı olmasına rağmen işlevi aynı kalmıştır. Bir zamanlar, kemotaktik bir şekilde, burun deliklerimiz

genişlemiş olarak besin kaynaklarımıza doğru ilerliyorduk ve ağız damağımızda kadınımızın koltukaltlarının acı kokusunu hissediyorduk. Sapkın bazı çiçeklerin dışkı, idrar ve bozuk et kokusunu alıyorduk. Küçücük bir koku girdabı, hafızamıza eski yerler ve acıtıcı derecede tatlı bir baş dönmesi getiriyordu. O zamanlar, kokular, nesnelerden koparılmış parçalardı, havanın jelatininde yüzen girdaplı moleküllerdi. Şimdi nesnelerin kendileri, birtakım kokular gibi bize doğru geliyorlar. Parlak kabuğu altında birçok yerinden kararmış yeşilimsi-sarı elma, artık ekşi kokusunu etrafa hava daireleri şeklinde göndermiyor, onun yerine, kendisi bir koku tanesi oluyor. Kadınların kendileri parfüm molekülleri gibi karşımıza çıkıyor, binaların kendileri artık taze sıva kokmuyor: Tanrı'nın kendisi, bize doğru, tüm kafatasımızı dolduran soğanla yorumladığımız, sınıflandırdığımız ve nereden geldiklerini anlamaya çalıştığımız koku taneleri olan elma, kadın ve bina kokusunu gönderiyor. Onları bize doğru getiren rüzgâr girdaplarının kaotik modellerini oluşturuyoruz, sürekli, seçilmiş olduğumuz ve bu seçimle baş edemeyeceğimiz düşüncesi tarafından alt üst edilmiş bir şekilde miskli mesajı anlamaya çalışıyoruz. Büyük bir koku organına indirgenmiş bir şekilde, sonuçta, aklımızın olağanüstü gülünün içinde yaşadığımızdan, etrafımızda kokulardan başka bir şey olmadan, kendimize doğru, gecenin merkezindeki eritilmiş altın merkeze doğru, ağının ortasındaki örümceğe doğru, varlığımızın merkezindeki kokusuz fakat tüm kokuların kaynağı olan bölgeye doğru kanat çırpıyoruz. Bakışın ortasındaki kör göze doğru. Ağrı reseptörleri olmayan acının merkezindeki beyne doğru. Dönen bir dünyanın hareketsiz noktasına doğru.

Çıkış bir tek orada, kafatasının birleşme noktalarının kesiştiği yerdedir; bu evrenden bir tek oradan çıkabilirsin ve en sonunda, seni başının tepesinde, elmas bir küre gibi yedinci çakrayı, göz kamaştırıcı, göz kamaştırıcı, göz kamaştırıcı yanan Sahasrara'yı taşıyarak yoğun bir dünyada, yoğun bir ışıkta Bekleyen'e göz göze, beyin beyine, dudak dudağa, gülümseme gülümsemeye bakabilirsin...

İkinci Cildin Sonu

Nobel Edebiyat Ödülü listelerinde adı son yıllarda sık sık anılan Mircea CĂRTĂRESCU, Romanya edebiyatının önemli yazarlarından. *Göz Kamaştırıcı Orbitor*'uyla yazı sanatına, kurmacaya adeta yeni bir tanım getiriyor. Mircea, *Orbitor*'un bu ikinci cildinde, çocukluğundan hafızasında kalanları özenle törpüleyip parlatarak açığa çıkarmaya, hikâye içinde hikâye anlatmaya devam ediyor: Çocukluk, rüya, korku, heyecan, mutluluk, acı, anne-baba, cinsellik, asansörler, Bükreş, öğrencilik, sokaklar, yaramazlık, aşk, geçim derdi, dürbün, mimari, savaş... Geçmiş ve şimdi arasındaki gerilimler mutlak manada çözülmüyor, başka biçimler alıyor. Hayatın gerçeklikleri birbirleriyle çatışıp bozuluyorlar ama bu sancılı süreçten yeni bir "düş-gerçeklik" doğuyor.

Mircea açısından "doğum" esaslı bir muamma, tıpkı ölüm gibi: "Bir annenin, karnında kıvrılmış ceninin güzel kokulu kayısı etini günden güne büyüttüğü bilinçdışı kararlılık ile her gün sayfa üstüne sayfa eklediğim kâğıt destesini ilk kez birine gösteriyordum. Acaba daha ne kadar büyüyecekti?" *Orbitor* duymaktan-görmekten-anımsamaktan kaçınılan korkulu düşlerin kapısını aralayan; eşsiz bir vaizin kendi imgelemi üzerinden insanı ve evreni yeni baştan kurma çabası aynı zamanda: "kâğıdı kurtaracağını, masanın üzerinde "bütün dağlar indirilip bütün vadiler yükseltilene kadar" avucu ile düzleştireceğini ve böylece dünyanın tekrardan okunur hale geleceğini ümit ediyordu." *Orbitor*, kelebek uçuşuna kaldığı yerden devam ederken, o kelebeğin kanadında gizlenmiş evrenin şifrelerini çözmeye çalışan eşsiz bir yolculuğa çıkarıyor okurunu...

AYRINTI • EDEBİYAT
ISBN: 978-605-314-068-9
9 786053 140689

40 ₺